



TÜRK  
PSİKOLOGLAR  
DERNEĞİ



TEDÜ  
PSİKOLOJİ  
BÖLÜMÜ

# 20. Ulusal Psikoloji Kongresi

15-17 Kasım 2018, Ankara  
TED Üniversitesi

*"Bilimlerin Kesişme Noktasında Psikoloji"*

Bildiri Özetleri  
Kitabı

# 20. Ulusal Psikoloji Kongresi

## “Bilimlerin Kesişme Noktasında Psikoloji”

### Bildiri Özetleri Kitabı

**Eser Adı:**20. Ulusal Psikoloji Kongresi: “Bilimlerin Kesişme Noktasında Psikoloji” Bildiri Özetleri Kitabı

**Yayıncı:** Türk Psikologlar Derneği İktisadi İşletmesi

**Adresi:** Fethiye Sk. 5/1 Çankaya / Ankara

**Yayıncı Sertifika No:** 30150

**ISBN:** 978-975-6761-29-8

**Yayın Yönetmeni:** Doç. Dr. Iğın Gökler Danışman (TED Üniversitesi Psikoloji Bölümü)

**Yayıma Hazırlayanlar:** Doç.Dr. Tuğba Uzer Yıldız, Dr. Öğr. Üyesi Yağmur Ar Karcı, Araş.Gör. Deniz Okay (TED Üniversitesi Psikoloji Bölümü)

**Gözden Geçirenler:** İlayda Arkan, Sıla Deniz Beyarslan, Özlem Kırıl, Selin Damla Özcan, Tuğba Faden Yiğit, Zeynep Zeynel

**Elektronik Yayın Formatı:** PDF

**İnternet Adresi:** <http://www.psikolog.org.tr/?Publications=7&id=2089&Lang=>

© Her hakkı saklıdır. Bu kitabın tamamı ya da bir kısmı, yazarlarının izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılamaz, yayınlanamaz, depolanamaz.

## İÇİNDEKİLER

|                                                         |    |
|---------------------------------------------------------|----|
| Kongre Düzenleme Kurulu.....                            | 5  |
| Bilim Kurulu.....                                       | 6  |
| Davetli Konuşmacılar .....                              | 8  |
| Bilimsel Program.....                                   | 10 |
| Açılış Konuşmaları.....                                 | 38 |
| Açılış Konferansı .....                                 | 47 |
| Davetli Konferanslar .....                              | 49 |
| Davetli Paneller .....                                  | 61 |
| Klinik Çocuk ve Ergen Psikolojisi Uydu Sempozyumu ..... | 71 |
| Paneller .....                                          | 80 |

|                                      |            |
|--------------------------------------|------------|
| <b>Çalışma Grupları .....</b>        | <b>92</b>  |
| <b>Sözel Bildiriler .....</b>        | <b>103</b> |
| <b>Poster Bildiriler .....</b>       | <b>326</b> |
| <b>Poster Bildiri Ödülleri .....</b> | <b>486</b> |

## KONGRE DÜZENLEME KURULU

### KONGRE ONURSAL BAŞKANLARI

Prof. Dr. H. Belgin AYVAŞIK, TED Üniversitesi Rektörü, Psikoloji Bölümü Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Melike SAYIL, TED Üniversitesi Psikoloji Bölümü Kurucu Bölüm Başkanı

### KONGRE BAŞKANI

Doç. Dr. Iğın GÖKLER DANIŞMAN, TED Üniversitesi Psikoloji Bölümü Başkanı

### KONGRE SEKRETERLERİ

Doç.Dr. Tuğba UZER YILDIZ  
Dr. Öğr. Üyesi Yağmur AR KARCI  
Dr. Öğr. Üyesi Çağrı Temuçin ÜNAL  
Ar. Gör. Deniz OKAY

### ÜYELER

Prof.Dr. Nur Serap ÖZER  
Dr. Öğr. Üyesi Athanasios MOURATİDİS  
Dr. Öğr. Üyesi Nevin SOLAK  
Dr. Öğr. Üyesi Bengi ÜNAL  
Ar. Gör. Burcu ÇUVAŞ

### ÖĞRENCİ ÜYELER

|                      |                      |                   |                   |
|----------------------|----------------------|-------------------|-------------------|
| Elifnaz Aksal        | Oğuzhan Deveci       | Özlem Kırıl       | Başak Özey        |
| İlayda Arkan         | Tuna Erdener         | Tuğçe Koç         | Hatice Şen        |
| Bilal Arpacıoğlu     | Simya Işıltı Eren    | Aslı Konaç        | Ece Urhan         |
| Merve Aslan          | Aylin Evrenkaya      | Deniz Korkmaz     | Elif Usta         |
| Buket Baykal         | Ceren Fırınıcı       | İlayda Korkutmaz  | Aybüke Yardımcı   |
| Sıla Deniz Beyarslan | Göksu Ceren Gülpınar | Ezgi Koşar        | Kadriye Yılmaz    |
| Kevser Çakmak        | İsmail İnan          | Cemre Kürşat      | Tuğba Faden Yiğit |
| Sinem Çelik          | Sena Kalaycı         | Selin Damla Özcan | Sevi Gizem Zeybek |
| İşıl Çukurova        | Afife Karabayır      | Banu Özen         | Zeynep Zeynel     |

## **BİLİM KURULU**

### **Deneysel / Bilişsel Psikoloji Anabilim Dalı Üyeler**

|                             |                               |
|-----------------------------|-------------------------------|
| Prof. Dr. Hakan Çetinkaya   | Ankara Üniversitesi           |
| Doç. Dr. Nart Bedir Atalay  | TOBB Üniversitesi             |
| Doç. Dr. Emel Erdoğan Bakar | Ufuk Üniversitesi             |
| Doç. Dr. Hüseyin Boyacı     | Bilkent Üniversitesi          |
| Doç. Dr. Mine Mısırlısoy    | Orta Doğu Teknik Üniversitesi |
| Doç. Dr. Tuğba Uzer Yıldız  | TED Üniversitesi              |
| Dr. Öğr. Üyesi Miri Besken  | Bilkent Üniversitesi          |

### **Gelişim Psikolojisi Anabilim Dalı Üyeler**

|                                |                               |
|--------------------------------|-------------------------------|
| Prof. Dr. Sibel Kazak Berument | Orta Doğu Teknik Üniversitesi |
| Prof. Dr. Ayşen Güre           | Ankara Üniversitesi           |
| Prof. Dr. Melike Sayıl         | TED Üniversitesi              |
| Prof. Dr. Zehra Uçanok         | Hacettepe Üniversitesi        |
| Doç. Dr. Dilek Sarıtaş Atalar  | Ankara Üniversitesi           |
| Dr. Öğr. Üyesi Mine Cihanoğlu  | Atılım Üniversitesi           |
| Dr. Öğr. Üyesi Hande Ilgaz     | Bilkent Üniversitesi          |
| Dr. Öğr. Üyesi Funda Kutlu     | Ufuk Üniversitesi             |

### **Klinik Psikoloji / Sağlık Psikolojisi Anabilim Dalı Üyeler**

|                                 |                               |
|---------------------------------|-------------------------------|
| Prof. Dr. Ayşegül Durak Batıgün | Ankara Üniversitesi           |
| Prof. Dr. Özlem Bozo            | Orta Doğu Teknik Üniversitesi |
| Prof. Dr. İhsan Dağ             | Hacettepe Üniversitesi        |
| Prof. Dr. Gülsen Erden          | Ankara Üniversitesi           |
| Doç. Dr. Neşe Alkan             | Atılım Üniversitesi           |
| Doç. Dr. Özden Yalçinkaya Alkar | Yıldırım Beyazıt Üniversitesi |
| Doç. Dr. Deniz Canel Çınarbaş   | Orta Doğu Teknik Üniversitesi |

|                                |                        |
|--------------------------------|------------------------|
| Doç. Dr. Okan Cem Çırakoğlu    | Başkent Üniversitesi   |
| Doç. Dr. İlgin Gökler Danışman | TED Üniversitesi       |
| Doç. Dr. Müjgan İnözü          | Hacettepe Üniversitesi |
| Doç. Dr.Sait Uluç              | Hacettepe Üniversitesi |
| Dr. Öğr. Üyesi Yağmur Ar       | TED Üniversitesi       |
| Dr. Öğr. Üyesi Esra Güven      | Başkent Üniversitesi   |
| Dr. Öğr. Üyesi Gözde İkizer    | TOBB Üniversitesi      |
| Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Yiğit   | Başkent Üniversitesi   |

#### **Sinirbilim Anabilim Dalı Üyeler**

|                                     |                      |
|-------------------------------------|----------------------|
| Dr. Öğr. Üyesi Aslıhan Örs Gevrekçi | Başkent Üniversitesi |
| Dr. Öğr. Üyesi Çağrı Ünal           | TED Üniversitesi     |
| Dr. Öğr. Üyesi Bengi Ünal           | TED Üniversitesi     |
| Dr. Öğr. Üyesi Nakşidil Yazıhan     | Çankaya Üniversitesi |

#### **Sosyal Psikoloji / Endüstri-Örgüt Psikolojisi Anabilim Dalı Üyeler**

|                                         |                                |
|-----------------------------------------|--------------------------------|
| Prof. Dr. Türker Özkan                  | Orta Doğu Teknik Üniversitesi  |
| Prof. Dr. Canan Sümer                   | Orta Doğu Teknik Üniversitesi  |
| Prof.Dr. Nebi Sümer                     | Sabancı Üniversitesi           |
| Prof. Dr. Yeşim Yasak                   | Çankırı Karatekin Üniversitesi |
| Doç. Dr. Derya Hasta                    | Ankara Üniversitesi            |
| Doç. Dr. Aslı Göncü Köse                | Çankaya Üniversitesi           |
| Dr. Öğr. Üyesi Kürşad Demirutku         | TED Üniversitesi               |
| Dr. Öğr. Üyesi Zuhale Yeniçeri Kökdemir | Başkent Üniversitesi           |
| Dr. Öğr. Üyesi Nevin Solak              | TED Üniversitesi               |
| Dr. Öğr. Üyesi Yonca Toker              | Orta Doğu Teknik Üniversitesi  |

## **DAVETLİ KONUŞMACILAR**

### **Uluslararası Davetli Konuşmacılar**

**PROF. DR. NORMAN BROWN**, University of Alberta, Kanada

Understanding the Mnemonic Effects of Personal and Collective Transitions: A Transition-Theory Perspective

**DOÇ. DR. EELKE SNOEREN**, The Arctic University of Norway, Norveç

Firing the Brain on Sexual Behavior

### **Ulusal Davetli Konuşmacılar**

**PROF. DR. HALE BORAK BORATA**, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Psikoloji ve Feminizm

**PROF. DR. REŞİT CANBEYLİ**, Boğaziçi Üniversitesi

Biyolojik Saat: Işık, Zaman ve Duygudurumun Kesiştiği Beyin Yapısı

**PROF. DR. TÜLİN GENÇÖZ**, Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Psikopatoloji ve Bilinçdışı: Bilinçdışı Dil gibi Yapılanmıştır

**PROF. DR. OLCAY İMAMOĞLU**, Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Dengeli Benlik, Esenlik ve Kültür

**PROF. DR. NEBİ SÜMER**, Sabancı Üniversitesi Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesi

Kongre Açılış Konuşması: Bilimler Arası Bir Köprü Olarak Psikoloji ve Türkiye'deki Gidişatı

**DOÇ. DR. TİLBE GÖKSUN**, Koç Üniversitesi

Dil ve Düşünce Arasındaki İlişkiye Bakış: Eylem Temsili ve Anlatımı

**DOÇ. DR. GÜL GÜNAYDIN**, Bilkent Üniversitesi

Tanıdıklarımızdan Yakınlarımıza Hayatımızdaki Kişileri Nasıl Değerlendiriyoruz?

**DOÇ. DR. A ESİN YILMAZ SAMANCI**, Dokuz Eylül Üniversitesi

Psikopatolojiye Üstbilişsel Yaklaşım

### **Davetli Panelistler**

**PROF. DR. GÖKHAN ORAL**, İstanbul Üniversitesi

Adli Bilimler, Psikanaliz ve Psikoloji

**DOÇ. DR. OKAN CEM ÇIRAKOĞLU**, Başkent Üniversitesi

Stres Kavramının Zaman İçindeki Değişimi

**DOÇ. DR. NAZAN HAYDARI PAKKAN**, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Katılımcı Eylem Araştırmaları Üzerinden Psikoloji ve İletişim İlişkisini Yeniden Değerlendirmek

**DR. ÖĞR. ÜYESİ EMRE UĞUR**, Boğaziçi Üniversitesi

Mühendislik ve Psikoloji: Yapay Zeka Çalışmaları

**DR. ÖĞR. ÜYESİ BESİM CAN ZIRH**, Orta Doğu Teknik Üniversitesi

İhmal Edilmiş Bir Kesişim Alanı olarak Türkiye'de Baskılanmış Topluluklar Örneğinde Yapısal Ayrımcılığın Bireysel Bütünlük Çerçevesinden Çalışılması: "Saklı Hayatlar"

#### **Klinik Çocuk ve Ergen Psikolojisi Uydu Sempozyumu Davetli Konuşmacıları**

**PROF. DR. MELİKE SAYIL**, TED Üniversitesi

Ergenlere Anababalık: Kontrol ve Özerklik Açmazı

**DOÇ. DR. BİLGE SELÇUK**, Koç Üniversitesi

Çevrenin Gelişime, Davranışa Etkisi Denince...

**DOÇ. DR. SAİT ULUÇ**, Hacettepe Üniversitesi

Çocuk-Ergen Ruh Sağlığı Alanında Güncel Odaklanma Konuları

#### **Forum: Türkiye’de Klinik Çocuk Ve Ergen Psikolojisi Alanı**

**PROF. DR. MELDA AKÇAKIN**, Ankara Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi

**PROF. DR. GÜLSEN ERDEN**, Ankara Üniversitesi

**PROF. DR. NEŞE EROL**, Ankara Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi

**PROF. DR. FERHUNDE ÖKTEM**, Hacettepe Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi

**PROF. DR. NUR SERAP ÖZER**, TED Üniversitesi

**PROF. DR. AYŞE YALIN**, Ankara Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi

#### **Prof. Dr. Çiğdem Kağıtçıbaşı Özel Oturumu - Davetli Konuşmacılar**

**PROF. DR. ZEYNEP AYCAN**, Koç Üniversitesi

Bilim İnsanı – Uygulayıcı Modeli: Çiğdem Kağıtçıbaşı ve İlham Verdiği Araştırmalar

**PROF. DR. HALE BOLAK BORATAV**, Bilgi Üniversitesi

Çiğdem Kağıtçıbaşı’nın Çalışmalarında ‘Kadının Yükselmesi’

**PROF. DR. MEHMET ESKİN**, Koç Üniversitesi

Sorun Çözme Yaklaşımı: Psikolojinin Farklı Alanlarında Bilim Tabanlı Uygulamaları

BİLİMSEL PROGRAM

**1.GÜN: 15 KASIM 2018 PERŞEMBE**

|                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|---------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 08:00<br>-<br>09:15 | <b>KONGRE KAYIT</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| 09:15<br>-<br>10:00 | <b>AÇILIŞ KONUŞMALARI(E Blok Ana Salon)</b><br><br><b>Doç. Dr. Ilgın Gökler Danışman, Kongre Başkanı</b><br><br><b>Doç. Dr. Okan Cem Çirakoğlu, TPD Başkanı</b><br><br><b>Prof. Dr. Melike Sayıl, Kongre Onursal Başkanı</b><br><br><b>Prof. Dr. Belgin Ayvaşık, Kongre Onursal Başkanı, TEDÜ Rektörü</b> |
| 10:00<br>-<br>11:00 | <b>AÇILIŞ KONFERANSI (E Blok Ana Salon)</b><br><br><b>Prof. Dr. Nebi Sümer</b><br><br><i>“Bilimler Arası Bir Köprü Olarak Psikoloji ve Türkiye’deki Gidişatı”</i><br><br>Moderatör: Prof. Dr. Melike Sayıl                                                                                                |

11:00 - 11:15 KAHVE ARASI

|                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|---------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 11:15<br>-<br>13:05 | <p><b>DAVETLİ PANEL</b></p> <p><b>(E Blok Ana Salon)</b></p> <p><b>Bilimlerin Kesişme Noktasında Psikoloji</b></p> <p>Moderatör: Prof. Dr. Nebi Sümer</p> <p><b>Prof. Dr. Gökhan Oral</b><br/>“Adli Bilimler, Psikanaliz ve Psikoloji”</p> <p><b>Doç. Dr. Nazan Haydari Pakkan</b><br/>“Katılımcı Eylem Araştırmaları Üzerinden Psikoloji ve İletişim İlişkisini Yeniden Değerlendirmek”</p> <p><b>Dr. Öğr. Üyesi Emre Uğur</b><br/>“Mühendislik ve Psikoloji: Yapay Zekâ Çalışmaları”</p> <p><b>Dr. Öğr. Üyesi Besim Can Zırh</b><br/>“İhmal Edilmiş Bir Kesişim Alanı olarak Türkiye’de Baskılanmış Topluluklar Örneğinde Yapısal Ayrımcılığın Bireysel Bütünlük Çerçevesinden</p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><u>Klinik Psikoloji 1: Bağlanma</u><br/>(D026)</p> <p>58 - Güvensiz Bağlanma Stillerinin Göstergeleri ve Türkiye Örneklemesindeki Değişkenlerle İlişkisi<br/><u>Ece Bekaroğlu</u></p> <p>130 - Bağlanma ve İstemli Unutma İlişkisi: Bağlanma Biçiminin ve Bağlanma Figürlerinin Zihinsel Temsillerinin Otobiyografik Anılarda Yönlendirilmiş Unutma Üzerindeki Etkilerinin Araştırılması<br/><u>Görkem Göven, Tuğba Uzer Yıldız</u></p> <p>137 - Okul Öncesi Çocukların Duygu Düzenleme Becerisi ve Kaygı Düzeyinde Annenin Duygusal Rolü: Bağlanmada Kaygı ve Kaçınma, Çocuktan Ayrılma Kaygısı ve Duygu Sosyalleşimi<br/><u>F. Beyza Yeşildas, Meltem Anafarta-Şendağ</u></p> <p>292 - Büyükleme ve Kırılgan Narsisizm Kişilik Özelliklerinin Bağlanma Stilleri ve Kendini Saklama Davranışı Açısından Değerlendirilmesi<br/><u>Şeyma Elibol, Emine Sevinç, Sevi Tok</u></p> <p>326 – Beliren Yetişkinlikte</p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><u>Klinik Psikoloji 2: Travma</u><br/>(D028)</p> <p>576 - TSSB Belirtilerinin Yordanmasında Maruziyet Düzeyine Aracılık Eden Faktörler<br/><u>Hilal Kaya, Gülsen Erden</u></p> <p>104 - Sürgünün Patolojisi Kırım Tatarlarının Sürgün Travmasının Söylem Analizi<br/><u>Anjelika Şimşek</u></p> <p>113 - Suriyeli Mültecilerde, Örselenme Sonrası Gerginlik Bozukluğu, Travma Sonrası Büyüme ve Psikolojik Dayanıklılık: Hatay, Türkiye<br/><u>İbrahim Cengiz, Deniz Ergün, Ebru Çakıcı</u></p> <p>233 - Travma Sonrası Stres, İkincil Travmatizasyon ve Olumlu Psikolojik Dönüşümler: Haber Kameramanlarının Algılarına Yönelik Nitel Bir İnceleme<br/><u>Gözde İkizer, A. Nuray Karancı, Sibel Kocaoğlu</u></p> <p>405 - 112 Acil Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Sağlık Çalışanlarında Ruhsal Travma ve İlişkili Sorunların Yaygınlığı</p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><u>Psikometri</u><br/>(D030)</p> <p>819 - Cinsel Sadizm Ve Cinsel Mazozizm Ölçeklerinin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması<br/><u>Burcu Gerdaneri Eker, Bahar Köse Karaca</u></p> <p>225 – Karakter Güçlü Yönlere Geliştirme Çalışması<br/><u>Mediha Korkmaz, Gizem Cömert, Yılmaz Orhun Gürlük, Duygu Güngör, Deniz Karataş, Ömer Emre Can Alagöz</u></p> <p>831 – Kardeşlerin Algıladığı Farklılaşan Ebeveyn Yaklaşımları Ölçeği’nin Geliştirilmesi<br/><u>Hurişul Bayram Gülaçtı, Sibel Kazak Berument</u></p> <p>854 – Bilişim Ve Yapay Zekânın Psikometriye Katkısı: Modüler Test Kavramı<br/><u>Sedat İrşil, Salih Tutun, Begüm Kula, Merve Aslan</u></p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><u>Klinik Psikoloji 3: Ruh Sağlığı ve Ailesel Etmenler</u><br/>(D032)</p> <p>42 - Aile Öngörülemezliği Ve Ebeveynleşme İle Obsesif Kompulsif Belirtiler Arasındaki İlişkide Obsesif İnanışların Aracı Rolü<br/><u>Fatma Oktay, Sait Uluç</u></p> <p>43 - Aile Öngörülemezliği Ve Depresyon Arasındaki İlişkide Öfke İfade Tarzlarının Aracı Rolü<br/><u>Fatma Oktay, Sait Uluç</u></p> <p>102 - Gelişimsel Bozukluğu Olan Bireylerin</p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><u>Klinik Psikoloji / Sağlık Psikolojisi</u><br/>(DB14)</p> <p>480 - Kronik Hastalık Olarak Kanseri<br/><u>Aslı Eyrenci</u></p> <p>583 - Bir Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz: İnfertilitede Anlam Yaratma Süreçlerini Anlamak<br/><u>Yeliz Şimşek Alphan, Özlem Bozo</u></p> <p>645 - Kronik Ağrıyı Azaltmada Progresif Kas Gevşetme Tekniğinin Kullanımı<br/><u>Aslı Niyazi</u></p> <p>654 - Hemodiyaliz Hastalarına Bakım Verenlerin Bakıcı Stres Modeli Çerçevesinde İncelenmesi<br/><u>Ayşenur Aktaş, H.Özlem Sertel Berk</u></p> <p>663 - Hayat Kısa: Uyanık Kal!<br/><u>Kutlu Kağan Türkarlan, Deniz Okay, Mustafa Çevrim, Özlem Bozo</u></p> |
|---------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|  |                                              |                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|--|----------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p><b>Çalışılması: ‘Saklı Hayatlar’”</b></p> | <p><b>Psikososyal Olgunluk</b><br/> <u>Banu Çiçek Akbaş</u></p> <p><b>712 - Yetişkin Bağlanma Stillerine Hemisferik Asimetri Çerçevesinden Bakış: Deneysel Bir Çalışma</b><br/> <u>Ece Varlık Özsoy, Evrim Gülbetekin</u></p> | <p><u>Aslı Yeşil, A. Tamer Aker</u></p> <p><b>585 - Çocukluk Çağı Travmalarının Erken Dönem Uyumsuz Şemalar Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi</b><br/> <u>Kahraman Güler, Zeynep Gümüş, Eda Yavuz</u></p> <p><b>669 - Algılanan Sosyal Desteğin ve Travma Hakkında Paylaşım Yapmanın Travma Sonrası Gelişim ÜzerindekiYordayıcı Rolü</b><br/> <u>Tuğba Çapar, Sait Uluç</u></p> | <p><b>856 - Dış Görünüş Odaklı Reddedilme Duyarlılığı Ölçeğinin Türkçe Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması</b><br/> <u>Ayşe Beyza Bıçakçı, Dilek Şirvanlı Özen</u></p> <p><b>897 - Kendini Susturma Ölçeğinin Türkçe Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması</b><br/> <u>Büşra Birtane Doyum, Dilek Şirvanlı Özen</u></p> <p><b>903 - Toplumsal Cinsiyet Temelli Reddedilme Duyarlılığı Ölçeğinin Türkçe Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması</b><br/> <u>Ayşe Beyza Bıçakçı, Büşra Birtane Doyum, Dilek Şirvanlı Özen</u></p> | <p><b>Kardeşlerinde Olumsuz Duygular: Erken Dönem Uyumsuz Şemalar Ve Sistemi Meşrulaştırmanın Rolü</b><br/> <u>Aybüke Yaldız, Nevin Solak</u></p> <p><b>765 - Ebeveyn Çatışmasının Genç Yetişkinlerin Romantik İlişki Doyumuna Etkisi</b><br/> <u>Cansu Ece, Selenga Gürmen</u></p> <p><b>799 - Rogeryen Bakış Açısına Göre Ebeveyn Tutumlarının Birey Üzerindeki Etkileri</b><br/> <u>Derya Gürcan-Yıldırım, Tülin Gençöz</u></p> <p><b>864 - Farklı Anne-Baba Tutum Bileşenlerinin Nevrotik Kişilik Özellikli Yordayıcı Etkisi</b><br/> <u>Yusuf Bilge,</u></p> | <p><b>676 - Bastırma, Yeniden Değerlendir, Paylaş: Özgün Olabildiğince İyi Ol!</b><br/> <u>Emine İnan, Emine Yücel, Derya Karanfil</u></p> <p><b>724 - Şizofreni Hastalarına Bakım Verenlerde Bakım Veren Yükünü Ve Psikolojik Sıkıntı Düzeyini Yordayan Faktörler</b><br/> <u>Emine İnan, Özden Yalçinkaya Alkar</u></p> |
|--|----------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|---------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | <p><u>Asiye Durmuş</u></p> <p>874 - “İlişkisel Uyum”: Kıbrıs-Rum Örneğinde İlişki Uyumunu Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi</p> <p><u>Nihan Tezer</u><br/><u>Yörük, Muazzez</u><br/><u>Merve Avcioğlu</u></p>                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 13.05 – 14.00 ÖĞLE YEMEĞİ |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 14:00 – 15:45             | <p><b>PANEL</b><br/>(Çok Amaçlı Salon)</p> <p><b>Bağımlılığın Diğer Yüzü: Davranışsal Bağımlılık (14:00-15:15)</b></p> <p>Moderatör: <b>Dr. Öğr. Üyesi Füsun Gökkaya</b></p> <p><b>Psk. Sevgi Mestçi</b><br/>“Davranışsal Bağımlılıklara Genel Bir Bakış”</p> <p><b>Dr. Öğr. Üyesi Zümrüt Gedik</b><br/>“Davranışsal Bağımlılıklarda Bilişsel İşlevlerin Gözden Geçirilmesi”</p> | <p><b>KLİNİK ÇOCUK ERGEN PSİKOLOJİSİ UYDU SEMPOZYUMU</b><br/>(Ahmet Ersan Konferans Salonu)</p> <p><b>Davetli Konferanslar:</b></p> <p>Moderatör: Doç. Dr. Ilgın Gökler Danışman</p> <p><b>Doç. Dr. Sait Uluç</b><br/>“Çocuk-Ergen Ruh Sağlığı Alanında Güncel Odaklanma Konuları”</p> <p><b>Doç. Dr. Bilge Selçuk</b><br/>“Çevrenin Gelişime, Davranışa Etkisi Denince...”</p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><u>Adli Psikoloji</u><br/>(D026)</p> <p>82 - Yakın İlişkide Olduğu Kişiye Karşı Ölümcül Eyleme Geçen Yetişkin Kadınların Ruhsal Durumlarının Rorschach Testi İle Klinik Açıdan İncelenmesi<br/><u>Tülay Aydın Türkmen</u></p> <p>163 - Üniversite Öğrencilerinde Siber Zorbalığın ve Siber Mağduriyetin Yordayıcılarının İncelenmesi<br/><u>Gizem Akcan, Mustafa Okudan, Erdiñç Öztürk</u></p> <p>544 - Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmaları ile Riskli</p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><u>Bilişsel / Deneysel Psikoloji 1:</u><br/><u>Otobiyoğrafik Bellek</u><br/>(D028)</p> <p>598 – Anı Tümseğinde Bilişsel Yetilerin Geri Getirme Avantajı<br/><u>Demet Ay, Sami Gülgöz</u></p> <p>607 - Otobiyoğrafik Anıların Hatırlanmasında Yaşa Bağlı Değişimler: Anlatılanların Olaysal ve Fenomenolojik Özellikler Açısından Karşılaştırılması<br/><u>Dicle Çapan, Sami Gülgöz</u></p> <p>653 - Tipik Yaşam</p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><u>Disiplinlerarası Çalışmalar</u><br/>(D030)</p> <p>406 – Teknolojik Yenilikçilik Ve Robotlara Güven İlişkisi Üzerinde Robot Kaygısının Düzenleyici Etkisi<br/><u>Serkan Erebak, Tülay Turgut</u></p> <p>50 - Uzmanlaşma Dikkat Sürecini Etkiler Mi?: Sanat Özelinde</p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><u>Klinik Psikoloji 4:</u><br/><u>Psikopatolojiler</u><br/>(D032)</p> <p>262 - Obezitede Uyarıcı Türüne Göre Tepki Kontrolü Ve Dürtüsellik<br/><u>Gizem Gerdan, Murat Kurt</u></p> <p>323 - Obsesif Kompulsif Bozuklukta Yardım Arama Tutumlarının İncelenmesi<br/><u>Filiz Koçoğlu, Başak Bahtiyar</u></p> <p>456 - Üniversite Öğrencilerinin Yeme Davranışlarında Üst Bilişler, Temel İnançlar Ve Tutumların Yordayıcı</p> |

|                                                                                                                                                                   |                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>Dr. Öğr. Üyesi Hande Çelikay</b><br/><b>Söyler</b><br/>“Sosyal Medya Bağımlılığı ile Bazı Sosyodemografik Değişkenler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”</p> | <p><b>Prof. Dr. Melike Sayıl</b><br/>“Ergenlere Anababalık: Kontrol ve Özerklik Açmazı”</p> | <p><b>Davranışlar ve Psikolojik Sağlamlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi</b><br/><i>Görkem Derin, Erdinç Öztürk, Mustafa Okudan</i></p> <p><b>619 - Hükümlü Genç Erkekler ile Üniversite Öğrencisi Genç Erkeklerin Dürtüsellik ve Suçla İlişkili Arkadaşlık Düzeylerinin Karşılaştırılması</b><br/><i>Hüseyin Nergiz, Sedat Işıklı</i></p> <p><b>780 - Fiziksel Şiddet Suçundan Ceza Almış Hükümlü Bireylerin Disiplin Cezası Alma Durumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi</b><br/><i>Hüseyin Nergiz, Sedat Işıklı</i></p> <p><b>24 - Görgü Tanıklığı Belleği: Tanıklara Sormak ya da Sormamak</b><br/><i>Ayşenur Güngör</i></p> | <p><b>Olaylarının Çıkarılmasının Farklı Yöntemlerle Toplanan Otobiyografik Anıların Dağılımı Üzerindeki Etkisi</b><br/><i>Berivan Ece, Sami Gülgöz</i></p> <p><b>658 – Ortamdaki Koku Otobiyografik Anıların Hatırlanmasını Etkiler Mi?</b><br/><i>Berivan Ece, Sami Gülgöz, Gun Semin</i></p> <p><b>763 - Karşılığusal Düşünme ve Otobiyografik Bellek: Doğrultu ve İşlev Analizi</b><br/><i>Zeynep Adıgüzel, Sami Gülgöz</i></p> <p><b>772 - Geleceğe Yönelik Hayat Deneyimleri Hakkında Düşünme</b><br/><i>Selin Buse Karabulut, Sami Gülgöz</i></p> <p><b>801 - Otobiyografik Bellekte Jest Kullanımı</b><br/><i>Nesli Aslan, Deniz Alp Domaniç, Zeynep Aslan, Çağla Aydın, Tilbe Göksun</i></p> | <p><b>Bir Göz İzleme Çalışması</b><br/><i>Banu Cangöz, Bahadır Oktay, Necla Rüzgar Kayıran, Serap Emmungil Karamanoğlu</i></p> <p><b>157 - Profesyonel Çalgı Sanatçılarındaki Kronik Stres Seviyesi Ve Metabolik / Kardiyovasküler Hastalık Risk Faktörleri Arasındaki İlişki</b><br/><i>Yavuz Maşrabacı, Melisa Paker, Eren Ersoy</i></p> <p><b>158 -Görsel Sanat Ve Bağlam Bilgisinin Bilişsel Esneklik Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi</b><br/><i>Bedirhan Gültepe, Hamit Coşkun</i></p> <p><b>548 – Cinsel Utangaçlığın, Dindarlık Ve Tanrı Algısı İle</b></p> | <p><b>Etkisi</b><br/><i>F. Elif Ergüney Okumuş, H. Özlem Sertel Berk</i></p> <p><b>661 - Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantıları, Beden Görünüşü, Kilo Ve Yeme İle İlgili Endişelerin Ergenlikteki Duygusal Yeme Üzerindeki Etkisi</b><br/><i>Başak Ormankıran, Seda Sapmaz Yurtsever, Serap Tekinsav Sütcü</i></p> <p><b>689 - Obsesif Kompulsif Bozuklukta Görülen İstem Dışı Düşüncelerin İçerik Alt Tür Ve Özelliklerinin Klinik Örneklemde İncelenmesi</b><br/><i>Müjgan İnöz, A. Bikem Hacıömeroğlu, Kamil Nahit Özmenler, Buse Şencan, Burcu Yıldırım</i></p> <p><b>813 - Obsesif Kompulsif Belirtilerin Üniversite Öğrencilerinde Yaygınlığının, Risk Faktörlerinin Belirlenmesi; Kimlik Oluşumu Ve Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi</b><br/><i>Şebnem Akan</i></p> |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|               |                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                            |
|---------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|               |                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <div>İlişkisinin Değerlendirilmesi: Dinler Arası Bir Çalışma<br/>Muhammed Said Murat Kılınç, İrem İskenderoğlu, <u>Merve Batok</u>, Gökhan Malkoç</div> <div>747 – Temel Duyguların Yüzle İfadesinin Algılanmasında Ve Tanınmasında Cinsiyet Etkisi: Göz İzleme Çalışması<br/><u>Neşe Alkan</u>, Merve Kaykı, Berkay Övet</div> |                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                            |
| 15:45 – 17:00 | <div>PANEL<br/>(Çok Amaçlı Salon)</div> <div>Psikolojide Replikasyon Çalışmaları ve Türkiye’den Katkılar</div> <div>Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Asil Ali Özdoğru</div> <div>Dr. Öğr. Üyesi Asil Ali Özdoğru</div> | <div>KLİNİK ÇOCUK ERGEN PSİKOLOJİSİ UYDU SEMPOZYUMU – PANEL</div> <div>(Ahmet Ersan Konferans Salonu)</div> <div>Doktor Odasında Ergen ve Terapi Odasında Ergen</div> <div>Moderatör: Doç. Dr. Zeynep Tüzün</div> | <div>ÖĞRENCİ ETKİNLİĞİ<br/>(K Blok / Erdoğan Bayraktar Amfisi)</div> <div>Öğrenci Oryantasyonu: Verimli Bir Kongre Deneyimi için Öğrencilere İpuçları</div> <div>Öğr. Gör. Pınar Özbek</div> | <div>BİLDİRİ OTURUMU<br/><u>Psikoloji Eğitimi, Meslek Yasası, Etik</u><br/>(D026)</div> <div>166 - Çocuklarla Yapılan Araştırma Ve Uygulamalarda Karşılaşılan Etik Sorunlara Yönelik Farkındalık Oluşturma <u>Simge Koçyiğit</u>, Özden Yalçinkaya</div> <div>436 – Ruh Sağlığı Yasa Teklifi Ve Meslek</div> | <div>BİLDİRİ OTURUMU<br/><u>Bilişsel / Deneysel Psikoloji 2: Kontrol Süreçleri</u><br/>(D028)</div> <div>59 - İşitsel Üçlü Sessiz Harf Sıralaması Testi’nin (İÜSHST) Türk Üniversite Öğrencileri İçin</div>                                                                                                                     | <div>BİLDİRİ OTURUMU<br/><u>Endüstri Örgüt Psikolojisi</u><br/><u>1</u><br/>(D030)</div> <div>67 - Örgütsel Çatışmanın Öncülleri ve Sonuçları: Çatışma Çözme</div> | <div>BİLDİRİ OTURUMU<br/><u>Sosyal Psikoloji 1: Kültür/Sosyal Medya</u><br/>(D032)</div> <div>779 - Online Başlayan İlişkilere Dair Tutum Ve Görüşler <u>Selenga</u></div> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><i>“Psikolojide Replikasyon Çalışmaları: Ne, Niçin ve Nasıl?”</i></p> <p><b>Psk. Nursena Balatekin</b><br/><i>Sosyal Psikolojide Ön-Hazırlama Etkisi</i></p> <p><b>Arş. Gör. Bülent Aykutoğlu</b><br/><i>“Bağıllık Gerçekten de Affetmeye Yol Açar Mı? Türkiye’den Katkılarla Bir Replikasyon Çalışması”</i></p> <p><b>Doç. Dr. Selahattin Adil Sarıbay</b><br/><i>“Değişen Bilim Zemininde Replikasyon Çalışmaları: Literatürdeki Tartışmalar, Kişisel Deneyimler ve Araştırmacılara Öneriler”</i></p> | <p><b>Doç. Dr. Sinem Akgül</b><br/><i>“Doktor Odasında Ergen”</i></p> <p><b>Doç. Dr. Zeynep Tüzün</b><br/><i>“Terapi Koltuğunda Ergen”</i></p> <p><b>Uzm. Psk. Ece Ataman</b><br/><i>“Terapötik İttifakta Kırılma Yaşayan Ergen”</i></p> | <p><b>Tanımları Hakkında Bir Araştırma</b><br/><i>Ömer Açıkqöz, Merve Kardelen Bilir</i></p> <p><b>304 – Uzmanlık Çalışmalarından İlham Alarak Akademik Yazma Becerilerimizi Nasıl Geliştirebiliriz?</b><br/><i>Ciğdem Gülçay Yeniçirak</i></p> <p><b>497 – Türkiye’de Psikoterapi Eğitimi Ve Kültür: Klinik Psikoloji Örneği</b><br/><i>İ. Volkan Gülüm</i></p> <p><b>522 - Türkiye’de Psikoloji Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerle İlişkin Bibliyometrik Bir İnceleme</b><br/><i>Başak Öksüzler-Cabılar, Orçun Yorulmaz</i></p> | <p><b>Norm Belirleme Çalışması: Ön Bulgular</b><br/><i>Özlem Ertan Kaya, Müge Aslankara, Banu Cangöz, Zeynel Baran</i></p> <p><b>172 – Uyarıcı Düzeyindeki Değişim İle Asimetrik Liste Düzeyi Değişimi Etkisi</b><br/><i>Gözlemlemler Mi? Merve İleri, Nart Bedin Atalay</i></p> <p><b>222 - Resim-Kelime Stroop Görevinde Uyarıcıların Boyutlarının Farklı Zamanlarda Sunulması Uyarıcı Düzeyi Uyumluluk Oranı Etkisini Değiştirir Mi?</b><br/><i>Mine Mısırlısoy, Nart Bedin Atalay, Özge Bozkurt, Hilal Tanyaş</i></p> <p><b>238 - Proaktif Ve Reaktif Bilişsel Kontrol</b></p> | <p><b>Kültürü, Yaşam Pozisyonları ve Gündüler Işığında Çatışma</b><br/><i>Habibe Tuğba Erol Korkmaz</i></p> <p><b>124 - Psikososyal Çalışma İkliminin İşgören Esenliğine Etkisi</b><br/><i>Fusun Akdağ</i></p> <p><b>432 - Bankacılık Sektöründe Çalışan Kadınların Esnek Çalışma Deneyimleri: Gömülü Kuram Analizi</b><br/><i>Övgü Torlak, İdil Işık</i></p> <p><b>492 - İşyeri Desteği Algısı İle Psikolojik Sermaye</b></p> | <p><i>Gürmen, Dilşah Ece</i></p> <p><b>667 - Kadın Arkadaşların Psikolojik İyi Oluşumuna Etkisi</b><br/><i>Buket Kılıçer</i></p> <p><b>22 - Çöpçatanlık Uygulamalarının Karanlık Yüzü: Kişilik Özelliklerinin Karanlık Üçlüsünün Çöpçatanlık Uygulamaları Tinder İle İlişkisi</b><br/><i>Barış Sevi</i></p> <p><b>84 - Psikolojik Dışlanma İle İnternet Kullanma Alışkanlıkları</b></p> |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                           |                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                     |
|---------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                           |                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                     | <p>Süreçleri Aynı Anda Kullanılabilir Mi? <i>Özge Bozkurt, Nart Bedin Atalay, Mine Mısırlısoy</i></p> <p>246 – Cevap Süresini Sınırlandırmanın Bilişsel Kontrol Mekanizmalarına Etkisi <i>Hilal Tanyaş, Mine Mısırlısoy, Nart Bedin Atalay</i></p> | <p>Arasındaki İlişki <i>Gülşen Erençül Baysal, Güler İslamoğlu</i></p> <p>859 - Mesleki İlgi Envanterlerinin Görev Karmaşıklık Düzeylerine Göre İyileştirilmesinde Alınan Yol <i>Yonca Toker, Aysu Gökalp</i></p> | <p>Arasındaki İlişkide Öz Duyarlılığın Aracı Rolü <i>Mehmet Kavaklı, Orhan Aydın</i></p>                                                            |
| 17:00 – 17:15 KAHVE ARASI |                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                     |
| 17:15 - 18:30             | <p><b>PANEL</b><br/>(Çok Amaçlı Salon)</p> <p><i>Ahlak Psikolojisi ve Farklı Bağlamlardaki Yansımaları</i></p> <p>Moderatör: Doç. Dr. Mehmet Harma</p> <p><b>Dr. Öğr. Üyesi Burak Doğruyol</b></p> | <p><b>KLİNİK ÇOCUK ERGEN PSİKOLOJİSİ UYDU SEMPOZYUMU – FORUM</b></p> <p>(Ana Salon)</p> <p><i>Türkiye’de Çocuk ve Ergen Klinik Psikolojisi Alanı</i></p> <p>Moderatör: Prof. Dr. Melda Akçakın</p> | <p><b>ÖĞRENCİ ETKİNLİĞİ</b><br/>(K Blok / Erdoğan Bayraktar Amfisi)</p> <p><i>Türk Psikoloji Öğrencileri Çalışma Grubu (TPÖÇG)</i></p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><i>Sinirbilim 1</i><br/>(D026)</p> <p>230 - Şizofrenide Zihin Kuramı İle Nörokognitif İşlevler Arasındaki İlişki <i>Özge Akçül, Burcu Verim, Emre Bora, Köksal Alptekin, Berna Binnur Akdede</i></p> <p>734 –Kısa Mesafeli Bağlantılarda Delta Ve</p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><i>Sosyal Psikoloji 2:</i><br/><i>Benlik/Sosyal Biliş</i><br/>(D028)</p> <p>425 - Aile İçi Roller Yer Değiştirir: Ebeveynleşmenin Ve Benlik Kurgularının</p>                                                         | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><i>Endüstri Örgüt Psikolojisi 2</i><br/>(D030)</p> <p>155 – Akademisyenlerde İş Yerinde Zorbalık, Ruminatif</p>                                                                     | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><i>Sosyal Psikoloji 3</i><br/>(D032)</p> <p>91 - Psikolog Olmak ve Özgecilik: Merhamet Yorgunluğu <i>Neslihan</i></p> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><i>“İşbirliği Olarak Ahlak Kuramı Türkiye’de Çalışıyor mu?”</i></p> <p><b>Doç. Dr. Mehmet Harma</b><br/>“Bakım Verme Davranışları ve Ahlaki Kararlar”</p> <p><b>Dr. Öğr. Üyesi Sinan Alper</b><br/>“Soyut ve Somut Düşünmenin Ahlakla Olan İlişkisi”</p> <p><b>Öğr. Gör. Onurcan Yılmaz</b><br/>“Analitik ve Sezgisel Düşünmenin Ahlaki Karar Vermeyle İlişkisi”</p> | <p><b>Prof. Dr. Melda Akçakın</b><br/>“Otizm ve Yaygın Gelişimsel Bozukluklar Tablosu Bağlamında Türkiye’deki Çocuk ve Ergen Klinik Psikolojisi Uygulamaları”</p> <p><b>Prof. Dr. Gülsen Erden</b><br/>“Çocuk ve Ergenlerin Zihinsel Değerlendirmesine Yönelik Türkiye’deki Durum”</p> <p><b>Prof. Dr. Neşe Erol</b><br/>“Türkiye’de Bebek Ruh Sağlığı Alanındaki Çalışmalar”</p> <p><b>Prof. Dr. Ferhunde Öktem</b><br/>“Türkiye’de Çocuk ve Ergen Psikoterapisi, Çocuk ve Ergen Klinik Psikoloji Eğitimi: Güncel Durum, Etik Konular ve Sorunlar”</p> <p><b>Prof. Dr. Serap Özer</b><br/>“Çocuğun İyi Olma Hali: Göstergeler, Riskler ve Türkiye’deki Durum”</p> <p><b>Prof. Dr. Ayşe Yalın</b><br/>“Çocuk ve Ergen Klinik Psikolojisi Çerçevesinde Aile Odaklı Çalışmalar”</p> | <p><b>Gama Koherans Düzeyi Zihinselleştirme Yeteneği İle İlişkilidir</b><br/><i>Simge Aykan, Erhan Nalçacı, Canan Kalaycıoğlu</i></p> <p><b>796 - Uyku İlgiclerinin Bilişsel Fonksiyonlarla İlişkisi</b><br/><i>Naksidil Torun Yazıhan, Sinan Yetkin</i></p> | <p><b>Duygu Düzenleme Becerisi Üzerindeki Etkileri</b><br/><i>Fatma Oktay, Deniz Bilger, İlgün Bilekli</i></p> <p><b>850 - Belirsizlik Ve Ölümlülüğün Belirgin Olmasının Belirsizlikle İlişkili Düşüncelerin Ulaşılabilirliği Üzerindeki Etkileri</b><br/><i>Hayal Yavuz Güzel</i></p> <p><b>867 - Beklenti Teorisinin Farklı Müzakere Bağlamlarında Etkinliği Üzerine Bir İnceleme</b><br/><i>Ayşe Büşra Topal</i></p> <p><b>880 - Girişken Ve Savunmacı Öz-Sunumun Belirleyicisi Olarak Hexaco Kişilik Özellikleri</b><br/><i>Sıla Demir, Türker Özkan,</i></p> | <p><b>Düşünce Biçimi Ve Somatizasyonun İlişkisi</b><br/><i>Bade Yaya, Deniz Ergün</i></p> <p><b>344 – İş Yaşamında Farklı Hedeflere Duyulan Güven, Üretim Karşısı İş Davranışları Ve İş Doyumu İlişkilerinde Adalet Algılarının Aracı Roller</b><br/><i>Aslı Göncü Köse, Burak Öge</i></p> <p><b>372 – İş Yaşamında Mobbingin Türleri, Nedenleri, Etkileri, Savaşmanın Yolları Ve Cinsiyetin Rolü</b><br/><i>Sümeyye Özen,</i></p> | <p><i>Sayraç, Fatma Demirel, Gizem Cesur, Ela Arı</i></p> <p><b>142 - İnsanlar İşbirliğine Doğuştan Yatkın Mıdır? Zaman Baskısının Prososyallik Üzerindeki Etkisi</b><br/><i>Umut Can Özbek, Onurcan Yılmaz, Hasan G. Bahçekapılı</i></p> <p><b>268 - Kişisel Adil Dünya İnancı ve Öznel İyi İlişkisinde Kontrol Algısının Rolü</b><br/><i>Gözde Kırıl Uçar, Derya Hasta, Meryem</i></p> |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|  |  |  |  |  |                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|--|--|--|--|--|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  |  |  |  | <p><i>Başar Demir</i></p> <p><b>885 - Türkiye'deki Uluslararası Öğrencilerin Biriciklik Algısı</b><br/> <i><u>Sıla Demir</u></i>,<br/> <i>Müjde Koca-Atabey</i>,<br/> <i>Bengi Öner-Özkan</i></p> | <p><i>Merve Bilge, Nisa Köse, <u>Aylin Ulusoy</u>, Dilara Yücebaş, Ezgi Memişoğlu, Elçin Gündoğdu</i></p> <p><b>442 – Beyaz Yakalı Profesyone İllerde Örgütsel Travma Algısı</b><br/> <i>Esin Çetin Özbudak, <u>İdil Işık</u></i></p> <p><b>525 – Duygusal Emek Ve Beş Faktör Kişilik Özellikleri</b><br/> <i><u>Asiye Yüksel</u></i>,<br/> <i><u>Ağargün</u></i>,<br/> <i>Başak Uçanok</i></p> | <p><i>Kaynak Malatyalı</i></p> <p><b>640 - Tanımadığımız Kişilere Teşekkür Etmenin Günlük Hayattaki Mutluluğu muza Etkisi</b><br/> <i><u>Hazal Öztekin</u></i>,<br/> <i>Deniz Hazal Karabulut, Gül Günaydın, Emre Selçuk</i></p> <p><b>833 - Sosyal İlişkiler Bağlamında Kişilerin Utanç Deneyimleri Üzerine Bir Prototipik Özellikler Çalışması</b><br/> <i><u>İlker Dalgar</u></i>,<br/> <i>Nebi Sümer</i></p> |
|--|--|--|--|--|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

19:30

**FİLM GÖSTERİMİ VE ANALİZİ**

**(Ahmet Ersan Konferans Salonu)**

**Film: Atık Toplayıcılar ve Ben (82 dk)**

**Yönetmen: Agnès Varda**

Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Yağmur Ar-Karcı

**Tartışmacılar:**

**Dr. Öğretim Üyesi Ersan Ocak**

*“Yaşam Gücü Veren Bir İmge Toplayıcısı”*

**Dr. Öğr. Üyesi Yağmur Ar-Karcı**

*“Bir Bilinçdışı Atık Toplayıcısı Olarak Psikanalist”*

**Dr. R. Aslıhan Aksoy-Sheridan**

*“Bellek Atıkları Toplayan Bir Örüntü Ustası”*

## 2.GÜN: 16 KASIM 2018 CUMA

|                 |                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-----------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 9:15 -<br>10:15 | <p><b>DAVETLİ KONFERANS</b></p> <p><b>(E Blok Ana Salon)</b></p> <p><b>Prof. Dr. Norman Brown</b></p> <p><i>“Understanding the Mnemonic Effects of Personal and Collective Transitions: A Transition-Theory Perspective”</i></p> <p>Moderatör: Doç. Dr. Tuğba Uzer Yıldız</p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><u>Klinik Psikoloji 5:</u><br/><u>Psikoterapiler</u><br/>(D026)</p> <p>29 - Bir Kız Ergen Grubunda Psikodrama Tekniklerinin Uygulanmasının Depresyon, Aleksitimi Ve Kaygı Düzeyleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi<br/><i>Mesut Yavuz, <u>Nurşah Aluç</u>, Burak Akdeniz, Emin Kurtuluş</i></p> <p>107 – Psikodrama Grup Terapisinin İşitme Engelli Ergenlerin Depresif Belirtileri Ve Umutsuzluk Düzeyi Üzerine Etkisi<br/><i><u>Deniz Şarlak</u>, Erdinç Öztürk</i></p> <p>455 – Psikanalizde Klinik Yapılar<br/><i><u>Burcu Pınar Bulut</u>, Derya Özbek Şimşek</i></p> <p>565 – Psikodinamik Odaklı Entegratif Çift Terapisi<br/><i><u>Didem Doğan</u></i></p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><u>Klinik Psikoloji 6: Sosyal</u><br/><u>Medya</u><br/>(D028)</p> <p>843 - Sanal Travma: Bir Ölçek Çalışması<br/><i><u>Feyzanur Koçyiğit</u>, Lütüye Nur Akkoç, Bahar Esra Demiröz Ayan</i></p> <p>853 – Sosyal Medyada Kendin Olma: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması<br/><i><u>Feyzanur Koçyiğit</u>, Şefiye Bilkan Yılmaz, Gizem Tüzen</i></p> <p>869 – Sosyal Karşılaştırma Ve Sosyal Görünüş Kaygısı İle Depresyon Arasındaki İlişkide Instagram Kullanımının Aracı Rolü<br/><i>Funda Karadoğan, <u>Hatice Taşkaya</u>, Zeynep Karaca, Ezgi Tuna</i></p> <p>271 – Çevrimiçi İletişimde Disinhibisyon Etkisi: Pilot Çalışmanın Psikometrik Bulguları<br/><i><u>Selin Mısır</u>, Yeşim Çapa Aydın</i></p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><u>Klinik Psikoloji 7: İntihar, Kayıp, Yas</u><br/>(D030)</p> <p>920 - Alzheimer Hastalarının Yakınlarında Muğlak Kayıp ve Yas Süreçlerinin İncelenmesi: Ön Bulgular<br/><i>Ilgın Gökler Danışman, <u>Emrah Keser</u>, Banu Yılmaz</i></p> <p>543 - Yakınlarını İntihar Nedeniyle Kaybeden Veya Yakınları İntihar Girişiminde Bulunan Kişilerde Travma Sonrası Stres Ve İlişkili Değişkenler<br/><i><u>Tolga Köskün</u>, Mehmet Eskin</i></p> <p>727 – Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi: Duygu Düzenleme Güçlüğü Ve Kayıp Yaşantılarının Etkisi<br/><i>Gizem Cesur, <u>Pınar Kaya Kurtman</u></i></p> <p>842 – İntihar Notları Üzerine Nitel Bir Araştırma: Anlamsal Düzey Tema Analizi<br/><i><u>Fazilet Canbolat</u>, Faruk Gençöz</i></p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><u>Sosyal / Evrimsel</u><br/><u>Psikoloji</u><br/>(D032)</p> <p>786 - Algılanan Eş Değeri Ve Tecavüze İlişkin Tutumlar<br/><i><u>Fatma Yaşın Tekizoğlu</u>, Turan Gündüz, Ahmet Çağlar Ok, Hakan Çetinkaya</i></p> <p>668 - Türkiye’de Post-Materyalistik Değerler Ve Etnik Kimlik Etkileşimi<br/><i><u>Aydın Bayad</u>, Ercan Şen, Kenan Alparslan</i></p> <p>696 - Depremler Ve Ev Yangınları İçin Afet Hazırlığını Arttırmaya Kültürler Arası Bir Bakış<br/><i>Helene Joffe, Henry W. W. Potts, Tiziana Rossetto, <u>Canay Doğan</u>, Ervin Gül, Gabriela Perez-Fuentes</i></p> <p>634- İçgrup Kimlikle Özdeşleşmenin Dışgrup Tutumlar Ve Davranışsal Eğilimler Üzerinde Etkisi:</p> |
|-----------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                     |                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|---------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                     |                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Kıbrıs Ve Türkiye Örneği<br><i>Şenel Hüsnü, Sabahat Çiğdem Bağcı</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| 10:15<br>–<br>11:15 | <b>DAVETLİ KONFERANS</b><br><br><b>(E Blok Ana Salon)</b><br><br><b>Prof. Dr. Tülin Gençöz</b><br><br><i>“Psikopatoloji ve Bilinçdışı: Bilinçdışı Dil Gibi Yapılanmıştır”</i><br><br>Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi<br>Yağmur Ar-Karcı | <b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br><u>Gelişim Psikolojisi 1: Anne-babalık</u><br><b>(D026)</b><br><br>131 – Düşük Sosyoekonomik Durumdaki Annelerin Ebeveynlik Davranışlarının Çocukların Kuralları İçselleştirmesi İle İlişkisi: Mizacın Düzenleyici Rolü<br><i>Gizem Koç, Sibel Kazak Berument</i><br><br>301 –Baba Katılımında Anne Ve Babanın Rolü Ve Baba Katılımının Ebeveynlik Ve Evlilik Yaşantısına Etkileri<br><i>Nilay Pekel Uludağlı</i><br><br>443 – Türkiye’de Yaşayan Ebeveynlerin Sosyal Medya Kullanımı: Amaçları Ve Ebeveynliğe Katkıları<br><i>Hale Ögel Balaban, Şebnem Altan</i><br><br>530 – Helikopter Ebeveynlik Davranışları Ölçeği – Anne Formu: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması<br><i>Cansu Alsancak-Bulut, Burcu Kömürcü, Betül Madak, Beyza Keleş, Hediye Yalçın, Merve Deniz Polat, Nurşin Çetiner, Beyza Gül Çetin, Seren Özkan, Sezer Alan, Sinem Öztekin, Süleyman Altıparmak, Taha Hasan Can</i><br><br>684 – Edimsel Koşullanma İlkelerinin Ebeveynlikte Kullanımı | <b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br><u>Sosyal Psikoloji 4: Kolektif Eylem</u><br><b>(D028)</b><br><br>351 - Kişilik ve Politik Katılım Arasındaki İlişki Bağlamında Politik İdeolojinin Aracı Rolü<br><i>Ahmet Furkan Tosyalı, Ezgi Çoban, Gülseli Baysoy</i><br><br>416 - Kadınların Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine Karşı Kolektif Eylem Niyetlerini Belirleyen Faktörler<br><i>Serap Akgün, Olcay Bozkus</i><br><br>630 - Temasın Beklenen, Beklenmeyen ve Bilinmeyen Yönleri: Olumlu ve Olumsuz Gruplararası Temasın Tutumlar, Kolektif Eylem ve Psikolojik İyi Oluş İle İlişkisi<br><i>Sabahat Çiğdem Bağcı, Abbas Türnüklü</i> | <b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br><u>Eleştirel Psikoloji</u><br><b>(D030)</b><br><br>33 - Yaseminlerin Arasında Bir Karmaşa: Kıbrıs Kimliği<br><i>Cemaliye Direktör</i><br><br>313 – Çift ve Aile Terapistlerinin, Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Feminizm ile İlişkisi<br><i>Buket Kılıçer, Seniha Naşit, Ayçin Civan, Yudum Akyıl</i><br><br>600 – Evrim Teorisi Kabul Düzeyi ve Eleştirel Düşünme Eğilimi Arasındaki İlişki<br><i>Reyyan Tekin, Özlem Kanbir</i><br><br>633 – “Varlığım İşverenime Bu Kez Armağan Olmasın”: Emek Yanlısı, Eleştirel Bir Endüstri- Örgüt Psikolojisine Doğru<br><i>Fatma Yıldırım, Ulaş Başar Gezgin</i> | <b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br><u>Bilişsel / Deneysel Psikoloji 3: Dikkat, Yürütücü İşlevler</u><br><b>(D032)</b><br><br>297 – Otizmlili Çocuklarda Görsel Dikkat<br><i>Filiz Gürdil, Tevfik Alıcı</i><br><br>618 – Sağlıklı Yaşlanmada Zihin Kuramı Yürütücü İşlevlerle İlişkili Midir?<br><i>Elif Yıldırım, Ezgi Soncu, Büyükişcan</i><br><br>702 - Nesne ve Sayı Büyüklüklerinde Dikkat Lateralizasyonu<br><i>Hediye Yalçın, Feyza Acar, Tuba Yardım, Hakan Çetinkaya</i> | <b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br><u>Gelişim Psikolojisi 2: Genç Yetişkinlik</u><br><b>(DB14)</b><br><br>93 - Aile İklimi ve Gönüllük Davranışları Arasındaki İlişki: Ebeveyn Sosyalleşmesinin Rolü ve Sosyal Vicdan Etkisi<br><i>Hatice Işık-Baş, Buse Gönül, Seren Güneş</i><br><br>107 - Üniversite Öğrencilerinde Bütünsel Düşünme ve Mizah Duygusu Arasındaki İlişki<br><i>Asil Ali Özdoğru, Kübra Nur Çömlekçi, Seniha Salıhoğlu</i><br><br>451 - Gerçeği İdealle Karşılaştırmaların Yaşam Doyumuna Etkisi: Öz Belirleme ve Öz Şefkatin Genç Yetişkinliğe Katkıları<br><i>Ahu Öztürk, Gamze Özdemir</i><br><br>589 - Beliren Yetişkinlik Dönemindeki Temel Psikolojik İhtiyaç Doyumunun Ayrışma-Bireyleşme Süreci Çerçevesinde İncelenmesi |

|  |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |  |                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|--|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  | <p><u>Hale Ögel-Balaban</u></p> <p><b>687- Türkiye’de Yaşayan Ebeveynlerin Paylaşımçı Ebeveynlik Davranışları</b><br/> <u>Hale Ögel-Balaban, Şebnem Altan</u></p> <p><b>849 – Babanın Kendi Babasının Tutumunu Algılamasının Çocuğuna Olan Tutumuna Ve Bakım Düzeyine Etkisinin Araştırılması</b><br/> <u>Oya Güngörmüş Özkardeş, Fatma Bakır, Ayşe Naciye Ünlü Söğünmez</u></p> |  |  | <p><b>894 - Sıralı Uyumluluk Etkisinde Uyarıcı-Tepki İzlerliği ve Bağlam Tekrarının Rolü</b><br/> <u>Aslı Bahar İnan, Nart Bedin Atalay, Mine Mısırlısoy</u></p> | <p><u>Eda Keser-Açıkbaş, Aysun Doğan</u></p> <p><b>659 - Genç ve Yaşlı Yetişkinlerde Gelecek Zaman Algısını Keşfetme</b><br/> <u>Cem Soylu, Banu Çengelci Özekes</u></p> <p><b>845 - Psikolojik Kontrol İle Kimlik Boyutları Arasındaki İlişkide Temel Psikolojik İhtiyaçların Aracı Rolü Yaş ve Cinsiyet Açısından Farklılaşmakta Mıdır?</b><br/> <u>Esin Şener</u></p> <p><b>893 - Üniversite Birinci Sınıf Öğrencilerinin Algıladıkları Stres İle Duygu Düzenleme Becerileri Arasındaki İlişkide Bilgece Farkındalık ve Cinsiyetin Rolü</b><br/> <u>Ece Sağel Çetiner, Gözde Sayın Karakaş, Mehmet Şakiroğlu</u></p> |
|--|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                |                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
|--------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| 11:15<br>–<br>11:55            | <b>DAVETLİ KONFERANS</b><br><br><b>(E Blok Ana Salon)</b><br><br><b>Doç. Dr. A. Esin Yılmaz Samancı</b><br><br><i>“Psikopatolojiye Üstbilişsel Yaklaşım”</i><br><br>Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi<br>Yağmur Ar-Karcı | <b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br><u><i>Bilişsel / Deneysel Psikoloji 4: Dil, Biliş, Düşünce</i></u><br><b>(D026)</b><br><br>44 - Boston Adlandırma Testi (BAT-TR) Yaşlı Örneklem İçin Uyarlama ve Norm Belirleme Çalışması<br><i>Ayten Ekinci Soylu, Banu Cangöz</i><br><br>287- Sözlü Dil ve Jest Entegrasyonunda İşler Belleğin Rolü<br><i>Demet Özer, Tilbe Göksun</i><br><br>469 - Dikkatin Kontrolünde Uyumluluk Oranı Etkilerinin Yarattığı Bilişsel Süreç Farklılığının FNIRS Cihazı İle İncelenmesi<br><i>Sevgül Türkoğlu, Burak Erdeniz, Nart Bedin Atalay</i> | <b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br><u><i>Sinirbilim 2</i></u><br><b>(D028)</b><br><br>369 - Sıçanların Farklı Östral Evrelerinde Uygulanan Akut Ve Kronik Stresin Teta Dalgaları Ve Dendritik Uzantılar Üzerine Etkisi<br><i>Müge Aslankara, Aslı Zengin Türkmen, Can Kayacılar, Asiye Nurten</i><br><br>423 - Bellek Süreçlerinin Altında Yatan Hipokampal Devrelerin Bazal Önbeyin Tarafından Modülasyonu<br><i>Güneş Ünal</i><br><br>665 - Ben Mi, Diğeri Mi?: Çok Duyumlu Uyarımın Yüz Algısı Üzerindeki Etkisi<br><i>Evrin Gülbetekin, Enes Altun, Arda Fidancı, Yulet İlhan, Pakize Keskin, Dilara Steenken</i> | <b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br><u><i>Klinik Psikoloji 8: Kültürel Duyarlılık</i></u><br><b>(D030)</b><br><br>145 - Trans Kadın Seks İşçilerinin Yaşam Deneyimleri<br><i>İdil Uğurluoğlu, Deniz Canel Çınarbaş</i><br><br>695 – Ya Sonra? Hiv’le Yaşayan Bireylerin Virüs Sonrası Deneyimleri: Niteliksel Bir Araştırma<br><i>Berk Can Ünsal</i><br><br>754 – Duygular İle İlgili İnançlarımız. Kültürlerarası Bir Çalışma.<br><i>Derya Gürcan-Yıldırım, Yulia Chentsova-Dutton</i> |  |
| <b>11:55-12:10 KAHVE ARASI</b> |                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 12:10<br>-<br>12:50            | <b>DAVETLİ KONFERANS</b><br><br><b>(E Blok Ana Salon)</b><br><br><b>Doç. Dr. Tilbe Göksun</b><br><br><i>“Dil ve Düşünce Arasındaki</i>                                                                           | <b>PANEL</b><br><b>(Çok Amaçlı Salon)</b><br><br><b>Anoreksiya Nervoza ve Blumiya Nervoza’da Terapötik Süreçler ve</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | <b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br><u><i>Trafik Psikolojisi 1</i></u><br><b>(D026)</b><br><br>167- Algılanan Stresin Saldırgan Sürücülük Ve Sürücü Becerileri İle İlişkisi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br><u><i>Klinik Psikoloji 9: Şiddet / Travma</i></u><br><b>(D028)</b><br><br>516 - Yakın Partner Şiddetine Maruz                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |

|               |                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
|---------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|               | <p><i>İlişkiye Bakış: Eylem Temsili ve Anlatımı”</i></p> <p>Moderatör: Doç. Dr. Tuğba Uzer Yıldız</p>                                                                                                                                  | <p><b>Zorluklar</b></p> <p>Moderatör: <b>Doç. Dr. Sinem Gönenli Toker</b></p> <p><b>Uzm. Dr. İrem Hamamcıoğlu</b><br/>“Yeme Bozukluklarında Klinik Özellikler”</p> <p><b>Psk. Selda Çallı</b><br/>“Yeme Bozuklukları Tedavisinde Literatürdeki Yeni Gelişmeler”</p> <p><b>Uzm. Dr. Mesut Yavuz</b><br/>“Olgu Sunumları: Yeme Bozukluklarında Terapötik Zorluklar”</p> | <p><u>Burcu Tekeş</u>, İbrahim Öztürk, Ezgi Kökkülünk, Saba Kulaçoğlu, Ecem Pıçak, Sefa Veisoğlu</p> <p><b>181- Psikolojik Semptomların Trafikte Heyecan Arama İle İlişkinin İncelenmesi</b><br/><u>Gizem Gümüş</u>, İbrahim Öztürk, Burcu Tekeş</p> <p><b>256- Kişilik Özellikleri Ve Risk Algısının Motosiklet Kullanım Tarzı İle İlişkisi</b><br/>Tansu Alavcı, Ege Öztürk, Gizem Gümüş, M. Ehil Tekin, <u>Burcu Tekeş</u>, Yeşim Üzümcüoğlu</p> <p><b>427- Araç Kullanırken Müzik Dinlemek, Sürücü Dürtüselliği, Trafik Ortamının Risk Seviyesi İle Sürücülerin Risk Algısı Arasındaki İlişki</b><br/><u>Ceren Ersöz</u>, Nesrin Budak, İbrahim Öztürk, Bahar Öz</p> <p><b>449- Trafikte Öz Düzenleyici Davranışlar Ve Sapkın Sürücü Davranışları</b><br/><u>Derya Azık</u>, Türker Özkan</p> | <p><b>Bırakılan Kadınlarda Travma Sonrası Büyüme Ve Psikolojik İyi Oluşun İncelenmesi</b><br/><u>Esra Ceko</u>, Işıl Çoklar</p> <p><b>641 - Süreğen Terör Olaylarını Dolaylı Deneyimlemenin Üniversite Öğrencileri Üzerindeki Psikolojik Etkileri: Nitel Analiz</b><br/><u>Deniz Okay</u>, A. Nuray Karancı</p> <p><b>711 - Kadına Yönelik Psikolojik Şiddetin Psikolojik Sağlık İle İlişkisi</b><br/><u>Cennet Yastıbaş</u>, Mete Sefa Uysal, Doç. Dr. Duygu Güngör Culha</p> <p><b>814 - Flört İlişkilerinde Eşitlik Ve Şiddetsizliğe Doğru Değişim: Etkili Süreçler Ve Müdahaleler</b><br/><u>Anıl Özge Üstünel</u></p> <p><b>830 – Terörizm ve Toplumsal Şiddetle ilgili Risk Algısı ile Psikolojik Semptomatoloji Arasındaki İlişkide Duygu Düzenleme Güçlüğü ve Üstbilişin Aracı Rolü</b><br/><u>Mustafa Sarıkaya</u>, Ilgın Gökler Danışman,</p> |  |
| 12:50 – 13:30 | <p><b>DAVETLİ KONFERANS (E Blok Ana Salon)</b></p> <p><b>Doç. Dr. Gül Günaydın</b></p> <p><i>“Tanıdıklarımızdan Yakınlarımıza Hayatımızdaki Kişileri Nasıl Değerlendiriyoruz?”</i></p> <p>Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Mine Cihanoğlu</p> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |

|                         |                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
|-------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|                         |                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | İbrahim Yiğit<br><br><b>924 - Bir Kitle Travması Olarak Terör</b><br>Serkan Özgün, Sine Egeci, Senem Zeytinoğlu, Çiğdem Yumbul, <u>Gamze Akarca</u>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 13:30-14:30 ÖĞLE YEMEĞİ |                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 14:30 - 15:30           | <b>DAVETLİ KONFERANS</b><br><b>(E Blok Ana Salon)</b><br><br><b>Prof. Dr. Olcay İmamoğlu</b><br><br><i>“Dengeli Benlik, Esenlik ve Kültür”</i><br><br>Moderatör: Prof. Dr. Melike Sayıl | <b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br><u>Klinik Psikoloji 10: Psikoterapiler</u><br><b>(D026)</b><br><br>482 - Bipolar Bozukluğa Yönelik Bir Grup Müdahalesinin İncelenmesi: Oturum Etkisi ve Duygudurum Belirtileri Arasındaki İlişki<br><u>Zeynep Maçkalı</u><br><br>636 – Anne Tutumlarına Yönelik Psiko-Eğitim Çalışmasının Çocukluk Çağı Obsesif Kompulsif Bozukluk Semptomlarına Etkisi<br><u>Ecem Akıncı, Oya Mortan Sevi</u><br><br>642 - Salt Obsesyonların Bilişsel Davranışçı Tedavisi: Bir Olgu Sunumu<br><u>Elif Üzümcü, Müjgan İnözü</u><br><br>838 - Bilişsel Davranışçı Terapi’ye Yönelik Olumsuz Tutumlar Ölçeği’nin Türkçe’ye Uyarlanması ve Psikometrik Özelliklerinin Sınanmasına Yönelik Pilot Çalışma | <b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br><u>Bilişsel / Deneysel Psikoloji 5: Bellek ve Duygusal Süreçler</u><br><b>(D028)</b><br><br>150 – Karışık Duygu Deneyimlerinin Hatırlanmasında Yaş Farklılıkları<br><u>Selen Demir, Tuğba Uzer Yıldız</u><br><br>574 - Duygu İçerikli Sözcüklerden Oluşan Türkçe DRM Listelerinin Geliştirilmesi<br><u>Elif Yüvrük, Haki Turan, Aycan Kapucu</u><br><br>691 - Tatil Anılarının Hatırlanması: Tekrarlanan Olaylara Dair Bellek Süreçleri<br><u>Berivan Ece, Ayten Bilgin, Sami Gülgöz</u><br><br>809- Belleğin Duygu Düzenleme İşlevinin Olumlu Olayların Hatırlanmasında | <b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br><u>Klinik Psikoloji 11</u><br><b>(D030)</b><br><br>458 – Rüya Temalarını Yordayan Eklektik Bir Model Önerisi<br><u>Esra Güven, Gülçim Bilim Baykan</u><br><br>584 - Depresif Belirtiler ve Stresli Yaşam Olayları İlişkisinde Aracı Değişkenlerin Rolü<br><u>Ezgi Tuna</u><br><br>683 - Müzmin Bekarlar: Kendi Bakış Açlarıyla (Hayatla) İlişki<br><u>Deniz Asolar, Burak Doğruyol, İlke Sine Egeci</u><br><br>757 - Zihin Durumu Konuşması ve İçe |  |

|                           |                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
|---------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|                           |                                                                                                                                                                                     | Başak İnce, <u>Ezgi Deveci</u>                                                                                                                                                                                                                  | İncelenmesi<br><u>Sezin Öner</u> , Sami Gülgöz                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Yönelim ve Dışa<br>Yönelim Problemleri<br>Arasındaki İlişkiler<br><u>Sibel Halfon</u> , <u>Ayşenur Coşkun</u>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 15:30 – 15:45 KAHVE ARASI |                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 15:45<br>-<br>16:45       | <b>DAVETLİ KONFERANS</b><br><b>(E Blok Ana Salon)</b><br><br><b>Prof. Dr. Hale Bolak Boratav</b><br><br><i>“Psikoloji ve Feminizm”</i><br><br>Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Nevin Solak | <b>DAVETLİ KONFERANS</b><br><b>(Ahmet Ersan Konferans Salonu)</b><br><br><b>Prof. Dr. Reşit Canbeyli</b><br><br><b>“Biyolojik Saat: Işık, Zaman ve Duygudurumun Kesiştiği Beyin Yapısı”</b><br><br>Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Çağrı Temuçin Ünal | <b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br><u><b>Klinik Psikoloji 12:</b></u><br><u><b>Psikoterapiler</b></u><br><b>(D026)</b><br><br><b>377 - Anne Karnından Terapi Koltuğuna: Kendilik Nasıl Gelişir?</b><br><u>Bilgen Işık Karasahin</u><br><br><b>708 - Post-Yapısalcı Bir Yaklaşım Olarak Narrative Terapi ve Dışsallaştırma Uygulamaları</b><br><u>İclal Eskioğlu Aydın</u><br><br><b>758 – Bilinmeyenden Korkmak: Psikoterapistlerin Somatik Karşıaktarım Deneyimlerinin Yorumlayıcı Fenomenolojik Analizi</b><br><u>Aliye Güçlü Erçin</u> , Zeynep Çatay Çalışkan | <b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br><u><b>Bilişsel / Deneysel Psikoloji 6:</b></u><br><u><b>Dikkat/Yürütücü İşlevler</b></u><br><b>(D028)</b><br><br><b>235 – Yönetici İşlevlerin Geleceği İmgeleme Ve Geçmiş Hatırlama Üzerindeki Rolünün FNIRS İle İncelenmesi</b><br><u>Hasan Gündüz</u> , Zeynel Baran, Yağmur Kır, Nilay Sedes Baskak, Bora Baskak<br><br><b>298 – Oyun Döneminden Ön Ergenliğe Görsel Dikkat</b><br><u>Filiz Gürdil</u> , Tevfik Alıcı<br><br><b>470 - Yaklaşma Hızının Görsel Kontrolü: Yavaşlamak Ve Hızlanmak İçin Kullanılan Optik Değişkenler Ve Kontrol Stratejileri</b> |  |

|                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |  |                                                                                                                                                                                                                          |  |
|---------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |  | <p><u>Didem Kadıhasanoğlu</u></p> <p><b>472 – Bir Bilişsel<br/>Modelleme Tekniği<br/>Olarak Evrimsel<br/>Robotik: Yaklaşma<br/>Hızının Görsel<br/>Kontrolünün<br/>Modellenmesi</b></p> <p><u>Didem Kadıhasanoğlu</u></p> |  |
| 16:45<br>–<br>18:30 | <p><b>PROF. DR. ÇİĞDEM KAĞITÇIBAŞI ÖZEL OTURUMU</b></p> <p><b>(E Blok Ana Salon)</b></p> <p><b><i>“Çiğdem Kağıtçıbaşı’nın Mirası: Sosyal Bilimleri Toplum Hizmetine Sunmak”</i></b></p> <p>Moderatör: Prof. Dr. Zeynep Aycan</p> <p><b>Prof. Dr. Zeynep Aycan</b></p> <p><i>“Bilim İnsanı – Uygulayıcı Modeli: Çiğdem Kağıtçıbaşı ve İlham Verdiği Araştırmalar”</i></p> <p><b>Prof. Dr. Mehmet Eskin</b></p> <p><i>“Sorun Çözme Yaklaşımı: Psikolojinin Farklı Alanlarında Bilim Tabanlı Uygulamalar”</i></p> <p><b>Prof. Dr. Hale Bolak Boratav</b></p> <p><i>“Çiğdem Kağıtçıbaşı’nın Çalışmalarında ‘Kadının Yükselmesi’”</i></p> <p><b>Yağmur Özbay, Melisa Varol, Arda Yalçın, Dr. Öğr. Üyesi Gizem Erdem</b></p> <p><i>“Aile Değişim Kuramı’nın Kuşaklararası Öyküsü: Çiğdem Kağıtçıbaşı’nın Soy Ağacı İncelemesi”</i></p> |  |  |                                                                                                                                                                                                                          |  |

### 3.GÜN: 17 KASIM 2018 CUMARTESİ

|            |                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
|------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| 9:15-10:30 | <p><b>DAVETLİ KONFERANS</b><br/>(Çok Amaçlı Salon)</p> <p><b>Doç. Dr. Eelke Snoeren</b></p> <p><i>“Firing the Brain on Sexual Behavior”</i></p> <p>Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Bengi Ünal</p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><u>Klinik Psikoloji 13: Bağımlılık</u><br/>(D026)</p> <p>263 – Türkiye’de Oyun Bağımlılığı ve Spor Bağımlılığına Dair Güncel Bulgular: Sosyodemografik Bir Bakış<br/><u>Merve Denizci Nazlıgül, Advıye Esin Yılmaz</u></p> <p>400 - Aile Hekimlerinin Alkol ve Madde Bağımlısı Kişiler Hakkında Düşünceleri<br/><u>Aslı Yeşil, Sibel Gürsoy, Hüseyin Eren</u></p> <p>420 – Madde Kullanım Bozukluğu Olan Bireylerin Ailelerinin Damgalanma Düzeyi, Sosyal Destek ve Psikolojik Belirti Düzeyi Arasındaki İlişki: Pilot Çalışma<br/><u>Fatma Mahperi Hekimoğlu, M. Murat Kuloğlu</u></p> <p>534 - Algılanan Ebeveynlik Biçimleri, Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ve Kişiler Arası Bağımlılık Eğilimi Arasındaki İlişkiler: Şema Terapi Modeli Çerçevesinde Bir İnceleme<br/><u>Reyhan Arslan, Gonca Soygüt Pekak</u></p> <p>766 - Problemlili Cep Telefonu Kullanımının İncelenmesi:</p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><u>Bilişsel / Deneyisel Psikoloji 7: Bellek</u><br/>(D028)</p> <p>47 – Sözel Kısa Süreli Bellek Uzmanı Açısından Sayı Üstünlüğü Vazgeçilmez Mi?<br/><u>Şengül Erdoğan, Dilara Taşçı, Elif Işık Kepir, Celil Semih Sevincik, Banu Cangöz</u></p> <p>49 - Farklı Yüz Çekiciliği Düzeylerini Temsil Eden Uyarıcı Seti: Hacettepe-Yüz Seti<br/><u>Özlem Ertan Kaya, Banu Cangöz</u></p> <p>61 - Genç Ve Yaşlı Yetişkinlerin İleriye Dönük Bellek İşlevleri Açısından Karşılaştırılması<br/><u>Gün Pakyürek, Banu Cangöz, Simon Haines, Peter Rendell</u></p> <p>71 – Tanıma Performansı ile Ölçülen Hazırlama Türlerini Etkileyen Değişkenlerin (Hazırlayıcı ve Hedef Uyarıcı Özelliklerinin Türü, Tutarlılık Düzeyi, Sunum Süresi ve Duygular) İncelenmesi<br/><u>Bahadır Oktay, Banu Cangöz</u></p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><u>Endüstri Örgüt Psikolojisi 3</u><br/>(D030)</p> <p>376 - İşgörenlerin Örgütsel Sinizm Düzeyleri İle Örgütsel Özdeşleşmeleri Arasındaki İlişkide İşe Adanmışlığın Rolü<br/><u>Seval Aksoy</u></p> <p>424 - Stereotipik ve Stereotip Karşıtı Lider Müdahalelerin Kadınların Motivasyonel ve Duygusal Tepkileri Üzerindeki Etkilerinin Karşılaştırılması<br/><u>Pınar Başbay, Jülide Ece Kosova, İlknur Özalp Türetgen</u></p> <p>553 - Çalışanların Güvenini ve İşte Kalma Niyetini Oluşturan ve Koruyan Liderlik Uygulamaları<br/><u>Yasemin Reyhan Binağöl, İdil Işık</u></p> <p>872 - Örgütteki</p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><u>Gelişim Psikolojisi 3: Ergenlik</u><br/>(D032)</p> <p>119 - Ergenlerde Algılanan Ebeveyn Kabul Ve Reddinin Mükemmeliyetçilik Ve Sosyal Kaygı Düzeyi İle İlişkisinin İncelenmesi<br/><u>Beyza Tanzi, Eda Karacan</u></p> <p>320 – Ortaokul Öğrencilerinde Narsisizm İle Mükemmellilikçi Öz Sunum Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi<br/><u>Meryem Şahin</u></p> <p>489 – Eşler Arası Çatışma İle Ergenin Uyum</p> |  |
|------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|

|                         |  |                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
|-------------------------|--|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|                         |  | <p><b>Bireylerin Kişilerarası Bağımlılık Eğilimi İle İlişkisi</b><br/> <u>Irmak Gültekin</u>, <u>Melike Büşra Hacıoğlu</u>, <u>Kübra Ceyhun</u>, <u>Ece Korkmaz</u>, <u>Cansu Omrak</u></p> | <p><b>493 - İstenmeyen Düşüncelerin Baskılanması: Ketleyici Yayılım Etkisi</b><br/> <u>Turan Gündüz</u>, <u>Hasan Gündüz</u>, <u>Hilal Kaya</u>, <u>Gökçe Baykuzu</u>, <u>Gündüz</u>, <u>Hakan Çetinkaya</u></p> | <p><b>Bürokratik İklim ve Çalışanların İş Doyumları Arasında Makyavelizmin Düzenleyici Rolü</b><br/> <u>Özgür Güldü</u></p> <p><b>901 - Örgütsel Güven ve İşle Bütünleşme Arasındaki İlişkide Duygusal Zeka ve Siyasal Becerinin Aracı Rolü</b><br/> <u>Özgür Güldü</u></p> | <p><b>Arasındaki İlişkinin Yayılma Hipotezi Ve Kendini Belirleme Kuramı Temelinde İncelenmesi</b><br/> <u>Aylin Koçak</u>, <u>Athanasios Mouratidis</u>, <u>Zehra Uçanok</u>, <u>Patrick T. Davies</u></p> <p><b>628 – Suriyeli Ergenlerin Dayanıklılık Özellikleri Ve Etki Eden Okul Ve Aile Faktörleri</b><br/> <u>Sevgi Tunay</u>, <u>Aytekin</u>, <u>Aysun Doğan</u></p> <p><b>797 – Ergenlikte Anne, Baba Ve En İyi Arkadaşla Kendi Hakkında Bilgi Paylaşma, Saklama Ve Psikolojik Esenlik Arasındaki İlişki</b><br/> <u>Ayfer Dost-Gözkın</u>, <u>Ebra Elsharnouby</u></p> |  |
| 10:30-10:45 KAHVE ARASI |  |                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |

|                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|---------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 10:45<br>-<br>12:00 | <p><b>PANEL</b><br/>(Çok Amaçlı Salon)</p> <p><i>Yapısal, İlişkisel ve İdeolojik Halleriyle Türkiye’de Erkeklikler</i></p> <p>Moderatör: Prof. Dr. Hale Bolak Boratav</p> <p><b>Arş. Gör. Beril Türkoğlu</b><br/>“Erkekliğin Kırılganlığı, Kırılanın Erkekliği: Erkeklik ve Tehdit Algısı”</p> <p><b>Prof. Dr. Hale Bolak Boratav</b><br/>“Erkekliğin Gelişimsel ve Toplumsal İnşası: Evlilik ve Eş ile İlişkiler”</p> <p><b>Prof. Dr. Güler Okman Fişek</b><br/>“Erkekliğin Gelişimsel ve Toplumsal İnşası: Ana Baba ve Çocuklar ile İlişkiler”</p> <p><b>Dr. Güliden Sayılan</b><br/>“Hegemonik Erkeklik, Milliyetçilik ve Militarizmin Kesişiminde Vicdani Ret”</p> | <p><b>DAVETLİ PANEL</b><br/>(Ahmet Ersan Konferans Salonu)</p> <p><i>Türkiye Psikiyatri Derneği Paneli: Bilim, Etik, Dayanışma</i></p> <p>Moderatör: Doç. Dr. Banu Yılmaz</p> <p><b>Doç. Dr. Koray Başar</b><br/>“Ruh Sağlığı Alanında Bilimsellik: ‘Bilimselmiş Gibi’ Yapmanın Çekiciliği”</p> <p><b>Prof. Dr. Cem Atbaşoğlu</b><br/>“Etik”</p> <p><b>Dr. Öğr. Üyesi İrem Yıldız</b><br/>“Dayanışma”</p> | <p><b>PANEL</b><br/>(K Blok / Erdoğan Bayraktar Amfisi)</p> <p><i>Alzheimer Hastalığında Bilişsel Rehabilitasyon</i></p> <p>Moderatör: Prof. Dr. Banu Cangöz</p> <p><b>Doç. Dr. Özlem Erden Aki</b><br/>“Demans Sendromlarında Tanı ve Ayırıcı Tanı”</p> <p><b>Prof. Dr. Tuğba Kızıl-Özel</b><br/>“Alzheimer Hastalığında Bilişsel Rehabilitasyon”</p> <p><b>Prof. Dr. Banu Cangöz</b><br/>“Alzheimer Hastaları İçin Oyun Tipi Bilişsel Egzersiz Programı (Obep) Geliştirme Çalışması Ön Bulguları”</p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><i>Sosyal Psikoloji</i><br/><b>5:</b><br/><i>Cinsiyetçilik / Namus Kültürü</i><br/>(D026)</p> <p><b>515 - Namus Algısında Benlik Düzenleme Odağı Ve Cinsiyetin Rolü</b><br/><i>Gülçin Akbaş, Nuray Sakallı-Uğurlu</i></p> <p><b>517 - “Kavanozu Açan”</b><br/>Erkeklerle “Kafasını Kullanabilen” Kadınlar: Erkek Üniversite Öğrencilerinin Erkeklik Müzakereleri<br/><i>Meral Gezici Yalçın, Veyşi Tanrıverdi</i></p> <p><b>709 - Cinsel Şiddet Suçu Faillerinin İdamına Yönelik Tutumlarda Cinsiyetçilik,</b></p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><i>Gelişim Psikolojisi 4: Koruma Altındaki Çocuklar</i><br/>(D028)</p> <p><b>149 - Koruma Altındaki Bebeklerin Alıcı Dil Gelişimi: Mizacın Düzenleyici Rolü</b><br/><i>Gizem Koç, Sibel Kazak Berument, Merve Gölcük, Zeynep Ertekin</i></p> <p><b>310 - Kurum Bakımındaki Ergenlerin Olumlu Sosyal Davranış ve Davranış Problemleri İle İlişkili Faktörlerin Karşılaştırmalı Örneklerle İncelenmesi</b><br/><i>Gönül Atlı Aslan, Dilek Sarıtaş Atalar</i></p> <p><b>657 - Korunma Altındaki Çocuklarda İyi Oluş: Sosyal Destek ve Mizacın Rolü</b><br/><i>Seren Güneş, Sibel Kazak Berument, Sema Erel Gözağaç, Aybegüm Memişoğlu Sanlı, Aylin Aras, Bahar Tümer, Kadriye Yılmaz</i></p> <p><b>736 - Devlet Koruması Altındaki Çocuklarda Bağlanma</b><br/><i>Bahar Bahtiyar-Saygan, Sibel Kazal Berument, Şükran Okur</i></p> <p><b>750 - Farklı Bakım Tiplerinde Kalan Bebeklerin Gelişimlerinin Boylamsal Olarak İncelenmesi</b></p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><i>Sosyal Psikoloji 6: İdeoloji</i><br/>(D030)</p> <p><b>237 - Kimlik Ve Yoksunluk: Ana Muhalefet Partisi Destekçileri</b><br/><i>Örneklemi nde Senaryolar Yardımıyla Aşırı Grup-Yanlış Davranışlar ı İnceleme</i><br/><i>Fatih Özdemir, Türker Özkan</i></p> <p><b>468 - Yabancı Öğrenciler e Karşı Tutum Ve Davranışsa l Eğilimler: Ulusal Kimlikler Ve Sosyal Baskınlık Yönelimini</b></p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><i>Gelişim Psikolojisi 5: Çocukluk</i><br/>(D032)</p> <p><b>147 – Çocuk Bakıcılarını n Aile Dinamikleri Ve Bakılan Çocuk Ruh Sağlığı Üstündeki Etkileri</b><br/><i>Nazlı Akay, Başak Şahin-Acar</i></p> <p><b>219 - İkinci Dil Ediniminin Çocuklukta Anlatı Becerilerin e Olan Etkisi</b><br/><i>Aslı Aktan-Erciyes, Ayhan Aksu-Koç</i></p> <p><b>514 – Çocuklarla Yapılan Toplu</b></p> |
|---------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|  |  |  |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|--|--|--|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  |  |  | <p><b>Tecavüz Mitleri Ve Namus Kültürünün Rolü</b><br/> <u>Mete Sefa</u><br/> <u>Uysal</u>, Emir<br/>         Üzümlüçeker,<br/>         İnci Boyacıoğlu</p> <p><b>742 - Kadın Yöneticiler Hangi Koşullarda Tercih Edilir? Cam Uçurum Etkisinde Şirket Prestijinin Rolü</b><br/> <u>Leman</u><br/> <u>Korkmaz</u>,<br/>         Gülçin Akbaş</p> <p><b>883 - Erkeklerde Cinsiyet Rolü Gerginliği Ve Sağlık Davranışlarıyla İlişkisi</b><br/> <u>Emir</u><br/> <u>Üzümlüçeker</u>,<br/>         Cennet<br/>         Yastıbaş</p> | <p><u>Sevinç Akkaya</u>, Sibel Kazak<br/>         Berument, Zeynep Ertekin,<br/>         Hurişül Bayram-Gülaçtı</p> | <p><b>n Yordayıcı Rolü</b><br/> <u>Şabahat</u><br/> <u>Çiğdem</u><br/> <u>Bağcı</u>,<br/>         Ceren Nur<br/>         Gürleri</p> <p><b>871 - Herkes İçin (Mi) İnsan Hakları: Gruplar Arası Tehdidin Rolü</b><br/> <u>Merve</u><br/> <u>Fidan</u>,<br/>         Banu<br/>         Cingöz Ulu</p> <p><b>889- Depremleri İlişkin Sosyal-Bilişsel Süreçler: Dehşet Yönetimi Ve Sistemi Meşrulaştırma Bakış Açısı</b><br/> <u>Canay</u><br/> <u>Doğulu</u>,<br/>         Nuray<br/>         Sakallı<br/>         Uğurlu</p> <p><b>902 - Dini İnanç Ve</b></p> | <p><b>Mülakat Yönteminde Yalan Söylemenin Sözlü Olmayan Göstergeleri</b><br/> <u>Hilal H.</u><br/> <u>Şen</u>, Aylin<br/>         C. Küntay</p> <p><b>720 – Robotların Jestleri Ve Geri Bildirim İle Okul Öncesi Dönemde İngilizce Eğitimine Katkıları</b><br/> <u>Şümevye</u><br/> <u>Koşkulu</u>,<br/>         Cansu<br/>         Oranç,<br/>         Junko<br/>         Kanero,<br/>         Tilbe<br/>         Göksün,<br/>         Aylin C.<br/>         Küntay</p> |
|--|--|--|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                              |  |
|----------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <div>Siyasi Görüş Açısından Kadınların Tecavüze Yönelik Empati Düzeylerini n Ve Tutumların ın İncelenmes i</div> <div>Fatma Yaşın Tekizoğlu, Melis Çelik</div> <div>Ok</div> |  |
| 12:00<br>13:15 | <div>DAVELTLİ PANEL<br/>(Çok Amaçlı Salon)</div> <div>Kuramdan Uygulamaya Stres</div> <div>Moderatör: Doç. Dr. Okan Cem Çırakoğlu</div> <div>Doç. Dr. Okan Cem Çırakoğlu<br/>“Stres Kavramının Zaman İçerisindeki Değişimi”</div> <div>Dr. Öğr. Üyesi Dilay Eldoğan<br/>“Kişilerarası İlişkiler Bağlamında Stres ve Değişim”</div> | <div>PANEL<br/>(Ahmet Ersan Konferans Salonu)</div> <div>Trafik ve Ulaşım Psikolojisindeki Gelişmeler: Bilimin Toplum Yaşamına Dokunuşu</div> <div>Moderatör: Prof. Dr. Yeşim Yasak</div> <div>Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Koyuncu<br/>“Trafikte Algısal Süreçlerin Sürüş Üzerine Yarattığı</div> | <div>BİLDİRİ OTURUMU<br/>Gelişim Psikolojisi 6: Çocukluk (D026)</div> <div>98 – Annenin Çocuğa İlişkin Algısının, Algıladığı Sosyal Desteğin Ve Çocuğunun Mizacının Erken Çocukluk Dönemindeki İçselleştirme Ve Dışsallaştırma Davranışlarıyla İlişkisi<br/>Beliz Korkut, Gizem Arıkan, Ali İlhan, Asiye Kumru</div> <div>252 – İlkokul Düzeyindeki Çocuklarda</div> | <div>BİLDİRİ OTURUMU<br/>Gelişim Psikolojisi 7: Etkililik Çalışmaları (D028)</div> <div>293 - MİKA İle Kendimi Korumayı Öğreniyorum: Öğretmen Uygulamalarının Etkililiği<br/>Türkan Yılmaz Irmak, Rukiye Kızıltepe, Duygu Eslek, Duygu Güngör</div> <div>467 - VISC Akran Zorbalığını Önleyici Müdahale Programının Etkililiğinin Öğretmenler</div> | <div>BİLDİRİ OTURUMU<br/>Sosyal Psikoloji 7: Kalıpyargılar / Önyargılar (D030)</div> <div>151 - Azınlık Dini İnanç Gruplarına Mensup Gençlerin Ayrımcılık Deneyimleri<br/>Bahar Tanyaş</div> <div>454 - Biyolojik Özcülük Sosyal Mesafeyi Artırır Mı?: Kalıp Yargı İçeriklerinin Düzenleyici Rolü<br/>Emine Yücel</div> |                                                                                                                                                                              |  |

|                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| <p><b>Uzm. Psk. Didem Sevük</b><br/> <i>“Olgu Sunumu: Stres Yönetimi Temelli Bir Müdahale”</i></p> | <p><i>Etkiler”</i></p> <p><b>Dr. Öğr. Üyesi Nevin Kılıç</b><br/> <i>“Trafik Psikolojisi Bulgularının Topluma Aktarılma Yolları: Son Yirmi Yılda Ülkemizde Yapılanlar ve Yapılamayanlar”</i></p> <p><b>Doç. Dr. Hediye Tüydeş Yaman</b><br/> <i>“Kentsel Ulaşım ve Trafik Yönetiminde Yeni Paradigma: Akıllı Ulaşım Sistemleri (AUS) için Sürücü ve Yolcu Davranışları”</i></p> <p><b>Prof. Dr. Türker Özkan</b><br/> <i>“Emniyet Kemeri-Türkiye: Üniversite, Polis ve Sivil Toplum Örneği”</i></p> | <p><b>Dayanıklılık Faktörleri</b><br/> <u>Ümmühan Aslı Macit, Türkan Yılmaz Irmak</u></p> <p><b>513 – Kurallara Uymada Çocukların Kullandığı Önleme Ve Müdahale Yöntemleri</b><br/> <u>Hilal H. Şen, Aylin C. Küntay</u></p> <p><b>745 – Erken Çocuklukta Olmayan Bir Şeyi Varmış Gibi Düşünebilme Becerisinin Yönetici Zihinsel İşlev Ve Duygusal Becerilerle İlişkisi</b><br/> <u>Dilara Özsoy, Fatma Cansu Pala Dedeoğlu, Nilgöl Banu Çengelci Özekes</u></p> <p><b>802 – Çocuklarda Ahlakî Yargı Ve Düşmanca Niyet Yükleme Yanlılığı</b><br/> <u>Beyza Nur Üstün, Gavin Nobes</u></p> | <p><b>Tarafından Değerlendirilmesi</b><br/> <u>Rukiye Kızıltepe, Durdane Gümüştan, Aysun Doğan</u></p> <p><b>643 – Cezaevinde Bulunan Ergenlere Uygulanan Müdahale Programının Etkililiğinin Değerlendirilmesi</b><br/> <u>Durdane Gümüştan, Rukiye Kızıltepe, Melisa Ebeoğlu, Ece Sağel, Türkan Yılmaz Irmak, E. Şeyda Aksel</u></p> <p><b>748 - Erken Ergenlik Döneminde Cinsel İstismar Önleme Programının Etkililiğinin Değerlendirilmesi</b><br/> <u>Duygu Eslek, Türkan Yılmaz Irmak</u></p> <p><b>803 - Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Olumlu Sosyal Becerilerini Geliştirmesi Programının Etkililiğinin Değerlendirilmesi</b><br/> <u>Zeynep Şen, Aysun Doğan</u></p> | <p><b>491 - Türkiye’deki Sosyal Grupların Kalıp Yargı Haritası</b><br/> <u>Fatma Kahraman, Sevim Cesur</u></p> <p><b>496 – Gruplar Arası Olumlu Ve Olumsuz Temas: Aynı Yurt Odasını Farklı Kimliklerimizle Birlikte Paylaşabiliriz</b><br/> <u>Abbas Türnüklü, Veysel Karazor, Tarkan Kaçmaz</u></p> <p><b>601 - Türklerin Kürtlere Ve Suriyelilere Yönelik Tutumları</b><br/> <u>Mustafa Fırat, Bilge Ataca</u></p> |  |
| <p><b>13:15-14:15 ÖĞLE YEMEĞİ</b></p>                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |

|             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 14:15-15:30 | <p><b>PANEL</b><br/><b>(Çok Amaçlı Salon)</b></p> <p><b>Korunma Altında Büyümenin Boylamsal Etkileri</b></p> <p>Moderatör: <b>Prof. Dr. Sibel Kazak Berument</b></p> <p><b>Arş. Gör. Aybegüm Memişoğlu Şanlı</b></p> <p><b>Arş. Gör. Zeynep Ertekin</b><br/>“Algısal Hassasiyet Mizaç Özelliğinin, Devlet Korunmasında Yetişmekte Olan Çocukların Dil Gelişimleri Üzerindeki Boylamsal Etkisi”</p> <p><b>Arş. Gör. Merve Gölcük</b><br/>“Mizaç Özelliklerinin Zihin Kuramı Gelişim Hızı Üzerindeki Etkisi: Korunma Altında Büyümek”</p> <p><b>Arş. Gör. Hurigül Bayramgülaçtı</b><br/>“Mizaç Özelliklerin Anlık Taklit ve Bellek Gelişim Hızları Üzerindeki Etkisi: Korunma Altında Büyümek”</p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><b><u>Sosyal Psikoloji 8: Ahlak</u></b><br/><b>(D026)</b></p> <p>96- Tehdit Belirginliğinin Cuma Hutbelerindeki Ahlaki Vurgulara Etkisi<br/><i>Sinan Alper, Fatih Bayrak, Elif Öykü Us, Onurcan Yılmaz</i></p> <p>110-“T A M A M” Ve “#Devam” Diyenler Vurguladıkları Ahlaki Boyutlar Açısından Birbirlerinden Nasıl Farklılaşıyorlar?<br/><i>Fatih Bayrak, Sinan Alper</i></p> <p>340- Terör Olayları Mı Daha Önemli, Trafik Kazaları Mı: Kasıt Ve Toplumsal Sorunlara Verilen Değer Arasındaki İlişki<br/><i>Sinan Alper, Elif Öykü Us</i></p> <p>413- Ahlaki Temellerin Politik Görüş Ve Dindarlık İle İlişkisi<br/><i>Olçay Bozkus, Serap Akgün</i></p> <p>783- Güçlü Algılanan Grupların Ahlaki İhlallerine Verilen Duygusal Ve Bilişsel Tepkiler<br/><i>Özgen Yalçın, Felicia Pratto</i></p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><b><u>Klinik Psikoloji</u></b><br/><b><u>14:Aleksitimi / Duygu</u></b><br/><b><u>Düzenleme</u></b><br/><b>(D028)</b></p> <p>165 – Bedensel Belirtilerin, Aleksitimi ve Psikolojik Sorunlar İle İlişkisi: İstanbul’da Bir Ergen Örnekleme<br/><i>Mesut Yavuz, Burcu Erdur, Özlem Kök</i></p> <p>616 – Stresle Başa Çıkma Tarzlarının Yordayıcıları Olaral: Aleksitimi, Öfke ve Öfke İfade Tarzları<br/><i>Bükre Kahramanöl, İhsan Dağ</i></p> <p>751 - Kişiler Arası Problemler ve Sınır Kişilik İnançları İlişkisinde Olumsuz Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejilerinin Aracı Rolü<br/><i>Miray Akyunus, Tülin Gençöz, Selin Karaköse</i></p> <p>778 - Aleksitiminin Yordayıcı Bir Değişkeni Olarak İçgörüsü Eksikliği<br/><i>Yıldız Bilge, Ekin Emiral Coşkun</i></p> <p>898 - Duygu Düzenleme Becerilerinin ve Duygu Düzenleme Eğitiminin</p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><b><u>Sosyal Psikoloji 9:</u></b><br/><b><u>Sosyal Temsiller</u></b><br/><b>(D030)</b></p> <p>81 - Ortak Öteki Suriyeli: Sosyal Kimlik Ve Gerçekçi Çatışma Bağlamında Suriyeli Temsili<br/><i>Sami Çoksan, Canan Erduğan, Bengi Öner-Özkan</i></p> <p>475- Türkiye’de Gönüllü Çocuksuzluğa İlişkin Sosyal Temsiller<br/><i>Emine Kaya Bican, Bengi Öner-Özkan</i></p> <p>541- Hapishanelere Yönelik Algı, Değerlendirme Ve Temsillerin İncelenmesi: Bir Karşılaştırma Araştırması<br/><i>Sercan Karlıdağ, Remziye Yeşilyaprak, Mehmet Karasu</i></p> <p>705- Yas Sürecine İlişkin Sosyal Temsiller Üzerine Niteliksel Bir Çalışma<br/><i>Büşra Bahar Balcı, Leman Korkmaz</i></p> <p>895 - Akademisyenlerin</p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><b><u>Trafik Psikolojisi 2</u></b><br/><b>(D032)</b></p> <p>122- Bisiklet Kullanıcılarının Trafikte Görünürlükleri Ve Renk Değişkeninin Bu Bağlamda İncelenmesi<br/><i>Özgün Özakay, Mehmet Koyuncu</i></p> <p>321- Trafikle İlgili Kamu Spotlarının Sürücü Dikkati Üzerindeki Etkisi<br/><i>Aylin Barut, Bilge Çevik, Kübra Aslı Elçi, Tuğba Özmen, Uygur Erkuş, Burcu Tekeş</i></p> <p>586- Trafik Ve Ulaşım: Ankara’daki Dolmuş Şoförlerinin Deneyimleri<br/><i>Neli Gagaa, Aylin Özkan, Bahar Öz</i></p> <p>662- Cinsiyet Roller ve Sürücülükte İnsan Faktörleri İlişkisi<br/><i>İbrahim Öztürk, Gizem Fındık, Türker Özkan</i></p> <p>887- Yaya Davranışları Ölçeğinin Türkçeye</p> |
|-------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|---------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Etkinliğinin İncelenmesi<br><i>Sevginar Vatan</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | “Evlilik” Kavramına<br>İlişkin Algıları: Metafor<br>Analizi<br><i>Tezcan Zeynep Özkan</i><br><i>Tilki, Bengi Öner-Özkan</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Uyarlanması<br><i>Başar Demir, Türker</i><br><i>Özkan, Sıla Demir</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 15:30<br>–<br>16:45 | <p><b>PANEL</b><br/>(Çok Amaçlı Salon)</p> <p><i>Erken Çocukluk Dönemine Yönelik Önleyici Müdahale Programlarının Uyarlama, Uygulama ve Etki Değerlendirmeleri: Türkiye’den Örnekler</i></p> <p>Moderatör: Prof. Dr. Feyza Çorapçı</p> <p><b>Prof. Dr. Nebi Sümer</b><br/>“Ebeveyn Duyarlığının Video-Geribildirimli Müdahale Programı ile Pekiştirilmesi”</p> <p><b>Dr. Öğr. Üyesi Gizem Arıkan</b><br/>“Erken Çocukluk Döneminde Anne-Çocuk İlişisinin Güvenli Çember Ebeveynlik Eğitim Programı ile Desteklenmesi”</p> <p><b>Prof. Dr. Feyza Çorapçı</b><br/>“Ev Ziyareti Temelli Aile Rehberliği Programının Anne</p> | <p><b>PANEL</b><br/>(Ahmet Ersan Konferans Salonu)</p> <p><i>Dissosiyatif Bozukluk Tablolarının Teorik ve Klinik Açısından İncelenmesi</i></p> <p>Moderatör: Doç. Dr. Sinem Gönenli Toker</p> <p><b>Doç. Dr. Sinem Gönenli Toker</b><br/>“Dissosiyatif Bozuklukların Tanımı ve Klinik Özellikleri”</p> <p><b>Arş. Gör. Burak Akdeniz</b><br/>“Dissosiyatif Bozukluklarla İlişkili Literatürde Güncel Yaklaşımlar”</p> <p><b>Dr. Öğr. Üyesi Mesut Yavuz</b><br/>“Dört Ergen Olgu Sunumu: Dissosiyatif Bozukluklarda Klinik Yaklaşım”</p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><i>Bilişsel / Deneysel Psikoloji 8: Duygu ve Biliş</i><br/>(D026)</p> <p>374 - Açık Anıları Hatırlamada Duygu Düzenlemesi<br/><i>İrem Ergen, Sami Gülgöz</i></p> <p>21 – Genç Yetişkin ve Sağlıklı Yaşlıların Altı Temel Duygu Tanıma Farklılıkları ve Bu Duygu Durumlarında Oluşturulan Bağlamin Örtük Bellek Üzerindeki Etkisi<br/><i>Dilara Taşçı, Zeynel Baran</i></p> <p>62 - Duygusal Yüz İfadelerinin ve Uyarıcı Sunum Süresinin Zaman Algısına Etkisi<br/><i>Şengül Erdoğan, Zeynel Baran</i></p> <p>112- Yaşlı Yetişkinlerde Duygu İçerikli Kelimelerin Bellekte Sağlamlanması: Kodlama Türü ve Testin Uygulanma Zamanı</p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><i>Gelişim Psikolojisi 8: Annelik</i><br/>(D028)</p> <p>466 – Evlilik İlişkisi İle Annenin Özerklik Desteği Arasındaki İlişkide Annenin İhtiyaç Doyumunun Aracı Rolü: Bir Günlük Çalışması<br/><i>Aylin Koçak, Athanasios Mouratidis, Zehra Uçanok, Emre Selçuk, Patrick T. Davies</i></p> <p>558 – Bebeğimi Beklerken: İlk Hamileliklerini Yaşayan Kadınların Sorunları, Çözümleri ve Gelecek Kaygılarına Dair İçerik Analizi Çalışması<br/><i>Didem Türe, Başak Şahin-Acar</i></p> <p>666 – Annelerin Psikopatolojik Belirtileri İle Çocukların Dışsallaştırma Davranışları Arasındaki İlişkide Aracı Rol Oynayan</p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><i>Sosyal Psikoloji 10: Kişilerarası / Gruplararası İlişkiler</i><br/>(D030)</p> <p>488- Minimal Grup Durumunda Dağıtım Stratejilerinin Değerler, Sosyal Baskınlık Yönelimi Ve Kolektif Özsaygıyla İlişkisi<br/><i>Emir Üzümcüker, Serap Akfırat</i></p> <p>559- Kalp Ritm Değişkenliği Ve Kalp Ritmi Uyumunun Algılanan Partner Duyarlılığı, Çift İlişki Uyumuna Ve İlişki Doyumu İle İlişkisi<br/><i>Yunus Bayramoğlu, Ahmet Furkan Tosyalı, Büşra Aktaş, Mehmet Harma</i></p> <p>701- Müzakere Sırasında Karar Vermeye Sosyal Kimliğin Etkisi<br/><i>Ayşe Büşra Topal</i></p> | <p><b>BİLDİRİ OTURUMU</b><br/><i>Gelişim Psikolojisi 9: Toplumsal Cinsiyet</i><br/>(D032)</p> <p>74 - Çocukların Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Sosyal Değerlendirmeleri: Karma Yöntemli Bir Çalışma<br/><i>Buse Gönül, Başak Şahin-Acar, Serhan Yağmur İlgin</i></p> <p>260 - Aile İçindeki Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Tematik Açısından İncelenmesi: Anneler, Babalar ve Okul Öncesi Çocuklar<br/><i>Hatice Işık-Baş, Başak Şahin-Acar</i></p> <p>367 - Trans Çocuklarda Cinsel Kimlik<br/><i>Selin Güllöz, Kristina Olson</i></p> <p>735 – Gönüllü Çocuksuzluğa Yönelik Tutum Ölçeği ve Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik<br/><i>Bahar Bahtiyar-Saygan,</i></p> |

|                           |                                                                                                                                                                                                   |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                            |                      |
|---------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|
|                           | <p><i>Ruh Sağlığı ile Bebeğin Beslenme ve Gelişimine Olan Katkısı”</i></p> <p><b>Doç. Dr. Taner Güvenir</b><br/> <i>“Triple -P Olumlu Anne-Babalık Programı ve Türkiye’deki Uygulamaları”</i></p> |  | <p><b>Değişkenlerinin Etkisi</b><br/> <i>Hande Kaynak, <u>Betül Beyza Cengil</u>, Günsu Kurukütük, Eylem Simay Arslan</i></p> <p><b>457 - Cinsel Koşullamaların Sönmeye Direncinde Hüsranın (Frustration) Etkisi</b><br/> <i>Falih Köksal, Gülsen Kumru, <u>Çan Anarat</u></i></p> | <p><b>Mekanizmalar</b><br/> <i>Cansu Alsancak-Akbulut, <u>Sema Erel-Gözağaç</u>, Sibel Kazak Berument</i></p> <p><b>670 – İç Göç Deneyimleyen Annenin Çocuğunu Sosyalleştirmesine Ayrımcılık Algısı Ve Kültürleşme Stratejilerinin Etkileri</b><br/> <i><u>Sevim Yıldız Aslan</u>, Ahu Öztürk</i></p> <p><b>795 – Çalışan Annelerin İş–Aile Çatışmasının, Ebeveynlik Tutumları ve Çocuk Üzerinde Olan Etkileri</b><br/> <i><u>Gözde Babaoğlu</u>, Sibel Kazak Berument</i></p> | <p><b>785- Çekicilik Ve Fiziksel Uzaklık</b><br/> <i>Hüseyin Güven, Asuman Büyükcan Tetik, Achille Pasqualotto, Johan C. Karremans</i></p> | Nuray Sakallı-Uğurlu |
| 16:45 – 17:00 KAHVE ARASI |                                                                                                                                                                                                   |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                            |                      |
| 17:00<br>-<br>18:15       | <p><b>20. ULUSAL PSİKOLOJİ KONGRESİ POSTER ÖDÜLÜ TÖRENİ</b></p> <p><b>KAPANIŞ FORUMU</b></p> <p><b>(Çok Amaçlı Salon)</b></p>                                                                     |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                            |                      |



# AÇILIŞ KONUŞMALARİ



Sayın Hocalarımız, Değerli Meslektaşlarımız, Sevgili Öğrenciler, Kongremizin Çok Değerli Katılımcıları,

20. Ulusal Psikoloji Kongresi'ne hepiniz hoş geldiniz. Sizleri TED Üniversitesi Psikoloji Bölümü ve Kongre Düzenleme Kurulumuz adına saygı ve sevgiyle selamlıyorum. Haftalardır heyecanla sizleri burada ağırlayacağımız bugünü bekliyorduk. Şimdi bu denli geniş bir katılımı Kongre'nin açılışını yapıyor olmaktan dolayı gerçek bir mutluluk yaşıyoruz.

Biz TED Üniversitesi Psikoloji Bölümü olarak görece genç, yeni bir psikoloji bölümüüz. Henüz 4 yılımızı yeni tamamlamak üzereyiz. O nedenle geçtiğimiz yıl, Türk Psikologlar Derneği'nin o dönemki Genel Başkanı Sayın

Prof. Dr. Gonca Soygüt, Kongre'ye ev sahipliği yapmamız yönünde bir öneri getirdiğinde, Derneğimizin bize olan güveninden dolayı onur duyduk.

Bunun bilimsel ve mesleki bir sorumluluk olduğu noktasından hareketle, Üniversitemiz ve Derneğimizin de desteğini arkamıza alarak Kongre için çalışmalara başladık. Elbette bu sorumluluğu alabilmekle ilgili bizi yüreklendiren şeyler vardı. Evet, genç bir psikoloji bölümüüz. Ancak bir yandan da Cumhuriyetin eğitim alanında kurduğu ilk sivil toplum örgütlenmesi olan Türk Eğitim Derneği'nin, 1928'den bu yana etkinlik gösteren köklü bir eğitim kurumunun bir parçasıyız. Bu bizim için güvenli bir zemin demek. Bir de kapsayıcı bir çatımız var. O da 1976'dan beri çalışmalarını sürdüren meslek örgütümüz, Türk Psikologlar Derneği. Bu güvenli zemin ve kapsayıcılık sayesinde bu adımı daha kolay atabildik. Bu iki köklü kurumun geleneğini ve ilkelerini kendimize rehber edinerek, ve yaptığımız işi, önünde pek çok hedefi olan genç bir bölüm olmanın coşkusuyla harmanlayarak, 37 yıllık bir geçmiş olan bir bilimsel geleneğin, Ulusal Psikoloji Kongreleri'nin sürdürülmesinde bir görev almış olmak, bir rol oynuyor olmak bizim için çok anlamlı, çok gurur verici...

Bu yıl, psikolojinin bir merkez bilim olma özelliğine vurgu yapmak ve farklı disiplinlerle ilişkisine bu çerçeveden bakmak üzere Kongremizin ana temasını "Bilimlerin Kesişme Noktasında Psikoloji" olarak belirledik. Kongremizde, hem bu tema altında, hem de psikolojinin çeşitli alt alanlarındaki çalışmalarını ve birikimlerini paylaşmak üzere, ülkemizden ve yurtdışından alanlarının önde gelen biliminsanlarını konuşmacı olarak ağırlıyor olacağız. Yine bilimsel program içerisinde güncel araştırma konuları ve uygulamaların nitelikli bir içerikle ele alındığı konferans, panel ve çalışma grupları yer alıyor olacak. Sunumlarıyla katkı verecek olan tüm değerli katılımcılarımıza Düzenleme Kurulumuz adına şimdiden teşekkür ediyorum.

Ayrıca, Kongre bilimsel programı içerisinde üç önemli etkinliğe yer verdik. Bunlardan ilki ülkemizde sosyal psikoloji alanının gelişimine çok büyük katkılar yapmış ve uluslararası psikoloji dünyasının saygın bir üyesi olarak tanınan değerli biliminsanı Prof.Dr. Çiğdem Kağıtçıbaşı anısına düzenlenileceğimiz özel oturum olacak. Kongre kapsamındaki bir diğer etkinlik ise Klinik Çocuk ve Ergen Psikolojisi Uydu Sempozyumu. Türkiye'de gelişmesine büyük gereksinim duyulduğuna inandığımız klinik çocuk ve ergen psikolojisi alanında, ülkemizde bu alanın varolmasına öncülük eden meslektaşlarımızla, bu alanda çalışanları ve alana ilgi duyan öğrencilerimizi biraraya getirmeyi

amaçladık. Planlanan üçüncü etkinlik ise, lisansüstü psikoloji öğrencilerini ve genç araştırmacıları teşvik etmek amacıyla gerçekleştirilecek olan Poster Bildiri Yarışması ve Ödül Töreni. Bildiğimiz kadarıyla bu yılki kongre, şimdiye kadar en fazla bildiri başvurusu alan ulusal kongre oldu. Programda çok nitelikli çalışmaların yer aldığını göreceksiniz. Bu bağlamda bildiri gönderen tüm katılımcılara ve gönderilen bildirilerin değerlendirilmesinde gösterdikleri destek için değerli Bilim Kurulu üyelerine ayrıca teşekkür ediyorum.

Teşekkür etmek isteyeceğim pek çok kişi var. Öncelikle, Üniversitemiz Rektörü ve Kongre Onursal Başkanı Sayın Prof. Dr. Belgin Ayvaşık'a teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Bu Kongre'yi psikoloji bölümü öğretim üyesi olan bir kadın bilim insanının Üniversitemize rektörlük yaptığı bir dönemde gerçekleştiriyor olmak bizim için ayrı bir simgesel anlam taşıyor. Yine Kongre Onursal Başkanı, TED Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanı, Psikoloji Bölümü Kurucu Başkanı sevgili hocamız Prof. Dr. Melike Sayıl'a her daim destekleyici varlığı ve yol göstericiliği için çok teşekkür ederim. Kongre Düzenleme Kurulu'nda birlikte çalıştığım, birlikte gerçek bir ekip ruhunu yakaladığımız, canla başla bu sürece emek veren öğretim üyesi arkadaşlarıma ve özellikle araştırma görevlimiz sevgili Deniz Okay'a çok çok teşekkür ederim. Tabi ki sevgili lisans ve yüksek lisans öğrencilerimize de çok teşekkür ediyorum. Sevgili Üniversitemiz hemen her birimiyle Kongre'nin düzenlenmesine olağanüstü bir katkı sağladı. Düzenleme sürecinin her aşamasında kolaylaştırıcılığı ve desteklerinden dolayı Sayın Genel Sekreterimiz Levent Küpeli'ye, İdari İşler Yöneticisi Zeki Hocaoglu ve ekibine, Bilgi Teknolojileri ve Kurumsal İletişim Birimleri'ne teşekkürlerimizi sunarım.

20. Ulusal Psikoloji Kongresi'ni gerçekleştirdiğimiz bu dönem, hem oluşmakta olan bölüm tarihçemiz açısından çok önemli bir yere sahip olacak, hem de şu anda bu Kongre için birlikte çalıştığımız öğretim üyesi arkadaşlarıma, öğrencilerimize ve benim ortak belleklerimizde de çok özel bir anı, özel bir deneyim olarak saklanacak. Hepinizin buradaki varlığı bu deneyimi çok daha anlamlı kılıyor.

Kongremizin, sizlerin katılımıyla, bilimsel bilginin üretimi ve paylaşımına ve meslektaşlar arası ağırlı güçlenmesine katkı sağlayacak bir platform oluşturmalarını umuyoruz. Hepinize verimli ve keyifli bir üç gün diliyorum. Teşekkürler...

**20. Ulusal Psikoloji Kongresi Düzenleme Kurulu Başkanı**



**Doç. Dr. Ilgın Gökler Danışman**  
**TED Üniversitesi Psikoloji Bölümü Başkanı**



Teşekkür ederim, salondaki herkesi sevgi ve saygıyla selamlıyorum. Bu yıl Kongre'ye sizlerle birlikte başlıyor olmaktan çok onur duyuyorum. Ben izninizle Kongre temasına değinmek istiyorum çünkü bu temanın çok önemli ve değerli olduğunu düşünüyorum. Biraz büyüklenme olarak gelebilir belki ama bilimlerin kesişiminde psikoloji, belki merkezinde bir psikoloji dememiz de gerekebilir, çünkü bilimin üreticisi her zaman insanlardır. Bilim; ister kimya olsun ister nöroloji olsun, tıp olsun fark etmeksizin evreni anlama çabasıdır. Bu çaba, Antik Yunan'dan belki bugüne kadar, kimi zaman karanlığa gömülmüş olsa da çok büyük bir çaba olarak karşımıza çıkıyor. Ve bugün bilim dediğimiz her uğraşın altında çok ciddi bir felsefe var. Bu felsefe özellikle ortaçağda çok ciddi

bir karanlığa gömülse de sonrasında Rönesans'ta, bilimsel devrimde ve sanayi devrimi sonrasında yeniden Antik Yunan'ı ve Roma'yı hatırlayarak dirilmiş. Bugün de bilimin merkezinde o felsefeyi görüyoruz. Bir nörona, bir DNA'ya bakmak sadece bunlara bakmak olarak düşünülemiyor; orada bir insan anlayışı var, bir dünya anlayışı var, bir model var ve biz bunun her zaman merkezinde yer alan bilimlerden biriyiz. Şu açıdan da çok kıymetli buluyorum bunu; belki bu kesişmeye biraz de eleştirel bakıp kendi alanımıza uyarlamak için uygun bir zaman olduğunu düşünüyorum; çünkü bilimler büyüdükçe, geliştikçe, olanaklar artmaya başladıkça kendi içinde de kristalize olmaya başlayan alanlar var. Biz de bu kristalizasyonu çok ciddi şekilde yaşadık ve artık bir sürü ana alanımız, yüzlerce diyebileceğimiz ara alanımız var. Belki bu arada insana bakarken biraz kendi alanlarımızın içine sıkışıp o kesişmeyi ve bütünleşmeyi yitirmeye başladığımızı da düşünüyorum. Bunu da bir özeleştirici olarak kendi bakış açımdan dile getirmek istedim. Bu sayede bizler de diğer alt alanlarımızla, diğer ana alanlarımızla daha fazla nasıl bütünleşiriz? Kongremizde belki bu yaklaşımı yeniden hatırlamak, bir sürü bilimsel çalışmayla yeniden görmek ve insana daha bütüncül bir bakış açısı geliştirmek fırsatı buluruz. Bu konuda düşünmeye ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum. Alan olarak gerek ülkemizde gerek dünyada bu bilimsel disiplinin yeniden daha bütüncül bir insan anlayışına kavuşması gerektiğini düşünüyorum. Umarım bu Kongre de bizi bu yolda ilerleten araçlardan biri olur.

Kongrelerimiz her zaman çok büyük bir heyecan bizim için. Az önce belirttiğim nedenlerle bu Kongremizde de özel bir heyecan yaşıyorum. Sanırım bu güne kadar yaptığımız en büyük kongreyi düzenliyor arkadaşlarımız. O yüzden belki sayısız insana teşekkür etmem gerekir ama umarım atladıklarım bana gücenmezler. Öncelikle TED Üniversitesi'nin Sayın Rektörü Prof. Dr. Belgin Ayvaşık'a, ev sahipliği için ve Kongremiz süresince gösterdiği kolaylaştırıcı uğraş için teşekkür ederim. Kongre Onursal Başkanı Sayın Prof. Dr. Melike Sayıl ve Kongre Başkanı değerli meslektaşım, arkadaşım Doç. Dr. İlgin Gökler Danışman'a özellikle teşekkür ediyorum. Kongrelerde hepimiz bir araya geliyoruz, yıllarca görmediğimiz insanları görüyoruz. Kongre düzenlemenin duygusal yanının ötesinde çok ciddi bir stresi de var. Her şeyin düşünülmüş olması lazım. Biz bugün Türk Psikologlar Derneği olarak bu stresi en az şekilde yaşadık çünkü bütün yükü gerçekten Kongre Düzenleme Kurulu'ndaki arkadaşlarımız çektiler ve çok güzel bir Kongre

hazırladılar. O yüzden Kongre Düzenleme Kurulu'ndaki arkadaşlarımın hepsine tek tek teşekkür ediyorum. Bunun dışında Derneğimizin enel Koordinatörü Aras Onur, bu Kongreye bizim adımıza çok katkıda bulundu. Kendisine de teşekkür ediyorum. Son olarak da Kongremize konuşmacı, panelist olarak katılan, bildiri ve poster sunumu yapan ya da katılımcı olan tüm meslektaşlarıma ve gönüllülere burada oldukları için teşekkür ediyorum. Saygılar sunuyorum.



**Doç.Dr. Okan Cem Çırakoğlu**

**Türk Psikologlar Derneği Genel Başkanı**



Merhaba... Salonda bulunan herkese geldikleri için, Kongremizi onurlandırdıkları için hem hoşgeldiniz diyorum hem de çok teşekkür ediyorum. İlgin aslında çok güzel bir açılış konuşmasıyla hepimizin duygularımıza tercüman oldu. Ben birazcık bu tema nasıl ortaya çıktı ondan söz etmek istiyorum. Bölümü kurarken, -psikolojiyi tanımlıyoruz, biyolojiden sosyal davranışa kadar yelpazesi çok geniş olan bir bilim dalı diye - acaba gerçekten bu tanımla psikoloji farklı bilimlere dokunan bir bilim olduğu için, bunun bir araştırması yapılmış mı diye merak ettim. Biraz araştırınca bazı biliminsanlarının bilimlerin haritasını çıkarttığını gördüm ve daha sonra bu haritaları inceleyerek psikoloji bağlamında bunu analiz eden ve yorumlayan Cacioppo'nun makalesine rastladım.

Psikolog olmayan birkaç bilim insanı, şu resimde<sup>1</sup> gördüğünüz gibi, bir makaleye hangi alanlardan referans verildiğine bakarak müthiş bir haritalama çalışması gerçekleştiriyorlar. Sonucunda yedi tane temel/merkezi bilim çıkarıyorlar ortaya. Bunlar; sosyal bilimler, psikoloji, kimya, fizik, matematik, yer bilimleri, ve tıp. Başka bilim dallarından yapılan atıflarla buralarda kümeleniyor makaleler ve bu bilim dalları, birer ana kesişme noktası ve belki merkez olarak beliriyor. Ve daha sonra bir başka araştırmacı şunu yapıyor, sadece referans vermeye değil, artık her şey elektronik ortama taşınmış olduğu için tıklanma sayısına bakarak, (metodolojisini de gayet güzel açıklıyorlar ben burada uzatmayacağım bunu) belli bilimlerin etrafında bir kümelenme var mı diye bakıyorlar. Bu sonuçlara baktığımız zaman burada gördüğünüz beyaz, sarı ve gri alanlar sosyal ve beşeri bilimleri temsil ediyor. Onun dışındaki alanlar yeşil, kırmızı ve mavi alanlar da diğer alanları doğa bilimlerini temsil ediyor. Şimdi bu şekli saat gibi düşünürseniz, örneğin öğleden sonra saat altı civarı, beyin çalışmaları etrafında odaklanan diğer bilimleri - genetik, biyoloji, hayvan davranışları, sosyal ve kişilik psikolojisini -gösteriyor. Daha sonra bunlara bir taksonomi<sup>2</sup> daha uyguluyorlar. O taksonomi sonucunda da daha üst bir gruplamaya gidiyorlar. Bu analizde sosyal ve beşeri bilimler sarı alanda; doğa bilimleri de mavi alanda toplanıyor. Bütün bu kümelerin ortasında da sosyal bilimlerde psikoloji var, mavi olan doğa bilimlerinde de biyoloji var. Yani sonuç olarak çok farklı yönlerden analiz edildiğinde psikoloji hem diğer bilimlere dokunan hem de diğer bilimlerin merkezinde olan önemli bir bilim dalı gibi görünüyor. Psikolojiye böyle baktığımız zaman, bundan sonra psikologlar olarak bizim bir işimiz, aslında Okan Hoca'nın söylediği gibi biraz daha disiplinler arası çalışmalara yönelmek olmalı. Aslına bakacak olursanız çok yakın bir zamanda umuyorum, yani okuduklarıma dayanarak öyle umuyorum, temel disiplinlerin mevcut konumlarında önemli bir sarsılma olacak. Disiplinlerötesi çalışma alanlarına doğru bir kayış var. Yani çok teorik, klasik

<sup>1</sup> Cacioppo,J.(2007). Psychology is a hub science. APS Observer,20, 1-3.  
(<https://www.psychologicalscience.org/observer/psychology-is-a-hub-science>)

<sup>2</sup> <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=4282fa68-e2da-4c04-8c53-1be8aa25c81f%40sessionmgr101>

alanların yavaş yavaş yok olacağını da göreceğiz. Daha genel ve karmaşık sorunların çözümü üzerine farklı disiplinlerin bir arada çalıştığı alanların doğacağı görülüyor. Burda kesişme noktasında bilim ana temasını açıklamak istedim bir parça. Umuyorum bu Kongre biraz bu konularda düşünmemize vesile olur.

Hepinize katkılarınız için, geldiğiniz için bir kez daha teşekkür ederim. Herkese keyifli bir Kongre diliyorum.

**Kongre Onursal Başkanı**

**Prof.Dr. Melike Sayıl**



Sayın Hocalarım, Değerli Meslektaşlarım, Sevgili Öğrenciler,

Hepiniz 20. Ulusal Psikoloji Kongresi'ne hoş geldiniz. Ben bu konuşmayı hazırlarken üç gün boyunca psikoloji ile dolu dolu temasınız olacağını düşünerek farklı bir şey yapmak istedim. O nedenle de şu an içinde bulunduğunuz Üniversite'nin temeli olan Türk Eğitim Derneği'ni biraz tanıtmak istedim. Cumhuriyet'in kuruluşundan, 1920'li yıllardan başlayarak günümüze, bir sivil toplum örgütünün nasıl geliştiği konusunda bilgi aktarmak istedim. Cumhuriyet'in kurucularının vizyonu hakkında özellikle gençlerimize bir bilgi paylaşımı yapmak istedim. O nedenle de konuşmamın teması Türk Maarif Cemiyeti'nden TED Üniversitesi'ne...

1928'den 2009'a uzanan, yaklaşık 90 yıllık bir sivil toplum örgütünün öyküsüyle ilgili kısa bir tarihsel yolculuğa sizleri çıkartmak istedim. Tabi ki şunu da belirtmek istiyorum; eğer bir kadın olarak bir biliminsanıysam ve bu salonun yaklaşık yarısı kadınlardan oluşuyorsa, ben Mustafa Kemal Atatürk'ü ve Cumhuriyet'in kurucularını minnet ve şükranla anmak istiyorum. Ben, onların sayesinde bizlerin kadın biliminsanları olarak burada olduğumuzu düşünüyorum. Türk Eğitim Derneği, Cumhuriyet'in kurucuları ve Atatürk'ün önderliği sayesinde eğitim seferberliği ile başlıyor. Ben Türk Eğitim Derneği'nin tarihçesine bakarken şunu fark ettim. Aslında, eğitim seferberliği 1920'lerde başlıyor ülkemizde. Bir tarafta askeri bir seferberlik var, ama aynı zamanda eğitim seferberliği başlamış. Çünkü çağdaşlaşmanın yolunun eğitim olduğu ortaya çıkıyor ve o vizyonla başlıyorlar. Başka türlü çağdaş ülkeleri yakalayamayacağımız düşünülüyor. İlginç bir şekilde, Kurtuluş Savaşı devam ederken Maarif Kongresi düzenleniyor Ankara'da. İkiyüzelli kadın ve erkek öğretmen bu kongreye katılıyor. Bu kongrede Türkiye'nin eğitim politikaları belirleniyor. Kurtuluş Savaşı ile birlikte bu Kongre devam ediyor. Kongreler ve çeşitli etkinlikler devam ediyor. Türk Maarif Cemiyeti 1928'de kuruluyor. Bir nedeni de şu, ülkede yaklaşık 500 tane çeşitli misyoner okulları var; ancak Türk Okulları yok. Cumhuriyet'in kurucuları ve Atatürk buna bir çözüm üretmek istiyor ve Türk Maarif Cemiyeti adında bir sivil toplum örgütü kurulmuş oluyor. Bu cemiyetin aslında üç temel amacı var: Eğitimleri için yoksul öğrencilere yurt sağlamak, yoksul öğrencileri okutabilmek için okullar açmak ve onlara burs sağlamak. Türkçe ve yabancı dilde eğitim veren okullar açmak, yurtlar açmak, okullarda yüksek nitelikli öğrenciler yetiştirmek ve onlara burs sağlamak... Maarif Cemiyeti'nin ilk kuruluşunda, temelinde bu üç madde var. Daha sonra geliştirilerek TEDMEM gibi düşünce kuruluşları da ortaya çıkıyor. 1928'de kurulduktan sonra ilk iş yurtlar açmak oluyor. Ankara, İstanbul, Bursa gibi çeşitli illerde, yoksul öğrencilerin barınacağı yurtlar açıyorlar. Sonrasında bir yaz kampı. 9-12 yaşları arasındaki çocukların içinde olduğu 2 aylık bir yaz kampı düzenleniyor. 1929'da Latin harflerin kabul edilmesiyle birlikte çeşitli kurslar açmışlar. Türkiye'nin çeşitli yerlerinde yaklaşık 6 bin kişiye bu kurslarda okuma yazma öğretilmiş. Ayrıca Ankara, İstanbul, İzmir gibi bölgelerde İngilizce, Almanca, Fransızca kursları ve Türkiye'de yaşayan yabancılara Türkçe kursları ile başlamış. İlk kez anaokulu uygulaması başlatılmış. 1931'de, Yenışehir Sıhhiye'de Necatibey'in kendi evinde ilk

anaokulu başlıyor. Necatibey başlıyor. Burası önce yurt olarak başlıyor ama daha sonra anaokuluna çevirdikten sonra yurdu yandaki bir binaya taşıyorlar. Şu anda içinde bulunduğumuz kampüse 1937 yılında taşıyorlar. Burada ilk önce lise açılıyor, sonra ilk ve orta okullar taşıyor. 1946'da ise ismi değiştirilerek Türk Eğitim Derneği adını alıyor. Şu anda Türkiye'de, bir sivil toplum örgütü olarak 38 okulu var. Bu okulların 31.500'e yakın öğrencisi var. Türk Eğitim Derneği'ni çok geniş bir aile olarak tanımlayabiliriz [...] Temel amacı hiçbir zaman ilk kuruluş amacından sapmamış. Çok çeşitli bursları var. Kurulduğu günden bugüne yaklaşık 48 bin öğrenci Türk Eğitim Derneği bursları ile okutulmuş [...] 2009 yılında ilk, orta öğretim ve lise kısmı İncek'e taşındıktan sonra TED Üniversitesi kuruldu ve içinde bulunduğumuz binalar Üniversiteye dönüştürüldü. Üç yıllık bir dönüştürme sürecinden sonra ilk öğrenciler alınmış. Şu anda 5 fakültemiz, 21 lisans programımız, 9 yüksek lisans programımız ve yaklaşık 3200 öğrencimizle eğitimi sürdürüyoruz. Türk Eğitim Derneği'nin vizyonuna paralel olarak Üniversite daha çok eğitim odaklı düşünülmüş. Eğitim odaklı, öğrenci merkezli, aktif öğrenme tekniklerinin uygulandığı bir üniversite olarak planlanmış. Biz de kuruluş misyonu ve vizyonuna uygun olarak çalışmalarımızı devam ettiriyoruz. Eğitimimizi bu şekilde aktarmak için elimizden geleni yapıyoruz. Aynı zamanda araştırmayı da destekleyen bir üniversiteyiz.

Kongre ile ilgili olarak, hepinize katılımlarınız için teşekkür ediyorum. Psikoloji Bölümü'ndeki tüm öğretim üyelerimize, yüksek lisans ve lisans öğrencilerimize, Türk Psikologlar Derneği'ne, emeği geçenlere teşekkür etmek istiyorum.

Hepinize keyifli, psikoloji dolu bir kongre diliyorum. Hoş geldiniz.

**Kongre Onursal Başkanı**

**Prof.Dr. Belgin Ayvaşık**

**TED Üniversitesi Rektörü**



# AÇILIŞ KONFERANSI

## “Bilimler Arası Bir Köprü Olarak Psikoloji ve Türkiye’deki Gidişatı”

**Prof. Dr. Nebi Sümer**

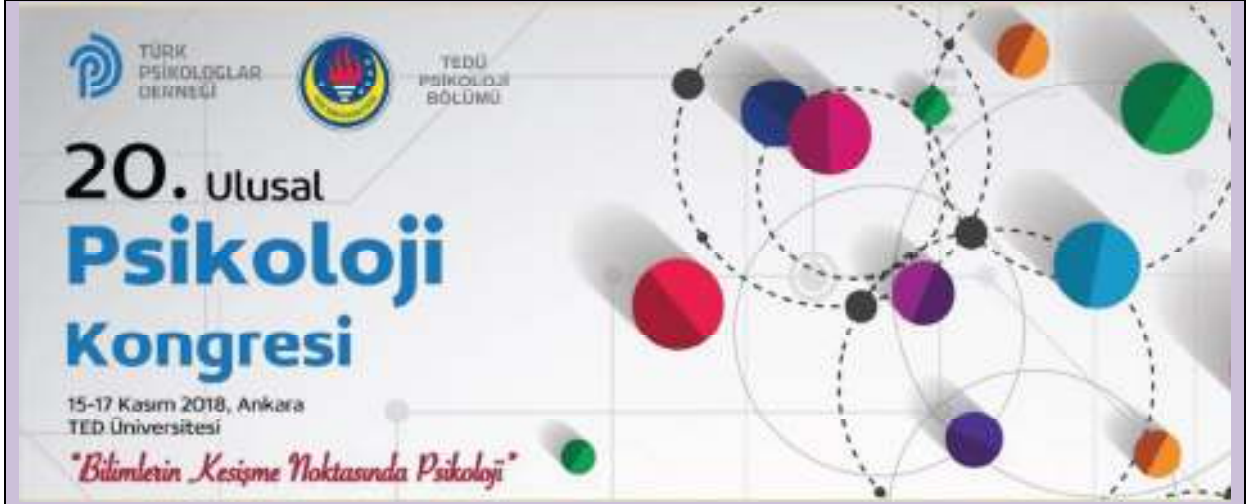
*Sabancı Üniversitesi Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesi*



*Prof. Dr. Nebi Sümer, ODTÜ Psikoloji Bölümü’nde lisans, Hacettepe Üniversitesi’nde Gelişim Psikoloji alanında yüksek lisans ve ABD, Kansas State Üniversitesi’nde sosyal psikoloji alanında doktora yapmıştır. Ankara Üniversitesi ve ODTÜ Psikoloji bölümlerinde görev yaptıktan sonra halen Sabancı Üniversitesi Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesi’nde çalışmaktadır. Nebi Sümer’in temel araştırma alanları (1) yaşam boyu bağlanma dinamikleri ve ebeveyn davranışları, (2) ulaşım ve trafik psikolojisi, (3) psikolojik ölçüm, (4) işsizliğin ve iş güvencesizliğinin etkileri ve (5) psikoloji eğitimi/öğretimi konularını kapsamaktadır. Bu konularda geniş çaplı ulusal ve uluslararası araştırmalar yürütmüş ve çok sayıda bilimsel makaleler, kitap bölümleri ve kitaplar yayınlamıştır. Bilim Akademisi Derneği üyesidir.*

*Ayrıntılı bilgi için: [www.nebisumer.com](http://www.nebisumer.com).*

Psikoloji çeşitliliği, zenginliği ve derinliği sayesinde doğal ve sosyal bilimleri birbirine bağlayan köprü bilim olmanın ötesine geçerek hem diğer bilim alanlarının içine doğru genişleyen hem de onları kendisine çeken bir merkez (“hub”) bilim niteliği kazanmıştır. Bilim dallarının gelişimini ve etkilerini inceleyen bibliometri çalışmaları, psikolojinin son 30 yıldaki hızlı yükselişi ile, diğer bilim dallarını etrafında toplayan yedi merkez bilim alanından birisi konumuna ulaştığını göstermektedir. Çok disiplinli ve disiplinler arası araştırmalara uygun olması nedeniyle psikoloji en kapsayıcı ve yeniliğe en açık bilim dalı olma özelliğini taşımaktadır. Geçtiğimiz yüzyıldaki gelişim sürecinde çok sayıdaki konuyu derinlemesine inceleyebilmek için alt alanlara ayrılarak ilerleyen psikoloji bilimleri, son yirmi yılda alt alanlar arasındaki yapay sınırları yıkarak hem kendi içinde hem de farklı bilimlerle birlikte daha fazla disiplinler arası çalışmaya yönelerek etkisini yükseltmiştir. Gelişmekte olan ya da hızlı sosyal değişim yaşayan ülkelerde gözlenen tipik örüntü son 30 yılda Türkiye’de de gerçekleşmiş ve her on yılda hem psikoloji bölümü hem de bölümlere kabul edilen öğrenci sayısı ikiye katlanarak çok hızlı bir nicel büyüme gerçekleşmiştir. Bu nicel büyümenin uluslararasılaşma ve nitel dönüşümle pekiştirilmesi için yapılması gerekenler daha sistematik olarak tartışılmalı ve gerekli girişimler hızla başlatılmalıdır. Türkiye’de psikoloji bilimi bilgi/bulgu aktarma ve kurum oluşturma aşamasından, özgün katkıda bulunma, uluslararası bilimle kaynaşma ve toplumda etki yaratma aşamasına geçişin eşliğindedir. Bilim ile uygulamayı bütünleştirme konusunda en başarılı disiplin olarak psikolojinin uygulamada ve yaşam kalitesini iyileştirmedeki başarısı, yani etki yaratma potansiyeli, doğrudan bilimsel gelişim düzeyine bağlıdır. Bu nedenle, lisans ve lisansüstü programların yeterliğine, akreditasyonuna ilişkin yapılan girişimler kritik önemdedir. Aynı şekilde, Sağlık Yasası kapsamındaki girişimler ve tartışmalar da psikolojinin bütünlüğü, çağdaş gelişimi, bilim alanlarının özerkliği gibi ayırt edici unsurlar ve ilkeler göz ardı edilemeden yürütülmelidir. Türkiye’de psikolojinin gerçek anlamda ilerlemesi, psikoloji bilimlerinin evrensel değişim ve dönüşüm çizgisiyle tutarlı bir güzergahta gelişmesi ile mümkündür. Bu konuşmada psikolojinin bilimler arasındaki köprü görevinden başlayarak, Türkiye’deki mevcut durumu, karşılaşılan riskler ve fırsatlar tartışılacaktır.



## DAVETLİ KONFERANSLAR

## “Geçiş-Kuramı Bakış Açısıyla Bireysel ve Toplumsal Geçiş Olaylarının Belleğe İlişkin Etkilerini Anlamak”

### “Understanding the Mnemonic Effects of Personal and Collective Transitions: A Transition-Theory Perspective”

**Prof. Dr. Norman Brown**

*University of Alberta, Kanada*



*Prof. Dr. Norman R. Brown doktorasını 1985 yılında Chicago Üniversitesi'nden almıştır. Alberta Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nde 1992 yılından beri öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Otobiyografik Bellek, Toplumsal Bellek, ve Karar Verme Mekanizmaları başlıca araştırma alanlarını oluşturmaktadır. İnsanların kişisel ve toplumsal olayları hafızalarında nasıl düzenlediklerini açıklayan kuramlardan birisi olan Geçiş Kuramı'nı (Transition Theory) ortaya atmıştır. Bellek ve karar verme süreçleri konularında, Journal of Experimental Psychology: General, Psychological Science, Psychological Bulletin & Review gibi pek çok prestijli, uluslararası dergilerde yayınlamış olan 60'dan fazla makalesi bulunmaktadır.*

#### **Özet:**

*Tarihte-Yaşamak (TH) projesi savaş, terörizm, siyasi karışıklık, ve doğal afet gibi toplumsal olayların otobiyografik bellek üzerindeki etkilerini araştırır. Bu proje, tarihi olarak-tanımlanmış otobiyografik dönemlerin (T-TOD), bazı toplumlarda görülürken, bazılarında görülmediğini; toplumsal bir olayın otobiyografik belleği organize edip etmeyeceğinin, o toplumsal olayın tarihi öneminden çok kişisel önemi ile ilgili olduğunu göstererek, Geçiş Kuramı olarak adlandırılan bir otobiyografik bellek teorisinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu konuşma, TH projesini'nin temel yöntemini, en önemli bulgularını ve Geçiş Kuramı'nın özetini içermektedir.*

#### **Abstract:**

The *Living-in-History (LiH)* project examines the impact of war, terrorism, political upheaval, and natural disasters on autobiographical memory. This project has: (a) documented the existence of *historically-defined autobiographical periods (H-DAPs)* in some populations but not others, (b) demonstrated that it is personal impact, rather historical importance, that determines whether a public event will organize autobiographical memory, and (c) motivated a general theory of autobiographical memory, *Transition Theory*. This presentation provides an overview of the LiH project's core methodology and key findings as well as a synopsis of Transition Theory.

## “Cinsel Davranışta Beynin Ateşlenmesi”

### “Firing the Brain on Sexual Behavior”

**Doç.Dr. Eelke Snoeren**

*The Arctic University of Norway, Norveç*



*Norveç Tromsø Üniversitesi Psikoloji bölümü üyesi olan Doç. Dr. Eelke Snoeren aynı zamanda «Davranışsal ve Aktarımlı Sinirbilim» araştırma grubunun liderliğini yürütmektedir. Utrecht Üniversitesi'nden lisans, yüksek lisans ve doktora derecelerine sahip olan Dr. Snoeren doğal ödül mekanizmalarının sinir sistemi içindeki yapısal ve işlevsel özelliklerini davranışsal, farmakolojik ve anatomik yaklaşımları kullanarak araştırmaktadır.*

Cinsellik günlük yaşamımızın her yerinde. Buna rağmen bu konu hakkında ne biliyoruz? Peki cinselliği çalışmak acaba neden önemlidir? Cinselliği düşündüğümüzde genelde aklımıza çiftleşme ve orgazm gelmektedir. Ancak cinsel davranış bunlardan çok daha fazlasını içermektedir. Cinsel davranışlar üremeye dair davranışlar içinde çok kritik bir öneme sahiptir ve herşey cinsel motivasyonla başlar. Cinsel motivasyonu, bireylerin cinsel bir partner arama sürecine başlamasını sağlayan ana etken olarak düşünebiliriz. Bu motivasyon süreçlerinde beyindeki ödül sistemleri kritik bir öneme sahiptirler. Bağımlılığın nörobiyolojisine dair çalışmalar ne kadar bize ödül sistemi hakkında bilgi vermiş olurlarsa olsunlar, ilgili çalışmalar kokain ve alkol gibi doğal olmayan ödüllerin kullanılmasından dolayı bazı dezavantajlara sahiptirler. Ben ödül sistemlerini doğal bir davranış olan cinsel davranışlar çerçevesinde anlamayı hedeflemekteyim. Cinsel birleşme, başlangıç, birleşme, yürütme ve refraktör fazları içeren bir döngü olarak görülebilir ve bu döngü bütün türlerde büyük benzerlik göstermektedir. Cinsel yaklaşmanın güdüsel sebeplerini çalışmak için sıçanlarda cinsel teşvik motivasyonu (CTM) testini kullanmaktayım. Bu test, çekici partnere ait çeşitli yönlerin izole edilerek en önemli uyarıcı faktörlerin anlaşılması için kullanılabilir. Daha önceden çok önemli olduğu düşünülen ultrasonik vokalizasyonların aslında o kadar da önemli olmadığı konusundan bahsedeceğim. Kokusal faktörlerin ise tüm etkenler arasında çok ayrı bir öneme sahip olduğuna değineceğim. Güncel araştırmalarımda, beyin cinsel motivasyonu nasıl yönettiğini ve cinsel motivasyonun nihayete erme evresine nasıl geçildiğini araştırmaktayım. Bunun için medial amygdala (MeA) ve preoptik alan (POA) arasındaki bağlantıları kemogenetik yöntemlerle araştırdığım çalışmalarımdan bahsedeceğim.

Sexual behavior is everywhere in our daily life, but what do we actually know about it? And why is it important to study this phenomenon? When we think about sexual behavior, we normally only think about copulation and ejaculation, but sexual behavior is much more than that. The first step in sexual behaviors is sexual motivation, which can be defined as the process that causes individuals to seek goals, with a potential mate as the sexual motivation goal. The reward system in the brain is an

essential element that is involved in motivation. Addiction research has extensively augmented our knowledge about the reward system. However, the disadvantage of this kind of research is that the reward system is manipulated by unnatural external factors like cocaine or alcohol. In my research, we use sexual behavior as a more natural incentive-driven behavior to study the motivational system in rats. The copulation cycle can be divided into different parts, the introductory phase, the copulatory phase, executive phase, and refractory phase. This cycle is similar in all species. But copulation will never occur without the initial approach behavior thus, without an intrinsic state of sexual motivation. What is causing this approach behavior? For this purpose, we use the validated sexual incentive motivation (SIM) test as a tool to study sexual approach/motivation. Using this test we can isolate and identify which factors are essential for deeming a partner attractive for sexual approach/motivation. In my talk, I will explain the role of these different elements, and talk about ultrasonic vocalizations seem to be less important than originally believed. In my most recent research, we are interested in how the brain regulates sexual motivation and the switch to copulation. In this vein, I will mention the results from the studies where we investigate the connections from the medial amygdala (MeA) to the preoptic area of the hypothalamus (POA) using chemogenetic techniques.

## “Psikoloji ve Feminizm: Sıkıntılı Bir İlişki”

**Prof. Dr. Hale Bolak Boratav**

*İstanbul Bilgi Üniversitesi*



*Prof. Hale Bolak Boratav lisans derecesini Boğaziçi Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nden, sosyal psikoloji doktorasını ise University of California Santa Cruz'dan almıştır. 1998 yılından beri İstanbul Bilgi Üniversitesi Psikoloji Bölümü öğretim üyesidir. Kendisinin çeşitli ulusal ve uluslararası bilimsel derneklerde üyelikleri, ulusal ve uluslararası dergilerde yayın kurulu danışmanlıkları vardır. Akademik çalışmaları ve eserleri feminist psikoloji, kültürel bağlamda toplumsal cinsiyet, cinsellik, ilişki dinamikleri ve değerler konularında yoğunlaşmıştır. Çalışmaları ulusal ve uluslararası kitap bölümleri olarak, ve Gender & Society, Sex Roles, Archives of Sexual Behavior ve Feminism & Psychology gibi uluslararası endeksli dergilerde ve Türk Psikoloji Yazıları gibi ulusal bilimsel dergilerde yayınlanmıştır. Yürütücüsü olduğu Tübitak projesi sonucunda ortaya çıkan ve Güler Okman Fişek ve Hande Ziya Eslen ile yazdığı Erkekliğin Türkiye Halleri başlıklı kitabı 2017 Mart ayında İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları'ndan çıkmıştır.*

Politik bir hareket olan feminizmle ile akademik bir disiplin olan psikoloji arasındaki gerilimli ilişki farklı coğrafyalarda farklı süreçlerden geçmiş, farklı biçimler almıştır. Feminizm cinsiyetçiliğe ve her türlü ezilmeye karşı olan bir hareket; kuramları ve yöntemleri ile eleştirel bir akımdır. Cinsiyetin psikolojisini ve psikolojinin cinsiyetini irdeler. Kadınların psikolojide eksik ve yanlış temsil edildiğini savunur ve değişmesi için mücadele eder. Kabul görmüş kadınlık-erkeklik ve cinsellik normlarını sorgulayarak yeniden okur. Farklı ezilme biçimlerinin sona ermesi için yapılan mücadelelere katkı sunar. Psikoloji tarihinde, bilimin, kadını erkekten daha aşağıda göstermeye yönelik ideolojik söylemi pekiştirmeye hizmet ettiği örneklere sıklıkla rastlanmaktadır. Kadınlar bu söyleme 20. yüzyılın başından beri karşı çıkmışlar, ama itirazlarının karşılığını bulmaya başlaması 1960'lı yılların sonunda Batı'daki ikinci dalga feminist hareket ile mümkün olmuştur. Kadın ve toplumsal cinsiyetle ilgili araştırmaların ABD'de psikoloji bilimi içinde orta derecede temsil edildiği anlaşılmaktadır. Feminist psikologlar psikoloji kuram, yöntem ve uygulamalardaki cinsiyetçiliği eleştirmişler, kadınların içlerinde yaşadıkları toplumsal bağlamı göz ardı eden ve toplumdaki ikincil statülerinin kaçınılmaz olduğunu ima eden özcü yaklaşımları sorgulamışlar, 'cinsiyet rollerini' kadınları kısıtlayan bir baskı unsuru olarak yeniden yorumlamışlardır. Bazı kuramlar terk edilmiş, diğerleri gözden geçirilmiş, yeni düşünsel yollar açılmıştır. Feministler toplumsal cinsiyeti 'bireysel fark' olarak tanımlamaktan vaz geçip merceklerini kişilerarası ve kurumsal alanlara çevirmişler, cinsiyeti bir 'özne' değişkeni olarak ele alan cinsiyetler arası farklar yaklaşımını eleştirerek, toplumsal cinsiyet gibi gruplar arası farkların iktidar ilişkilerinin de alanı olduğuna ve sosyal ve politik sonuçlar doğurduğuna dikkat çekmişlerdir. Feminist psikolojide 2000'li yıllarda kesişimsellik perspektifi de giderek daha çok önem kazanmıştır. Sunumda önemli bir kaynak olan psychology's feminist voices web sitesi tanıtılacak, feminist psikolojide öne çıkan kuramcılar ve kitaplarından örnekler verilecek, çalışmaların sosyal eylemliliğe ve sosyal adalete sundukları katkılara dikkat çekilecektir. Türkiye'de kadın çalışmalarının gelişiminin kısa bir özeti ve toplumsal cinsiyet psikolojisi alanında çalışanların katkılarının ve TPD-KTCÇB' nin tanıtımı da yapılacaktır. Son olarak, dünyada feminizm ve psikoloji arasındaki ilişki incelenecek, ortak temanın psikolojide feminist olarak çalışmanın zorluğu ve psikoloji dünyasında feminist düşüncelere -biçimi ülkeden ülkeye değişen- bilinçli bir direnç olduğu gösterilecektir. Türkiye özelinde, hakemli psikoloji dergileri ve psikoloji bölümlerinde toplumsal cinsiyet ile ilgili konuların ne kadar temsil edildiği tartışılacaktır.

## “Biyolojik Saat: Işık, Zaman ve Duygudurumun Kesiştiği Beyin Yapısı”

**Prof. Dr. Reşit Canbeyli**

*Boğaziçi Üniversitesi*

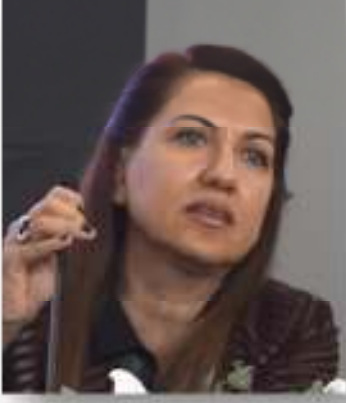


*Prof. Dr. Reşit Canbeyli, lisans eğitimini Columbia Üniversitesi Kimya Mühendisliği Bölümü'nde tamamlamıştır. Doktora derecesini aynı üniversitenin Psikoloji Bölümü'nden almıştır. Doktora sonrasında, Columbia Üniversitesi'nde biyolojik ritimler ve bu ritimlerin nörobiyolojik mekanizmaları ile ilgili davranışsal sinirbilim çalışmalarına devam etmiştir. Amerika'dan dönüşünde, 1976-1982 yılları arasında Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Bölümü'nde görev yapmıştır. 1982 yılından 1980'lerin sonuna kadar Türkiye'de bilimin ilerlemesine yönelik sivil inisiyatiflerde görev almıştır. Bu çalışmalarına Cumhuriyet Bilim Teknik'teki çalışmaları örnek gösterilebilir. 1980'lerin sonunda araştırmalarına devam etmek için Columbia Üniversitesi'ne geri dönmüştür. 1994 yılında Boğaziçi Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nde çalışmaya başlamış olup 2011 yılı itibarıyla emekli profesör olarak aynı bölümde görev yapmaktadır. Profesyonel ilgi alanları arasında biyolojik ritimler ve bu ritimlerin duygu durumuyla olan ilişkileri, serebral asimetri ve psikofizik bulunmaktadır. Üniversite dışında da bilimin topluma yayılmasını destekleyici çalışmalar çerçevesinde kitap ve makaleler yayınlamaktadır.*

## “Psikopatoloji ve Bilinçdışı: Bilinçdışı Dil Gibi Yapılanmıştır”

**Prof. Dr. Tülin Gençöz**

*Orta Doğu Teknik Üniversitesi*



1987 yılında ODTÜ Psikoloji Bölümü'nden mezun olduktan sonra, yine aynı bölümün Uygulamalı Psikoloji (Klinik Psikoloji) programından 1990 yılında yüksek lisans derecesini almıştır. Hacettepe Üniversitesi, Nörolojik Bilimler ve Psikiyatri Enstitüsü, Klinik Psikoloji programından 1996 yılında mezun olduktan sonra; ABD'de Florida State Üniversitesi'nde doktora sonrası çalışmalarını tamamlamış ve 2002 yılında Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) Seçkin Genç Bilimci Ödülü'nü almıştır. Çalışma konuları arasında psikopatolojinin nedenleri, sonuçları ile psikopatolojiye eşlik eden faktörler; klinik psikolojide bilgi işlem süreçleri; kişilik kuramları ve psikanalitik çalışmalar yer almaktadır. Uluslararası Atıf Endeksleri kapsamında taranan dergilerde 80 kadar makalesi ve 1000'in üzerinde atfı bulunan Prof. Dr. Tülin Gençöz; 2011-2016 yılları arasında yürüttüğü ODTÜ Psikoloji Bölüm Başkanlığı görevinin ardından, 2016 yılından bu yana ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü görevini yürütmektedir. Ayrıca, 2017 yılında faaliyetlerine başlayan Freud-Lacan Psikanaliz Derneği'nin kurucu ve Yönetim Kurulu üyelerindendir.

Bilinçdışının çalışıldığı psikanalitik bakış açısında, psikopatoloji yapı olarak ele alınır. Lacan bu yapıların gelişme sürecini detaylarıyla ele almaktadır ve bu çerçevede 3 temel yapıdan söz eder, bunlar; (1) nörotik yapı, (2) pervers (sapkın) yapı ve (3) psikotik yapıdır. Kişinin semptomları bu yapılar temelinde gelişir de, bu semptomların görünüş şekli ve nedenleri kişiden kişiye farklılıklar göstermektedir. Sözü edilen bu yapıların oluşmasında çocuğun gelişimindeki yaşantılar ve söylem önemli bir yer tutar. Lacanyen kuram bu süreçte iki önemli basamak tanımlamaktadır; bunlar “dilde yabancılaşma” ve “arzuda ayrışma” olarak isimlendirilebilir. Çok genel hatlarıyla ifade edilirse; birinci basamakta çocuk kendisinin annesinin bir uzantısı olmadığını, yani anne ile bir bütün olmadığını anlayacak ve kendisinin diğerleri için bağımsız bir nesne olduğunu görecektir. Bu noktada diğerlerinin gözünden nasıl algılandığına ilişkin değerlendirmeler, diğerlerinin reaksiyonları ve söylemi çerçevesinde oluşacak ve ideal-ego, yani imajiner düzen gelişmeye başlayacaktır. Çocuk bu aşamada kendisini ifade etmek ve isteklerini işaret etmek için anne ve babanın kullandıkları dili kullanması gerektiğini de anlayacaktır. Bu ilk basamakta sorun yaşayan kişiler, annenin kendilerinin uzantısı olduğu fantazmını devam ettiren ve dile girmekte zorluk yaşayan psikotik yapıdaki kişilerdir. Bu nedenle psikotik yapıya sahip kişilerin çağrışımlarındaki bağlantıları takip etmek ve kullandıkları dilin anlaşılması oldukça zordur. İkinci basamakta ise, çocuk annesi için kendisinin yeterli olmadığını ve annesinin başka arzuları olduğunu keşfeder. Annenin ilişkide olmaktan haz aldığı bu kişi çoğunlukla babadır ve çocuk önceleri annesinin arzusuna neden olan bu eksiği anlamaya ve tamamlamaya çalışsa da, zamanla bunun için yeterli olmadığını anlayacak; bir diğer deyişle kastre olacak ve annenin eksiğini tamamen doldurma, yani anne ile bütünleşme arzusunu bastıracaktır. Bu süreçte babalık metaforunun önemli bir işlevi vardır ve çocuk enstest yaşantısını tanımıştır; tüm bunlar çocuğun simgesel düzene geçtiğini işaret eder. Ancak bu basamakta yasanın tanınmadığı, yani inkâr mekanizmasının kullanıldığı koşulda, pervers yapılanma kendini gösterir. Görüldüğü gibi, nörotik yapılanmanın nihai adımı arzuda ayrışmaktır. Ancak öznenin arzusu kaçınılmaz olarak “diğerinin arzusu”dur; yani diğeri tarafından ilgi

görme, onay alma arzusudur. Özne ego (bilinç) ile bilinçdışı arasında bölünmüştür. Diğerinin neyi arzuladığının işareti, diğerinin eksigidir; çünkü sadece eksik olan şey arzulanır. Yani, diğerinden ilgi görmek, onay almak için özne, diğerindeki eksğin kendisi tarafından kısmen de olsa tamamlanmasını arzular. Bilinçdışının çalışıldığı psikanalizde, bu arzu aktarımda ve seçilen gösterenlerde sıklıkla tekrarlanır; bu “bastırılanın geri dönüşü”dir. Ne istediğimizin farkında olduğumuz şeyler rahatlıkla isimlendirebildiğimiz ihtiyaç ve taleplerimizdir; ancak arzu bunların tatmininden arta kalanlardır; yani bu isteklerin doyurulmayan kısmıdır ve isimlendirilemez çünkü bilinçdışıdır. Ancak kendini dilde gösterir çünkü “bilinçdışı dil gibi yapılanmıştır”.

## “Dengeli Benlik, Esenlik ve Kültür”

**Prof. Dr. Olcay İmamoğlu**

*Orta Doğu Teknik Üniversitesi*



*Çalışmalarına halen ODTÜ Psikoloji Bölümü’nde kurumsal emekli, yarı zamanlı görevli (emeritus prof.) olarak devam eden E. Olcay İmamoğlu, Psikoloji Lisans derecesini ODTÜ’den; Sosyal Psikoloji Yüksek Lisans derecesini (Fulbright Bursu ile) ABD’deki Iowa  niversitesi’nden; Gelişimsel-Sosyal Psikoloji alanındaki doktora derecesini ise İskoçya’daki Strathclyde  niversitesi’nden almıştır. Çalışma hayatına başladığı Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü’nde, lisans ve lisans-üstü düzeyde sosyal psikoloji alanında yeni dersler açmış, yüksek lisans ve doktora tezleri yönetmiştir. Ardından, ODTÜ Psikoloji Bölümü’nün yeniden yapılanmasında kurucu bölüm başkanı olarak uzun süre görev yapmış; özellikle çeşitli yüksek lisans ve doktora programlarının başlatılmasına, geliştirilmesine ve  niversite düzeyinde disiplinlerarası Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Yüksek Lisans programının başlatılıp sürdürülmesine katkıda bulunmuştur. Ayrıca, Fulbright araştirmacısı olarak Los Angeles’taki Kaliforniya  niversitesi’nde (UCLA); İsveç’teki Lund  niversitesi’nde ve ABD’deki Wayne State  niversitesi’nde de konuk  ğretim  yesi olarak akademik çalışmalar yapmıştır. Yaşam boyu sosyal psikoloji anlayışıyla, kültür ve aile bağlamında sosyal gelişim;  zg n Denge modeli çerçevesinde benlik, psikolojik işleyiş ve esenlik; toplumsal cinsiyet ve evlilik ilişkileri-doyumu; ileri yaşlardaki yetişkinlerin sosyal psikolojisi; ve çevresel psikoloji gibi çeşitli alanlardaki araştırmaları, ulusal ve uluslararası dergi ve kitaplarda yayımlanmıştır.*

Psikoloji alanyazınında yıllar boyunca ideal kabul edilen “bağımsız benlik” modelinden veya kültürlerarası bireycilik-topluluk luk kavramsallaştırmasından farklı olarak, Dengeli Benlik Modelim, (a) kişinin ilişkililik ve kendileşme yönelimlerinin karşıt değil, birbirini tamamlayıcı doğal gereksinimler niteliğinde olduğu; ve (b) her iki gereksinimin de tatmin edilebildiği dengeli bir benlik sisteminin (farklı ortam ve zamanlarda) optimal psikolojik işleyiş ile bağlantılı olduğunu savunur. Bu sunuşta, modelin temel savlarını sınamak ve geliştirmek amacıyla, son 30 yıllık dönemde yaptığımız bazı araştırma bulgularından hareketle, benlik ve esenlik ilişkisini kültürlerarası çerçevede irdelemeyi amaçlıyorum. Bu doğrultuda öncelikle, modeli ve ilgili  l eği kısaca tanıtacağım. Ardından, modelin öngördüğü  zg n ilişkililik ve kendileşme yönelimlerinin, esenlikle bağlantılı çeşitli değişkenlerle ( znel ve psikolojik iyi oluş,  zg nl k, güvenli-bağlanma, güvenli keşif, temel gereksinim tatmini, aşkınlık, yaşamı anlamlı bulmak gibi) nasıl ilişkili olduğuna (aile, evlilik, çalışma hayatı ve kültür gibi farklı ortamlar çerçevesinde) değineceğim. Sonuç olarak, çok yönlü ve tutarlı olarak gözlediğimiz dengeli benlik ve esenlik ilişkisiyle ilgili bulgularımız, dengeli bir benlik sisteminin, psikolojik işleyişin organizasyonunda bir yandan (a) sağlam, olumlu bir düzen-denge sağlanabilmesinde; diğer yandan (b) yaşamın getirdiği veya gerektirdiği değişikliklerle esnek şekilde, problem-odaklı, olumlu bir yaklaşımla başedilebilmesinde; ve böylece, (c) işleyişin daha da olumlu olarak sürdürülebilmesinde rol oynayabileceğine işaret etmektedir.

## “Dil ve Düşünce Arasındaki İlişkiye Bakış: Eylem Temsili ve Anlatımı”

**Doç. Dr. Tilbe Göksun**

*Koç Üniversitesi*



*Doç. Dr. Tilbe Göksun, 2014 yılından beri Koç Üniversitesi Psikoloji Bölümü’nde olarak çalışmakta ve Koç Üniversitesi Dil ve Biliş Lab’ının (<http://lclab.ku.edu.tr/>) direktörlüğünü yapmaktadır. Psikoloji lisans derecesini 2002 yılında Boğaziçi Üniversitesi’nden, gelişim psikolojisi yüksek lisansını da 2005 yılında Koç Üniversitesi’nden almıştır. 2010 yılında doktorasını gelişim psikolojisi alanında Temple Üniversitesi’nden (ABD) aldıktan sonra, 2010-2013 yılları arasında Pennsylvania Üniversitesi’nde (ABD) nöropsikoloji alanında doktora sonrası araştırmacısı olarak görev almıştır. Temel çalışma alanları dil ve farklı düşünce süreçleri arasındaki ilişkiye odaklanmaktadır. Çocukların erken yaşta ana dillerini ve ikinci dili nasıl öğrendiklerini, zihinsel gelişimi destekleyen süreçleri araştırmaktadır. Disiplinler arası araştırma yöntemleri kullanarak farklı gruplarla çalışmakta (çocuklar, yetişkinler ve beyin hasarlı kişiler) ve farklı metotlar (göz izleme, deneysel metotlar, dilbilimsel ve jestsel analizler ve voksel-lezyon semptom eşleştirmesi gibi) kullanmaktadır. 2015 yılında Bilim Akademisi Genç Bilim İnsanı Ödülünü ve 2017 yılında da Amerika’da bulunan James McDonnell Foundation İnsan Zihni Araştırmacısı Ödülü’nü almıştır.*

Dil ve düşünce arasındaki ilişki uzun zamandır filozofların, dil bilimcilerin, bilişsel bilimcilerin ve psikologların üzerinde tartıştığı bir konudur. Konuştuğumuz dilin düşünce sistemini ve bilişsel süreçleri ne düzeyde etkilediği görsel algı, bellek, dikkat gibi konularda araştırılmaktadır. Bu konuşma dil ve düşünce arasındaki ilişkiyi temel olarak eylem temsili ve anlatımı bağlamında inceleyecektir. Eylemleri anlatmak için ilişkisel kelime grubu dediğimiz fiil ve ilgeç gibi sözcükleri kullanırız. Bu tür ilişkisel kelimelerin kullanımı diller arasında farklılık göstermekte ve çocukların zor öğrendikleri kelime grubuna girmektedir. Buna ek olarak dil ve düşünce arasındaki ilişki sadece sözlü değil, sözlü olmayan dil ile de araştırılmaktadır. Sözlü olmayan dilin bir kullanımı düşüncenin jest dediğimiz çeşitli el hareketleri ile anlatılmasıdır. Bu konuşmada eylem temsili dil ile etkileşimi üç ana başlık altında incelenecektir: (1) dil kullanılmaya başlamadan önce, (2) farklı dil kullanımlarında ve (3) dil problemleri oluştuğunda. İlk kısımda, çocukların ana dillerini öğrenme sürecinde eylem temsili dilde kullandıkları ilişkisel kelimelerle olan bağlantısı anlatılacaktır. Çocuklarda evrensel, diller-geneli olan bu eylem temsili dilin, ana dillerini öğrendikçe olan değişimine bakılacak ve çocukların eylemleri dil-özelinde üretken bir biçimde kullanmalarını etkileyen faktörler tartışılacaktır. İkinci kısımda, farklı dil konuşan ve iki dilli olan yetişkinlerin eylem temsili dilde ve jestlerle nasıl ifade ettiklerini araştıran çalışmalardan bahsedilecektir. Son kısımda ise dilde meydana gelen konuşma problemlerinin kavramsal olarak eylem algısını nasıl etkileyebileceği ve sözlü dil mekanizmalarına jestlerin nasıl katkı yapabileceği tartışılacaktır. Burada beyin ve davranış ilişkisi üzerinde de durulacaktır. Bu çalışmaların sonuçları eylem temsili dilin farklı yaş ve örneklem grupları ile değişik yöntemler kullanarak incelenmesiyle, dil ve düşünce arasındaki ilişkinin boyutları, gelişimi ve süreçleri üzerine bizi aydınlatmaktadır.

## “Tanıdıklarımızdan Yakınlarımıza Hayatımızdaki Kişileri

### Nasıl Değerlendiriyoruz?”

**Doç. Dr. Gül Günaydın**

*Bilkent Üniversitesi*



*Gül Günaydın lisans derecesini Orta Doğu Teknik Üniversitesi İşletme Bölümü’nde tamamlamıştır. Doktora çalışmalarına başlamadan önce Fulbright bursuyla University of California Berkeley’de misafir araştırmacı olarak bir sene geçirmiştir. Doktorasını Cornell University’de sosyal ve kişilik psikolojisi üzerine tamamlayan Dr. Günaydın, bu süre zarfında bilişsel psikoloji konusunda yan dal yapmıştır. Halen Bilkent Üniversitesi’nde görev yapmakta olan Dr. Günaydın, araştırmalarında kişilerarası ilişkileri sosyal ve bilişsel psikolojiden faydalanan disiplinlerarası bir çerçevede incelemektedir. Araştırmaları TÜBİTAK ve Türkiye Bilimler Akademisi Üstün Başarılı Genç Bilim İnsanı Ödülü tarafından desteklenmekte olan Dr. Günaydın’ın Journal of Experimental Social Psychology, Personality and Social Psychology Bulletin ve Journal of Personality and Social Psychology gibi sosyal psikolojinin önde gelen dergilerinde yayınları bulunmaktadır.*

Ortalama bir kişi tüm hayatı boyunca yaklaşık elli bin insanla karşılaşır. Bu insanların bazılarıyla ilişkimiz tanışıklıktan öteye gitmezken, bazılarıyla zaman içinde yakın duygusal bağlar kurarız. Tanıdıklarımızdan yakınlarımıza bu çeşitli kişileri düşündüğümüzde hepimizin zihninde bazıları olumlu bazıları olumsuz çeşitli duygu ve düşünceler canlanır. Araştırma programımda hayatımızdaki kişileri nasıl değerlendirdiğimiz ve bu değerlendirmelerin sonuçları ile ilgili sorulara cevap aramaktayım. Örneğin, yeni tanıştığımız bir kişiyle ilgili fiziksel görünüşünden olumlu ya da olumsuz bir izlenim oluşturduktan sonra bu kişiyle karşılaşsak veya onu yakından tanıma fırsatı yakalarsak bu izlenimleri ne kadar değiştiriyoruz? İlişkilerimizi sürdürmemizde ne gibi faktörler rol oynuyor? İlişki kurduğumuz kişileri duyarlı algılamamız onlarla kurduğumuz duygusal bağları ve esenliğimizi nasıl etkiliyor? Sunumumda, bu soruları gözlemlerden deneysel ve boyamsal çalışmalara farklı yöntemler kullanan ve sosyal ve bilişsel psikolojiden faydalanan disiplinler arası bir yaklaşımla ele alan geçmiş ve süregelen araştırmalarımdan bahsedeceğim. İlk olarak, yeni tanıştığımız bir kişi hakkında yüzüne bakarak edindiğimiz izlenimlerin o kişiyle karşılaştığımızda veya onu tanıma fırsatı edindiğimizde de büyük ölçüde aynı kaldığını gösteren bir araştırmanın bulgularını sunacağım. Daha sonra, kişilerarası ilişkiler ve karar alma literatürlerini birleştiren bir dizi çalışmadan bahsederek, değişikliklere kapalı olmanın yani statüko yanlılığının ilişkilerimizi devam ettirmemizin ve romantik partnerlerimize bağlı olmamızın bir nedeni olduğunu öne süreceğim. Konuşmamın ikinci kısmında süregelen ilişkilere odaklanarak romantik partnerlerini daha duyarlı algılayan kişilerin daha mutlu olduğunu ve hayatlarını daha anlamlı bulduklarını gösteren araştırmalardan bahsedeceğim. Son olarak, algılanan partner duyarlılığının aynı zamanda romantik ilişkilerimizde kurduğumuz duygusal bağları etkilediğini gösteren yeni bir araştırmamın bulgularını sunacağım. Bu bulgular, partnerini bir gün duyarlı bir gün duyarsız algılayan kişilerin ilişkilerinde daha kaygılı olduğunu, partnerleri tarafından terk edilmek ve önemsiz görülmekten endişe duyduğunu; partnerini ortalamada duyarsız algılayan kişilerinse ilişkilerinde daha mesafeli olduğunu, partnerlerine güvenmek ve yakın olmakta sıkıntı yaşadığını gösteriyor. Böylelikle, yakın ilişkilerin yeni yeni kurulduğu anlardan gelişim süreçlerine farklı aşamalarına ışık tutmayı hedefliyorum.

## “Psikopatoloji ve Psikoterapiye Üstbilişsel Yaklaşım”

**Doç. Dr. A. Esin Yılmaz Samancı**

*Dokuz Eylül Üniversitesi*



*Lisans eğitimini Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü’nde, klinik psikoloji yüksek lisans ve doktora eğitimlerini ODTÜ Psikoloji Bölümü’nde tamamlamıştır. Doktora eğitimi sırasında, Manchester Üniversitesi Klinik Psikoloji Bölümü’nde bir yıl süreyle ziyaretçi araştırmacı olarak üstbilişsel yaklaşım konusunda çalışmalar yürütmüştür. İlgili alanları arasında çeşitli psikopatolojilerin gelişmesi ve sürmesinde rol oynayan bilişsel ve üstbilişsel faktörlerin incelenmesi yer almaktadır. 2004 yılında Abant İzzet Baysal Üniversitesi Psikoloji Bölümü’nde başladığı akademik hayatına, 2012 yılından beri Dokuz Eylül Üniversitesi Psikoloji Bölümü’nde devam etmektedir. Meslek örgütü kapsamındaki görevleri arasında 2016-2018 yılları arasında TPD Genel Başkan Yardımcılığı, 2008-2010 yılları arasında TPD Genel Merkez Yönetim Kurulu üyeliği yer almaktadır. Ayrıca TPD Psikoloji Lisans ve Klinik Psikoloji Lisansüstü Akreditasyon yönetmeliklerinin hazırlanması sürecindeki kurullarda aktif görev almıştır.*

Üstbilişsel terapi (ÜBT), adını ilk duyurmaya başladığı 1990’lı yılların sonlarında bilişsel davranışçı terapisinin (BDT) bir türü olarak tanımlanmış, zaman içerisinde BDT’ye alternatif oluşturan ve ondan farklılaşan yönlerine yapılan vurgu ile kanıta dayalı bağımsız bir yaklaşım olarak kabul edilmeye başlanmış, alan yazında üçüncü kuşak BDT’ler arasında da sıralanabilen yeni bir psikoterapi yaklaşımıdır. ÜBT psikolojik bozuklukların tedavisinde etkinliği gösterilmiş özgün müdahale yöntemleri sunmakta ve bu yöntemleri ayrıntılı bir kuramsal temele dayandırmaktadır. Üstbilişsel yaklaşımın kuramsal temeli, tüm psikolojik bozuklukların ortaya çıkma ve devam etme süreçlerini açıklayabilen tanılararası (transdiagnostik) bir yapıda olmakla birlikte, her bir psikolojik bozukluğu açıklamaya yönelik özgün üstbilişsel modeller de mevcuttur. ÜBT’nin tüm bozukluklara uygulanabilen kapsayıcı yönü, onu geleneksel BDT’den ayıran yönünün de özünü oluşturmaktadır. Buna göre üstbilişsel yaklaşım, psikoterapi sürecinde bilişlerin içeriğine değil; bilişsel süreçlerin kendilerine ve bilişsel süreçlere birey tarafından verilen tepkilere odaklanılması gerektiğini savunmaktadır. Bu temel prensip, ÜBT’yi tanılararası bir kimliğe büründürmektedir. Öte yandan, belirli psikopatolojilere odaklı üstbilişsel vaka kavramsallaştırmaları ve psikoterapi planlamaları yapmak da mümkün olmaktadır. Bu yaklaşıma adını veren üstbiliş kavramını tanımlayabilmek, biliş kavramını ziyaret etmekten geçer. Bilişsel işlevler algılama, anlama, öğrenme, problem çözme, hatırlama gibi süreçleri kapsamaktadır. Üstbiliş ise bu bilişsel süreçleri izleyen, değerlendiren, kontrol eden ve düzenleyen mekanizmadır. Bu hali ile biliş ve üstbiliş karşılıklı bir etkileşim içindedir. Üstbilişler tarafından izlem altında tutulan bilişsel süreçler, üstbilişsel süreçlere değerlendirilecek ve yorumlanacak bilgi malzemesi sunarken; üstbilişsel süreçler yaptığı bu değerlendirmeler ve kendinde mevcut olan diğer üstbilişsel bilgiler doğrultusunda, süregiden bilişleri kontrol eder, düzenler ve şekillendirir. Diğer bir deyişle üstbilişler, kişinin neye dikkat ettiğini belirleyen, düşüncelerini ve düşünce düzenleme stratejilerini şekillendiren yürütücü güçtür. Bu çerçevede, yapılabilecek en kısa tanımıyla üstbilişler, bilişlere uygulanan bilişlerdir. Aktarılan bilgiler doğrultusunda, bu konuşma kapsamında üstbilişsel yaklaşımın temel kavramları, kuramsal dayanağı ve ilkeleri açıklanacak, çeşitli psikopatolojilere özgü üstbilişsel modeller kısaca tanıtılacaktır. Ardından, BDT ile farklılaşan ve ortaklaşan yönleri ekseninde üstbilişsel yaklaşımın değerlendirme ve psikoterapi yöntemleri ele alınacaktır. Son olarak, ÜBT’nin kanıta dayalı bir yaklaşım olmasını sağlayan klinik araştırmalara değinilecektir.



## DAVETLİ PANELLER

## **PANEL 1: BİLİMLERİN KESİŞME NOKTASINDA PSİKOLOJİ**

**Moderatör:** Prof. Dr. Nebi Sümer

### **Panelistler:**

Prof. Dr. Gökhan Oral “Adli Bilimler, Psikanaliz ve Psikoloji”

Doç. Dr. Nazan Haydari Pakkan “Katılımcı Eylem Araştırmaları Üzerinden Psikoloji ve İletişim İlişkisini Yeniden Değerlendirmek”

Dr. Öğr. Üyesi Emre Uğur “Mühendislik ve Psikoloji: Yapay Zekâ Çalışmaları”

Dr. Öğr. Üyesi Besim Can Zırh “İhmal Edilmiş Bir Kesişim Alanı olarak Türkiye’de Baskılanmış Topluluklar Örneğinde Yapısal Ayrımcılığın Bireysel Bütünlük Çerçevesinden Çalışılması: ‘Saklı Hayatlar’”

### **“Katılımcı Eylem Araştırmaları Üzerinden Psikoloji ve İletişim İlişkisini Yeniden Değerlendirmek”**

**Doç. Dr. Nazan Haydari Pakkan**

İletişim çalışmaları genellikle parçalı, disiplin haline gelememiş ancak disiplinlerarası yapısı olan bir alan olarak tanımlanır. Medya ve iletişim alanının psikanaliz ile etkileşiminin izleğini Frankfurt okuluna kadar sürmek mümkündür ve bu etkileşim özellikle dijital medya alanındaki çalışmalar ile birlikte artmıştır. Ulus Baker (2010) sosyal bilimlerin akademik evrim süreçleri içerisinde “ duygusal düşünmeyi” yitirmiş olmasını eleştirerek “hisler”in ve “sezgi”lerin sosyolojisi olarak tanımladığı deneysel bir “duygular sosyolojisi” paradigmasına geçişin önemini vurgular. Yaşam deneyimine dayanmayan metinlerin ve bağlamların etkileşiminin iletişim çalışmalarının merkezinde yer almaya devam etmesini bu “duygusal düşünmeyi” yitirilmişliğin bir uzantısı olarak görebiliriz. Katılımcı eylem araştırmaları, araştırma yapılan grubun araştırma süreçlerine aktif olarak katılmasını, soru, sorun ve çözümlerin birlikte düşünülmesini içeren ve farklı disiplinleri biraraya getiren bir süreçtir. Bu süreç etkileşim, dönüşüm ve birlikte düşünme gibi kavramları içerir; akademik bilgi, gündelik hayat, kuram, yöntem ve uygulama arasındaki sınırların sorgulanmasını mümkün kılar. Bu çalışma, Sokakta Yaşayan Çocuklar Araştırma ve Uygulama Merkezi (SOYAÇ) bünyesinde yürütülen katılımcı medya çalışmaları ve benzeri deneyimlerden yola çıkarak katılımcı eylem araştırmalarının duygular, psikoloji ve iletişim süreçlerini birlikte düşünmek için önemli bir alan açtığını tartışır.

## **“Mühendislik ve Psikoloji: Yapay Zekâ Çalışmaları”**

**Dr. Öğr. Üyesi Emre Uğur**

Büyük veri ile eğitilen makine öğrenme metodları sayesinde yapay zeka, on yıl öncesinde çözülmesi mümkün görünmeyen problemleri çözmeye başladı. Oyun örneklerine bakarak dünya şampiyonlarını yenen, resimdeki nesneleri insandan daha iyi tanıyan, güvenli bir şekilde araba kullanan, milyonlarca insanın beğenilerini ilişkilendirerek film, müzik ve arkadaş tavsiyeleri yapan sistemler günlük hayatımızda etkisini hızla arttırıyor. Buna bağlı olarak yapay zekanın sosyal ilişkileri, üretim ilişkilerini ve yaşamımızı değiştireceğine kesin gözüyle bakılıyor. Fakat bilişsel bilimler ile ilgilenen bizlerin sorduğu soru şu: Makineler gerçekten daha akıllı bir hale mi geliyorlar yoksa her makine verilen işi eskisine oranla daha başarılı mı yapıyor? Tüm problemler çözüldü de yapay zekaya sahip akıllı robotların ortaya çıkması gerçekten an meselesi mi? Yapay zeka ve robotbilim, tarih boyunca karşılaştığı problemlere çözüm bulmak için insan bilgi işleme ve öğrenme süreçlerinden ilham aldı. Davranış-tabanlı robot mimarileri, uyaran-tepki bazlı reaktif robotik yaklaşımları, ilişkilendirme/şartlanma bazlı pekiştirmeli öğrenme yöntemleri ve yapay sınır ağları metodları en bilinen örnekler. Özellikle son yıllarda pekiştirmeli öğrenme ve derin yapay sınır ağları çok ciddi başarılar elde etti. Fakat tüm başarılarına ve popülerliklerine rağmen bu sistemler, insanın sahip olduğu bütünsel duyu-motor ve bilişsel kabiliyetleri içermekten çok uzaklar. Genel bilginin nasıl temsil edileceği, öğrenileceği ve kullanılacağı halen cevabı bilinmeyen bir problem. Ortam ile etkileşiminin gerçekleştiği duyu-motor uzayı ile dil ve muhakemenin gerçekleştiği semboller uzayı arasındaki ilişki bilinmiyor. Yepyeni bir ortamda yepyeni bir konsepti yada görevi baştan öğrenmek yerine varolan bilgi üzerine inşaa etmenin genel ilkeleri bilinmiyor. Yapay zeka ve robotik araştırmacıları bugüne kadar çoğunlukla belli tekil öğrenme metodlarına odaklanmış durumda. Bunun yerine insanlarda gelişimi sağlayan genel prensipleri anarlarsa ve bu prensipleri robotlar üzerinde uygulayabilirlerse sınırsız ve hayat boyu öğrenmenin kapıları robotlar için açılabilir. Bilgisayar bilimleri alanının kurucusu Alan Turing'in yazdığı gibi "bir yetişkin zekasını taklit eden bir program yaratmak yerine, neden bir çocuğunkini taklit eden bir program oluşturmayalım"? Konuşmamın sonunda kısaca dışarıdan herhangi bir etki ve ödül verilmeden, insansı bir üst gövde robotunda bu prensipleri nasıl uyguladığımızı anlatacağım. Robotumuz üç aşamada, önce itme ve tutma gibi davranışların olduğu bir repertuar keşfetmekte, sonrasında bu davranışların nesneler üzerinde yarattığı etkileri gözlemleyerek obje sağlıklarını (affordance) öğrenmekte ve son olarak verilen bir hedefi cisim sağlıklarını dikkate alarak gerçekleştirebilmektedir.

## **“İhmal Edilmiş Bir Kesişim Alanı olarak Türkiye’de Baskılanmış Topluluklar Örneğinde Yapısal Ayrımcılığın Bireysel Bütünlük Çerçevesinden Çalışılması: ‘Saklı Hayatlar’”**

**D r. Öğr. Üyesi Besim Can Zırh**

Türkiye, çözölme süreci yüzyıllara yayılmış Osmanlı İmparatorluğu'nun mirasçısı bir ulus-devlet olarak 20. Yüzyılın başında kuruldu. İmparatorluk bakiyesi nüfusun bir "millet" olarak inşası bu uzun geçiş döneminin tüm sancılılarıyla olgunlaşarak yeni devletin kuruluş sürecinde şekillendi. Bir yandan Osmanlı İmparatorluğu'nun çekildiği coğrafyalardan, tanımını öncelikle dindaşlık üzerinden kazanan "millet" parçaları yeni bir anavatan olarak anlam kazanan Anadolu'ya gelirken diğer yandan Anadolu'daki mevcudiyetleri vatandaşlık hüviyetiyle onanmış olmalarına karşın yeniden tahayyül edilen bu milletin asli üyesi olarak görölmeyen "azınlıklar" daha önce hiç görmedikleri coğrafyalara "anavatan" diyerek göç ettiler.

Bu iki ana küme arasında kalan, Cumhuriyetin inşasında "Türk milleti" içinde tasniflenmiş fakat buna karşın tahayyül edilen bu yeni siyasi-toplumsal bünyeyle çeşitli dilsel, kültürel ve inançsal farklılıklar gösteren topluluklar ise bu süreci başka biçimlerde yaşadılar. Bu toplulukların bir kısmı Cumhuriyetin "görünmezlik pelerini" altında, tanımlanan millet fikriyle barışık bir şekilde farklılıklarını ifa ve ifade etmeden yeni kamusal yaşama katıldılar. Diğer bir kısmı ise gerek dil gibi kimliklerinin kurucu ögesi unsurları yeni kuşaklara aktarmalarına müsaade etmeyen bu yeni "olumsuz eşitlik" zeminine karşı itiraz etmeleri gerekse de tercih etseler dahi bu pelerinin altına gizlenemez farklılıkları nedeniyle kuşakları aşan bir dizi yapısal ayrımcılığa maruz kaldılar.

Bu sunum, "Saklı Hayatlar" (2011) filmi örneğinde, yukarıda andığım millet inşası çerçevesinden çeşitli farklılıklara sahip topluluklara karşı zamanla yapısal bir uygulama halini alan "ayrımcılığın" Alevilerin gündelik hayatına yansımalarını konuşmayı amaçlamaktadır. Bunu yaparken sadece bir topluluk olarak değil bu topluluğa aidiyetleri üzerinden yapısal ayrımcılığa maruz kalan Alevi bireylerin gündelik hayatta ayrımcılıkla baş etme yöntemlerine odaklanacaktır. Böylelikle Türkiye'de ihmal edilmiş bir alan olarak göröllebilecek yapısal ayrımcılığa maruz kalan baskılanmış topluluklar ve bireysel bütünlük koruma stratejilerinin disiplinlerarası çalışma imkânı üzerine düşünmeye bir davet sunacaktır.



## **PANEL 2: TÜRKİYE PSİKİYATRİ DERNEĞİ PANELİ: BİLİM, ETİK, DAYANIŞMA**

**Moderatör:** Doç. Dr. Banu Yılmaz

**Panelistler:**

Doç. Dr. Koray Başar "Ruh Sağlığı Alanında Bilimsellik: 'Bilimselmiş Gibi' Yapmanın Çekiciliği"

Prof. Dr. Cem Atbaşoğlu "Etik"

Dr. Öğr. Üyesi İrem Yıldız "Dayanışma"

## **“Ruh Sağlığı Alanında Bilimsellik: ‘Bilimselmiş Gibi’ Yapmanın Çekiciliği”**

**Doç. Dr. Koray Başar**

İnsan duygu ve düşüncelerinin gelişimi ve seyri, bunların insan davranışlarıyla ilişkisi üzerine yüz yıllardır sürdürülmekte olan bilimsel çalışmalar, ruh sağlığı alanında hizmet veren sağlık çalışanlarının uygulamalarını şekillendiren en önemli kuramsal kaynak olarak kabul edilmektedir. Bu birikime sırtını dayayan klinik uygulama alanları olan klinik psikoloji ve psikiyatri, insanlarla çalışan birçok başka disiplinle karşılaştırıldığında, uygulamalarının bilimsel niteliğini en çok sorgulayanlar arasındadır. Yeterince bilimsel olmama, hatta bilim olmama eleştirisi dışarıdan geldiği gibi içeriden de, eğitime yeni başlayanlar kadar yıllardır alanda çalışanlarda tarafından da, keskin bir şekilde ifade edilmektedir. Sürekli kendini sorguluyor, eleştirel bakabiliyor olma, kuşkusuz ruh sağlığı alanında önemli gelişmelerin gerçekleşmesine neden olan olumlu bir özelliktir. Ancak, alanın bilimsel niteliğini ve uygulamaların bilimsel dayanaklarını, haksız ithamların üstesinden gelebilecek ölçüde savunabilmek bu alanda alınan eğitimin temel öğelerinden biri olmalıdır. Zira, giderek artan bilgi birikimine rağmen olgun bir bilimsel alan niteliği kazanmamış ruh sağlığı alanı, birçok nedenle, yalancı bilim ya da bilimselmiş gibi görünen ama bilimsel olmayan söylem ve uygulamalara da ev sahipliği yapmaktadır. Günümüzde, bilimselliğe atıfta bulunmanın giderek daha makbul bir meşruiyet kaynağı kabul edilmektedir. Diğer tüm bilim alanlarının ötesinde, ruh sağlığı alanında bilimselmiş gibi sunulan görüşler, bilimsel dayanağı varmış gibi sergilenen uygulamalar, insanlara karşılığı olmayan umutlar aşılacak, bazı durumlarda doğrudan zarar vermek pahasına, bazen maddi ve kişisel çıkar sağlamak uğruna gündemde tutulmaktadır. Maalesef alanın kimi özellikleri, toplum genelinde böyle uygulamaların bilimsel dayanağı olanlardan daha çekici, erişilebilir ve makbul görülmesine neden olabilmektedir. Bu durumda topluma egemen olan düşünce sistemlerinin, egemen ideolojinin, iktidar ilişkilerinin de önemli rolü vardır. Neyin bilimsel, neyin bilimsel olmadığıyla ilgili tartışmalar devam etse de, ‘bu sınırı belirleyen hiçbir ölçüt yoktur’ denilemez. Ruh sağlığı alanında bilgi üreten, eğitim veren ve alan, klinik ve başka ortamlarda hizmet sunanların bu ayrımı yapabilmesi gereklidir. Bilimsel ve bilimselmiş gibi yapan arasındaki farkı vurgulamak ve duyurmak kişilerin hem mesleki, hem de toplumsal sorumluluğudur.

**Anahtar Sözcükler:** bilim, ruh sağlığı, psikoloji, psikiyatri

### **“Etik”**

**Prof. Dr. Cem Atbaşıoğlu**

Ruh sağlığı pratiğinin ve davranış bilimlerinin her aşaması değer seçimi içerir. Evrensel ahlak veya mesleğin aşık kuralları, iyi / erdemli olana her zaman açıkça işaret etmez. Etik, böyle durumlardaki kararı ve edimi belirlemeye, daha iyi veya en az kötü olanı seçmeye ve bunu gerekçelendirmeye karşılık gelen felsefe alanıdır.

Bu konuşmanın alt başlıkları şunlardır:

(1) İki meslek derneğinin etik yönergeleri çerçeve alınarak, sık rastlanan güncel etik soruların tartışılması:

- (i) Uzmanın başvuranı, öğretmeninin öğrenciyi kötüye kullanma potansiyeli
  - (ii) Güncel hizmet koşullarının güçlüğünden kaynaklanabilecek hatalar
  - (iii) Çevrimiçi iletişimin başlı başına bir ilişki biçimi olmasının olumlu olumsuz yanları
  - (iv) Bilgi akışındaki hızlanma; bu bağlamda, uzmanın bilgilendirme sorumluluğu, bilgi sunma isteği ve reklam arasındaki sınırların bulanıklaşması
- (2) Uygulamada süpervizyon ihtiyacının, bilgi ve deneyim düzeyinden bağımsız olarak, sürekli gerekli oluşu
- (3) Davranış bilimleri araştırmalarında daha sık karşılaşılan etik sorunlar
- (4) Uygulamayla ilgili yasalardaki değişimin her iki meslekte uzmanlık eğitimi ve akademik yükselme süreci üzerindeki etkileri

**Anahtar Sözcükler:** etik, psikiyatri, psikoloji, sivil toplum kuruluşları

### “Dayanışma”

**Dr. Öğr. Üyesi İrem Yıldız**

Türkiye Psikiyatri Derneği kuruluşundan bu yana toplumun ruh sağlığının olumsuz olarak etkilenebileceği tüm durumlarda etkin ve kararlı bir duruş sergilemeyi ilkesi bilmiş, afetler, çatışmalar, katliamlar ve diğer toplumsal travma niteliği taşıyan tüm durumlarda ruh sağlığı ile ilgili incinebilirliği artmış toplum kesimleriyle dayanışmayı ve bunu yaparken de ruh sağlığı alanında çalışan tüm kurum ve kişilerle omuz omuza olmayı koruyucu ruh sağlığı hizmetinin omurgası olarak kabul etmiştir.

Ruh sağlığı alanında çalışan kurum ve kuruluşların Türkiye Psikiyatri Derneği öncülüğü ve çağrıcılığı ile bir araya geldiği ve toplum tuh sağlığı ile ilgili sorunlara karşı dayanışmayı ördüğü ilk oluşum 2005’ te kurulan Ruh Sağlığı Platformudur. Platformun en önemli özelliği bünyesinde ruh sağlığı ve sağlık alanında hizmet üretenleri, hizmeti kullanan hasta ve hasta yakınlarıyla bir araya getirmesidir.

Bu yolla ruh sağlığı hizmetlerinin eksik yönlerini ve geliştirilmesi gereken noktaları bu konuda doğrudan hak sahibi olanlarla birlikte saptamak ve üzerinde çalışma olanağı elde edilmiş oldu.

Ruh Sağlığı alanında çalışan dernek ve kurumların ortak bir amaç için bir araya geldiği ikinci önemli oluşum, Türkiye Psikiyatri Derneği ve Türk Psikologlar Derneği’nin de etkin paydaşı olduğu, dayanışmanın birleştirici ilke olduğu Psikososyal Dayanışma Ağıdır. Suruç katliamı sonrasında yapılanması başlayan, 10 Ekim Ankara Katliamı sonrasında bünyesindeki kuruluşların sayısı artan ve ülke genelinde yaygınlaşan Psikososyal Dayanışma Ağı (PSDA) yaşanan katliamların niteliği ve büyüklüğü nedeniyle etkilerinin uzun vadeli olabileceği, ülkemizdeki süregenleşmiş şiddet olaylarına karşı bir arada olmanın ve dayanışmanın herkes için iyileştirici olabileceği umuduyla çalışmalarını sürdürmeye başlamıştır. Çok çeşitli zorluklar, sınırlılıklar, kayıplar ve acılarla karşılaşmanın örseleyiciliğine rağmen PSDA zaman içinde dayanışma temelli yapılanmasını güçlendirmiş, örgütlü hale getirmiştir.

Fiziksel ve psikolojik yaraları sararken dayanışmayı toplumsal dayanışmanın bir parçası sayan oluşum sayesinde alanda çalışan farklı meslek gruplarının ya da aynı meslekten olan farklı örgütlerin çalışmalarının birbirini destekler nitelikte olmasına rağmen daha verimli ve etkin bir işbirliğinin daha tanımlı bir ilişki ve dayanışma ağına dönüşmesiyle mümkün olduğunu göstermiştir.

**Anahtar Sözcükler:** dayanışma, ruh sağlığı, işbirliği



### **PANEL 3: KURAMDAN UYGULAMAYA STRES**

**Moderatör:** Doç. Dr. Okan Cem Çırakoğlu

#### **Panelistler:**

Doç. Dr. Okan Cem Çırakoğlu “Stres Kavramının Zaman İçerisindeki Değişimi”

Dr. Öğr. Üyesi Dilay Eldoğan “Kişilerarası İlişkiler Bağlamında Stres ve Değişim”

Uzm. Psk. Didem Sevük “Olgu Sunumu: Stres Yönetimi Temelli Bir Müdahale”

#### **“Stres Kavramının Zaman İçerisindeki Değişimi”**

**Doç. Dr. Okan Cem Çırakoğlu**

Stres modern dünyada hemen her bireyin sözlüğünde yer alan bir terimdir. Bilimsel olarak araştırılmaya başlamasından günümüze kadar geçen sürede elde edilen bulgular stresin insanın fizyolojik, duygusal, bilişsel ve sosyal işleyişindeki önemini daha belirgin olarak ortaya koymaktadır. Fransız fizyolog Claude Bernard’ın ‘organizmanın içsel çevresi’ olarak kavramsallaştırdığı çalışmalar bugün Homeostasis olarak bilinen kavramın temellerini oluşturmuştur. Walter Bradford Cannon’ın organizmanın tehlike karşısında yaşamda kalmak için ürettiği fizyolojik tepkileri betimlemesi ve “kaç ya da savaş” olarak isimlendirmesi ise stres kavramının anlaşılmasında önemli bir adım olmuştur. Hans Selye’nin 1930larda başlattığı çalışmalar ise stres kavramının gelişimine yapılmış en önemli katkılardan biridir. Selye’nin çalışmaları sonucunda çok farklı stresörler karşısında organizmanın verdiği fizyolojik stres tepkilerinin hastalıklarla sonuçlanabileceği düşüncesi kabul görmeye başlamıştır. Richard Lazarus ve Susan Folkman tarafından 1984’de önerilen stres modeli ise stres kaynağına ve başa çıkmaya ilişkin bilişsel değerlendirmelerin önemini ortaya koyması açısından bu alanda yapılan çalışmalar arasında dönüm noktası niteliğindedir. Fizyolojik ölçümlerin gelişmeye başlaması stresin endokrinolojik mekanizmaları ve stres hormonları hakkında daha detaylı bilgiler edinmemize katkıda bulunmuştur. Bu sunumda stres kavramının tarihsel olarak nasıl değiştiği ele alınacak ve HPA aksı, allostatik yük gibi stresin bilimsel olarak anlaşılmasında önemli yer tutan kavramlara değinilecektir.

## **“Kişilerarası İlişkiler Bağlamında Stres ve Değişim”**

**Dr. Öğr. Üyesi Dilay Eldoğan**

Cozolino, Psikoterapinin Sinirbilimi (The Neuroscience of Psychotherapy) isimli kitabında insan zihninin ve beyninin diğerleri ile kurulan ilişkilerle nasıl şekillendiğini, sanıldığının aksine bu şekillenme sürecinin bebeklik ve erken çocukluk döneminde sonlanmadığını, yaşam boyu devam ettiğini vurgulamaktadır. Benzer şekilde son yıllarda yapılan araştırmalar, zihnin, beynin ve kişilerarası ilişkilerin sürekli etkileşim halinde bir bütün olduğuna odaklanmaktadır. Kişilerarası bir ilişki deneyimi olan stres de bu etkileşimin önemli bir düzenleyicisi haline gelmekte, deneyimler sonucunda ortaya çıkmakta, zihinsel süreçler aracılığı ile filtrelenmekte, beynin ve bedenin nöral mimarisini şekillendirmektedir. Bu dinamik süreç hemen her deneyimimize yön vermekte ve deneyimlerimizle yön bulmaktadır. Bu sunumda stres kavramı temel alınarak zihin, beyin ve kişilerarası ilişkiler etkileşimine odaklanılacak, stresin zihin, beyin ve beden üzerindeki yansımaları araştırma bulguları ile aktarılacak ve bu etkilerin deneyimlerimizi şekillendirme gücüne değinilecektir.

## **“Olgu Sunumu: Stres Yönetimi Temelli Bir Müdahale”**

**Uzm. Psk. Didem Sevük**

Bir zamanlar tüm canlılar için olduğu kadar insan için de hayatta kalmayı sağlamaya yardımcı, otomatik bir fizyolojik mekanizma olan ‘anlık stres’, insan ve insanın sembollerle çalışan beyin sistemi nedeniyle ‘kronik ya da biriken strese’ dönüşmeye başlamış ve çağımızın önemli bir sorunu haline gelmiştir. Ortaya çıkan bu ciddi durumun en önemli nedeni, stresin beyin gelişimi, yapısı ve işleyişi üzerinde yarattığı olumsuz etkilerdir. Zihin-beden yaklaşımı çerçevesinde yapılan bilimsel araştırmalardan elde edilen bulgular etkili yönetilemeyen stresin psikolojik ve bedensel sağlığımız üzerindeki olumsuz etkilerini göstermektedir. Yapılan araştırmalar, psikolojik ya da fizyolojik sağlık sorunları ile çalışırken stresle olgusunu dikkate almanın yapılan müdahalelerin etkililiğini olumlu yönde desteklediğini göstermektedir. Bu sunumda stresle baş etmede kullanılan tekniklerden psikoterapi oturumlarında nasıl yararlanılabileceğine ilişkin bir vaka aktarılacaktır.



## **PANEL 4: FİLM ANALİZİ: “ATIK TOPLAYICILAR VE BEN”**

**Moderatör:** Dr. Öğr. Üyesi Yağmur Ar-Karcı

**Tartışmacılar:**

Dr. Öğretim Üyesi Ersan Ocak “Yaşam Gücü Veren Bir İmge Toplayıcısı”

Dr. Öğr. Üyesi Yağmur Ar-Karcı “Bir Bilinçdışı Atık Toplayıcısı Olarak Psikanalist”

Dr. R. Aslıhan Aksoy-Sheridan “Bellek Atıkları Toplayan Bir Örüntü Ustası”

### **“Yaşam Gücü Veren Bir İmge Toplayıcısı”**

**Dr. Öğretim Üyesi Ersan Ocak**

Agnès Varda’nın “A(r)tık Toplayıcılar ve Ben” belgesel filminin ayırt edici niteliklerinden biri, filmin seyri esnasında ve sonrasında (sinema salonundan ayrıldıktan sonra ve ilerleyen zamanlarda filmi hatırladıkça) seyircisine yaşam gücü vermesidir. Bu bildiride, söz konusu belgesel filmin seyircisinde yaşam gücünü artırma niteliğinin kaynakları aranacaktır.

Varda yol filmi olarak tasarladığı bu belgeselinde karşılaşmalara ve diyaloga açık kalır. Her bir sosyal aktörle yaşadığı karşılaşmada kendini gözden geçirir. Karşılaştığı sosyal aktörün anlatılarını, kendi bedeni, düşünceleri, duyguları üzerinden akıtır. Birlikte ürettiği sanatçılarla yola çıkar; karşılaşmalar içinde diyaloga girdiği sosyal aktörlerin filmini yapılandırması için onlara yer açar; seyircisinin filminin içine girebilmesi için aralıklar bırakır; özdeşleşimsellik içinde kendini aşındırarak filmi kurgular.

Varda, yaşamın akışına, zamanın yıpratıcı etkisine, ölümün gelişine dair düşüncelerini, duygularını ve bedenini bu filmine dahil ederek ele alır. 1970’lerde kadın video sanatçıların video kamerayı bedenlerine çevirerek, bedenlerini ve kadınlığı anlamaya/anlatmaya çalıştıkları işlerin devamı niteliğinde, yaşlanan bir kadın sanatçı olarak kamerasını kendine, bedenine, özellikle ellerine çevirir.

### **“Bir Bilinçdışı Atık Toplayıcısı olarak Psikanalist”**

**Dr. Öğretim Üyesi Yağmur Ar-Karcı**

Agnès Varda ‘Atık Toplayıcılar ve Ben’ isimli belgeselinde anlam parçalarını sistematik gibi görünmeyen bir ağ içerisinde izleyiciye vermekte, kendini bir anlatıcı olarak silikleştirerek izleyiciden bu çağrışımsal anlam parçalarını kendi yansımaları temelinde ilişkilendirmesine izin vermektedir. Bu yanı ile Varda ‘Bilen Özne’ pozisyonundan bilerek ya da bilmeyerek kaçınarak, sadece izleyicisinin merakını arttıran ‘Büyük Öteki’ konumunda durmayı tercih etmektedir. Analiz sırasında psikanalizin durması gereken pozisyon da tam olarak budur. Psikanalist kendi çağrışımları üzerine temellenen keskin yorumlardan kaçınmalı, bunun yerine analizanın bilinçdışı materyalinin akışını kolaylaştıran bir aracı pozisyonu üstlenmelidir. Bu noktada, analizana o anda anlamsız gibi görünen kesme, vurgulama, ve dil sürçmelerine dikkat çekme gibi analitik tekniklerle hastanın kendi çağrışımsal dünyasına ilişkin merakını arttırabilmelidir. Zaman içerisinde analizan, analistin başkalarına benzemeyen bir ‘Büyük Öteki’ olduğunu anlayarak kendi iç dünyasına ve çağrışımlarına odaklanmaya başlamalıdır. Aslında analizanın fark etmesi gereken ‘Bilen Özne’nin analist değil kendi bilinçdışı olduğudur. Analistin görevi semptomun dile gelmesini analizanın kendi söylemi içerisinde sağlayabilmektedir.

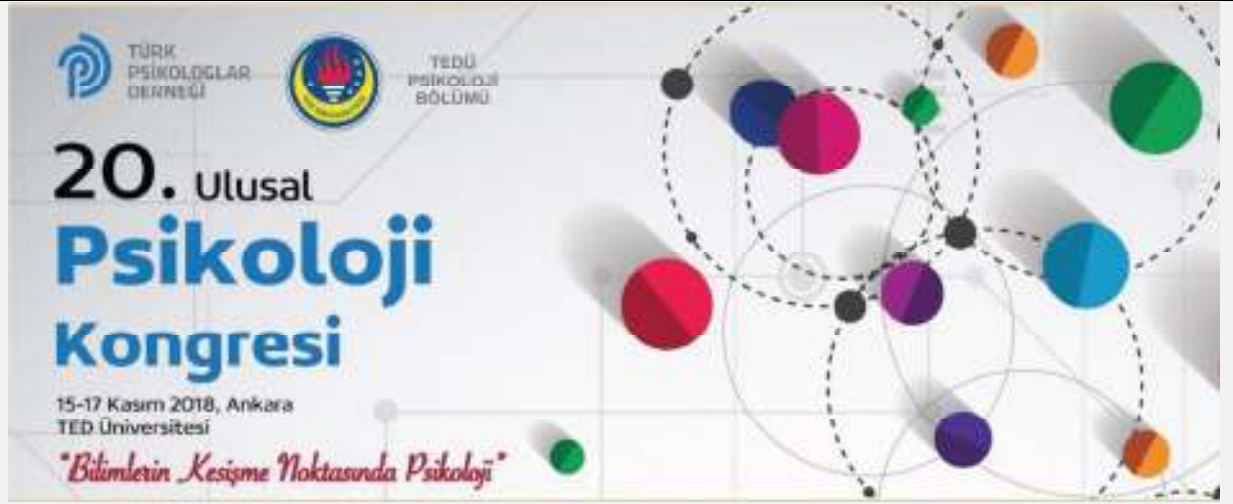
### **“Bellek Atıkları Toplayan Bir Örüntü Ustası”**

**Dr. R. Aslıhan Aksoy-Sheridan**

Edebiyatta kurmaca anlatılar ve/ya da düşünsel yapıtların kurgusunda izlenen yerleşik kalıp, kural ve yöntemler tarihsel bağlamların da etkisiyle zaman içinde değişim ve dönüşüm sergilemiştir: Doğrusal bir anlatı ve izlek çizgisinde ilerleyen, nihayetinde bütünlüklü ve belirli yorumlama ve alımlamaları hedefleyen anlatı ve düşünsel metinlerin yanı sıra, daha parçalı

biçimde yapılan izleklerle çoğulcu, göreceli ve çağrışımsal yorumlama ve alımlamayı mümkün kılan, ucu açık anlatı ve düşünsel metinler de edebiyat üretiminin nesneleri olarak edebiyat tarihinde yer bulmuştur. Bu sunumda edebiyatta görülen bu çeşitli anlatıbilimsel ve metinsel kurgulama bağlamlarının yanı sıra, özellikle de deneme türü dolayımında, Agnès Varda'nın "Atık Toplayıcılar ve Ben" (2000) ve "Agnès'in Plajları" (2008) belgesel filmlerine odaklanılarak Varda'nın kurgu ve belgesel arasında salınan birer anlatıya dönüşen bu son dönem filmlerinde oluşan zihinsel/çağrışımsal yönelim ve bellek algısının nasıl katılımcı bir alımlayıcı beklentisi ortaya koyduğu, anlatıların oluşumunda gözlenen kimi örüntü ağları, kurgulama yöntem ve örneklerine işaret edilerek açılacaktır.





# KLİNİK ÇOCUK VE ERGEN PSİKOLOJİSİ UYDU SEMPOZYUMU



TÜRK  
PSİKOLOGLAR  
DERNEĞİ



# 20. Ulusal Psikoloji Kongresi



## Klinik Çocuk ve Ergen Psikolojisi Uydu Sempozyumu

15 Kasım 2018  
14.00-18.30

Konuşmacılar:

Prof.Dr. Melda Akçakın  
Prof.Dr. Gülsen Erden  
Prof.Dr. Neşe Erol  
Prof.Dr. Ferhunde Öktem  
Prof.Dr. Serap Özer  
Prof.Dr. Melike Sayıl  
Prof.Dr. Ayşe Yalın  
Doç.Dr. Bilge Selçuk  
Doç.Dr. Salt Uluç

Kongre Sekreteryesi:

**flap tour**

Podgorica Caddesi No: 1, 066 08,  
Beşik, Çankaya-ANKARA  
Tel: 0 312 454 00 00  
Faks: 0 312 454 00 01  
E-posta: psikoloji2018@flaptour.com.tr  
[www.psikoloji2018.org](http://www.psikoloji2018.org)

## SEMPOZYUM PROGRAMI

|                           |                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|---------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 14:00-15:45               | <b>DAVETLİ KONFERANSLAR</b>                                                                                                                                                                                                                                                  |
|                           | <b>Doç. Dr. Sait Uluç</b><br>“Çocuk-Ergen Ruh Sağlığı Alanında Güncel Odaklanma Konuları”<br><br><b>Doç. Dr. Bilge Selçuk</b><br>“Çevrenin Gelişime, Davranışa Etkisi Denince...”<br><br><b>Prof. Dr. Melike Sayıl</b><br>“Ergenlere Anababalık: Kontrol ve Özerklik Açmazı” |
| 15:45 – 17:00             | <b>PANEL: Doktor Odasında Ergen ve Terapi Odasında Ergen</b>                                                                                                                                                                                                                 |
|                           | <b>Doç. Dr. Sinem Akgül</b><br>“Doktor Odasında Ergen”<br><br><b>Doç. Dr. Zeynep Tüzün</b> (Oturma Başkanı)<br>“Terapi Koltuğunda Ergen”<br><br><b>Uzm. Psk. Ece Ataman</b><br>“Terapötik İttifakta Kırılma Yaşayan Ergen”                                                   |
| 17:00 – 17:15 Kahve Arası |                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 17:15 - 18:30             | <b>FORUM: Türkiye’de Çocuk ve Ergen Klinik Psikolojisi Alanı</b>                                                                                                                                                                                                             |
|                           | <b>Tartışmacılar:</b><br>Prof. Dr. Melda Akçakın<br>Prof. Dr. Gülsen Erden<br>Prof. Dr. Neşe Erol<br>Prof. Dr. Ferhunde Öktem<br>Prof. Dr. Serap Özer<br>Prof. Dr. Ayşe Yalın                                                                                                |

## DAVETLİ KONFERANS

### “Çocuk-Ergen Ruh Sağlığı Alanında Güncel Odaklanma Konuları”

**Doç. Dr. Sait Uluç**

*Hacettepe Üniversitesi*



*Doç. Dr. Sait Uluç, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nden 1996 yılında mezun oldu. Hacettepe Üniversitesi'nden Klinik Psikoloji alanında 1999 yılında uzmanlığını, 2005 yılında ise doktorasını aldı. Halen Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Temel çalışma alanları bağlanma, zeka değerlendirmesi ve Çocuk-Ergen Ruh sağlığıdır.*

Son 20 yıl içinde başta genetik, sinirbilim ve sibernetik olmak üzere tüm bilim alanlarında inanılmaz gelişmeler kaydedilmiş ve insanın kendi zihin işlevlerine yönelik bilgisi ve kavrayışı büyük ölçüde değişmiştir. Bu değişimlerle eş zamanlı olarak dünyadaki güç dengelerinde de küresel düzeyde değişimler ortaya çıkmıştır. Büyük ekonomik çöküşler ve iç savaflara eşlik eden milyonlarca insanın küresel düzeydeki hareketliliği yaşanmaktadır. Tüm bu değişimler çocuk ve ergen çalışmaları konusunda bizleri iki farklı odağa taşımaktadır. Birincisi refah düzeyi yüksek ülkelerin başını çektiği bilimsel sıçrama ve değişimdir. İkincisi odak ise siyasi düzensizlikler içindeki ülkelerin daha derinden yaşadığı çocuk ve ergeni bireysel düzeyde etkileyen kitlesel sorunlardır. Ülkemiz bu iki dünya arasındaki sınır çizgisinde ve her iki deneyimi de aynı anda yaşar görünmektedir. Bu sunumda yoğun olarak ikinci grubun odak konuları olan göç, yoksulluk, çocuğa yönelik şiddet, çocuğun istismarı ve bağımlılık riskleri ele alınmış ve ülkemizin gerçek sorun odaklarının altı uluslararası ve ulusal raporlar temel alınarak çizilmeye çalışılmıştır. Ulaştığımız sonuç çocuk ve ergenler için odak sorunlarımızın ne yazık ki birinci düzey insan hakları olan yaşam hakkının ve beden bütünlüğünün korunması düzeyinde yoğunlaştığı yönünde olmuştur.

## DAVETLİ KONFERANS

### “Çevrenin Gelişime, Davranışa Etkisi Denince...”

**Doç. Dr. Bilge Selçuk**

*Koç Üniversitesi*



*Doç. Dr. Bilge Selçuk lisans ve yüksek lisans eğitimini Orta Doğu Teknik Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nden, doktora derecesini ise ebeveynlik ve çocuk mizacının zihin kuramı ve prososyal davranıştaki rolünü incelediği tezi ile University of Melbourne'den almıştır. 2003 yılından bu yana Koç Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. 2015 yılından beri University of Queensland'de onursal kıdemli araştırmacı unvanına sahiptir. Bilge Selçuk'un genel araştırma alanları, sosyal, duygusal gelişim, sosyobilişsel gelişim, ebeveynlik, mizaç ve kültürdür. Araştırmalarının bir kolu, sosyal gelişimde görülen bireysel farklılıkların altında yatan mekanizmaları anlamaya odaklanırken, diğer bir kolu ise kültürün ana-babalık biliş ve davranışlarındaki rolünü incelemektedir. Son yıllardaki çalışmaları ise bilişsel ve sosyal becerilerin gelişiminden ziyade nerede, kim için ne kadar kullanıldıklarını anlamaya yöneliktir.*

Bu konuşmada psikolojinin temel meselelerinden biri olan ‘Çevre insan gelişimi üstünde ne kadar etkili?’ sorusu ele alınacak. Çevre nedir, ne zaman başlar? Ortak çevreden söz etmek mümkün mü? Ebeveynlik, gelişimsel psikolojinin temel konularından biri, peki ebeveynliğin insan gelişimine etkisi ne kadar? Çevrenin daha etkili olduğu durumlardan söz etmek mümkün mü?

## DAVETLİ KONFERANS

### “Ebeveyn Kontrolünde Farklı Bakış Açıları”

**Prof. Dr. Melike Sayıl**

*TED Üniversitesi*



*Prof. Dr. Melike Sayıl, Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümünden 1990 yılında Gelişim Psikolojisinde doktora derecesini almış ve aynı bölümde 2015 yılına kadar çalışmıştır. Bu tarihte TED Üniversitesine geçerek psikoloji bölümünü kurmuştur. H.Ü Gelişim Psikolojisi Araştırma laboratuvarında çalışan kadınlarda anneliğe geçiş, ergen gelişimi, ana babalık davranışlarının çocuk ve ergenlerin gelişimlerine olan etkileri konularında kapsamlı araştırma projeleri yürütmüştür. Son zamanlardaki araştırma konuları, ana babalık davranışlarının sosyal alan kuramı bağlamında incelenmesi, ebeveyn otoritesi ve kontrolünün ergen gelişimiyle ilişkileri ve bu ilişkileri açıklayıcı süreçlerle ilgilidir.*

Ebeveyn kontrolü, ana babalık özelliklerini tanımlayan iki önemli boyuttan biridir. Diğer boyut olan sıcaklık ile birlikte uzun yıllardır gelişim psikolojisi literatüründe ebeveyn davranışlarıyla ilgili araştırmalara yön veren önemli bir çerçevedir. Bu bağlamda, ebeveyn kontrolünün türleri ile çocuk ve ergenler üzerindeki etkileri konusunda bu geleneksel anlayışla yürütülen araştırmalarda, daha sonra çocuğun kontrol sürecindeki aktif rolü, kültür ve ebeveynin kişilik özellikleri gibi önemli değişkenler de dikkate alınarak söz konusu değişkenler arasındaki ilişkilerin ayrıntılı olarak anlaşılmasına katkı sağlayan modeller üretilmiş ve bu yolda epey ilerleme kaydedilmiştir. Bununla birlikte, kontrol kavramının içeriği ve yapısıyla ilgili değişkenlikler, kontrol sürecinde ebeveyn ve çocuğun ayrı ve bağımsız yapılar olarak etkileşiminin doğrusal ve deterministik bir bakış açısıyla nomotetik olarak inceleyen bu bakış açısı, kontrol sürecinde yaşanan ilişkisel özellikleri, diyalektik dinamik nitelikteki değişim ve dönüşümü anlamada yetersiz kalmıştır. Dolayısıyla kontrol kavramını sadece ana babanın bir özelliği ve disiplin aracı olarak görmek yerine ebeveyn-çocuk ilişkisi içinde iki aktif aktörün karşılıklı olarak birlikte ortaya çıkardığı ve her iki taraf için de etkileri olan bir ilişki süreci içinde anlamaya çalışmak önemlidir. Bu sunumda geleneksel ve ilişkisel gelişimsel sistemler bakış açısından ve özellikle ebeveyn-ergen ilişkisine odaklanarak “ebeveyn kontrolü” kavramı irdelenmeye çalışılacaktır.

## FORUM: TÜRKİYE’DE ÇOCUK VE ERGEN KLİNİK PSİKOLOJİSİ ALANI

### Özet:

Bu forumda Klinik Çocuk ve Ergen Psikolojisi alanının ülkemizdeki gelişimine öncülük eden akademisyenlerin alanın güncel durumuna, sorunlarına ve geleceğine yönelik görüşlerini paylaşmaları ve bu görüşlerini alanı geliştirmek üzere tartışmaya açmaları amaçlanmaktadır. Forumda ele alınacak başlıca konular, çocuğun iyi olma haline ilişkin göstergeler, riskler ve Türkiye’deki durum; Türkiye’de klinik çocuk ve ergen psikolojisi eğitimi, Türkiye’de klinik çocuk ve ergen psikolojisi alanındaki psikoterapi ve değerlendirme uygulamaları ve etik konular; otizm ve yaygın gelişimsel bozukluklara yönelik uygulamalar; aile odaklı yaklaşımlar ve bebek ruh sağlığı alanındaki çalışmaları içermektedir.

Moderatör: Prof. Dr. Melda Akçakın

Tartışmacılar:



Prof. Dr. Serap Özer, *TED üniversitesi Psikoloji Bölümü*

“Çocuğun İyi Olma Hali: Göstergeler, Riskler ve Türkiye’deki Durum ”



Prof. Dr. Ferhunde Öktem, *Hacettepe Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi*

“Türkiye’de Çocuk ve Ergen Psikoterapisi, Çocuk ve Ergen Klinik Psikoloji Eğitimi: Güncel Durum, Etik Konular ve Sorunlar”



Prof. Dr. Gülsen Erden, *Ankara Üniversitesi Psikoloji Bölümü*

“Çocuk ve Ergenlerin Zihinsel Değerlendirmesine Yönelik Türkiye’deki Durum”



Prof. Dr. Melda Akçakın, *Ankara Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi*

“Otizm ve Yaygın Gelişimsel Bozukluklar Tablosu Bağlamında Türkiye'deki Çocuk ve Ergen Klinik Psikolojisi Uygulamaları”



Prof. Dr. Ayşe Yalın, *Ankara Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi, TED Üniversitesi Psikoloji Bölümü*

“Çocuk ve Ergen Klinik Psikolojisi Çerçevesinde Aile Odaklı Çalışmalar”



Prof. Dr. Neşe Erol, *Ankara Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi*

“Türkiye'de Bebek Ruh Sağlığı Alanındaki Çalışmalar”

## PANEL

### “DOKTOR ODASINDA ERGEN & TERAPİ ODASINDA ERGEN”

ZEYNEP TÜZÜN, SİNEM AKGÜL, ECE ATAMAN

*HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ*

Ergenlik dönemi, bireyin birkaç yıl içinde yoğun değişime uğraması sonucunda çocuk olarak girip erişkin olarak tamamladığı dönemdir. Hızlı fiziksel büyüme ve cinsel gelişime psikososyal değişimlerin eşlik ettiği oldukça özel bir dönemdir. Bu gelişim sırasında fiziksel ve/veya ruhsal destek ihtiyacı olan ergenin bütüncül bir yaklaşımla destek alması tedavideki başarı oranını artırmaktadır. Bu panelin amacı multidisipliner yaklaşımla ergenlere hizmet veren bir ünitenin deneyimlerinin paylaşılmasıdır.

#### **Doç. Dr. Sinem Akgül (M.D., PhD)**

##### *“Doktor Odasında Ergen”*

Panelin bu bölümünde dinleyici ergen biriminin işleyişini ve bütüncül bir yaklaşımla nasıl hizmet verdiğini öğrenecektir. Ergen görüşmesinin nasıl yapılandırıldığı, bu dönemdeki muayenenin neden farklı olduğu ve beklenen fiziksel ve cinsel değişikliklerin neler olduğu aktarılacaktır. Hastanın hangi durumlarda ergen sağlığı uzmanı tarafından değerlendirilmesi gerektiği ve ergenin hangi konularda danışmanlık hizmeti alabileceği gibi farklı konulara değinilecektir.

**Anahtar Sözcükler:** ergen sağlığı, puberte, psikososyal görüşme

#### **Doç. Dr. Zeynep Tüzün (PhD)**

##### *“Terapi Koltuğunda Ergen”*

Bir ergenle çalışırken uygulanan tedavi-terapi yöntemi her ne olursa olsun işbirliği içinde olunmasının bu uygulamaları kolaylaştıracağı ve hem sürecin hem de sonucun etkililiğini artıracığı alanda çalışanların bildiği bir gerçektir. İşbirliğine dayalı olan bu ilişki, terapötik ittifak olarak adlandırılır ve bağ, amaç ve görev bileşenlerinden oluşur. Bu bileşenleri kapsayan bir ittifak kurulmasının psikoterapiye katılımı arttırdığı gibi tedavi sonucunun da en iyi yordayıcısı olduğu bilinmektedir. Bu sunumda öncelikle terapötik ittifak tanımı, neden incelendiği, önemi, araştırma bulguları, ergen psikoterapisindeki yeri ve terapötik ittifakı artıran terapist özellikleri aktarılacaktır.

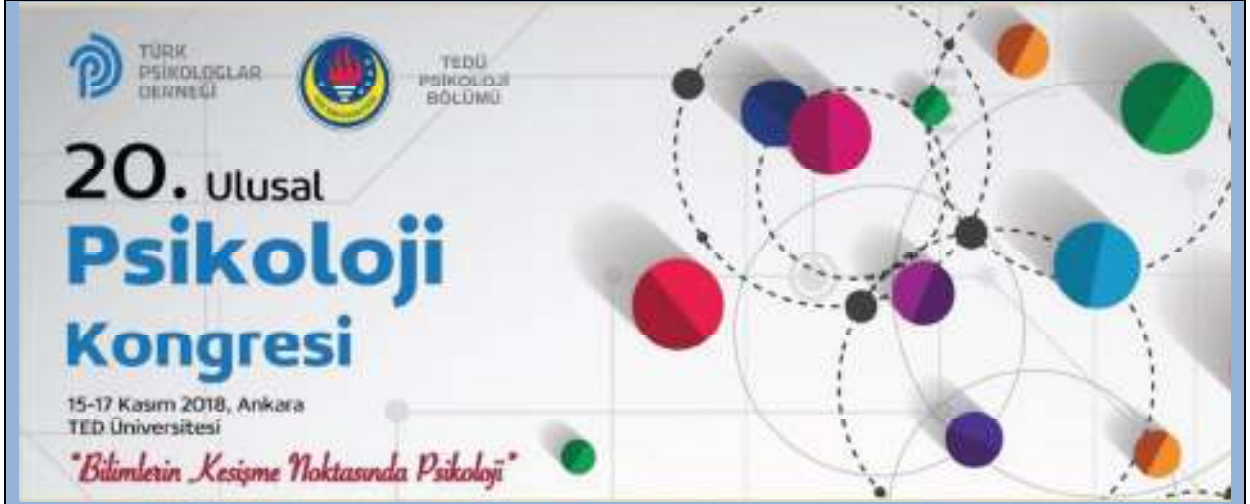
**Anahtar Sözcükler:** psikoterapi ilişkisi, terapötik ittifak, terapi süreci

#### **Uzm. Psk. Ece Ataman (M.S)**

##### *“Terapötik İttifakta Kırılma Yaşayan Ergen”*

Son yıllarda yapılan çalışmalar, terapötik ittifaktaki kırılmaların ele alınmasının ve onarım sürecinin hem olumlu psikoterapi sonucu elde etmede gerekli olduğunu, hem de psikoterapinin aynı zamanda düzeltici duygusal bir deneyim olarak yaşanmasına olanak tanıdığını ortaya koymaktadır. Ergenlerle yürütülen psikoterapilerde de ittifaktaki kırılma işaretlerinin tanınması ve bu kırılmaların onarılması benzer nedenlerden dolayı kritik bulunmaktadır. Bu sunumda ergenlik dönemi gelişimsel özellikleri ve psikoterapi ilkeleri kapsamında terapötik ittifaktaki kırılmalara yönelik müdahaleler vaka örnekleriyle birlikte ele alınacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** ergen psikoterapisi, ittifakta kırılma, onarma



## PANELLER

## PANEL 138:

### BAĞIMLILIĞIN DİĞER YÜZÜ: DAVRANIŞSAL BAĞIMLILIK

FÜSUN GÖKKAYA<sup>\*</sup>, SEVGİ MESTCİ<sup>\*\*</sup>, ZÜMRÜT GEDİK<sup>\*\*\*</sup>, HANDE ÇELİKAY SÖYLER<sup>\*</sup>, İREM DENİZ<sup>\*\*\*\*</sup>

<sup>\*</sup>YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*</sup>ESKÜLAP PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK MERKEZİ

<sup>\*\*\*</sup>KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*\*\*</sup>İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ

#### Panel Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Füsün GÖKKAYA

Bağımlılık, biyolojik, psikolojik, sosyal ve çevresel etmenlerden etkilenen kronik bir madde ya da davranış kullanımı rahatsızlığıdır. Bağımlılığın %50 genetik nedenlerden kaynaklandığı bilinmekte, genlerin belli bir madde kullanımında olduğu gibi yapılan bir davranış karşısında da kazandığı ödül/haz derecesini belirlemede rol oynadığı düşünülmektedir. Bağımlılığın en bilinen yüzü madde ve alkol bağımlılığının yanı sıra, 1990'lı yıllarda araştırmacılar bağımlılıklara bir yenisini daha eklemiş sadece maddeye bağlı değil aşırıya kaçan davranışları da davranışsal bağımlılıklar olarak tanımlamışlardır. Bunların en yaygını internet, egzersiz, alışveriş, seks ve yeme bağımlılıkları olarak görülmektedir. Davranışsal bağımlılıklar son zamanlarda klinik alanında çalışanlar tarafından da önemsenmekte ve DSM 5'te de ilk kez maddeye bağlı olmayan bozuklukların altında bir başlık olarak yer almaktadır.

#### Uzm. Psk. Sevgi MESTCİ

“Davranışsal Bağımlılıklara Genel Bir Bakış”

Sunumun birinci kısmında alkol ve madde bağımlılıklarının dışında kalan davranışsal bağımlılıklar tanıtılacaktır. Madde bağımlılıklarında olduğu gibi internet bağımlılığı, internet oyun bağımlılığı, patolojik kumar oynama, alışveriş bağımlılığı ve kompulsif cinsel davranışlar gibi davranışsal bağımlılıklar da alanyazında birtakım bilişsel işlev bozukluklarıyla ilişkilendirilmiştir.

#### Dr. Öğr. Üyesi Zümrüt GEDİK

“Davranışsal Bağımlılıklarda Bilişsel İşlevlerin Gözden Geçirilmesi”

Bu sunumda davranışsal bağımlılığı olan bireylerin bilişsel işlevlerinde meydana gelen değişikliklerin incelendiği araştırmalar gözden geçirilecektir. Konuyla ilgili çalışmaların sıklıkla patolojik kumar ve internet bağımlılıklarıyla yürütüldüğü görülmektedir. Çalışmalarda patolojik kumar oynayıcılarının bilişsel işlevlerinde gözlenen değişimlerin bazı açılardan madde bağımlılarına paralellik gösterdiği ve özellikle afektif karar verme süreçlerinin, genel anlamda da yürütücü işlevlerin patolojik kumar oynayıcılarda bozulduğu bulunmuştur. Ergenlerde internet bağımlılığının gri madde anomalileri ve dikkatte bozulmayla ilişkili olduğu bildirilmiştir. Patolojik kumar oynayıcılarının ne gibi bilişsel işlev bozuklukları sergilediği daha iyi bilinirken, internet bağımlılığında görülen bilişsel bozulma üzerinde ise daha fazla çalışılması gerektiği söylenebilir. İnternet kullanıcılarının da tıpkı uyuşturucu madde, alkol ya da kumar bağımlılarına benzer şekilde internete bağımlı oldukları belirtilmiştir. İnternet

bağımlılığının bir kısmı sosyal medya kullanımı ile gerçekleşmektedir. Sosyal Medyanın insanlar üzerindeki hızla genişleyen etkisi bağımlılık türlerine dair yeni sorular ortaya çıkarmıştır. Bağımlılığın önlenmesi için öncelikli olarak durum saptaması yapmak ve risk alanlarını azaltmak ve koruyucu etkenleri arttırmak hedeflenmelidir.

**Dr. Öğr. Üyesi Hande Çelikay Söyler**

“Sosyal Medya Bağımlılığı ile Bazı Sosyo-Demografik Değişkenlerin İncelenmesi”

Sunumun üçüncü kısmında sosyal medya bağımlılığı ile cinsiyet, yaş, eğitim durumu, kullanılan sosyal medya uygulamaları, sosyal medya kullanım amaçları gibi bazı sosyo demografik değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan bir çalışmanın bulguları paylaşılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** davranışsal bağımlılık, bilişsel işlevler, sosyal medya bağımlılığı



#### **PANEL 183:**

#### **PSİKOLOJİDE REPLİKASYON ÇALIŞMALARI VE TÜRKİYE’DEN KATKILAR**

ASİL ALİ ÖZDOĞRU\*, NURSENA BALATEKİN\*\*, BÜLENT AYKUTOĞLU\*\*\*, SELAHATTİN ADİL SARIBAY\*\*\*\*

\*ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

\*\*BAĞIMSIZ

\*\*\*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

\*\*\*\*BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ

Bilimsel bilginin temel özellikleri arasında yer alan tekrarlanabilir ve genelleyici olma replikasyon çalışmalarını gerekli kılmaktadır. Replikasyon araştırmalarında daha önce yapılmış bir çalışma farklı araştırmacılar tarafından aynı yöntemle yeni deneklerle tekrar edilir. 2015 yılında önemli bir dergide yayınlanan 270 yazarlı bir replikasyon araştırması psikoloji yazınından seçilmiş 100 çalışmanın büyük bir kısmının tekrarlanamadığını ortaya koydu. Bu ve benzeri bulgular alanda kuram ve yöntem tartışmalarını gündeme getirirken yeni bilimsel çalışmaların üretilmesinde ve geniş katılımlı araştırma işbirliklerinin kurulmasında etkili oldu. Bu panelde Türkiye’den araştırmacıların katıldığı farklı replikasyon çalışmalarının tanıtılması, katılımcıların alandaki bu yeni gelişmeler hakkında bilgilendirilmesi ve geleceğe yönelik yorum ve çıkarımların değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

İlk olarak panel başkanı konunun arka planı ve önemini ortaya koyduktan sonra duygu kuramlarında önemli bir yer tutan Yüz Geribildirim Hipotezinin test edildiği replikasyon çalışmasını ve sonuçlarını paylaşacaktır.

İkinci panelist sosyal psikolojideki bilişsel ön-hazırlama etkisinin deneklerin test performansını arttırması ile ilgili replikasyon çalışmasını tanıttacaktır.

Üçüncü panelist romantik ilişkilerde bağlılık ve affetme duygusu üzerine yapılan bir çalışmanın bulgularının farklı ülkelerden 16 laboratuvarın katılımıyla tekrarlanmaya çalışıldığı bir replikasyon çalışmasından bahsedecektir.

Son panelist replikasyon çalışmalarına karşı tutumların son yıllardaki değişimi ve bu çalışmaların araştırmacıların kariyerlerine ve genel olarak bilime katkı potansiyelini ele alacaktır. Son olarak katılımcılarından gelebilecek sorular ışığında alandaki yeni gelişmeler ve geleceğe yönelik araştırma ve uygulama adımları gündeme getirilecektir.



#### **PANEL 141:**

#### **AHLAK PSİKOLOJİSİ VE FARKLI BAĞLAMLARDAKİ YANSIMALARI**

MEHMET HARMA<sup>\*</sup>, BURAK DOĞRUYOL<sup>\*\*</sup>, SİNAN ALPER<sup>\*\*\*</sup>, ONURCAN YILMAZ<sup>\*\*\*</sup>

<sup>\*</sup>KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*</sup>ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*\*</sup>DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*\*\*</sup>YAŞAR ÜNİVERSİTESİ

Ahlak psikolojisi alanı son 50-60 yılda oldukça fazla sayıda görgül çalışmaya ev sahipliği yaparak genel psikoloji alanyazınında kendisine bir yer edinmiştir. Kolhberg'in paradigmayı elinde bulundurduğu rasyonalist kuramı 30 yıl boyunca alanyazın üzerinde hakimiyet kurmuş ancak daha sonra ortaya çıkan antropolojik çalışmalarla beraber kuramın batıcı bir taraflılığa sahip olduğu düşünülmüştür. Sonraları diğer hayvanlardaki ahlaki karar vermeyle ilgili yapılan çalışmalara ek olarak gelişimsel, antropolojik ve nöropsikolojik bazı bulgular ahlakın en azından bir kısmının insan türünün evrimsel tarihinin doğal bir sonucu olarak ortaya çıktığını göstermektedir. Bu argüman uzun yıllardır var olmasına rağmen işbirliği bakış açısından insanların gündelik ahlak kavramsallaştırmasını açıklamaya çalışan kuramsal bir yaklaşım ortaya atılmamıştır. İşbirliği Olarak Ahlak Kuramı bu ihtiyacı gidermek adına ortaya atılmıştır ancak kuramın ileri sürdüğü ilişkilerin İngilizce konuşan ülkeler dışında ne şekilde işlediğine dair görgül bir çalışma bulunmamaktadır.

Burak Doğruyol “İşbirliği Olarak Ahlak Kuramı Türkiye’de Çalışıyor mu?” başlıklı sunumunda bu kuramın dünyadaki ilk bağımsız testini ortaya koyacak ve kuramın beklentilerinin Türkiye’de geçerli olup olmadığını sınayacaktır. Ahlakın nereden geldiği ve insan davranışını nasıl etkilediği konuları sadece sosyal psikolojiyi değil aynı zamanda gelişim ve bilişsel psikoloji alanlarını da oldukça etkilemiştir. Örneğin, ahlakın bağlanma stilleriyle olan ilişkisine dair son yıllarda yapılan araştırmaların sayısında artış yaşanmaktadır.

Mehmet Harma “Bakım Verme Davranışları ve Ahlaki Kararlar” başlıklı sunumunda Türkiye’den topladığı verilerle kişilerarası ilişkilerde bireysel farklılıklardan olan bakım verme motivasyonundaki farklılıkların bireylerin ahlaki karar verme süreçleri üzerindeki etkilerini inceleyecektir. Ahlaki karar vermenin bilişsel özelliklerle olan ilişkisine dair de geniş bir alanyazın mevcuttur. Keza Türkiye’de de halihazırda süregiden birtakım çalışmalar vardır.

Sinan Alper “Soyut ve Somut Düşünmenin Ahlakla Olan İlişkisi” başlıklı sunumunda Kurgu Seviyesi Kuramı’nı temel alarak Türkiye’den elde ettiği bulguları değerlendirecek ve soyut ve somut düşünmenin ahlakla olan ilişkisine dair genel bir resim çizmeye çalışacaktır.

Son konuşmada ise Onurcan Yılmaz “Analitik ve Sezgisel Düşünmenin Ahlaki Karar Vermeyle İlişkisi” başlıklı bildirisinde çoğunluğu Türkiye’den elde edilen korelasyonel ve deneysel bulguları kullanarak ahlaki karar vermenin bilişsel temellerine odaklanacak ve ahlaki karar vermenin ne şekilde gerçekleştiğine dair bir tartışmada bulunulacaktır. Panel bir bütün olarak Türkiye’de ahlak alanında oldukça zengin bir alanyazın olduğunu ve ahlakla psikolojinin diğer temel alanlarının da ilişkilendirilmesi gerektiğini tartışacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** ahlaki karar verme, soyut düşünme, analitik düşünme, işbirliği olarak ahlak, bakım davranışı



#### **PANEL 39:**

#### **ANOREKSİYA NERVOZA VE BLUMİYA NERVOZA’DA TERAPÖTİK SÜREÇLER VE ZORLUKLAR**

İREM HAMAMCIOĞLU\*, SELDA ÇALLI\*\*, MESUT YAVUZ\*\*\*, SİNEM GÖNENLİ TOKER\*\*\*\*

\* YALOVA DEVLET HASTANESİ

\*\* FRANSIZ LAPE HASTANESİ

\*\*\* İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ; FRANSIZ LAPE HASTANESİ

\*\*\*\* ÇANAKKALE 18 MART ÜNİVERSİTESİ

**Panel Başkanı: Doç. Dr. Sinem Gönenli Toker**

**İrem Hamamcioğlu**

“Yeme Bozukluklarında Klinik Özellikler”

**Psk. Selda Çallı**

“Yeme Bozuklukları Tedavisinde Literatürde Yeni Gelişmeler”

**Mesut Yavuz**

“Olgu Sunumları: Yeme Bozukluklarında Terapötik Zorluklar”

Anoreksiya Nervosa aşırı zayıflık, kilo almaya karşı yoğun kaygı, beden algısı bozukluğu ve kilo vermeye yönelik diyet kısıtlaması, aşırı egzersiz, kusma vb. telafi edici davranışlarla karakterize ruhsal bir bozukluktur. Bozukluğa genellikle mükemmelliyetçi, aşırı ayrıntıcı kişilik yapıları eşlik etmektedir. Belirtiler genellikle ergenlik döneminde ortaya çıkmaktadır ve bozukluk kadınlarda erkeklere oranla daha sık görülmektedir. Yaklaşık %10 oranında bildirilen ölüm riski nedeniyle Anoreksiya Nervosa ruh sağlığında klinik alanda ruh sağlığı çalışanlarını en zorlayan bozukluklar arasındadır.

Blumiya Nervosa gelen bireye kontrolünü kaybettiği hissini yaşatan tıknırcasına yeme atakları ve sonrasında ortaya çıkan yoğun huzursuzluk hissi ile karakterizedir. Blumiya Nervosa tanılı bireyler tıknırcasına yeme ataklarından sonra kusma, diyet kısıtlaması, aşırı egzersiz vb. telafi edici davranışlar sergileyebilirler. Bozukluğa dürtüsel kişilik özellikleri, kendine zarar verme, madde kullanımı, intihar girişimi gibi riskli davranış paternleri eşlik

edebilir. Bozukluğun belirtileri Anoreksiya Nervoza'ya benzer şekilde genellikle ergenlikte başlamaktadır ve bozukluk kadınlarda erkeklere oranla daha sık gözükmetedir.

Yeme bozukluklarının terapisinde günümüzde ana olarak bilişsel-davranışçı psikoterapi veya psikoanalitik yönelimli psikoterapi kullanılmasına rağmen, diyalektik terapi, bilinçli farkındalık temelli psikoterapiler gibi yöntemlerde terapötik süreçlerde yer almaktadır. Anoreksiya Nervoza beden algısında ciddi bozulmalar nedeniyle terapötik süreçte sıklıkla dirençle karşılaşılacak bir bozukluktur. Ölüm oranının yüksekliği nedeni ile klinisyenler üzerinde büyük stres yaratmaktadır. Blumiya Nervoza ise dürtüsel kişilik özellikleri ve riskli davranış paternleri nedeni ile terapötik süreçte zorluklarla karşılaşılacak bir bozukluktur.

Bu panelde Anoreksiya Nervoza ve Blumiya Nervoza'nın klinik özellikleri, yazında ilgili yeme bozuklukları ile ilgili yeni gelişmeler işlenecektir. Bu bilgiler ışığında, bir ruh sağlığı hastanesinde son 1 yıl içinde takip edilmiş, yeme bozukluğu tanısı almış 13-17 yaş aralığında dört ergen kız ve tedavi süreçleri tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** yeme bozukluğu, klinik, terapi



#### **PANEL 253:**

#### **YAPISAL, İLİŞKİSEL VE İDEOLOJİK HALLERİYLE TÜRKİYE'DE ERKEKLİKLER**

BERİL TÜRKÖĞLU\*, HALE BOLAK BORATAV\*\*, GÜLER OKMAN FİŞEK\*\*\*, GÜLDEN SAYILAN\*\*\*\*

\* ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

\*\* İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ

\*\*\* BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ

\*\*\*\* ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ

Bu panel Türkiye'deki erkekliklerin farklı temsillerini ve erkekliğe dair toplumsal algıları ele alarak, erkekliklerin olası dönüşümünü sosyal ve gelişimsel perspektiften tartışmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda yöntemsel ve yaklaşımsal zenginlik gösteren dört ayrı çalışma sunulacaktır.

İlk çalışmada, Kırılgan Erkeklik Teorisi'nin Türkiye'deki yansımaları ele alınacaktır. Bu kapsamda erkeklik, kazanılan, kaybedilen ve tehdit edildiğinde ispat gerektiren sosyal bir statü olarak tartışılacak; erkekliğe yönelik tehdidin bu kırılgan yapıyla olan ilişkisi deneysel çalışmalar aracılığıyla incelenecektir. Kültürlerarası bir replikasyon çalışması olan bu çalışma, erkeklik algısının kültürlerarası bağlamda nasıl değiştiğini göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

İkinci ve üçüncü çalışmalar, Türkiye'nin farklı bölgelerinde niceliksel ve niteliksel araştırma yöntemlerini harmanlayarak yürütülmüş kapsamlı bir erkeklik projesinin ilişkisel boyutlarına odaklanacaktır. Bu çalışmalarda, erkek kimliklerinin farklı gelişimsel dönemlerde ve aileden topluma uzanan değişik bağlamlarda nasıl yapılandığı, hangi dinamiklerle belirlendiği ve hangi öğretilerden beslendiği irdelenecektir. Bu bağlamda ikinci çalışmada, erkeklerin eşleriyle kurdukları güç/hiyerarşi ve yakınlık ilişkileri ele alınacaktır. Üçüncü çalışma ise, aynı proje kapsamında sekiz ilde yapılan derinlemesine görüşmeler üzerinden erkeklerin ana

babaları ve kendi çocukları ile kurdukları ilişkileri tartışacaktır. Bu çalışmalar, erkekliğin özellikle gelişimsel açıdan evlilik, ana baba ilişkileri ve çocuklar ile ilişkiler bağlamında nasıl yapılandığını irdeleyen ilk derinlemesine araştırmalar olmaları açısından önemlidir.

Erkekliği daha makro düzeyde tartışan dördüncü çalışma, hegemonik erkeklik, militarizm ve milliyetçilik ideolojilerinin kesişim noktasında duran vicdani ret hareketinin ve vicdani retçilerin temsillerini tartışacaktır. Medya çalışması ve derinlemesine görüşmelere dayanan bu çalışma, vicdani retçilerin temsilleri bağlamında hegemonik erkekliğin Türkiye’de egemen olan ideolojik iklime ne kadar içkin olduğunu göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Beraber ele alındığında bu çalışmalar, Türkiye’de erkekliğin tehdit ve kendini ispat mekanizmasını nasıl beslediğini; hegemonik erkekliğin eş, ana baba ve çocuk ilişkilerindeki eşitlik ve dönüşüm karşısındaki rolünü ve farklı erkekliklerle olan ilişkisini anlamaya ve Türkiye Psikoloji yazınında görece taze olan erkeklik çalışmalarını görünür kılmaya yardımcı olacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** Türkiye’de erkeklikler, evlilik, ana baba ilişkileri, vicdani retçi erkekler, politik ideolojiler



#### **PANEL 18:**

#### **ALZHEİMER HASTALIĞINDA BİLİŞSEL REHABİLİTASYON**

ÖZLEM ERDEN AKI\*, ERGUVAN TUĞBA KIZIL-ÖZEL\*\*, BANU CANGÖZ\*

\* HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

\*\* ANKARA ÜNİVERSİTESİ

#### **Doç. Dr. Özlem Erden Aki**

“Demans Sendromlarında Tanı Ve Ayırıcı Tanı”

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de giderek yaşlanan nüfusta yaşlılığın en önemli risk faktörü olduğu demans ve en sık görülen demans nedeni olan Alzheimer Hastalığı (AH) önemli bir halk sağlığı sorunudur. AH özellikle gelişmekte olan ülkelere yaşlı nüfusta kanser ve kardiyovasküler hastalıklardan sonra en önemli hastalık grubunu oluşturmaktadır. Demansın en önemli belirtisi bilişsel işlevlerde meydana gelen ilerleyici bozulmadır. Demanssendromlarında tanı ve ayırıcı tanının nasıl konulduğuna ilişkin güncel bilimsel bilgi Doç. Dr. Özlem Erden Aki tarafından sunulacaktır.

#### **Prof. Dr. Tuğba Özel Kızıl**

“Alzheimer Hastalığında Bilişsel Rehabilitasyon”

Bilişsel stimülasyon, bilişsel egzersiz ve bilişsel rehabilitasyon süreçleri arasındaki teknik ve işlevsel farklar ile bu süreçlerin demans ve özellikle en sık görülen demans türü olan AH belirtileri üzerindeki etkinliği ile tedavi sürecindeki rolü uluslararası bilimsel örnekleri ile Prof. Dr. Tuğba Özel Kızıl tarafından tartışılacaktır.

#### **Prof. Dr. Banu Cangöz**

“Alzheimer Hastaları İçin Oyun Tipi Bilişsel Egzersiz Programı (Obep) Geliştirme Çalışması Ön Bulguları”

Hacettepe Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Birimi (BAB) tarafından desteklenen “Alzheimer Tipi Demans ve Hafif Bilişsel Bozukluk Hastaları İle Sağlıklı Yaşlı Bireyler İçin Oyun Türü Bilgisayar Destekli Bilişsel Egzersiz Programı (OBEP) Geliştirme Çalışması” başlıklı (Proje No: SBA-2015-5388/2015-2017) Kapsamlı Proje’nin yürütücüsü olan Prof. Dr. Banu Cangöz AH ve onun erken habercisi kabul edilen Hafif Bilişsel Bozukluğun (HBB) rehabilitasyonuna katkı sağlamak amacıyla geliştirilen özgün bilgisayar temelli bilişsel egzersiz programını tanıtacak, mevcut bilişsel egzersiz programlarından üstün yönleri, araştırmanın yöntemi ve elde edilen ön bulgular hakkında bilgi verecektir.

**Anahtar Sözcükler:** demans, Alzheimer hastalığı, bilişsel rehabilitasyon



#### **PANEL 207:**

#### **TRAFİK VE ULAŞIM PSİKOLOJİSİNDEKİ GELİŞMELER: BİLİMİN TOPLUM YAŞAMINA DOKUNUŞU**

YEŞİM YASAK<sup>\*</sup>, HEDİYE TÜYDEŞ YAMAN<sup>\*\*</sup>, TÜRKER ÖZKAN<sup>\*\*</sup>, MEHMET KOYUNCU<sup>\*\*\*</sup>, NEVİN KILIÇ<sup>\*\*\*\*</sup>

<sup>\*</sup>ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*</sup>ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*\*</sup>EGE ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*\*\*</sup>FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ

#### **Mehmet Koyuncu**

“Trafikte Algısal Süreçlerin Sürüş Üzerine Yarattığı Etkiler”

#### **Nevin Kılıç**

“‘Trafik Psikolojisi’ Bulgularının Topluma Aktarılma Yolları: Son Yirmi Yılda Ülkemizde Yapılanlar ve Yapılamayanlar”

#### **Hediye Tüydeş Yaman**

“Kentsel Ulaşım ve Trafik Yönetiminde Yeni Paradigma: Akıllı Ulaşım Sistemleri (AUS) için Sürücü ve Yolcu Davranışları”

#### **Türker Özkan**

“Emniyet Kemeri-Türkiye: Üniversite, Polis ve Sivil Toplum Örneği”

Bu panelin amacı, trafik ve ulaşım psikolojisindeki son gelişmeleri tartışmak, yapılan çalışmaların topluma nasıl yansıdığını ele almaktır. Bilişimin, yapay zekanın ve teknolojinin son hızla hakim olmaya başladığı trafik ve ulaşım alanında psikologlar yeniliklere hazır mıdır? Akıllı Ulaşım Sistemlerinin sonuçları hakkında psikologların görüşleri nelerdir? Bu ve benzeri

sorular çerçevesinde sürücü davranışları tartışılacaktır. Ayrıca son yıllarda ülkemizde yapılan projelerin sonuçları paylaşılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** trafik psikolojisi, sürücü davranışları, akıllı ulaşım sistemleri, trafikte sorumluluk, güvenlik kampanyaları



#### **PANEL 144:**

##### **KORUNMA ALTINDA BÜYÜMENİN BOYLAMSAL ETKİLERİ**

*SİBEL KAZAK BERUMENT\**, *AYBEGÜM MEMİŞOĞLU ŞANLI\**, *ZEYNEP ERTEKİN\**, *MERVE GÖLCÜK\**, *HURİGÜL BAYRAM GÜLAÇTI\*\**

*\*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ*

**Panel Başkanı: Sibel Kazak Berument**

**Aybegüm Memişoğlu Sanlı, Sibel Kazak Berument, Zeynep Ertekin**

“Algısal Hassasiyet Mizaç Özelliğinin, Devlet Korunmasında Yetişmekte Olan Çocukların Dil Gelişimleri Üzerindeki Boylamsal Etkisi”

**Merve Gölcük, Sibel Kazak Berument, Zeynep Ertekin**

“Mizaç Özelliklerinin Zihin Kuramı Gelişim Hızı Üzerindeki Etkisi: Korunma Altında Büyümek”

**Hurigül Bayram Gülaçtı, Sibel Kazak Berument, Zeynep Ertekin**

“Mizaç Özelliklerinin Anlık Taklit ve Bellek Gelişim Hızları Üzerindeki Etkisi: Korunma Altında Büyümek”

Korunma altında yetişmenin, çocukların çok farklı gelişimsel alanlarında risk oluşturduğu daha önceki çalışmalarla da gösterilmiştir. Fakat yuva, sevgi evi, çocuk evi ve koruyucu aile gibi Türkiye’de uygulanmakta olan çeşitli bakım türlerinde kalmakta olan çocukların gelişimsel özelliklerini boylamsal olarak karşılaştıran herhangi bir çalışma bulunmamaktadır.

Bu panelde, Türkiye’de bu bakım türlerinde korunma altında olan 2-5 yaş aralığındaki çocukların, alıcı ve ifade edici dil, zihin kuramı ve anlık taklit ve bellek alanlarındaki boylamsal sonuçları sunulacaktır. Bu çalışmada yukarıda belirtilen 4 farklı kurum tipinde korunma altında olan çocukların, 8 ay aralıklı 3 farklı zamanda ölçümleri ile, kalmakta oldukları kurum tipine göre büyüme hızlarında oluşan farklılaşmalar incelenmiştir. Ayrıca, her bir gelişimsel sonucun karşılaştırılması, hem çocukların bireysel mizaç özelliklerinin temel etkisini (algısal hassasiyet, engellenmişlik gibi), hem de bu mizaç özellikleri ile çevresel bir etken olan bakım tiplerinin etkileşimini kapsamaktadır.

Katılımcılar: Farklı bakım türlerinde korunma altında olan (yuva= 112, sevgi evi= 59, çocuk evi= 61, koruyucu aile= 49) toplamda 281 çocuktan oluşmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** korunma altındaki çocuklar, dil gelişimi, bilişsel gelişim



## PANEL 178:

### ERKEN ÇOCUKLUK VE OKUL DÖNEMİNE YÖNELİK ÖNLEYİCİ MÜDAHALE PROGRAMLARININ UYARLAMA, UYGULAMA VE ETKİ DEĞERLENDİRMELERİ: TÜRKİYE'DEN ÖRNEKLER

NEBİ SÜMER<sup>\*</sup>, GİZEM ARIKAN<sup>\*\*</sup>, FEYZA ÇORAPÇI<sup>\*\*\*</sup>, BURCU ARKAN<sup>\*\*\*\*</sup>

<sup>\*</sup>SABANCI ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*</sup>ÖZYEGİN ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*\*</sup>BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*\*\*</sup>ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

Çocuklarda görülen gelişimsel ve davranış sorun belirtileri kronikleştiğinde müdahaleler uzun süreli, yoğun ve nispeten zor olabilmektedir. Bu durum hem çocuk ve ailesi hem de toplum için psikolojik, sosyal ve ekonomik bedeli ağır sonuçlara neden olmaktadır. Dolayısıyla, risk altındaki çocukları ve ailelerini olabildiğince erken dönemlerde önleyici müdahale programlarına yönlendirmek önem taşımaktadır. Önerilen bu panelde, ülkemizde uygulanmakta olan dört farklı önleyici müdahale programının içerik, uygulama ve etki değerlendirmelerine ilişkin sunumlar yer alacaktır.

Panelin ilk sunumunda (Ebeveyn Duyarlığının Video-Geribildirimli Müdahale Programı ile Pekiştirilmesi, Nebi Sümer), bağlanma kuramına dayalı Olumlu Ebeveyn Davranışlarını Arttırmaya Yönelik Video-Geribildirimli Müdahale Programı-Duyarlı Disiplinin Türkiye uyarlamasına ilişkin bulgular paylaşılacaktır. Düşük eğitim/gelir düzeyine sahip, 9–33 ay arasında çocukları olan annelerle uygulanmış olan ve ev ziyaretlerinde çekilen video kayıtları doğrultusunda geribildirim vermeyi içeren 7 haftalık bu programın anne duyarlılığı üzerindeki etkisi ele alınacaktır.

Panelin ikinci sunumunda (Erken Çocukluk Döneminde Anne-Çocuk İlişkisinin Güvenli Çember Ebeveynlik Eğitim Programı ile Desteklenmesi, Gizem Arıkan), yine bağlanma kuramı çerçevesinde geliştirilen, ancak daha geniş kitleleri hedefleyerek ev dışında bir merkezde yürütülen ve 1-3 yaş aralığında çocuklara sahip annelere 8 oturum boyunca güvenli bağlanmanın temel işlevlerini açıklayan Güvenli Çember Ebeveynlik Eğitim programı yer alacaktır. Düşük gelirli annelerin katıldığı bu programın Türkiye uyarlamasının etkisi, güvensiz bağlanma için risk oluşturabilecek faktörler (örn., ebeveynlik stresi, annede depresyon, kaygı) kapsamında tartışılacaktır.

Panelin üçüncü sunumunda (Ev Ziyareti Temelli Aile Rehberliği Programının Anne Ruh Sağlığı ile Bebeğin Beslenme ve Gelişimine Olan Katkısı, Feyza Çorapçı-Panel Başkanı), yine düşük gelir/eğitim düzeyine sahip anneler için geliştirilmiş olan ve doğum öncesinden başlayarak iki haftada bir gerçekleşen ev ziyaretleri kapsamında annenin ruh sağlığı ile bebeğin beslenmesi, sosyo-duygusal ve bilişsel gelişimini destekleyen ebeveynlik becerilerini iyileştirmeyi hedefleyen bir program yer alacaktır. Alanyazında etkisi kanıtlanmış olan programların Türkiye'ye uyarlanmasıyla oluşturulmuş olan bu müdahalenin etkisi 9. ay sonunda elde edilen anne depresyon düzeyi ve ebeveynlik becerileri kapsamında değerlendirilecektir.

Panelin dördüncü sunumunda (Triple P Olumlu Anne-Babalık Programı ve Türkiye’deki Uygulamaları, Burcu Arkan), etkinliği bilimsel çalışmalarla en çok kanıtlanmış ve otuzdan fazla ülkede uygulanan Triple P Olumlu Anne-babalık Programının ülkemizdeki uygulamaları sunulacaktır. Bu programın anne ve babaların özgüvenini ve ebeveynlik becerilerini nasıl geliştirdiği ve çocukların davranışları üzerinde ne gibi etkiler yarattığı ele alınacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** önleyici müdahale, klinik psikoloji, erken çocukluk



#### **PANEL 31:**

#### **DİSSOSİYATİF BOZUKLUK TABLOLARININ TEORİK VE KLİNİK AÇIDAN İNCELENMESİ**

*MESUT YAVUZ\*\* , SİNEM GÖNENLİ TOKER\* , BURAK AKDENİZ\**

*\*İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ; FRANSIZ LAPE HASTANESİ*

**Panel Başkanı: Sinem Gönenli Toker**

**Sinem Gönenli Toker**

“Disosiyatif Bozuklukların Tanımı ve Klinik Özellikleri”

**Burak Akdeniz**

“Disosiyatif Bozukluklarla İlişkili Literatürde Güncel Yaklaşımlar”

**Mesut Yavuz**

“Dört Ergen Olgu Sunumu: Disosiyatif Bozukluklarda Klinik Yaklaşım”

Disosiyatif bozukluklar, paralizi, nöbetler, görsel ve işitsel algı bozuklukları, kimlik değişimleri gibi belirtilerle kendini gösteren ruhsal bozukluklardır. DSM V tanı ölçütleri kitabında disosiyatif bozukluklar, disosiyatif kimlik bozukluğu, disosiyatif amnezi, depersonalizasyon/derealizasyon bozuklukları olarak sınıflandırılmıştır. Disosiyatif bozuklukların gelişiminde, fiziksel, duygusal ve cinsel istismar gibi travmatik deneyimler, stresli yaşam olayları, kimlik bozuklukları, depresyon ve anksiyete bozuklukları gibi emosyonel sorunlar rol oynayabilmektedir.

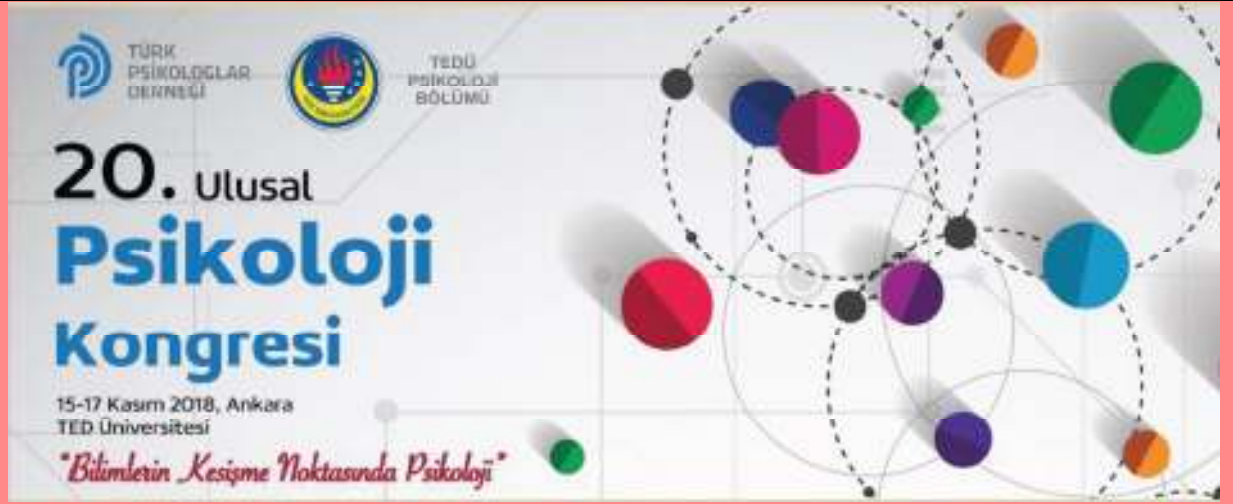
Disosiyatif bozukluklar ortaya çıkaran sebeplerin çeşitliliği, klinik ortamda çoklu ve değişken belirtiler ile karakterize olması ve eşlik eden ruhsal ve davranışsal sorunlar nedeniyle ruh sağlığı profesyonellerinin terapötik ortamda zorluklar yaşayabildikleri ruhsal tablolarıdır. Disosiyatif bozukluk tabloları, özellikle ergenlik döneminde kendine zarar verme davranışı ve intihar girişimleri riski arttırmaktadır. Disosiyatif bozukluklarda kendine zarar verme öncesi hissizleşme, depersonalizasyon, derealizasyon belirtileri sıklıkla tarif edilmektedir.

Bu doğrultuda, sunumda güncel gelişmeler ışığında, disosiyatif bozuklukların tanımı ve genel klinik özellikleri, alanda yapılan yeni çalışmalar ve son bir yıl içerisinde ruh sağlığı hastanesinde yatışı yapılarak ve ayaktan takip edilen, kendine zarar verme ve intihar girişimi

öyküsü bulunan dört disosiyatif bozukluk tanılı ergenin incelenmesi amaçlanmıştır. Olgu sunumları sırasında terapötik süreçler ve klinik zorluklar da ele alınacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** disosiyatif bozukluk, klinik, olgu sunumu





## ÇALIŞMA GRUPLARI

## **ÇG-1: DUYGUDURUM DALGALANMALARI BÜTÜNCÜL BİR BAKIŞ AÇISIYLA NASIL ELE ALINABİLİR?**

*DR. ZEYNEP MAÇKALI*

*İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ*

Duygudurum dalgalanmalarını anlamak ve açıklamak üzere geliştirilen Bütüncül Bilişsel Model içsel durumlardaki değişimlere dair aşırı, birbiriyle çelişen (kimi zaman olumlu kimi zaman olumsuz) ve kişiselleştirilmiş değerlendirmelerin duygudurum dalgalanmalarının oluşumunda önemli bir role sahip olduğunu varsaymaktadır. Bipolar bozukluğu olan kişilerin hipomanik veya manik yükselme sırasında, davranışlarını aşırı olumlu (örn. çok hırslı) veya olumsuz (örn. eleştirel) inançlara göre belirlediklerinden ve sosyal çevrelerinden gelen tepkileri dikkate almadıklarından bahsedilmektedir. Mani ve depresyon dönemlerinde gözlenen yükselme ve çökme davranışları ise durumların yeniden değerlendirilmesini veya birbirleriyle çelişen içsel değerlendirmelerin fark edilmesini engeller. Birbirleriyle çelişen, çift kutuplu değerlendirmeler kimi zaman kişinin kontrolü kaybetmiş olduğu hissetmesine de sebep olabilir. Bütüncül Bilişsel Model’de duygudurumlarının nasıl kontrol edildiği veya edilmeye çalışıldığı psikoterapi sürecinde ele alınan önemli noktalardan biridir çünkü duygudurumu kontrol etme girişimlerinin iki farklı, birbirine zıt yönde olması duygudurum düzensizliğine sebep olmaktadır. Psikoterapötik süreçte kişinin kontrolle ilişkili deneyimlerinin anlamlandırılmasında ve formülasyon oluşturulmasında Bütüncül Bilişsel Model, Algısal Kontrol Kuramı’ndan faydalanmaktadır. Algısal Kontrol Kuramı’na göre, aynı deneyimin birbirine zıt şekilde kontrol edilmeye çalışılması sorun yaratır. Bu çalışma grubunun sonunda katılımcılar Bütüncül Bilişsel Model ve Algısal Kontrol Kuramı’nı tanımış olacaklar, modelden temellenen temel terapötik teknikleri deneyimleme fırsatı bulacaklardır. Bu kapsamda formülasyon oluşturma, içsel durumları tanımlama, kabul ve tolerans geliştirme, içsel durumlarla ilgili birbiriyle çelişen aşırı inançları değerlendirme ve ‘sağlıklı’ benliğin gelişimine yardımcı olmak için farklı uygulamalara yer verilecektir. Ayrıca duygudurum dalgalanmaları yaşayan danışanlarla gerçekleştirilen bireysel psikoterapi çalışmalarından vaka örnekleri de ele alınacaktır.

## **ÇG-2: BİR KEREDEN ÇOK ŞEY OLABİLİR: ÇOCUKLUK DÖNEMİ CİNSEL İSTİSMARI**

*ÖZGE ŞAHİN\* , EBRU ERGİN\*\**

*\*HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*ULUSLARARASI ÇOCUK MERKEZİ*

Gerçek oranlar henüz bilinmese de çocuğa karşı şiddet türlerinden biri olan cinsel istismara hem ülkemizde hem de dünyada birçok çocuk maruz kalmaktadır. Çocukluk dönemi cinsel istismarını belirlemenin oldukça zor olduğu düşünülmektedir. Davranışların altında yatan niyetin ya da bedensel temasın sınırlarının belirlenmesi her zaman kolay olmamaktadır. Çocuk Hakları Komitesi’nin Çocuğun Şiddetin Her Biçiminden Masun Olmak Hakkıyla ilgili Genel Yorumu’nda çocukluk dönemi cinsel istismarı ve cinsel sömürüsü şunları kapsamaktadır: (1) Bir çocuğun yasa dışı veya psikolojik olarak zararlı herhangi bir cinsel etkinliğe özendirilmesi veya zorlanması; (2) çocukların ticari amaçlı cinsel sömürüde kullanılmaları; (3) çocukların cinsel istismarla ilgili işitsel veya görsel materyallerde kullanılmaları. (4) Cinsel istismar kapsamına çocuk fuhuşu, cinsel kölelik, seyahat ve turizmde

cinsel sömürü, kaçırılma (ülke içinde ve ülkeler arasında) ve çocukların cinsel ve zorla evlendirme amacıyla satışı. Araştırmalara ve alan uygulamalarına bakıldığında, genel kanının aksine cinsel istismar genellikle kişinin tanıdığı biri tarafından gerçekleştirilmektedir. Durum böyle olunca çocuk uzun yıllar boyunca şiddete maruz kalabilmektedir. Maruz kalınan bu şiddet sonucunda çocukların bilişsel, duygusal, fiziksel ve sosyal gelişimleri kısa ve uzun vadede etkilenebilmektedir. Çocuğa yönelik cinsel istismara ilişkin önleyici, koruyucu ve rehabilite edici birçok çalışma yapılmaktadır. Önleyici çalışmaların en başında ailelere, çocuklara, uzmanlara ve yasa yapıcılara yönelik farkındalık çalışmaları yer almaktadır. Bu nedenle çalışma hayatında çocukluk dönemi cinsel istismarıyla karşılaşma olasılığı bulunan meslek elemanlarının konuya ilişkin bilgilendirilmeleri oldukça önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı psikologların ya da psikolog adaylarının öncelikle çocukluk algılarını değerlendirmelerini; cinsel istismara ilişkin tanımlamaları, risk faktörlerini, olası sonuçlarına ilişkin kuramsal bilgiyi ve böyle bir durumla karşılaştıklarında neler yapmalarını ve yapmamalarını öğrenmelerini sağlamaktır. Eğitim Yöntemi: Eğitimin yaygın eğitim yöntemleriyle (vaka değerlendirmesi, grup çalışmaları, vaka canlandırması vb) yapılması planlanmaktadır. Her bir oturumdan sonra konuya ilişkin kuramsal bilgi aktarılacaktır. Böylelikle alınan kuramsal bilgiyi vaka çalışmaları ile pekiştirme ve bunun sonucunda yapılacak grup tartışmasında varsa yanlış edinilen bilgiyi düzeltme imkânı sağlanacaktır.

### **ÇG-3: HIZLI-RANDEVU (SPEED DATING): YAKIN İLİŞKİLER ÇALIŞMALARI İÇİN ÖZGÜN BİR YÖNTEM**

*BÜLENT AYKUTOĞLU \* ELÇİN GÜNDOĞDU-AKTÜRK\*\* DUYGU TAŞFİLİZ \* HİLAL TERZİ \**

*\* ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

*\*\* ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ*

Bu çalışmanın amacı yakın ilişki çalışmalarında kullanılan bir yöntemi tanıtmak ve uygulamasını yapmaktır. Son yıllarda sıklıkla kullanılan speed-dating (hızlı-randevu) yöntemi, romantik ilişki arayan bireylerin potansiyel partnerlerle karşılıklı ilgi olup olmadığını görmek amacıyla yaptığı kısa süreli (3-10 dakika arası) görüşmelerden oluşan sosyal bir aktivitedir. Speed-Dating yöntemi, yakın ilişkiler çalışmalarında, bireylerin hangi şartlar altında birbirlerini potansiyel partner adayı olarak gördüklerini ve kişilerarası çekimin hangi bireysel özelliklere bağlı olduğunu araştırmaya ve kişilerin anlık gerçek beyanlarını elde etmeye yarayan bir yöntemdir. Bu özellikleriyle de diğer yöntemlerden (geçmişe yönelik bilgi almak, hipotetik partner yaratma gibi) farklılık gösterir. Bu çalışma grubu ile, Türkiye’de yapılan yakın ilişki araştırmaları için bu yöntemin tanıtılması ve yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanması hedeflenmektedir. Çalışma grubu süresince, bu yöntem tanıtılacak, yöntemin kullanıldığı araştırma desenlerine örnekler sunulacak, bu örneklerden biri uygulamalı olarak gösterilecek ve bu yöntemle toplanan verilerin hazırlanması hakkında bilgi verilip veri analizlerinin uygulaması yapılacaktır. Bu bağlamda, çalışma grubunun iki oturumdan oluşması hedeflenmiştir. İlk oturumda, ön hazırlık için verilen okuma listesi üzerinden speed-dating yöntemi hakkında genel bilgi verilecek ve daha önce yapılan çalışma bulguları paylaşılacaktır. Sonrasında ise katılımcılarla örnek bir speed-dating uygulaması yapılacaktır. İkinci oturumda ise katılımcılarla yapılan örnek uygulama sırasında elde edilen verilerin analize hazır hale getirilmesi, bilgisayar ortamında uygulamalı olarak gösterilecek ve sonrasında speed-dating verilerini analiz etmekte kullanılan Sosyal İlişkiler Modeli (Social

Relations Model-SRM) uygulamalı olarak anlatılacaktır.

#### **ÇG-4: İÇİMDEKİ DİŞİ VE ERİLİN DANSI**

*NİLHAN SEZGİN*

*ANKARA ÜNİVERSİTESİ*

Herkes bir kadın ve erkeğin birlikteliğinden doğar ve her hücresinde bu ikiliğin yansımalarını taşır. Her kadının içinde eril, her erkeğin içinde dişil özellikler vardır.

Gestalt yaklaşımına göre kişi kibarlık - kabalık, sevecenlik - zalimlik, fedakârlık - bencillik, hoşgörü - yargılama, bağımlılık -bağımsızlık, çalışkanlık-tembellik gibi özelliklere sahip olma potansiyeliyle doğar.

Tüm kişilik özelliklerinin iki farklı kutbu aslında bütündür. Her şey zıddıyla vardır. Yaşam kutupları arasındaki çatışmayla ilerler ve ihtiyaçlar bunlardan doğar. İhtiyaçları karşılamak için insan yeni temaslar kurar ve böylece büyür. Kişiliğin bir kutbu tek başına ne iyi ne kötüdür toplumun değer yargılarına göre bazı kutup özellikleri öne çıkarken bazıları kötü yanlış uygunsuz oldukları için red edilip farkındalığın dışında tutulur. Kendine yakıştırmadığı bu özellikler kişiye utanç kaygı suçluluk hissettirir. Red edilen kutup ehlileştirilmeden, gelişmeden kalır, ilkel ve abartılı olarak ortaya çıkma potansiyeli taşır.

Sahiplenilmeyen kutuplar fark edilip sahiplenildikçe kişilik gelişir büyür. Böylece kişi geniş ve yaratıcı bir tepki repertuarı kazanır. Yeri geldiğinde her iki kutbu seçerek kullanabilir.

Bu çalışma grubunda değişik eğlenceli bedensel ve Gestalt egzersizleri uygulanarak katılımcıların içlerindeki en temel kutuplar olan dişil ve eril yanları ile tanışmaları sağlandıktan sonra bu kutuplarının günlük yaşam ve yakın ilişkilerine olan katkısını fark etmeleri; iki kutbu sahiplenebilmeyi kısaca da olsa deneyimlemeleri amaçlanmıştır.

#### **ÇG-5: TÜRKİYE’DE KÜLTÜRE DUYARLI PSİKOTERAPİ**

*DENİZ CANEL ÇINARBAŞ*

*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

Bu atölye çalışmasının amacı psikoterapide kültür konusunu ele alarak bu konuyla ilgili teorik ve pratik bir çerçeve sağlamaktır. Kültüre duyarlı terapi, danışanın deneyimleri ve kültürel değerleriyle uyumlu stratejilerin ve hedeflerin belirlenerek sağaltım sürecinde evrensel ve kültüre-özel tekniklerin kullanılması olarak tanımlanabilir. Kültüre duyarlı terapi dünyada ve özellikle ABD’de birçok araştırma projesinin ve terapist yetiştiren programın odak noktası olurken, bu alan Türkiye’de görece olarak yenidir. Öte yandan, kültüre duyarlılık eğitimine Türkiye’de de ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir. Bu nedenle, bu atölye çalışmasında kültüre duyarlı terapi konusunda temel bir eğitim sağlanacak, kültüre duyarlı terapisinin teorik temelleri aktarıldıktan sonra katılımcıların kültürel farkındalıklarını arttırmaya yönelik aktiviteler kullanılacaktır. Bu atölye çalışmasında kültür kavramı, kişisel kimliğin grup-seviyesindeki değişkenlerini de içeren geniş tanımla ele alınacaktır. Grup-seviyesi değişkenler milliyet, coğrafi lokasyon, din, dil, ırk, etnisite, yaş, cinsiyet, cinsel eğilim, engelli-engelsiz olma durumu, sosyoekonomik statü ve sınıf gibi

değişkenlerdir. Çalışmanın başlangıcında lider ve katılımcılar bu değişkenler üzerinden kendilerini tanıtacaktırlar. Tanışmadan sonra kültüre duyarlı terapide teorik çerçeve belirlenecektir. Bu çerçeve kapsamında, Kültüre Duyarlı Danışmanlıkta Üç Boyutlu Model gibi modeller tanıtılacaktır. Bu model kültürselleşme, sorunun etiyolojik konumu ve yardım amaçları gibi üç boyutu içermektedir. Bu boyutların kesişim noktalarında, her noktaya uygun sekiz adet danışmanlık rolü bulunmaktadır. Bunlar, yol gösterici, savunucu, yerel destek sistemlerini harekete geçirici, yerel sağaltım sistemlerini harekete geçirici, konsültasyon tedarik edici, değişimi destekleyici, danışman ve psikoterapist rolleridir. Kültüre Duyarlı Danışmanlıkta Üç Boyutlu Modelin yanı sıra Kültürel Kimlik Gelişimi Modeli ayrımcılıkta mikroagresyon modeli ve ayrıcalık kavramı tanıtılacaktır. Bunlara ilaveten, atölye lideri Türkiye'deki etnik azınlıklar; dini azınlıklar; lezbiyen, gey, biseksüel bireyler; engelliler gibi ayrımcılığa uğrayan grupları tanıtacaktırlar. Ayrıca, atölye lideri katılımcıların kültürel farkındalığını arttırmaya yönelik bir aktivite uygulayacaktır. Bu aktivite katılımcıların bazı kişisel bilgilerini paylaşarak yaşamış olabilecekleri ayrıcalıkları fark etmelerine yardımcı olacaktır. Bu aktiviteyi takiben sonuçların değerlendirmesi ve tartışması yapılacaktır.

#### **ÇG-6: YORUMLAYICI FENOMENOLOJİK ANALİZ**

*MÜJDE KOCA-ATABEY*

*İSTİNYE ÜNİVERSİTESİ*

Çalışma Grubu İçeriği: Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz katılımcıların kişisel ve sosyal dünyalarını araştırmak amacıyla kullanılmaktadır. Katılımcılarla ilgili belirli bir deneyim, olay ya da duruma atfedilen anlam esastır. Tekniğin fenomenolojik kısmında deneyim, olay ya da durumun katılımcı tarafından algılanışı temel alınır. YFA, ayrıca, araştırmanın kendi içinde dinamik bir süreç olduğunu ve araştırmacının da bu süreçte aktif rol oynayacağı (yorumlayıcı kısım) varsayımından yola çıkar. Terimin adı da bu ikiliği barındırmaktadır. YFA kapsamında önce gelişmekte olan temalar ortaya çıkarılır, bu temalar elenir ver bir araya getirilir ve son/kesin temalara karar verilir. YFA'nın üç temel özelliği vardır. Bunların birincisi görüşmelerin detaylı bir şekilde analiz edilmesidir. Bir diğeri tümevarımsal, esnek ve kolaylaştırıcı olmasıdır. Son özellik ise sonuçların literatür ışığında değerlendirilmesidir. Planlanan çalışma grubunda, YFA tanıtılacak ve uygulama örnekleriyle tartışılacaktır. Katılımcılar (varsa) kendi çalışmaları ile ilgili paylaşım da yapabileceklerdir. İnteraktif bir gidişat öngörülmektedir. Planlanan çalışma grubunda, YFA kullanarak araştırma yapmayı amaçlayan psikolojinin farklı alanlarındaki katılımcılara fayda sağlayacak niteliktedir.

Konular:

- 1) Araştırma sorusunu karar verme: Nasıl soru sormalıyız?
- 2) Örneklemi belirleme: Kim? Kaç kişi?
- 3) Veri toplama: Yarı yapılandırılmış görüşme ve diğer veri toplama yöntemleri

- 4) Analiz: Temaların belirlenmesi, son/kesin temalara nasıl karar vermeli?
- 5) Tartışma: Nasıl yorumlayalım, nerde duralım?
- 6) Yazıya geçirme: Nasıl yazalım, nerede yayınlayalım?

#### **ÇG-7: ERGENLERLE ÇALIŞMAK GERÇEKTEN ZOR MU? ERGENLERLE YAPILAN KLİNİK GÖRÜŞMELERDE GENEL DEĞERLENDİRME VE GÖRÜŞME İLKELER**

*ZEYNEP TÜZÜN, ECE ATAMAN*

*HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ*

Çalışma Grubu İçeriği Gelişimsel dönemler içinde kendine özgü özellikleriyle ön plana çıkan ergenlik dönemi; bu alanda çalışan klinisyenleri zaman zaman zorlayabilmektedir. Süreç boyunca çocukluk ve yetişkinlik dönemine göre daha farklı müdahalelerde bulunulması ve zaman zaman daha esnek terapist becerilerinin sergilenmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda bu çalışma grubunda aşağıdaki başlıklar üzerinde durulması planlanmıştır:

- Ergenlik döneminde gerçekleşen fiziksel, bilişsel ve psikososyal değişimler
- Gelişimsel psikopatoloji çerçevesinde ergenlik döneminin ele alınması
- Ergenlik döneminde oluşan risk faktörleri
- Ergenlerle klinik görüşme ilkeleri
- Multidisipliner Yaklaşım: Ergen ne zaman hangi uzmana yönlendirilmelidir?
- Ergen psikoterapilerinde dikkat edilmesi gereken unsurlar: Ebeveynler, okul sistemi, öğretömenler sürecin neresinde, ne zaman, nasıl ve ne kadar yer almalıdır?
- Vaka formülasyonunu oluşturmak

Bu başlıklar, vaka örnekleriyle zenginleştirilerek ele alınacaktır.

Bu çalışma grubuna katılan kişilerin bu eğitim sonrasında;

- Ergenlik dönemi gelişimsel özelliklerini tanımaları,
- Ergenlerle yapılan klinik görüşmelerde genel değerlendirme ve görüşme ilkelerine ilişkin bilgi sahibi olmaları
- Ergenlik döneminde ortaya çıkabilecek risk barındıran durumları tanımaları ve nasıl bir

yol izlemeleri gerektiğine dair genel bir bakış açısı kazanmaları hedeflenmektedir.

### **ÇG-8: STRESİ VE KAYGIYI AZALTMA YOLUNDA DÜŞÜNCE ÖRÜNTÜLERİNİN FARKINDALIĞI VE DEĞERLERİN TESPİTİ**

*BANU ÇANKAYA ŞAHİN*

*MEF ÜNİVERSİTESİ*

Çalışma Grubu İçeriği Kabul ve Kararlılık Terapisi ve Diyalektik Davranış Terapisi'nde ortak olan özellikler duygu ve düşüncelere tepki vermeden tanıklık edebilmeyi ve böylece var olan ama bazen fark edilmeyen duygu- düşünce-davranış örüntülerinin farkındalığına varabilmektir. Tepki vermeden duygu ve düşüncelerini gözlemleyebilen kişi daha bilinçli şekilde bunlara cevap vermeyi seçmek için adımlar atabilir. Bu yolda düşüncelerin ilk olarak sadece bir düşünce olduğunun farkındalığını kazanırken bunların içeriğini, yapısını, ve gerçekliğini sorgulamak için de fırsat edinir. Bu adımları atmak kolay değildir, insanın hayatını oldukça negatif etkilese de bunları değiştirmek bilinçli bir efor ve özellikle davranışsal emek gerektirir. Bu yolda insan en kalıcı motivasyonu kendine has, kendi hayatına özel önemli olan önceliklerin ve değerlerin tespiti ile sağlar. Bu yarım günlük çalışma grubunda yaşantısal uygulamalarla amacımız düşüncelerle üç aşamalı farkındalık uygulamaları 1) tanıklık etmeyi, 2) etiketleme yoluyla onlara mesafe koyabilmeyi, ve 3) içerik tespiti ile gerçekliğini sorgulama yoluyla çalışmaktır. Son olarak da bireyin hayatındaki olmazsa olmazlarını ve değerlerini tespit ederek hayatında ne pahasına düşünce ve duyguların dikte ettiği yönde değil de en etkin, en faydalı ve sağlıklı yönde hareket etmesi için bu değişiklikleri yapmaya niyetlendiğinin pekiştirilmesi uygulaması yapılacaktır.

### **ÇG-9: “NEYİN PSİKOLOĞU” DEĞİL “NASIL BİR PSİKOLOG”: PSİKODRAMA İLE GELECEĞİ PLANLAMA ATÖLYESİ**

*ÖZGE KANTAŞ*

*UNİVERSİTY OF ROCHESTER*

Psikodrama, sadece geçmiş yaşantıların analiz edildiği değil gelecek durumların da deneyimlenebildiği sahnesel etkileşimi temel alan bir grup terapisi yöntemidir. “Orada ve o zaman” olan/olacak/olabilecek olay ve duyguların “şimdi ve burada” sahnelenerek deneyimlenmesi, yaratıcılık, spontanlık (kendiliğindenlik) ve eyleme geçmeyi gerektirmektedir. Bu da, rol kuramı açısından, insan gelişiminin kendisi olarak değerlendirilir. Böylelikle kişilerarası ve/veya kişisel çatışmalar grup içinde güvenli bir ortamda deneyimlenir ve grubun doğası gereği getirdiği ilişkisellik sayesinde kişi bu süreçte aslında yalnız olmadığını görür. Psikodrama tekniği, dışsal baskıları bir yana bırakarak, kişinin kendi özgün benliğini ortaya koyabilmesine yarayan farklı grup oyunlarını içerir. Tüm bu özellikleri çerçevesinde, psikodramatik bir grup çalışması ise, grup içinde, grup aracılığıyla ve grup için olduğu kadar bireyin grup içerisindeki sağaltımını da amaçlar.

Psikoloji öğrencileri için oluşturulacak bu keşif ve planlama grubu, onların spontan ve yaratıcı eylemlerine dayanacak; ve birbirleriyle olan yapıcı ve yaratıcı eylemlerinin sahnesel etkileşimlerini kapsayacaktır. Zira psikodramada spontanlık, eylemi kolaylaştırıcı; yaratıcılık ise biçimlendiricidir. Böylece kariyer planlama aracı olarak da kullanılabilen bu teknik sayesinde, bu çalışmada psikoloji öğrencilerinin, mezuniyet sonrası kariyer planlama süreçlerine ilişkin güvenli bir deneyim yaşamaları hedeflenmektedir. Bir diğer deyişle, psikolojinin hangi alt alanına yönelmeliyim, mezuniyet sonrası ne yapmalıyım gibi –meli – malı cümlelerinden oluşan denetlenmiş motivasyondan ziyade; kendini tanıma, kendi mesleki istek ve ihtiyaçlarıyla temas etme gibi kazanımlar elde ederek özerk motivasyonlarını ortaya çıkarmak hedeflenmektedir. Bu çalışma grubunun amacı, psikoloji öğrencilerine psikodramayı öğretmek değil; mesleki benliklerini inşa süreçlerinde kendi içsel motivasyonlarını keşfetmelerini sağlamaktır.

#### **ÇG-10: DUYGU ODAKLI ÇİFT TERAPİSİ: TEORİ, DEĞERLENDİRME VE MÜDAHALELER**

*SENEM ZEYTİNOĞLU-SAYDAM*

*ÖZYEGİN ÜNİVERSİTESİ*

Temelleri bağlanma teorisi, hümanistik yaklaşım, sistemik teori, duygulanım teorisine dayanan Duygu Odaklı Çift Terapisi (DOÇT) çiftlerin ilişki sorunlarının altta yatan daha kırılgan duyguları ifade edememelerinden kaynaklanan olumsuz etkileşim döngüleri nedeniyle oluştuğunu savunur. Bu olumsuz etkileşim döngüsü kemikleştikçe, çiftlerin birbirlerine yumuşak ve kırılgan taraflarını göstermeleri de daha zorlaşır. Böylece taraflar birbirlerine, daha soğuk, eleştirel ve/veya küçümseyici şekillerde yaklaşmaya başlarlar. Modelin hedefi, bu olumsuz etkileşim döngüsüne yol açan kırılgan duyguları ve altta yatan ihtiyaçları isimlendirip onaylayarak, belli terapötik müdahalelerle ortaya çıkartmaktır. Bu sayede çiftler, birbirlerinin, olumsuz etkileşim döngüsü nedeniyle göremedikleri yönlerini görmeye ve kaybettikleri duygusal bağı yeniden kurmaya başlarlar. Duygu odaklı çift terapisinin uzun dönemli etkisi ve etkinliği, bir çok araştırma tarafından kanıtlanmıştır ve model, hali hazırda üzerinde en fazla araştırma yapılmış çift terapisi modelidir. Bu çalışma grubunda, katılımcıların, Duygu Odaklı Çift Terapisi hakkında temel bilgi sahibi olmaları ve modeli ana hatlarıyla kavramaları hedeflenmektedir. Çalışma grubunda, modelin teorik temelleri, terapi aşamaları, değerlendirme teknikleri ve terapötik müdahaleleri anlatılacaktır. Gerçek vaka örnekleri üzerinden örnekler verilecek, Susan Johnson'ın yaptığı bir terapi seansından kesitler izletilecektir.

#### **ÇG-11: KENDİMLE YENİDEN KARŞILAŞMA: PSİKODRAMA**

*GÖZDE ÖZER DANIŞ, ÖZLEM ULUTAŞ AKARKEN*

*ABDÜLKADİR ÖZBEK PSİKODRAMA ENSTİTÜSÜ*

**Çalışma Grubu İçeriği:** Bu çalışma grubunda öncelikle; grup psikoterapilerinin eylem tekniği olan psikodrama, kurucusu Jacob L. Moreno'nun yaklaşımıyla temel felsefesi ve teknikleri ön plana çıkarılarak aktarılacaktır. Psikodramanın spontanlık, eylem ve yaratıcılık

olmak üzere üç ana ögesi vardır. Psikodramada, her insanın doğuştan sahip olduğu spontanlık ve yaratıcılık eylem ile harmanlanarak grup içinde kişilerin geçmiş yaşantılarını, yaşadıkları güçlükleri, olumsuz geçmiş deneyimleri, geleceğe ilişkin beklenti ve kaygılarını gözden geçirmelerine fırsat sunar. Tekniğin bu açıdan anlaşılması için grup uygulaması yapılacaktır. Ardından, tekniğin içinde özel bir uygulama olan "rol atomu" hakkında kuramsal bilgi verilerek katılımcıların bu süreci deneyimleyerek öğrenmelerine olanak tanıyacak bir grup uygulaması daha yapılacaktır.

## **ÇG-12: HAMİLELİK VE POSTPARTUM DÖNEMDE PSİKOLOJİK DEĞERLENDİRME VE PSİKOTERAPİ MÜDAHALELERİ**

*ECE BEKAROĞLU*

*HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ*

Çalışma grubunun amacı Türkiye kültürel bağlamında anneliğin anlamlandırılması, annelik ile ilgili beklentiler, hamilelik süreci, erken dönem annelik deneyimleri ve bu deneyimlerin anne-baba-çocuk ilişkisine etkisini incelemek, bahsi geçen süreçlerde kadının yaşayabileceği psikolojik rahatsızlıkları açıklamak ve uygun psikoterapi müdahalelerini katılımcılara aktarmaktır. Annelik, psikolojinin sayısız değişkenle ilişkisini incelediği temel konulardan biri olduğu gibi, sosyoloji, antropoloji, tarih, halk bilimi, nörobilim ve genetik gibi disiplinlerin de çalıştığı bir alandır. Annelik küçük yaştan itibaren toplum tarafından şekillendirilen, bu bağlamda da kişinin anlamlandığı, beklentilerini oluşturduğu ve oluşturduğu beklentilerle uyuşmayan bir durum deneyimlediğinde psikolojik semptomlar gösterebildiği, annenin benliğini sorgulatan, çocuğuyla ve eşiyle ilişkisini düzenleyen, hayat boyu süren bir süreçtir. Gebelik döneminde depresyon, psikotik bozukluklar görülebildiği gibi, postpartum depresyon da yaygın bir psikolojik rahatsızlıktır. Bu rahatsızlığın yanı sıra perinatal dönemde obsesif kompulsif bozukluk, yaygın anksiyete bozukluğu, panik bozukluğu, yeme bozuklukları, uyku bozuklukları ve travma sonrası stres bozukluğu deneyimlenebilir. Bahsi geçen bu rahatsızlıklar gebelik döneminde yaşandığında gebeliğin seyrini etkileyebileceği gibi, fetüs üzerinde de olumsuz etkisi vardır. Doğumun ardından yaşanan psikolojik rahatsızlıkların da anne bebek ilişkisini, bağlanma süreçlerini, çocuğun gelişimindeki her dönemi etkileyebileceği için çekirdek aileyi, geniş aileyi ve sonuç olarak toplumu etkileyen yönleri vardır. Rahatsızlıkların tedavisinde farklı psikoterapi ekolleri bireysel olarak, çift/aile terapisi olarak veya grup olarak uygulanabilir. Bu çalışma grubunda bireysel terapide kullanılabilecek teknikler şema terapi ekolünde vaka üzerinden ele alınacaktır. Aynı şekilde bir çiftin yaşadığı zorlukları ele alan vaka da şema terapi ekolünde incelenerek örneklendirilecektir. Grup terapisi ile ilgili bilgiler de Irvin Yalom'un grup psikoterapisi yöntemi şekillendirilecektir.

## **ÇG-13: YEME BOZUKLUKLARI İÇİN KISA SÜRELİ BİR GRUP PSİKOTERAPİ MODÜLÜ: ÖRNEK UYGULAMA**

*ELİF ERGÜNEY OKUMUŞ\*, EZGİ DEVECİ\*\**

*\*İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ*

Grup psikoterapileri etkili sağaltım yöntemlerinden biridir. Birçok ruhsal problemin çözümünde olduğu gibi, yeme ve bedene yönelik patolojinin temelinde gelişen yeme bozuklukları alanında da etkin sonuçlar sunmasına karşın, grup psikoterapileri özellikle ülkemizde yaygın kullanılmamaktadır. Bunun en önemli sebeplerinden biri bu sürece özgü yapılandırılmış protokollerin görece az olmasıdır. Psikoterapi, yeme bozukluğu tedavisindeki en önemli bileşenlerden biridir. Ancak yeme bozukluğu tedavisi için geliştirilen ve en çok ampirik destek alan Bilişsel Davranışçı Terapilerin neredeyse 40 seanslık bir süreci kapsadığı da bilinmektedir. Tedavi sürecinin zorlu ve masraflı olmasının yanı sıra etkili tedavilere ulaşmanın pek çok vaka için mümkün olmadığı da görülmektedir. Dolayısıyla ulaşılabilirlik, süre ve maliyet açısından avantaj sağlayacak tedavi modellerinin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda kısa süreli grup psikoterapileri uygun bir seçenek olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışma grubunda yazarlar tarafından oluşturulan ve yeme bozukluğu vakalarında uygulanabilecek 10 seanslık kısa süreli bir grup psikoterapisi modülünün uygulama örnekleriyle paylaşılması amaçlanmaktadır. Bu modül temelini Geliştirilmiş Bilişsel Davranışçı Terapi ve Diyalektik Davranış Terapisi tekniklerinden almaktadır. Her iki yaklaşım da son yıllarda yeme bozukluğu tedavilerinde etkili sonuçlar sunmakta olup pek çok terapist tarafından bütünleştirilmiş bir şekilde kullanılmaktadır. Sunulacak grup modülünün hedefi öncelikle vakaların yeme problemini sürdüren etkenlere yönelik içgörüyü arttırarak, yeme problemlerinin yaşamlarındaki işlevini anlamalarının sağlanmasıdır. Uzun vadede ise; grup üyelerinin yeme bozukluğu belirtileri ile daha aktif baş edebilmeleriyle birlikte semptom azaltımı hedeflenmektedir. Bu doğrultuda çalışma grubunda gruba uygun vaka seçimi, değerlendirme sürecinde dikkat edilmesi gereken faktörler ve kullanılabilecek ölçüm araçları aktarılacaktır. Başlangıç, ilerleme ve sonlanma evrelerinden oluşan 10 seanslık grup modülünün her bir seansında işlenebilecek temalar ve kullanılabilecek teknikler örnek uygulama metinleriyle birlikte sunulacak ve katılımcılarla paylaşılacaktır. Son olarak modülün kısıtlılıkları ve uygulayıcılara öneriler alandaki araştırmalarla ilişkili olarak tartışılacaktır.

#### **ÇG-14: ÇİFTLERLE İLETİŞİMİ ÇALIŞMAK İÇİN BİR METOD OLARAK “CCS”**

**SERKAN ÖZGÜN**

**BUDE PSİKOTERAPİ MERKEZİ**

Geniş bir kavram olan iletişim, psikoterapinin önemli bir başlığıdır. İster birey ister çift ya da aile söz konusu olsun hedef iletişimdeki çarpıklıkları düzeltmektedir. Kitapçıların psikoloji bölümlerinde geniş bir yer tutar iletişim kitapları ve birçok zaman danışanlar terapistlerden daha çok şey bilirler bu alanda. Terapistin bunlar üstüne söyleyecek farklı-yeni bir şeyi var mıdır? İletişimin bir yandan bu aşırı genelleştirilmesi bir yandan da basitleştirilmesi terapi süreci içerisinde üstünde çalışmayı zorlaştırmaktadır. Blakar’a göre iletişimin en önemli karakteristiği, bir şeyi başka bir kişinin anlayabileceği bir duruma getirmektir. Bu çalışmada Blakar’ın iletişim tanımı ve geliştirdiği Communication Conflict Situation\* (iletişim çatışmaları durumu) metodunun bir terapötik müdahale olarak

kullanılışı ele alınacaktır.

#### **ÇG-15: HAYVAN DAVRANIŞI KODLAMA**

*BENGİ ÜNAL, ÇAĞRI ÜNAL*

*TED ÜNİVERSİTESİ*

Benzer uyaranlara karşı verilen davranışsal tepkiler türden türe bazen benzeşirken bazen de bambaşka seyredebilmektedir. Türler arasında bazen örtüşen ve bazen de ayrışan davranışsal mekanizmalar nedir ve bunların altında hangi bilişsel ve biyolojik süreçler rol oynamaktadır sorularına doğru cevapların verilebilmesi için ilk adım uygun ortamda sistemli gözlemlerin yapılmasıdır. Bu çalışma grubunda da deney hayvanları modellerinden yola çıkarak, deneysel bağlamda davranış gözlemlerinin yapılabilmesi için gereken şartları gözden geçireceğiz. Normal bilişsel süreçlerin ölçülmesinde (örn. öğrenme ve bellek) ve hastalık modellenmesinde (örn. nörodejeneratif Parkinson hastalığı) gözlemlenebilir davranışları sistemli şekilde takip ederek bir deney hayvanına nasıl sorular sorabiliriz ve nasıl cevaplar alabiliriz sorularını masaya yatıracağız. Çalıştay kapsamında kısa davranış videolarının kodlamaları ile ilgili birlikte pratik yapacağız.

#### **ÇG-16: EMNİYET KEMERİ GÖZLEM ÇALIŞMASI**

*BURCU TEKEŞ, İBRAHİM ÖZTÜRK*

*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

Trafik ve Ulaşım Psikolojisi, trafikteki insan faktörünü inceleyen, kazaların önlenmesi ve azaltılması için önerilerde bulunan psikolojinin uygulamalı bir alt alanıdır. Alanda sıklıkla başvurulan yöntemlerden biri olan gözlem çalışmaları ise radar aracılığı ile hız ölçümleri, çocuk koltuğu, sürüş sırasında cep telefonu kullanımı ya da emniyet kemeri kullanımı gibi çeşitli konuların incelenmesinde kullanılabilmektedir. İyi tasarlanmış ve uygulanmış doğal gözlem çalışmaları güvenilir ve geçerli bilgiler sunmakta ve sonrasında yapılacak çalışmalar için büyük önem arz etmektedir. Bu çalışma grubu kapsamında, katılımcılar ile Trafik ve Ulaşım Psikolojisi alanında bir saha araştırmasının nasıl yürütüleceği üzerinde durularak, katılımcılar ile birlikte bir emniyet kemeri gözlem çalışması yapılacaktır. Daha sonra bu gözlem çalışmasının bulguları ilgili alanyazın çerçevesinde değerlendirilecektir. Çalışma grubu kapsamında katılımcılarla çalışma konusunun, değişkenlerin, örneklemenin ve gözlem yerinin belirlenmesi, gözlem formlarının hazırlanması ve gözlem yapacak araştırmacılarının eğitilmesi gibi farklı konular üzerinde durulacaktır. Çalışma grubu sonrasında katılımcıların bir emniyet kemeri gözlem çalışması yürütmeye dair temel bilgileri edinmesi ve saha araştırmasına yönelik uygulama tecrübesi kazanması hedeflenmektedir.





# SÖZEL BİLDİRİLER

## SÖZEL BİLDİRİ 21:

### GENÇ YETİŞKİN VE SAĞLIKLI YAŞLILARIN ALTI TEMEL DUYGU TANIMA FARKLILIKLARI VE BU DUYGU TANIMA DURUMLARINDA OLUŞTURULAN BAĞLAMIN ÖRTÜK BELLEK ÜZERİNDE ETKİSİ

*DİLARA TAŞÇI, ZEYNEL BARAN*

*HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

**Amaç:** Araştırmanın temel amacı Genç Yetişkin ve Sağlıklı Yaşlıları altı temel duygusal (Öfke, Üzüntü, Korku, İğrenme, Şaşkınlık ve Mutluluk) yüz ifadesini tanıma performansları açısından karşılaştırmak ve bu temel duygu ifadelerinin oluşturduğu bağlamın örtük bellek performansı üzerindeki etkisini incelemektir. **Yöntem:** Çalışmaya 18-25 ( $M=20.86$ ,  $SS=1.28$ ) yaşları arasında 80 Genç (52 Kadın, 28 Erkek) ve 65-80 ( $M=69.51$ ,  $SS=3.44$ ) yaşları arasında 41 Sağlıklı Yaşlı (19 Kadın, 22 Erkek) gönüllü katılmıştır. Araştırma, kodlama ve test olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır. Kodlama aşamasında katılımcılara Resim Eşleme ve Kategori Eşleme görevlerinden oluşan bir Duygu Eşleme Görevi uygulanmıştır. Duygu Eşleme Görevi içerisinde sunulan yüz ifadeleriyle birlikte katılımcılara nötr kelimeler gösterilmiştir. Test aşamasında ise Kelime Kökü Tamamlama Görevi ve Noktalarla Örtülü Algısal Tanıma Görevi kullanılarak Genç Yetişkin ve Sağlıklı Yaşlıların örtük bellek performansları ölçülmüştür. Kodlama ve test aşamalarında alınan ortalama doğruluk ve tepki süresi verileri; kodlama aşaması için 2(Grup: Genç ve Sağlıklı Yaşlı) x 2(Duygu Eşleme: Resim Eşleme ve Kategori Eşleme) x 7(Duygusal Değerlik: Öfke, Üzüntü, Korku, İğrenme, Şaşkınlık, Mutluluk ve Nötr) son iki faktörde tekrar ölçümlü karma faktöryel desenle, test aşaması için 2(Grup: Genç ve Sağlıklı Yaşlı) x 7(Duygusal Değerlik: Öfke, Üzüntü, Korku, İğrenme, Şaşkınlık, Mutluluk ve Nötr) son faktörde tekrar ölçümlü karma faktöryel desenle analiz edilmiştir. **Bulgular ve Tartışma:** Bulgulara göre, kodlama aşamasında Sağlıklı Yaşlıların, doğruluk ve tepki süresi bakımından performansı Gençlerden daha düşüktür. Sağlıklı Yaşlılar, Mutluluk, Şaşkınlık ve İğrenme duygularını Öfke, Üzüntü, Korku ile karşılaştırıldığında daha doğru eşleştirmiştir. Diğer taraftan Yaşlılar, en hızlı tepkiyi Korku duygusu için, en yavaş tepkiyi ise nötr durumda vermişlerdir. Gençlerin, doğruluk ve tepki süresi bakımından en başarılı olduğu duygu Mutluluk en başarısız oldukları duygu ise Öfke ve Korku olmuştur. Örtük bellek ölçümlerinde iki grubun performanslarında hazırlama etkisi görülmüştür. Diğer taraftan, duygusal değerliğin örtük bellek üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

#### Anahtar Sözcükler:

## SÖZEL BİLDİRİ 22:

### ÇÖPÇATANLIK UYGULAMALARININ KARANLIK YÜZÜ: KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN KARANLIK ÜÇLÜSÜNÜN ÇÖPÇATANLIK UYGULAMASI TİNDER İLE İLİŞKİ

BARİŞ SEVİ

WEST VIRGINIA UNIVERSITY

#### Özet:

**Amaç:** “Tinder” en çok kullanılan çöpçatanlık uygulamasıdır. On sekiz yaşından büyük herkes uygulamayı kullanabilse de, kullanıcılar ve uygulamayı kullanmayan kişiler arasında bireysel farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin, Tinder kullanıcıları daha dışa dönük ve yeniliklere daha açık kişilik özellikleri sergilemektedir. Tinder’ın bir çok kullanım motivasyonu bulunmaktadır. Bu motivasyonlardan en çok üzerinde durulanı kısa vadeli cinsellik için kullanma motivasyonudur. Kısa vadeli ilişkiye yatkınlığın “Karanlık Üçlü” olarak adlandırılan narsizm, makyavelizm ve psikopati kişilik özelliklerinin ile alakalı olduğu görülmüştür. Bu çalışmanın amacı Tinder kullanan ve kullanmayanlar arasında Karanlık Üçlü kişilik özellikleri bakımından bir fark olup olmadığını ve bu kişilik özelliklerinin Tinder’ı kısa vadeli cinsellik motivasyonu için kullanma ile alakalı olup olmadığını incelemektir. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemi 271 kişiden oluşmaktadır ve bu katılımcıların 182’si Tinder kullanıcısıdır. Katılımcılara internet üzerinden anket dağıtılmıştır. Kendilerinden kısa Karanlık Üçlü ölçeği, Tinder motivasyon ölçeği, fiziksel çekicilik ölçeği ve sosyoseksüel oryantasyon envanterini yanıtlamaları istenmiştir. **Bulgular:** Yapılan t-testi analizleri Tinder kullanıcılarının kullanmayan kişilere göre tüm Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinde daha yüksek skorlara sahip olduğunu göstermiştir. Sadece Tinder kullanıcıları ile yapılan korelasyon analizleri Karanlık Üçlü’nün Tinder’ı kısa vadeli cinsellik motivasyonu ile kullanma arasında pozitif ilişki olduğunu gösterirken, Karanlık Üçlü ve Tinder’ı aşk için kullanma motivasyonu ile anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır. Ayrıca, sosyoseksüel oryantasyon değişkeni kontrol edilerek yapılan aracılık analizi sonunda narsizmin Tinder’ı kısa vadeli cinsellik motivasyonu için kullanmaya olan etkisinde fiziksel çekiciliğin aracı rol oynadığı görülmüştür. **Tartışma:** Tinder kullanan ve kullanmayanlar arasında bulunan bu sonuçlar Tinder kullanımını etkileyen bireysel farklar literatürüne yeni bir bulgu eklerken, yapılan korelasyon analizi sonuçlarında kısa vadeli cinsellik motivasyonu ile pozitif ilişki görülüp aşk motivasyonu ile görülmemiş oluşu Karanlık Üçlü’nün kısa vadeli ilişkilerle olan bağlantısını desteklemiştir. Bu bulgular kişilik kuramlarındaki bulguların dijital ortamlarda da geçer olduğunu desteklemekte ve bu uygulamaların bu kuramların çalışılabileceği yeni alanlar olduğunu göstermektedir.

**Anahtar Sözcükler:** karanlık üçlü, çöpçatanlık uygulamaları, kısa vadeli cinsellik

## SÖZEL BİLDİRİ 24:

### GÖRGÜ TANIKLIĞI BELLEĞİ: TANIKLARA SORMAK YA DA SORMAMAK

AYŞENUR GÜNGÖR

*TED ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

**Amaç:** Bu araştırmanın temel amacı, görgü tanıklığında olay sonrası herhangi bir müdahale olmaksızın, tanıkların serbest hatırlama ve tanıma görevi performansını incelemektir. **Yöntem:** Araştırma, pilot çalışma ( $NP=76$ ) ve iki deneyden ( $ND1=96$ ,  $ND2=40$ ) oluşmaktadır. Çalışma, Hacettepe Üniversitesi'nde çeşitli fakültelerde okumakta olan 17-25 yaş arası 212 gönüllü kadın katılımcıyla yürütülmüştür. Deney-1'de bir hırsızlık videosu izletilmiş, ardından yazılı olarak serbest hatırlama yapmaları ve yanıtlarına ne kadar güvendiklerini Likert tipi bir ölçek üzerinde oylamaları istenmiştir. Pilot çalışma doğrultusunda hazırlanan gerçek (videoda yer alan orijinal görüntüler), manipüle (video yer alan orijinal görüntülerin manipüle edilmiş hali) ve yanlış (videoda yer almayan detayları içeren görüntüler) fotoğrafların kullanıldığı bir tanıma görevi uygulanmıştır. Katılımcıların bu görüntü türlerine göre verdikleri tepkilerle hem doğru hem yanlış tepkiler için güven puanları kaydedilmiştir. Deney 2'de ise prosedür, serbest hatırlama olmaksızın izlenmiştir. **Bulgular:** Serbest hatırlama sonrası tanıma görevi içerisinde en fazla manipüle görüntüler bellek hatası ortaya çıkarırken, verilen tepkiler arasında en fazla güven duyulan görüntüler de yine manipüle görüntüler olmuştur. Bir görgü tanığı tanık olduğu olay ile ilgili küçük miktardaki detay farklılıklarını ayırt etmekte güçlük çekmekte; ancak buna rağmen yanıtına güven duymaktadır. Serbest hatırlamanın olmadığı koşulda tanıklar yine en çok manipüle görüntülerde bellek hatası yapmış ve yine en fazla bu tepkilerine güvenmiştir. **Tartışma:** Suç içeren bir olaya tanıklık eden kişiden serbest hatırlama yapması istendiğinde %79 oranında suç ile ilgili detayları doğru hatırlamaktadır. Suç ile ilgili detayları tespit etmesi istendiğinde, olayla ilgili doğru olarak sunulan detayları hatırlama yüzdesi, serbest hatırlama ile aynı iken manipüle edilmiş detayları doğru ayırt etme yüzdesi %66'ya gerilemektedir. Olayla ilgisiz yanlış detayları doğru ayırt etme yüzdesi %75'tir. Tanıklar, manipüle detayları tespit etme yüzdeleri en düşük iken yine en fazla bu tür detaylar ile ilgili verdikleri tepkilere güvenmektedir. Bulgulara göre görgü tanığından güvenilir bilgi edinebilmek için öncelikle hiçbir müdahale olmaksızın serbest hatırlamaya başvurulmalıdır. Tanığın ayrıntıları ayırt etme gücünün kullanılan görüntü türüyle ilişkili olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

**Anahtar Sözcükler:** görgü tanıklığı belleği, bellek hataları

## SÖZEL BİLDİRİ 29:

### BİR KIZ ERGEN GRUBUNDA PSİKODRAMA TEKNİKLERİNİN UYGULANMASININ DEPRESYON, ALEKSİTİMİ VE KAYGI DÜZEYLERİ ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

MESUT YAVUZ\*, NURŞAH ALUÇ\*, BURAK AKDENİZ\*, EMİN KURTULUŞ\*\*

\*İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ

\*\*EŞREF BİTLİS MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

#### Özet:

**Amaç:** Çalışmamızda, 14-16 yaş aralığındaki kız ergen grubuyla yürütülen psikodrama teknikleri uygulamasının, katılımcıların depresyon, aleksitimi karakter özelliği ve sürekli kaygı düzeyleri üzerinde etkililiği incelenmiştir. **Yöntem:** Uygulama 9 hafta boyunca, haftada bir gün ve 80 dakika olacak şekilde tasarlanmıştır. Her oturum ısınma, oyun ve grup görüşmesi aşamalarından oluşmuştur. Oturumlarda kendinize bir reçete yazın, sihir dükkanı, yaşam çizgisi, bitmemiş işler ve benzeri ısınma oyunları oynanmıştır. Araştırmanın örneklem grubu kolayda örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir ve 9 gönüllü kız öğrenciden oluşmaktadır. Katılımcılara uygulama öncesi doldurmaları için Toronto Aleksitimi Ölçeği, Çocuklar için Depresyon Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği sunulmuştur. Daha sonra grupla psikodrama tekniklerinin uygulaması gerçekleştirilmiş, 9 haftalık bu sürecin sonunda, katılımcılardan aynı ölçekleri tekrar doldurmaları istenmiştir. Ölçekler yaş ve cinsiyet olarak eşleştirilmiş 9 kişilik kontrol grubuna da uygulanmıştır. **Bulgular ve Tartışma:** Araştırma verilerinin analizi, Wilcoxon işaretli sıralar testi ile gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak 9 hafta sonunda, katılımcıların depresyon puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir düşüş olduğu gözlenmiştir ( $p<0.05$ ). Aleksitimi ve sürekli kaygı puanlarında ise anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuçlar ışığında ergenlerde psikodrama tekniklerinin depresif belirtilerin azalmasında faydalı olabileceği düşünülmüştür. Kaygı düzeyi ve aleksitimik karakter özelliği üzerindeki etkinliğinin incelenmesinde ise ilerki araştırmaların bilgilerimize katkıda bulunacağı kanaatine varılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** psikodrama teknikleri, aleksitimi, depresyon, kaygı

## SÖZEL BİLDİRİ 33:

### YASEMİNLERİN ARASINDA BİR KARMAŞA: KIBRIS KİMLİĞİ

CEMALİYE DİREKTÖR

LEFKE AVRUPA ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Bu makalenin amacı, siyasi partilerin seçim bildirgeleri çerçevesinde Kıbrıs kimliği inşasını söylem analizi çerçevesinde irdelemektir. **Yöntem:** Söylem analizinin yapıldığı bu çalışmada, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyet’inde bulunan Ulusal Birlik Partisi (UBP), Cumhuriyetçi Türk Partisi (CTP), Demokrat Parti (DP), Toplumcu Demokrasi Partisi (TDP) ve Halk Partisi (HP)’nin 2018 seçim bildirgeleri Kıbrıs Kimliği ve Türkiye ile ilişkileri bağlamında incelenmiştir. **Bulgular:** KKTC’de varlığını sürdüren ve parlamentoda kendine yer bulan siyasi

partilerin seçim manifestoları incelendiğinde temsil ettikleri topluluklarla ilgili, “Kıbrıs Türk Halkı”, “Kıbrıs Türk Toplumu”, “Kıbrıslı Türk”, “Kıbrıslı” söylemlerinin aynı bildirge içerisinde yer aldığı gözlenmiştir. Büyük partilerden biri olan UBP seçim bildirgesinde ise bu tanımlamalara ek olarak KKTC Halkı söylemi de yer almıştır. UBP dışındaki tüm partilerin iki toplumlu federal sisteme geçilmesi ile var olunacağı vurgusu yapılırken; UBP bildirgesinde KKTC’nin yaşatılması ile yok oluşun engelleneceğine dikkat çekilmektedir. **Tartışma:** Kıbrıs Adasının kuzeyinde yaşamını sürdüren Kıbrıslıların kimlik arayışını tamamlayamadıkları açıkça görülmektedir. Halk tanımı aynı soya vurgu yaparken toplum kavramı coğrafi birlikteliğe vurgu yapmaktadır. Milliyetçi söylemler ile coğrafi söylemlerin bir arada bulunuşu; Kıbrıs’ın kuzeyinde yaşayanların kendi var oluşları açısından tarihsel süreçte aktardıkları ve tutulamayan yaslar ile birlikte karmaşa yaşadıklarını düşündürmüştür. Kendi varlığını ortaya koymada etkin rol oynamayışları, belirgin bir şekilde iki kimlik kazanım sürecinin siyasi partiler aracılığı ile ortaya konulduğunu göstermektedir. Kıbrıslı Türk vurgusu ile yas sürecini başlatan travmatik yaşantının bir daha asla yaşanmaması, yüceltilen bir millet ile özdeşime girerek yaslanılmaya çalışılmıştır. “Anavatan”, “Can suyu” söylemleri de bunlara örnek olarak verilebilir. Diğer bir kesim ise tam bir kontrol hissi sağlamak adına federal sistemi isteme, iki toplumlu bir devlet yapısı, eşit haklara sahip olma gibi söylemler ile yeniden mağduriyet yaşamayı önlemeye çalışmaktadırlar. Kıbrıs’ın kimlik karmaşasının olduğu, burada yaşayan halkın kendini tanımlamada güçlük yaşadığı, var oluş kaygısı ile de karmaşanın çözülmediği düşünülmüştür.

**Anahtar Sözcükler:** Kıbrıs, kimlik, siyasi söylem

#### **SÖZEL BİLDİRİ 42:**

#### **AİLE ÖNGÖRÜLEMEZLİĞİ VE EBEVEYNLEŞME İLE OBSESİF KOMPULSİF BELİRTİLER ARASINDAKİ İLİŞKİDE OBSESİF İNANISLARIN ARACI ROLÜ**

FATMA OKTAY\*\* , SAİT ULUÇ\*

\* HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

\*\* SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ

#### **Özet:**

Aile öngörülemezliği, aile davranışlarında ve düzenleyici sistemlerinde ortaya çıkan tutarsızlık olarak tanımlanmaktadır. Ebeveynleşme ise ebeveyn ve çocuk arasındaki bir tür rol değişimi olarak betimlenmektedir. Yapılan çalışmalar çocukluk çağında aile öngörülemezliği ve/veya ebeveynleşmeye maruz kalan kişilerin çeşitli psikopatolojiler bakımından risk altında olduğunu göstermektedir. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı aile öngörülemezliği ve ebeveynleşme ile obsesif kompulsif belirtiler arasındaki ilişkide obsesif inanışların aracı rolünün yapısal eşitlik modellemesi aracılığıyla test edilmesidir. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemi 191 kadın ve 180 erkek olmak üzere genç yetişkinlerden oluşmaktadır. Katılımcılara Demografik Bilgi Formu, Geçmişe Dönük Aile Öngörülemezliği Ölçeği, Ebeveynleşme Envanteri, Obsesif İnanışlar Ölçeği, Obsesif-Kompulsif Envanteri-Gözden Geçirilmiş Formdan oluşan ölçek setleri verilmiş ve yanıtlamaları istenmiştir. **Bulgular:** Test edilen model kabul edilebilir uyum göstermiştir ( $\chi^2/df = 2.013$ ,  $CFI = .95$ ,  $RMSEA = .047$ ). Yapılan analizler obsesif inanışların aile öngörülemezliği ve ebeveynleşme ile obsesif kompulsif belirti düzeyi arasında aracı role sahip olduğunu göstermiştir. Modeldeki değişkenler obsesif kompulsif belirtilerdeki

varyansın büyük bir kısmını açıklamaktadır ( $R^2 = .55$ ). **Tartışma:** Bu çalışma çocukluk çağındaki aile ortamının bazı yönlerinin yetişkinlikte ortaya çıkan obsesif kompulsif belirtilerle ilişkili olabileceğini göstermiştir. Neyse ki aile ortamı önleyici müdahalelerle tekrar düzenlenebilir ve böylelikle bu gibi belirtilerin ortaya çıkma ihtimali en aza indirilebilir.

**Anahtar Sözcükler:** aile öngörülemezliği, ebeveynleşme, obsesif inanışlar, obsesif kompulsif belirtiler

#### SÖZEL BİLDİRİ 43:

#### AİLE ÖNGÖRÜLEMEZLİĞİ VE DEPRESYON ARASINDAKİ İLİŞKİDE ÖFKE İFADE TARZLARININ ARACI ROLÜ

FATMA OKTAY \*\*, SAİT ULUÇ \*

\* HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

\*\* SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

Aile öngörülemezliği, aile ortamında ve aile bireylerinin birbirlerine karşı davranışlarında süregiden bir tutarsızlık olarak tanımlanmaktadır. Aile üyelerinin sorumluluklarını tutarlı bir şekilde yerine getirmemeleri durumunda ortaya çıkabilmekte ve aile içindeki alt sistemlerin bozulmasıyla kendini gösterebilmektedir. Alanyazındaki araştırmalarda aile öngörülemezliğinin birçok psikopatoloji için risk faktörü olabileceği gösterilmiştir. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı aile öngörülemezliği ve depresyon arasındaki ilişkide öfke ifade tarzlarının aracı rolünün yapısal eşitlik modellemesi aracılığıyla incelenmesidir. **Yöntem:** Araştırma örneklemini 371 genç yetişkinden oluşmaktadır. Katılımcılara Demografik Bilgi Formu, Geçmişe Dönük Aile Öngörülemezliği Ölçeği, Sürekli Öfke-Öfke Tarzı Ölçeği ve Beck Depresyon Envanterinden oluşan ölçek setleri verilmiştir. **Bulgular:** Ölçüm modelinin test edilmesi ve kabul edilebilir uyum göstermesinin ardından yapısal eşitlik modellemesi yapılmıştır. Sınanan model kabul edilebilir uyum göstermiştir ( $\chi^2/df = 2.500$ , CFI = .924, RMSEA = .064). Aile öngörülemezliği ( $\beta = .38$ ,  $p < .001$ ) öfke ifade tarzlarıyla, öfke ifade tarzları ise depresyonla ilişkili bulunmuştur ( $\beta = .46$ ,  $p < .001$ ). Aile öngörülemezliği, öfke ifade tarzlarının aracılığıyla depresyon puanlarındaki varyansın %21'ini açıklamaktadır. **Tartışma:** Elde edilen bulgular istikrarsız bir aile ortamında büyümenin, ileriki yıllarda görülen depresyon belirtileriyle ilişkili olabileceğini göstermiştir. Bu nedenle depresyonlu kişilerin tedavisinde geçmişte aile öngörülemezliği deneyimleyip deneyimlemediklerinin öğrenilmesi ve tedavi planı yapılırken bu bilginin de göz önünde bulundurulması önemlidir.

**Anahtar Sözcükler:** aile öngörülemezliği, öfke ifade tarzları, sürekli öfke, depresyon

#### SÖZEL BİLDİRİ 44:

### BOSTON ADLANDIRMA TESTİ (BAT-TR) YAŞLI ÖRNEKLEM İÇİN UYARLAMA VE NORM BELİRLEME ÇALIŞMASI

AYTEN EKİNCİ SOYLU\*, BANU CANGÖZ\*\*

\*ERCİYES ÜNİVERSİTESİ

\*\*HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Bu araştırmanın amacı, Boston Adlandırma Testi'nin 60 maddelik uzun formunun Türkçe versiyonunu [BAT-60 (TR)] oluşturmak ve ülkemizdeki 60 yaş ve üstü sağlıklı yetişkinler için norm değerlerini belirlemektir. BAT farklı patolojik durumlarla bağlantılı adlandırma bozukluğunu ölçmek üzere çocuk, yetişkin ve yaşlı bireylerde yaygın olarak kullanılan nöropsikolojik bir testtir. Dilin en temel işlevlerinden birisi olan adlandırma becerisi, bireysel ve kültürel/çevresel faktörlerden etkilenmektedir. **Yöntem:** Araştırma iki aşamadan meydana gelmiştir: (I)Pilot çalışma kapsamında test maddelerinin uyarlaması yapılmış, BAT-60 (TR) versiyonu oluşturulmuş; (II) norm değerleri belirlenmiştir. Pilot çalışmaya 90, norm belirleme çalışmasına 317 gönüllü sağlıklı yaşlı katılmıştır. Katılımcıların seçiminde tarama amacıyla Montreal Bilişsel Değerlendirme Ölçeği, İşlevsel Faaliyetler Anketi ve Geriatrik Depresyon Ölçeği kullanılmıştır. **Bulgular:** Dahil edilme kriterlerini karşılayan katılımcılara BAT-60 (TR) uygulanmıştır. 5 (yaş) x 2 (cinsiyet) x 3 (eğitim) faktörlü ANOVA sonucunda, yaş ( $F_{(4, 287)}=9,69, p<0,001, \eta_p^2=0,12$ ) ve eğitim düzeyi ( $F_{(2, 287)}=198,30, p<0,001, \eta_p^2=0,58$ ) değişkenlerinin BAT-60 (TR) genel puanı üzerindeki temel etkisi ile MANOVA sonucunda, yaş ( $Pillai's Trace=0,21, F_{(4, 287)}=2,24, p<0,001, \eta_p^2=0,05$ ) ve eğitim düzeyi ( $Pillai's Trace=0,61, F_{(2, 287)}=17,82, p<0,001, \eta_p^2=0,31$ ) değişkenlerinin BAT-60 (TR) alt puanları üzerindeki temel etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Cinsiyetin BAT-60 (TR) puanları üzerindeki temel etkisi anlamlı değildir. Sonuçta, yaş ile BAT-60 (TR) genel puanı arasında negatif bir ilişki olduğu gösterilmiştir. Araştırmanın bulguları, BAT'ın diğer kültürlerde yapılmış norm çalışmalarıyla tutarlıdır. BAT-60 (TR) kültürümüze uyarlanmış, ülkemizde yaşlı nüfus oranındaki artış dikkate alınarak 60-92 yaş aralığındaki sağlıklı yaşlı örneklem üzerinde yaş ve eğitim düzeyine göre norm değerleri belirlenmiştir. **Tartışma:** Araştırmanın örnekleme diğer norm çalışmalarıyla karşılaştırıldığında, niceliksel olarak oldukça fazla ve niteliksel olarak temsil edicidir. Sonuç olarak, yaşlı yetişkinlerin adlandırma becerisini objektif ve güvenilir olarak değerlendirmede kullanılabilecek bir nöropsikolojik test hizmete sunulmuştur.

**Anahtar Sözcükler:** boston adlandırma testi türkçe versiyonu, nesne adlandırma, nöropsikolojik testler, uyarlama, normatif değer

## SÖZEL BİLDİRİ 47:

### SÖZEL KISA SÜRELİ BELLEK UZAMI AÇISINDAN SAYI ÜSTÜNLÜĞÜ VAZGEÇİLMEZ Mİ?

ŞENGÜL ERDOĞAN, DİLARA TAŞCI, ELİF IŞIK KEPİR, CELİL SEMİH SEVİNCİK, BANU CANGÖZ

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Kısa süreli bellek (KSB) uzamı, farklı sözel malzeme türlerinin tek bir sunum sonrasında, doğru sırada hatırlanabilen en uzun ardışık madde dizisi olarak tanımlanır ve sayı uzamı (digit-span) göreviyle ölçülür. KSB uzamı ölçümünde kullanılan madde bütünlüğünün dilsel olarak aşına olunan sayıların üstünlük yarattığı üzerinde uzlaşmış bulgudur. Araştırmanın amacı, farklı uyarıcı türlerinin (sayısal olan, olmayan) sözel KSB uzamı üzerindeki etkisini incelemektir. **Yöntem:** Araştırmaya, toplam 64 üniversite öğrencisi katılmıştır. Beck Depresyon Envanteri ve Boston Adlandırma Testi tarama amacıyla kullanılmıştır. KSB uzamı ölçümü için 9 adet sayısal ve 27 adet sözel uyarıcı (Deney 1 ve 2 için 9'ar kelime, 9 renk ismi) araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. **Bulgular:** Deney 1'de uyarıcı türü (sayı ismi ve kelime); Deney 2'de uyarıcı türü (sayı ismi, kelime ve renk ismi) bağımsız, uzam genişliği ve toplam uzam bağımlı değişkenlerdir. Deney 1'de sayı ismi ile kelime uyarıcıları arasında uzam genişliği ( $t(32) = 2.81, p < .05$ ) ve toplam uzam ( $t(32) = 6.17, p < .001$ ) açısından anlamlı fark bulunurken, Deney 2'de ise uyarıcı türünün (sayı ismi, kelime ve renk ismi) toplam uzam ( $F(2, 60) = 54.71, p < .001 \eta^2p = 0.65$ ) ve uzam genişliği ( $F(2, 60) = 36.04, p < .001 \eta^2p = 0.55$ ) üzerindeki temel etkisi anlamlıdır. Toplam uzam için, sayı ismi ( $Ort=19.48, SS=0.54$ ) ile kelime ( $Ort=14.84, SS=0.43$ ) arasındaki ( $p < .001$ ), ve sayı ismi ile renk ismi ( $Ort=15.00, SS=0.50$ ) arasındaki ( $p < .001$ ) fark anlamlıdır. Uzam genişliği için, sayı ismi ( $Ort=6.90, SS=0.17$ ) ile kelime ( $Ort=5.45, SS=0.14$ ) arasındaki ( $p < .001$ ), ve sayı ismi ile renk ismi ( $Ort=5.58, SS=0.17$ ) arasındaki fark anlamlıdır ( $p < .001$ ). Kelime ve renk ismi arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. **Tartışma:** Sonuçlar, sayı uyarıcısının sözel KSB üzerinde etkili ve üstün olduğunu bir kez daha göstermiştir.

**Anahtar Sözcükler:** kısa süreli bellek, kısa süreli bellek uzamı, sözel kısa süreli bellek uzamı

## SÖZEL BİLDİRİ 49:

### FARKLI YÜZ ÇEKİCİLİĞİ DÜZEYLERİNİ TEMSİL EDEN UYARICI SETİ: HACETTEPE-YÜZ SETİ

ÖZLEM ERTAN KAYA, BANU CANGÖZ

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Çalışmanın amacı, bilimsel araştırmalarda değişik amaçlarla kullanılabilecek farklı yüz çekiciliği düzeylerini temsil eden nötr ifadeli yüz fotoğraflarından oluşan bir uyarıcı seti geliştirmektir. **Yöntem:** Çalışmanın ilk aşamasında, 186 (120 kadın, 66 erkek) gönüllü

üniversite öğrencisinin nötr ifadeli vesikalık fotoğrafları çekilmiştir. Fotoğraflarda katılımcılar makyajsızdır ve küpe, pearcing gibi takıları yoktur. Fotoğraflar standart bir forma sokularak (saçların görünmemesi, siyah-beyaz hale getirilmesi vb.) değerlendirmeye hazır hale getirilmiştir. İkinci aşamada, fotoğraflar 11 gönüllü üniversite öğrencisi ( $25.00 \pm 1.95$ ) tarafından *nötr olma durumu ve çekicilik düzeyleri* bakımından 7'li Likert tipi bir ölçekle değerlendirilmiştir. Üçüncü aşamada, tüm yüzlerin sağ ve sol ayna görüntüleri alınarak simetrik versiyonları oluşturulmuştur. Bu aşamada, fotoğraflar 41 gönüllü üniversite öğrencisi ( $20.43 \pm 0.20$ ) tarafından benzer şekilde değerlendirilmiştir. Setteki yüzlerin ikincil cinsiyet özellikleri de ölçülmüştür. **Bulgular:** Değerlendirme aşamasında yeterli sayıda çekici yüz fotoğrafına ulaşılamamıştır. Bu nedenle sağ ve sol simetrik versiyonları oluşturulmuştur. Tüm fotoğraflar (507 adet orijinal, sağ ve sol simetrik) işlemin çok uzun sürmesi nedeniyle sadece 26 gönüllü katılımcı tarafından değerlendirilebilmiş ve sonuçta, daha çeşitli ve yüksek düzeyde çekicilik değerlerine sahip fotoğrafların sol simetrik versiyonlar arasında olduğu görülmüştür. Bu nedenle değerlendirme işlemi 41 gönüllü katılımcı ile sadece sol simetrik yüzler üzerinden devam etmiştir. Sonuçta, ortalama çekicilik değerlerine göre 26 *çekici* (13 kadın, 13 erkek) ve 26 *orta düzey çekici* (13 kadın, 13 erkek) yüz fotoğrafı nihai set için seçilmiştir. Ayrıca, çekici ve orta düzey çekici gruptaki yüzlerin göz genişliği, burun alanı genişliği ve çene uzunluğu gibi ikincil cinsiyet özellikler bakımından farklılaştığı gösterilmiştir. Bulgular, simetrik yüzlerin çekicilik açısından tek başına etkili olmayabileceğini göstermesi bakımından da değerlidir. **Tartışma:** Farklı çekicilik düzeylerini temsil eden toplam 52 nötr ifadeli fotoğraftan oluşan Hacettepe-Yüz Seti oluşturulmuştur. Çalışma, çekicilik düzeyleri bakımından sınıflandırılmış ve karıştırıcı değişkenlerden olabildiğince arındırılmış kullanıma hazır bir fotoğraf setini ilgililerin hizmetine sunmuştur.

**Anahtar Sözcükler:** yüz çekiciliği, yüz fotoğraf seti, ikincil cinsiyet özellikleri, simetri

## SÖZEL BİLDİRİ 50:

### UZMANLAŞMA DİKKAT SÜRECİNİ ETKİLER Mİ?: SANAT ÖZELİNDE BİR GÖZ İZLEME ÇALIŞMASI

BANU CANGÖZ, BAHADIR OKTAY, NECLA RÜZGAR KAYIRAN, SERAP EMMUNGİL KARAMANOĞLU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Sanat profesyonelleri ( $n= 10$ ) ile sanatla ilgisiz ( $n= 10$ ) iki grubu (yaş, cinsiyet ve eğitim düzeyi açısından eşleştirilmiş) farklı sanat dönemlerini temsil eden (klasik, modern, çağdaş) sanat eserlerini çözümleme esnasında dikkatin fizyolojik bir göstergesi olarak kabul edilen göz izleme ve hatırlama ölçümleri açısından karşılaştırmaktır. **Yöntem:** Üç sanat dönemini temsil eden eserler (boyut ve içerdikleri detaylar bakımından eşdeğerdir) için *Area of Interest'ler* (AOI's) belirlenmiştir. Her bir eser için belirlenen AOI' lere iki grup tarafından yapılan toplam odaklanma sayısı, toplam odaklanma süresi, toplam ziyaret sayısı, toplam ziyaret süresi ve ısı haritaları) bağımlı ölçüm olarak alınmıştır. **Bulgular:** Isı haritaları dışındaki tüm bağımlı ölçümler için *Mann Whitney U* analizleri sonucunda, gruplar arasında anlamlı fark bulunmazken (çok sayıda AOI olduğu için anlamlı çıkmayan farklara ait p değerleri özetle sunulmamıştır); ısı haritaları sanat profesyonellerinin sanatla ilgisiz gruba göre Resim 1 ve 3'e

daha fazla odaklandıklarını; Resim 2 için ise tam tersi örüntünün geçerli olduğunu göstermiştir. Resim 1 ve 3'te hatırlama puanları arasında anlamlı bir fark bulunmazken, Resim 2'de sanatla ilgisiz grubun hatırlama puanı daha yüksek bulunmuştur ( $U=14.50$ ,  $p = .006$ ). Her 3 resimde de sanat profesyonelleri daha başarılı çözümleme yapmışlardır (Resim 1 için  $U=7.50$ ,  $p = .001$ , Resim 2 için  $U=1.00$ ,  $p = .000$ , Resim 3 için  $U=7.00$ ,  $p = .001$ ). **Tartışma:** Klasik ve modern dönem eserlerin çözümlenmesinde uzmanlığa daha fazla gereksinim duyulmuştur. Uzmanlar klasik ve modern eserlere daha fazla dikkat harcamışlardır. Uzmanlar klasik, uzman olmayanlar modern dönem eserlerini incelerken ipuçlarından daha fazla faydalanmışlardır. Isı haritalarına göre, iki grup, Resim 1'de erkek yüzüne; Resim 2 ve 3'te ise kadın yüzüne daha fazla dikkat etmişlerdir. Bu bulgu, kadının o dönemdeki toplumsal yeri ve statüsüne ilişkin algının bir göstergesi olarak değerlendirilmiştir.

**Anahtar Sözcükler:** dikkat, uzmanlık etkisi, göz izleme, sanat eseri çözümleme

## **SÖZEL BİLDİRİ 58:**

### **GÜVENSİZ BAĞLANMA STILLERİNİN GÖSTERGELERİ VE TÜRKİYE ÖRNEKLEMİNDEKİ DEĞİŞKENLERLE İLİŞKİSİ**

ECE BEKAROĞLU

*ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Bağlanma, çocuk ile bakım veren kişi arasındaki sürekli ve kalıcı bir bağ olarak tanımlanmıştır. Araştırmacılar bağlanma stillerini genel olarak güvenli ve güvensiz (kaygılı ve kaçınan) olarak iki kategoriye ayırmışlardır. Bu çalışmanın amacı Türkiye'deki örnekleminden elde edilmiş verilerle, güvensiz bağlanma stillerinin cinsiyet, eğitim seviyesi, medeni durum, psikolojik rahatsızlık tarihçesi gibi değişkenlerle ilişkisini araştırmaktır. **Yöntem:** Türkiye'nin farklı şehirlerinde yaşamakta olan 311 katılımcıya online veri sistemi duyurusu ile ulaşılmış ve yaş, cinsiyet, medeni durum, çalışma durumu, sosyo-ekonomik seviye, eğitim seviyesi, yaşanan yer, fiziksel sağlık geçmişi, psikolojik sağlık geçmişi ile ilgili sorular sorulmuştur. "Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II" bağlanma boyutlarını ölçmek amacıyla kullanılmıştır. **Bulgular:** Kadınların erkeklere göre daha fazla kaygılı bağlanma gösterdikleri, lise mezunlarının lisans sonrası eğitim mezunlarına göre daha fazla kaygılı bağlanma sergiledikleri ancak üniversite mezunlarının her iki mezun grubundan farklılaşmadığı, bekar katılımcıların evli katılımcılara göre daha fazla kaygılı ve kaçınan bağlanma stiline sahip oldukları, psikolojik rahatsızlık tarihçesi olan katılımcıların, psikolojik rahatsızlık tarihçesi olmayanlara göre daha fazla kaygılı ve kaçınan bağlanma sergiledikleri bulunmuştur. Bağlanma stilleri ile yaş, çalışma durumu, sosyoekonomik seviye, yaşanan yer ve fiziksel sağlık geçmişi arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır. **Tartışma:** Çalışmanın sonuçları; kadınların erkeklere göre daha kaygılı bağlanma stiline sahip oldukları, düşük akademik başarı ile kaygılı bağlanmanın ilişkili olduğu, kişilerin güvenli bağlanma stiline sahip olanları evlenmek için tercih ettikleri ve güvensiz bağlanma stillerinin psikolojik iyi olmama hali ile ilişkili olduğunu belirten literatürdeki çalışmalar ile tutarlıdır. Bu bağlamda, çalışmanın sonuçları ve çıkarımları, aynı zamanda çalışmanın güçlü ve zayıf yönleri literatür ışığında tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** bağlanma stilleri, cinsiyet, eğitim, medeni durum, psikolojik sağlık

## SÖZEL BİLDİRİ 59:

### İŞİTSEL ÜÇLÜ SESSİZ HARF SIRALAMASI TESTİ'NİN (İÜSHST) TÜRK ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ İÇİN NORM BELİRLEME ÇALIŞMASI: ÖN BULGULAR

ÖZLEM ERTAN KAYA, MÜGE ASLANKARA, BANU CANGÖZ, ZEYNEL BARAN

*HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

**Amaç:** Dikkat ve çalışma belleğinin (ÇB) ölçümünde kullanılan İÜSHST'nin (Auditory Consonant Trigram: ACT) Türk örneklemini için geçerlik/güvenirlik çalışması yapılmıştır. Ancak, norm değerlerinin toplam puan üzerinden belirlenmemiş olması, bilimsel çalışmalarda bireylerin ÇB performansının değerlendirilmesinde bazı kısıtlılıklara neden olmaktadır. Çalışmanın amacı, örneklem sayısını norm belirleme açısından bilimsel olarak daha yeterli (Türk örnekleminiyle yapılan önceki geçerlik/güvenirlik çalışmasında N=26) hale getirerek Türk üniversite öğrencileri örnekleminde hem alt puanlar hem de toplam puan üzerinden norm değerlerini yeniden belirlemektir. **Yöntem:** 153 kadın 107 erkek toplam 260 gönüllü üniversite öğrencisinden veri toplanmış, tarama amacıyla kullanılan Beck Depresyon Envanteri'nden kesme puanının üzerinde puan alan 19 kadın 16 erkek toplam 35 katılımcı analiz dışı bırakılmıştır. Son durumda, 134 kadın 91 erkek toplam 225 gönüllü ve sağlıklı üniversite öğrencisi ( $20,75 \pm 1,66$ ) ön çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Cinsiyet dağılımını eşitleyecek şekilde yaklaşık 300 katılımcıya ulaşmak üzere uygulamalar halen devam etmektedir. Test, toplam 20 maddeden oluşmaktadır. İlk 5 maddede katılımcıdan üç tane sessiz harfi gecikmesiz hatırlaması; geriye kalan 15 maddede ise 2 veya 3 basamaklı bir sayıdan geriye doğru teker teker sayma işlemi yaparak geçen 3, 9 veya 18 saniyeden sonra hatırlaması istenmektedir. Dört gecikme süresi için doğru hatırlanan harf sayılarının toplamı hesaplanmaktadır. **Bulgular:** Testten alınabilecek alt puanlara ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri sırasıyla "0 s gecikme" için  $14,99 \pm 0,1$ ; "3 s gecikme" için  $13,54 \pm 1,57$ ; "9 s gecikme" için  $11,94 \pm 2,14$ ; "18 s gecikme" için  $11,44 \pm 2,78$  ve "toplam puan" için  $51,91 \pm 5,16$ 'dır. **Tartışma:** Türk üniversite örneklemini için İÜSHST'nin alt test ve toplam puanlarına ait norm değerlerine ilişkin ön bulgular belirlenmiştir.

**Anahtar Sözcükler:** çalışma belleği, işitsel üçlü sessiz harf sıralaması testi, norm çalışması

## SÖZEL BİLDİRİ 61:

### GENÇ VE YAŞLI YETİŞKİMLERİN İLERİYE DÖNÜK BELLEK İŞLEVLERİ AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

GÜN PAKYÜREK<sup>\*</sup>, BANU CANGÖZ<sup>\*\*</sup>, SIMON HAINES<sup>\*\*\*</sup>, PETER RENDELL<sup>\*\*\*</sup>

<sup>\*</sup> AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*</sup> HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*\*</sup> AUSTRALIA CATHOLIC UNIVERSITY

#### Özet:

**Amaç:** Gelecekte yapılması hedeflenen bir eylemin hatırlanmasını içeren ileriye dönük bellek (İDB) özerklik, yaşam kalitesi ve gündelik yaşam açısından hayati öneme sahip bir işlev olup, yaşlanmadan nasıl etkilendiği tartışmalı bir konudur. Bu çalışmanın birincil amacı yaşlanmanın İDB performansını ne şekilde etkilediğini incelemektir. İkincil amacı ise laboratuvar temelli bir İDB görevi olan Sanal Hafta Görevi'ni (SHG) (Virtual Week) ülkemiz kültürüne uyarlayarak farklı yaş dönemlerindeki işlevliliğini incelemektir. **Yöntem:** Araştırma 60 genç (18-25 yaş), 37 genç-yaşlı (60-74 yaş) ve 23 yaşlı-yaşlı (75 yaş ve üstü) katılımcı ile yürütülmüştür. Katılımcılar bilişsel tarama testlerinden (Montreal Bilişsel Değerlendirme Ölçeği, İşlevsel Faaliyetler Anketi, Geriatrik Depresyon Ölçeği, Beck Depresyon Envanteri) aldıkları sonuçlara göre araştırmaya dahil edilmiştir. Ayrıca yürütücü işlevlerin ölçümü için Stroop Testi ve İz Sürme Testleri uygulanmıştır. **Bulgular:** SHG'nin ülkemiz kültürüne uyarlaması yapılmış ve güvenilir olduğu gösterilmiştir (*Cronbach Alfa*: 0.77). Yaş değişkeninin SHG puanları üzerindeki etkisini incelemek üzere uygulanan tek yönlü ANOVA sonucunda İDB görevlerinde gençler en başarılı grup olurken; yaşlı-yaşlı grup en düşük puanı elde etmiştir ( $p<.05$ ). **Tartışma:** Sonuçlar, İDB yaş paradoksu kuramını desteklemektedir. Buna göre, gerçek yaşam olaylarında gençler kadar başarılı olan yaşlılar, laboratuvar temelli İDB görevinde düşük performans göstermişlerdir. Bulgular ilgili alanyazın bağlamında tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** ileriye dönük bellek, sanal hafta görevi, yaşlanma, yürütücü işlevler, ileriye dönük bellek yaş paradoksu

## SÖZEL BİLDİRİ 62:

### DUYGUSAL YÜZ İFADELERİNİN VE UYARICI SUNUM SÜRESİNİN ZAMAN ALGISINA ETKİSİ

ŞENGÜL ERDOĞAN, ZEYNEL BARAN

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Günlük hayatta karşılaşılan birçok durum zamanı tahmin edebilme becerisini gerektirmektedir. Dikkat, genel uyarılmışlık düzeyi ve duygu gibi bilişsel süreçler zaman algısında farklılıklara neden olmaktadır. Araştırmanın amacı, evrensel olarak kabul edilen 6 temel duyguya ait yüz ifadelerinin sunum süresi değişimlenmesinin zaman algısı üzerindeki etkisini, ileriye dönük paradigma yöntemlerinden zaman aralığı yeniden oluşturma ve süreyle

sözel tahmin etme yöntemleri aracılığıyla incelemektir. **Yöntem:** Araştırma, dört farklı sunum süresinde (500, 1000, 1500 ve 2000 ms) sunulan duygusal yüz ifadelerinin (kızgınlık, korku, üzüntü, tiksime, şaşkınlık, mutluluk ve nötr) sözel olarak tahmin edilmesi ve yeniden üretilmesini içeren iki farklı yöntemle 75 gönüllü öğrenci (47 Kadın ve 28 Erkek) ile yürütülmüştür. **Bulgular:** Sunum Süresi, Duygu Türü ve Görev Türünün temel etkileriyle Görev Türü\*Sunum Süresi ortak etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ( $p<.05$ ). Her bir sunum süresinde, tüm duygusal yüz ifadeleri hedef süreye göre kısa algılanmakta ve sunum süresi düzeyi arttıkça zamansal bozulmalar artmaktadır. Öte yandan, tüm duygusal yüz ifadelerinin, üzüntü yüz ifadesi hariç, nötr yüz ifadesinden daha uzun algılandığı görülmektedir. Tüm duygusal yüz ifadelerinin göreceli süre ortalamalarına göre; en uzun algılama korku yüz ifadesinde ( $Ort=-0.11$  ms,  $SH=0.02$ ), en kısa algılama üzüntü yüz ifadesindedir ( $Ort=-0.15$  ms,  $SH=0.02$ ). Bununla birlikte, görev türü açısından bakıldığında katılımcılar, zaman aralığı yeniden oluşturma görevindeki uyarıcı sunum sürelerini ( $Ort=-0.06$  ms,  $SH=0.02$ ), süreyi sözel tahmin etme görevindeki sunum sürelerinden ( $Ort=-0.19$  ms,  $SH=0.04$ ) daha uzun algılamaktadırlar. **Tartışma:** İçsel saat modeli ile dikkat ve genel uyarılmışlık düzeyi bağlamında, duygusal yüz ifadelerinin hedef süreye göre kısa algılanması dikkat kaynaklı modelle; nötre göre daha uzun algılanması ise genel uyarılmışlık düzeyi kaynaklı modelle daha uyumlu görünmektedir. Duygusal yüz ifadelerinin zaman algısı üzerindeki etkisinde, genel uyarılmışlık düzeyi ve dikkat kaynaklı ortak etkilerin yanı sıra, zamansal yöntem türlerindeki farklılıklardan kaynaklanan bellek ve karar verme süreçleri de etkili olabilmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** zaman algısı, duygu, dikkat, genel uyarılmışlık düzeyi, duygusal yüz ifadeleri

#### **SÖZEL BİLDİRİ 67:**

#### **ÖRGÜTSEL ÇATIŞMANIN ÖNCÜLLERİ VE SONUÇLARI: ÇATIŞMA ÇÖZME KÜLTÜRÜ, YAŞAM POZİSYONLARI VE GÜDÜLER IŞIĞINDA ÇATIŞMA**

HABİBE TUĞBA EROL KORKMAZ

*MERSİN ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı işyerindeki çatışma düzeyinin öncüllerinin ve sonuçlarının araştırılmasıdır. Çatışma düzeyinin yordayıcısı olarak kişilerin çalıştıkları birimdeki çatışma çözme kültürü, kişilerin yaşam pozisyonları ve temel güdüler ele alınmıştır. Yaşanan çatışmaların kişilerin olumsuz duygulanım düzeyi ve iş doyumu ve üretim karşıtı davranışları ile ilişkileri de incelenmiştir. **Yöntem:** Bu amaçla bir devlet üniversitesinde görev yapmakta olan toplam 388 akademik ve idari personelden anketler aracılığıyla veri toplanmıştır. Katılımcıların %46'sı kadın ve % 54'ü erkektir; yaş ortalaması ise 37.88'dir ( $SS=9.35$ ). Uygulanan anket kapsamında Likert-tipi ölçekler aracılığıyla çalışılan birimin çatışma çözme kültürü, yaşam pozisyonları, güdüler (ihtiyaçlar), çatışma düzeyi, işteki duygu durumu, iş doyumu ve üretim karşıtı davranışlar ölçülmüştür. Elde edilen veri setinde söz konusu ölçeklerin Cronbach Alpha iç-tutarlılık katsayıları .60 ile .87 arasında değişmektedir. **Bulgular:** İlk olarak çatışmanın öncül ve sonuçlarını içeren bir model Yapısal Eşitlik Modellemesi yöntemi ile Lisrel 8.51 programı kullanılarak sınanmıştır. Elde edilen bulgular söz konusu

modelin veri ile yüksek düzeyde uyuma sahip olduğuna işaret etmektedir ( $ki-kare = 18.38$ ;  $sd = 12$ ;  $p > .05$ ;  $RMSEA = .04$ ;  $AGFI = .96$ ). Ek olarak yürütülen varyans analizleri sonucunda yaşam pozisyonları ve güdüler açısından rapor edilen çatışma düzeyinde istatistiksel açıdan anlamlı grup farklılıkları olduğu tespit edilmiştir. **Tartışma:** Modelde yer alan regresyon katsayılarına göre pasif-agresif çatışma çözme kültürü çatışma düzeyini artırmakta, çatışma kişilerin negatif duygu durumunu tetiklemekte ve bu da iş doyumunu düşürürken üretim karşıtı davranışlarda ise artışa eşlik etmektedir. Ayrıca, işyerinde en fazla çatışma ve üretim-karşıtı davranış rapor eden grubun Ben OK Değilim – Sen OK Değilsin grubu olduğu; en fazla iş doyumunu rapor eden grubun ise Ben OK'im – Sen OK'sin grubu olduğu tespit edilmiştir. Onay ihtiyacı en yüksek grup ise Ben OK Değilim – Sen OK'sin grubudur. Güvenli grup, yani hem ben algısı hem de sen algısı olumlu olan grup, beklenildiği üzere daha az çatışma yaşamakta ve olumlu tutum ve davranışlar tecrübe etmektedirler.

**Anahtar Sözcükler:** örgütsel çatışma, çatışma çözme kültürü, iş yerinde duygular, iş doyum, üretim karşıtı davranışlar

## **SÖZEL BİLDİRİ 71:**

### **TANIMA PERFORMANSI İLE ÖLÇÜLEN HAZIRLAMA TÜRLERİNİ ETKİLEYEN DEĞİŞKENLERİN (HAZIRLAYICI VE HEDEF UYARICI ÖZELLİKLERİNİN TÜRÜ, TUTARLILIK DÜZEYİ, SUNUM SÜRESİ VE DUYGULAR) İNCELENMESİ**

BAHADIR OKTAY, BANU CANGÖZ

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

#### **Özet:**

**Amaç:** Bu araştırmanın amacı, olumlu ve olumsuz hazırlama türlerini etkileme potansiyeli olan bazı bağımsız değişkenleri (hazırlayıcı- hedef uyarıcı özelliklerinin türü, tutarlılık düzeyi, eşik altı sunum ve duygular) bütünsel olarak incelemek ve kontrol koşulu ile olumsuz hazırlama koşulu arasında bir ara koşulun (yarı olumsuz hazırlama) var olup olmadığını irdelemektir. Bu amaç doğrultusunda 3 deney tasarlanmıştır. Deney 1 ve Deney 2'de amaç yüz, kelime ve şekillerin eşik altı ve eşik üstü sunum koşulları altında hazırlama üzerindeki etkisini incelemektir. Deney 3'te ise hazırlayıcı uyarıcının birden fazla özelliğinin tutarlı/tutarsız olması durumunun hazırlama türleri üzerindeki etkisini incelemektir. **Yöntem:** Araştırma, her 3 deney için de 50 katılımcı ile olmak üzere toplam 150 katılımcı ile yürütülmüştür. Deney 1'in deneysel deseni 3 (Uyarıcı Türü: Yüz, Şekil, Kelime) x 3 (Hazırlama Türü: Olumlu, Yarı olumsuz, Hazırlama yok) x 2 (Sunum Türü: Eşik altı, Eşik üstü) tüm faktörlerde tekrar ölçümlü; Deney 2'nin 3 (Uyarıcı Türü: Yüz, Şekil, Kelime) x 4 (Hazırlama Türü: Olumlu, Yarı olumsuz, Olumsuz, Hazırlama yok) x 2 (Sunum Türü: Eşik altı, Eşik üstü) tüm faktörlerde tekrar ölçümlü ve Deney 3'ün 3 (Yüz Tutarlılık: Tutarlı, Tutarsız, Kontrol) x 3 (Duygu Tutarlılık: Tutarlı, Tutarsız, Kontrol) x 3 (Hazırlayıcının Duygusal İfadesi: Mutlu, kızgın, nötr) tüm faktörlerde tekrar ölçümlü desendir. **Bulgular:** Her 3 deney için de deneysel desenlere uygun ANOVA'lar yapılmıştır. Üç deneyde de tanıma açısından olumlu, olumsuz ve yarı olumsuz hazırlama deneysel olarak gösterilmiştir. Ayrıca hazırlama açısından yüz ve yüzdeki duygunun birbirlerine bir üstünlüğünün olmadığı ortaya konmuştur. **Tartışma:** Elde edilen bulgular bilişsel hazırlama sürecinin bir süreklilik olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Ayrıca Deney 1 ve 2'de hazırlayıcı kelimelerin eşik altı sunumunun hem olumlu ve olumsuz hazırlama için avantaj sağladığı görülmüştür. Deney 3'te ise duygusal yüz tanıma

görevinde olumsuz hazırlama açısından yüz ve yüzdeki duygu arasında fark olmadığını gösterilmiştir.

**Anahtar Sözcükler:** olumlu/olumsuz hazırlama, yarı-olumsuz hazırlama, tanıma, bilişsel tutarlılık/çelişki, eşik altı sunum

#### **SÖZEL BİLDİRİ 74:**

### **ÇOCUKLARIN TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA SOSYAL DEĞERLENDİRMELERİ: KARMA YÖNTEMLİ BİR ÇALIŞMA**

*BUSE GÖNÜL, BAŞAK ŞAHİN-ACAR, SERHAN YAĞMUR İLGÜN*

*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Çocukların ilk öğrendikleri sosyal kategori olan toplumsal cinsiyet ve bu bağlamdaki sosyal-kültürel atıfların yaygınlığı, çocukların anaokulu yaşlarından itibaren kendi kültürleri içindeki toplumsal cinsiyet rollerini içselleştirmeye başlamalarına yol açar. Bu bağlamda çocuklar, toplumsal cinsiyet rollerini arkadaşlık ilişkilerini düzenlemede önemli bir kriter olarak kullanırlar. Aynı zamanda, çocuklar ilişkilerini düzenlerken sadece sosyal normlara bağlı kalmazlar; birçok durumu, normları göz ardı ederek; eşitlik, hakkaniyet gibi ahlaki temellere dayandırmaktadırlar. Mevcut çalışmanın amaçları; çocukların kadınsı toplumsal cinsiyet normlarına uymayan bir duruma dair değerlendirmelerini nitel olarak ele almak ve çocukların değerlendirmelerindeki gelişimsel farkları incelemektir. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemini Ankara’da ikamet etmekte olan 71 10 yaş (*Ort.* = 10.01 yıl, *SS* = 4.24 ay) ve 71 13 yaş (*Ort.* = 13.05 yıl, *SS* = 3.82 ay) grubundaki çocuklar oluşturmuştur. Ölçüm aracı olarak çocuklara, oğlan çocuklarından oluşan bir gruba, bir kız çocuğunun oyuna dahil olmak istediğinin söylemesi ile başlayan bir hikâye sunulmuştur. Hikâyenin “birlikte oynayan erkek öğrenciler...” cümlesi yarım bırakılmıştır ve geri kalanının çocuklar tarafından tamamlanması istenmiştir. Çocukların hikâyeleri tümevarım kodlama yöntemi ile tema analizine tabi tutulmuştur. Ayrıca, hikâyelerde ortaya çıkan temaların kullanım sıklığında orta çocukluk ve orta ergenlik grupları arasındaki farklar bağımsız grup t testi ile incelenmiştir. **Bulgular ve Tartışma:** Sonuçlar, katılımcıların bir kız çocuğunun, oğlan çocuklarından oluşan bir gruba dahil olma isteğini toplumsal cinsiyet rolleri, sosyal normlar ve ahlaki değerler bağlamında değerlendirdiklerini göstermektedir. Tema analizine göre yaygın biçimde gözlenen alt temalar; cinsiyete dayalı dışlama, cinsiyete dayalı dahil etme, kalıp yargı atıfları, cinsiyet eşitliğinin önemine dair ve ayrımcılık karşıtı atıflar, telafi edici ahlaki davranışlar, sosyal norma uymayan davranışları meşrulaştırma şeklinde sıralanabilir. Alt temaların kullanım sıklığında ise, iki yaş grubu arasında farklar gözlemlenmiştir. Orta çocukluk dönemine göre, orta ergenlik dönemindeki çocukların hikayelerinde toplumsal cinsiyet rollerine daha fazla bağlı kalarak norm dışı davranışları daha az kabullenici değerlendirmişlerdir. Ortak sonuçlar, sosyal normların çocukların gelişim süreçleri içinde kültürleşme ile etkileşime geçerek toplumsal cinsiyete dair tutumlarını etkilediği göstermektedir.

**Anahtar Sözcükler:** toplumsal cinsiyet, sosyal değerlendirmeler, orta çocukluk, orta ergenlik

## SÖZEL BİLDİRİ 81:

### ORTAK ÖTEKİ SURİYELİ: SOSYAL KİMLİK VE GERÇEKÇİ ÇATIŞMA BAĞLAMINDA SURİYELİ TEMSİLİ

SAMI ÇOKSAN, CANAN ERDUGAN, BENGİ ÖNER-ÖZKAN

ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Araştırmanın amacı (1) yaş, cinsiyet, eğitim durumu, gelir düzeyi, politik yönelim ve dindarlık gibi değişkenlerce heterojen bir grubun Suriyeli mülteci temsillerini ortaya çıkarmak; (2) katılımcıların etnik gruplarıyla kurdukları özdeşimlerinin Suriyeli mülteci temsilleriyle olan ilişkisini Sosyal Kimlik Kuramı ve Gerçekçi Çatışma Kuramı bağlamında incelemektir. **Yöntem:** Çalışmaya 22-78 yaş aralığında 34 kişi katılmıştır. Etnik kökene yönelik aidiyet değerlendirmeleri Kenworthy ve arkadaşları tarafından geliştirilen Özdeşim Ölçeği ile ölçülmüştür. Suriyeli mülteci temsiline yönelik bilgi toplamak amacıyla yazarlar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu çerçevesinde gerçekleştirilen görüşme bir ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir. **Bulgular:** Yazıya geçirilen kayıtlar bağımsız olarak yazarlar tarafından incelenmiş, en sık tekrar eden ifadeler (1)Ekonomik Yük ve Finansal Tehdit Suriyeli, (2)Toplumsal Yıkıcı Suriyeli, (3)Kültürel Kırletici Suriyeli, (4)Göçmen/Mülteci Suriyeli, (5)Ülkesini Bırakan/Kaçan Suriyeli, (6)Dilenci/Evsiz Suriyeli, (7)Çok Çocuklu Suriyeli temaları altında toplanmıştır. Temsil temalarının içeriklerinin işevuruk tanımları katılımcıların yanıtlarıyla birlikte iki bağımsız yargıcıya gönderilmiştir. Yargıcılardan (1)hangi katılımcının bu temalar altında toplanabilecek ifadelerinin olduğunu tespit etmeleri (2)her bir katılımcının yanıtlarının (a)Kültürel Kırletici Suriyeli, (a)Ekonomik Yük ve Finansal Tehdit Suriyeli temsillerine ne derecede uygun olduğunu 0-4 arasında puanlamaları istenmiştir. Sırasıyla temaların altına yüklenen ifadeleri kullanan katılımcı sayıları  $n=33, 26, 24, 22, 17, 17$  ve  $15$ 'tir. Kodlamalar için yargıcılar arası güvenilirlik katsayısı Cohen's  $\kappa=1.00$  ile  $.65$  arasında değişmektedir. Katılımcıların özdeşimi Suriyelilerin kültürel kırletici olarak temsil edilme gücünü yordarken ( $F(1,32)=11.24, R^2=.26, \theta=.51, t=3.35, p<.05$ ) finansal tehdit olarak temsil edilme gücünü yordamamaktadır. Suriyelilerin finansal tehdit olarak temsil edilme gücü kültürel kırletici olarak temsil edilme gücünden daha yüksektir,  $t(33)=3.62, p<.001$ . Kodlamalar için yargıcılar arası güvenilirlik katsayısı  $rwg=.75$  ve  $.89$ 'dur. **Tartışma:** Suriyeli mülteci temsilleri, farklı coğrafyalardaki bireylerin farklı kökenden mülteci temsilleriyle benzeşmektedir. Belirsiz koşullar altındaki temasın 'yeni gelenlere' yönelik tehdit algısı oluşturması literatürde sıklıkla vurgulanmaktadır. Bireylerin temaslarına yönelik iyileştirmeler yerel halkın Suriyeli temsillerini olumlulaştırabilir. Dış grup üyelerini homojenleştirme oldukça yaygın bir süreçtir. Suriyelilerin sosyal görünürlüklerine yönelik iyileştirici müdahaleler olumsuz temsilleri, Suriyeli mülteciler lehine değiştirebilir.

**Anahtar Sözcükler:** gerçekçi tehdit, mülteci, sembolik tehdit, sosyal kimlik, temsil

## SÖZEL BİLDİRİ 82:

### YAKIN İLİŞKİDE OLDUĞU KİŞİYE KARŞI ÖLÜMCÜL EYLEME GEÇEN YETİŞKİN KADINLARIN RUHSAL DURUMLARININ RORSCHACH TESTİ İLE KLİNİK AÇIDAN İNCELENMESİ

TÜLAY AYDIN TÜRKMEN

*İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

**Amaç:** Bu çalışma ile eşine, sevgilisine, çocuğuna, ebeveynlerinden birine veya kardeşine karşı ölümcül eyleme geçen yetişkin kadınlarla ilgili yapılan çalışmalara ve yürütülecek terapi süreçlerine katkıda bulunması hedeflenmektedir. **Yöntem:** Bakırköy, Gebze, Sincan ve İzmir Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kalan, yakınına karşı öldürme suçu işlemiş 68 yetişkin kadına, gerçekleştirilen ön görüşmelerin ardından, Rorschach Testi uygulanmış ve belirlenen 5 kişi ile TAT uygulamasının ardından ortalama 7 seans süren klinik görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu yöntemlerle kişilerin erken dönem nesne ilişkileri hakkında bilgi toplanmış ve yakınlarına karşı gerçekleştirdikleri ölümcül eylemin ruhsallıklarında nasıl bir yer tuttuğu anlaşılmaya çalışılmıştır. **Bulgular:** Yakınına karşı ölümcül eyleme geçen yetişkin kadınlarla gerçekleştirilen psikanalitik yönelimli ön görüşmeler, projektif testler ve klinik görüşmelerden elde edilen bulgular incelendiğinde, kişilerin erken dönem nesne ilişkilerinde dair birtakım eksiklikler yaşamaları sebebiyle öznellik kurulumlarında sakatlanmalar yaşadıkları ve bu bağlamda düşünce organizasyonlarında bozulmalar yaşayarak olumsuz duygulanımlar karşısında eyleme geçme ihtimallerinin arttığı bulgulanmıştır. **Tartışma:** Öznenin ötekiyle ilişkisinin ilki olan anne ile ya da bakım verenle kurulan ilişkinin dinamiği yaşamın ilerleyen döneminde, diğer nesnelerle de kurulacak olan ilişkinin belirleyicisi olması bakımından oldukça kritiktir. Bu bağlamda bireyin özneliliğinin oluşumu ve ruhsallığın gelişimi açısından birçok teorisyen erken çocukluk evresini ele almıştır. Erken dönemde nesne ile kurulan bağda yaşanan bir takım gelişimsel duraksamalar ve bunun yol açtığı sorunlar, kişinin düşünce süreçlerinin bozulmasına, dil kapasitelerinin gelişmemesine, dürtü organizasyonunda ve duygularını anlamlandırmakta zorlanmalarına dolayısıyla eyleme geçme risklerinin artmasına sebep olmaktadır. Bu bağlamda elde edilen bulgular literatür ile benzerlik göstermekte olup, kuramsal ve işlemsel hipotezleri destekler niteliktedir.

**Anahtar Sözcükler:** rorschach testi, yakınına karşı ölümcül eyleme geçiş, nesne ilişkileri

## SÖZEL BİLDİRİ 84:

### PSİKOLOJİK DIŞLANMA İLE İNTERNET KULLANMA ALIŞKANLIKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİDE ÖZ DUYARLIĞIN ARACI ROLÜ

MEHMET KAVAKLI \*, ORHAN AYDIN \*\*

\* *NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ*

\*\* *UFUK ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

**Amaç:** Bu araştırmanın amacı psikolojik dışlanma ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkide öz duyarlığın aracı rolünü incelemektir. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi'nde eğitim gören toplamda 457 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Öz Duyarlık Ölçeği ve Sosyal Dışlanma Ölçeği kullanılmıştır. **Bulgular:** Yapılan aracılık analizleri psikolojik dışlanmanın “görmezden gelinme” boyutunun internet bağımlılığının tüm boyutları, “dışlanma” boyutunun ise “tolerans” ve “kişilerarası ve sağlık problemleri” boyutları ile pozitif yönde ilişkili olduğunu ve öz duyarlılığın tüm bu ilişkilerde kısmi ya da tam aracı değişken olarak rol oynadığını göstermiştir. **Tartışma:** Psikolojik dışlanma ve internet bağımlılığı arasındaki ilişki Williams'ın ihtiyaç tehdidi modeli çerçevesinden yapılabilir. Bireyler dışlanma tarafından tehdit edilen psikolojik ihtiyaçlarını tatmin etmek ya da günlük yaşamda hedef oldukları tehdit edici sosyal ilişkilerinden uzak durmak amacıyla internete yöneliyor olabilirler. Öz duyarlığın aracı rolüne ilişkin bulgular ise, bu kavramın tanımlayıcı özellikleri dikkate alınarak birkaç değişik açıdan tartışılabilir. Bunlardan biri, öz duyarlık boyutunda yüksek olan bireylerin daha az dışlanma algılamalarıdır. Bir diğer neden, dışlanma algılasalar bile, öz duyarlığı yüksek olan bireylerin, bu konuda kendilerine karşı daha az yargılayıcı olmaları, bu tür bir yaşantının insan olmanın bir parçası olduğunu düşünmeleri ve dolayısıyla ihtiyaç tehdidi yaşamamalarıdır. Diğer yandan, yine öz duyarlığın belirleyici özellikleri çerçevesinden bakıldığında, dışlanma ve ihtiyaç tehdidi yaşasalar ve ihtiyaçlarını tatmin etme amacıyla internete yönelseler bile, öz duyarlığı yüksek olan bireylerin bunu bir bağımlılık boyutuna taşıma olasılıklarının daha düşük olduğu söylenebilir.

**Anahtar Sözcükler:** psikolojik dışlanma, internet kullanımı, internet bağımlılığı

## SÖZEL BİLDİRİ 93:

### AİLE İKLİMİ VE GÖNÜLLÜK DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ: EBEVEYN SOSYALLEŞMESİNİN ROLÜ VE SOSYAL VİCDAN ETKİSİ

HATİCE IŞIK-BAŞ<sup>\*</sup>, BUSE GÖNÜL<sup>\*\*</sup>, SEREN GÜNEŞ<sup>\*\*</sup>

<sup>\*</sup> ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*</sup> ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Bireyleri bir sivil katılım türü olan gönüllü organizasyonlara dâhil olmaya motive eden faktörler arasında; bireysel farklılıklardan, ailesel ve sosyal düzleme kadar birçok etmen bulunmaktadır. Geçmiş çalışmalar sivil katılıma önem veren ailelerde büyüyen çocukların, yüksek oranlarda sivil katılım gösterdiğini göstermiştir. Ayrıca, kişisel olarak toplumda ortaya çıkan sorunlara karşı sorumlu hissetmek de sivil katılımı arttırmaktadır. Sosyal vicdan (social conscience) olarak adlandırılan bu kavram, bireylerin parçası oldukları toplumlarda olumlu değişimler yaratma yönünde isteklerinin yüksek olmasına işaret eder. Türkiye gibi yaygın benlik kurgusunun ilişkisellik üzerine olduğu kültürlerde, aile içindeki psikolojik iklimin bireyin yaşamını önemli oranda şekillendirdiği bilinmektedir. Mevcut çalışmada, aile iklimi ve gönüllülük arasındaki ilişkide, ebeveynler ile sivil katılım hakkında sosyalleşmenin aracı rolü incelenmiş ve sosyal vicdanın bu ilişkinin üzerindeki düzenleyici rolü araştırılmıştır. **Yöntem:** Çalışmaya 572 yetişkin katılmıştır (Ort. yaş= 21.75, SS = 1.74, 324 kadın). Katılımcılar gönüllülük katılım sıklıklarını da raporladıkları demografik bilgi formunu, Aile İklimi Ölçeği'ni (aile içi ilişkisellik, bilişsel uyum ve kuşaklar-arası otorite) ve Sosyal Vicdan Ölçeği'ni doldurmuşlardır. Ayrıca, katılımcılar anne ve babaları ile gönüllülük hakkında konuşma sıklıklarını belirtmişlerdir. Aracılık etkilerini test etmek üzere Hayes'in PROCESS makrosu kullanılmıştır. **Bulgular:** Aile ikliminin iki alt ölçeği, aile içi ilişkisellik ve bilişsel uyum ile gönüllülük arasındaki ilişki hem anne hem de baba ile sosyalleşme tarafından anlamlı bir şekilde yordanmıştır. Ardından, sosyal vicdan değişkeninin bu aracı ilişkiyi düzenleyici rolü PROCESS makrosu, model 14 ile test edilmiştir. Dolaylı etkilerin tümü anlamlı bulunmuştur (anne ile sosyalleşme; aile içinde ilişkisellik 95% CI [-.15, -.04], bilişsel uyum 95% CI [-.15, -.04] ve kuşaklar-arası otorite 95% CI [-.15, -.04]; baba ile sosyalleşme; aile içi ilişkisellik 95% CI = [.01, .13], bilişsel uyum 95% CI = [.01, .13], ve kuşaklar arası otorite 95% CI = [.01, .13]). **Tartışma:** Sonuçlar, sosyal vicdanın aile içindeki iklimin, ebeveynler ile gönüllülük hakkında paylaşımı ile etkileşime geçerek, gönüllü katılımı etkilediğini ve bu ilişkinin katılımcıların sosyal vicdanı tarafından düzenlediğini göstermiştir.

**Anahtar Sözcükler:** gönüllülük, aile iklimi, sosyal vicdan

## SÖZEL BİLDİRİ 96:

### TEHDİT BELİRGİNLİĞİNİN CUMA HUTBELERİNDE AHLAKİ VURGULARA ETKİSİ

SİNAN ALPER<sup>\*</sup>, FATİH BAYRAK<sup>\*\*</sup>, ELİF ÖYKÜ ÜS<sup>\*\*</sup>, ONURCAN YILMAZ<sup>\*\*\*</sup>

<sup>\*</sup>YAŞAR ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*</sup>BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*\*</sup>DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Ahlaki Temeller Kuramı alanyazını, tehdit algısının bağlanım ahlaki temellerine (*sadakat, otorite ve kutsallık*) verilen önemi arttırdığını ortaya koymuştur. Bu çalışmada, ülke çapındaki algılanan tehdit seviyesinin, Cuma hutbelerindeki bağlanım ahlaki temellerine yapılan vurguları (değinilme sıklığını) arttırıp arttırmadığı incelenmiştir. **Yöntem:** Diyanet İşleri Başkanlığı'nın internet sitesinden, Ocak 2001 ve Haziran 2018 arasında İstanbul'da okunmuş Cuma hutbelerinin tam metinleri edinilmiştir. Sonrasında, altı araştırmacının dahil olduğu bir süreç sonucunda, Türk Dil Kurumu'na ait Türkçe sözlüğün tamamının incelenmesiyle 217 kelimeden oluşan Türkçe Ahlaki Temeller Sözlüğü oluşturulmuş, bu sözlük çerçevesinde hutbelerdeki ahlaki vurguların seviyesi belirlenmiş ve bunların tehdit algısıyla olan ilişkisi incelenmiştir. Tehdit algısını ölçmek için üç farklı araç kullanılmıştır: (1) Ulusal bir gazetede terörle ilişkili yayımlanmış haberlerin tüm haberlere oranı; (2) Google'da Türkiyeli kullanıcıların terör ile ilişkili yaptığı aramaların sıklığı; ve (3) Türkiye'nin Jeopolitik Risk İndeksi tarafından belirlenmiş risk seviyesi. Tehdit algıları ve ahlaki vurgular arasındaki ilişki, mevsimsellik, dönemsellik, genel eğilim ve özilişki (otokorelasyon) gibi faktörleri hesaba katan Zaman Dizisi Analizi (*Time Series Analysis*) vasıtasıyla incelenmiştir. **Bulgular:** Üç farklı tehdit algısı ölçümünün hepsi, sadakat temeline yapılan vurguyla anlamlı düzeyde ilişkili bulunmuştur. Diğer bir deyişle, Türkiye toplumundaki tehdit algısı arttıkça, Cuma hutbelerinde sadakatin önemine ve ihanetin olumsuzluğuna yapılan vurgu artmaktadır. Diğer ahlaki temellerle ise tutarlı bir ilişki tespit edilmemiştir. **Tartışma:** Bulgular, Ahlaki Temeller Kuramı'yla kısmi olarak örtüşmüştür. Bu sonuçlar, sadece sosyal psikoloji alanyazınındaki kuramsal tartışmalar için değil, aynı zamanda toplumsal hayata dair de önemli pratik çıkarımlar sağlamaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** ahlak, ahlaki temeller, din, tehdit, terör

## SÖZEL BİLDİRİ 98:

### ANNE VE ÇOCUKLA İLİŞKİLİ FAKTÖRLERİN ERKEN ÇOCUKLUKTAKİ DAVRANIŞSAL PROBLEMLERE ETKİSİ

BELİZ KORKUT\*, GİZEM ARIKAN\*\*, ALİ İLHAN\*\*, ASİYE KUMRU\*\*

\*İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ

\*\*ÖZYEGİN ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Ekolojik Sistem Teorisi hem bireysel hem de çevresel faktörlerin çocuk gelişiminde etkili olduğunu ve bu faktörlerin davranışsal problemler ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Çocuklukta içselleştirme (Örn: başka insanlarla bir arada olmaktan çekinme) ve dışsallaştırma (Örn: isteğinin hemen karşılanması için ısrarcı olma) davranışsal problemlerinin olumsuz etkileri yetişkinliğe kadar görülmektedir. Çalışmalar ebeveynlik stresinin, annenin çocuğun davranışlarına yüklediği olumsuz niyetin, çocuktan yüksek gelişimsel beklentiler içinde olunmasının ve çocuğun olumsuz mizaç özelliklerinin erken çocukluk dönemindeki davranışsal problemler için risk oluşturabileceğini vurgularken, annenin algıladığı sosyal desteğin koruyucu olabileceğine işaret etmektedir. Ülkemizde erken çocukluk döneminde, içselleştirme ve dışsallaştırma davranışları için risk ve koruyucu olabilecek faktörlerle ilgili araştırmalar sınırlıdır. Araştırmamızda ebeveynlik stresinin, annenin çocuğun davranışlarına yüklediği olumsuz niyetin, çocuktan yüksek gelişimsel beklentiler içinde olunmasının ve çocuğun olumsuz mizaç özelliklerinin içselleştirme ve dışsallaştırma davranışlarıyla ilişkisi incelenmektedir. **Yöntem:** Çalışmaya, 19-51 ay arası (Ortyaş = 32.34 ay) çocuğu olan 67 (Ortyaş = 33.51 yıl) anne Ebeveyn Stres İndeksi, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, Çocuk Niyetliliği Ölçeği, Gelişimsel Beklentiler Ölçeği, Mizaç Ölçeği ve 1,5-5 Yaş Çocuk Davranışı Değerlendirme Ölçeği'ni doldurarak katılmıştır. **Bulgular:** Değişkenler arasındaki ilişkiyi ölçmek için hiyerarşik regresyon analizi uygulanmıştır. Çalışma sonuçlarına göre çocuğun duygusal mizacı ( $F(1, 65) = 41.30, \theta = .62, p < .001$ ) ve annenin ebeveynlik stresi ( $F(5, 61) = 13.04, p < .001$ ) içselleştirme davranışlarını; çocuğun duygusal ve etkinlik mizacı ( $F(2,64) = 11.30, p < .001$ ) ve annenin ebeveynlik stresi ( $F(6,60) = 9.69, p < .001$ ) dışsallaştırma davranışlarını pozitif olarak yordamaktadır. Aynı zamanda, ebeveynlik stresi duygusal mizaç ile içselleştirme davranışları arasında kısmi aracılık (Sobel test statistic = 4.57,  $p < .001$ ) yaparken, duygusal mizaç ile dışsallaştırma davranışları arasında temel aracılık (Sobel test statistic = 5.76,  $p < .001$ ) rolü oynamaktadır. **Tartışma:** Erken dönem çocuklukta çocuğun duygusal mizacı ve annenin ebeveynlik stresi özellikle içselleştirme davranışları için, çocuğun duygusal ve etkinlik mizacıyla annenin ebeveynlik stresi dışsallaştırma davranışları için risk oluşturabilmektedirler. Ülkemizde, annelerin ebeveynlik streslerini düşürmek için yapılacak müdahaleler mizacın olumsuz etkisini ve çocuktaki davranışsal problemleri azaltmakta önemli rol oynayabilir.

**Anahtar Sözcükler:** mizaç, ebeveynlik stresi, davranışsal problemler, erken çocukluk dönemi

## SÖZEL BİLDİRİ 102:

### GELİŞİMSEL BOZUKLUĞU OLAN BİREYLERİN KARDEŞLERİNDE OLUMSUZ DUYGULAR: ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMALAR VE SİSTEMİ MEŞRULAŞTIRMANIN ROLÜ

AYBÜKE YALDIZ, NEVİN SOLAK

*TED ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

Araştırmalar, gelişimsel bozukluğu olan bireylerin kardeşlerinin, yaşamlarında genellikle olumsuz duygular deneyimlediklerini göstermektedir. Fakat bu kardeşlerin olumsuz duygu deneyimlerinin altında yatan psikolojik yordayıcılar hakkında çok az bilgi vardır. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı gelişimsel bozukluğu olan bireylerin kardeşlerinin olumsuz duygularının bilişsel ve motivasyonel yordayıcılarını açıklamaktır. Gelişimsel bozukluğu olan bireylerin kardeşleri, duygular, erken dönem uyumsuz şemalar ve sistemi meşrulaştırma literatürlerinden hareketle, gelişimsel bozukluğu olan bireylerin kardeşlerinin olumsuz duygularının yüksek miktarda erken dönem uyumsuz şema ve düşük miktarda ruh sağlığı sistemini meşrulaştırma eğilimi tarafından yordanacağı ileri sürülmüştür. Buna ek olarak, gelişimsel bozukluğu olan bireylerin kardeşlerinin, gelişimsel bozukluğu olmayan bireylerin kardeşlerine kıyasla daha fazla olumsuz duyguya, erken dönem uyumsuz şemalara ve sistemi meşrulaştırma eğilimine sahip olacağı hipotezi kurulmuştur. **Yöntem:** Yapılan korelasyonel çalışmada 72 gelişimsel bozukluğu olan bireyin kardeşinden, 109 gelişimsel bozukluğu olmayan bireyin kardeşinden veri toplanmıştır. **Bulgular:** Sonuçlar, beklenildiği gibi, sistemi meşrulaştırma eğiliminin ve Kopukluk, Zedelenmiş Özerklik gibi şema alanlarının olumsuz duyguların önemli yordayıcıları olduğunu göstermektedir. Buna ek olarak, gelişimsel bozukluğu olan bireylerin kardeşleri, gelişimsel bozukluğu olmayan bireylerin kardeşlerinden daha fazla kardeşle ilişkili olumsuz duygu, daha fazla erken dönem uyumsuz şema ve yüksek oranda ruh sağlığı sistemini meşrulaştırma rapor etmişlerdir. **Tartışma:** Çalışma sonuçlarının gelişimsel bozukluğu olan bireylerin kardeşleriyle yapılacak olan terapi sürecine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** kardeş, gelişimsel bozukluk, duygular, erken dönem uyumsuz şemalar, sistemi meşrulaştırma

## SÖZEL BİLDİRİ 104:

### SÜRGÜNÜN PATOLOJİSİ KIRIM TATARLARIN SÜRGÜN TRAVMASININ SÖYLEM ANALİZİ

ANJELIKA ŞİMŞEK

*ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

‘1944 yılında işlenmiş suçun sonucu olarak, binlerce, binlerce kardeşimi kaybettim. Ve bu hatırlanmalı! Auschwitz ve Dachau krematoryumları gibi hatırlanmalı!’ Mustafa Jemilev Kırım Tatarları, kolektif bilinçleri Kırım yarımadasının topraklarına ve 1944 deki onun travmatik kaybına bağlanmasıyla belirlenmiş bir millettir. Nüfusunun neredeyse tamamının,

atalarının vatanlarından Ural ve Özbekistan'ın sert iklimlerine kadar sürgün edilmeleri, kolektif bilinçlerini şekillendiren en önemli olaydır. Kırım Tatarları, anlatılarında Kırım yarımadasının cennet doğasını ve sürgün edilmenin dehşetini sonraki kuşaklarına aktarmaya devam etmektedirler. Bu anlatılarda Kırım yarımadasının Kırım Tatarlarının tek vatanı olarak önemini ve büyük kayıplarını yaşadığını vurgulanmaktadır. Sürgün sırasında yaşanan dehşet, ölümler ve kayıplar, Shoaha benzer şekilde, Kırım Tatarların ulusal bilincinin sürdürülmesinde rol oynamaktadır. 1990'larda, SSCB'nin sürgündeki Kırım Tatar nüfusunun yarısından fazlası Kırıma dönebilmişti. Anavatan ve trajik kayıplar anlatıları, vatanlarına geri dönebilecekleri zamana kadar sürgünde bir ulus olarak var olmayı sürdürmelerinin temelini oluşturmuştur. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı sürgüne maruz kalmış Kırım Tatarlarının anlatılarındaki travmatik hafızanın Söylem Analizi yöntemi ile incelenmesidir. **Yöntem:** Travmatik deneyimler, DSM-5 tanı kriterlerine dayanarak incelenmiş. Söylem Analizinde 4 tane Türkçe ve 10 tane Rusça, Sürgüne maruz kalmış Kırım Tatar olarak kendini tanıtan bireyin anlatıları kullanılmıştır. **Bulgular:** Analiz sırasında sürgünün DSM-5 göre travmatik anılarına dair 'kayıp', 'dehşet', 'korku' 'çaresizlik' ve 'geçmeyen acı' repertuarlar bulunmuştur. **Tartışma:** Sonuç olarak, 74 yılın geçmesine rağmen, yaşanan sürgünün travmatik izleri canlılığını korumaya devam etmektedir. Bazı bireyler, Anavatanlarına dönüş haklarını kazanmalarına rağmen, sürgün sırasında yaşanan dehşeti hafızalarında canlı tutmaya devam etmektedirler ve sonraki kuşaklara aktarmaya devam etmektedirler.

**Anahtar Sözcükler:** kırım tatarları, sürgün, ruhsal travma, söylem analizi, kuşaklararası travmanın iletimi

#### **SÖZEL BİLDİRİ 107:**

#### **PSİKODRAMA GRUP TERAPİSİNİN İŞİTME ENGELLİ ERGENLERİN DEPRESİF BELİRTİLERİ VE UMUTSUZLUK DÜZEYİ ÜZERİNE ETKİSİ**

DENİZ ŞARLAK\*, ERDİNÇ ÖZTÜRK\*\*

\* MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ

\*\* İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

#### **Özet:**

**Amaç:** Araştırma, psikodrama grup terapisinin işitme engelli ergen bireylerin depresif belirtileri ve umutsuzluk düzeyi üzerine etkisini incelemek amacıyla deneysel desene göre yapılmıştır. Araştırmada, ergenlerin depresyon belirtilerini tanımaları, bu belirtilere yönelik başetme yollarını yaşamlarında kullanmaları ve psikodrama grup terapisinde elde edilen tüm beceriler ile ergenler depresif belirtilerle daha sağlıklı başa çıkabilmeyi ve umut düzeylerinin artırılması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Araştırmaya Beck depresyon ölçeğinden hafif düzey depresif belirtiler ve umutsuzluk gösteren, 14-17 yaş aralığında olan 40 işitme engelli ergen (20 kontrol grubu ve 20 deney grubu) alınmıştır. Psikodrama grup terapisi haftada 1 gün (3 saat) 10 oturum olarak yapılmıştır. Araştırmada ön test/son test kontrol gruplu deneysel model üzerinden çalışılmıştır. Veri ölçmede Beck Depresyon Ölçeği, Beck Umutsuzluk Ölçeği ve Kısa Semptom Envanteri kullanılmıştır. Ölçekler, deney ve kontrol grubundaki katılımcılara öntest ölçümü, sontest ölçümü ve izlem testi ölçümü olarak sunulmuştur. Veriler Wilcoxon İşaretli Sıra Testi ile analiz edilmiştir. **Bulgular:** Araştırmaya 40 kişi alınmış olup, yaş ortalamaları 16.82±2.61 (14-17 yıl) idi. Ergenlerin % 60.2'si kız, %71.1'inin eğitim düzeyi lise,

%86.4'ü ailesi ile birlikte yaşamaktadır. Araştırmada deney grubunda yer alan işitme engelli ergenlerin depresyon ve umutsuzluk öntest ve son test puan ölçümleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. (depresyon;  $z=-2,327$   $p<.05$ , umutsuzluk;  $z=-2,049$   $p<.05$ ). Beck Umutsuzluk Ölçeği deney grubu son test puan ortalamalarına göre ( $X=3.75$ ,  $ss=3.18$ ) ve kontrol grubu ( $X=7.78$ ,  $ss=4.23$ ) arasında anlamlı fark tespit edilmiştir. Uygulanan psikodrama grup terapisinde deney grubundaki işitme engelli ergenlerin depresyon belirtilerinin azaldığı ve umut düzeylerinin arttığı belirlenmiştir. **Tartışma:** Katılımcılar depresif belirtiler ve umutsuzlukları üzerinde kendilerini ifade edebilmiş, aynı zamanda diğer grup üyelerinin de yardımını alarak düşünce, duygu ve davranışlarını yeniden yapılandırma yöntemi ile düzenlemiştir.

**Anahtar Sözcükler:** işitme engelli, ergen, depresyon, umutsuzluk, psikodrama, grup terapisi

## SÖZEL BİLDİRİ 110:

### “T A M A M” VE “#DEVAM” DİYENLER VURGULADIKLARI AHLAKİ BOYUTLAR AÇISINDAN BİRBİRİNDEN NASIL FARKLILAŞIYORLAR?

FATİH BAYRAK\*, SİNAN ALPER\*\*

\*BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ

\*\*YAŞAR ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** 24 Haziran 2018 seçimleri öncesinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın “Millet tamam derse çekiliriz” ifadesini kullanmasının ardından “T A M A M” ve “#DEVAM” etiketlerini kullanan insanlar kısa süre içerisinde 2 milyonu aşkın *tweet* atmıştır. Bu çalışmada, tamam ve devam etiketleriyle paylaşılan *tweet*ler Ahlaki Temeller Kuramı çerçevesinde ele alınmış ve iki grubun *tweet*lerinde farklı ahlaki boyutlara yapılan vurgular incelenmiştir. **Yöntem:** Seçimler öncesinde “T A M A M” ve “#DEVAM” etiketlerini kullanarak *tweet* atan kişiler içerisinde seçkisiz olarak seçilen 186.554 kişinin *tweet*lerine R yazılımında hazırlanan kod aracılığıyla erişilmiştir. *Tweet*lerde yer alan linkler, rakamlar ve görseller temizlenerek metinler analize hazır hale getirilmiştir. Ardından Türkçedeki kelimelerin anlamları bakımından Ahlaki Temeller Kuramı'nda yer alan beş farklı ahlaki boyuta göre tasnif edilmesiyle hazırlanmış olan Türkçe Ahlaki Temeller Sözlüğü kullanılarak *tweet*lerdeki ahlaki vurgular frekans analizi yapılarak tespit edilmiştir. Grupların beş farklı ahlaki boyuttan (*bakım/zarar*, *adillik/hilekârlık*, *sadakat/ihanet*, *otorite/yıkım* ve *kutsallık/yozaşma*) hangilerine ne kadar ağırlık verdikleri belirlenmiş ve bu oranlar iki grup arasında iki örneklem z testi kullanılarak kıyaslanmıştır. **Bulgular:** Grupların kendi içlerinde farklı ahlaki boyutlara yaptıkları vurgular incelendiğinde; “T A M A M” grubunun sırasıyla kutsallık/yozaşma, sadakat/ihanet, otorite/yıkım, adillik/hilekârlık ve bakım/zarar boyutlarına daha fazla vurgu yaptığı, “#DEVAM” grubunun ise sadakat/ihanet, otorite/yıkım, kutsallık/yozaşma, bakım/zarar ve adillik/hilekârlık boyutlarına daha fazla vurgu yaptığı görülmüştür. İki grubun genel ahlaki vurguları içerisindeki farklı ahlaki boyutlara yaptıkları vurguların oranı gruplar arasında kıyaslandığında ise; “T A M A M” grubunun adillik/hilekârlık ve kutsallık/yozaşma boyutunu diğer gruptan daha fazla vurguladığı, “#DEVAM” grubunun ise bakım/zarar, sadakat/ihanet ve otorite/yıkım boyutunu diğer gruptan daha fazla vurguladığı tespit edilmiştir. **Tartışma:** Araştırmanın bulguları, Ahlaki Temeller Kuramı ve politik psikoloji

alanyazınıyla kısmi olarak örtüşmektedir. Ayrıca araştırmada kullanılan yöntem ile psikoloji biliminde büyük veri analizinin sunduğu imkanlara ilişkin önemli bir bakış açısı sunulmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** ahlak, ahlaki temeller kuramı, siyaset psikolojisi, twitter

## **SÖZEL BİLDİRİ 112:**

### **YAŞLI YETİŞKİNLERDE DUYGU İÇERİKLİ KELİMELERİN BELLEKTE SAĞLAMLAŞMASI: KODLAMA TÜRÜ VE TESTİN UYGULANMA ZAMANI DEĞİŞKENLERİNİN ETKİSİ**

*HANDE KAYNAK, BETÜL BEYZA CENGİL, GÜNSU KURUKÜTÜK, EYLEM SİMAY ARSLAN*

*ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Yaşlanmayla birlikte bellekte gözlemlenen değişiklikleri çalışmak, yaşlılık literatürüne önemli katkılar kazandırma potansiyeline sahiptir. 65 yaş ve üzeri bireylerin özellikle olumlu uyaranları bellekte daha iyi tuttukları yaygın olarak bilinse de, duygu içerikli uyaranların bellekte sağlamlaşması sürecinde rol alan değişkenlerin belirlenmesi için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Mevcut araştırmanın amacı, duygu içerikli kelimelerin, duygunun boyutsal modeline göre baskın iki boyutu olan olumluluk ve uyarılma düzeyleri açısından, genç ve yaşlı yetişkinlerde tanıma belleği üzerindeki etkisini, kasıtlı ve tesadüfi kodlama aracılığı ve testin uygulanma zamanı (anlık ve gecikmeli) değişimiyle incelemektir. Gereç ve **Yöntem:** Çalışmaya, 17-24 yaş arası 113 öğrenci (ortalama yaş 20.77, 70 K, 63 E) ve 65-85 yaş arası en az lise mezunu 79 yaşlı yetişkin (ortalama yaş 74.84, 43 K, 36 E) olmak üzere 192 gönüllü katılmıştır. Oturumun başında, katılımcıların son bir haftalık duygu düzeylerinin değerlendirilmesi için Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği kullanılmıştır. Ardından, Türkçede Duygusal ve Anlamsal Değerlendirmeli Norm Veri Tabanı'ndan seçilen duygu içerikli kelime setleri, çalışma aşamasında e-prime aracılığıyla kasıtlı ya da tesadüfi kodlama yapmalarını sağlayıcı yönergelerle sunulmuştur. Testin uygulanma zamanının belleğin sağlamlaşması üzerindeki etkisini araştırmak amacıyla, katılımcılar hemen ya da 30 dakika sonra test aşamasına alınmış, eski/yeni tanıma göreviyle bellek performansı kaydedilmiştir. **Bulgular ve Tartışma:** 2 (yaş) × 3 (olumluluk) × 2 (uyarılma düzeyi) × 2 (kodlama türü) × 2 (testin uygulanma zamanı) karışık deney deseni kullanılmıştır. Bağımlı değişken, tanıma belleği puanları olup, bellek doğruluğu (d') üzerinden hesaplanmıştır. Varyans analizleri sonucuna göre, yaş, uyarılma düzeyi, kodlama türü, testin uygulanma zamanı değişkenlerinin temel etkileri anlamlı bulunmuştur. Olumluluk düzeyi temel etkisi anlamlı bulunmamıştır. Değişkenlerin anlamlı çıkan ortak etkileri, duygu içerikli kelimelerin hemen test edilmesinin yaşla birlikte bellekte sağlamlaşma için daha etkin olduğunu, yaşlıların tesadüfi kodlama yaptığı ve gecikmeli test edildiğinde daha başarısız olduğunu göstermiştir. Bu kapsamda, duygu içerikli kelimeler için kısa ve uzun süreli bellek ayırımının var olduğu sonucuna varılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** bilişsel yaşlanma, sağlamlaşma, duygu içerikli kelimeler, kodlama türü, testin uygulanma zamanı

## SÖZEL BİLDİRİ 113:

### SURİYELİ MÜLTECİLERDE, ÖRSELENME SONRASI GERGİNLİK BOZUKLUĞU, TRAVMA SONRASI BÜYÜME VE PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK: HATAY, TÜRKİYE

İBRAHİM CENGİZ, DENİZ ERGÜN, EBRU ÇAKICI

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı, Suriyeli mültecilerde örselenme sonrası gerginlik bozukluğu, travma sonrası büyüme ve dayanıklılık arasındaki ilişkiyi araştırmaktır. **Yöntem:** Örneklem Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde evde yaşayan 310 Suriyeli mülteciden oluşmaktadır. Anket formu Arapça bilen klinik psikolog tarafından 18 yaş ve üzeri bireylere uygulanmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan Arapça Demografik Bilgi Formu, Arapça Olayların Etkisi Ölçeği (IES-R), Arapça Harvard Travma Envanteri (HTE) Bölüm I, Arapça Travma Sonrası Büyüme Envanteri (TSBE) ve Arapça Connor-Davidson Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (CDPSÖ) kullanılmıştır. **Sonuçlar:** IES-R ölçeği 33 kesme puanına göre Örselenme Sonrası Gerginlik Bozukluğu (ÖSGB) oranı %80 olarak tespit edilmiştir. Sosyo-demografik özellikler arasında düşük aylık gelir ve ülkelerine dönme isteği, ÖSGB için risk faktörü olarak bulunmuştur. ÖSGB'li mülteciler ÖSGB'li olmayanlara göre savaşla ilgili daha fazla travmatik olay yaşamışlardır ( $t=-2.684$ ,  $p=0.008$ ). TSBE ölçeği toplam puanları ( $t=-2.169$ ,  $p=0.031$ ) ve TSBE alt ölçeklerinden olan başkalarıyla ilişki kurma ( $t=-2.511$ ,  $p=0.013$ ) ve ruhsal değişim ( $t=-2.077$ ,  $p=0.039$ ) puanları ÖSGB'li mültecilerde ÖSGB'li olmayanlara göre daha yüksek bulunmuştur. CD-RISC ve TSBE ölçek toplam puanları ( $r= 0.46$ ,  $p=0.000$ ), CD-RISC ve TSBE alt ölçeklerinden olan başkalarıyla ilişki kurma ( $r= 0.26$ ,  $p=0.000$ ), yeni imkanları görme ( $r= 0.41$ ,  $p=0.000$ ), kişisel güç ( $r= 0.46$ ,  $p=0.000$ ), ruhani değişim ( $r= 0.29$ ,  $p=0.000$ ), hayatın değerini bilme ( $r= 0.44$ ,  $p=0.000$ ) arasında pozitif yönde korelasyon bulunmuş ve regresyon analizinde dayanıklılığın posttravmatik büyümeyi desteklediği gösterilmiştir. **Tartışma:** Literatürde mültecilerde ÖSGB, travma sonrası büyüme ve psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalar kısıtlıdır. Bu çalışmanın bulguları benzer çalışmalarla tartışılmıştır. Sonuç olarak Suriyeli mültecilerde psikolojik dayanıklılığın güçlendirilmesi travma sonrası büyümeyi destekleyebilir.

**Anahtar Sözcükler:** suriyeli mülteciler, travmatik savaş olayları, örselenme sonrası gerginlik bozukluğu, travma sonrası büyüme, psikolojik dayanıklılık

## SÖZEL BİLDİRİ 119:

### ERGENLERDE ALGILANAN EBEVEYN KABUL VE REDDİNİN MÜKEMMELİYETÇİLİK VE SOSYAL KAYGI DÜZEYİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

BEYZA TANZI\*, EDA KARACAN\*\*

\* ODTÜ GELİŞTİRME VAKFI ÖZEL LİSESİ

\*\* UFUK ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Ergenlik döneminin başlaması ile birlikte görülen başkaları tarafından beğenilme ve onaylanma arzusunun yoğunluğu, mükemmeliyetçi kişilik özelliklerinin ve sosyal kaygı düzeyinin gelişiminde rol oynamaktadır. Özellikle bu dönemde ergen tarafından algılanan ebeveyn tutum ve davranışlarının onların mükemmeliyetçilik ya da sosyal kaygı düzeylerini etkileleyen temel etkenlerden olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu araştırma Ebeveyn Kabul ve Red (EKAR) kuramı çerçevesinde, ergenlerdeki mükemmeliyetçilik ve sosyal kaygı ile algılanan ebeveyn kabul ve red düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yürütülmüştür. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini Ankara’da yabancı dille öğretimi olan lisede okuyan 306 (158 kız, 148 erkek) öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilere kişisel bilgi formunun yanı sıra “Ebeveyn Kabul ve Red Ölçeği” (Anne-Baba Formu), “Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği” ve “Sosyal Kaygı Ölçeği” uygulanmıştır. **Bulgular:** Yapılan analizler sonucunda kızların erkeklere göre annelerini daha kabul edici ve sıcak olarak algıladıkları ve mükemmeliyetçiliğin alt boyutları açısından kızların düzen alt boyutunda daha yüksek puan alırken, erkeklerin ise davranışlardan şüphe, aile beklentileri ve ailesel eleştiri alt boyutlarında daha yüksek puan aldıkları bulunmuştur. Kendilerini başarılı olarak algılayan öğrencilerin algıladıkları ebeveyn kabul düzeyinin, kendilerini başarısız algılayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca, kendilerini başarısız olarak algılayan öğrencilerin, kendilerini başarılı olarak algılayan öğrencilere göre ebeveynlerini daha eleştirel ve yüksek beklenti içinde olan ebeveynler olarak algılamaları yönünde farklılık bulunmuştur. Sınıf düzeyine bağlı olarak ise lise eğitiminin ilk yıllarında olan öğrencilerin, üst sınıflarda olan öğrencilere göre ebeveynlerini daha sıcak ve kabul edici algıladıkları, mükemmeliyetçilik açısından ise üst sınıflarda eğitim gören lise öğrencilerinin, alt sınıflarda olan lise öğrencilerine göre hatalara karşı daha duyarlı ve mükemmeliyetçi olmaları yönünde farklılık bulunmuştur. Algılanan ebeveyn kabul red düzeyi ile mükemmeliyetçilik düzeyinin sosyal kaygıyı yordamasına ilişkin sonuçlar incelendiğinde ise hem kız hem de erkeklerde mükemmeliyetçiliğin sosyal kaygıyı yordayan bir etken olduğu sonucuna ulaşılmıştır. **Tartışma ve Sonuç:** Bu araştırma sonucu EKAR çerçevesinde tüm dünya ülkelerinde yapılan çalışma sonuçları ile karşılaştırılarak ele alınmıştır. Bu alandaki diğer çalışmalarla benzer olarak annelerin babalara göre daha sıcak algılanmaları anne-baba rollerinin toplumsal cinsiyet rolleri ile ilişkileri açısından tartışılmıştır. Ayrıca mükemmeliyetçi anne baba tutumlarının ergenler üzerinde etkili olan bir davranış biçimi olduğu görülmüş ve literatürde de benzer şekilde belirtildiği üzere aileden algılanan mükemmeliyetçi tutumların bireyler üzerinde sosyal kaygıyı yordayan bir etkisinin olduğunu göstermesi açısından önemli bulunmuştur.

**Anahtar Sözcükler:** ebeveyn kabul ve red kuramı, mükemmeliyetçilik, sosyal kaygı, ergenlik

## SÖZEL BİLDİRİ 122:

### BİSİKLET KULLANICILARININ TRAFİKTE GÖRÜNÜRLÜKLERİ VE RENK DEĞİŞKENİNİN BU BAĞLAMDA İNCELENMESİ

ÖZGÜN ÖZAKAY, MEHMET KOYUNCU

*EGE ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

**Amaç:** Bu çalışmada, bisiklet kullanıcılarının, diğer yol kullanıcıları olan araba sürücüleri ve yayalar tarafından görünürlüklerinin tespiti ve renk değişkeninin bu görünürlüğe etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma deneysel yöntemle, yol kullanıcılarının bisikletlileri, algısal işleme süreçleri açısından ve baktım-ama-göremedim hatası çerçevesinde değerlendirmiştir. **Yöntem:** Diğer yol kullanıcıları ve bisiklet kullanıcılarının, bisikletlileri tespit etmelerinin karşılaştırılması amacıyla gerçekleştirilen birinci deneyde 19 yaya, 23 bisiklet kullanıcısı ve 20 araba sürücüsü olmak üzere 62 katılımcı yer almıştır. Araba sürücüleri ve yayaların bisikletlileri tespit etmesinin, bisikletlilerin giydikleri tişörtlerin renklerine göre değişimini inceleyen ikinci deneyde, 22 yaya ve 21 araba sürücü olmak üzere 43 katılımcı yer almıştır. Birinci deneyde katılımcılara farklı yol fotoğrafları içine üç farklı mesafede (yakın, orta ve uzak) yerleştirilmiş, ayrı ayrı olarak araba ve bisiklet fotoğrafları sunulmuş ve katılımcıların fotoğraflardaki araçların olup olmamasına ilişkin verdikleri yanıtlar ve bu yanıtları verene kadar geçen reaksiyon zamanları toplanmıştır. İkinci deneyde ise katılımcılara aynı yolların içine üç farklı mesafede yerleştirilmiş, dört farklı renk (kırmızı, mavi, sarı ve yeşil) tişört giymiş bisikletli ayrı ayrı olarak sunulmuş ve fotoğraflardaki araçların olup olmamasına ilişkin verdikleri yanıtlar ve bu yanıtları verene kadar geçen reaksiyon zamanları toplanmıştır. **Bulgular:** Bisikletlilerin bütün yol kullanıcıları tarafından, arabaya göre daha düşük görünürlüğe sahip olduğu bulunmuştur. Bisikletlinin uzak mesafede sunulduğu koşulda yayalar, bisiklet kullanıcılarına göre daha başarısız olmuşlardır. Bütün yol kullanıcıları bisikletlilere, arabalara göre daha yavaş reaksiyon vermiştir. Bisikletlinin uzak mesafede sunulduğu durumda kırmızı renk tişört, sarı renk tişörte göre daha yüksek görünürlüğe ve sahiptir. Bisikletlinin orta mesafede sunulduğu koşulda ise mavi renk tişörte verilen reaksiyon zamanlarının, yeşil renk tişörte verilen reaksiyon zamanlarından ve kırmızı renk tişörte verilen reaksiyon zamanlarının, yeşil renk tişörte verilen reaksiyon zamanlarından daha yüksek olduğu bulunmuştur. **Tartışma:** Bu çalışmada, bisikletlilerin görünürlükleriyle ilgili deneysel yolla sonuçlar elde edilmiş ve bu görünürlüğün artırılmasına yönelik fiziki ve sosyal çözümler tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** bisiklet, algısal işleme süreçleri, renk algısı, baktım-ama-göremedim hatası

## SÖZEL BİLDİRİ 124:

### PSİKOSOSYAL ÇALIŞMA İKLİMİNİN İŞGÖREN ESENLİĞİNE ETKİSİ

FÜSUN AKDAĞ

*ABDULLAH GÜL ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

ÖZ Örgütlerin global dünyanın rekabetiyle başa çıkmak için performanslarını arttırmak zorunda olmaları, işgörenlerin baskı altında çalışmalarına yol açmaktadır. Örgütsel çalışma ortamı, işgörenlerin psikososyal durumlarını etkileyen bir alandır. Örgüt iklimine özgü bir bakış açısı olan psikososyal iklim 'işgören sağlığı ve güvenliği için gerekli ilkeler, uygulamalar ve süreçler' olarak tanımlanmaktadır. Bireyin iş hayatına başlamasından emekliliğine kadar süren uzun çalışma yaşamı, işgören esenliğinin bireyler, örgütler ve toplumlar için önemini ortaya koymaktadır. Esenlik; "kişinin fiziksel, zihinsel ve manevi iyi oluşunun birbirleriyle entegre edilmesi ve dengelenmesi yoluyla yaşam kalitesinin yükseltilmesi süreci" olarak tanımlanabilir. Psikososyal iklimin bileşenlerinden olan psikolojik güçlendirme yönetimin örgütsel verimliliği ve çalışan motivasyonunu geliştirebilmek için işgörelere karar alabilme ve harekete geçebilme otoritesi ve kapasitesine sahip olma ortamı sağlaması olarak tanımlanmaktadır. İşgörenlerin psikolojik olarak güçlendirilmiş ortamlarda çalışmaları kendilerine, çalıştıkları örgüte ve dolayısıyla topluma yarar sağlamaktadır. **Amaç:** Bu araştırmanın amacı, güçlendirme algısının çalışanların fiziksel ve zihinsel sağlığını üzerindeki etkisini araştırmaktır. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemini farklı sektörlerden işgörenler oluşturmaktadır. Verileri toplamak için 'Algılanan Güçlendirme Ölçeği', 'Fiziksel Sağlık Ölçeği' ve Warwick-Edinburg 'Zihinsel Sağlık Ölçeği' kullanılmıştır. **Bulgular:** Araştırma bulguları regresyon analizinde medeni durum, işyerindeki çalışma süresi, eğitim, cinsiyet, işyerindeki pozisyon kontrol edildiğinde güçlendirmenin zihinsel sağlık ve fiziksel sağlık üzerindeki anlamlı etkisini göstermektedir. T-testi sonuçları ise katılımcılarda güçlendirme algısının fiziksel ve zihinsel sağlığı etkilemesinde cinsiyet farklılığı olmadığını, fakat bekar ve evli kişiler arasında anlamlı bir farklılık olduğuna işaret etmektedir. **Tartışma:** İnsan kaynaklarının kurumların en önemli ve kritik sermayesi olduğu dikkate alınınca bu sonuçların kurum performansına, üretkenliğe ve çalışan esenliğine öncelik veren yöneticiler için önemli içermeleri olduğu görülmektedir. Türkiye'de kurumsal kültür etkisiyle yerel örgütlerde genellikle hiyerarşik ve yukarıdan aşağı bir örgüt yapısı olduğundan yöneticilerine psikolojik güçlendirme, çalışan esenliği ve örgüt performansına etkileri konusunda danışmanlık ve bilgilendirilme yapılması önerilmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** psikososyal örgüt iklimi, işgören esenliği, psikolojik güçlendirme

## SÖZEL BİLDİRİ 130:

### BAĞLANMA VE İSTEMLİ UNUTMA İLİŞKİSİ: BAĞLANMA BİÇİMİNİN VE BAĞLANMA FİGÜRLERİNİN ZİHİNSEL TEMSİLLERİNİN OTOBİYOGRAFİK ANILARDA YÖNLENDİRİLMİŞ UNUTMA ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN ARAŞTIRILMASI

*GÖRKEM GÖVEN, TUĞBA UZER YILDIZ*

*TED ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

**Amaç:** Önceki araştırmalar güvenli bağlanmanın, stresli bir olay gerçekleştikten sonra ortaya çıkan duyguların düzenlenmesi ile ilişkisine odaklanmıştır. Bağlanmanın henüz olumsuz duygu ortaya çıkmadan önceki rolü açık değildir. Otopiyografik bellek ve duygu düzenleme literatürü bize anıları hatırlamanın duyguların ortaya çıkarılmasını ya da bastırılmasını kontrol etmek için de kullanılabildiğini göstermektedir. Bu çalışmayla ilk defa bağlanma ve duygu düzenleme arasındaki ilişki, güvenli bağlanan bir figürü düşünmenin olumsuz anıları baskılamaya olan etkisine bakılarak araştırılmıştır. **Yöntem:** İlk olarak katılımcılar aldıkları bağlanma puanlarına göre güvenli ve güvensiz olarak iki gruba ayrılmıştır. Daha sonra, katılımcılardan seçkisiz olarak atandıkları deneysel koşula uygun olarak bağlanma figürlerini, arkadaşlarını ya da tanıdıkları birini düşünmeleri istenmiştir. Bu zihinsel imgeleme işleminden hemen sonra katılımcılara eşit sayıda olumlu ve olumsuz kelime içeren iki kelime listesi sırayla sunulmuştur. Katılımcılardan her bir kelime için belirli birer anı hatırlamaları istenmiştir. Her imgeleme koşulunda bulunan katılımcıların yarısına birinci listedeki anıları unutmaları ve sadece ikinci listedeki anıları hatırlamaları gerektiği (unut grubu) söylenirken kalan tüm diğer katılımcılara ise her iki listedeki tüm anıları hatırlamaları gerektiği (hatırla grubu) söylenmiştir. Çalışmanın sonunda, tüm katılımcılardan tüm anılarını hatırlamaları istenmiştir. **Bulgular:** Sonuçlar imgelemenin olumlu ya da olumsuz anıları baskılamada anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermiştir. Ancak, yönlendirilmiş unutma ile anı hatırlama arasındaki ilişkide bağlanma stiline moderatör rolü anlamlı bulunmuştur. Bu etkiye göre, güvenli bağlananlar olumlu anılarını baskılayamazken güvensiz bağlananlar olumlu anılarını baskılayabilmişlerdir. Her iki bağlanma stilinde de olumsuz anılar baskılanamamıştır. **Tartışma:** Bu sonuçlar güvensiz bağlanma stiline olumlu anıların baskılanmasını kolaylaştırdığını ve böylelikle kişinin duygu durumunu aşağıya çektiğini göstermektedir.

**Anahtar Sözcükler:** bağlanma, duygu düzenleme, istemli unutma

## SÖZEL BİLDİRİ 131:

### DÜŞÜK SOSYOEKONOMİK DURUMDAKİ ANNELERİN EBEVEYNLİK DAVRANIŞLARININ ÇOCUKLARIN KURALLARI İÇSELLEŞTİRMESİ İLE İLİŞKİSİ: MİZACIN DÜZENLEYİCİ ROLÜ

*GİZEM KOÇ\**, *SİBEL KAZAK BERUMENT\*\**

*\* NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ*

*\*\* ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

**Amaç:** Çocukluk dönemi davranım bozukluklarının bir sebebi de çocukların kuralları içselleştirememeleri olabilir. Bu konudaki çalışmalar hem annenin ebeveynlik özelliklerinin hem de çocuğun mizaç özelliklerinin kuralları içselleştirmeyi etkilediğini göstermektedir. Güncel çalışmanın amacı kuralları içselleştirme ile ebeveynlik arasındaki ilişkiye Türk kültürüne özgü karşılaştırma, kandırma, geçiştirme gibi ebeveynlik özelliklerini de koyarak incelemektir. **Yöntem:** Çalışmaya İzmir ilinden düşük sosyoekonomik durumda yaşayan 8-11 yaş aralığındaki 359 çocuk ile anneleri katılmıştır. Bu çalışmada annelerden demografik bilgi formu, mahalle ölçeği, Orta Çocukluk Mizaç Ölçeği, Benim Çocuğum Anketi'nin çözmesi istenmiştir. Çocuklardan ise farklı ebeveynlik ölçeklerini çözmeleri istenmiştir. **Bulgular:** Olumsuz ebeveynlik özellikleri ve Benim Çocuğum Anket'i için faktör analizi yapılmıştır. Olumsuz ebeveynlik faktörü karşılaştırma, kandırma, duygu sömürsü yapma, suçlu hissettirme ve sabırsız/çabuk kızan alt boyutlarını içermektedir. Benim Çocuğum Envanteri kendiliğinden olumlu davranış gösterme, yetişkin kontrolüne ihtiyaç duyma, ev işleri ve kendini kontrol edebilme alt boyutlarını içermektedir. Hiyerarşik regresyon analizi sonuçlarına göre, algısal hassasiyeti düşük olan çocuklarda, annenin karşılaştırma davranışlarının yetişkin kontrolüne ihtiyaç duyan özellikleri azalttığı görülmüştür. Tepkiselliği yüksek olan çocuklarda ise anne sevecenliğinin olumlu yönde kendiliğinden olumlu davranış göstermeyi yordadığı bulunmuştur. **Tartışma:** Sonuçlar incelendiğinde, hem sevecenlik gibi evrensel ebeveynlik özelliğinin hem de karşılaştırma gibi daha çok bizim kültürümüzde görülen ebeveynlik özelliğinin çocuğun kuralları içselleştirmesine etkisi görülmüştür. Çocuğun mizaç özelliklerinin ise bu ilişkide düzenleyici rolü gözlemlenmiştir.

**Anahtar Sözcükler:** Düşük sosyoekonomik durum, orta çocukluk, ebeveynlik, mizaç

## SÖZEL BİLDİRİ 137:

### OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARIN DUYGU DÜZENLEME BECERİSİ VE KAYGI DÜZEYİNDE ANNENİN DUYGUSAL ROLÜ: BAĞLANMADA KAYGI VE KAÇINMA, ÇOCUKTAN AYRILMA KAYGISI VE DUYGU SOSYALİZASYONU

*F. BEYZA YEŞİLDAS\**, *MELTEM ANAFARTA-ŞENDAĞ\*\**

*\* NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ*

*\*\* UFUK ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

**Amaç:** Bu araştırmada, okul öncesi çocukların duygu düzenleme becerileri ve kaygı düzeylerinin yordanmasına yönelik aracı bir model test edilmiştir. Özellikle yaşamın ilk yıllarında temel bakım verenin, çocuk için kritik bir duygusal kaynak olduğunu öne süren kuramlar ve ampirik bulgular kapsamında annenin duygu düzenleme potansiyeliyle ilişkili faktörlere önem verilmiştir. Buna göre, annenin bağlanmada kaygı ve kaçınma düzeyinin, çocuğundan ayrılma kaygısı ve çocuğunun duygularını ele alma tarzı aracılığıyla çocuğun kaygı düzeyini ve duygu düzenleme becerilerini yordayacağı tahmin edilmiştir. **Yöntem:** Bu kapsamda Konya ilinde yaşayan ve 4-6 yaş arası okul öncesi eğitime devam eden çocuğu olan, 266 anneyle çalışma gerçekleştirilmiştir. Annelere; Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II, Annenin Ayrılık Kaygısı Skalası, Çocuğun Olumsuz Duygularıyla Baş Etme Ölçeği, Çocukların Duygularını Değerlendirme Ölçeği ve Okul Öncesi Çocukları Kaygı Düzeyi Ölçeği verilmiştir. **Bulgular:** Yapılan aracı regresyon analizi öncelikle annenin, bağlanma kaygı ve kaçınma düzeyindeki artışın çocuktan ayrılma kaygısındaki artış ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Benzer şekilde; bağlanma kaygı ve kaçınma düzeyi yükseldikçe annenin, çocuğun olumsuz duygularını daha fazla önemsizleştirerek ya da görmezden gelme yoluyla cezalandırarak başa çıktığı bulunmuştur. Son olarak da annenin bağlanma kaygı ve kaçınma düzeyinin çocuğun duygu düzenleme becerileri ve kaygı düzeyi ile olan ilişkisinde, çocuktan ayrılma kaygısı ve çocuğun olumsuz duygularıyla başa çıkma tarzının kısmi aracı olduğu tespit edilmiştir. **Tartışma:** Bu araştırma okul öncesi dönemde çocuğun duygu sosyalizasyonunda özelde annenin, genelde ise bağlanma figürlerinin kritik rolüne işaret etmekte ve sosyalizasyon sürecine dair ipuçları sunmaktadır. Bu sonuçların önleyici, öğretici ve tedavi edici olarak farklı düzeylerde müdahale programları geliştirilmesinde yol gösterici olacağı düşünülmektedir. İleriye dönük araştırmalarda çocuğun kaygı ve duygu düzenleme becerilerinin alternatif kaynaklardan alınan bilgilerle tekrar edilmesi ve diğer bağlanma figürlerinin de bu süreçteki rollerinin değerlendirilmesi önerilmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** bağlanma, anne-çocuk, duygu düzenleme, okul öncesi, kaygı

## SÖZEL BİLDİRİ 145:

### TRANS KADIN SEKS İŞÇİLERİNİN YAŞAM DENEYİMLERİ

*İDİL UĞURLUOĞLU, DENİZ CANEL ÇINARBAŞ*

*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı trans kadın seks işçilerinin yaşam deneyimlerini mikro, mezo, ekzo ve makro düzeylerde ele alarak bu kişilerin her bir katmanda karşılarına çıkan zorlukları ortaya koymak ve bu zorlukların kişilerin psikolojik iyi olma hallerini nasıl etkilediğini ele almaktır. **Yöntem:** Niteliksel olarak tasarlanan çalışmada her bir görüşme için kullanılan sorular Bronfenbrenner'in oluşturmuş olduğu ekolojik model baz alınarak belirlenmiştir. Tüm görüşmeler ses kaydına alınmıştır ve her biri ortalama 60 dakika sürmüştür. Soruların tamamı açık uçlu olup 9 ana kategoriye ayrılmaktadır: cinsiyet kimliğinin anlaşılması, açılma ve cinsiyet kimliği ile ilişkili olarak aile, sosyal çevre, romantik ilişkiler, eğitim, iş hayatı, toplum ve LGBT+/Trans STKları hakkında. Kar topu tekniğiyle 9 katılımcıya erişilmiştir. Tüm ses kayıtları birebir deşifre edilmiştir. Betimsel veriler sistematik olarak analiz edilmiştir. Bu yolla ortaya çıkan belli başlı temalar ve bunların içeriği saptanmıştır. **Bulgular:** Sonuç olarak 10 ana tema kavramsallaştırılmıştır: cinsiyet uyumsuzluğu, sosyal dışlanma ve yalnızlık, sosyal izolasyon ve yabancılaşma, açılma/görülme sonrası travma, toplumsal damgalama, şiddet, ayrımcılık, sosyal destek, transfobi, seks işçiliği. **Tartışma:** Bu çalışmanın sonuçları alanyazındaki diğer benzer araştırmalarla uyumlu sonuçlar vermiştir. Geçmişte translarla ilgili araştırmalarda bulunduğu gibi, bu araştırmada da trans bireylere uygulanan toplumsal damgalama, bu kişilerin şiddet ve ayrımcılık deneyimleri, transfobi ve içselleştirilmiş transfobi ile ilgili temalar bulunmuştur. Bu proje aynı zamanda translarla veya diğer LGBT+ bireylerle çalışan klinisyenlere veya gelecekte translarla ilgili çalışma yapacak olan araştırmacılara da katkı sağlayacaktır. Öncelikle, trans danışanları olan psikoterapistler ve psikiyatrlar trans bireylerle ilgili kendi tutumlarının ve inançlarının farkında olmalıdırlar. Ayrıca psikoterapistler için cinsiyet geçiş ameliyatının süreçleri, anayasada translarla ilgili yer alan kanunlar, uygulamada transların karşılaştıkları yasaklar ve engeller, bu gruba yöneltilen ayrımcılık ve tüm bunların transların hayatını, psikolojik iyi olma halini ve fiziksel sağlıklarını nasıl etkilediğine dair farkındalık kazanmaları için eğitimler geliştirilmelidir.

**Anahtar Sözcükler:** trans kadın, seks işçiliği, LGBT+, psikoterapi, kültür

## SÖZEL BİLDİRİ 147:

### ÇOCUK BAKICILARININ AİLE DİNAMİKLERİ VE BAKILAN ÇOCUK RUH SAĞLIĞI ÜSTÜNDEKİ ETKİLERİ

*NAZLI AKAY, BAŞAK ŞAHİN-ACAR*

*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

Bebekler sosyal bir ortama doğar ve sosyal bir ortamda büyürler. Bu ortamda anne ve baba kadar bebeğe bakan diğer kişiler de bulunmaktadır; bu kişilerin önemli bir grubunu çocuk

bakıcıları oluşturmaktadır. Bakıcılar, ister yatılı olsun ister olmasın, çocuğuna baktıkları ailenin düzenine dahil olmakta ve bu ailelerin birer bireyi haline gelmektedir. Ancak bakıcıların aile üyeleriyle ilişki dinamikleri ve bu kişilerin çocuk ruh sağlığı üstündeki etkilerine dair bilinen detay çok azdır. **Amaç:** Bu araştırma, özellikle şehirli ailelerde bebeğe bakım veren kişilerden biri olan bakıcıların aile dinamiklerine nasıl katkıda bulunduklarını ve baktıkları çocukla kurdukları ilişkiye ek olarak bakıcıların diğer aile bireyleriyle ilişkilerinin çocuk üstündeki etkilerini anlamayı hedeflemiştir. **Yöntem:** Bu araştırma kapsamında bakıcı istihdam eden 1.5-5 yaş çocuk sahibi annelere çevrimiçi olarak aile dinamiklerini anlamayı hedefleyen bir anket ve Algılanan Partner Duyarlılığı Ölçeği ile Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği (1.5-5 yaş formu) uygulanmıştır. **Bulgular:** Öncül sonuçlar, annelerin bakıcıya, babaya ve çocuğuna dair algısının çocuğuyla geçirdiği zaman bağlamından etkilendiğini göstermektedir. Ayrıca, çocuğuyla geçirdiği zaman daha fazla olan anneler, daha az olan annelere oranla çocuğun baba ve bakıcı ile ilişkisini de daha olumsuz değerlendirmektedir. Bu araştırma için veri toplama süreci devam etmektedir. Kongrede toplanan veriye ait değerlendirme sunulacaktır. Bu araştırmanın yazına iki katkı sunması planlanmaktadır: Birincisi, çocuklar ve sosyal çevreleri araştırılırken, çocukların çok yakınında olduğu halde göz ardı edilen bakıcılar ve çocuk üstündeki etkileri hakkında bilgi sunmak; ikincisi, bakıcı ve aile ilişkisini daha bütüncül bir bakış açısı ile irdelemektir.

**Anahtar Sözcükler:** çocuk bakıcısı, aile, çocuk ruh sağlığı, gelişim, psikopatoloji

#### **SÖZEL BİLDİRİ 149:**

#### **KORUMA ALTINDAKİ BEBEKLERİN ALICI DİL GELİŞİMİ: MİZACIN DÜZENLEYİCİ ROLÜ**

GİZEM KOÇ\*, SİBEL KAZAK BERUMENT\*\*, MERVE GÖLCÜK\*\*, ZEYNEP ERTEKİN\*\*

\*NAMI KEMAL ÜNİVERSİTESİ

\*\*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

#### **Özet:**

**Amaç:** Alanyazında, devlet koruması altında kalan bebeklerin bilişsel ve sosyal gelişim gibi birçok alanda akranlarına göre daha geride olduğu bilinmektedir. Bu çalışmanın amacı, devlet koruması altındaki yuvalarda kalan bebeklerin alıcı dil gelişimlerinin biyolojik ailesiyle kalan bebeklerin alıcı dil gelişimleriyle karşılaştırmaktır. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemini devlet koruması altındaki yuvalarda kalan 3-23 aylık bebekler ile orta sosyo-ekonomik durumda biyolojik aileleriyle kalan yaşlıları oluşturmaktadır (N= 204, Mage= 13.42). Bebeklerin alıcı dil gelişimleri Türkçe İletişim Davranışları Gelişimi Envanteri (TİGE; Aksu-Koç ve ark., 2008); mizaç özellikleri ise Çocuk Davranış Anketi ile ölçülmüştür. Dil ölçümü dört ay ara ile iki kez alınmıştır. **Bulgular:** Hiyerarşik regresyon analizi sonuçlarına göre, bebeğin tepkiselliği, biyolojik aile yanında kalma ve ilk ölçümde alıcı dil puanının yüksek olması ikinci zamandaki alıcı dil puanını olumlu yönde yordamıştır. Mizacın düzenleyici rolü incelendiğinde ise, algısal hassasiyeti düşük olan çocuklarda, yuvada kalan bebeklerin alıcı dil puanlarının biyolojik aile yanında kalan bebeklerden daha düşük olduğu bulunmuştur. **Tartışma:** Sonuçlar incelendiğinde, yuvada kalan çocukların alıcı dil gelişiminin biyolojik ailesiyle kalan çocuklardan daha düşük puan aldıkları gözlemlenmiştir. Ayrıca bakım türünün alıcı dille ilişkisinde algısal hassasiyet mizaç özelliğinin düzenleyici rolü görülmüştür.

**Anahtar Sözcükler:** devlet koruması altında kalan bebekler, alıcı dil gelişim, mizaç

## **SÖZEL BİLDİRİ 150:**

### **KARIŞIK DUYGU DENEYİMLERİNİN HATIRLANMASINDA YAŞ FARKLILIKLARI**

SELEN DEMİR, TUĞBA UZER YILDIZ

*TED ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Duygu ve otobiyografik bellek literatürüne ilişkin önceki araştırmalar çoğunlukla olumlu / olumsuz boyutlara ya da ayırık duygulara dayanıyordu. Tek bir deneyim (örn., mezuniyet töreni) aynı anda iki karşıt duyguya yol açsa da, karışık duyguların bu deneyimlerden hatırladıklarımızı nasıl etkilediğiyle ilgili çok sınırlı çalışmalar vardır. Ayrıca, yaşlanmanın farklı türlerdeki karışık duygusal deneyimleri hatırlamayı nasıl etkilediği konusundaki araştırmalar da oldukça sınırlıdır. Bu çalışmada karışık duygusal deneyimlerini hatırlamada yaş farklılıkları araştırılmıştır. **Yöntem:** Örneklem, 30 genç, 30 yetişkin ve 31 yaşlıdan oluşan 91 katılımcıdan oluşmaktadır. Her bir katılımcıdan, 4 ayırık (örn., mutlu, üzgün, öfke, merhamet) ve 2 karışık duygu deneyimleriyle (mutlu ve üzgün, öfke ve şefkat) ilgili otobiyografik anılarını hatırlamaları istenmiş ve katılımcılar Otobiyografik Bellek Özellikleri Ölçeği ile bu deneyimleri nasıl hatırladıklarını değerlendirmişlerdir. **Bulgular:** Sonuçlar, karışık duygu deneyimlerinin, katılımcıların yaşına bakılmaksızın, bellek özelliklerinin çoğunda ayırık duygu deneyimlerinden daha düşük puan aldığını göstermiştir. Bu sonuçlar, ayırık duygu deneyimlerinin karışık duygu deneyimlerden daha iyi hatırlandığını göstermektedir. Daha yaşlı yetişkinler, ayırık duygular ve karışık duygular ile ilişkili anıları gençlere göre daha yüksek bir öznel kalitede hatırlamışlardır. Bu sonuçlar, Sosyo-Duygusal Seçicilik Teorisi'nin karışık duygu deneyimlerindeki yaş farklılıklarına ilişkin tahminlerini desteklemektedir. **Tartışma:** Sonuçlarımızın çoğu Sosyo-Duygusal Seçicilik Teorisi tahminleriyle tutarlıdır, ancak bazıları, özellikle de öfke ve şefkat ile ilgili anılar, bu teorinin tahminlerine karşıt bulunmuştur. Bu sonuç, anıyı hatırlama sırasında hissedilen duyguların duygusal yoğunluğu ile ilişkili olabilir. Karışık duygusal deneyimler arasındaki hatırlama farklılıklarını anlamak için duygusal yoğunluk ve duygular arasındaki ortak ilişkiyi birlikte daha doğrudan test etmek için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır.

**Anahtar Sözcükler:** karışık duygular, ayırık duygular, yaş, fenomenoloji, otobiyografik bellek

## SÖZEL BİLDİRİ 151:

### AZINLIK DİNİ İNANÇ GRUPLARINA MENSUP GENÇLERİN AYRIMCILIK DENEYİMLERİ

BAHAR TANYAS

*BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

**Amaç:** Bu çalışmada, Türkiye’de yaşanan dini inanç temelli ayrımcılık ve dışlanmayı, genç bireylerin perspektifinden ele almak ve bu gençlerin maruz kaldıkları ayrımcılığın biçimlerini tespit etmek amaçlanmaktadır. Araştırmanın temel sorusu azınlık dini inançlarına mensup gençlerin dini inanç/kimlik eksenindeki ayrımcılığı nasıl anlamlandırdığıdır. **Yöntem:** Bu amaç çerçevesinde yaşları 17 ile 24 arasında değişen 24 gençle (12 Alevi, 5 Musevi ve 8 Hristiyan) yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşme metinlerinin analizinde tematik ağlar yaklaşımı kullanılmıştır. **Bulgular:** Bulgular Musevi, Hristiyan ve Alevi katılımcıların benzer deneyimleri olduğu kadar, Alevi gençlerin deneyimlerinin Musevi ve Hristiyan gençlerden görece farklılaştığına işaret etmektedir. Musevi ve Hristiyan gençlerin anlatılarının analizi sonucunda üç ana tema tespit edilmiştir: Dışlama, Saldırganlık ve Ayrımcılığın Öznel Sonuçları. Bu ana temaları, Türkiyeli kabul edilmeme, gündelik hayatta dışarıda bırakılma, açık tehditkârlık, örtük saldırı, korku ve gizlenme alt temaları oluşturmaktadır. Alevi gençlerin analizi sonucunda da üç ana tema tespit edilmiştir: Baskı, Dışlama ve Gizlenme. Alevi gençler için kimliğin gizlenmesi Musevi ve Hristiyan gençlerden farklı olarak çocukluğa dair bir deneyimdir. Benzer şekilde dışlanma teması da diğer gruplarla karşılaştırıldığında görece farklı alanlarda ortaya çıkmaktadır. Alevi gençlerin deneyimlerini şekillendiren en kuvvetli tema dayatma, inkâr ve önyargılar alt temalarını içeren Alevi kimliğine yönelik baskı temasıdır. **Tartışma:** Bulgular ilgili alanyazın ve Türkiye’deki toplumsal/tarihsel dinamikler bağlamında tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** azınlık gençler, Türkiye, dini inanç, ayrımcılık, dışlanma

## SÖZEL BİLDİRİ 155:

### AKADEMİSYENLERDE İŞ YERİNDE ZORBALIK, RUMİNATİF DÜŞÜNCE BİÇİMİ VE SOMATİZASYONUN İLİŞKİSİ

BADE YAYA, DENİZ ERGÜN

*YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı akademisyenlerin maruz kaldıkları iş yeri zorbalığı ve iş yeri zorbalığı, ruminatif düşünce biçimi ve psikosomatik belirtiler arasındaki ilişkinin incelenmesidir. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemi Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde (KKTC) özel bir üniversitede çalışan 293 akademik personelden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, İş Yeri Zorbalığı Ölçeği (İZÖ), Ruminatif Düşünce Biçimi Ölçeği (RDBÖ) ve Belirti Tarama Listesi (SCL-90-R) Somatizasyon alt ölçeği kullanılmıştır. **Bulgular:** İZÖ ölçeğinin maddelerine bakıldığında her gün maruz kaldıkları iş yeri zorbalığı olarak katılımcıların %7.85 en sık “Üstesinden gelebileceğinizden fazla iş yüklemesi” olduğunu

belirtmişlerdir. Demografik özellikler ve İZÖ karşılaştırıldığında, kadınlarda, 29 yaş ve altı olanlarda, bekarlarda, geliri giderden az olan, uzman olarak görev yapan, araştırma görevlilerinde, 3 yıl ve altı çalışma süresine sahip olanlarda, haftalık 36 saat ve üstü çalışma saatleri olanlarda İZÖ puanları yüksek bulunmuştur. İZÖ, RDBÖ ve somatizasyon alt ölçeği arasındaki ilişkiye bakıldığında İZÖ ve RDBÖ arasında ( $r=0.626, p=0.000$ ), İZÖ ve somatizasyon alt ölçeği arasında ( $r=0.664, p=0.000$ ), RDBÖ ve somatizasyon alt ölçeği arasında ( $r=0.700, p=0.000$ ) pozitif yönde korelasyon bulunmuştur. Somatizasyon alt ölçeği puanlarının yordanmasına yönelik kurulan regresyon modelinde İZÖ puanlarının somatizasyon ölçek puanlarını %60 açıkladığı, ikinci kurulan modelde İZÖ ve RDBÖ puanlarının somatizasyon ölçek puanlarını %69 yordadığı tespit edilmiştir. **Tartışma:** Bu çalışmanın sonuçları benzer çalışma sonuçlarıyla tartışılmıştır. Sonuç olarak akademik alanda da iş yeri zorbalığı açısından risk altında bulunan gruplar yer almaktadır. İş yeri zorbalığı bireyin ruh sağlığını etkilemektedir. KKTC’de akademik alanda da iş yeri zorbalığını önlemeye yönelik yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

**Anahtar Sözcükler:** KKTC, akademik alan, iş yeri zorbalığı, somatizasyon, ruminatif düşünce

#### **SÖZEL BİLDİRİ 157:**

#### **PROFESYONEL ÇALGI SANATÇILARINDA KRONİK STRES SEVİYESİ VE METABOLİK/KARDİYOVASKÜLER HASTALIK RİSK FAKTÖRLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

YAVUZ MAŞRABACI, MELİSA PAKER, EREN ERSOY

GÜVEN ÇAYYOLU SAĞLIKLI YAŞAM KAMPÜSÜ

#### **Özet:**

**Amaç:** Profesyonel çalgı sanatçılarının yüksek düzeyde kronik stres deneyimledikleri bilinmekte ancak bu stres seviyesinin cinsiyet ve çalgı grubuna göre dağılımı bilinmemektedir. Güncel çalışma, cinsiyet ve çalgı gruplarına göre deneyimlenen farklı seviyedeki stres düzeyleri ve metabolik/kardiyovasküler hastalık risk faktörleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. **Yöntem:** Çalışmaya Güven Çayyolu Sağlıklı Yaşam Kampüsü-Sanatçı Sağlığı Check-Up Programı kapsamında 46 profesyonel çalgı sanatçısı katılmıştır (25 kadın, 21 erkek; 28 yaylı, 14 üflemeli, 4 vurmali çalgı; yaş  $\bar{x} = 45, \bar{s} = 6$ ). Sanatçılar, iç hastalıklar uzmanı ve klinik psikolog tarafından değerlendirilmiştir. Biyokimyasal laboratuvar testleri ve Yakın Zaman Yaşam Olayları Listesi sonuçları çalışmaya dahil edilmiştir. Bağımsız örneklem t-testleri, bağımlı değişkenler vücut-kitle endeksi, insülin direnci, total/HDL kolesterol oranı, açlık glukoz değerleri ve bağımsız değişkenler yaş ve cinsiyet grupları için yürütülmüştür. 1x3 tek yönlü varyans analizi (stres seviyesi: düşük, orta, yüksek) açlık glukoz değeri için yürütülmüştür. **Bulgular:** İstatistiksel anlamlı sonuçlar, total/HDL kolesterol oranının cinsiyet gruplarında farklılaştığını göstermektedir ( $t(42) = -2.276, p=0.028, CI\ 95\%[-1.28, -.077]$ ). Erkek sanatçıların total/HDL kolesterol oranı ( $\bar{x}=3.63, \bar{s}=1.21$ ), kadın sanatçılarınkine ( $\bar{x} = 2.96, \bar{s} = 0.74$ ) göre daha yüksektir. Farklı düzeyde kronik stres deneyimleyen sanatçıların, açlık glukoz değerlerinin de farklılaştığı tespit edilmiştir ( $F(2,26)=3.709, p=0.038$ ). Orta düzey kronik stres deneyimleyen çalgı sanatçılarının ( $\bar{x}=93.2, \bar{s}=7.32$ ), yüksek düzeyde kronik stres deneyimleyenlere göre açlık glukoz değerlerinin daha yüksek olduğu ( $\bar{x}=85.5, \bar{s}=6.42$ ) bulunmuştur. Farklı çalgı çalan profesyonel sanatçılar arasında herhangi bir bağımlı değişken için farklılık tespit edilmemiştir. **Tartışma:** Erkek profesyonel çalgı sanatçılarının yüksek

değerde total/HDL kolesterol oranına sahip olmaları kardiyovasküler hastalık deneyimleme risklerinin daha fazla olduğu şeklinde yorumlanabilir. Yüksek düzeyde kronik stres deneyimleyen çalgı sanatçıların, strese bağlı açlık glukoz değerlerinin daha yüksek olması beklenebilir ancak Bilişsel Değerlendirme Kuramı'na göre yüksek düzeydeki kronik stres, psikolojik ve fizyolojik adaptasyonu beraberinde getirmektedir. Bu doğrultuda, yüksek düzeyde kronik stres deneyimleyen çalgı sanatçıların açlık glukoz değerlerinin daha düşük olması, bu kişilerin yüksek düzeydeki kronik strese fizyolojik olarak adapte oldukları şeklinde yorumlanabilir.

**Anahtar Sözcükler:** sanatçı sağlığı, kronik stres, kardiyovasküler hastalıklar, metabolik hastalıklar

## **SÖZEL BİLDİRİ 158:**

### **GÖRSEL SANAT VE BAĞLAM BİLGİSİNİN BİLİŞSEL ESNEKLİK ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

*BEDİRHAN GÜLTEPE, HAMİT COŞKUN*

*ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Sanatın ve çeşitli özelliklerinin bazı bilişsel kazanımlara yol açtığı düşünülse de, bu beklenti deneysel olarak çok az incelenmiştir. Önceki çalışmalar genellikle sanat beğenisi üzerinde durmaktadır. Sanatın ve çeşitli özelliklerinin performansla olan etkileri, daha özde ise bilişsel esneklik üzerindeki etkisi araştırılmamış bir konudur. Sanatı incelemenin insanları daha geniş perspektiften bakmaya yönlendireceği hipotezi yapılan üç deneyde incelenmiştir.

**Yöntemler ve Bulgular:** Çalışmanın ilk deneyinde farklı sanat akımlarından (temsili, dışavurumcu ve soyut sanat) hoş ve nahoş örnekler sunulmuştur. Örneklemi oluşturan 90 öğrenci 3 (Sanat akımı: Temsili, dışavurumcu, soyut) X 2 (Duyuşsal içerik: hoş, nahoş) denekler arası bir araştırma desenine seçkisiz olarak atanmıştır. Bu eserleri inceleyen farklı koşullardaki katılımcılardan daha sonra beyin fırtınası oturumunda üniversiteyi geliştirmeye ilgili bir beyin fırtınası yapmaları istenmiştir. Birinci deneyin sonuçları, sanat akımı  $F(2,76) = 0.04$ ,  $p = .96$  ve duyuşsal içerik  $F(1,76) = 0.82$ ,  $p = .37$  koşullarında esneklik bağlamında anlamlı farklılıklar olmadığını göstermiştir. Yapılan ikinci deneyde ise yine aynı bağımlı değişken ölçümü kullanılmış olup temsili sanatın hoş veya nahoş örnekleri sunulmuştur. Çalışmanın örneklemi oluşturan 88 öğrenci 3 (Değer: Yüksek, düşük, kontrol) X 2 (Duyuşsal içerik: Hoş, nahoş) koşullara seçkisiz olarak atanmıştır. Katılımcılara resimlerden önce ressam, müze ve maddi bilgi değişimlenerek yüksek-değer veya düşük- değer bilgilendirmeleri yapılmıştır. Beklentilerin aksine, düşük-değer koşulundaki katılımcılar esneklik açısından daha başarılı bir performans göstermiştir,  $F(2,82) = 3.14$ ,  $p = .05$ . Araştırmanın üçüncü deneyinde ise ikinci deneydekine benzer bir şekilde değer bilgisi incelenmiştir. Çalışmanın örneklemi oluşturan 90 öğrenci 3 (Değer: Yüksek, düşük, kontrol) X 2 (Duyuşsal içerik: Hoş, nahoş) koşullara seçkisiz olarak atanmıştır. Bu deneyde de kullanılan materyal ve bağımlı değişken ölçümü sabit tutulmuştur. Bu deneyde ise değer bilgisi ekranların resimleri beğenip beğenmeme ortalamaları üzerinden yapılmıştır. Yüksek-değer koşulu bu deneyde esneklik açısından anlamlı derecede daha iyi bir performans göstermiştir  $F(2,84) = 3.68$ ,  $p = .03$ . **Tartışma:** Çalışmanın sonuçları güncel kuramlar ışığında tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** sanat, bilişsel esneklik, estetik, yaratıcılık

## SÖZEL BİLDİRİ 163:

### ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE SİBER ZORBALIĞIN VE SİBER MAĞDURİYETİN YORDAYICILARININ İNCELENMESİ

GİZEM AKCAN<sup>\*</sup>, MUSTAFA OKUDAN<sup>\*\*</sup>, ERDİNÇ ÖZTÜRK<sup>\*\*</sup>

<sup>\*</sup> BARTIN ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*</sup> İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinde siber zorbalık ve siber mağduriyet değişkenlerinin yordayıcılarını belirlemektir. Bu çalışmada ayrıca, siber zorbalık, siber mağduriyet ve internet bağımlılığının cinsiyet ve medeni durum değişkenleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. **Yöntem:** Bu araştırmaya, İstanbul ilinde bulunan çeşitli devlet üniversitelerinde ve özel üniversitelerde farklı bölümlerde okuyan 300 öğrenci (150 kadın, 150 erkek) katılmıştır. Katılımcılara, Kişisel Bilgi Formu, Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği ve İnternet Bağımlılığı Ölçeği uygulanmıştır. Siber zorbalık ve siber mağduriyet değişkenlerinin yordayıcıları çoklu regresyon analizi yoluyla incelenmiştir. **Bulgular ve Tartışma:** Siber zorbalık, siber mağduriyet ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla yapılan korelasyon analizi sonucunda internet bağımlılığı değişkeninin siber zorbalık ile pozitif yönde, siber mağduriyet ile negatif yönde; siber zorbalık değişkeninin, internet bağımlılığı ile pozitif yönde, siber mağduriyet ile negatif yönde; siber mağduriyet değişkeninin ise internet bağımlılığı ve siber zorbalık ile negatif yönde anlamlı ilişki gösterdiği bulunmuştur. Cinsiyet, internet bağımlılığı ve siber mağduriyetin siber zorbalık üzerindeki etkisini incelemek için yapılan çoklu regresyon analizi sonuçları siber zorbalığın, cinsiyet, internet bağımlılığı ve siber mağduriyet; siber mağduriyetin ise cinsiyet, internet bağımlılığı ve siber zorbalık tarafından yordandığını göstermiştir. Siber zorbalık, siber mağduriyet ve internet bağımlılığının cinsiyet değişkeni açısından farklılaşmasına ilişkin t testi sonucuna göre, sadece siber mağduriyet puanlarının cinsiyet değişkeni açısından farklılaştığı ve erkeklerin kadınlardan daha fazla siber mağduriyet yaşadığı görülmüştür. Siber zorbalık, siber mağduriyet ve internet bağımlılığının medeni durum değişkeni açısından farklılaşmasına ilişkin t testi sonucuna göre ise, siber zorbalık ve internet bağımlılığı değişkenlerinin medeni durum açısından anlamlı farklılık gösterdiği ve bekar bireylerin siber zorbalık ve internet bağımlılığı puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

**Anahtar Sözcükler:** internet bağımlılığı, siber mağduriyet, siber zorbalık

## SÖZEL BİLDİRİ 165:

### BEDENSEL BELİRTİLERİN, ALEKSİTİMİ VE PSİKOLOJİK SORUNLAR İLE İLİŞKİSİ: İSTANBUL'DA BİR ERGEN ÖRNEKLEMİ

MESUT YAVUZ, BURCU ERDUR, ÖZLEM KÖK

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Organik bir nedenle açıklanamayan bedensel belirtilere, çocukluk ve ergenlik döneminde pediatri ve ruh sağlığı kliniklerinde sıklıkla karşılaşılmaktadır. Bu belirtilerin ciddiyeti arttıkça depresyon ve kaygı bozuklukları gibi ek ruhsal sorunlara, arkadaş ve aile ilişkilerinde bozulma, okuldan uzak kalma ve okul başarısızlığı gibi psikososyal sorunlara yol açabilmektedir. Bu araştırmada bedensel belirtilerin, aleksitimi ve psikolojik sorunlar ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** İstanbul'da bir ortaokuldan 11 ile 14 yaş aralığında 443 erken (% 52 kız) araştırmaya dahil edilmiştir. DSM düzey 2 somatizasyon ölçeği, 20-soruluk, Toronto aleksitimi ölçeği, Güçler güçlükler anketi öz bildirim formu kullanılmıştır. Veriler pearson momentler çarpımı korelasyon testi, çok değişkenli doğrusal regresyon analizi ile değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Bedensel belirti puanları, aleksitimi, duygusal sorun, davranış sorunları, dikkat eksikliği ve hiperaktivite ve akran sorun puanları ile anlamlı ölçüde korelasyon göstermektedir ( $p<0.001$ ). Regresyon analizi sonuçları, aleksitimi, davranış sorunları ve duygusal sorunların, 11-14 yaş aralığındaki ergenlerde bedensel belirtileri anlamlı ölçüde yordadığını işaret etmektedir ( $p<0.05$ ). **Tartışma:** Ergenlerde, duyguların tanımlanması ve ifadesi ile ilişkili terapötik müdahaleler organik patolojilerle açıklanamayan bedensel belirtilerin ortaya çıkışını ve ciddiyetini azaltabilir. Duygusal sorunlar ve davranış sorunları gibi içselleştirme ve dışsallaştırma sorunlarının da tedavi sürecinde ele alınması tedavi başarısını arttırabilir.

**Anahtar Sözcükler:** somatizasyon, aleksitimi, ergen

## SÖZEL BİLDİRİ 166:

### ÇOCUKLARLA YAPILAN ARAŞTIRMA VE UYGULAMALARDA KARŞILAŞILAN ETİK SORUNLARA YÖNELİK FARKINDALIK OLUŞTURMA

SİMGE KOÇYİĞİT, ÖZDEN YALÇINKAYA ALKAR

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

Günümüzde gelişim psikolojisi alanında birçok çalışma yapılmaktadır. Çocuklarla çalışma yapmak hem faydalı hem de oldukça titizlik ve dikkat gerektiren bir alandır. Bu alanda çalışma yapmak çocukların zihinsel ve fiziksel gelişim özelliklerini göz önünde bulundurmaya gerektiren etik bir bakış açısı içermelidir. Psikoloji araştırmalarında kullanılan etik standartlar Amerikan Psikoloji Birliği (APA) tarafından belirlenmiştir. Fakat bu standartlarda daha çok yetişkin insanlar ve hayvanlarla yapılan çalışmalarda uyulması gereken etik standartlar üzerinde durulmuş, çocuklara ilişkin bilgilere daha az yer verilmiştir. Bu nedenle başta gelişim ve klinik psikoloji olmak üzere psikolojinin hemen her alanında çocuklarla çalışan

meslektaşlarımız oldukça sık biçimde etik sorunlarla karşılaşabilmektedirler. Bu çalışmada, psikoloji alanında çalışan uzmanların çocuklarla araştırma ve uygulama yaparken dikkat etmeleri gereken önemli etik sorunlara odaklanılmıştır. Çocuklarla yapılan araştırma ve uygulamaların etik standartlar çerçevesinde değerlendirilmesi ve uzmanların yaşadıkları etik ikilemler göz önünde bulundurularak farkındalık oluşturulması amaçlanmaktadır. Bu alanda hem akademik, hem idari hem de yasal düzenlemelerin yapılmasına yönelik çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** çocuk, psikoloji, etik

## **SÖZEL BİLDİRİ 167:**

### **ALGILANAN STRESİN SALDIRGAN SÜRÜCÜLÜK VE SÜRÜCÜ BECERİLERİ İLE İLİŞKİSİ**

BURCU TEKEŞ\*, İBRAHİM ÖZTÜRK\*, EZGİ KÖKKÜLÜNK\*\*, SABA KULAÇOĞLU\*\*, ECEM PIÇAK\*\*, SEFA VEİSOĞLU\*\*

\* ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

\*\* FMV IŞIK ÜNİVERSİTESİ

#### **Özet:**

**Amaç:** Trafik olgusu insan, araç ve çevre faktörleri ve bu faktörler arasındaki etkileşimi içermektedir. Türkiye’ de gerçekleşen trafik kazalarının nedenleri incelendiğinde göre sürücü faktörlerinin büyük bir etkisi olduğu görülmektedir. Trafik ortamında sürücüler çeşitli stres faktörlerinden etkilenmekte ve bu durum çeşitli davranışlarına yansımaktadır. Çalışma kapsamında algılanan stres ile saldırgan sürücülük ve sürücü becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır. **Yöntem:** Araştırma örneklemi 88’i kadın ve 82’si erkek olmak üzere ehliyet sahibi 170 katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcılar Algılanan Stres Ölçeği, Sürücü Becerileri Ölçeği, Sürücü Saldırganlık Ölçeği ve demografik bilgi formundan oluşan formu online olarak doldurmuşlardır. **Bulgular:** Çalışma nicel bir araştırma olup yapılan tanımlayıcı analizlere ve korelasyon analizlerine ek olarak çoklu doğrusal regresyon analizinde incelenmiştir. Bulgulara göre algılanan stres saldırgan sürücü davranışları ile pozitif ilişki gösterirken; güvenlik becerileri ile negatif ilişki göstermiştir. **Tartışma:** Çalışma bulguları trafik ortamında yüksek stres algılayan sürücülerin aynı zamanda daha fazla saldırgan sürücü davranışları ve daha düşük güvenlik becerileri raporladığını göstermektedir. Bulgular sürücülerde stresin trafik güvenliğine olan etkileri hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Elde edilen bulgular ilgili alanyazın ışığında tartışılmış ve daha güvenli bir trafik için çeşitli öneriler getirilmiştir.

**Anahtar Sözcükler:** stres, güvenli sürücülük becerileri, algısal-motor beceriler, saldırgan sürücülük

## SÖZEL BİLDİRİ 172:

### UYARICI DÜZEYİNDEKİ DEĞİŞİM İLE ASİMETRİK LİSTE DÜZEYİ DEĞİŞİMİ ETKİSİ GÖZLEMLENİR Mİ?

MERVE İLERİ, NART BEDİN ATALAY

TOBB EKONOMİ VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Bilişsel süreçlerin stratejik kontrolü, geleneksel olarak, liste düzeyi uyumluluk oranı (UO) deneyleriyle incelenmiştir. Bu deneylerde çoğunlukla uyumsuz listelerle gözlemlenen Stroop etkisinin, çoğunlukla uyumlu listelere göre daha küçük olduğu gözlemlenmiştir. Liste düzeyi UO etkisinin stratejik kontrolü mü yoksa uyarıcı düzeyi işlemleri mi gösterdiği tartışılmaktadır. Bu çerçevede gözlemlenen bir bulgu asimetric liste değişimi etkisidir. Bu sonuç çoğunlukla uyumlu veya çoğunlukla uyumsuz listelerle deneye başlamanın liste düzeyi UO etkisini etkilediğini göstermiştir. Liste düzeyi UO etkisi, deneye çoğunlukla uyumsuz liste ile başlanırsa daha küçük, deneye çoğunlukla uyumlu liste ile başlanırsa daha büyüktür. Rapor edilen mevcut araştırmada listeler arasındaki uyumluluk oranı sabit tutulmuş fakat değişim uyarıcı düzeyinde gerçekleştirilmiştir. **Yöntem:** Renk-kelime Stroop görevi verilen 50 katılımcı, her biri 320 denemeden oluşan iki deneysel bloğu tamamlamışlardır. Her bir bloktaki uyarıcıların yarısına (bağlam uyarıcılarına) liste düzeyi UO manipülasyonu uygulanmıştır. Diğer uyarıcılar ise eşit oranda uyumlu transfer uyarıcılarıdır. Uyarıcı düzeyinde değişim gerçekleştirmek için deneyin ortasında bağlam uyarıcıları transfer uyarıcılarına, transfer uyarıcıları ise bağlam uyarıcılarına dönüştürülmüştür. **Bulgular:** Tepki süreleri 2 (Liste düzeyi uyumluluk oranı: çoğunlukla uyumlu-çoğunlukla uyumsuz) x 2 (Uyumluluk: uyumlu-uyumsuz) x 2 (Blok: Blok1-Blok2) x 2 (Uyarıcı türü: bağlam-transfer) karışık faktörlü ANOVA ile analiz edilmiş ve dördümlü etkileşimin anlamlı olduğu gözlemlenmiştir,  $F(1,47) = 4.25, p < .05$ . Bu dördümlü etkileşimin doğasını anlamak için bağlam ve transfer uyarıcıları ayrı ayrı analiz edilmiş, fakat bu ikinci analiz sonucunda uyarıcı düzeyinde gerçekleşen asimetric değişim etkisi ortaya çıkmamıştır. **Tartışma:** Uyarıcı düzeyindeki gerçekleşen değişim asimetric liste değişimi etkisi ortaya çıkartmamıştır. Elde edilen sonuç stratejik kontrol açıklaması ile tutarlı fakat uyarıcı düzeyinde işleyen işlemler açıklaması ile tutarsızdır.

**Anahtar sözcükler:** bilişsel kontrol, asimetric liste değişimi etkisi, listeler arası geçiş, liste düzeyi uyumluluk oranı etkisi

## SÖZEL BİLDİRİ 181:

### PSİKOLOJİK SEMPTOMLARIN TRAFİKTE HEYECAN ARAMA İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

GİZEM GÜMÜŞ\*, İBRAHİM ÖZTÜRK\*\*, BURCU TEKEŞ\*\*

\* FMV IŞIK ÜNİVERSİTESİ

\*\* ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Türkiye’de 2016 yılında gerçekleşen kazalar incelendiğinde trafik kazalarına neden olan kusurların %99’unun farklı yol kullanıcılarından (sürücü, yolcu ve yaya) kaynaklandığı görülmektedir. Yapılan çalışmalar, yüksek heyecan arama ve çeşitli psikolojik semptomlar gösteren bireylerin sürücülük ile ilgili olumsuz durumlar ile daha çok karşılaştığını göstermiştir. Yapılan çalışmalarda, yüksek düzeyde heyecan arama davranışı olan sürücülerin güvensiz sürücülük becerileri sergiledikleri bulgulanmıştır. Benzer şekilde, bu çalışmanın amacı da sürücülerdeki çeşitli psikolojik semptomlar ile heyecan arama davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. **Yöntem:** Çalışmaya, 19 ile 65 yaş aralığında ( $M = 29.43$ ,  $SS = 10.21$ ) 70’i kadın (% 47.3) ve 78’i erkek (% 52.7) olmak üzere toplam 148 ehliyet sahibi kişi katılmıştır. Katılımcılardan demografik bilgi formu, Kısa Semptom Envanteri ve Trafikte Heyecan Arayışı Ölçeği’ni, çevrimiçi bir yazılım aracılığı ile doldurmaları istenmiştir. **Bulgular:** Araştırmada psikolojik semptomların (anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite) ve trafikte heyecan aramanın ilişkisini incelemek için, yaş ve cinsiyet değişkenlerinin istatistiki etkisinin kontrol edildiği hiyerarşik regresyon analizi ile değişkenler arasındaki ilişkilerin görülmesi için korelasyon analizi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre, psikolojik semptomlar ile heyecan arama davranışı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Psikolojik semptomların alt boyutlarından olan anksiyete, trafikte heyecan aramanın sakin sürücülük tarzı ile negatif yönde ilişkiliyken; hız yönelimli sürücülük tarzı ile pozitif yönde ilişkili olduğu bulgulanmıştır. Buna göre kişilerin anksiyetesi arttıkça, sakin araç kullanma eğilimleri düşmekte ve daha hızlı araç kullanma eğiliminde bulunmaktadırlar. **Tartışma:** Elde edilen bulgular anksiyetenin sürücülük ile yakından ilişkili olabileceğini gösterirken daha fazla çalışmanın da ihtiyacını vurgulamaktadır. Ayrıca, eğitim ve rehabilitasyon programlarında anksiyeteye ilişkin uygulama eklemek trafik güvenliği için olumlu etki yapabileceği düşünülmektedir. Sonuçlar sürücülerde görülen psikolojik semptomların trafik ortamında sürücü davranışları üzerindeki etkisi göz önünde bulundurularak ilgili literatür çerçevesinde tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** sürücü davranışları, heyecan arayışı, psikolojik semptomlar

## SÖZEL BİLDİRİ 219:

### İKİNCİ DİL EDİNİMİNİN ÇOCUKLUKTA ANLATI BECERİLERİNE OLAN ETKİSİ

ASLI AKTAN-ERCİYES\*, AYHAN AKSU-KOÇ\*\*

\*KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ

\*\*BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

Anadil-ikinci dil etkileşimine yoğunlaşan ikinci dil edinimi araştırmaları çoğunlukla anadilin azınlık dili, ikinci dilin ise çoğunluk dili olduğu bağlamlarda yapılmıştır. Bu ilişkinin anadilin çoğunluk dili, ikinci dilin azınlık dili olduğu ortamlarda da araştırılması önem taşımaktadır. Son yıllarda Türkiye’de özel okulöncesi kurumlarda ikinci dil eğitim saati artmış ve kimi zaman tam-zamanlı ikinci dil eğitimine dönüşmüştür. Bu durum, anadil– ikinci dil ilişkisini anadilin çoğunluk, ikinci dilin azınlık dili olduğu bir ortamda araştırılması imkanını doğurmuştur. İkinci dil ediniminin anadil yapıları ediniminin henüz tamamlanmadığı 3-yaş kadar erken başlaması da konunun araştırılmasındaki önemi artırmaktadır. **Amaç:** Araştırmamızın amacı erken dönemde yoğun İngilizce eğitiminin Türkçe üzerindeki etkilerini hem dil, hem bilişsel gelişimi yansıtan anlatı becerileri üzerinden incelemektir. **Yöntem:** Araştırmaya tekdilli (Türkçe) ve ikidilli (Türkçe-İngilizce) 5- ve 7- yaş-çocukları ( $n=106$ ) katılmıştır. İkidilli çocukların her iki yaş grubu da 3-5 yaş arasında üç yıl boyunca tam gün İngilizce, tekdilli çocukların her iki yaş grubu ise Türkçe okulöncesi eğitimi almışlardır. Anlatı verisi için uyarıcı olarak Kurbağa Neredesin? başlıklı resimli (sözsüz) hikâye kitabı kullanılmıştır. Tekdilli çocuklar hikâyeyi bir kez, ikidilli çocuklar ise bir hafta arayla Türkçe ve İngilizce anlatmışlardır. **Bulgular:** Bulgular, tekdilli 5- ve 7-yaş-çocuklarının anlatı niteliği ve dilbilgisel karmaşıklık açısından ikidilli yaşlılarından daha iyi performans sergilediklerini göstermiştir. Tekdilli 5- ve 7-yaş-çocuklarının anlatılarının ikidilli çocuklarınkinden hem kurgunun temel unsurlarını (‘giriş-gelişme-sonuç’) içermek ( $\bar{x}_{tekdilli}=6.13$ ,  $\bar{x}_{ikidilli}=4.25$ ,  $p<.001$ ,  $\eta p2=.102$ ), hem de olayların zamansal-nedensel dizilimi açısından ( $\bar{x}_{tekdilli}=7.73$ ,  $\bar{x}_{ikidilli}=5.35$ ,  $p<.001$ ,  $\eta p2=.201$ ) daha gelişmiş olduğu görülmüştür. Anlatılardaki tüm tümceler dilbilgisel karmaşıklık açısından değerlendirilmiş, tekdilli çocukların ( $\bar{x}=.50$ ) ikidilli çocuklardan ( $\bar{x}=.36$ ) daha fazla karmaşık dil yapısı kullandıkları bulunmuştur ( $p<.01$   $\eta p2=.07$ ). **Tartışma:** Sonuçlar, yoğun İngilizce eğitiminin Türkçe anlatı becerileri üzerinde kurgusal ve dilbilgisel karmaşıklık açısından olumsuz etkileri olduğunu ve bu farkın ilköğretimin ilk yılından sonra da devam ettiğini işaret etmiştir.

**Anahtar Sözcükler:** iki dillilik, anlatı becerileri, dilbilimsel karmaşıklık

## SÖZEL BİLDİRİ 222:

### RESİM-KELİME STROOP GÖREVİNDE UYARICILARIN BOYUTLARININ FARKLI ZAMANLARDA SUNULMASI UYARICI DÜZEYİ UYUMLULUK ORANI ETKİSİNİ DEĞİŞTİRİR Mİ?

*MİNE MISIRLISOY\**, *NART BEDİN ATALAY\*\**, *ÖZGE BOZKURT\**, *HİLAL TANYAŞ\**

*\*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*TOBB EKONOMİ VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

**Amaç:** Stroop görevi kelime okuma ve rengi söyleme süreçlerinin tepki seçimi üzerindeki etkilerinin araştırılmasını sağlar. Stroop etkisinde deneysel koşullara bağlı olarak meydana gelen değişimin gözlemlenmesi ise otomatik ve kontrollü süreçlerin tepki seçimi üzerindeki ağırlığının nasıl değiştiğinin araştırılmasına olanak verir. Stroop etkisinin değiştiği deneysel koşullardan birisi uyarıcı düzeyi uyumluluk oranı (UDUO) değişimlemesidir. UDUO deneylerinde Stroop kelimelerinin yarısı çoğunlukla uyumlu diğer yarısı ise çoğunlukla uyumsuz renklerle sunulur. Çoğunlukla uyumlu uyarıcılarla gözlemlenen Stroop etkisi, çoğunlukla uyumsuz uyarıcılarla gözlemlenen Stroop etkisine nazaran daha büyüktür. Bu sonuç, kontrollü süreçlerin tepki seçimi üzerindeki ağırlığının otomatik bir biçimde arttırılması şeklinde yorumlanmıştır. Alternatif açıklamaya göre ise UDUO etkisinin altında uyarıcı-tepki öğrenme süreçleri yatmaktadır. Bu çalışma, UDUO etkisi altında yatan bilişsel süreçlerin araştırılmasını amaçlayan bir seri çalışmanın üçüncüsüdür. Daha önceki çalışmalarda seçici dikkat görevi olmayan resim-kelime ve renk-kelime doğrulama görevleri kullanılmıştır. Eğer UDUO etkisinin altında bilişsel süreçlerin kontrolü yatıyorsa, bu etkinin seçici dikkat görevi olmayan koşullarda gözlemlenmeyeceği öngörülmüştür. Bilişsel kontrol açıklamasına uyumlu olarak UDUO daha önceki iki çalışmada gözlemlenmemiştir. Uyarıcı-tepki öğrenme açıklamasının öngörülerine ters bir biçimde uyarıcıların boyutlarının farklı zamanlarda sunulması da UDUO etkisini ortaya çıkartmamıştır. Bu çalışmada ise seçici dikkat gerektiren bir görev olan Resim-Kelime Stroop Görevi kullanıldığında UDUO etkisinin uyarıcıların boyutlarının farklı zamanlarda sunulması (SOA) değişimlemesinden etkilenip etkilenmediği incelenmiştir. **Yöntem:** Katılımcıların kelimeyi görmezden gelerek, resmin adını söylemeleri gerekir. Kelime boyutu resimden 200ms önce, resim ile aynı anda (0ms) veya resimden 200ms sonra sunulmuştur. Deneyde 2 (uyarıcı türü: uyumlu, uyumsuz) x 3 (uyumluluk oranı: çoğunlukla uyumlu, eşit derecede uyumlu, çoğunlukla uyumsuz) x 3 (kelime-resim arasındaki süre: -200ms, 0ms, +200ms) karışık faktörlü desen kullanılmıştır. **Bulgular:** Analiz sonuçları uyarıcı türü ve uyumluluk oranı arasındaki ikili etkileşimin anlamlı olduğunu göstermiştir. Tartışma: Bilişsel kontrol açıklamasının öngörülerıyla uyumlu olarak, bu deneyde seçici dikkat görevi kullanıldığı için, UDUO etkisi gözlemlenmiştir. Sonuçlar, dikkatin kontrolü ve uyarıcı-tepki öğrenme teorileri kapsamında tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** bilişsel kontrol, stroop görevi, uyarıcı düzeyi uyumluluk oranı etkisi, uyarıcı tepki öğrenmesi

## SÖZEL BİLDİRİ 225:

### KARAKTER GÜÇLÜ YÖNLERİ ÜZERİNE BİR ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

*MEDİHA KORKMAZ\**, *GİZEM CÖMERT\**, *YILMAZ ORHUN GÜRLÜK\**, *DUYGU GÜNGÖR\*\**, *DENİZ KARATAŞ\**, *ÖMER EMRE CAN ALAGÖZ\**

*\* EGE ÜNİVERSİTESİ*

*\*\* DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

**Amaç:** Pozitif psikoloji bağlamında bireylerin karakter güçlü yönlerini ölçmeyi amaçlayan psikometrik olarak güvenilir ve geçerli bir ölçme aracı geliştirmektir. Pozitif psikolojinin üç ana konusu başlığı altında yer alan “olumlu bireysel treytlar”in 6 faktör ve 24 alt boyutla temsil edilen “Güçlü Yönlerin Eylem Değerleri Envanteri” (Values in Action Inventory of Strengths-VIA-IS) model olarak benimsenmiştir. Karakter güçlü yönleri olarak bilinen bu yapılar bireyleri erdemlere yönlendiren süreçler olarak tanımlanmaktadır. Modeldeki faktör/alt boyutlar; (1)Aşkınlık: güzellik ve mükemmelliğin takdiri, minnettarlık, maneviyat, umut, mizah yeteneği (2) Bilgelik: merak, öğrenmeyi sevmek, yaratıcılık, eleştirel düşünme, bakış açısı (3) Cesurluk: cesaret, haz/zevk, kararlılık/azim, dürüstlük (4) İnsaniyet: iyilikseverlik, sosyal zeka, sevmek-sevebilme kapasitesi (5) Adalet: yansızlık/adil olma, liderlik, sorumluluk (6) Ölçülülük: merhamet/bağışlama, alçak gönüllülük,öz-denetim,tedbirlilik. **Yöntem:** Çalışmada karakter güçlü yönleri ölçeğinin madde havuzu, IPIP'nin (International Personality Item Pool) VIA ile örtüşen, 24 alt boyutu temsil eden maddeler ile araştırmacılar tarafından geliştirilen toplam 345 maddeden oluşturulmuştur. Ölçek maddeleri kaynak dilden hedef dile 5 psikolog tarafından çevrilmiştir. Ölçek 1 ile 5 arasında (tamamen uygun- hiç uygun değil) derecelendirmeli puanlanan formatta uygulanmıştır. Araştırmanın örneklemini 25-73 yaş yetişkin bireylerden ( $N=714$ , Ort.yaş= 40.3,  $S=11.2$ ) oluşmaktadır. Örneklemin 50.7'si kadındır. **Bulgular:** Araştırmada yetişkin örneklemini madde- iç tutarlılık güvenilirlik ve faktör analizleri yapılmıştır. Yetişkin örneklem 24 ayrı alt boyutun Cronbach Alpha değerleri yüksek ( $ranj$  0.69 ve 0.95;  $medyan \alpha=0.79$ ) bulunmuştur. Doğrulamalı faktör analizi sonuçlarına göre, her bir faktör altında yer alan alt boyutlar kendi faktörleriyle uyum göstermiş, model veri uyumu istatistikleri modeli doğrulamıştır. Ölçeğin nihai formu yetişkin örneklem için 269 maddeden oluşmuştur. Ölçeğin faktör toplam puanları arasındaki korelasyon değerleri orta dereceli/yüksek (adalet ve insaniyet arasında 0.77; aşkınlık ve ölçülülük arasında 0.47) ve anlamlı saptanmıştır. **Tartışma:** Karakter güçlü yönleri ölçeğinin madde-faktör yapısının güvenilir ve geçerli olduğu saptanmış olup, diğer kriter yapılarla ilişkileri araştırma kapsamında devam etmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** karakter güçlü yönleri, pozitif psikoloji, kişilik, ölçek

## SÖZEL BİLDİRİ 230:

### ŞİZOFRENİDE ZİHİN KURAMI İLE NÖROKOGNİTİF İŞLEVLER ARASINDAKİ İLİŞKİ

*ÖZGE AKGÜL, BURCU VERİM, EMRE BORA, KÖKSAL ALPTEKİN, BERRA BİNNUR AKDEDE*

*DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

**Amaç:** Şizofreni yaşamı etkileyen, sosyal bilişsel ve nörobilişsel yeti yitimine yol açarak işlevselliği bozan önemli psikiyatrik hastalıklardandır. Tüm nörobilişsel alanlar (dikkat/uyanıklık (vijilans), işleme hızı, çalışma belleği, sözel öğrenme, görsel öğrenme, yürütücü işlevler) etkilenmekle birlikte sosyal bilişsel bozulma da (Zihin Kuramı gibi) hastalığın temel semptomlarından birisi haline gelmiştir (1, 2). Sosyal bilişin kognitif işlevler ile sosyal işlevsellik arasında arabuluculuk görevini üstlendiğinin düşünülmesiyle birlikte bu alanın da dikkatle incelenmesi gerekmektedir (3). Sosyal bilişin alt başlıklarından biri olan ve çalışmamızda da araştırdığımız zihin kuramı; başkalarının niyetini algılama becerisini ve/veya başkalarının zihinsel durumunu kavrama, yorumlama ve açıklama kapasitesini ifade etmektedir (4). Araştırmamızda şizofreni hastalarında zihin kuramı ve nörokognitif işlevler arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Nörokognitif işlevleri ve zihin kuramını değerlendiren testler, 49 şizofreni hastasına ve 29 sağlıklı kontrolle uygulanmıştır. Zihin kuramını değerlendirmek adına “Gözlerden Zihin Okuma Testi (Reading Mind in the Eyes Test-RMET)” nörokognisyonu değerlendirmek adına da nörokognitif test bataryası kullanılmıştır. Sosyal bilişsel ve nörokognitif işlevler arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi ile incelenmiştir. Gruplar arası farklılıklar da bağımsız gruplar için t-testi ile değerlendirilmiştir. **Bulgular:** İki grup arasında nörobilişsel ve sosyal bilişsel işlevsellik performansı açısından anlamlı farklılık görülmüştür. Hastaların RMET performansları ile yürütücü işlevler, işlem hızı, çalışma belleği, kategori akıcılık, ile sözel öğrenme ve bellek performansları arasında istatistiksel olarak anlamlı korelasyon saptanmıştır. **Tartışma:** Çalışma bulgularımız, şizofreni hastalarında sosyal bilişsel ve nörokognitif işlevsellik arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ilişkinin varlığını göstermekle birlikte şizofrenide sosyal biliş ve nörobilişin önemine dikkat çekmiştir. Sosyal biliş, şizofrenide nörokognisyonu anlamada önemli bir kavram olmakla birlikte sosyal bilişteki bozulmaların incelenmesi, kognisyonu iyileştirecek yeni yaklaşımların geliştirilmesine yardımcı olabilir.

**Anahtar Sözcükler:** şizofreni, zihin kuramı, nörokognisyon

## SÖZEL BİLDİRİ 233:

### TRAVMA SONRASI STRES, İKİNCİL TRAVMATİZASYON VE OLUMLU PSİKOLOJİK DÖNÜŞÜMLER: HABER KAMERAMANLARININ ALGILARINA YÖNELİK NİTEL BİR İNCELEME

GÖZDE İKİZER<sup>\*</sup>, A. NURAY KARANCI<sup>\*\*</sup>, SİBEL KOCAOĞLAN<sup>\*\*\*</sup>

<sup>\*</sup>TOBB EKONOMİ VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*</sup>ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*\*</sup>SİĞİNNMACILAR VE GÖÇMENLERLE DAYANIŞMA DERNEĞİ

#### Özet:

**Amaç:** Herhangi bir afet ya da acil durum sonrasında, haberciler bölgeye ilk ulaşanlar arasındadır. Topluma hangi haberin nasıl ileteceği konusunda adeta ‘filtre’ görevi gören bu meslek mensupları, sayısız travmatik olaya tanıklık etmektedirler. Bununla birlikte, mağdurların ve meslektaşlarının maruz kaldıkları olaylardan haberdar olmak ve onların stres tepkilerini gözlemlemek de ikincil travmatizasyonun önünü açabilmektedir. Haberciler arasında muhabirler ve fotoğrafçılar ile yapılmış çalışmalar bulunmasına rağmen, haber kameramanları çoğunlukla odak noktası olmamaktadır. Bu çalışma, haber kameramanlarında travmaya maruz kalma biçimlerini, nasıl etkilendiklerini ve başa çıkma yollarını anlamayı hedeflemektedir. **Yöntem:** Yaşları 24 ve 52 arasında değişen 20 erkek haber kameramanı ile ortalama yarım saat süren yarı-yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesinin ardından, yorumlayıcı fenomenolojik analiz (IPA) uygulanmıştır. **Bulgular:** Analiz bulguları, görüşmelerde dört ana temanın ortaya çıktığını göstermiştir. Bunlar (1) mesleğin zorlu yönleri, (2) mesleğin doyum veren/olumlu yönleri ve (3) mesleğin haber kameramanları üzerindeki etkileri ve (4) işte karşılaşılan zorluklarla başa çıkma yolları olarak sınıflandırılmıştır. Beklenenin aksine, haber kameramanlarının görev başında tanıklık ettikleri travmatik olaylardan ziyade, çalışma koşulları nedeniyle zorluklar yaşadıkları ve bunlarla başa çıkmada hem uyumlu hem uyumsuz yollara başvurdıkları görülmüştür. Bazı kameramanlar travmaya karşı özellikle duyarlılaştıklarını bildirmişlerdir. Bununla birlikte, mesleğin prestijli, önemli ve ayrıcalıklı algılanmasının, göreve bağlılık duygularının psikolojik açıdan koruyucu olduğu bulunmuştur. **Tartışma:** Haber kameramanları görevleri nedeniyle ikincil travmatizasyon için risk altında olmalarının yanı sıra, çalışma koşulları nedeniyle birincil travmatizasyon (örn., savaş bölgesinde yaralanma) için de yüksek risk taşımaktadırlar. Böylece, haber kameramanları travma psikolojisi açısından benzersiz bir çalışma grubudur. Algılanan zorluklara rağmen, mesleğin olumlu yönlerine yönelik algı çoğu zaman olumlu psikolojik dönüşümleri de beraberinde getirmektedir. Olumsuz etkilerin azaltılması ve olumlu dönüşüm olasılığının güçlendirilmesi için, bu ve buna benzer meslek gruplarının sahaya çıkmadan travma konusunda bilgilendirilmeleri özellikle önemli görünmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** travma sonrası stres, dayanıklılık, travma sonrası gelişim, kameraman

## SÖZEL BİLDİRİ 235:

### YÖNETİCİ İŞLEVLERİN GELECEĞİ İMGELEME VE GEÇMİŞ HATIRLAMA ÜZERİNDEKİ ROLÜNÜN FNIRS İLE İNCELENMESİ

*HASAN GÜNDÜZ\**, *ZEYNEL BARAN\**, *YAĞMUR KIR\*\**, *NİLAY SEDES BASKAK\*\*\**, *BORA BASKAK\*\**

*\* HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ*

*\*\* ANKARA ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*\* YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

**Amaç:** Gelecek imgeleme (Gİ), bellekten birtakım detayların çağırılarak, yeni bağlamla uyumlu bir şekilde tekrar bir araya getirilmesi olarak tanımlanır ve anısal bellekle ilişkilendirilmiştir. Gİ ve geçmişi hatırlama (GÇH) arasında birçok ortaklık olduğu gösterilse de, Gİ sırasında GÇH'ye göre daha fazla beyin alanının aktif olduğunu gösteren birçok çalışma bulunmaktadır. Bu durum, Gİ sırasında yönetici işlevlere (Yİ), GÇH'den daha fazla gerek duyulmasıyla ilişkili olabilir. Öte yandan, şizofreni (Sz)'de hem Yİ'de hem de Yİ sırasındaki beyin aktivitesinde bozulma olduğu gösterilmiştir. Bu temeller üzerinde çalışmanın amacı, USB puanları benzer olan Sz ve SB'de, Yİ'nin Gİ ve GÇH üzerindeki rolünü davranışsal ve fizyolojik açıdan incelemektir. **Yöntem:** USB puanları istatistiksel olarak farklı olmayan Sz ( $N=20$ ,  $M=34.55$ ,  $SD=5.5$ ) ve SB ( $N=23$ ,  $M=30.10$ ,  $SD=7.6$ ) grupları çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Katılımcılardan, blok desen uyarınca, sunulan ipucu kelimeye ilişkin 1 dk. içerisinde bir anılarını anlatmaları veya gelecekte yaşanması muhtemel bir olayı imgelemeleri istenmiştir. Gİ'de ipucu kelime sayıları (1 veya 3) değiştirilerek, detayların yeniden bir araya getirilmesi süreci Yİ ihtiyacı bakımından farklılaştırılmıştır. Görev sırasında oluşan beyin aktivitesi 52-kanal fNIRS cihazıyla (Hitachi ETG-4000) kaydedilmiştir. Hikayeler içsel ve dışsal detay miktarları açısından değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Detay sayısı temelinde yapılan 2(Grup)x3(Koşul)x2(Detay Türü) Karma ANOVA analizinde üçlü-ortak etki anlamlıdır ( $F(1.84, 75.41)=5.05$ ,  $p<.01$ ,  $\eta^2p=0.11$ ). Sz tüm koşullarda SB'den daha az içsel detay üretirken, sadece Gİ koşullarında daha çok dışsal detay üretmiştir. Ayrıca, Sz'deki GÇH performansı, her iki Gİ koşulundan yüksektir. Ortalama oksijen-hemoglobin düzeyi ölçümleri üzerinden yapılan 2(Grup)x3(Koşul)x2(Hemisfer)x18(Brodmann Alanı) Karma ANOVA analizinde dördü-ortak etki anlamlıdır ( $F(3.72, 152.39)=2.48$ ,  $p<.05$ ,  $\eta^2p=0.06$ ). SB'de sağ orta ve sağ üst temporal alanlarda Gİ (1-ipucu) koşulunda ölçülen aktivasyon GÇH'den fazla olmuştur. **Tartışma:** Yİ bileşenleri, Gİ için önemlidir. Yİ'nin, hikayelerin detaylandırma aşamasından ziyade yapılandırma aşamasında gerekli olabileceği düşünülürken, koşulların zamansal özellikleri ve koşullarda sunulan ipucu sayısı ve niteliği, geri getirilen olaya özgü detay miktarını etkileyerek temporal alanlarda fark yaratmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** yönetici işlevler, gelecek imgeleme, geçmiş hatırlama, fNIRS, şizofreni

## SÖZEL BİLDİRİ 237:

### KİMLİK VE YOKSUNLUK: ANA MUHALEFET PARTİSİ DESTEKÇİLERİ ÖRNEKLEMİNDE SENARYOLAR YARDIMIYLA AŞIRI GRUP-YANLISI DAVRANIŞLARI İNCELEME

*FATİH ÖZDEMİR\**, *TÜRKER ÖZKAN\*\**

*\*ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

**Amaç:** Mevcut çalışma, neden bazı kişiler iç-grup üyeleri için kendi yaşamını feda etmeye razı olma gibi aşırı grup-yanlısı davranışlarda bulunuyor sorusunu anlamlandırmayı ve sosyal kimlik, kimlik kaynaşımı ve görelî yoksunluk kuramlarını kullanarak kişilerin yerel iç-grup (Cumhuriyet Halk Partisi destekçileri), geniş iç-grup (Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları) ve yerel dış-gruplar (Adalet ve Kalkınma Partisi, Halkların Demokratik Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi destekçileri) ile ilişkilerini birey ve grup seviyelerinde incelemeyi hedeflemektedir. **Yöntem:** Araştırmaya, kendini Cumhuriyet Halk Partisi destekçisi olarak tanımlayan ve yaş ortalaması 24.72 (SS = 4.86) olan 219 kadın ve 101 erkek toplam 320 kişi katılmıştır. Katılımcılar, gruplar arası farklı durumları yansıtan 8 senaryoyu ve grup özdeşleşmesi, sözlü kimlik kaynaşımı, birey-temelli / grup-temelli görelî yoksunluk ve görelî yoksunluk kaynaşımı ölçümlerini yanıtlamıştır. **Bulgular:** Bulgular, araştırma değişkenleri arasında anlamlı sistematik ilişkiler olduğunu desteklemiştir. Kimlik kaynaşımı ve görelî yoksunluk kaynaşımı değişkenleri yerel iç-grup ve geniş iç-grup yararına sergilenen aşırı davranışlarda bulunma eğilimini pozitif olarak yordamıştır. İç-grup özdeşleşmesi ve birey-temelli/grup-temelli yoksunluk değişkenleri ise aşırı grup-yanlısı davranışları açıklamakta yetersiz kalmıştır. **Tartışma:** Araştırma, aşırı grup-yanlısı davranışları açıklayan kuramsal bir çerçeve sunması ve birey ve grup seviyelerinin birbirini destekleyen süreçler olduğunu göstermesinin yanı sıra, Cumhuriyet Halk Partisi destekçilerinin diğer siyasi partilere ilişkin yaklaşımını yansıtmaya yönüyle de önemlidir.

**Anahtar Sözcükler:** aşırı grup-yanlısı davranışlar, grup özdeşleşmesi, kimlik kaynaşımı, görelî yoksunluk, ana muhalefet partisi

## SÖZEL BİLDİRİ 238:

### PROAKTİF VE REAKTİF BİLİŞSEL KONTROL SÜREÇLERİ AYNI ANDA KULLANILABİLİR Mİ?

*ÖZGE BOZKURT\**, *NART BEDİN ATALAY\*\**, *MİNE MISIRLISOY\**

*\*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*TOBB EKONOMİ VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

**Amaç:** Bu çalışma Stroop görevini kullanarak proaktif ve reaktif bilişsel kontrol süreçlerinin aynı anda kullanılıp kullanılamayacağını incelemeyi amaçlamaktadır. Proaktif kontrol, Liste Düzeyi Uyumluluk Oranı (LDUO) etkisi ile gözlemlenmektedir. LDOU değişimlemesinde,

uyarıcılar çoğunlukla uyumlu veya çoğunlukla uyumsuz şekilde sunulmaktadır. Çoğunlukla uyumlu uyarıcıların olduğu koşulda Stroop etkisi daha büyük, çoğunlukla uyumsuz olduğu koşulda ise daha küçük olarak gözlemlenmektedir. Reaktif kontrol ise, Uyarıcı Düzeyi Uyumluluk Oranı (UDUO) etkisinin ortaya çıkmasında rol oynamaktadır. UDUO değişimlerinde ise çoğunlukla uyumlu ve uyumsuz uyarıcılar aynı koşul dahilinde sunulmaktadır. LDUO etkisi ile paralel olarak, çoğunlukla uyumlu uyarıcılar ile gözlenen Stroop etkisinin, çoğunlukla uyumsuz uyarıcılar ile gözlenen Stroop etkisinden daha büyük olduğu gösterilmiştir. Bu çalışmada proaktif ve reaktif kontrolün aynı deney oturumunda kullanılıp kullanılmayacağı araştırılmıştır. Bunun için uyarıcıların %67'sine LDUO %33'üne ise UDUO değişimlemesi uygulanmış ve bütün uyarıcılar tek bir oturum içinde karışık olarak sunulmuştur. Proaktif ve reaktif kontrol süreçlerinin aynı deney oturumunda kullanılabilmesi durumunda, LDUO değişimlemesi içeren uyarıcılarda LDUO, UDUO değişimlemesi içeren uyarıcılarda ise UDUO etkisinin gözlemlenmesi beklenir. **Yöntem:** Katılımcılardan bilgisayar ekranında gördükleri uyarıcıların rengini sesli olarak söylemeleri ve bunu yaparken kelimeyi görmezden gelmeleri istenmiştir. Deney deseni, 2 (uyarıcı türü: uyumlu, uyumsuz) x 2 (LDUO: çoğunlukla uyumlu, çoğunlukla uyumsuz) x 2 (UDOU: çoğunlukla uyumlu, çoğunlukla uyumsuz) karışık faktörlü desendir. **Bulgular:** Çalışmanın sonuçlarına göre LDUO değişimlemesi içeren uyarıcılarda LDUO, UDUO değişimlemesi içeren uyarıcılarda ise sadece UDUO etkisi gözlemlenmiştir. **Tartışma:** Bulgular, liste düzeyinde aktif olan proaktif kontrol süreçleri ile birlikte uyarıcı tarafından tetiklenen reaktif kontrolün de kullanılabildiğini göstermiştir. Ancak UDUO değişimlemesi içeren uyarıcılarda hem LDUO hem UDUO etkisi görülmemiştir. Bu sonuç reaktif kontrol süreçlerinin etkili olduğu uyarıcılarda proaktif kontrol süreçlerinin uygulanmadığını göstermektedir. Diğer yandan, kesin sonuçlara varılabilmesi için uyarıcı tepki öğrenme süreçlerinin de rolünü göz önünde bulunduran yeni deneyler yapılması gerekmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** bilişsel kontrol, stroop görevi, uyarıcı düzeyi uyumluluk oranı etkisi, liste düzeyi uyumluluk oranı etkisi

## SÖZEL BİLDİRİ 246:

### CEVAP SÜRESİNİ SINIRLANDIRMANIN BİLİŞSEL KONTROL MEKANİZMALARINA ETKİSİ

*HİLAL TANYAŞ\**, *MİNE MISIRLISOY\**, *NART BEDİN ATALAY\*\**

*\*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ  
EKONOMİ VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*TOBB*

#### Özet:

**Amaç:** Stroop görevinde, katılımcılara çeşitli renklerle yazılmış renk kelimeleri sunulmakta ve katılımcılardan kelimenin rengini söylerken, kendisini görmezden gelmeleri istenmektedir. Stroop etkisi, uyumlu ve uyumsuz uyarıcılar arasında görülen tepki süresi veya hata oranı farkı olarak hesaplanmaktadır. Bu etkinin, koşullara bağlı olarak değiştiği, uyumlu uyarıcıların çoğunlukta olduğu listede, uyumsuz uyarıcıların çoğunlukta olduğu listeye göre daha büyük olduğu gözlemlenmiş ve bu bulgu liste düzeyi uyumluluk oranı (LDUO) etkisi olarak tanımlanmıştır. Uyumsuz uyarıcılara sık cevap vermenin deneyimlenen çatışmayı artırdığı ve bunun bilişsel kontrolün güçlendirilmesine neden olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla LDUO etkisi çatışma denetimi kontrol mekanizmaları ile açıklanmaktadır. Ancak, bu sürecin çağrışımsal öğrenme mekanizmaları tarafından modere edildiği iddia edilmiştir. Bir başka

deyişle, öğrenme mekanizmalarını kullanmanın mümkün olduğu durumlarda kontrol süreçlerine başvurulmadığı; ancak öğrenme mekanizmalarının avantaj sağlamadığı durumlarda kontrol süreçlerinin devreye girdiği gösterilmiştir. Öğrenme mekanizmalarının avantajlı olmadığı durumlarda, kontrol süreçlerinin devreye girmesine engel olan faktörlerden önemli bir tanesi de cevap süresinin sınırlandırılmasıdır. Bundan yola çıkarak, bu çalışmada cevap verme süresinin sınırlandırılmasının kontrol mekanizmaları üzerindeki etkisi incelenmiştir. **Yöntem:** Katılımcılara uyumluluk oranının %25 veya %75 olduğu bir renk seti ile uyumluluk oranının %50 olduğu başka bir renk seti seçkisiz olarak sunulmuştur. Böylelikle, liste düzeyi uyumluluk oranının %33 ve %67 olduğu iki koşul elde edilmiştir. Stroop kelimeleri setteki her bir renkle yazılarak öğrenme mekanizmalarının avantaj sağlamadığı bir desen oluşturulmuş ve katılımcılardan 800 ms içinde cevap vermeleri istenmiştir. Deneyde 2 (LDUO: LDUO-33, LDUO-67) x 2 (uyarıcı türü: uyumlu, uyumsuz) karışık faktörlü desen kullanılmıştır. **Bulgular:** Kontrol kullanımının göstergesi olarak, uyumluluk oranının %50 olduğu renk setindeki LDUO etkisi temel alınmıştır. Analiz sonuçları post hoc cevap süreleriyle incelenerek Stroop görevinde kullanılan bilişsel kontrol mekanizmalarının değişimi gözlemlenmiştir. **Tartışma:** Sonuçlar Stroop görevinde kullanılan kontrol ve öğrenme süreçlerinin zamansal önceliğinin incelenmesi açısından önem taşımaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** bilişsel kontrol, stroop görevi, liste düzeyi uyumluluk oranı etkisi, uyarıcı tepki öğrenmesi

## SÖZEL BİLDİRİ 252:

### İLKOKUL DÜZEYİNDEKİ ÇOCUKLARDA DAYANIKLILIK FAKTÖRLERİ

ÜMMÜHAN ASLI MACİT, TÜRKAN YILMAZ IRMAK

*EGE ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

**Amaç:** Bu çalışmada; düşük gelire sahip ilkökul düzeyindeki çocukların, dezavantajlı ortama rağmen dayanıklılık göstermelerini sağlayan faktörlerin araştırılması planlanmıştır. Bu kapsamda ebeveyn pratikleri ve aile içi düzen değişkenlerinin ele alındığı bu araştırmada akademik başarı ve problem davranışlar incelenmiştir. **Yöntem:** İzmir’de düşük sosyoekonomik profile sahip 3 mahallede yapılan çalışmada, ilkökul düzeyindeki çocuğı olan 67 anneye ulaşılmıştır. Veriler self-report yöntemi ile toplanmıştır. Annelere; ebeveynlik davranışlarını değerlendiren Ana Babalık Uygulamaları Ölçeğı, ev içindeki genel düzeni değerlendiren Aile Çevresi Kaos Ölçeğı, mevcut gelir durumunu ve bu durumun ebeveynlere oluşturduğu baskıyı değerlendiren Ebeveyn Ekonomik Baskı Ölçeğı ve çocukların problem davranışlarının değerlendirildiğı 6-18 Yaş Çocuk ve Gençler İçin Davranış Değerlendirme Ölçeğı olmak üzere 4 standart ölçek, 1 adet demografik bilgi formu, 1 adet çevre değerlendirme formu uygulanmıştır. **Bulgular:** Maddi gelirin, ebeveynlerde ekonomik baskıya neden olduğu ayrıca ekonomik baskı düzeyinin evdeki karmaşa ile pozitif yönde ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Örneklemdeki yüksek akademik başarıya sahip çocukların ebeveynlerinin daha olumlu ebeveynlik pratikleri gösterdiği; daha az olumsuz problem çözme davranışlara sahip olduğu ve ebeveyn-çocuk etkileşiminin daha fazla olduğu bulunmuştur. Ayrıca okul öncesi eğitim alan çocukların akademik başarıları daha yüksektir. İçeyönelim ve dışayönelim sorunları ile ebeveynlik pratikleri arasında ilişki saptanmıştır: anne eğitim kademesi düştükçe içeyönelim sorunları artmakta; ebeveynlerin olumsuz problem çözme davranışları, aşırı

müdahalecilik ve cezalandırıcılık, tutarsızlık davranışları arttıkça, hem içeyönelim hem dışayönelim sorunları artmaktadır. Ayrıca ev içi kaos durumu toplam problem davranış puanların yordamaktadır. Ev içi düzene sahip olmayan ailelerde yetişen çocuklarda problem davranışlar görülmektedir. **Tartışma:** Türkiye’de yoksul çevrede büyüyen çocuklarda dayanıklılık faktörleri araştırılmamıştır ve dayanıklılık çalışmaları ergenlik ve yetişkinlikle sınırlı kalmıştır. Bu çalışma, yoksul çevrede büyüyen ilkokul düzeyindeki çocuklarda dayanıklılık sağlayan faktörlerin belirlenmesi bakımından önemlidir. Aile çevresindeki düzensizlik, problem davranışlarla ilişkili bulunmuştur. Aile çevresi düzensizliği aynı zamanda içeyönelim davranışlarının yordayıcısıdır. Ev içindeki düzenin, yoksullukta oluşabilecek problem davranışlara karşı koruyucu faktör sayılabilecek bir sonuç vermesi önemli bir bulgudur.

**Anahtar Sözcükler:** dayanıklılık, ilkokul dönemi, yoksulluk, akademik başarı, problem davranış

## **SÖZEL BİLDİRİ 256:**

### **KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE RİSK ALGISININ MOTOSİKLET KULLANIM TARZI İLE İLİŞKİSİ**

*TANSU ALAVCI\* , EGE ÖZTÜRK\* , GİZEM GÜMÜŞ\* , M. EHİL TEKİN\* , BURCU TEKEŞ\*\* , YEŞİM ÜZÜMCÜOĞLU\*\**

*\* FMV IŞIK ÜNİVERSİTESİ*

*\*\* ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Emniyet Genel Müdürlüğü Kaza İstatistikleri Yıllığı’na göre ölümlü-yaralanmalı trafik kazalarının %14.11’ini motosiklet kazaları oluşturmaktadır. Sürücülerin kişilik özellikleri ve risk algıları araç kullanım tarzlarını etkileyen önemli faktörler arasında yer almaktadır. Kişilik özelliklerinin ve risk algısının araç kullanım tarzına olan etkisine bakıldığı zaman farklı kişilik özelliklerinin ve sürücünün risk algısının araç kullanım tarzını olumsuz etkileyebileceği bulunmuştur. Bu çalışmanın amacı motosiklet sürücülerinin kişilik özellikleri ve risk algıları ile motosiklet kullanım tarzları ile arasındaki ilişkiyi incelemektir. **Yöntem:** Çalışma, motosiklet ehliyeti olan 11 kadın 201 erkek olmak üzere ve yaş aralığı 17 ile 58 arasında değişen, toplam 212 sürücü ile gerçekleştirilmiştir. Veriler internet tabanlı çevrimiçi bir yazılım olan www.surveey.com aracılığı ile kişisel bilgi formu, Temel Kişilik Özellikleri Envanteri, Motosiklet Kullanım Tarzı Ölçeği ve Risk Algısı Ölçeği kullanılarak elde edilmiştir. **Bulgular:** Yapılan hiyerarşik regresyon analizi sonuçlarına göre, nevrotik ve negatif değerlik kişilik özellikleri ile hız ihlali arasında pozitif yönde bir ilişki bulunurken, risk algısı ile ihlaller arasında ise negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Dışadönük kişilik özelliği ile kontrol hataları arasında pozitif yönde bir ilişki bulunurken, uyumlu ve nevrotik kişilik özelliği ile kontrol hatası arasında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Negatif değerlik kişilik özelliği ile trafik ihlali arasında ise pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. **Tartışma:** Literatürde motosiklet kullanım tarzı, kişilik özellikleri ve risk algısı ilk defa bu çalışmada birlikte çalışılmıştır. Bu çalışmanın bulguları sürüş eğitimi süreçleri üzerinde ve karşı önlem çalışmaları için büyük bir önem taşımaktadır. Bulgular ilgili literatür çerçevesinde tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** motosiklet kullanımı, kişilik özellikleri, risk algısı

## SÖZEL BİLDİRİ 260:

### AİLE İÇİNDEKİ TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNİN TEMATİK AÇIDAN İNCELENMESİ: ANNELER, BABALAR VE OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLAR

HATİCE IŞIK-BAŞ\*, BAŞAK ŞAHİN-ACAR\*\*

\* ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ

\*\* ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Toplumsal cinsiyet rolleri ve bu rollerin gelişimi bilim insanlarının uzun zamandır üzerinde çalıştığı önemli bir konudur. Özellikle okul öncesi çocuklar ile yapılan çalışmalar, aile faktörünün üzerinde yoğunlaşmış ancak genelde annenin çocuk üzerindeki etkisine yönelerek babaları göz ardı etmişlerdir. Bunun en büyük nedenlerinden biri annenin birincil bakım veren olarak görülmesi ve veri toplama sürecinde anneye ulaşımın daha kolay olmasıdır. Mevcut çalışma, anne-baba ve okul öncesi çocuk üçlemesinin çocukların günlük hayattaki seçimleri ve tepkilerini değerlendirmesini, toplumsal cinsiyet rollerini gözeterek, tematik açıdan incelemeyi amaçlamıştır. Ayrıca, anne-baba ve okul öncesi çocuklardan elde edilen bu temaların anne-babalarda kendi çocukları ve başka çocuklar için; çocuklarda ise kendileri ve başka çocuklar için değişiklik gösterip göstermediği araştırılmıştır. **Yöntem:** Bu amaçla 39 (20 anne-baba-erkek çocuk;  $M_{anneyaş} = 35.79$ ,  $SS = 4.09$ ;  $M_{babayaş} = 37.76$ ,  $SS = 5.22$ ;  $M_{çocukyaş} = 62.10$ ,  $SS = 5.59$ ) anne-baba-okul öncesi çocuk üçlemesine ulaşılmıştır. Katılımcı ailelerden 20'sinde (10'u erkek çocuk) her aile bireyine sorular özellikle çocuğun ismi söylenerek sorulmuş (örn. *Ezgi hangi tür oyuncaklarla oynamayı sever?*), kalan 19 (10'u erkek çocuk) ailede ise aynı sorular özel bir isim verilmeden çocukların cinsiyetine göre herhangi bir kız ya da erkek çocuğu için sorulmuştur (örn. *Bir kız çocuğu/erkek çocuğu hangi tür oyuncaklarla oynamayı sever?*). Katılımcıların cevapları bilgisayar ortamına aktararak çözümlenmiş ve MAXQDA 12 yazılımı ile tematik analiz yapılmıştır. **Bulgular ve Tartışma:** Anne, baba ve okul öncesi çocuklardan elde edilen temaların birbirleri ile benzerlik gösterdiği (cinsiyete uyumlu ve cinsiyete uyumsuz temalar), ancak başka kız ve erkek çocuklarını değerlendirirken bazı noktalarda ayrıştığı görülmüştür. Elde edilen temalar anne, baba ve çocuklar için (kız ve erkek çocuk olmak üzere) karşılaştırmalı olarak incelenmiş ve tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** aile, okul öncesi çocuk, toplumsal cinsiyet, tema

## SÖZEL BİLDİRİ 262:

### OBEZİTEDE UYARICI TÜRÜNE GÖRE TEPKİ KONTROLÜ VE DÜRTÜSELLİK

GİZEM GERDAN, MURAT KURT

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Bu çalışmanın temel amacı, obezite sorunu olanlar ile sağlıklı kilolu katılımcıların tepki ketleme örüntüsünün uyarıcı türüne göre değişip değişmediğini belirlemektir. Araştırmanın

bir diğ er amacı ise her iki grubun dü rtü sellik puanları bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. **Yöntem:** Çalışmanın ö rneklemi 21-49 yaş aralı ğ ından, en az lise mezunu eksojen obezite sorunu olan (n=51) ve sa ğ lıklı kilolu katılımcılardan (n=46) oluşmuştur. Araştı rmanın amaçlarına uygun olarak elde edilen verilere parametrik testler uygulanmıştır. Uyarıcı türüne göre tepki ketleme kontrolünün de ğ iş ip de ğ iş mediğini belirlemek amacı ile dört uyarıcı blo ğ u oluşturulmuştur: Nö tr (harf), ilgisiz, yüksek kalorili ve düşük kalorili yiyecek uyarıcılarını içeren yap-yapma blokları. 2 (Grup) x 4 (Blok) faktörlü son faktörde tekrar ölçümlü deneysel desen uyarınca her bir blok için yanlış tepki sayısı, atlama hata sayısı, yap sinyalinde verilen tepki süresi ve yanlış tepki süresine ilişkin ölçümler alınmıştır. Dü rtü selli ğ i de ğ erlendirmek üzere Barratt Dü rtü sellik Ölçe ğ i (BIS-11) uygulanmıştır. **Bulgular:** Araştırma bulguları obezite sorunu olan bireylerin standart uyarıcılara yönelik genel bir tepki ketleme yetersizli ğ i yaşamadığını ortaya koymuştur. Diğ er taraftan uyarıcının yiyecek olup olmaması ve yiyece ğ in türüne ba ğ lı olarak (sa ğ lıklı düşük ve sa ğ ıksız yüksek kalorili) obezite sorunu olanların tepki ketleme ö rüntüsü sa ğ lıklı kilolulara göre farklılaşmaktadır. Obezite sorunu olan katılımcıların dü rtü sellik (motor, planlama, dikkat) puanlarının yüksek oldu ğ u bulunmuştur. Mevcut çalışma obezite sorunu olan bireylerin yiyeceklerle karşılaştıklarında dü rtü sel bir şekilde davranarak yiyece ğ e yönelik tepkilerini baskılamakta güçlük çektiğini ortaya koymuştur. **Tartışma:** Obezite sorunu olan bireylerde gözlenen tepki ketleme yetersizli ğ i harf gibi basit/standart uyarıcılarla karşılaştıklarında ortaya çıkmamaktadır. Bu bulgu obezitede genel bir tepki yetersizli ğ inin olmadığını ve dü rtü sel eğilimlerin kontrol edilebildiğini göstermektedir. Diğ er taraftan obezite sorunu olan bireylerin tepki ketleme yetersizli ğ i yiyeceklerle karşılaştıkları zaman ortaya çıkmaktadır. Sa ğ lıklı düşük kalorili ve sa ğ ıksız yüksek kalorili yiyeceklerle karşılaştıklarında, özellikle yüksek kalorili yiyeceklerle karşı tepkilerini kontrol edememektedirler. Çalışma alanyazındaki yöntemsel eksiklikleri gidermek suretiyle obezitedeki tepki ketleme yetersizli ğ inin hangi boyutlarda açığa çıktığını aydınlatmaktadır. Ayrıca sa ğ lıklı kiloya erişebilmek için sadece diyet programları almalarının yeterli olmadığı ilgili bilişsel süreçlere ilişkin bu bulguların dikkate alınarak tedavi programlarının yapılandırılmasının anlamlı oldu ğ u görölmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** obezite, tepki ketleme, yiyecek uyarıcısı türü, yap/yapma görevi, dü rtü sellik

## **SÖZEL BİLDİRİ 263:**

### **TÜRKİYE’DE OYUN BAĞIMLILIĞI VE SPOR BAĞIMLILIĞINA DAİR GÜNCEL BULGULAR: SOSYODEMOGRAFİK BİR BAKIŞ**

MERVE DENİZCİ NAZLIGÜL\*, ADVİYE ESİN YILMAZ\*\*

\*ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ

\*\*DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

#### **Özet:**

**Amaç:** Günümüzde davranışsal ba ğ ımlılık türlerinin tanımlanması ve psikiyatrik sınıflandırmada yer alması tartışmalı bir konudur. Kumar oynama bozuklu ğ u henüz DSM-5’te kabul edilen tek davranışsal ba ğ ımlılık türü olsa da oyun ba ğ ımlılığı, egzersiz ba ğ ımlılığı, seks ba ğ ımlılığı ve alışveriş ba ğ ımlılığı gibi çok çeşitli davranışsal ba ğ ımlılık grupları bulunmaktadır. Bu çalışmada ö lkemizde problemli oyun oynama ya da egzersiz yapma davranışı sergileyen

bireylerin sosyodemografik özelliklerinin ve bu davranışların sıklığının belirlenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmanın evrenini sıklıkla oyun oynayan ( $n=387$ ) ve sıklıkla egzersiz yapan ( $n=193$ ) iki ayrı grup oluşturmaktadır. Çalışmaya ait veriler Temmuz-Ağustos 2018 tarihinde sosyal medya platformları kullanılarak toplanmıştır. Çalışma kapsamında demografik soruların yanı sıra oyun grubuna Oyun Bağımlılığı Ölçeği, egzersiz grubuna Egzersiz Bağımlılığı Ölçeği uygulanmıştır. **Bulgular:** Oyun grubunda katılımcıların yaş ortalamaları  $23,55 (SS \pm 5,91)$  olarak tespit edilmiştir ve %88,1'i erkektir. Egzersiz grubunda ise katılımcıların yaş ortalamaları  $33,38 (SS \pm 9,46)$ 'dır ve %54,9'u erkektir. Oyun grubundaki katılımcıların %53,5'i her gün oyun oynadıklarını belirtirken, egzersiz grubundaki katılımcıların %51,8'i haftada 4-5 gün egzersiz yaptıklarını bildirmiştir. Oyun grubundaki katılımcıların %13,2'si egzersiz grubundaki katılımcıların ise %9,8'i daha önce psikiyatrik bir tanı aldıklarını belirtmişlerdir. Bu psikiyatrik bozukluklardan bazıları dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu ve anksiyete/ depresyon ile ilgili bozukluklardır. Bu çalışmada, grupların çeşitli sosyodemografik özellikler açısından farklılaştığı görülmüştür. Ayrıca, katılımcıların çocukluk yaşantıları geriye dönük olarak incelenmiştir. Oyun grubundaki katılımcıların %27,6'sı ve egzersiz grubundaki katılımcıların %34,2'si çocukluk döneminde kendilerini etkilediğini düşündükleri bir olay hatırladıklarını belirtmiştir. Belirtilen olayların temaları incelendiğinde travma etkisi yaratan olaylar, ailevi yaşantılar ve istismar gibi başlıklar altında toplandıkları görülmüştür. Yapılan analizler sonucunda çocukluk döneminde etkilendiğini düşündüğü bir olay hatırlayan grubun oyun bağımlılığı düzeyinin hatırlamayan grubun oyun bağımlılığı düzeyinden daha yüksek olduğu bulunmuştur. **Tartışma:** Bulgular, ülkemizde henüz yeterli bilgi sahibi olunmayan bu iki grubun sosyodemografik profillerinin ortaya konması açısından önem taşımaktadır. Araştırma bulguları bu konudaki alanyazınla karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

**Anahtar Sözcükler:** davranışsal bağımlılık, oyun bağımlılığı, egzersiz bağımlılığı, sosyodemografik özellikler

## **SÖZEL BİLDİRİ 268:**

### **KİŞİSEL ADİL DÜNYA İNANCI VE ÖZNEL İYİLİK İLİŞKİSİNDE KONTROL ALGISININ ROLÜ**

GÖZDE KIRAL UÇAR\*, DERYA HASTA\*\*, MERYEM KAYNAK MALATYALI\*\*

\*ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ

\*\*ANKARA ÜNİVERSİTESİ

#### **Özet:**

**Amaç:** Adil dünya inancı (ADİ) hipotezine göre, insanlar hak ettiklerini elde ettikleri ve elde ettiklerini hak ettikleri adil bir dünyada yaşadıklarına inanma eğilimindedirler. Lerner'a göre insanların dünyanın adil bir yer olduğuna inanma eğilimlerinin ardında düzenli, kontrol edilebilir ve yordanabilir bir dünyada yaşama gereksinimi yatar. Araştırmacılara göre, bu sezgisel inanış, bireylerin dünyayı adil ve düzenli bir işleyiş içindeymiş ve yordanabilirmiş gibi görmelerini sağlamakta, böylelikle, bireylere yaşamın kontrol edilebilir ve dolayısıyla yordanabilir olduğu algısının yanı sıra kendilerini güvende hissetmelerini sağlamak gibi önemli işlevler sunmaktadır. Bu işlevleri sayesinde ADİ, bireylerin öznel iyiliklerini korumada önemli rol oynamaktadır. Bu çalışmada, kişisel ADİ, algılanan kontrol, umutsuzluk ve yaşam doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmaktadır. **Yöntem:** Çalışmaya, Ankara

Üniversitesi ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nden, yaşları 17 ile 35 arasında değişen ( $M = 20.33$ ;  $SD = 2.42$ ) 353 üniversite öğrencisi (Kadın:  $n = 212$ ; Erkek:  $n = 141$ ) katılmıştır. Katılımcılar, Kişisel Adil Dünya İnancı Ölçeği, Kontrol Algısı Ölçeği, Umutsuzluk Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeğinden oluşan bir ölçek setini ve bir sosyodemografik bilgi formunu doldurmuşlardır. **Bulgular:** Korelasyon bulguları, yaşam doyumunun kişisel ADİ ve kontrol algısı ile olumlu; umutsuzluk ile olumsuz yönde ilişkili olduğunu göstermektedir. Kişisel ADİ'si güçlü olan katılımcıların; kontrol algılarının yüksek, umutsuzluk düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir. Çalışmanın hipotezlerini test etmek amacıyla, SPSS üzerinde PROCESS makrosunun 6. modeli kullanılmış ve bir dizi aracılık analizi gerçekleştirilmiştir. Hem kontrol algısı hem de umutsuzluk düzeyi kişisel ADİ ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir. Ayrıca, kişisel ADİ kontrol algısını yükseltmiş, artmış olan kontrol algısı umutsuzluk düzeyini düşürmüş, bu da yaşam doyumunu olumlu yönde etkilemiştir. **Tartışma:** Çalışmanın bulguları, kontrol algısının kişisel ADİ ve öznel iyilik arasındaki ilişkide önemli rolü olduğuna işaret etmektedir. Bulgular, literatürle karşılaştırılarak tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** adil dünya inancı, algılanan kontrol, umutsuzluk, yaşam doyumu

## SÖZEL BİLDİRİ 271:

### ÇEVİRİMİÇİ İLETİŞİMDE DİSİNİBİSYON ETKİSİ: PİLOT ÇALIŞMANIN PSİKOMETRİK BULGULARI

SELİN MISIR, YEŞİM ÇAPA AYDIN

ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Çevrimiçi Disinhibisyon etkisi, yüz yüze iletişimde söz konusu olan sosyal kısıtlamaların çevrimiçi ortamlarda serbest kalması anlamına gelmektedir. Son yıllarda birçok araştırma, bireylerin çevrimiçi ortamlarda ve yüz-yüze ortamlarda farklı davranabildiğini göstermiştir. Alanyazında çevrimiçi disinhibisyon etkisini ölçen Türkçe bir ölçme aracı bulunmadığı için, bu çalışma, Lea ve Spears tarafından geliştirilen SIDE modelinden yola çıkarak bir psikolojik durum olarak kavramsallaştırarak bir ölçek geliştirmeyi amaçlamaktadır. Ön çalışması üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmaya dair psikometrik bulgular sunulacaktır. **Yöntem:** Ölçek geliştirme sürecinde hazırlanan madde havuzu için uzman görüşü alınmıştır. Sesli düşünme protokolü izlenerek yapılan görüşmelerde maddelerin anlaşılabilirliği değerlendirilmiştir. 15 maddeden oluşan taslak ölçek, kriter olarak kullanılacak Beş Faktör Kişilik Ölçeği'nin içedönük alt ölçeği ve Gözden Geçirilmiş Cheek ve Buss Utangaçlık Ölçeği ile birlikte 130 üniversite öğrencisine (88 Kadın, 42 Erkek) uygulanmıştır. Örnek maddeler şunlardır: "Yazışırken mesajlara hemen cevap vermek zorunda olmamak iletişimi kolaylaştırıyor" "Birine hakaret içerikli mesaj yazarsam, aynısını yüz yüze söylemeye göre kendimi daha az suçlu hissederim.". **Bulgular:** Açımlayıcı faktör analiz sonucunda özdeğerlerin birden yüksek olması kriterine göre, ikili faktör yapısı gözlenmiş; açıklanan toplam varyans %47,55'dir. Maddelerden biri, herhangi bir faktöre yüklenmediği için elenmiştir. Cronbach alfa katsayısı "İletişim Kolaylığı" boyutu (9 madde) için .85, "Olumsuz Sonuçların Sorumluluğunun Azalması" boyutu (5 madde) için .86'dır. Eş zamanlı geçerlik kanıtı olarak ölçek boyutlarının, içedönük kişilik özelliği ve utangaçlık ile anlamlı pozitif korelasyon gösterdiği ( $r = .15, .35$ ) bulunmuştur. **Tartışma:** Elde edilen ön bulgular iki faktörlü yapının uygun olduğuna işaret etmektedir. "İletişim Kolaylığı" boyutundan alınan yüksek

puan kişinin çevrimiçi iletişimde, yüz yüze iletişime göre kendini daha iyi ifade etmesi ve daha fazla açması anlamına gelirken, “Olumsuz Sonuçların Sorumluluğunun Azalması” boyutu bireylerin çevrimiçi iletişimde yaptığı olumsuz hareketlerin sonuçlarını daha az hissettiğini gösterir. Bir sonraki adımda, ön bulgulara dayanarak yapılabilecek değişiklikler göz önünde bulundurularak ölçek, daha geniş bir örneklem üzerinde test edilmelidir.

**Anahtar Sözcükler:** çevrimiçi disinhibisyon, internet, sosyal benlik, ölçek geliştirme

## **SÖZEL BİLDİRİ 287:**

### **SÖZLÜ DİL VE JEST ENTEGRASYONUNDA İŞLER BELLEĞİN ROLÜ**

*DEMET ÖZER, TİLBE GÖKSUN*

*KOÇ ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Pek çok çalışma, yüz yüze iletişim esnasında sözlü dil ve el jestleri yoluyla iletilen farklı bilgilerin entegre edildiğini ve jestlerin dil anlama süreçlerinde epey rol oynadığını gösterse de bu entegrasyonda rol oynayan farklı bilişsel yetiler ve kişisel farklılıklar henüz yeterince araştırılmamıştır. Bu çalışmada, sözlü dil ve el jest entegrasyonunda işler belleğin rolü incelenmiştir. **Yöntem:** 38 katılımcı bilgisayar üzerinde farklı bilişsel görevler tamamlamıştır. İlk görevde, katılımcılar arka arkaya iki video izlemektedirler. İlk videoda bir eylem (örn., sebze doğramak) gösterilmiş, ikinci videoda ise bir aktör ilk videoda yapılan hareketi tanımlayan kelime söyleyip, el jesti yapmıştır. Taban durumda hem kelime hem jest ilk hareketi doğru ifade etmekte iken (örn., doğru deyip doğrama jesti yapmak), bazı denemelerde kelime uyumlu jest uyumsuz (örn., doğru deyip çevirme jesti yapmak) ya da jest uyumlu kelime uyumsuzdur (örn., doğrama jesti yapıp çevir demek). Katılımcılardan, kelime veya jestten herhangi birinin ilk videodaki hareketi doğru tanımlayıp tanımlamadığına karar vermesi istenmiştir. Cevaplar hem doğruluk hem de tepki süresi alınarak ölçülmüştür. Sonrasında katılımcılar, sırasıyla sayı uzamı, Corsi ve işlem dizisi görevlerini tamamlamıştır. **Bulgular ve Tartışma:** Bulgular, sözlü dil ve jestin uyumsuz olduğu durumlarda katılımcıların taban duruma göre hem daha fazla hata yaptığını ( $F(2, 78) = 31.47, p < .001$ ) hem de daha uzun sürede cevapladıklarını ( $F(2, 78) = 29.74, p < .001$ ) göstermiştir. Ayrıca, jestin uyumsuz olduğu durumlarda kelimenin uyumsuz olduğu durumlara göre hem daha fazla hata yapılmış hem de tepki süresi uzamıştır. İşlem dizisi görevi ile ölçülen kompleks işler bellek kapasitesi arttıkça hem jestin hem kelimenin uyumsuz olduğu durumların tepki süresi azalmaktadır ( $r = -.419$  ve  $r = -.361, p < .05$ ). Ayrıca sözel ve uzamsal işler bellek kapasitesi arttıkça jestin uyumsuz olduğu durumlarda daha az hata yapıldığı ( $r = -.416$  ve  $r = -.271, p < .05$ ) bulunmuştur. Bulgular, jest yolu ile iletilen bilginin anlama süreçlerini etkilediğini ve bu entegrasyonda işler belleğin rolü olduğunu ortaya koymaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** jest, multimodal dil, işler bellek

## SÖZEL BİLDİRİ 292:

### BÜYÜKLENMECİ VE KIRILGAN NARSİSİZM KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN BAĞLANMA STİLLERİ VE KENDİNİ SAKLAMA DAVRANIŞI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

ŞEYMA ELİBOL\*, EMİNE SEVİNÇ, SEVİ TOK\*\*

\* EGE PİA DANIŞMANLIK

\*\* İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

Narsisizme ilişkin son yıllarda yapılan çalışmalar, bu kişilik örüntüsünün iki boyutlu bir yapısının olduğunu ortaya koymaktadır. Büyüklenmeci narsisizm kibir, küstahlık, bencillik, empati yoksunluğu, teşhircilik, yüksek özgüven ve dışadönüklük özellikleri ile karakterize edilmektedir. Kırılgan narsisizm ise, içe dönüklük, yetersizlik hissi, düşük benlik saygısı, umutsuzluk, tatminsizlik, sosyal kaçınma ve kendini baskılama gibi eğilimlerle tanımlanmaktadır. Alanyazında narsisizm ile bağlanma arasındaki ilişkilerin incelendiği çalışmalar olmakla birlikte, çıkan bulgular oldukça çelişkili olup, aynı zamanda narsisizmi iki boyutlu olarak ayrı ayrı ele alan çalışma sayısı sınırlıdır. Benzer şekilde, kişinin, negatif ya da stres verici olarak algıladığı kişisel bilgilerini başkalarından gizleme eğilimi olarak tanımlanan kendini saklama kavramı ile narsisizm arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışma bulunmamaktadır. **Amaç:** Bu noktadan hareketle, bu çalışmanın amacı büyüklenmeci ve kırılgan narsisizm ile yetişkin bağlanma stilleri ve yakın ilişkilerde kendini saklama eğilimi arasındaki olası ilişkilerin incelenmesidir. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemi, normal popülasyondan kolayda örnekleme ile seçilen 18-60 yaş aralığındaki toplam 236 kişiden oluşmuştur. Veri toplama araçları olarak Narsistik Kişilik Envanteri, Aşırı Duyarlı Narsisizm Ölçeği, Yakın ilişkide Yaşantılar Envanteri-II ve Kendini Saklama Envanteri kullanılmıştır. **Bulgular:** Yapılan korelasyon analizi sonuçlarında, büyüklenmeci narsisizmle kaçınan bağlanma arasında negatif ve anlamlı bir ilişkiye rastlanmış olup ( $r = -0.16$ ,  $p < 0.05$ ), basit regresyon analizinde de kaçınan bağlanmanın büyüklenmeci narsisizmin varyansının %8'ini açıkladığı gözlenmiştir. Kırılgan narsisizmin ise, kaçınan bağlanma ile anlamlı pozitif ilişkisi ( $r = 0.13$ ,  $p < 0.05$ ) olduğu bulunmakla birlikte, kaygılı bağlanma ile daha güçlü ve pozitif yönlü bir ilişki ( $r = 0.26$ ,  $p < 0.01$ ) gösterdiği saptanmıştır. Regresyon analizi sonucunda da, kaygılı bağlanmanın kırılgan narsisizmin varyansını %15 oranında açıkladığı bulgulanmıştır. Kendini saklama değişkeninin ise, büyüklenmeci narsisizm ile anlamlı ve negatif ( $r = -0.20$ ,  $p < 0.01$ ), kırılgan narsisizm ile anlamlı ve pozitif ( $r = 0.25$ ,  $p < 0.01$ ) bir ilişkinin olduğu gözlenmiştir. Regresyon analizi sonuçlarında, kendini saklama değişkeninin büyüklenmeci narsisizmin varyansının %4'ünü, kırılgan narsisizmin ise %11'ini açıklayabildiği görülmüştür. **Tartışma:** Sonuç olarak, çalışma bulgularının hem geçmiş araştırmalardaki tutarsız sonuçlara ilişkin yol gösterici olması hem de narsisizmin iki boyutunun insan ilişkilerinde farklılaştıkları noktaların anlaşılması açısından alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** büyüklenmeci narsisizm, kırılgan narsisizm, bağlanma, kendini saklama

## SÖZEL BİLDİRİ 293:

### MİKA İLE KENDİMİ KORUMAYI ÖĞRENİYORUM: ÖĞRETMEN UYGULAMALARININ ETKİLİLİĞİ

TÜRKAN YILMAZ IRMAK\*, RUKİYE KIZILTEPE\*, DUYGU ESLEK\*, DUYGU GÜNGÖR\*\*

\* EGE ÜNİVERSİTESİ

\*\* DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

### Özet:

**Amaç:** Cinsel istismar önleme eğitiminin okullarda erken yaştan itibaren verilmesi önemlidir. Türkiye’de okul öncesindeki çocuklar için geliştirilen “Mika ile kendimi korumayı öğreniyorum” isimli cinsel istismarı önleme programı psikologlar tarafından uygulanmış ve etkili olduğu bulunmuştur. Okulöncesi dönemde öğretmenlerin önleme eğitimi vermesi bu eğitimin yaygınlaştırılmasına katkı sağlayacaktır. Bu çalışmada, anaokulu öğretmenleri tarafından uygulanan “Mika ile kendimi korumayı öğreniyorum” cinsel istismarı önleme programının etkililiğinin incelenmesi hedeflenmektedir. **Yöntem:** Araştırmanın katılımcıları çocuklar ( $n=291$ ), ebeveynleri ( $n=291$ ) ve öğretmenlerinden ( $n=14$ ) oluşmaktadır. Çocukların yaşları 46-71 ay ( $M=58.99$ ,  $SS=6.63$ ) arasındadır. Eğitim ( $n=138$ ) ve karşılaştırma grupları ( $n=153$ ) iki anaokulundan seçilmiştir. Eğitim programı uygulamaları 5 hafta sürmüştür. Eğitimden önce ve sonra veriler Cinsel İstismar Bilgi Formu, İstismardan Korunma Becerisi Formu, Ebeveyn Değerlendirme Formu ve Demografik Bilgi Formu ile elde edilmiştir. Üç ay sonra izlem ölçümü alınmıştır. **Bulgular:** Önleme programının bilgi düzeyi konusundaki etkililiğini incelemek için Örtük Markov Analizi yürütülmüştür. Analiz sonucunda üç statülü örtük sınıf oluşmuştur: Kendini korumayı bilenler (Statü 1), kendisine dokunulmasını doğru bulmayan ancak sır olarak saklayanlar (Statü 2) ve risk grubu (Statü 3). Örtük geçiş olasılıkları incelendiğinde eğitim grubunda bulunan Statü 2 ve 3’teki katılımcıların karşılaştırma grubundakilere göre daha fazla Statü 1’e geçtiği saptanmıştır. Önleme programının istismardan korunmaya yönelik beceriler konusundaki etkililiğini incelemek için 2 (Grup: eğitim, karşılaştırma) X 2 (Zaman: ön test, son test) tekrarlayan ölçümler için ANOVA analizi yapılmıştır. Analiz sonunda ön testten son teste karşılaştırma grubunun cevap sayısı, etkili cevap sayısı ve cevap çeşitliliği puanları değişmezken eğitim grubunun puanlarının arttığı bulunmuştur. **Tartışma:** Anaokulu öğretmenlerin tarafından verilen “Mika ile kendimi korumayı öğreniyorum” programının etkili olduğu bulunmuştur. Bulgular literatür ışığında tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** çocuk cinsel istismarı, okul öncesi dönem, önleme ve müdahale programları

### SÖZEL BİLDİRİ 297:

#### OTİZMLİ ÇOCUKLARDA GÖRSEL DİKKAT

FİLİZ GÜRDİL\*, TEVFİK ALICI\*\*

\* YILDIRIM BEYAZIT ORTAOKULU

\*\* ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

### Özet:

**Amaç:** Çalışmada otizmlili çocukların görsel dikkatlerinin normal gelişim gösteren çocuklardan farklı ve üstün olup olmadığı araştırıldı. Ayrıca normal gelişim gösteren çocuk ve yetişkinlerin

görsel arama performans ve tavrı karşılaştırılarak incelendi. **Yöntem:** Araştırmaya otizm spektrum tanısı konmuş 6-14 yaşları arasında toplam 33 kişi, normal gelişim gösteren 6-12 yaşları arasında toplam 57 kişi, normal gelişim gösteren 21-45 yaşları arasında toplam 32 kişi ve zihinsel gelişim geriliği gösteren 7-13 yaşları arasında toplam 12 kişi olmak üzere toplam 134 kişi katıldı. Katılımcılara araştırmacılar tarafından hazırlanan Görsel Arama Testi (Visual Search) ve Resim Fark Testi uygulandı. Katılımcıların tepki süreleri ve doğruluk verileri bilgisayar tarafından kaydedildi. SPSS programına aktarılan veriler çok yönlü varyans analizi (MANOVA) kullanılarak incelendi. **Bulgular:** Resim Fark Testinde normal gelişim gösteren çocuklar otizmlili çocuklardan basit olan resimlerde daha iyi performans gösterdiler; ancak performanslar arasındaki fark görev zorlaştıkça ortadan kalktı. Görsel Arama Testinde hedef var denemeleri için normal gelişim gösteren çocuklar doğruluk açısından otizmlili çocuklardan genellikle fark göstermediler; ancak daha hızlılardı. Hedef yok denemelerinde çocuk grupları arasında anlamlı bir fark gözlenmedi. Her iki test için yetişkin grubun performansının daha iyi olduğu gözlemlendi. **Tartışma:** Bulgular otizmlili çocukların görsel dikkat performanslarının normal gelişim gösteren çocuklardan üstün olmadığına işaret etmektedir. Otizmlili çocuklar normal gelişen çocuklara göre doğruluk açısından genellikle anlamlı farklılık göstermediler; ancak denemelerde harcadıkları süre daha fazlaydı. Resim Fark Testinde gözlenen bir bulgu olan otizmlili çocukların basit göreve göre zor görevdeki iyileşen performansı ise dikkat çekicidir.

**Anahtar Sözcükler:** otizm, görsel dikkat, görsel arama

## **SÖZEL BİLDİRİ 298:**

### **OYUN DÖNEMİNDEN ÖN ERGENLİĞE GÖRSEL DİKKAT**

*FİLİZ GÜRDİL<sup>\*</sup>, TEVFİK ALICI<sup>\*\*</sup>*

<sup>\*</sup>YILDIRIM BEYAZIT ORTAOKULU

<sup>\*\*</sup>ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

#### **Özet:**

**Amaç:** Mevcut araştırma zorluk derecesi birbirine yakınlştırılan özellik ve bağlantı görsel arama görevlerini kullanarak oyun dönemi, ilk çocukluk ve ön ergenlik döneminde görsel dikkatin doğası ve yaşla gelişimini incelemeyi amaçlamaktadır. **Yöntem:** Araştırmaya oyun döneminde olan (4-6 yaş) 32 kişi, ikinci çocukluk döneminde olan (7-9 yaş) 46 kişi ve ön ergenlik döneminde olan (13-15 yaş) 40 kişi olmak üzere toplam 118 kişi katıldı. Katılımcılara araştırmacılar tarafından hazırlanan özellik arama ve bağlantı arama görevi verildi. Her bir görev 6 muhtemel ekran görüntüsü oluşturan iki çapraz faktör içermekteydi: ekran boyu (8, 16 ve 32) ve hedef durumu (hedef var / hedef yok). Katılımcıların reaksiyon süreleri ve doğruluk verileri bilgisayar tarafından kaydedildi. **Bulgular:** Hedef yok denemeleri için doğruluk açısından gruplar arasında fark yoktu. Süre açısından tüm ekran boyları için tüm gruplar arasında anlamlı bir fark vardı. Tek istisna 32'lik ekran boyunda oyun dönemi ve ikinci çocukluk arasındadır. Hedef var denemelerinde doğruluk verilerine bakıldığında 8'lik ekranda ve 16'lık ekranda oyun dönemi ve ön ergenlik için bağlantı görevinde, 32'lik ekran için özellik görevinde ; 16'lık ekran için özellik görevinde oyun dönemi ile ikinci çocukluk ve ön ergenlik arasında; 32'lik ekran için bağlantı görevinde oyun dönemi ile ön ergenlik ve ikinci çocukluk ile ön ergenlik arasında anlamlı fark vardı. Süre açısından bakıldığında tüm yaş grupları

arasında ve tüm ekran boyu ve görevler için anlamlı fark vardı. Tek istisna özellik arama görevi için 32'lik ekranda oyun dönemi ve ikinci çocukluk arasındaki farktır. **Tartışma:** Özellik arama görevi zorlaştırıldığı zaman yaşla birlikte bir gelişime sahip olduğu görülmektedir. Hedef olmadığında küçük çocuklar da görsel dikkat görevini doğru bir şekilde yerine getirebilmektedir; ancak ihtiyaç duydukları süre yaş olarak daha büyük olan çocuklara göre daha fazladır. Hedef olduğu zaman, hem doğruluk açısından hem de süre açısından oyun döneminden ön ergenliğe çocukların görsel dikkat performansları gelişim göstermektedir.

**Anahtar Sözcükler:** görsel dikkat, görsel arama, gelişim

### **SÖZEL BİLDİRİ 301:**

#### **BABA KATILIMINDA ANNE VE BABANIN ROLÜ VE BABA KATILIMININ EBEVEYNLİK VE EVLİLİK YAŞANTISINA ETKİLERİ**

*NİLAY PEKEL ULUDAĞLI*

*BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Dünyada pek çok ülkede yapılan çalışmalar, babalık rolünde son yıllarda önemli değişiklikler olduğunu göstermektedir. Günümüz babaları çocuklarının hem fiziksel bakımıyla hem de duygusal ihtiyaçlarıyla daha fazla ilgilenmeye başlamışlardır. Babaların çocuklarının yaşamına katılımlarında yalnızca babalar değil, anneler de temel bir role sahiptir. Bu kapsamda yapılan bu çalışmanın amacı babaların perspektifinden, babanın geleneksel cinsiyet rolü, anne bekçiliği ve anne teşvikçiliğinin baba katılım düzeyi ile ilişkisini incelemektedir. Araştırmanın ikinci amacı ise anne bekçiliği, anne teşvikçiliği ve babanın geleneksel cinsiyet rolleri ile babanın ebeveyn yeterliliği ve evlilik doyumu arasındaki ilişkide baba katılımının aracı rolünü incelemektir. **Yöntem:** Araştırmaya 2-6 yaşları arasında çocuğu olan 239 baba katılmıştır. Veri toplama araçları olarak Baba Katılım Ölçeği, Anne Bekçiliği ve Teşvikçiliği Ölçeği, Evlilik Yaşam Ölçeği, Ebeveynliğe Yönelik Tutum Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. **Bulgular:** Araştırma hipotezleri, hiyerarşik regresyon analizi ve yol analizi ile test edilmiştir. Yapılan analizlerle, baba katılımının, babanın ebeveyn yeterliliği, annenin teşvikçiliği ile olumlu, babanın geleneksel cinsiyet rolleri ile olumsuz olarak ilişkili olduğu bulunmuştur. Aynı zamanda baba katılımının, annenin teşvikçiliği ve geleneksel cinsiyet rolleri ile hem babanın ebeveyn yeterliliği hem de evlilik doyumu ile aralarındaki ilişkide aracı rol oynadığı görülmüştür. **Tartışma:** Araştırma sonuçları geleneksel cinsiyet rollerine sahip olmanın, babanın katılım düzeyini olumsuz etkilerken, eşlerinden katılımları konusunda destek gören, övgü alan babaların çocuklarının yaşantısına daha fazla katılım gösterdiklerini ortaya koymuştur. Aynı zamanda araştırma kapsamında önerilen aracılık modeli doğrultusunda, geleneksel cinsiyet rolleri ve annenin teşvikçiliği, baba katılım düzeyini belirlerken, baba katılım düzeyi de babanın ebeveyn yeterliliğini ve evlilik doyumunu belirlemektedir. Buna göre daha az geleneksel cinsiyet rolüne ve baba katılımı konusunda eşinin desteğine sahip olan babalar, daha fazla oranda katılım gösterirken, bu durum babanın ebeveyn olarak kendisini daha yeterli hissetmesine ve daha yüksek evlilik doyumuna sahip olmasına katkı sağlamaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** baba katılımı, anne bekçiliği, ebeveyn yeterliliği, cinsiyet rolleri, evlilik doyumu

### **SÖZEL BİLDİRİ 304:**

#### **UZMANLIK ÇALIŞMALARINDAN İLHAM ALARAK AKADEMİK YAZMA BECERİLERİMİZİ NASIL GELİŞTİREBİLİRİZ?**

ÇİĞDEM GÜLÇAY YENİÇİRAK

*KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ*

##### **Özet:**

Uzmanlık çalışmalarının temel amacı, belirli bir alanda olağanüstü beceriler sergileyen insanları diğerlerinden ayıran özellikleri anlamaya ve açıklamaya çalışmaktır. Uzman performansını açıklamaya yönelik öne sürülen önemli kuramlardan biri olan kasıtlı alıştırmaya kuramı, bugüne kadar doğuştan gelen yeteneğe atfettiğimiz birçok şeyin uzun yıllar boyunca yapılan yoğun ve çaba gerektiren alıştırma ile ilişkili olduğuna işaret etmektedir. Uzmanlıkta kasıtlı alıştırmanın rolü müzik, spor, satranç gibi birçok profesyonel alanda incelenmiş olsa da akademik başarı ve performans, psikoterapi, tıp ve iş ortamı gibi çeşitli alanlara da uyarlanarak incelenmiştir. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı, uzman performansının açıklanmasında öne çıkan kasıtlı alıştırmaya kuramının akademik yazma becerilerinin geliştirilmesi için nasıl uyarlanabileceğini incelemektir. Kendi içinde okuma, düşünme ve düzgün ifade etme becerilerini içeren yazma becerisi uygulaması zor bir eylem olmakla birlikte, söz konusu akademik yazma olduğunda eleştirel düşünme becerilerinin sergilendiği, fikirlerin etkili bir şekilde tartışıldığı ve ortaya konduğu, düşüncelerin farklı kaynaklardan yararlanılarak desteklendiği bir yazım türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Eleştirel, özgün ve akademik bir dilin kullanımını gerektiren akademik yazma, özellikle lisansüstü öğrencilerin ve bazı akademisyenlerin zorluklar yaşadığı bir alandır. Ancak, birçok uzmanlık alanında olduğu gibi akademik yazma becerileri de uzun süreli, yoğun ve çaba gerektiren alıştırma ile geliştirilebilecek bir beceridir. Bu çalışma kapsamında, uzmanlıkta satranç, müzik ve edebiyat gibi alanlarda olağanüstü başarıya ulaştıran tekniklerin akademik yazma becerilerini geliştirmek için nasıl uyarlanacağı incelenecek ve akademik yazma becerilerini geliştirecek kasıtlı alıştırmaya aktivitelerine örnekler verilecektir.

**Anahtar Sözcükler:** akademik yazma, yazma becerileri, uzmanlık, kasıtlı alıştırmaya, beceri geliştirme

### **SÖZEL BİLDİRİ 310:**

#### **KURUM BAKIMINDAKİ ERGENLERİN OLUMLU SOSYAL DAVRANIŞ VE DAVRANIŞ PROBLEMLERİ İLE İLİŞKİLİ FAKTÖRLERİN KARŞILAŞTIRMALI ÖRNEKLEMLE İNCELENMESİ**

GÖNÜL ATLI ASLAN, DİLEK SARITAŞ ATALAR

*ANKARA ÜNİVERSİTESİ*

##### **Özet:**

Geçmiş çalışmalara bakıldığında kurum bakımının çoğunlukla bebek ve küçük çocukların psiko-sosyal gelişimleri üzerindeki olumsuz etkilerine odaklanıldığı, kurum bakımındaki ergenlerle yapılan çalışmaların ise sınırlı olduğu görülmektedir. Oysaki kurum bakımının çocukluktan yetişkinliğe geçiş süreci olan ergenlik döneminde ergenlerin sosyal ve duygusal

gelişimlerine nasıl etki ettiğini incelemek önemlidir. **Amaç:** Araştırma kapsamında kurum bakımında bulunan ergenlerin akran ilişkilerinin, algıladıkları sosyal desteğin, duygu düzenleme becerilerinin, olumlu ve olumsuz sosyal davranışlarının ele alınması planlanmış ve bu doğrultuda kurum bakımında ve ailesi yanında kalan ergenler ilgili değişkenler açısından karşılaştırılmıştır. **Yöntem:** Araştırma sadece Diyarbakır örneklemini ile yürütülmüştür ve katılımcılar Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü tarafından koruma altına alınmış 79 ve ailesi ile yaşayan 95 ergenden oluşmaktadır. Ergenlerin arkadaşlarıyla ilgili duygu ve düşünceleri Akran İlişkileri Ölçeği ile ailelerinden ve akranlarından algıladıkları sosyal destek Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ile duygu düzenleme becerileri Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği ile ve olumlu / olumsuz sosyal davranışları Güçler ve Güçlükler Ölçeği ile değerlendirilmiştir. Ölçekler ergenler tarafından doldurulurken kurum bakımındaki grubun kişisel bilgi formu ilgili sosyal servis personelleri aracılığıyla doldurulmuştur. Değişkenler bazında gençlerin kaldıkları yer ve cinsiyet farklılıklarını değerlendirmek amacıyla MANOVA kullanılmıştır. **Bulgular ve Tartışma:** Bulgulara göre akran ilişkileri bağlılık ve kendini açma alt boyutunda, algılanan sosyal destekte ve bilişsel duygu düzenleme ölçeğinde kalınan yere göre anlamlı düzeyde farklılıklar elde edilmiştir. Gençlerin olumlu sosyal davranış ve davranış problemlerini yordayan değişkenleri belirlemek amacıyla kurum bakımında kalan gençlere ve ailesi yanında kalan gençlere ayrı ayrı hiyerarşik regresyon analizi uygulanmıştır. Bulgulara göre kurum bakımındaki gençlerin olumlu sosyal davranışını algıladıkları sosyal destek ve olumlu bilişsel duygu düzenleme stratejileri; davranış problemlerini ise olumlu bilişsel duygu düzenleme stratejileri ve olumsuz bilişsel duygu düzenleme stratejileri anlamlı şekilde yordamaktadır. Öte yandan ailesi yanında kalan gençlerin olumlu sosyal davranışlarını yaş, cinsiyet, eğitim, algıladıkları sosyal destek ve olumlu bilişsel duygu düzenleme stratejileri; davranış problemlerini ise algıladıkları sosyal destek ve olumsuz bilişsel duygu düzenleme stratejileri anlamlı şekilde yordamaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** kurum bakımı, ergenlik, olumlu sosyal davranış, davranış problemleri

### **SÖZEL BİLDİRİ 313:**

#### **ÇİFT VE AİLE TERAPİSTLERİNİN, TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ VE FEMİNİZM İLE İLİŞKİSİ**

BUKET KILIÇER\*, SENİHA NAŞİT\*\*, AYÇİN CİVAN\*\*, YUDUM AKYIL\*\*\*

\* ANKARA ÜNİVERSİTESİ

\*\* İLİŞKİ PSİKOTERAPİLERİ ENSTİTÜSÜ

\*\*\* İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ

#### **Özet:**

**Amaç:** Bu çalışmadaki temel motivasyon çiftler ve ailelerle çalışan terapistlerin toplumsal cinsiyet eşitliği ve terapötik müdahaleleri arasındaki ilişkiyi ele almaktır. **Yöntem:** Bu çalışmada alanda yeterli bilgi birikimi henüz oluşmadığından nitel bir araştırma yöntemi benimsenmiştir. Aktif olarak çift ve ailelerle çalışmakta olan 7 kadın terapist ile bir araya gelinmiş ve en kısa 40 dk en uzun 65 dk olan yarı yapılandırılmış görüşmeler ile veri seti toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz (interpretative phenomenological analysis) yöntemi kullanılmıştır. **Bulgular:** Yapılan analizler sonucunda, veriler dört ana tema altında toplanmıştır. Bu ana temalar altında da toplam on

sekiz tane alt tema oluşturulmuştur. Çalışma sonucunda oluşturulan ana temalar şöyledir: a) terapide gündeme gelen toplumsal cinsiyet problemleri, b) toplumsal cinsiyet eşitsizliği kompleks bir fenomendir, c) terapistlerin terapideki ikilemleri, d) terapistlerin feminizmle ilişkisi. **Tartışma:** Çift ve aile terapistlerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine yaklaşımları ve terapide bu konuya yaklaşımları farklılıklar göstermektedir. Türkiyeli çift ve aile terapistlerinin aldıkları eğitimler ve kadın hareketine olan tutumları terapide toplumsal cinsiyet konusuna yaklaşımlarını etkilemektedir. Eğitim programlarının çiftlerle ve ailelerle çalışırken toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı olarak bu konunun terapi sürecine olan etkilerinin ele alındığı çalışmalara yer verilen, bu konunun danışanların sorunlarının nasıl bir parçası olduğunu görebilmek ve müdahalede bulunabilmek için önemine işaret edecek şekilde revize edilmesi önem taşımaktadır. Ayrıca terapistlerin feminizm kelimesine karşı olası ikircikli tutumları bu konu hakkında konuşmaya ve çalışmaya olan ihtiyacı işaret etmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** çift aile terapisi, toplumsal cinsiyet, feminizm

### **SÖZEL BİLDİRİ 320:**

#### **ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNDE NARSİZİZM İLE MÜKEMMELİYETÇİ ÖZ SUNUM ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ**

MERYEM ŞAHİN

*BURSA İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Narsisizm ve mükemmeliyetçilik istenmeyen kişilik özellikleri olarak düşünülmekte ve bu özelliklerin araştırmalarda çoğunlukla olumsuz yapılarla eşlik ettiği görülmektedir. Yürütülen çalışmalarda mükemmeliyetçilik ile narsisizm arasında önemli ilişkiler olduğu görülmektedir. Ülkemizde ise bu ilişkiye dair yapılan bir araştırmaya denk gelinmemiştir. Yürütülen araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinde narsisizm ile mükemmeliyetçi öz sunum arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini 238 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Yaş ortalaması 11,7; standart sapma 1,6'dır. Öğrencilerin 136'sı kız (%57), 102'si erkektir (%43). Araştırmanın ölçme araçları "Çocukluk Çağı Narsisizm Ölçeği" ve "Çocuk ve Ergenlerde Mükemmeliyetçi Öz Sunum Ölçeği"dir. Mükemmeliyetçi Öz Sunum Ölçeği'nin, mükemmeliyetçi öz yükseltme, hatanın gizlenmesi ve hatanın söylenmemesi alt boyutları bulunmaktadır. Araştırmada karşılaştırmalı ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Narsisizm ile mükemmeliyetçi öz sunum düzeyleri arasındaki ilişkileri belirlemek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu, cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için ise "t testi" uygulanmıştır. **Bulgular:** Çocukların narsisizm düzeylerinin; mükemmeliyetçi öz yükseltme ( $r=.52$ ;  $p<.01$ ), hatanın gizlenmesi ( $r=.25$ ;  $p<.01$ ), hatanın söylenmemesi ( $r=.14$ ;  $p<.05$ ) ve toplam mükemmeliyetçi öz sunum düzeyleri ( $r=.46$ ;  $p<.01$ ) ile pozitif yönde anlamlı ilişkili olduğu bulgulanmıştır. Çocuklarda narsisizm ve mükemmeliyetçi öz sunum düzeylerinin ise cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür ( $t_{0.05}: 236 = -.840$ ;  $t_{0.05}: 236 = -1.049$ ). **Tartışma:** Araştırma sonucunda narsisizm ile mükemmeliyetçi öz sunum arasında pozitif anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür. Araştırmanın bulguları literatürdeki benzer çalışmalarla uyumludur. Araştırma bulguları narsisistlerin görkemli fakat kırılgan benliğe sahip oldukları, diğerlerinin beğenisini kazanmak için onlara mükemmeliyet imgesi sunduklarını ileri süren teorileri desteklemektedir. Narsisist

ve mükemmeliyetçi eğilimler çocukluk döneminden itibaren tespit edilebilmektedir. Olumsuz benlik algısı ile ilgili olduğu görülen bu yapıların erken dönemde fark edilmesi, benliğin daha sağlıklı gelişimine katkı sağlayacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** çocukluk, narsisizm, mükemmeliyetçi öz sunum

**SÖZEL BİLDİRİ 321:**

### **TRAFİKLE İLGİLİ KAMU SPOTLARININ SÜRÜCÜ DİKKATİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

AYLİN BARUT\*, BİLGE ÇEVİK\*, KÜBRA ASLI ELÇİ\*, TUĞBA ÖZMEN\*, BURCU TEKEŞ\*\*, UYGAR ERKUŞ\*\*

\*IŞIK ÜNİVERSİTESİ

\*\*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

#### **Özet:**

**Amaç:** Kitle iletişim araçlarında yer alan kamu spotları içerdikleri mesajlar ile bireylerin tutumları ve davranışları üzerinde değişiklik yarattığı düşünülen araçlardır. Bu araştırmanın amacı kitle iletişim araçlarının insan davranışları üzerindeki etkisi göz önünde bulundurarak, trafiğe ilişkin kamu spotlarının sürücü dikkati üzerindeki etkisinin incelenmesidir. **Yöntem:** Örneklem 40'ı kadın ve 40'ı erkek olmak üzere, ehliyet sahibi olan toplam 80 kişi oluşmaktadır. Katılımcıların yaş aralığı 18-59 arasında değişmekte olup, yaş ortalaması 28.47'dir (SS = 11.36). Katılımcılar deney ve kontrol grubu olarak ikiye ayrılmıştır. Deney grubuna trafik kurallarını ve sürücü dikkatini içeren bir kamu spotu izletilmiş, kontrol grubuna ise trafikle ilgili olmayan eşit sürede başka bir video izletilmiştir. Sürücülerin dikkatini ölçmek için yayalar ve çocuklar, motorlu araçlar, bisiklet ve motosiklet, trafik işaretleri ve trafik ışıkları gibi uyaranları içeren, Viyana Test Sistemi alt testlerinden Takistoskopik Görsel Algı Testi (TAVTMB) kullanılmıştır. **Bulgular:** Yapılan karışık dizayn varyans analizi sonucunda, hem deney ve kontrol grupları arasındaki sürücü dikkati seviyeleri hem de kamu spotu izlemeden önceki ve izledikten sonraki sürücü dikkati seviyeleri karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda deney grubunun kamu spotu izledikten sonraki sürücü dikkati seviyesi; (i) hem bu kişilerin kamu spotu izlemeden önceki sürücü dikkati seviyesinden (ii) hem de kontrol grubunun dikkat seviyesinden anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. **Tartışma:** Araştırma sonucunda ilgili kamu spotlarının trafikte sürücünün dikkatini anlamlı bir şekilde artırdığı bulunmuştur. Buna göre deney grubundaki kişiler sürücü dikkati ile ilgili kamu spotunu izledikten sonra yapılan görsel algı testinde sürücülük dikkati ile ilgili daha fazla görsel ipucu hatırlamışlardır. Kamu spotlarının geniş kitlelere kolaylıkla hitap etmesi ve inandırıcı olması sebebiyle daha dikkatli araç kullanmaya ve dolayısıyla daha güvenli sürücülüğe katkı sağladığı düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** kitle iletişim araçları, kamu spotu, sürücü dikkati

## SÖZEL BİLDİRİ 323:

### OBSESİF KOMPULSİF BOZUKLUKTA YARDIM ARAMA TUTUMLARININ İNCELENMESİ

*FİLİZ KOÇOĞLU\**, *BAŞAK BAHTİYAR\*\**

*\* SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ*

*\*\* MALTEPE ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

**Amaç:** Obsesif Kompulsif Bozukluk (OKB) önemli derecede sıkıntı yaratan ve yaşam kalitesini bozan bir bozukluk olmasına rağmen profesyonel yardım arayışı uzun yıllar ertelenebilmektedir. Herhangi bir tanı almamış bireylerin de DSM-IV kriterlerini karşılayacak kadar obsesif ve/veya kompulsif belirtilere sahip olabildiği ve hayatlarının bu belirtilerden olumsuz etkilendiği bilinmektedir. Bu etkilere rağmen, OKB’de profesyonel yardım arama oranı, gelişmiş ülkelerde bile ortalama %10 gibi düşük bir orana sahiptir. Bu çalışmada, OKB’de yardım arama davranışını pekiştiren ya da engelleyen tutumların klinik ve klinik olmayan gruplarda karşılaştırılması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Bu çalışma, yaşları 18 ile 59 ( $M = 28.42$ ,  $SS = 8.19$ ) arasında değişen 328 katılımcı ile birlikte yürütülmüştür. Bu katılımcılar, OKB Tanı Grubu (psikiyatrik bir değerlendirme sonrasında OKB tanısına sahip bireyler), OKB Belirti Grubu (psikolojik bir yardım başvurusu ya da psikiyatrik bir tanı geçmişi olmayan, ama OKB kriterlerini karşılayan bireyler) ve Kontrol Grubu (psikolojik bir yardım başvurusu ya da psikiyatrik bir tanı geçmişi olmayan ve de OKB kriterlerini karşılamayan bireyler) olmak üzere 3 grup oluşturmaktadır. Çalışmada Demografi Bilgi Formu, Yale Brown Obsesyon Kompulsiyon Ölçeği-Öz Değerlendirme ve Yardım Arama Tutum Ölçeği uygulanmıştır. **Bulgular:** Yardım arama tutumlarına bakıldığında, OKB Tanı Grubu ile OKB Belirti Grubu’nun, Kontrol Grubu’na göre daha az kendini açma eğiliminde olduğu bulunmuştur. Ayrıca OKB Belirti Grubu’ndakilerin, profesyonel yardım kaynaklarına yönelik inançları daha fazla olmakla birlikte, yardım arama ihtiyaçlarının diğer iki gruba göre daha az olduğu görülmüştür. **Tartışma:** Sonuçlar, OKB belirtileri deneyimlemesine rağmen, hiç profesyonel yardım arayışında bulunmamış bireylerin, bu belirtilere yönelik etiketlenme ve dışlanmaya maruz kalma kaygı ya da endişesinin yardım arama davranışı önünde önemli bir engel olabileceğini işaret etmektedir. Ayrıca, bu belirtilere yönelik içgörü eksikliğinin de yardım arama sürecinde önemli bir rolünün olduğu sonucuna ulaşılabilir. Bu sonuçlar, profesyonel yardım arama davranışını belirleyen toplumsal ve kişisel faktörlerin önemini ön plana çıkarmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** obsesif kompulsif bozukluk, psikolojik yardım arama, yardım arama tutumu

## SÖZEL BİLDİRİ 326:

### BELİREN YETİŞKİNLİKTE PSİKOSOSYAL OLGUNLUK

BANU ÇİÇEK AKBAS

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Bu çalışmada beliren yetişkinlikte bağlanma stilleri ve psikososyal olgunluk düzeyi arasındaki ilişkide anne-baba tutumu değişkeninin aracı rolünün incelenmesi hedeflenmiştir.

**Yöntem:** Araştırmanın örneklemi basit rastlantısal örnekleme yöntemi kullanılarak ulaşılan 17-30 yaş aralığında ( $Ort = 21.0$ ,  $S = 2.42$ ) 452 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır (350 K, 102 E). Katılımcıların genel psikososyal olgunlaşma düzeyini ölçmek amacıyla Değiştirilmiş Erikson Psikososyal Dönemler Envanteri (MEPSI), bağlanma stillerini belirleyebilmek amacıyla Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE) ve son olarak algıladıkları anne-baba tutumlarını değerlendirebilmek amacıyla da Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (ÇYTÖ) kullanılmıştır.

**Bulgular:** Araştırmada, YİYE kaygılı ve kaçınmacı bağlanma alt boyutları bağımsız değişkenler, MEPSI toplam puan (psikososyal olgunluk) bağımlı değişken ve ÇYTÖ anne-baba tutumu boyutları olan kabul/ilgi ve sıkı denetim/kontrol aracı değişkenler olarak belirlenmiştir. İlk adımda ölçekler arası Pearson korelasyon katsayıları hesaplanmış ve aralarında anlamlı bir ilişki bulunmayan değişkenler modele dahil edilmemiştir. İkinci olarak, araştırmada öne sürülen hipotezler doğrultusunda aracı değişkenli regresyon analizi yürütülmüştür. Araştırma sonuçları, katılımcıların psikososyal olgunluk düzeyi ile diğer tüm değişkenler arasında anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir. Kaygılı bağlanma ile psikososyal olgunluk arasındaki ilişkide anne-baba tutumunun kabul/ilgi ve sıkı denetim/kontrol boyutları kısmi aracılık rolü üstlenmiştir. Kaçınmacı bağlanma ve psikososyal olgunluk arasındaki ilişkiye ise sıkı denetim/kontrol alt boyutunun kısmi aracılık ettiği görülmüştür. Özetle, beliren yetişkinlik döneminde bağlanma stillerinin psikososyal olgunluğu yordayıcılığı üzerinde algılanan anne-baba tutumlarının aracılık etkisinin olduğu saptanmıştır. **Tartışma:** Beliren yetişkinlerin psikososyal olgunluk düzeyi kaygılı ve kaçınmacı bağlanma stillerinden etkilenmekte ve bu yordayıcı etkiye anne-baba tutumları olan kabul/ilgi ve sıkı denetim/kontrol değişkenleri aracılık etmektedir. Çalışmadan elde edilen bulgular, ilgili alanyazın ışığında tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** psikososyal olgunluk, bağlanma stilleri, kaygılı bağlanma, kaçınmacı bağlanma, anne-baba tutumları

## SÖZEL BİLDİRİ 340:

### TERÖR OLAYLARI MI DAHA ÖNEMLİ, TRAFİK KAZALARI MI: KASIT VE TOPLUMSAL SORUNLARA VERİLEN DEĞER ARASINDA İLİŞKİ

SİNAN ALPER\*, ELİF ÖYKÜ US\*\*

\* YAŞAR ÜNİVERSİTESİ

\*\* BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Geçmiş çalışmalar, kasıtlı yapılan eylemlerin sebep olduğu zararların daha ağır algılandığını göstermiştir. Bu çalışmada, trafik kazalarında daha fazla insan ölüyor olmasına rağmen terörizmin trafik kazalarından daha önemli görülmesinin sebebinin terör saldırılarının kasıtlı eylemler olduğu yönündeki denence sınanmıştır. **Yöntem:** Araştırma sorusu doğrultusunda iki deney yapılmıştır. Birinci deney ( $N = 385$ ) Türkiyeli katılımcılarla yapılmış, deneyde trafik grubu ve terör grubundaki katılımcılara bir bilgilendirme metni verilmiştir: “Devletin ilgili organlarının yaptığı tahmine göre, 2018 yılı boyunca Ankara’da yaklaşık 200 kişinin trafik kazalarında / terör olaylarında hayatını kaybetmesi beklenmektedir.” Ardından iki soru ile ölçüm alınmıştır: (1) “Trafik kazalarının / terör olaylarının yüzde kaçında faillerin (olayların arkasındaki kişiler) kasıtlı olarak ölüme sebebiyet vermektedir?”; (2) “Trafik kazalarını / terör olaylarını önlemek için devletin ne kadar büyük bir bütçe ayırması gerekmektedir?” İkinci deney ( $N = 450$ ) ise Amerikan örneklemi ile yapılmış ve trafik kazalarının kasıtlılığını kontrol edebilmek için birinci deneydeki gruplara ek olarak ihmalkâr sürücü koşulu eklenmiştir. Bu koşulda trafikte ölümlerin sorumlusu olarak kasıtlı olarak ihmalkârlık yapan sürücüler gösterilmiş, bu şekilde trafik kazaları da kasıtlı eylemler gibi gösterilmeye çalışılmıştır. **Bulgular:** Birinci deneyde katılımcıların terör olaylarını önlemek için trafik kazalarına kıyasla daha fazla para ayırdıkları bulunmuştur. Algılanan kasıt, bir aracı değişken olarak bu farkın tamamını açıklamıştır. Kısaca, terörden dolayı ölümlere trafik kazalarından dolayı ölümlere kıyasla daha fazla önem atfedilmiştir. Terör saldırılarının kasıtlı aktörler tarafından gerçekleştiriliyor olması ise bu farkın sebebi olarak bulunmuştur. İkinci deneyde de aynı bulgu Amerikan örnekleminde tekrarlanmıştır. İhmalkâr sürücü koşulu ise trafik kazası koşulundan farklılaşmamıştır. **Tartışma:** Yapılan iki deneyde, terör olaylarının kasıtlı eylemler olduğu için trafik kazalarından daha önemli algılandığına dair bulgulara ulaşılmıştır. Bu sonuçlar, her yıl terör olaylarından çok daha fazla can almasına rağmen yeterince önemli görülmeyen trafik kazalarına dair halkın bilinçlendirilmesi açısından önemli bir noktaya parmak basmaktadır. Çalışmanın verisi ve veri toplama araçları erişilebilir durumdadır.

**Anahtar Sözcükler:** kasıtlılık, ahlaki yargılar, ikili ahlak kuramı

## SÖZEL BİLDİRİ 342:

### ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE BÜYÜSEL DÜŞÜNME VE MİZAH DUYGUSU ARASINDAKİ İLİŞKİ

*ASİL ALİ ÖZDOĞRU, KÜBRA NUR ÇÖMLEKÇİ, SENİHA SALİHOĞLU*

*ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

**Amaç:** Büyüsel düşünme bir olayın sebep-sonuç ilişkisi olmaksızın bir diğer olayın sonucu olarak ortaya çıkacağı inancını içeren düşünme eğilimidir. Büyüsel düşünme sergileyen bir kişi sözlü veya sözsüz olmak üzere düşüncelerinin veya eylemlerinin nedensel bir bağlantı olmadan fiziksel alandaki olayların gidişatını değiştirebileceğine inanır. Bir diğer kişilik özelliği olarak mizah duygusu bireylerin mizah algılarını, üretimlerini ve kullanımlarını kapsayan çok boyutlu bir kavram olarak değerlendirilmektedir. Mizahın üretimi ve algılanmasında kelime oyunu ve büyüsel düşünme gibi zihinsel süreçlerin bireylere haz duygusu sağladığı belirtilmiştir. Bununla birlikte alanyazında mizah duygusu ve büyüsel düşünme kavramlarını birlikte ele alan bir araştırma tespit edilememiştir. Bu çalışmada büyüsel düşünme ve mizah duygusu kavramları arasındaki ilişkinin niteliği ve düzeyi bir üniversite öğrenci grubunda incelenmiştir. **Yöntem:** Çalışmanın katılımcılarını İstanbul'daki bir vakıf üniversitesinde psikoloji derslerine devam eden 29 erkek ve 131 kadın toplam 160 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcı öğrencilere sosyo-demografik sorulara ek olarak İngilizce'den Türkçeye uyarlanmış özbildirim ölçekleri olan Çok Boyutlu Mizah Duygusu Ölçeği (ÇBMDÖ) ve Büyüsel Düşünme Ölçeği (BDÖ) uygulanmıştır. ÇBMDÖ beşli Likert tipi 24 maddeden oluşan genel bir mizah duygusu puanının yanı sıra mizah üretme, mizah kullanarak başa çıkma, mizah üreten kişilere karşı tutum ve mizah değerlendirme adında dört alt boyutu vardır. BDÖ ise iki seçenekli 30 maddeden oluşmakta ve toplam puanın yüksekliği büyüsel düşünce eğiliminin güçlü olduğunu göstermektedir. Katılımcılardan elde edilen veriler normallik testi, faktör analizi ve korelasyon analizlerine tabi tutulmuştur. **Bulgular:** Ölçek verilerinin normal dağılım göstermediği ve ÇBMDÖ'nün dört faktörlü orijinal yapıyı sergilediği görülmüştür. BDÖ ve ÇBMDÖ toplam puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamakla birlikte BDÖ toplam puanı ile ÇBMDÖ'nün mizah üreten kişilere karşı tutum alt ölçeği arasında negatif ve anlamlı bir korelasyon görülmüştür. **Tartışma:** Çalışmanın bulguları büyüsel düşünme düzeyinin yükseldikçe mizah üreten kişilere karşı tutumun negatif yönde değiştiğine işaret etmektedir. Bu araştırma iki önemli kavram arasındaki ilişkiye ışık tutarken farklı örneklem ve araçlarla yapılacak sonraki çalışmalar için de örnek teşkil etmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** üniversite öğrencileri, büyüsel düşünme, mizah duygusu

## SÖZEL BİLDİRİ 344:

### İŞ YAŞAMINDA FARKLI HEDEFLERE DUYULAN GÜVEN, ÜRETİM KARŞITI İŞ DAVRANIŞLARI VE İŞ DOYUMU İLİŞKİLERİNDE ADALET ALGILARININ ARACI ROLLERİ

ASLI GÖNCÜ KÖSE, BURAK ÖGE

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Çalışanların iş yaşamındaki farklı hedeflere duydukları güven pek çok olumlu ve olumsuz sonuç değişkenini yordamakta; ancak, hem bu ilişkiler hem de bu ilişkilerde rol oynayan psikolojik mekanizmalar –özellikle ülkemizde- oldukça az sayıda görgül çalışmaya konu olmaktadır. Bu çalışmanın amacı, çalışanların kuruma, yöneticilerine ve çalışma arkadaşlarına duydukları güven seviyelerinin iş doyumları ve (kuruma ve kişilere yönelik) üretim karşıtı iş davranışları (ÜKİD) ile ilişkilerinde, işlemsel adalet ve ilişkisel adalet algılarının kısmi aracı rollerini önerilen model çerçevesinde incelemektir. Çalışanların yöneticiye ve çalışma arkadaşlarına duydukları güvenin kuruma ve kişilere yönelik ÜKİD ile olumsuz, iş doyumuna ise olumlu yönde ilişkili olması ve bu ilişkilerde ilişkisel adaletin kısmi aracı rolü olması önerilmiştir. Çalışanların kuruma duydukları güvenin kuruma yönelik ÜKİD ile olumsuz, iş doyumuna ise olumlu yönde ilişkili olması ve bu ilişkilere işlemsel adaletin kısmi olarak aracılık etmesi öngörülmüştür. **Yöntem:** Veri, farklı kurumlarda satış temsilcisi olarak çalışan 362 kişiye ( $N_{Kadın} = 208$ ,  $N_{Erkek} = 153$ ) kartopu yöntemiyle ulaşılarak ve anket yöntemi uygulanarak toplanmıştır. Önerilen model, AMOS 25.0 yazılımı kullanılarak yapısal eşitlik modellemesi yöntemiyle test edilmiştir. **Bulgular:** Sonuçlar, üç güven tipinin de iş doyumuyla olumlu yönde ilişkili olduğunu; ayrıca, yöneticiye duyulan güvenin iş doyumunu ve kişilere yönelik üretim karşıtı iş davranışlarını ilişkisel adalet algısı aracılığıyla yordadığını; kuruma duyulan güvenin ise iş doyumunu işlemsel adalet algısı aracılığıyla yordadığını göstermiştir. Kuruma duyulan güven, kuruma yönelik ÜKİD ile direk ve olumsuz yönde ilişkilidir. İş arkadaşlarına duyulan güven ise iş doyumunu olumlu, kişilere yönelik üretim karşıtı iş davranışlarını olumsuz yönde etkilemektedir. **Tartışma:** Bu çalışma, iş yaşamında farklı hedeflere duyulan güven tiplerinin iki önemli sonuç değişkeni olan iş doyumuna ve ÜKİD ile ilişkilerinde farklı türlerdeki adalet algılarının aracı mekanizmalar olarak rollerini ortaya koymuştur. Sonuçlar, kurama ve uygulamaya yönelik çıkarımlar ile gelecek çalışmalar için önerilerle birlikte tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** güven, işlemsel adalet, ilişkisel adalet, üretim karşıtı iş davranışları, iş doyumuna

## SÖZEL BİLDİRİ 351:

### KİŞİLİK VE POLİTİK KATILIM ARASINDAKİ İLİŞKİ BAĞLAMINDA POLİTİK İDEOLOJİNİN ARACI ROLÜ

AHMET FURKAN TOSYALI\*, EZGİ ÇOBAN\*\*, GÜLSELİ BAYSU\*\*\*

\* ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

\*\* KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ

\*\*\* QUEEN'S UNIVERSITY BELFAST

#### Özet:

**Amaç:** Politik ideoloji ve politik katılım eğilimlerinin temeli tamamen politik, sosyolojik veya ekonomik nedenlere değil, psikolojik nedenlere de dayanmaktadır. Bu çalışmanın temel amacı ideoloji (liberal ve muhafazakar) ve kişilik boyutlarının (özellikle yeni deneyimlere açıklık ve öz-denetim) Türkiyeli seçmenlerin kolektif eylem niyetleri ile ilişkisini incelemektir.

**Yöntem:** 331 katılımcı (18-70 yaş arası) Türkiye'deki 2017 referandumundan önceki ay içerisinde internet üzerinden anket sorularını cevaplamıştır. Katılımcıların demografik bilgileri (yaş, cinsiyet, sosyoekonomik düzey ve eğitim), önceki eylem deneyimleri, politik öz-yeterlilikleri ve politik ilgisi istatistiksel olarak kontrol edilmiştir. **Bulgular:** Liberal eğilimi olan katılımcıların muhafazakar eğilimi olanlara kıyasla daha fazla kolektif eylem niyetleri olduğu bulunmuştur. Yeni deneyimlere açıklık ve öz-denetim kişilik boyutlarının kolektif eylem niyetleriyle doğrudan bir ilişkisi bulunmamasına rağmen, bu iki kişilik boyutu ve kolektif eylem niyetleri arasında politik ideoloji üzerinden dolaylı bir ilişki olduğu görülmüştür. Buna göre, yeni deneyimlere açıklık kişilik boyutunda daha fazla puan alan katılımcılar liberal ideolojiyi desteklemeye daha yatkındırlar ve bu durum artan kolektif eylem niyetleriyle ilişkilidir. Öte yandan, öz-denetim kişilik boyutunda daha fazla puan alan katılımcılar muhafazakar ideolojiyi desteklemeye daha yatkındırlar ve bu yatkınlık azalan kolektif eylem niyetlerini yordamaktadır. Uyumluluk, dışadönüklük ve duygusal denge kişilik boyutlarının hiçbir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. **Tartışma:** Bu araştırma; kişilik, ideoloji ve politik katılım arasındaki ilişkiyi daha önce böyle bir araştırmanın yapılmamış olduğu bir ülkeden veri toplayarak tekrarlamış olmakla kalmamış, ayrıca, politik ideolojinin kişilik ve kolektif eylem niyetleri arasındaki ilişkide aracı rolünü de yeni bulgularla ortaya koymuştur. Dolayısıyla, bu yeni bulgular kişiliğe dair anlayışımızı ve bilgimizi siyasi bağlamda genişletme potansiyeline sahiptir.

**Anahtar Sözcükler:** kişilik, yeni deneyimlere açıklık, öz denetim, politik ideoloji, kolektif eylem niyetleri

## SÖZEL BİLDİRİ 367:

### TRANS ÇOCUKLARDA CİNSEL KİMLİK

*SELİN GÜLGÖZ, KRİSTİNA OLSON*

*UNIVERSITY OF WASHINGTON*

#### Özet:

**Amaç:** Batı ülkelerinde son yıllarda ergenlik öncesi trans olan çocukların, yani sosyal dönüşüm geçirerek biyolojik cinsiyetleri olarak değil de kendilerini özdeşleştirdikleri cinsel kimlik olarak yaşayan çocukların (ör., erkek doğmuş, ancak kendini kız olarak gören ve yaşayan çocuklar), sayısında artış görülmektedir. Trans çocuklar azınlık olduklarından, bu çocuklarla çok az araştırma yapılmış olup, gelişimleri hakkında çok az şey bilinmektedir. Bu araştırmada, trans çocuklarla, aynı yaştaki ve cinsel kimlikteki trans olmayan çocukların (örneğin, trans bir erkek ile trans olmayan bir erkek) cinsiyet gelişimleri karşılaştırılmaktadır.

**Yöntem:** Araştırma katılımcıları, Kuzey Amerika'da yaşayan 3 ila 12 yaş arası 318 trans çocuk ve kontrol grubunu oluşturan 318 trans olmayan çocuktur. İkinci bir kontrol grubu olarak da, trans çocuklardan 199'unun trans olmayan kardeşleri katılmıştır. Her katılımcıya örtük ve açık cinsel kimlik ölçekleri verilmiş, oyuncak/kıyafet/arkadaş tercihleri ve kendilerini hangi cinsiyete benzer gördükleri sorulmuştur. Ayrıca her katılımcının ebeveyninden demografik bilgiler toplanmıştır. **Bulgular:** Trans çocuklar, tüm ölçeklerde biyolojik cinsiyetlerine değil, özdeşleştikleri cinsiyete uygun sonuçlar göstermiştir. Örneğin, trans erkekler (biyolojik dişi), hem örtük hem de açık cinsel kimlik ölçeklerinde erkek kimlik göstermiş, stereotipik olarak erkeklerin sevdiği oyuncak ve kıyafetlere ilgi göstermiş, erkeklerle arkadaş olmayı tercih etmiş ve kendilerini kızlardan ziyade erkeklere benzer olarak görmüşlerdir. Bu ölçeklerde, trans olan ve olmayan katılımcılar arası genel olarak eşdeğer sonuçlar görülmüştür. Yalnız, örtük cinsel kimlik ölçeklerinde trans olmayan çocuklar, trans olan çocuklara göre kendi cinsiyetleri ile daha güçlü özdeşleşme göstermiştir ( $p=.005$ ). Her üç grupta da yaş ile değişim görülmemiştir. Bulgular, ailelerin demografik durumlarına göre değişiklik göstermemiştir. **Tartışma:** Bulgularımız trans çocukların, aynı cinsel kimlikteki trans olmayan çocuklara paralel cinsel gelişim gösterdiğini belirtiyor. Dolayısıyla, trans çocukların kimlikleri, erken yaşta dönüşüm öncesi yaşadıkları cinsiyete yönelik edindikleri yetiştirilişin, cinsel gelişim üzerinde etkisinin minimal olduğunu ima ediyor.

**Anahtar Sözcükler:** cinsiyet gelişimi, cinsel kimlik

## SÖZEL BİLDİRİ 369:

### **SIÇANLARIN FARKLI ÖSTRAL EVRELERİNDE UYGULANAN AKUT VE KRONİK STRESİN TETA DALGALARI VE DENDRİTİK UZANTILAR ÜZERİNE ETKİSİ**

MÜGE ASLANKARA\*, ASLI ZENGİN TÜRKMEN\*\*, CAN KAYACILAR\*\*\*, ASIYE NURTEN\*\*

\* HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ

\*\* İSTANBUL YENİ YÜZYIL ÜNİVERSİTESİ

\*\*\* İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

#### **Özet:**

**Amaç:** Östral döngü boyunca değişen hormon seviyelerinin ve stresin beyin fizyolojik özelliklerini değiştirdiği çeşitli çalışmalarla gösterilmiştir. Ancak söz konusu çalışmalarda, bu iki değişken ayrı ayrı incelenmiş; aynı örneklem üzerinde östral döngü boyunca uygulanan akut ve kronik stresin elektrofizyolojik ve histolojik etkilerini inceleyen çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmada, östral evrelerde uygulanan akut ve kronik stresin, beyin elektriksel aktivitesine ve dendritik uzantı yoğunluğuna etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

**Yöntem:** Anestezi altında Wistar-Albino sıçanlara ( $N=60$ , 250-300 g) bilateral kortikal ve hipokampal elektrotlar yerleştirildi. Östral evrelerine göre sınıflandırılan sıçanlar, kontrol ve deney grubu ( $n=6$ ) olarak akut stres için 8, kronik stres için 2 gruba ayrıldı. Bütün sıçanlardan 15'er dakika bazal EEG kaydı alındı. Akut stres uygulaması, hayvanların kuyruklarına, 1mA 60Hz şiddetindeki elektrik şokunun 1 dakika boyunca uygulanmasıyla gerçekleştirilirken, kronik stres uygulaması, bu uygulamanın östral döngü boyunca tekrarlanması yoluyla yapıldı. Her stres uygulamasının ardından bütün hayvanlardan tekrar 15'er dakika EEG kaydı alındı. Hayvanlar son stres uygulamasından 24 saat sonra dekapite edildi; beyin kesitleri Rapid Golgi-Stain kitle boyandı. **Bulgular:** Östrus, metöstrus ve diöstrus evreleri, teta dalga genliğinde kontrol gruplarında istatistiksel olarak anlamlı bir farka neden olmazken, akut stres uygulanan gruplarda anlamlı farklara neden olduğu saptanmıştır ( $p<0.05$ ). Ayrıca proöstrus evresindeki kontrol grubunun hipokampal dendritik uzantılarının metöstrus ve diöstrus kontrol gruplarına göre daha fazla olduğu ( $p<0.001$ ) ve proöstrus evresinde uygulanan akut stresin, kontrol grubuna göre, hipokampal dendritik uzantılarda azalmaya neden olduğu bulunmuştur ( $p<0.001$ , ~%37). Kronik stres uygulamasının ise kontrol grubuna göre, teta dalga genliğinde ( $p<0.05$ ) ve frontal dendritik uzantılarda azalmaya neden olduğu gösterilmiştir ( $p<0.05$ , ~%23). **Tartışma:** Akut ve kronik stresin östral evrelere göre teta dalgaları üzerinde farklı etkilere neden olduğu belirlenmiştir. Proöstrus evresindeki dişilerin dendritik uzantılarında saptanan normal artışın, stres nedeniyle engellendiği bulgusu bu çalışmanın sonuçlarıyla desteklenmiştir. Östrojen seviyesinin yüksek olduğu proöstrus evresinde hipokampal dendrit yoğunluğunda gözlenen azalmaya dayanarak, dişilerin stresli yaşam olaylarına bu dönemde daha duyarlı hale geldiği ileri sürülebilir.

**Anahtar Sözcükler:** stres, östral döngü, eeg, dendritik uzantılar, golgi boyaması

## SÖZEL BİLDİRİ 372:

### İŞ YAŞAMINDA MOBBİNGİN TÜRLERİ, NEDENLERİ, ETKİLERİ, SAVAŞMANIN YOLLARI VE CİNSİYETİN ROLÜ

SÜMEYYE ÖZEN, MERVE BİLGE, NİSA KÖSE, AYLİN ULUSOY, DİLARA YÜCEBAŞ, EZGİ MEMİŞOĞLU, ELÇİN GÜNDOĞDU

BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç ve Yöntem:** Bu derleme makalesini hazırlarken 1 yüksek lisans tezi ve 7 makaleden yararlanarak mobbingin türlerini, nedenlerini, etkilerini, cinsiyet üzerindeki dağılımını, ve başa çıkma yöntemlerini inceledik. **Bulgular ve Tartışma:** Bu inceleme sonucunda mobbingin yöneticinin çalışana, çalışanın çalışana ve çalışanın yöneticiye uygulaması şeklinde gerçekleştiği sonucuna vardık. Mobbingin pek çok nedeni olduğunu ve bunların mağdurdan, tacizciden, toplumsal işleyişten, ve sosyal sistemden kaynaklanabileceğini belirttik. Mobbinge uğrayan kadın ve erkek sayısının çok fazla fark oluşturmadığını fakat kadınların mobbinge uğramaya daha eğilimli olduklarını gördük. Mobbingin bireyleri, toplumları, ülke ekonomisini olumsuz etkilediği ve neredeyse ülkeye her yönden zarar verdiği kanısına vardık. Mobbinge savaşmak için idarenin ve mağdurun izleyeceği yollar olduğunu ayrıca kanunsal yolların da bulunduğunu, kişilerin bu yollar hakkında bilinçlenmesi gerektiğini vurguladık.

**Anahtar Sözcükler:** mobbing, psikolojik taciz, yıldırma, savaşmak, cinsiyet

## SÖZEL BİLDİRİ 374:

### AÇIK ANILARI HATIRLAMADA DUYGU DÜZENLEMESİ

İREM ERGEN, SAMİ GÜLGÖZ

KOÇ ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Son zamanlardaki araştırmalarda kişilerin olumsuz anıları hatırladıktan sonra olumlu anılar hatırlama yöntemiyle duygularını düzenlemeye çalıştıkları görülmüştür. Bireylerin çözüme ulaşmamış, halen zihnini meşgul eden, üstünü kapatamadığı kişisel deneyimlerine açık otobiyografik anılar denmektedir. Açık anıları hatırladıktan sonra da aynı yöntemle duygu düzenlemesi yapıp yapılmadığı üzerine henüz bir çalışma bulunmamaktadır. Duygu düzenleme genelde olumsuz olaylarda değişim yaratsa da açık anılarda yararı tartışmalıdır çünkü kişiyi iyi hissettirecek olayların hatırlanması geçici bir duygu düzenlemesi yaratsa da olayın kapanmasına neden olmayacağı için açık anılarda doğru bir strateji olmayacaktır. Bu çalışma, olumsuz anılarda olduğu gibi açık anılarda da olumlu olay hatırlama yolu ile duygu düzenlemesi olup olmadığını ve bu düzenlemelerin depresif eğilimler ile ilişkisini görmeyi amaçlamaktadır. **Yöntem:** Veriler Qualtrics kullanılarak internet üzerinden anket yardımıyla toplandı. Yaşları 18-58 arasında değişen 101 (79 Kadın) katılımcıdan öncelikle açık bir anı hatırlamaları istendi. Sonrasında, hatırladıkları olay esnasında ve anıyı hatırlarken hissettikleri duygulara yoğunlaşan bir ölçek dolduruldu. Sonrasında, katılımcılardan herhangi bir anı daha hatırlamaları istendi, fakat bu anının önceki gibi bir kurala bağlı olma

zorunluluğu yoktu. Aynı ölçekler bu anı için de dolduruldu. Son olarak depresyon ölçeği tamamlandı. **Bulgular:** İkinci anılardaki olayların ilk anılara göre daha kapalı, daha olumlu olaylar olup üzerinde daha az düşünüldükleri ve daha düşük sıklıkta istemsizce hatırlandığı görüldü. Duygu yoğunluğu açısından, ilk ve ikinci anılar olay esnasında aynı yoğunlukta olarak belirtilirken, ilk anıların ikinci anılara göre hatırlama esnasında çok daha yoğun hissedildiği belirtildi. Ayrıca, depresyon derecesi yükseldikçe, katılımcıların ikinci anılarının daha açık ve daha olumsuz olmaya eğilimli olduğu görüldü. Depresyonun halen üstü örtülmemiş anıların istemsizce hatırlanmasında etkili olduğu bulundu. **Tartışma:** Bu çalışmada, açık anılar hatırlandıktan sonra kapalı anı hatırlamaya yönelik bir eğilimi gözlemlendi. Duygu düzenlemenin açık anıları hatırladıktan sonra etkili olduğu ve depresyonun bu etkiyi ters yönde değiştirebildiği üzerinde bilgi verdi. Gelecek araştırmalarda depresyonun istemsiz ve kapanmamış anılar ile olan ilişkisi daha ayrıntılı biçimde araştırılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** kapanmamış anılar, duygu düzenlemesi, depresyon

### SÖZEL BİLDİRİ 376:

#### İŞGÖRENLERİN ÖRGÜTSEL SİNİZM DÜZEYLERİ İLE ÖRGÜTSEL ÖZDEŞLEŞMELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE İŞE ADANMIŞLIĞIN ROLÜ

SEVAL AKSOY

*DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

**Amaç:** Yapılan bu araştırmanın amacı, İstanbul ilindeki devlet okullarında çalışan öğretmenlerin örgütsel özdeşleşmelerini (ÖÖ) örgütsel sinizm (ÖS) ve işe adanmışlık (İŞA) düzeyinin etkileme ihtimali ile birlikte işe adanmışlığın bu etkileşimdeki olası aracılık etkisini ortaya koyabilmektir. **Yöntem:** Araştırmanın verisi İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan araştırma izni ve onayıyla İstanbul'un Kadıköy, Maltepe, Ataşehir, Üsküdar ilçelerindeki devlet okullarında çalışan 774 öğretmenden 2016-2017 eğitim-öğretim yılı Mart 2017-Mayıs 2017 sürecinde anket formu kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen araştırma verisi SPSS ve YEM-AMOS istatistik paket programları marifetiyle analiz edilerek yorumlanmıştır. **Bulgular ve Tartışma:** Analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin örgütsel sinizm düzeyleri örgütsel özdeşleşmelerine (ÖS-ÖÖ: Standardize  $\beta = -.387$ , Standart hata=.089,  $p = .000$ ) ve işe adanmışlık düzeylerine (ÖS-İŞA: Standardize  $\beta = -.836$ , Standart hata=.109,  $p = .000$ ) negatif yönde etki etmektedir. İşe adanmışlık ise örgütsel özdeşleşme üzerine pozitif yönde etki (İŞA-ÖÖ: Standardize  $\beta = .626$ , Standart hata=.056,  $p = .000$ ) etmektedir. Bunun yanı sıra, işe adanmışlık aracılık etkisini görebilmek amacıyla yeni bir model kurulup analiz yapılmıştır. Modelin analiz edilmesiyle bağımsız değişken olan örgütsel sinizmin bağımlı değişken durumundaki örgütsel özdeşleşme üzerindeki anlamlı etkisinin başlangıç durumundaki etkisine (ÖS-ÖÖ: Standardize  $\beta = -.387$ , Standart hata=.089,  $p = .000$ ) kıyaslandığında büyük oranda azaldığı ve hatta anlamlılığını tamamen yitirdiği (Standardize  $\beta = .012$ , Standart hata=.029,  $p = .687$ ) sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan; aracı değişken olan işe adanmışlığın bağımlı değişken (ÖÖ) üzerindeki anlamlı etkisinin (İŞA-ÖÖ: Standardize  $\beta = .626$ , Standart

hata=.056,  $p=.000$ ) bağımsız değişken olan örgütsel sinizm değişkeniyle birlikte modele dâhil edilmesiyle (Standardize  $\beta=.638$ , Standart hata=.062,  $p=.000$ ) devam ettiği tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuçlardan hareketle bağımsız değişken olan örgütsel sinizm ile birlikte modele dâhil edilen aracı değişken olan işe adanmışlığın tam aracılık etkisi oluşturduğu rahatlıkla ifade edilebilmektedir. Ayrıca, aracılık etkisinin test edilebilmesi için oluşturulan regresyon modelinin uyum indeksleri de ( $\Delta\chi^2/sd=2.770$ ,  $p=0.000$ , GFI=.92, CFI=.96, IFI=.96, NFI=.94, RMR=.07, RMSEA=.05 ve AGFI=.96) ilgili modelin mükemmel uyum aralığında olduğunu belirterek değişkenin tam aracılık etkisi oluşturduğunu doğrular niteliktedir.

**Anahtar Sözcükler:** örgütsel sinizm, örgütsel özdeşleşme, işe adanmışlık, aracılık etkisi

### **SÖZEL BİLDİRİ 377:**

#### **ANNE KARNINDAN TERAPİ KOLTUĞUNA: KENDİLİK NASIL GELİŞİR?**

BİLGEN IŞIK KARAŞAHİN

*HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

Kendilik ve kendilik gelişimi sosyal psikoloji alanında çok tartışılan ve araştırılan bir konu olmuştur. Sosyal psikoloji içinde, kendilik kavramının psikolojik ve evrensel bir yapısı olduğu varsayılsa da kendiliğin farklı kültürel ortamlarda farklı şekillendiği savunulmaktadır. Bir yandan Batı literatüründe kendiliğin toplumdan ayrılmış bir yeri olduğu ve toplumdan izole olduğu üzerinde durulurken, kendiliğin kültürel olarak incelenmesi gerektiğini, toplumdan ayrılamayacağını savunmaktadır. Antropolojik çalışmalara bakıldığında, cinsiyet, çocuk yetiştirme, itaat ve sorumluluk ile incelemeler yapılmıştır. Kız çocuklarının daha çok sorumluluk ve yardımseverliğe, erkek çocuklarının başarı ve özgüvene yönelik biçimde desteklendiği görülmüştür. Ayrıca, tarımla uğraşan yiyecek depolayan topluluklarda sosyal uyumun ve itaatin vurgulandığı buna karşılık avcı ve toplayıcı toplumlarda kendine güvenin vurgulandığı görülmüştür. Yukarıda aktarılan bilgiler dahilinde, çevremizdeki insanlara baktığımızda sosyal davranış ve özelliklerinde pek çok farklılıklar vardır. Genelde bazıları diğerlerine göre çok daha dürüst, sosyal, arkadaş canlısı, saldırgan, dışa dönük olabilir. Bu değerlendirmeleri hem kendimiz hem de başkaları için kolayca yapabiliriz. Aslında tüm bu sıfat koyma çabaları sosyal dünyada dolaşmak için çok kullanışlı ve hayatidir. Kişilerin birbirlerinden ne bekleyeceğine dair tahminlerde bulunmasını sağlar. Ancak bu noktada gözden kaçırılmaması ve hep akılda tutulması gereken bir durum vardır. Koşullar nasıl algılandıklarına bağlı olarak sosyal davranışı önemli biçimde etkiler. Bir insanın dakik olma eğilimi olsun ya da olmasın, çoğu insan çocuklarını anaokulundan alırken arkadaşları ile kahve için buluştuğu zamana göre daha dakik davranır. Partilerde, cenazelere göre daha sosyal ve dışadönük tavırlar sergiler. Nörobiyoloji, bebeklerin beyninin karşılaştığı çevre tarafından şekillendirilmek üzere dizayn edildiğini belirlemiştir. Bu noktada, çevresel deneyimin beyin dokusunun farklılaşmasında oynadığı hayati rol dikkat çekmektedir. Gelişim olgunlaşmakta olan organizma ile değişen çevre arasında süregelen diyalektik olarak tanımlanır. Yani, gelişim etkileşimseldir. İlk etkileşim, anne ve bebek arasında başlar. Uzun vadede de, aile ve yakın çevredeki etkileşimler ile kendilik şekillenir. Schore, bunu “Doğanın potansiyeli ancak bakımla beslendiği takdirde gerçekleşmektedir” olarak ifade etmiştir.

Bense, bunu kendimce ifade edersem, “ilişki büyütür veya büyümek için sağlıklı temas gereklidir” diyebilirim. Vurgulamak istediğim nokta, kendiliğin diğeriyle var olduğunu dolayısıyla karşısındaki diğeri değıştikçe kendiliğin farklı kısmının öne çıkacağıdır. Yukarıdaki bilgiler dahilinde, verilmesi planlanan bu sunumda, kendiliğin anne karnında nasıl gelişmeye başladığı ve ardında çevreyle nasıl şekillendiğidir. Terapi esnasında, kendiliğin nasıl ele alınması gerektiği özellikle Geştalt terapi yaklaşımına göre vurgulanacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** kendilik gelişimi, geştalt terapi, diyalog, ilişki

#### **SÖZEL BİLDİRİ 400:**

#### **AİLE HEKİMLERİNİN ALKOL VE MADDE BAĞIMLISI KİŞİLER HAKKINDA DÜŞÜNCELERİ**

*ASLI YEŞİL, SİBEL GÜRSOY, HÜSEYİN EREN*

*BURSA SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı aile hekimlerinin alkol ve madde bağımlısı kişiler hakkında düşüncelerini tespit etmektir. **Yöntem:** Bursa Sağlık Müdürlüğü Ruh Sağlığı, Tütün ve Diğer Bağımlılık Yapıcı Maddelerle Mücadele Birimi tarafından Ekim 2015- Şubat 2016 tarihleri arasında Bursa ilinde birinci basamak sağlık hizmetlerinin uyuşturucuyla mücadele kapsamında güçlendirilmesi amacıyla aile hekimlerine hizmet içi eğitimler düzenlenmiştir. Bu eğitimler kapsamında toplam 624 aile hekimine eğitim verilmiştir. Eğitimin hemen öncesinde de aile hekimlerine “Sağlık Çalışanı Soru Formu, Çalışanlar için Yaşam Kalitesi Ölçeği” uygulanmıştır. **Bulgular:** Aile hekimlerinin %61’i ( $n=381$ )erkek, %39’u ( $n=244$ ) kadındır. Yaş ortalaması  $45,86 \pm 6,46$ , yaş aralığı 27- 69 yaş arasında değişmektedir. Aile hekimlerinin %65,8’i ( $n=377$ ) meslek dışı ilgi alanına sahipken, %34,2’si ( $n=196$ ) meslek dışı ilgi alanının olmadığını belirtmiştir. Düzenli olarak sigara kullanımı %26,2 ( $n= 163$ ) bulunurken son otuz günde 21 sigaradan fazla içme %20,7 ( $n=34$ ), günde 11-20 sigara içme %43,9 ( $n=72$ ), günde 6-10 sigara içme %17,7 ( $n=29$ ), günde 2-5 sigara içme %12,8 ( $n=21$ ) bulunmuştur. Düzenli olarak alkol kullanımı %4,8 ( $n=29$ ) bulunurken %95,2 ( $n=581$ ) düzenli kullanmadığını belirtmiştir. Son otuz günde her gün alkol kullanım %0,2 ( $n=2$ ), haftada iki den fazla %3 ( $n=14$ ), haftada iki %6,8 ( $n= 32$ ) tespit edilmiştir. Hayat boyu uyuşturucu/uyarıcı madde veya bağımlılık yapıcı bir ilaç kullanım yüzdesi %7,1 ( $n=43$ ) bulunmuştur. “Alkolikler toplum içinde serbestçe dolaşmamalıdır” fikrine katılıyorum diyenler %12,2 ( $n=75$ ), “Alkolik kişiyle evlenebilirim” fikrine katılıyorum diyenler %5,4 ( $n=33$ ), “Alkolizm bir hastalıktır” fikrine katılım %71,9 ( $n=442$ ) bulunmuştur. “Uyuşturucu bağımlıları toplum içinde serbestçe dolaşmamalıdır” fikrine katılıyorum diyenler %37,3( $=224$ ), “Uyuşturucu bağımlısı bir kişiyle evlenebilirim” fikrine katılım %4,2 ( $n=25$ ), “Uyuşturucu bağımlılığı bir hastalıktır” fikrine katılım %79,5 ( $n=478$ ) bulunmuştur. **Tartışma:** Madde bağımlılığı, önemli bir halk sağlığı sorunudur. Birinci basamak sağlık hizmetlerinde koruyucu önleyici çalışmaların artırılması, bu sorunun azaltılmasında etkili olacaktır. Bunun için de aile hekimlerinin madde bağımlılığı hakkında bilgi birikiminin de artırılması önem taşımaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** alkol bağımlılığı, uyuşturucu bağımlılığı, birinci basamak sağlık hizmetleri

## SÖZEL BİLDİRİ 405:

### 112 ACİL SAĞLIK HİZMETLERİNDE ÇALIŞAN SAĞLIK ÇALIŞANLARINDA RUHSAL TRAVMA VE İLİŞKİLİ SORUNLARIN YAYGINLIĞI

ASLI YEŞİL\* , A. TAMER AKER\*\*

\* BURSA SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ

\*\* BİLGİ ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Travmatik olaylar, insanların korkuları, çaresizlikleri, güçsüzlükleri, kırılganlıklarıyla yüzleştikleri olaylardır ve kişiye uç noktada korku ve çaresizlik yaşatır. Travmatik olay sırasında kişi karşı konulamaz bir güç tarafından çaresiz bırakılır. Sağlık çalışanları, polisler, itfaiye çalışanları, sivil savunma ekipleri gibi bazı meslek grupları işleri gereği travmatik yaşantılarla sürekli yüz yüze gelmekte, zor durumda olan kişilere yardım hizmeti sunmaktadır. Bu çalışmada 112 acil sağlık çalışanlarının görev sırasında karşılaşmış oldukları olaylar sonrası yaşamış oldukları ruhsal sorunlar ve bu sorunlarla nasıl baş ettiklerini ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır. **Yöntem:** Ruhsal belirtileri saptamak için Sağlık Çalışanı Soru Formu, Travmatik Stres Belirti Ölçeği ve Baş Etme Yolları Ölçeği Bursa 112 sağlık hizmetleri komuta kontrol ve 31 istasyonda görev yapan toplam 374 sağlık çalışanına uygulanmıştır. **Bulgular:** Sağlık çalışanlarında travmatik stres, depresyon belirtileri saptanmıştır. 112 sağlık çalışanlarının sıklıkla problem odaklı baş etme, kadercilik ve çaresizlik baş etme davranışlarını kullandıkları görülmüştür. Görev sırasında şiddet olaylarına ve ölüm olaylarına tanıklık eden sağlık çalışanlarının, tanıklık etmeyen çalışanlara göre travmatik stres belirtileri arasında anlamlı bir farklılık vardır ( $p=0.009$ ,  $p=0.014$ ). Çocuklukta kötü ve olumsuz olaylar yaşayanların, yaşamayan sağlık çalışanlarına göre travmatik stres ve depresyon belirtileri arasında anlamlı bir farklılık vardır ( $p=0.001$ ,  $p=0.001$ ). Görev sırasında şiddet olaylarına ve ölüm olaylarına tanıklık eden sağlık çalışanlarının travmatik stres belirtileri yüksek bulunmuştur. **Tartışma:** Müdahalede bulunduğu olayların önemli bir bölümünü hatırlayamayan sağlık çalışanlarının travma sonrası stres bozukluğu, travmatik stres ve depresyon belirtileri yüksek bulunurken problem odaklı baş etme becerileri düşük bulunmuştur. Sağlık çalışanı travmatik stresle baş etmek için bastırma baş etme davranışını kullanıyor olabilir, bastırma davranışı da problem odaklı düşünmeyi güçleştirebilir. Araştırma sonucuna göre 112 acil sağlık çalışanları travmatik stres belirtilerini yaşamakta fakat bu belirtiler tanı alabilecek düzeyde olmamaktadır. Bu sonuca göre ortaya çıkan durumunun duyarsızlaşma mı yoksa travma sonrası gelişim mi olduğuna yönelik araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** travmatik stres, depresyon, baş etme

## SÖZEL BİLDİRİ 406:

### TEKNOLOJİK YENİLİKÇİLİK VE ROBOTLARA GÜVEN İLİŞKİSİ ÜZERİNDE ROBOT KAYGISININ DÜZENLEYİCİ ETKİSİ

SERKAN EREBAK\* , TÜLAY TURGUT\*\*

\* İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

## **Özet:**

**Amaç:** Robotik teknolojilerin gündelik hayatta ve iş yaşamında yer almaya ve aynı zamanda robotların insan görünüş ve becerilerine sahip olmaya başlaması insan-robot etkileşiminin psikoloji ve mühendislik başta olmak üzere birçok alanda incelenmesine sebep olmuştur. İnsan-robot etkileşiminin önemli belirleyicilerinden bir tanesi ise insanların robotlara olan güvenidir. Bir tutum olarak da ele alınan güvenin, tutum ve davranış arasındaki ilişki göz önüne alınarak bu etkileşimdeki insan davranışlarının belirleyicisi olması beklenebilir. Dolayısıyla, hangi faktörlerin robotlara güveni etkilediğini bulmak bu etkileşimin daha verimli kurulabilmesine yardımcı olabilir. Bu amaç doğrultusunda teknolojik yenilikçilik ile robotlara güven arasında robot kaygısının düzenleyici etkisine dair hipotez incelenmiştir. **Yöntem:** İstanbul'da bulunan 5 üniversitenin öğrencilerine dağıtılan ölçeklerden 304 (K = 191, E = 111; yaş ort. = 22) geri dönüş elde edilmiştir. Teknolojik Yenilikçilik ( $\alpha = .80$ ), Robotlara Güven ölçeği ( $\alpha = .69$ ) ve Robot Kaygısı Ölçeği ( $\alpha = .90$ ) kullanılmıştır. Elde edilen veriler basit doğrusal ve hiyerarşik regresyon analizi ile incelenmiştir. **Bulgular:** Elde edilen basit doğrusal regresyon sonucuna göre teknolojik yenilikçiliğin robotlara güveni anlamlı ama çok düşük derecede belirlediği anlaşılmaktadır [ $F(1, 302) = 9.189, p = 0.003, R^2 = 0.030$ ]. Hiyerarşik regresyon analizi sonuçlarına göre, robot kaygısının [ $\Delta R^2 = 0.066, \Delta F(1,301) = 22.033, p < .001$ ] ve onun alt boyutları olan sözel etkileşim [ $\Delta R^2 = 0.043, \Delta F(1,301) = 13.865, p < .001$ ] ve davranışsal özelliklerin [ $\Delta R^2 = 0.17, \Delta F(1,301) = 64.127, p < .001$ ] açıklanan varyans içinde istatistiksel olarak anlamlı bir düşüşe sebep olduğu görülmüştür. **Tartışma:** Robotlara güven, insan-robot etkileşiminde önemli faktörlerden biridir. Bu faktörü olumlu veya olumsuz yönde etkileyen çeşitli etkenler var olabilir. Kişilerdeki teknolojik yenilikçilik özelliği bunu olumlu etkilerken, bu kişilerin robota karşı duyduğu kaygı ise bu ilişkiyi olumsuz etkilemektedir. Yapılacak yeni araştırmalarla robota güveni etkileyen diğer olası etkenlerin ortaya çıkarılmasına ihtiyaç vardır.

**Anahtar Sözcükler:** teknolojik yenilikçilik, robot, güven, insan-robot etkileşimi, kaygı

## **SÖZEL BİLDİRİ 413:**

### **AHLAKİ TEMELLERİN POLİTİK GÖRÜŞ VE DİNDARLIK İLE İLİŞKİSİ**

OLCAY BOZKUŞ, SERAP AKGÜN

*MERSİN ÜNİVERSİTESİ*

## **Özet:**

**Amaç:** Ahlaki Temeller Kuramı insanların, bir davranışın ahlaki olup olmadığına sezgileri yoluyla karar verdiğini belirtmekte ve sezgisel olarak kullanılan beş ahlaki kriter tanımlamaktadır. Bakım/zarar (care/harm), adalet/hilekarlık (fairness/cheating), sadakat/ihanet (loyalty/betrayal), otorite/yıkım(authority/subversion), kutsallık/bozulma (sanctity/degradation) olarak adlandırılan bu beş ahlaki temel iki kategori altında toplanmaktadır. Bireylerin haklarını ve iyi oluşlarını koruma ile ilişkili olan bakım ve adalet temelleri bireyselleştirici temeller (individualizing foundations), iç grubun ihtiyaçlarının karşılanması ve grup içi uyum ile ilişkili olan sadakat, otorite ve kutsallık ise birleştirici temeller (binding foundations) olarak tanımlanmaktadır. Kuramı temel alan çalışmalar politik

yönelimin, desteklenen ideolojinin ve dindarlık düzeyinin, farklı ahlaki temelleri destekleme ile ilişkili olduğunu göstermişlerdir. Bu araştırmanın amacı farklı ahlaki temelleri desteklemede politik yönelim ve dindarlığın rolünü test etmektir. **Yöntem:** Araştırmaya gönüllü olarak katılan 235 üniversite öğrencisinin Ahlaki Temeller Ölçeğini tamamlamaları sağlanmıştır. Ayrıca öğrencilerden politik yönelimlerini ve dindarlık düzeylerini yedi dereceli Likert tipi bir ölçek üzerinde değerlendirmeleri istenmiştir. **Bulgular:** Path analizi sonuçları dindarlığın tüm birleştirici ahlaki temelleri pozitif yönde yordadığını göstermiştir. Ayrıca politik görüş sağa kaydıkcı birleştirici ahlaki değerleri destekleme, sola kaydıkcı ise bireyselleştirici ahlaki değerlerden adaleti destekleme artmaktadır. **Tartışma:** Bu bulgular Ahlaki Temeller Kuramının birleştirici değerlerin sağ politik yönelim ve dindarlık ile ilişkili olduğu görüşüyle tutarlıdır.

**Anahtar Sözcükler:** ahlaki temeller, politik yönelim, dindarlık

## **SÖZEL BİLDİRİ 416:**

### **KADINLARIN TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİNE KARŞI KOLEKTİF EYLEM NİYETLERİNİ BELİRLEYEN FAKTÖRLER**

*SERAP AKGÜN, OLCAY BOZKUŞ*

*MERSİN ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Sosyal Kimlik Kuramının sosyal değişim hipotezine göre, toplumda gruplar arasındaki eşitsizlikler belirli koşullarda alt statülü ya da dezavantajlı grupların durumu değiştirme çabalarına yol açabilmektedir. Gruplararası sınırların geçirgen olmadığı durumlarda, dezavantajlı grubun üyeleri eşitsizliği haksız ve değiştirilebilir olarak algıladığında karşı grubun üstünlüğüne açık olarak meydan okuyacak ve kolektif eylemler ile statükoyu değiştirmeye çalışacaklardır. Bu çalışmanın amacı Sosyal Kimlik Kuramının, sosyal değişim hipotezini cinsiyet eşitsizliği bağlamında test etmektir. Bu bağlamda kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğini haksız ve değiştirilebilir olarak görmelerinin kolektif eylemler ile dezavantajlı grup statülerini değiştirme niyetlerini yordayıp yordamadığı sınıandı. **Yöntem:** Araştırmaya yaşları 18-73 arasında değişen 219 kadın gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcıların cinsiyet eşitsizliği konusundaki bireysel görüşleri, toplumda cinsiyet eşitsizliğinin olup olmadığı yönündeki fikirleri, cinsiyet eşitsizliğini ne derece haksız olarak algıladıkları, cinsiyet eşitsizliğinin değiştirilebileceğine ilişkin görüşleri ve eşitlik için kolektif eylem niyetleri araştırmacılar tarafından hazırlanan sorular ile değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Hiyerarşik regresyon analizi sonuçları “erkeklerin, kadınlardan daha üstün olduğuna” ilişkin kalıpyargıları desteklemenin kolektif eylem niyeti ile olumsuz yönde ilişkiliyken; toplumda cinsiyet eşitsizliğinin varlığını kabul etmenin kolektif eylem niyeti ile pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermiştir. Kadınların toplumdaki cinsiyet eşitsizliğini haksız ve değiştirilebilir olarak algılamaları kolektif eylem niyetini pozitif yönde yordamıştır. **Tartışma:** Araştırmanın bulguları Sosyal Kimlik Kuramının, sosyal değişim hipotezini toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamında desteklemiştir. Bulgular, kadınların cinsiyet eşitsizliğinin ne derece haksız ve bu haksız durumun ne derece değiştirilebilir olduğuna ilişkin algılarının sosyal adaleti sağlamak için kolektif eylemler yapma niyetlerini belirlediğini göstermiştir.

**Anahtar Sözcükler:** cinsiyet eşitsizliği, kolektif eylem

#### **SÖZEL BİLDİRİ 420:**

#### **MADDE KULLANIM BOZUKLUĞU OLAN BİREYLERİN AİLELERİNİN DAMGALANMA DÜZEYİ, SOSYAL DESTEK VE PSİKOLOJİK BELİRTİ DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİ: PİLOT ÇALIŞMA**

*FATMA MAHPERİ HEKİMOĞLU, M. MURAT KULOĞLU*

*AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Damgalanma en genel tanımı ile bir kişinin ya da grubun, ruhsal hastalık, etnik grup, ilaç kötüye kullanımı veya fiziksel yetersizlik gibi farklı özellikleri nedeniyle kusurlu veya aşağı olarak görülmesidir. Bu bağlamda ruhsal bozukluğu olanların da damgalanma riski altında olduğu düşünülmektedir. Ruhsal bozukluğu olanlar, toplum içerisinde davranışlarıyla, konuşmalarıyla ve duygu durumlarıyla farklılık göstermeleri nedeniyle dikkat çekip, insanlar tarafından dışlanabilmektedir. Bu çalışmanın odağı kapsamında düşünüldüğünde ruhsal hastalıklardan biri olan madde kullanım bozukluğunda damgalanma sadece bağımlıları değil ailelerini de etkileyebilmektedir. Örneğin, önyargılı tutumlar ailelerin utanç duymasına ve çevrelerinden uzaklaşmalarına yol açabilmektedir. Ayrıca, bu süreçte kadınlar, erkeklere kıyasla maruz kaldıkları damgalanmadan daha çok etkilenebilmektedir. Dolayısıyla, bu çalışmada ailelerin psikolojik belirti, sosyal destek ve damgalanma düzeyleri arasındaki ilişki incelenecektir. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemi, Akdeniz Üniversitesi AMBAUM’da yatarak tedavi gören madde bağımlılarının 1. dereceden yakını (anne, baba, eş, kardeş) olan 53 kişiden oluşmaktadır. **Bulgular:** Damgalanma düzeyi, psikolojik belirti düzeyi (depresyon, kaygı, somatizasyon, olumsuz benlik) ve sosyal destek (aile, arkadaş ve özel insan) değişkenleri arasındaki ilişki hiyerarşik regresyon analizi ile test edilmiştir. Regresyon analizi sonuçlarına göre model anlamlıdır, [ $R = .55$ ,  $R^2 = .30$ ,  $F(1,42) = 17.97$ ,  $p < .001$ ]. Damgalanma düzeyi ile psikolojik belirtiler arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır [ $R = .55$ ,  $R^2 = .30$ ,  $F(1,32) = 13.56$ ,  $p < .001$ ;  $b = .76,03$ ,  $t(53) = 4.24$ ,  $p < .01$ ]. Sosyal destek değişkeni ise damgalanma düzeyini anlamlı yordamamaktadır, ( $p = .11$ ). Cinsiyet açısından karşılaştırıldığında, kadınlar ( $X = 86.66$ ,  $SS = 50.22$ ) erkeklere ( $X = 86.66$ ,  $SS = 50.22$ ) kıyasla daha çok psikolojik belirti göstermektedir [ $F(1,40) = 5.57$ ,  $p = .023$ ]. **Tartışma:** Sonuç olarak, kronik hastalıklardan biri olan madde bağımlılığında sadece hasta değil yakınları da bu süreçte olumsuz etkilenebilmektedir. Özellikle tedavi sürecinde maddi ve manevi bakım sağlayan 1. dereceden yakınların iyilik hallerini sürdürebilmeleri hastaların tedavi oranlarını da etkilemektedir. Dolayısıyla, madde bağımlılığı alanında geliştirilen müdahale çalışmalarında hasta yakınlarının da göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** damgalanma, sosyal destek, madde bağımlılarının aileleri

#### **SÖZEL BİLDİRİ 423:**

#### **BELLEK SÜREÇLERİNİN ALTINDA YATAN HİPOKAMPAL DEVRELERİN BAZAL ÖNBİYİN TARAFINDAN MODÜLASYONU**

**Özet:**

**Amaç:** Bazal önbeinden hipokampusu hedefleyen GABAerjik nöronlar, hipokampal teta osilasyonu, kortiko-hipokampal devrelerce kodlanan çeşitli bellek türleri ve navigasyon için gereklidir. Hipokampusta sadece GABAerjik aranöronları innerve eden bu bazal önbein nöronlarının belirgin postsinaptik hedefleri ise keşfedilmemiş ve dolayısıyla bu subkortikal modölatör yolağın hangi hipokampal alt devreleri nasıl modüle ettiğii yeterince anlaşılmamıştır. Bu çalışma, bazal önbeinin medial septum çekirdeğinden hipokampusu ve serebral korteksi hedef alan GABAerjik hücrelerin yapılarını, postsinaptik hedeflerini ve elektrofizyolojik özelliklerini bütünsel olarak incelemeyi amaçlamaktadır. **Yöntem:** Anestezi altındaki Sprague-Dawley sıçanlarında, medial septal çekirdekdeki GABAerjik hücrelerden ekstraselüler tek hücre kaydı ve hipokampal LFP (EEG) kaydı alınmış ve kaydedilen septal nöronlar jukstaselüler nörobiyotin enjeksiyonu ile boyanmıştır. Daha sonra bu nöronların etkinlik paternleri ve hipokampal ritimlerle olan korelasyonu belirlenmiştir. Septal GABAerjik nöronların hedef limbik bölgelerindeki aksonal terminal dağılımları tespit edilmiş ve bu nöronların postsinaptik hedef hücreleri immunohistokimya ile ortaya çıkarılmıştır. **Bulgular:** Kaydedilen ve boyanarak anatomik yapıları ortaya çıkarılan septal GABAerjik hücrelerin, hem elektrofizyolojik özellikleri hem de hedef beyin bölgeleri ve hücre tipleri bakımından oldukça seçici oldukları anlaşılmıştır. Her bir septal GABAerjik nöron hipokampal teta osilasyonunun belirli bir fazında etkinleşmekte ve seçici bir biçimde hipokampusun belirli bir alt bölgesini (ör: Dorsal CA1) veya belirli bir kortikal bölgeyi innerve etmektedir. Ayrıca, septal nöronların hedef bölgelerinde oldukça seçici olarak sadece belirli bir GABAerjik aranöron tipini (ör: Akso-aksonik hücreler) hedefleyebileceğii gösterilmiştir. **Tartışma:** Bazal önbein GABAerjik hücrelerinin yukarıda açıklanan elektrofizyolojik ve anatomik seçicilikleri, incelenen nöronların deklaratif bellek süreçleri veya mekânsal navigasyon gibi hipokampal hesaplamalarda farklı işlevleri olduğuna işaret etmektedir. Yeni geliştirilen optogenetik ve kemogenetik teknolojilerle, bazal önbein yolaklarının bu farklı bileşenleri davranışsal rolleri bakımından incelenebilecektir. Daha önemlisi, GABAerjik septo-hipokampal yolağın bu sinaptik seçiciliğinin, diğer bazal önbein-limbik sistem bağlantılarında da bulunduğu ve bu bölgelerde de birden çok bilişsel sürece katkı sağladığı düşünülmektedir. Örneğın ventral pallidum çekirdeğinden basolateral amigdalayı hedef alan farklı GABAerjik hücre tiplerinin, duygusal öğrenmenin farklı evrelerini oluşturduğu öngörülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** bellek, navigasyon, bazal önbein, gabaerjik, hipokampus

**SÖZEL BİLDİRİ 424:**

**STEREOTİPİK VE STEREOTİP KARŞITI LİDER MÜDAHALELERİN KADINLARIN MOTİVASYONEL VE DUYGUSAL TEPKİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI**

PINAR BAŞBAY, JÜLİDE ECE KOŞOVA, İLKNUR ÖZALP TÜRETGEN

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

## Özet:

**Amaç:** Bu çalışmada stereotipik ve stereotip karşıtı lider müdahalelerinin, kadınların liderlik isteği, takım üyeliği isteği, liderlik kariyeri amaçları ve durumsal sosyal benlik saygıları üzerindeki etkilerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini 45'i stereotipik, diğer 45'i ise stereotip karşıtı lider müdahale gruplarına rasgele olarak atanmış 90 kadın üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Laboratuvar ortamında yürütülmüş olan çalışmada, stereotipik lider müdahale grubuna erkeklerin lider olarak başarılarına dair istatistikler ile başarılı erkek lider biyografileri sunulurken, stereotip karşıtı lider müdahale grubuna kadınların lider olarak başarılarına dair istatistikler ve başarılı kadın lider biyografileri sunulmuştur. Daha sonra tüm katılımcılara Liderlik ve Takım Üyeliği İsteği Ölçeği, Liderlik Kariyeri Amaçları Ölçeği ve Durumsal Sosyal Benlik Saygısı Ölçekleri verilmiş ve ölçümler alınmıştır. **Bulgular:** Bağımsız örneklemeler için t-testi uygulanarak istatistiksel analizler gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar stereotipik ve stereotip karşıtı lider müdahale gruplarının liderlik kariyeri amaçları ( $t(88)= 2.159, p< .05$ ) ve durumsal sosyal benlik saygısı ( $t(88)= -2.457, p< .05$ ) puanlarının istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde birbirinden farklılaştığını göstermektedir. Ayrıca grupların, liderlik isteği ( $t(88)= 1.870, p< .10$ ) puanlarının da birbirinden marjinal olarak farklı olduğu görülmüştür. Öte taraftan, müdahalenin ardından grupların takım üyeliği istekleri puanlarının birbirinden farklılaşmadığı gözlenmiştir. **Tartışma:** Bulgular stereotip karşıtı lider müdahalesinin kadınların liderlik istekleri ile uzun dönemli liderlik kariyeri motivasyonlarını stereotipik liderlere göre daha olumlu etkilerken durumsal sosyal benlik saygılarını ise daha olumsuz etkilediğini göstermektedir. Bu çalışma, stereotip karşıtı liderlerin stereotipik liderlere kıyasla kadınların liderlik motivasyonu üzerinde olumlu bir etki oluşturduğunu ortaya koymuştur. Bu amaçla kadınların liderlik alanında güçlendirilmesi için kadın liderlerden yararlanılabilir ve kadınların başarılı kadın liderlerle temas edeceği uygulamalar planlanabilir. Diğer taraftan stereotip karşıtı liderlerin kadınların duygu durumunu olumsuz yönde etkilemesi başarılı kadınlarla sosyal karşılaştırma yapılması ile açıklanabilir. Gelecek çalışmalara bu etkinin ortadan kaldırılabilmesi için yapılabileceklerin araştırılması önerilebilir.

**Anahtar Sözcükler:** liderlik isteği, takım üyeliği isteği, stereotipik müdahale, stereotip karşıtı müdahale, durumsal sosyal benlik saygısı

## SÖZEL BİLDİRİ 425:

### AİLE İÇİ ROLLER YER DEĞİŞTİRİRSE: EBEVEYNLEŞMENİN VE BENLİK KURGULARININ DUYGU DÜZENLEME BECERİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

FATMA OKTAY<sup>\*\*</sup>, DENİZ BİLGİR<sup>\*\*\*</sup>, İLGÜN BİLEKLİ<sup>\*</sup>

<sup>\*</sup> HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*</sup> SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*\*</sup> ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

## Özet:

**Amaç:** Olumlu ve olumsuz duyguların bastırılmadan yeniden yorumlama yoluyla düzenlenmesi olarak tanımlanan duygu düzenleme becerisinin (DDB) pek çok olumlu çıktıyla ilişkili olduğu bilinmektedir. DDB ailenin kişilik gelişiminde etkili olduğu bebeklik, çocukluk ve ergenlik gibi farklı gelişimsel dönemler bağlamında çalışılmıştır. Bununla birlikte aile içi rollerin sağlıklı dağılıp dağılmamasının etkileri şimdiye dek incelenmemiştir. Ebeveyn-çocuk rollerinin yer değiştirip çocuğun kendi istek ve ihtiyaçlarını geri planda tutarak ebeveynlerinin/kardeşlerinin ihtiyaçlarını karşılamaya başlaması ebeveynleşme olarak adlandırılmaktadır. Ebeveynleşme yetişkinlikteki ilişkilere de taşınabilmektedir. Bu çalışmanın temel amacı ebeveynleşen bireylerin yetişkinlikte duygu düzenleme güçlüğü yaşayıp yaşamadıklarının kişilik faktörleri ve benlik kurguları bağlamında incelenmesidir. İlgili alanyazın incelenmiş; yetişkinlikte yaşanacak duygu düzenleme güçlüğü çocuklukta yüksek düzeyde ebeveynleşmiş olmanın pozitif yönde, özerk-ilişkisel benliğin ise negatif yönde yordayacağı düşünülmüş, ayrıca bu ilişkinin kişilik (özellikle duygusal denge ve dışadönüklük) aracılığıyla gerçekleşeceği öngörülmüştür. **Yöntem:** 285 üniversite öğrencisi (233 kadın, 52 erkek) Ebeveynleşme Envanteri, Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği-Kısa Form, Büyük Beş-50 Kişilik Testi ve Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği'ni doldurmuştur. Öngörülen ilişkiler yol analiziyle sınanmıştır. **Bulgular:** Kişiliğin aracı değişken olarak yer aldığı ilk modelin uyum indekslerinin istenilen düzeyde olmadığı görülmüştür. Bunun üzerine benlik ve ebeveynleşme kişilik temelinde şekillenen süreçler olarak ele alınmış; oluşturulan ikinci modelin veriyle kabul edilir düzeyde uyum gösterdiği görülmüştür:  $\chi^2(sd = 15, N = 285) = 32.678$ , CFI = .962, RMSEA = .064. Bu modele göre duygusal denge ( $\beta = 0.22, p < 0.001$ ) ve dışadönüklük ( $\beta = 0.15, p < 0.01$ ) özerk-ilişkisel benliği yordamakta, özerk-ilişkisel benlik ise ( $\beta = -0.19, p < 0.01$ ) ebeveynleşmeyi negatif yönde yordamakta, son olarak ebeveynleşme yetişkinlikteki duygu düzenleme güçlüklerine ( $\beta = 0.15, p < 0.01$ ) yol açmaktadır. **Tartışma:** Kağıtçıbaşı'nın Aile Değişimi Kuramı'nda temel ihtiyaçların karşılandığı ve en sağlıklı olduğu belirtilen özerk-ilişkisel benliğin ebeveynleşmeyi ve duygu düzenleme güçlüğü yordaması beklentilerle uyumludur. Ayrıca mevcut çalışma kişiliğin gelişimsel süreçte şekillenmektense daha temel bir yapı olduğunu, erken dönem yaşam deneyimleriyle büyük ölçüde oluştuğunu ve duygu düzenlemeye yön verdiğini ortaya koyması bakımından dikkat çekicidir.

**Anahtar Sözcükler:** ebeveynleşme, duygu düzenleme güçlüğü, kişilik, özerk-ilişkisel benlik

## **SÖZEL BİLDİRİ 427:**

### **ARAÇ KULLANIRKEN MÜZİK DİNLEMELİK, SÜRÜCÜ DÜRTÜSELLİĞİ, TRAFİK ORTAMININ RİSK SEVİYESİ İLE SÜRÜCÜLERİN RİSK ALGISI ARASINDAKİ İLİŞKİ**

*CEREN ERSÖZ, NESRİN BUDAK, İBRAHİM ÖZTÜRK, BAHAR ÖZ*

*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Müzik dinlemek, çoğu yol kullanıcısının sergilediği davranışlardan biridir. Dürtüsellik gibi insan faktörü ile ilgili değişkenler ve trafik ortamını etkileyen fiziksel faktörler sürücülerin risk alma davranışlarını etkilemektedir. Bu çalışma kapsamında, araç kullanırken müzik dinleme, sürücü dürtüsellik ve trafik ortamının risk seviyesi ile sürücülerin risk algısı arasındaki ilişki araştırılmaktadır. **Yöntem:** Bu doğrultuda, 50 sürücülerden (37 erkek, 13 kadın) veri toplanmıştır. Katılımcılar, çalışma öncesinde, sürüş sırasında müzik dinleyecekleri müzik grubu ve müziksiz kontrol grubu olmak üzere iki gruba rastgele atanmıştır. Araştırma

kapsamında katılımcılar iki farklı simülasyon senaryosu; düşük ve yüksek riskli tamamlamıştır. Katılımcılar demografik bilgi formu, sürüş senaryolarına ilişkin risk algısı sorusu ve Dürtüsel Sürücü Ölçeği'nden oluşan bataryayı tamamlamıştır. **Bulgular:** Bağımlı örneklem t testi sonucunda, sürücülerin yüksek riskli sürüş senaryosunu, düşük riskli sürüş senaryosuna göre daha fazla riskli olarak derecelendirdiğini raporlanmıştır. Buna ek olarak, işlevsiz dürtüsellik, farklı risk seviyesine sahip iki trafik ortamında da sürücü davranışı ile anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu bulunmuştur. Yüksek işlevsiz dürtüsellikçe sahip bireyler, yüksek riskli senaryoda daha hızlı araç kullanmış, hızlarını daha fazla değiştirmiş, şeridin daha solunda araç kullanmış ve bulunduğu şeridi daha fazla değiştirmiştir. Yüksek işlevsiz dürtüsellikçe sahip bireyler, düşük riskli senaryoda da diğer gruba göre daha hızlı araç kullanmıştır. **Tartışma:** Bulgular, işlevsiz dürtüsellik farklı trafik ortamlarında sürücü davranışlarını etkileyen bir faktör olduğunu ve daha fazla araştırma yapılması gerekliliğini sunmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** müzik, dürtüsellik, risk seviyesi, risk algısı

### **SÖZEL BİLDİRİ 432:**

### **BANKACILIK SEKTÖRÜNDE ÇALIŞAN KADINLARIN ESNEK ÇALIŞMA DENEYİMLERİ: GÖMÜLÜ KURAM ANALİZİ**

ÖVGÜ TORLAK, İDİL IŞIK

*İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Esnek çalışma (EÇ) doğum, ölüm, boşanma, yaşlı bakımı, taşınma gibi değişimlere çalışanların adaptasyonunu kolaylaştıran modern bir yönetim aracı olarak düşünülmektedir. Bu kapsamda, alternatif çalışma şekillerinin iş-aile çatışmasına etkileri, işverenlerin/yöneticilerin/çalışanların EÇ'ye karşı tutumları önemli araştırma konularıdır. Araştırmamızda biz de ülkemizde bankacılık sektöründeki kadınların EÇ deneyimlerini anlamayı hedefledik. **Yöntem:** Araştırmayı yürüttüğümüz katılım bankasındaki EÇ modelinde, haftada 24 saat (haftanın dört günü evden dört saat, bir tam gün ofiste) çalışılmaktadır. Doğum nedeniyle esnek çalışan 14 kadınla yarı yapılandırılmış mülakatlar gerçekleştirdik (ortalama yaş=30.9, SS=3.33). Katılımcılarımız, başlangıç (%29), orta (%57), üst düzey (%14) pozisyonlardaki uzman/mühendis/yöneticilerdir (iş deneyimi aralığı=1.5-12 yıl; EÇ'deki çalışma süreleri=2-25 ay). MAXQDA yazılımını kullanarak mülakatların deşifrelerini sistematik şekilde kodladık. Gömülü Kuram Analizinin önerdiği yaklaşım çerçevesinde açık, odaklanmış, eksensel, teorik kodlama adımlarını izledik. **Bulgular:** Bulgular, EÇ'nin kadınların iş-çocuk ikilemine bir çözüm sunduğunu, doğum sonrası sorumluluklara adaptasyonu kolaylaştırdığını göstermektedir. Ancak, EÇ'nin beklendiği kadar olumlu bir deneyim olmadığını gördük. Ekonomik ve sosyal koşullar, kadının evde destek almasına imkân vermediğinde, EÇ iş-aile çatışmasını artırmaktadır. "Evde oturan" kadın algısıyla eş, aile ve arkadaşların eskiye göre daha talepkâr olabildikleri, artan çatışmaların psikolojik, fizyolojik sağlık problemlerini tetiklediği belirtilmektedir. Gömülü Kuram Analizinden türeyen teorik kodların ilişkisi kadınların, "çalışan kadın" kimliğini korumak için EÇ modeline geçici süre "tahammül" etmek zorunda kaldıklarını göstermektedir. Örgütsel süreçler açısından iş güvencesi, kariyer gelişimini destekleyici modelleme, adil maaş/yan haklar, objektif performans yönetimi ve teknolojik altyapı gibi unsurların yetersizliği EÇ deneyimini daha da olumsuz kılmaktadır.

**Tartışma:** Ülkemizde haftada 50 saatin üzerinde çalıştığımız düşünüldüğünde EÇ'ye ihtiyacımız şüphe götürmüyor. Ancak, bulgular EÇ'nin, işlerin evden yürütülmesi gibi basit bir algıyla yürütülemeyeceğini, ideal EÇ modeli için yerel, endüstriyel ve kültürel dinamiklerin dikkatle ele alınması gerektiğini gösterdi. Özensiz modellerin, kadınların geleneksel rollerinin yasal ve örgütsel düzenlemelerle yeniden üretilmesine neden olduğunu anladık. Dolayısıyla bu bildiride EÇ'nin, çalışanlar, çocuklar, kurumlar ve toplumun tahammülünü zorlamadan, insana yaraşır koşulları içerecek şekilde yapılandırılma ilkelerini tartışmaya açmayı hedefliyoruz.

**Anahtar Sözcükler:** çift kariyerli aile, esnek çalışma modelleri, iş-aile dengesi, iş-aile çatışması, gömülü kuram analizi

### **SÖZEL BİLDİRİ 436:**

#### **RUH SAĞLIĞI YASA TEKLİFİ VE MESLEK TANIMLARI HAKKINDA BİR ARAŞTIRMA**

ÖMER AÇIKGÖZ\*, MERVE KARDELEN BİLİR\*\*

*\*İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Hazırlık Komisyonunda bir yılı aşkın bir süredir ilgili tarafların katılımıyla hazırlanan Ruh Sağlığı Yasa (RSY) Teklifi, ruh sağlığı alanında önleyici-koruyucu hizmetleri, yataklı-ayaktan servisleri, ruh sağlığı meslek alanlarını, mensuplarını ve hizmet alan bireylerle ailelerini de kapsayan geniş ölçekli ve toplum temelli hizmet anlayışına sahip bir yasa çalışmasıdır. Bu çalışmada üç amaç bulunmaktadır. İlk olarak katılımcılara ruh sağlığı yasası hakkında bilgi sahibi olup olmadıkları sorulmuştur. İkinci kısımdaki sorular katılımcıların ruh sağlığı yasasının gerekliliği ve yasa üzerine olumlu/olumsuz değerlendirmelerini analiz etmek amacıyla hazırlanmıştır. Son olarak ise yasa teklifi çalışmaları süresince tartışmalara neden olan klinik psikolog ve psikolojik danışmanlık tanımları hakkındaki katılımcı görüşleri incelenmiştir. **Yöntem:** Ruh Sağlığı Yasa Teklifinde bulunan ve hali hazırda kullanılan tanımlar ile ilgili ruh sağlığı hakkında katılımcıların öz bildirim yapabileceği soruların yer aldığı 17 soruluk bir anket oluşturulmuştur. Çalışmaya 128 kadın, 33 erkek olmak üzere toplam 161 kişi katılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 25,25'dir. Çalışmaya 101 öğrenci, 60 profesyonel olarak alanda çalışan kişi katılmıştır. **Bulgular:** Çalışmanın nicel verileri yapılan ön inceleme ve analiz sonucunda katılımcıların ruh sağlığı alanında gerçekleşen yasa teklifinden haberdar oldukları ve ilgilendikleri bulunmuştur. Çalışmanın nicel ve nitel verilerinin analizleri sonucunda ortaya çıkan bulgular ilerleyen günlerde sunulacaktır. **Tartışma:** Çalışmanın bulguları üç ana amaç doğrultusunda şu şekilde özetlenebilir. Öncelikle katılımcıların arasında ruh sağlığı yasa çalışması hakkında bilgi sahibi olma oranı 71,6'dır. Bu oran ruh sağlığı yasa çalışmasının katılımcılar arasında bilindiğini göstermektedir. İkinci noktada katılımcıların büyük bir bölümü Türkiye'nin ilgili tarafları kapsayan ve ruh sağlığı alanını tüm yönleriyle ele alan bir ruh sağlığı yasasına ihtiyacı olduğu düşüncesine katılmaktadır. Fakat ilgili yasa teklifini değerlendiren katılımcılar arasında yasa teklifi hakkında teklifi yetersiz ve olumsuz bulan ve fikrim / bilgim yok seçeneğini işaretleyen katılımcıların sayısı yüksektir.

**Anahtar Sözcükler:** ruh sağlığı, ruh sağlığı yasa teklifi, klinik psikolog, psikolojik danışmanlık

#### **SÖZEL BİLDİRİ 442:**

##### **BEYAZ YAKALI PROFESYONELLERDE ÖRGÜTSEL TRAVMA ALGISI**

*ESİN ÇETİN ÖZBUDAK, İDİL IŞIK*

*İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Organizasyonların çalışanlarının can güvenliğini, psikolojik, fiziksel sağlığını etkiyelebilecek riskleri anlamaları, önleyebilecek yönetsel uygulamaları devreye sokmaları gerekir. İş/örgüt psikolojisi alanyazını bu olayların çalışanlarda yarattığı travmatik etkilere odaklanmakta, bu deneyimlerin kolektif etkilerini “örgütsel travma” (ÖT) olarak isimlendirmektedir. Biz de araştırmamızda, ülkemizde çalışanların hangi olayları kurumları için travmatik deneyim olarak algıladıklarını inceledik. **Yöntem:** Karma tasarımdaki araştırmamızın nitel aşamasında odak grup çalışmasıyla 21 katılımcıya ulaştık; şirketlerinde gündelik akışı bozabilen, çalışanları olumsuz duygu durumuna sokabilen olayları listelemelerini istedik. MAXQDA yazılımıyla yürütülen kodlama, olayları 36 maddede gruplandırdı. “Olası Travmatik Örgütsel Olaylar Ölçeği” adıyla yapılandırdığımız ankette, katılımcıların travmatik olayları öncelikle kendi şirketlerinde ortaya çıkma olasılığı, ardından önlenebilirlikleri açısından değerlendirmesini istedik. İki değerlendirmeyi oranlayarak, algılanan riski hesapladık; Çok Boyutlu Ölçeklendirme analiziyle risk puanlarının ilişkilerinin sunacağı gruplamayı inceledik. Katılımcılarımız, beyaz yakalı profesyonellerdi ( $N=145$ ; yaş ortalaması 34,5,  $SS=7,6$ ; %52,5’i erkek; %46,8’i yönetici). **Bulgular:** Analizler 36 olayı, iki boyut ve yedi segmentte grupladı. Kazalar, şiddet, kurumsal itibar, hırsızlık, psiko-sosyal segmentler “bireysel düzeyde etkiye sahip olaylar” (BD) ana boyutunu oluşturdu. “Örgütsel düzeyde etkiye sahip olaylar” (ÖD) ana boyutuysa finansal-örgütsel değişim (finansal kriz, şirketin küçülmesi/birleşmesi gibi olaylar) ile kontrol edilemeyen/dış faktörlerden kaynaklanan olayları (doğal afetler, terör, siber-saldırıları gibi) kapsadı. ÖD boyutuna dair algılanan risk ( $ort.=1,43$ ,  $SS=0,65$ ), BD’ye göre daha yüksek gözlemlendi ( $ort.=0,83$ ,  $SS=0,45$ ). Segmentlerde, en yüksek risk, finansal-örgütsel değişimde ( $ort.=1,62$ ,  $SS=0,9$ ), en düşükse şiddet segmentinde ( $ort.=0,65$ ,  $SS=0,49$ ) algılandı. Yöneticilerin, yönetici olmayanlara göre algıladıkları riskin ÖD ( $t=2,34$ ,  $p=.021$ , Cohen’s  $d=0,38$ ) ve BD için ( $t=2,79$ ,  $p=.06$ , Cohen’s  $d=0,47$ ) daha düşük olduğu görüldü. **Tartışma:** Güncel bir olgu olması nedeniyle, ÖT alanında ampirik araştırmalar kısıtlıdır. Alanyazında çoğunlukla yaşanan bir travmatik vakanın incelendiğini görüyoruz. Gelecekte ortaya çıkabilecek durumlara dair, risk analizi perspektifinden araştırma ve ölçüm araçları bulunmamaktadır. Bu sebeple araştırmamız özgün özellik taşımaktadır; bildirimizde, çalışanların kurumları için risk olarak gördüğü olaylar, yönetici olanlar/olmayanların risk algısındaki farklılıklar, bulgularla literatür ışığında tartışmaya açılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** örgütsel travma, algılanan risk

#### **SÖZEL BİLDİRİ 443:**

##### **TÜRKİYE’DE YAŞAYAN EBEVEYNLERİN SOSYAL MEDYA KULLANIMI: AMAÇLARI VE EBEVEYNLİĞE KATKILARI**

### Özet:

**Amaç:** Günümüzde sosyal medya platformlarının bilgi edinmek, sosyal destek almak ve eğlenmek gibi çeşitli amaçlarla kullanımı çok yaygındır. Türkiye’de en sık kullanılan ikinci sosyal medya platformu olan Facebook’un kullanıcılarının %75’i ebeveyn olmaya uygun yaş aralığındadır. Bu araştırmanın amacı Türkiye’de yaşayan ebeveynlerin Facebook kullanma davranışlarını, bu davranışların endişe ve algılanan sosyal destek ile ilişkisini ve ebeveynlik rolüne ilişkin yeterlilik ve rol dengesi algısına katkısını incelemektir. **Yöntem:** Türkiye’nin farklı şehirlerinde yaşayan, 10 yaşında veya daha küçük en az bir çocuğu olan ve Facebook kullanan 322 anne katılımcı ( $Ortayaş = 34.54$ ,  $S = 5.41$ ,  $ranj = 20-48$ ) sırasıyla demografik bilgi formu, sosyal medya kullanım sıklığına ve amaçlarına dair maddeler içeren Sosyal Medya Kullanım Ölçeği, Sürekli Kaygı Ölçeği Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği’ni çevrimiçi olarak tamamlamışlardır. **Bulgular:** Bulgular Facebook kullanım sıklığının yaş, eğitim düzeyi ve sosyoekonomik seviye ile ilişkili olmadığını göstermiştir. ‘Arkadaşlarla bağlantı halinde olmak’ en sık belirtilen Facebook kullanım amacı olarak bulunmuştur. Bu amacı ‘farklı konularda öğretici bilgiler elde etmek’ ve ‘ebeveynlik/çocuk gelişimi ile ilgili bilgi elde etmek’ takip etmiştir. Sürekli kaygı düzeyinin Facebook’ta paylaşımda bulunma sıklığı ile ilişkili olduğu ve Facebook’un eğlenmek amacıyla kullanımını yordadığı bulunmuştur. Algılanan rol dengesinin sürekli kaygı düzeyi, algılanan sosyal destek ve Facebook’un sosyal destek amacıyla kullanımı ile ilişkili olduğu, ve ilk iki değişken tarafından yordandığı bulunmuştur. Algılanan ebeveyn yeterliliğinin ise sürekli kaygı düzeyi ve Facebook’un sosyal destek amacıyla kullanımı tarafından yordandığı gösterilmiştir. **Tartışma:** Ebeveynlerin sosyal medyayı ağırlıklı olarak bilgi edinmek için kullandığını, öte yandan sosyal medyanın sosyal destek almak amacıyla kullanımının ebeveynlerin ebeveynlik algısı ile ilişkili olduğunu gösteren bu bulgular, sosyal sermaye kuramı ve Türk kültürünün yapısı çerçevesinde tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** sosyal medya, ebeveynlik, sosyal sermaye kuramı

### SÖZEL BİLDİRİ 449:

### TRAFİKTE ÖZ DÜZENLEYİCİ DAVRANIŞLAR VE SAPKIN SÜRÜCÜ DAVRANIŞLARI

DERYA AZIK, TÜRKER ÖZKAN

ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

### Özet:

**Amaç:** Bu çalışmanın temel amacı, yaşlı ve genç sürücülerin trafikteki öz-düzenleyici davranışları (stratejik, taktiksel ve hayat amacı) ve sapkın sürücü davranışları (ihlaller, hatalar ve ihmaller) arasındaki olası ilişkiyi araştırmak ve öz düzenleyici davranışların güvenli sürüş için sağlayacağı muhtemel faydaları incelemektir. **Yöntem:** Çalışmaya 258 erkek sürücü katılmıştır. Bunlardan 120 katılımcı yaşlı sürücülerden (yaş aralığı 60-75), 138 katılımcı ise genç sürücülerden (yaş aralığı 21-30) oluşmaktadır. Katılımcıların öz düzenleyici

davranışlarının incelenmesi için Trafikte Öz-Düzenleyici Davranışlar Anketi (TÖDDA) Türkçeye adapte edilmiş ve kısa uyarlaması ile bu çalışma için kullanılmıştır. Bu ankete ek olarak katılımcıların sapkın sürücü davranışları ile ilgili ölçüm yapılabilmesi için Sürücü Davranışları Anket'inin (SDA) Türkçe adaptasyonu katılımcılara uygulanmıştır. **Bulgular:** Çalışma sonuçlarına göre, yaşlı ve genç sürücülerin davranış işleyişlerinin birbirinden farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Yaşlı sürücüler için taktiksel öz düzenleyici davranışların sıradan ihlalleri negatif bir biçimde yordadığı bulunurken, sıradan ihlaller, hatalar ve ihmallerin stratejik öz düzenleyici davranışlar tarafından pozitif yordandığı sonucuna ulaşılmıştır. Genç sürücüler için ise sapkın sürücü davranışlarının tüm alt faktörlerinin taktiksel öz düzenleyici davranışlar tarafından negatif yordandığı bulunurken, hatalar ve ihmaller stratejik öz düzenleyici davranışlar tarafından pozitif yordandırmıştır.. **Tartışma:** Bu çalışmanın sonuçları genel kanının aksine trafikte öz düzenleyici davranışların her zaman sürüş güvenliği ile ilişkili olmayabileceğini, özellikle öz-düzenleyici davranış çeşidinin sürüş güvenliği açısından kritik rol oynayabileceğini ortaya koymaktadır. Bunlara ek olarak, genelde yaşlı sürücü grubu ile çalışılan trafikte öz düzenleyici davranış değişkeninin, genç sürücülerin güvenli sürüş davranışlarıyla yaşlı sürücülere oranla daha ilintili bulunması, bu değişkenin (özellikle taktiksel seviye) genç sürücü grubu için de önemli bir değişken olabileceği sonucunu vurgulamaktadır. Bu sebeplerden, sürücüler öz düzenleyici davranışlara yönlendirmeden önce, hangi tür öz düzenleyici davranışların hangi yaş gruplarında güvenli sürüş açısından faydalı olabileceği hesaba katılmalıdır.

**Anahtar Sözcükler:** yaşlı sürücüler, genç sürücüler, öz düzenleyici davranışlar, sapkın sürücü davranışları

#### **SÖZEL BİLDİRİ 451:**

#### **GERÇEĞİ İDEALLE KARŞILAŞTIRMANIN YAŞAM DOYUMUNA ETKİSİ: ÖZ BELİRLEME VE ÖZ ŞEFKATİN GENÇ YETİŞKİNE KATKILARI**

AHU ÖZTÜRK\*, GAMZE ÖZDEMİR\*\*

\*BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

\*\*ÇANAKKALE 18 MART ÜNİVERSİTESİ

#### **Özet:**

**Amaç:** Kendini gerçekleştirme eğilimi, genç yetişkinlik döneminde sağlıklı bir kimlik gelişimi için gereklidir. Kendini gerçekleştiren bireyler idealde olmak istediği ile gerçekte olduğu kişinin özellikleri arasındaki farkı azaltmış ve dengeyi sağlamıştır. Oysaki ideal ve gerçek benlik arasındaki fark arttıkça kişilerin yaşamına dair algıları bozulabilmekte, memnuniyeti ve kendini gerçekleştirme motivasyonu düşebilmektedir. Bireyin uyumunu pek çok açıdan olumlu yönde etkileyen bir benlik yapısı olan öz şefkat ise, hem kendine özen gösterme hem de zalim olmama ve öz cesaretini kırmamayı içerir. Pozitif psikoloji alanında popüler olan öz şefkatin, kuramsal olarak, hem kendini gerçekleştirme hem de öz belirleme motivasyonları ile ilişkili olabileceği ileri sürülmektedir. Kişinin öz farkındalığını içeren ve özerk seçim yapması ile ilişkili olan öz belirleme ise özellikle motivasyonel özellikleri açısından kendini gerçekleştirme kavramına benzerliği ile göze çarpmaktadır. Bu çalışmada, kendini gerçekleştirmenin genç yetişkinlerde uyumun bir göstergesi olan yaşam doyumunu ile ilişkisinde, öz belirleme ve öz şefkatin muhtemel aracı rollerinin insancıl bakış açısı

çerçevesinden sınanması amaçlanmaktadır. **Yöntem:** Yaşları 18-36 arasında değişen 141 katılımcıya anket uygulanmıştır. Çok değişkenli modelleme yönteminden yararlanarak araştırmanın temel hipotezleri sınanmıştır. **Bulgular:** Öncelikle, ideal ve gerçek benlikler arasındaki uyumsuzluğun yönünün mutlaka ideal benliğin lehine olmadığı gözlenmiştir. İdeal ve gerçek benlikler arasındaki fark arttıkça, hem yaşam doyumunda hem de öz belirleme ve öz şefkatte düşüş gözlenmiştir. Benlik uyumsuzluğu ve yaşam doyumu, hem öz belirleme hem de öz şefkat ile ilişkiliyken, öz belirleme ve öz şefkat birbiriyle ilişkili bulunmamıştır. Çok değişkenli modellemeler, ideal-gerçek benlik uyumsuzluğunun bireyin yaşam doyumu üzerindeki negatif etkisine; öz belirleme ve öz şefkatin tek başlarına kısmi ve birlikte ise tam olarak aracılık ettiklerini göstermiştir. **Tartışma:** Bu bulgular, öncelikle kendini gerçekleştirme ve belirlemenin ilişkili ama benliğin birbirinden farklı yönleri olduğuna işaret etmektedir. Yani sıra öz şefkat, bireyin kendini gerçekleştirme uğraşısındaki zorlanmalarda yaşam doyumuna katkı sunabilecek bir benlik değerlendirmesidir. Benliğin kendine dönük yönlerine dair meta-kavramsallaştırmaların genç yetişkinlerin yaşam doyumuna sunduğu bu katkılar, insancıl bir bakış açısından değerlendirilerek tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** kendini gerçekleştirme, öz belirleme, öz şefkat, yaşam memnuniyeti, insancıl yaklaşım

#### **SÖZEL BİLDİRİ 454:**

#### **BİYOLOJİK ÖZCÜLÜK SOSYAL MESAFEYİ ARTIRIR MI?: KALIP YARGI İÇERİKLERİNİN DÜZENLEYİCİ ROLÜ**

EMİNE YÜCEL

*SELÇUK ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Özcülük, bir grubun üyelerinin ortak olarak paylaştıkları ve o grubu diğerlerinden ayıran yüzeysel (görünen) özelliklerin derindeki (gözlemlenemeyen) özsel niteliklerden kaynaklandığı inancına verilen addır. Bu inanca göre, değişmez addedilen özsel nitelikler biyolojik (kan, genetik) ya da kültürel unsurlar aracılığı ile grup üyeleri arasında nesilden nesle aktarılır. Farklı sosyal kategorilere (ırk, etnik köken, cinsiyet, dinî tercihler vb.) dair özcü çıkarımlarda bulunmak, gruplar-arası ilişkileri olumsuz yönde etkileme potansiyeli taşır. Ancak alandaki çalışmalar, özcülük ve önyargılar arasındaki ilişkiye dair çelişkili bulgular sunar. Mevcut çalışmada, Kürtler hakkındaki özcü inançların onlara karşı konulan sosyal mesafeye etkisi, Kürtlere dair kalıpyargı içeriklerinin düzenleyici (moderatör) rolü test edilerek incelenmiştir. Böylece özcülüğün gruplar-arası iklim üzerindeki etkilerinin daha iyi anlaşılması hedeflenmiştir. **Yöntem:** Çalışma, etnik kökenini “Türk” olarak tanımlayan 251’i kadın 309 katılımcı üzerinde yürütülmüştür. Kürtlere ilişkin biyolojik özcülük inançlarını değerlendirmek üzere başka yazarların geliştirdiği maddeler Türkçe’ye çevrilmiştir (örn. “Kürtleri bir arada tutan, aralarındaki kan bağıdır”). Ardından Kürtlere karşı hissedilen sosyal mesafe ölçümlenmiştir. Sonrasında ise, Kürtlerin farklı kalıpyargı boyutlarında ne şekilde algılandıklarını tespit etmek üzere, katılımcılara sevecenlik (sevecen, cana yakın, arkadaş canlısı), yetkinlik (yetkin, becerikli, zeki) ve ahlaki statüye (dürüst, güvenilir, samimi) ilişkin sıfatlar sunulmuştur. Katılımcılardan Kürtlerin bu özelliklere ne derecede sahip olduklarını belirtmeleri istenmiştir. **Bulgular:** PROCESS makrosu (Model 1) ile yapılan analizlerde, Kürtlerin ahlaki statüsü ve sevecenliklerine dair algıların biyolojik özcülük ve sosyal mesafe

arasındaki ilişkide düzenleyici bir rol üstlendiği görülmüştür. Kürtlerin ahlaki/sevecenlik niteliklerinin düşük ve orta düzeyde algılandığı durumlarda; Kürtlerin biyolojik belirlenmişliğine dair inançlar, Türklerin bu gruba karşı koyduğu sosyal mesafeyi artırmıştır. Ancak Kürtlerin oldukça ahlaklı ve sevecen olduğuna inanmak, özcülüğün olumsuz etkilerini kırmıştır. **Tartışma:** Sosyal kategorilere ilişkin özcü çıkarımlar, bu gruplar hakkındaki kalıpyargı içeriklerine (özellikle ahlak ve sevecenlik boyutlarına) bağlı olarak gruplar-arası ilişkileri olumsuz yönde etkiler. Buradan hareketle özcülük-önyargılar ilişkisi, kalıpyargı içerik modeli ekseninde yeniden sorgulanacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** özcülük, sosyal mesafe, kalıpyargı, ahlak

#### **SÖZEL BİLDİRİ 455:**

##### **PSİKANALİZDE KLİNİK YAPILAR**

BURCU PINAR BULUT\*, DERYA ÖZBEK ŞİMŞEK\*\*

\* ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ

\*\* ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

#### **Özet:**

Lacanyen psikanaliz yapısal bir yaklaşım çerçevesinde oluşturulmuştur ve üç temel yapıyı içermektedir. Bu temel yapılar psikoz, nevroz ve perversiyon olarak adlandırılmıştır. Temel yapısal kategorilerin yanı sıra Lacanyen yaklaşımda bir de alt kategoriler bulunmaktadır. Örneğin, nevroz temel yapısının üç alt kategorisi bulunmaktadır. Bunlar histeri, obsesyon ve fobidir. Her bir yapı belli başlı semptomlara göre sınıflandırılmanın aksine öznenin (büyük) Başka ve eksikle ilişkisindeki farklı konumuna işaret etmektedir. Her bir öznenin Başkanın kendisinden ne istediğini anlamak ve yaşadığı eksiğin üstesinden gelebilmek için kendisine ait bir baş etme yöntemi vardır. Bu doğrultuda öznelerin üç temel savunma mekanizmasından birini belirgin olarak kullandıklarından bahsedilmektedir. Bastırma (repression) nevrozdaki, tanımama(disavowal) perversiyondaki, hesaptan düşürme (foreclosure) psikozdaki savunma mekanizmalarıdır. Obsesyonel nevrotik Başka ile ona olan bağımlılığını reddederek, histerik Başkayı suçlayarak, psikotik bir şeyleri yönlendiren Başkanın Başkasının olduğuna dair paranoid bir fikre sahip olarak Başka ile ilişki kurarlarken; pervert Başkanın “zevk” aracı olarak onunla ilişki kurar. Aslında her bir mekanizma ilişkili olduğu klinik yapının bir özelliği olmasının ötesinde o yapının temelinde yatan şeydir ve bu mekanizmalar Lacanyen bakış açısına göre ikincil düzeyde gelişen egonun savunma mekanizmalarından farklıdır. Bu bildiride bahsi geçen klinik yapılar, ilişkili oldukları savunma mekanizmaları ve bu yapıların klinikteki örnekleri detaylı olarak ele alınacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** lacan, psikanaliz, psikoz, perversiyon, nevroz

#### **SÖZEL BİLDİRİ 456:**

##### **ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN YEME DAVRANIŞLARINDA ÜST BİLİŞLER, TEMEL İNANÇLAR VE TUTUMLARIN YORDAYICI ETKİSİ**

F. ELİF ERGÜNEY OKUMUŞ\*, H. ÖZLEM SERTEL BERK\*\*

*\*İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Üniversite öğrencileri bozulmuş yeme davranışları açısından önemli bir risk grubunu oluşturmaktadır. Klinik gruplarda yapılan çalışmalar üst bilişler, yemeye dair temel inançlar, bedene ve yemeye yönelik tutumların bozulmuş yeme davranışlarıyla ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu çalışmanın amacı; sözü geçen değişkenlerin yeme davranışı üzerindeki yordayıcı etkisinin riskli bir grup olan üniversite örneklemindeki izdüşümünün araştırılmasıdır. **Yöntem:** Farklı şehirlerdeki vakıf ve devlet üniversitelerinden 729 öğrencinin (500 kadın ve 229 erkek) katıldığı araştırmada; demografik bilgi formu, Yeme Tutumu Testi Kısa Formu, Beden Bölgelerinden ve Özelliklerinden Hoşnut Olma Anketi, Yeme Tutum İnanç Ölçeği, Üst Biliş 30 Ölçeği, Yeme Bozukluğunu Değerlendirme Ölçeği ve Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği kullanılmıştır. **Bulgular:** Cinsiyet ve psikopatoloji kontrol edilerek yapılan çoklu hiyerarşik regresyon analizine göre; tüm değişkenler yeme davranışındaki değişimin %49'unu açıklamaktadır. Yeme davranışlarının en iyi yordayıcısı yemeye ilgili temel inançlardır ( $t=11.788$ ,  $p<0.001$ ). Temel inançların 'başkaları tarafından kabul görmede kilo ve beden şekline yönelik inançlar' boyutu diğer alt boyutlara kıyasla yeme davranışlarını daha yüksek oranda etkilemektedir ( $t=5.111$ ,  $p<0.001$ ). Öte yandan üst bilişlerin 'düşünceleri kontrol', 'olumlu inançlar' ve 'olumsuz inançlar' alt boyutları da yeme davranışındaki değişimi anlamlı bir şekilde açıklamaktadır (sırasıyla;  $t=3.037$ ,  $t=2.947$ ,  $p<0.01$ ). Son olarak yapılan doğrusal regresyon analizi sonucunda üst bilişlerin; temel inançları, yeme tutumlarını, beden memnuniyetsizliğini ve yeme davranışlarını anlamlı olarak yordadığı görülmüştür (sırasıyla;  $t=10.754$ ,  $t=7.663$ ,  $t=-6.243$ ,  $t=7.056$ ,  $p<0.001$ ). **Tartışma:** Araştırma bulguları bozulmuş yeme davranışlarının ortaya çıkmasında sağlık psikolojisi ve klinik psikolojide öne çıkan modellerin tutarlı olduğunu, üst bilişler, temel inançlar, yeme ve bedenle ilgili tutumların yeme davranışlarını anlamlı olarak öngörebildiğini ortaya koymaktadır. Yeme davranışları açısından riskli bir grup olan üniversite örnekleminde yürütülen bu çalışma bildiğimiz kadarıyla söz konusu değişkenlerin bir arada ele alınarak incelendiği ilk çalışmadır. Bu doğrultuda araştırma sonuçlarının hem ileride yapılacak önleyici çalışmaların teorik zeminine hem de yeme davranışlarındaki bozulmayı açıklayabilecek model önerilerinin oluşumuna katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** yeme davranışları, üst bilişler, temel inançlar, yeme tutumu, beden memnuniyetsizliği

#### **SÖZEL BİLDİRİ 457:**

#### **CİNSEL KOŞULLAMALARIN SÖNMEYE DİRENCİNDE HÜSRANIN (FRUSTRATION) ETKİSİ**

*FALİH KÖKSAL, GÜLSEN KUMRU, CAN ANARAT*

*BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

Laboratuvarımızda gerçekleştirdiğimiz önceki çalışmalarda erkek Japon bildiricilerinin klasik koşullama sürecinde sönmeye (extinction) karşı direnç gösterdikleri; yani deneklerin koşullu hazırlayıcı davranış sürelerinde ve tüketici davranış sayılarında artış olduğu bulunmuştu.

Sönme sürecine karşı direncin klinik psikoloji ve klasik koşullama alanlarındaki sonuçları önemlidir. Cinsel koşullamanın sönme süreci, yemek gibi çekici uyaranlarla yapılan sönme süreçlerinden farklılık gösterir. Bu deneylerin sönme sürecinde deneklere, koşulsuz uyaran (KZU) olan yemek, deney kafeslerinde verilmeyip ev kafeslerinde verilir. Fakat, cinsel koşullamaların sönme sürecinde hiçbir zaman dişi kuş (KZU) verilmez. Koşullu Uyaran (KU) sonrası KZU verilmemesi sönme sürecinde deneklerin hüsrana (frustration) uğramasına yol açar. Ev kafeslerinde de verilmiyor olmasının ikinci bir hüsrana yaratıp yaratmadığını araştırmak, sönmeye karşı dirence ışık tutabilir. **Amaç:** Bu çalışmada, KZU'nun koşullama süreci dışında sunulduğu bir grup kullanılarak, çift hüsrana etkisi araştırılmaktadır. Bu çalışma edinme (acquisition) ve sönme süreçlerinden oluşan bir klasik koşullama deneyidir. 50 adet erkek Japon bildiricisine edinme sürecinde deney kafeslerinde 30 saniye KU (kumaş obje), ardından 5 dakika KZU (dişi bildirici) verildi. Bu süreç sonunda gruplar, KU'ya tüketici davranış gösteren ve göstermeyen olmak üzere, 2 gruba ayrıldı. Edinme süreci sonrasında 2 grup da ev kafeslerinde KZU alan ve almayan olmak üzere ayrıca 2 gruba ayrıldı; toplamda 4 deney grubu oluşturuldu. Sönme sürecinde yalnızca KU verildi. Her grubun koşullu hazırlayıcı davranış süreleri ve koşullu tüketici davranış sayıları ölçüldü. **Bulgular:** Sonuç olarak; ev kafeslerinde dişi verilen ve verilmeyen gruplar arasında, koşullu tüketici davranış (KTD) ve koşullu hazırlayıcı davranışlarında fark bulunamadı. Bu sonuçlar KTD göstermeyen gruplar için de bulundu. **Tartışma:** Sonuçlar, sönme sürecinde KTD'nin azalmamasının KZU'nun hiç verilmemesinin yarattığı çift hüsrana kaynaklanmadığı, sönmeye karşı direncin koşullu cinsel tüketim davranışının doğasıyla ilişkili olduğu görüşünü desteklemektedir.

**Anahtar Sözcükler:** koşullama, sönme, direnç, hüsrana

## SÖZEL BİLDİRİ 458:

### RÜYA TEMALARINI YORDAYAN EKLEKTİK BİR MODEL ÖNERİSİ

*ESRA GÜVEN\**, *GÜLÇİM BİLİM BAYKAN\*\**

*\*BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*UFUK ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

**Amaç:** Rüyaer yüzyıllardır insanlar için çözülmeye değer gizemli bir olgu olarak ele alınmış ve psikoloji de dâhil olmak üzere birçok uzmanlık alanının ilgisini çekmiştir. Bu çalışmanın amacı bireyin rüya içerik ve temalarının işaret ettiği psikolojik süreçlerin incelenmesidir. Bu bağlamda kaygı, korku, engellenme gibi rahatsız edici rüya temaları ile bireyin olumsuz savunma biçimleri arasındaki bağlantıların direk ve kişiler arası ketleyici ilişki tarzları ve/veya işlevsel olmayan tutumlar aracılığıyla indirek gerçekleştiğini öneren bir modelin basit rastlantısal bir örneklemede temsil edilip edilmediğinin sınanmıştır. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini Türkiye'nin çeşitli illerinde ikamet eden 610 katılımcı oluşturmaktadır. **Bulgular ve Tartışma:** Analiz sonuçlarına göre önerilen yapısal eşitlik modeline ilişkin değerlerin iyi bir model için beklenen aralıklarda olduğu ve modelin bağımlı değişken olarak ele alınan rahatsız

edici rüya temaları varyansının %23'ünü açıkladığı saptanmıştır. Rüya sürecini inceleyen çalışmaların görece sınırlı olduğu ve yapılan açıklamaların hala tartışmalı olduğu düşünüldüğünde çoklu ilişkilerin incelendiği bu çalışmanın ilgili yazın için ilk olduğu ve bir çok yaklaşımı bütünleştiren önemli bilgiler sunduğu, bu konuda Türkiye örneklemini temsil eden ilk ve tek araştırma olduğu, bu özelliklere ek olarak psikoterapiste ipucu oluşturabilecek ve psikoterapi sürecine katkı sağlayabilecek ipuçları içerdiği düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** rüya temaları, savunma mekanizmaları, işlevsel olmayan tutumlar, kişiler arası ilişki tarzları

#### **SÖZEL BİLDİRİ 466:**

#### **EVLİLİK İLİŞKİSİ İLE ANNENİN ÖZERKLİK DESTEĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE ANNENİN İHTİYAÇ DOYUMUNUN ARACI ROLÜ: BİR GÜNLÜK ÇALIŞMASI**

AYLİN KOÇAK<sup>\*</sup>, ATHANASİOS MOURATİDİS<sup>\*\*</sup>, ZEHRA UÇANOK<sup>\*</sup>, EMRE SELÇUK<sup>\*\*\*</sup>, PATRICK T. DAVİES<sup>\*\*\*\*</sup>

<sup>\*</sup> *HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ*

<sup>\*\*</sup> *TED ÜNİVERSİTESİ*

<sup>\*\*\*</sup> *ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

<sup>\*\*\*\*</sup> *ROCHESTER ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Bu günlük çalışmasının amacı, kendini belirleme kuramı ışığında, haftalık ölçüm alınan eşler arası çatışma ve eş duyarlılığı ile annenin özerklik desteği arasındaki ilişkide annenin ihtiyaç doyumunun aracı rolünü sınamaktır. **Yöntem:** Altı hafta boyunca 258 anne ( $Ort_{yaş} = 41,71$ ) ve 157 ergen (%51,4 kız,  $Ort_{yaş} = 14,92$ ), online anket sistemi yoluyla bildirimde bulunmuşlardır. **Bulgular:** Çok düzeyli modelleme sonuçlarına göre, eşler arası çatışma, annenin ihtiyaç doyumuna ile negatif yönde, eş duyarlılığı ise annenin ihtiyaç doyumuna ile pozitif yönde ilişkilidir. Buna ek olarak, annenin ihtiyaç doyumuna hem anne hem de ergen tarafından bildirilen annenin özerklik desteği ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Ayrıca, hafta düzeyinde ölçümü alınan annenin ihtiyaç doyumuna ile özerklik desteği arasındaki ilişkide annenin mükemmeliyetçiliği kısmen düzenleyici bir rol oynamıştır. **Tartışma:** Çalışmanın bulguları, eşler arası çatışma ve eş duyarlılığının annenin özerklik desteği üzerindeki önemli etkisini ve bahsedilen ilişkilerde annenin kişisel özelliklerinin dikkati alınması gerekliliğini ortaya koymuştur.

**Anahtar Sözcükler:** eşler arası çatışma, eş duyarlılığı, yayılma hipotezi, kendini belirleme kuramı, annenin özerklik desteği

#### **SÖZEL BİLDİRİ 467:**

#### **VİSC AKRAN ZORBALIĞINI ÖNLEYİCİ MÜDAHALE PROGRAMININ ETKİLİLİĞİNİN ÖĞRETMENLER TARAFINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

RUKİYE KIZILTEPE, DURDANE GÜMÜŞTEN, AYSUN DOĞAN

**Özet:**

**Amaç:** Akran zorbalığı, bir ya da birkaç çocuğun bir başka çocuğa kasıtlı olarak yaptıkları, sürekliliğin hakim olduğu ve aralarında güç dengesizliğinin olduğu saldırganlık davranışı olarak tanımlanmaktadır. Avusturyadaki araştırmacılar tarafından geliştirilen ViSC Sosyal Yeterlik Programı, Avusturya, Kıbrıs, Romanya ve Türkiyede uygulanan kanıta dayalı zorbalık önleme programıdır. Öğrenciler gün boyunca zamanlarının çoğunu öğretmenleriyle geçirmektedirler. Türkiyede özellikle sınıf öğretmenleri, öğrencilerin davranışlarını yakından izleme imkânına sahip olmaktadır. Bu çalışmada ViSC Sosyal Yeterlik Programının öğretmenlerin bakış açılarından etkililiğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Öğretmenler, müdahale programı öncesi ve sonrasında öğrencilerin davranışlarını gözlemlemiş ve rapor etmişlerdir. **Yöntem:** Araştırmada ön test son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini ilkökul dördüncü sınıfa devam eden öğrenciler ve bu öğrencilerin sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Müdahale grubunda toplam (153'ü kız, 154'ü erkek) 307 öğrenci ( $Ort= 9.08$ ;  $SD=.64$ ) ve (12'si kadın, 1 erkek) 13 sınıf öğretmeni ( $Ort=46$ ;  $SD=4.54$ ) ve kontrol grubunda toplam (166'sı kız, 153'ü erkek) 319 öğrenci ( $Ort= 11.04$ ;  $SD=.48$ ) ve (10'u kadın, 4'ü erkek) 14 sınıf öğretmeni ( $Ort=38.21$ ;  $SD=7.22$ ) seçkisiz olarak belirlenmiştir. Müdahale programından önce ve sonra öğretmenler tarafından Öğretmen Kontrol Listesi, Sosyal Yeterlilik Ölçeği-Öğretmen Formu ve Demografik Bilgi Formu doldurulmuştur. **Bulgular:** Programın etkililiğini değerlendirmek için 2 (Grup: müdahale ve kontrol) X 2 (Zaman: ön test ve son test) tekrarlayan ölçümler için varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda zaman ve grup değişkenlerinin ortak etkisinin anlamlı olduğu saptanmıştır. Diğer bir deyişle, öğretmenlerin bildirimlerine göre, müdahale grubunun kontrol grubuna göre ön testten son teste saldırganlık puanları anlamlı bir şekilde azalırken duygu yönetimi puanları artmıştır, sırasıyla  $Wilk's \lambda = .99$ ,  $F(1, 624) = 14.157$ ,  $p < .001$ ,  $\eta^2 = .02$ ,  $Wilk's \lambda = .99$ ,  $F(1, 624) = 6.380$ ,  $p = .012$ ,  $\eta^2 = .01$ . **Tartışma:** Sonuçlar ViSC programının öğrencilerin saldırganlık düzeyleri ve duygu yönetimi üzerinde etkili olduğunu göstermiştir. Öğretmenlerin bildirimlerine dayanılarak ViSC akran zorbalığını önleyici müdahale programının etkili bir müdahale programı olabileceği düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** akran zorbalığı, önleme ve müdahale programı

**SÖZEL BİLDİRİ 468:**

**YABANCI ÖĞRENCİLERE KARŞI TUTUM VE DAVRANIŞSAL EĞİLİMLER: ULUSAL KİMLİKLER VE SOSYAL BASKINLIK YÖNELİMİNİN YORDAYICI ROLÜ**

SABAHAAT ÇİĞDEM BAĞCI, CEREN NUR GÜRLER

İŞİK ÜNİVERSİTESİ

**Özet:**

**Amaç:** Bu çalışmada Türk öğrencilerinin iç grup sürecinde dış gruba yani yabancı öğrencilere karşı olan tutum ve davranışları sosyal baskınlık ve ulusal kimlik kavramları üzerinden değerlendirilmek istenmiştir. **Yöntem:** Bu çalışma 151 Türk öğrenciden oluşmaktadır (93 Kadın, 58 Erkek,  $Ort.yaş = 21.56$ ,  $SS = 2.21$ ). Katılımcılar öncelikli olarak demografik formu doldurmuş sonrasında ulusal kimlikle özdeşleşme ölçeği, sosyal baskınlık yönelimi ölçeği, dış

gruba yönelik tutumlar ve davranışsal eğilimler ölçekleri içeren anketleri online olarak doldurmuşlardır. **Bulgular:** Ulusal kimliğin tutumları olumlu yönde etkilediği ve sosyal baskınlık yöneliminin iki değişkeninde anlamlı bir yordayıcısı olmadığı görülmüştür. Ancak sosyal baskınlık yöneliminin ulusal kimlik ile bağımlı değişkenler arasındaki ilişkiyi anlamlı bir şekilde yordadığı bulunmuştur. Sosyal baskınlık yönelimi yüksek olan bireylerin ulusal kimlik ve tutumları arasında olumsuz bir ilişki oluşmaktadır ve bu ilişki anlamlıdır. **Tartışma:** İlk iki hipotez yani ulusal kimliğin ve sosyal baskınlığın dış gruba yönelik tutumlarda olumsuz yönde bir yordayıcı etkiye sahip olacağı araştırma sonuçlarında göre doğrulanmamıştır. Ancak, hipotez 3 de varsayıldığı üzere, sosyal baskınlık teoreminin ulusal kimlik ile dış gruba karşı olan tutum arasındaki anlamlı ve negatif ilişkiyi ortaya çıkarması doğrulanmıştır. Yani ulusal kimliğin olumlu bir etkisinin olabileceği fakat sosyal baskınlık gibi kavramlarla olumsuz etkiye de sahip olabileceği ve sosyal baskınlığın kendi başına anlamlı sonuçlar ortaya çıkarmadığı ancak başka kavramlarla farklı ilişkileri ortaya çıkardığı saptanmıştır. **Tartışma:** Bu çalışma, alan yazında hem kuramsal hem de uygulamalı olarak katkı sağlayabilir. Kuramsal olarak çalışmada yer alan kavramlar arasındaki ilişki üzerine daha önce fazla çalışma olmaması yönünden, uygulamalı olarak ise Türkiye'ye gelen yabancı öğrenci sayısının azımsanamayacak seviyede olmasından dolayı araştırmanın kritik bulguları barındırdığı söylenebilir. Çalışmanın sadece özel bir üniversitede okuyan öğrenciler arasında yapılması sınırlılık oluşturmaktadır. Bu çalışma daha geniş bir öğrenci profili baz alınarak yapılırsa daha nitelikli sonuçlar elde edilebilir.

**Anahtar Sözcükler:** yabancı öğrenci, ulusal kimlik, sosyal baskınlık, dış gruba yönelik tutumlar, davranışsal eğilimler

#### **SÖZEL BİLDİRİ 469:**

#### **DİKKATİN KONTROLÜNDE UYUMLULUK ORANI ETKİLERİNİN YARATTIĞI BİLİŞSEL SÜREÇ FARKLILIĞININ FNIRS CİHAZI İLE İNCELENMESİ**

*SEVGÜL TÜRKOĞLU\*, BURAK ERDENİZ\*, NART BEDİN ATALAY\*\**

*\*İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*TOBB ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Uyumluluk oranı etkileri seçici dikkatin kontrolü süreçlerinin araştırılmasına olanak sağlar. Dikkatin kontrolünde ki bozucu etki, çoğunlukla uyumlu olarak sunulan uyarıcılarda, çoğunlukla uyumsuz olarak sunulan uyarıcılara nazaran daha fazla gözlemlenmektedir. Bu etkinin basit bir uyarıcı- tepki izlerliliğinden kaynaklı olduğu düşünülse de yapılan beyin görüntüleme araştırmaları uyumluluk oranı etkisinin nedeninin, uyarıcıların çoğunlukla uyumsuz olduğu koşulda çatışma oranının artmasına bağlı olarak beynin yürütücü işlevlerinden sorumlu olan prefrontal korteks ve anterior singulat korteks bölümlerinin aktivasyonundaki artıştan kaynaklı olabileceğini göstermiştir. Bu araştırmanın amacı, uyarıcı düzeyi uyumluluk oranı etkisinin altında yatan bilişsel süreçleri fNIRS cihazıyla işlevsel beyin görüntülemesi yaparak incelemektir. **Yöntem:** Bu araştırmaya İzmir Ekonomi Üniversitesinden toplamda 26 katılımcı (10 erkek, 16 kadın) katılmıştır. Uyarıcılar e-prime 2.0 programı aracılığıyla Eriksen Flanker testinin harf versiyonu kullanılarak katılımcılara sunulmuştur. Ayrıca uyarıcı sunum eşzamanlılığı, uyarıcı tepki izlerliliğinin büyüklüğünü manipüle etmek amacıyla, flanker

harflerinin uyarıcıdan önce sunulduğu (-250 ms.), flanker ve görevin uyarıcı ile aynı anda sunulduğu (0 ms.) ve görevin uyarıcıdan önce sunulduğu (+250 ms.) koşullarında katılımcılara sunulmuştur. COBI Studio programı ile elde edilen ham veriler MATLAB programı yardımıyla NIRS\_SPM istatistiksel analiz programı kullanılarak analiz edilmiştir. **Bulgular:** Elde edilen sonuçlara göre, uyumluluk oranı etkileri uyarıcı sunum eşzamanlılığı koşullarına bağlı olarak ön beyin aktivasyonu açısından farklılık göstermektedir. Görevin uyarıcıdan önce sunulduğu koşulda hemoglobin konsantrasyonlarında farklılaşma gözlemlenirken, flanker harflerinin önce ve aynı anda sunulduğu koşullarda anlamlı bir aktivasyon farkı gözlemlenmemiştir. **Tartışma:** Uyumluluk oranı etkilerinin yarattığı bilişsel ve davranışsal fark incelenerek sonuçların çatışma denetimine dayalı dikkatin kontrol süreçleri ve/veya uyarıcı-tepki öğrenme süreçleri açıklamalarının geçerliliği ve genellenebilirliği hakkında ortaya yeni kanıtlar ortaya çıkartmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** flanker test, fnırs, uyarıcı düzeyi uyumluluk, çatışma denetimi, uyarıcı-tepki izlerliliği

#### **SÖZEL BİLDİRİ 470:**

#### **YAKLAŞMA HIZININ GÖRSEL KONTROLÜ: YAVAŞLAMAK VE HIZLANMAK İÇİN KULLANILAN OPTİK DEĞİŞKENLER VE KONTROL STRATEJİLERİ**

DİDEM KADIHASANOĞLU

TOBB EKONOMİ VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ

#### **Özet:**

**Amaç:** Çarpmadan temas kurma amacıyla nesnelere yaklaşmak olarak tanımlanan yaklaşma hızının görsel kontrolü, çoğu zaman hem yavaşlamayı hem de hızlanmayı gerektirir. Ancak, bu davranış, alan yazında yer alan tüm çalışmalarda sadece yavaşlamanın mümkün olduğu deneysel düzenekler içerisinde incelenmiştir. Bu çalışmanın amacı, “seyir halindeyken yol üzerindeki bir engele çarpmadan durma” görevi bağlamında, yavaşlama ile birlikte hızlanmanın da mümkün olduğu durumlarda yaklaşma hızının kontrolünde kullanılan optik değişkenler ve kontrol stratejilerini tespit etmektir. **Yöntem:** Çalışmaya, yaşları 19-21 arasında değişen ( $Ort = 20.1$ ) 10 üniversite öğrencisi katılmıştır. Katılımcılar, biri test oturumu olmak üzere altı ayrı oturum tamamlamışlardır. Beş başlangıç temas zamanı ve beş başlangıç mesafesi çaprazlanarak 25 deneme koşulu elde edilmiştir. Test oturumu, her deneme koşulunun dört defa ve seçkisiz olarak sunulmasıyla elde edilen 100 denemeden oluşmaktadır. Katılımcılar, her denemede, bilgisayar ekranında simüle edilen üç boyutlu bir çevre içinde, belirli bir uzaklıkta hedef bir nesne görmüşlerdir. Katılımcılardan, gerektiğinde hızlanarak ve yavaşlayarak nesneye çarpmadan durmaları istenmiştir. Katılımcılar hızlarını, bilgisayara bağlı bir kumanda kolu yardımı ile kontrol etmişlerdir. Test oturumundaki her deneme için tau, tau-dot ve oransal değişim optik değişkenlerine ait zaman serileri hesaplanmış ve bu zaman serileri iki-yarım analizi kullanılarak incelenmiştir. **Bulgular:** Denemelerin ilk ve ikinci yarısına ait oransal değişim değerlerinin genel ortalaması  $-0.132$  (standart hata = 0.002) ve  $-0.202$  (standart hata = 0.002) olarak bulunmuştur. Denemelerin ilk ve ikinci yarısına ait ortalama oransal değişim değerleri ilişkili ölçümler T testi ile karşılaştırıldığında anlamlı bir fark bulunmuştur,  $t(486) = 22.593$ ,  $p < .001$ . Ancak, ortalama oransal değişim değerlerinin  $-0.10$  ve  $-0.25$  aralığında tutulduğu gözlenmiştir. **Tartışma:** Oransal değişim değerlerinin  $-0.10$  ve  $-0.25$  aralığında tutulduğu sürece nesnenin önünde

durulabildiği bilinmektedir. Dolayısıyla, bu çalışmadan bulguları, yavaşlama ile birlikte hızlanmanın da mümkün olduğu durumlarda kullanılan kontrol stratejisinin oransal değişim kontrolü olduğunu destekler niteliktedir.

**Anahtar Sözcükler:** yaklaşma hızının kontrolü, optik akış, optik değişken, oransal değişim, oransal değişim kontrolü

#### **SÖZEL BİLDİRİ 472:**

### **BİR BİLİŞSEL MODELLEME TEKNİĞİ OLARAK EVRİMSEL ROBOTİK: HIZININ GÖRSEL KONTROLÜNÜN MODELLENMESİ**

DİDEM KADIHASANOĞLU

*TOBB EKONOMİ VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Bu çalışmada, yaklaşma hızının kontrolünde kullanılabilecek optik değişkenleri tespit etmek amacıyla evrimsel robotik teknikleri kullanılarak davranış modelleri geliştirmiştir. Çalışmada, optik değişkenler “seyir halindeyken yol üzerindeki bir engelle çarpmadan durma” görevi bağlamında incelenmiştir. **Yöntem:** Çalışmada geliştirilen modellerde, iki boyutlu sanal bir çevre içerisinde motor uzuvlarla hareket simüle edilmektedir. Sabit bir nesnenin bulunduğu iki boyutlu sanal bir çevre içine dairesel bir gövdeye sahip, sanal bir hareket birimi (simulated agent) yerleştirilmiştir. Hareket biriminin davranışı üç katmanlı yapay sinir ağı (YSA) tarafından kontrol edilmektedir. YSA’nın ilk katmanında, sırası ile görüntü büyüklüğü, görüntü değişim oranı, tau, tau-dot ve oransal değişim optik değişkenlerini girdi olarak kabul eden beş adet duyusal nöron bulunmaktadır. Duyusal nöronların çıktıları ileri bilgi işleme için dört nörondan oluşan bir ara nöron katmanına gönderilmektedir. YSA’nın üçüncü katmanı, ara nöronların çıktılarının gönderildiği iki adet motor nörondan oluşmaktadır. Motor nöronlar, hareket biriminin hızlanmasını ve yavaşlamasını sağlamaktadır. Hareket biriminin çarpmadan nesnenin önünde durmasını sağlayacak olan YSA’ların tüm parametreleri genetik algoritmalar kullanılarak belirlenmiştir. Analiz edilmek üzere 10 farklı model geliştirilmiştir. Kullanılan optik değişkenleri belirlemek amacı ile biyolojik lezyon analizleri gerçekleştirilmiştir. Duyusal nöronlar ve ara nöronlar arasındaki bağlantılar sistematik olarak kesilmiş ve YSA performansındaki değişim incelenmiştir. **Bulgular:** Tüm hareket birimleri nesneye yaklaşırken önce hızlanmışlar, sonra yavaşlamışlardır. Hareket birimlerine ait YSA’larının genel performans değerleri %95’in üzerindedir. Biyolojik lezyon analizleri, görüntü büyüklüğü, görüntü değişim oranı ve tau-dot optik değişkenlerine ait duyusal nöronlar devre dışı bırakıldığında YSA’ların performansının hiç değişmediğini göstermektedir. Tau ve oransal değişim optik değişkenlerine ait duyusal nöronlar devre dışı bırakıldığında ise YSA’ların performansı düşmüştür. **Tartışma:** Çalışmanın bulguları, görüntü büyüklüğü, görüntü değişim oranı ve tau-dot optik değişkenlerinin, yaklaşma hızının kontrolünde kullanılmadığını göstermektedir. Çalışma kapsamında geliştirilen davranış modellerinden elde edilen veriler, yaklaşma hızının kontrolünün tau ve oransal hız değişim optik değişkenleri kullanılarak gerçekleştirildiği hipotezini destekler niteliktedir.

**Anahtar Sözcükler:** evrimsel robotik teknikleri, bilişsel modelleme, yapay sinir ağı, yaklaşma hızının kontrolü, optik değişken

## SÖZEL BİLDİRİ 475:

### TÜRKİYE’DE GÖNÜLLÜ ÇOCUKSUZLUĞA İLİŞKİN SOSYAL TEMSİLLER

EMİNE KAYA BİCAN, BENGİ ÖNER-ÖZKAN

*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı Türkiye örnekleminde gönüllü çocuksuzluk kavramına ilişkin sosyal temsillerine açıklık getirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaca uygun olarak Sosyal Temsiller Kuramı bu çalışmanın teorik çerçevesini oluşturmaktadır. Son yıllarda dünyada ve Türkiye’de çocuk sahibi olmayan, kendi istekleriyle çocuk sahibi olmayı reddeden çiftlerin sayısı artış göstermektedir. Kadın ve erkek arasındaki eşitliğin Batı kültüründe geçtiğimiz yıllarda artış göstermesiyle birlikte, cinsiyet devriminin gönüllü çocuksuzluk ve buna benzer demografik sonuçlarla ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Çocuk sahibi olma kurgusu, çocuğu dünyaya getirenin kadın olmasından dolayı çoğunlukla annelik kavramı üzerinden değerlendirilmekte ve çocuksuzluğun tercih ediliyor oluşu özellikle kadınlar üzerinde bir kategorizasyon düzeninin oluşmasına, dolayısıyla da kadınlar üzerinde bir baskı ortamının oluşmasına neden olmaktadır. **Yöntem:** Araştırmaya yaşları 23 ile 59 arasında değişen, orta sosyo-ekonomik düzeyi yansıtan toplam 16 kişi (11 kadın, 5 erkek) katılmıştır. Katılımcılara kartopu örnekleme yöntemiyle ulaşılmıştır ve yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Katılımcıların ortak yanıtları doğrultusunda yapılan tematik içerik ve sıklık analizlerine göre gönüllü çocuksuzluk kavramına ilişkin beş tematik birim (i. geleceğe ilişkin korku ve endişeler, ii. çocuğa ilişkin sorumluluk, iii. kişisel seçimler, iv. toplumsal gerekçeler ve v. olumsuz gerekçeler), gönüllü çocuksuzluğu tercih eden kimselere ilişkin ise üç tematik birim (i. sosyo demografik özellikler, ii. kişilik özellikleri ve iii. kişisel yaşam stili) oluşturulmuştur. **Bulgular ve Tartışma:** Bulgular dikkate alındığında, gönüllü çocuksuzluğa ilişkin Türkiye örneklemini için bir temsil olduğu ve elde edilen temsillerin daha önceki sosyal temsil çalışmalarına paralellik gösterdiği görülmüştür belirlenmiştir. Ayrıca, Türkiye’de çocuksuzluk kavramına ilişkin kadınlar ve erkekler arasında keskin bir ayırım olmadığı gözlemlenmiştir.

**Anahtar Sözcükler:** gönüllü çocuksuzluk, sosyal temsil, türk toplumu

## SÖZEL BİLDİRİ 480:

### KRONİK HASTALIK OLARAK KANSER

ASLI EYRENCİ

*MALTEPE ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

Kronik hastalığın pek çok farklı tanımı olmakla birlikte Dünya Sağlık Örgütü’nün kronik hastalıklar uzun süren, fizyolojik fonksiyonlarda yavaş, ilerleyici ve geri dönüşümsüz değişikliklere neden olan, sürekli tıbbi bakım ve tedavi gerektiren hastalıktır tanımlaması en sık kullanılanıdır. Genellikle belirli kanser türleri ve/veya metastatik kanserler (yumurtalık kanseri, kronik lösemi, lenfoma...vb.) dışındaki kanser türleri kronik hastalık olarak kabul edilmemektedir. Söz konusu kanser türlerini diğerlerinden ayıran özellik ise tümörün tedavi

ile vücuttan tamamen atılamaması, tekrarlayan aralıklarla küçülebilmesi, büyüyebilmesi ya da stabil kalmasıdır. Buna karşın; tarama, tanı ve tedavi olanaklarının artması ile kanser hastalarının sağ kalım oranlarında ve sürelerinde artışlar görülmektedir ve artan yaşam süresi ile beraber bu hastalarda kanser hastalığının etkilerinin -vücuttaki tümörün varlığından bağımsız olarak (hastalığın remisyonda olup olmaması)- tedavi bitiminden sonra ya da tedavisiz geçirilen dönemde sona ermediği, birtakım psikososyal ve fiziksel problemlere neden olduğu görülmektedir. Literatürde karışık türdeki kanser hastalarında “karşılanmamış ihtiyaçlar-unmet needs” olarak tanımlanan bu problemlerin arasında fiziksel problemler (ağrı, kardiyovasküler problemler, diyabet...vb.), duygusal problemler (depresyon, anksiyete, nüks korkusu), yaşam tarzı problemleri (sağlık davranışları), ailesel/ilişkisel problemler, cinsel problemler (cinsel işlev bozukluğu) ve bilişsel problemler (hafıza ve konsantrasyon problemleri...vb.) bulunmaktadır Tüm bu sebeplerden ötürü, kanser hastalarının aldıkları bakımın sürekli olması ve nüksün ya da başka rahatsızlıkların ve psikososyal problemlerin önlenmesi adına devamlı gözetim altında olması yani bir kronik hastalık olarak ele alınması gerektiğini savunan görüşler de vardır. Ülkemizde ise ne yazık ki sağ kalımlı kanser hastalarında söz konusu problemlerin tespit edilmesi ya da müdahalesine yönelik araştırmalar yok denecek kadar azdır. Literatürdeki bu boşluğun doldurulması, uygun sağlık politikalarının ve müdahale programlarının geliştirilmesi adına öncelikle kanser hastalığının doğasına dair tanımlamanın yapılması uygun olacaktır. Bu doğrultuda, bu bildiride kanserin kronik bir hastalık olarak nitelendirilmesi mevcut literatür ışığında tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** kanser, kronik, kronik hastalıklar

#### **SÖZEL BİLDİRİ 482:**

#### **BİPOLAR BOZUKLUĞA YÖNELİK BİR GRUP MÜDAHALESİNİN İNCELENMESİ: OTURUM ETKİSİ VE DUYGUDURUM BELİRTİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

**ZEYNEP MAÇKALI**

*İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

Bipolar bozukluk, hipo(mani)k ve depresif dönemler arasında dalgalanmaların yaşandığı, yineleyici, süregen ve psikososyal işlevsellikte ciddi bozulmalara neden olan bir bozukluktur. Duygudurumdaki dalgalanmaların psikolojik dinamiklerini anlamak ve açıklamak üzere geliştirilen Bütüncül Bilişsel Model'e göre içsel durumlardaki çoklu, aşırı, birbiriyle çelişen ve kişiselleştirilmiş inançlar hipomanik ve depresif atakların oluşumunda ve sürmesinde etkilidir. Duygudurumdaki yükselme veya çökkünleşme sırasında gözlenen aşırı olumlu veya olumsuz değerlendirmeler davranışsal tepkilerin de kutuplu olmasına sebep olur ve bipolar bozuklukta sosyal işlevselliğin olumsuz etkilenmesiyle ilişkilidir. Bu nedenlerle Bütüncül Bilişsel Model'den temellenen psikoterapide amaç birbiriyle bağlantılı fakat birbiriyle çelişen değerlendirmelerin belirlenmesi ve içsel durumlarda (duygu-düşünce-davranış-bedensel tepki) meydana gelen değişimlerle daha etkili ve işlevsel şekilde başa çıkılmasına yardımcı olmaktır. Bu modelden temellenen grup psikoterapisinde de, bireysel psikoterapi sürecinde olduğu gibi, kısa ve uzun dönemli yaşam hedeflerinin belirlenmesi ve gerektiğinde gözden geçirilmesi ile benlik parçalarının yeniden tanımlanması ve düzenlenmesi temel hedeflerdir. **Amaç:** Bu bildiri kapsamında sekiz oturum şeklinde

planlanan grup müdahalesi tanıtıldıktan sonra iki grup katılımcısının grup sürecindeki deneyimleri Oturum Etki Değerlendirme Ölçeği ve İçsel Durum Ölçeği'ne verdikleri puanlar yardımıyla nitel açıdan incelenecektir. **Yöntem:** Oturum etki değerlendirmeleri için her bir katılımcının oturumların sonunda verilen Oturum Etki Ölçeği'nin alt ölçeklerinden elde ettikleri puanları grafiğe dönüştürülerek, oturumlar sırasındaki paylaşımları (açılış paylaşımları-uygulamalara dair paylaşımlar-kapanış paylaşımları) grafiğe yansıyan sonuçlarla birlikte ele alınacaktır. Bunun yanı sıra oturumların öncesinde uygulanan İçsel Durum Ölçeği yardımıyla, katılımcıların son 24 saat içindeki manik ve depresif belirtilerindeki değişime bakılacaktır. **Tartışma:** Bu sayede hem katılımcıların ölçeklere verdikleri puanlardaki değişimlerin içsel durumlarındaki dalgalanmalarla ilişkisi hem de mevcut içsel durumların oturum sürecine etkisi değerlendirilecektir.

**Anahtar Sözcükler:** bipolar bozukluk, duygudurum, grup, oturum, etki

## **SÖZEL BİLDİRİ 488:**

### **MINİMAL GRUP DURUMUNDA DAĞITIM STRATEJİLERİNİN DEĞERLER, SOSYAL BASKINLIK YÖNELİMİ VE KOLEKTİF ÖZSAYGIYLA İLİŞKİSİ**

*EMİR ÜZÜMÇEKER, SERAP AKFIRAT*

*DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Bu deneysel çalışma, gruplararası ilişkiler araştırmalarında yaygın biçimde kullanılan ancak ülkemizde daha önce uygulanmayan minimal grup deneyleri aracılığıyla, özsaygının ve bireysel farklılıkların gruplar arası davranışla ilişkisini araştırmaktadır. **Yöntem:** Araştırmaya DEÜ'den 71 öğrenci (yaş ort.=20.77, yaş aralığı 18-25, 46 kadın, 25 erkek) katılmıştır. Çalışmanın ilk oturumunda katılımcılara Schwartz Değerler Listesi ve Sosyal Baskınlık Yönelimi Ölçeği uygulanmıştır. İkinci oturumda katılımcılar rastgele iki gruba ayrılmış ve Minimal Grup Matrisleri'ni doldurmuşlardır. Bu matrisler dört adet dağıtım stratejisinden oluşmaktadır. Azami toplam ödeme (ATÖ), her iki gruba toplamda verilebilecek en yüksek kaynak anlamına gelen matrislerin seçimini; azami içgrup ödemesi (AiÖ) en yüksek kaynağın diğer içgrup üyesine aktarılacağı matrislerin seçimini; adil dağıtım (AD), her iki grup üyesine eşit miktarda kaynak aktaran matrislerin seçimini; azami ayırım (AA) ise dağıtıcının içgruba aktarılan kaynağı azaltmak pahasına içgrupun dışgruptan üstünlüğünü arttıracak matrislerin seçimini ifade eder. İşlemden sonra katılımcılardan Kolektif Benlik Saygısı Ölçeği'ni doldurmuşlardır. İlk olarak, azami ayırım (AA) ve genel içgruplu kayırma stratejilerinin (AiÖ&AA) anlamlı olarak uygulanıp uygulanmadığını sınamak amacıyla tek örneklem t testi uygulanmıştır. **Bulgular:** Sonuçlar her iki stratejinin de anlamlı düzeyde uygulandığını göstermektedir. (AiÖ&AA için  $Ort.=1.54$ ,  $S=3.13$ ,  $t(70)=4.32$ ,  $p<.001$ , AA için  $Ort.=2.07$ ,  $S=4.04$ ,  $t(70)=4.16$ ,  $p<.001$ ). Hangi stratejilerin kolektif özsaygıyı yordadığını tespit etmek için regresyon analizi yapılmıştır. İçgruplu kayırma stratejilerin kolektif özsaygıyı marjinal düzeyde yordadığı görülmüştür ( $\beta = .25$ ,  $SH = .02$ ,  $p = .06$ ). Bireysel farklılık değişkenlerinin etkisinin incelenmesi için ise on temel değer, sosyal baskınlık yönelimi ve minimal grup stratejilerinin ile korelasyonlarına bakılmıştır. Sosyal baskınlık yöneliminin yalnızca AD ile negatif ilişkisi ( $r(71) = -.24$ ,  $p < .05$ ), değerlerden ise yalnızca uymanın ATÖ ile pozitif ilişkisi gözlenmiştir ( $r(71) = .25$ ,  $p < .05$ ). **Tartışma:** Bulgular Sosyal Kimlik Kuramıyla tutarlı olarak, içgruplu

kayırmanın kolektif özsaygıyla ilişkili olduğunu ve bireysel değişkenlerin belirleyiciliğinin sınırlı olduğu göstermektedir.

**Anahtar Sözcükler:** minimalgrup, özsaygı, değerler

#### **SÖZEL BİLDİRİ 489:**

#### **EŞLER ARASI ÇATIŞMA İLE ERGENİN UYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN YAYILMA HİPOTEZİ VE KENDİNİ BELİRLEME KURAMI TEMELİNDE İNCELENMESİ**

AYLİN KOÇAK<sup>\*</sup>, ATHANASİOS MOURATİDİS<sup>\*\*</sup>, ZEHRA UÇANOK<sup>\*</sup>, PATRICK T. DAVIES<sup>\*\*\*</sup>

<sup>\*</sup> HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*</sup> TED ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*\*</sup> ROCHESTER ÜNİVERSİTESİ

#### **Özet:**

**Amaç:** Eşler arası çatışma ile ergenin uyumu arasındaki ilişki sıkça çalışılmış olmasına rağmen bu ilişkiye aracılık eden mekanizma(lar) tam olarak anlaşılmamıştır. Bu çalışmanın amacı, yayılma hipotezi ve kendini belirleme kuramı ışığında, eşler arası çatışma ile ergenin depresif duygu durumu ve yaşam doyumu arasındaki ilişkide annenin özerklik desteğinin ve ergenin ihtiyaç doyumunun aracı rollerini incelemektir. **Yöntem:** Çalışmaya, 3075 ergen ( $Ort_{yaş} = 17.11$ ,  $SS = 0.36$ ) ve 1040 anne ( $Ort_{yaş} = 41.93$ ,  $SS = 5.15$ ) katılmıştır. **Bulgular:** Yol analizi sonuçlarına göre, eşler arası çatışma annenin özerklik desteği ile negatif yönde; annenin özerklik desteği de ergenin ihtiyaç doyumuna ile negatif yönde ilişkilidir. Buna ek olarak, ergenin ihtiyaç doyumuna, ergenin 6 ay sonraki depresif duygu durumu ile negatif yönde, yaşam doyumu ile ise pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. **Tartışma:** Bu bulgular, eşler arası çatışmanın daha az özerklik desteği ve ihtiyaç doyumuna yoluyla ergenin uyum problemleriyle ilişkili olduğunu ortaya koymuştur.

**Anahtar Sözcükler:** eşler arası çatışma, özerklik desteği, ihtiyaç doyumuna, depresif duygu durumu, yaşam doyumu

#### **SÖZEL BİLDİRİ 491:**

#### **TÜRKİYE'DEKİ SOSYAL GRUPLARIN KALIP YARGI HARİTASI**

FATMA KAHRAMAN<sup>\*</sup>, SEVİM CESUR<sup>\*\*</sup>

<sup>\*</sup> ACIBADEM MEHMET ALİ AYDINLAR ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*</sup> İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

#### **Özet:**

**Amaç:** Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye'deki çeşitli sosyal gruplara yönelik kalıpyargıları, sıcaklık ve yetkinlik boyutları bağlamında ele alarak, sosyal grupların hangi kalıpyargı kümelerinde konumlandığını ve çelişik kalıpyargıların hangi gruplara yöneltildiğini ortaya çıkarmaktır. **Yöntem:** İki aşamadan oluşan araştırmanın ilk aşamasında Türkiye'deki sosyal grupları belirlemek amacı ile katılımcılara açık uçlu sorular yöneltilmiştir ( $N = 341$ ). İkinci

aşamada ise, ilk aşamada ortaya çıkarılan ve en sıklıkla söz edilen 36 farklı gruba yönelik sıcaklık ve yetkinlik ölçekleri öğrenci ( $N = 436$ ) ve çalışan ( $N = 420$ ) katılımcılardan oluşan iki farklı örnekleme uygulanmıştır. Kalıpyargı haritası oluşturmak amacıyla kümeleme analizleri yapılmıştır. Grup düzeyinde yapılan kümeleme analizlerinde ortaya çıkan çelişik kalıpyargı kümelerini sınamak amacıyla bireysel düzeyde analizler de yapılmış, grupların sıcaklık ve yetkinlik değerlendirmeleri arasındaki farklar eşlenik örneklem t-testleri ile analiz edilmiştir. **Bulgular:** Sonuçlara göre; iki farklı örnekleme de dört kalıpyargı kümesi (yüksek sıcaklık/yetkinlik, düşük sıcaklık/yetkinlik, düşük sıcaklık/yüksek yetkinlik, yüksek sıcaklık/düşük yetkinlik) gözlenmiştir ve ele alınan 36 sosyal gruptan 27'sinin (%75) kümeler içerisinde tutarlı şekilde konumlandığı görülmektedir. Sosyal gruplardan 32'sine yönelik sıcaklık ve yetkinlik değerlendirmeleri arasında anlamlı fark olduğu ve grupların, yetkinlik/sıcaklık boyutlarının birinde düşükken bir diğerinde yüksek değerlendirildikleri bulgulanmıştır. **Tartışma:** Sonuçlar, Türkiye'de sosyal grupların dört farklı kümede ayrıştırılabileceğini göstermektedir. Ayrıca, sıcaklık ve yetkinlik boyutlarının sosyal grupları algılama açısından merkezi, teorik olarak anlamlı ve yordanabilir boyutlar olduğu iddiasının Türkiye'deki çeşitli sosyal gruplar çerçevesinde de doğrulandığı söylenebilir.

**Anahtar Sözcükler:** sosyal gruplar, kalıpyargı içeriği modeli, yetkinlik, sıcaklık, kümeleme analizi

## SÖZEL BİLDİRİ 492:

### İŞYERİ DESTEĞİ ALGISI İLE PSİKOLOJİK SERMAYE ARASINDAKİ İLİŞKİ

GÜLŞEN ERENGÜL BAYSAL<sup>\*</sup>, GÜLER İSLAMOĞLU<sup>\*\*</sup>

<sup>\*</sup>İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*</sup>MARMARA ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Psikolojik sermaye son yıllarda giderek önem kazanmakta, örgütsel araştırma ve uygulamalarda çokça ilgi görmektedir. Birçok araştırma, psikolojik sermaye ve onun işe yansıyan olumlu sonuçlarını ele almıştır. Bu çalışma ise iş yerinde destek algısı ve psikolojik sermaye arasındaki ilişkiyi bütünsel bir yaklaşım ile irdelemektir. Çalışmanın kapsamına iş yerinde destek algısının üç boyutu (örgütsel destek, yönetici desteği ve çalışma arkadaşları desteği) dahil edilmiştir. Diğer araştırmalardan farklı olarak, bu üç iş yeri desteğinin, psikolojik sermaye üzerindeki katkısı ayrı ayrı incelenmiştir. **Yöntem:** Araştırma, kolayda örneklem yöntemi ile ulaşılabilen farklı sektörlerden 288 beyaz yaka çalışanı ile yürütülmüştür. İşyerinde destek algısını ölçmek için Giray ve Şahin tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Psikolojik sermayeyi ölçmek için geliştirilen Türkçe'ye çevrilen Psikolojik Sermaye Ölçeği kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek için niceliksel analiz teknikleri kullanılmıştır. **Bulgular:** Psikolojik sermaye ve boyutları ile iş yerinde destek algısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ( $r(288)=.335$ ,  $p<0.01$ ). Basit doğrusal regresyon analizi, iş yerinde destek algısının psikolojik sermaye ve tüm boyutları üzerinde anlamlı bir katkısı olduğunu göstermiştir ( $F(1, 287) = 36.12$ ,  $\text{Adj. } R^2 = .11$ ,  $\beta = .34$ ,  $t = 6.010$ ,  $p=.000$ ). Çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre, desteğinin psikolojik sermaye üzerinde, algılanan örgütsel destek ( $\beta = .16$ ,  $p = .03$ ) ve çalışma arkadaşı desteğinin ( $\beta = .18$ ,  $p = .004$ ) anlamlı bir katkısı olduğu görülürken, yönetici desteğinin psikolojik sermaye üzerinde anlamlı katkısı

olmadığı görülmüştür. Bunlara ek olarak, iş yerinde destek algısı ve psikolojik sermaye arasındaki ilişkide; çalışanın cinsiyeti, yaşı ve görev süresi açısından farklılıklar bulunmuştur. **Tartışma:** Araştırmanın sonuçları daha önce bu alanda yapılan çalışmalarla paralellik göstermektedir. Psikolojik sermaye ve boyutları (özyeterlilik, umut, iyimserlik ve psikolojik dayanıklılık), iş tatmini, örgütsel bağlılık ve iş performansı gibi iş yerinde hedeflenen olumlu sonuçlara katkıda bulunduğu için kurumlar için büyük önem taşımaktadır. Psikolojik sermayesi yüksek olan çalışanlar kurumlara rekabet üstünlüğü sağlayabileceği için psikolojik sermayenin geliştirilmesi kurumların önemle üzerinde durması gereken bir kavram olmalıdır. Bu amaçla da kurumların çalışanlarına sağlayacağı destekleyici iş ortamı önem kazanmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** psikolojik sermaye, özyeterlilik, umut, iyimserlik, psikolojik dayanıklılık, iş yerinde destek algısı

### **SÖZEL BİLDİRİ 493:**

#### **İSTENMEYEN DÜŞÜNCELERİN BASKILANMASI: KETLEYİCİ YAYILIM ETKİSİ**

TURAN GÜNDÜZ\*, HASAN GÜNDÜZ\*\*, HİLAL KAYA\*, GÖKÇE BAYKUZU GÜNDÜZ\*, HAKAN ÇETİNKAYA\*

\* ANKARA ÜNİVERSİTESİ

\*\* HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

#### **Özet:**

**Amaç:** Ketleyici etkilerin bir beyin bölgesinden diğerine yayılması olarak tanımlanan Ketleyici Yayılım Etkisi (KYE) ketleme gerektiren eş zamanlı görevlerde ketleme performansındaki iyileşme ile karakterizedir. Bu çalışmada, deneysel olarak yaratılan eş-zamanlı fizyolojik ketlemenin, Düşün/Düşünme görevindeki düşüncelerin baskılanması üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Katılımcılar (N=30), mesane baskısı ile elde edilen iki fizyolojik ketleme koşuluna seçkisiz olarak atanmıştır. Önce, yüksek mesane baskısı (YM) grubundaki katılımcıların (N=15) 1000ml., düşük mesane baskısı (DM) grubundakilerin (N=15) ise, 50ml. su içmelerini gerektiren paravan bir Su Tadım Görevi (STG) uygulanmıştır. Baskının oluşması için gereken 50dk'nın ardından Düşün/Düşünme görevi verilmiştir. Görevde Uluslararası Duygusal Resim Sistemi'nden (IAPS) olumsuz duygusal değerlik puanlarına (< 3.0) sahip sahneleri içeren 30 fotoğraf ile bunlarla semantik olarak ilişkili, ipucu fotoğrafları kullanılmıştır. Görevin ilk aşamasında, katılımcılardan sahne-ipucu çiftlerini öğrenmeleri istenmiştir. Ardından, 20 ipucu kırmızı/yeşil çerçeveye sunulmuş ve katılımcılardan kırmızı çerçeve durumda, ipucuna ait sahneyi düşünmemesi, yeşilde ise, olabildiğince detaylı düşünmesi istenmiştir. Kalan ipuçları temel düzeyi oluşturmak için bu aşamada sunulmamıştır. Son aşamada, tüm ipuçları çerçevesiz biçimde sunulmuş ve katılımcılardan ilişkili sahneye ait olabildiğince detay anlatması istenmiştir. Tepkiler kaydedilmiş ve deşifre edilerek sayısallaştırılmıştır. **Bulgular:** Manipülasyon kontrolleri, STG'nin grupları ayırt ettiğini göstermiştir. Ortalama detay sayısı üzerinden yapılan analizler, Düşünme koşulunda aktarılan detay sayısının hem Düşün koşulundan ( $p<.001$ ) hem de Temel Düzey koşulundan ( $p<.01$ ) anlamlı olarak düşük olduğunu göstermiştir. Gruplar arasında gözlenen baskılama performansı farkları, temel düzey koşulundaki ortalama detay sayısından, düşünme koşulundaki ortalama detay sayısı çıkartılarak elde edilen bir baskılama

düzeyi indisi ile incelenmiştir. İndis kullanılarak yapılan analizler, YM grubundaki katılımcıların baskılama düzeylerinin, anlamlı bir biçimde daha yüksek olduğunu göstermiştir ( $p<.05$ ). **Tartışma:** Bulgular, ketleme mekanizmasının ortak bir sinirsel ağ üzerinden çalıştığına kanıt oluşturmıştır. Ayrıca, KYE'nin, uzun süreli öğrenilmiş temsillerde dahi baskılamayı kolaylaştırdığı ilk kez bu çalışmayla gösterilmiştir. Elde edilen bulguların, TSSB, OKB, ADHD gibi tekrarlayıcı düşünce/davranışlarla ve ketleme sorunlarıyla karakterize klinik tabloların mekanizmalarının anlaşılması açısından önemli olabileceği düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** ketleyici yayılım etkisi, olumsuz düşüncelerin ketlenmesi, ketleyici kontrol

#### **SÖZEL BİLDİRİ 496:**

#### **GRUPLAR ARASI OLUMLU VE OLUMSUZ TEMAS: AYNI YURT ODASINI FARKLI KİMLİKLERİMİZLE BİRLİKTE PAYLAŞABİLİRİZ**

ABBAS TÜRNÜKLÜ, VEYSEL KARAZOR, TARKAN KAÇMAZ

*DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Bu araştırmanın amacı, yurtlarda aynı odada kalan farklı sosyal kimlik kategorilerine (Türk/Kürt) sahip üniversite öğrencileri arasında yaşanan gruplar arası olumlu ve olumsuz temas deneyimlerini incelemektir. **Yöntem:** Araştırma, nitel çalışma olarak kurgulanmıştır. Araştırma, öğrenciler ile yüz yüze görüşme yapılarak gerçekleştirilmiştir. Toplam “45” (Türk-22/Kürt-23) öğrenci ile görüşülerek nitel veriler toplanmıştır. Araştırmada veri toplamak için standartlaştırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. **Bulgular:** Araştırmanın sonucunda, yurt odasını paylaşan öğrencilerin etkileşimlerinden genellikle memnun oldukları ve sıklıkla temas kurdukları saptanmıştır. Öğrencilerin birbirlerinden büyük ölçüde yardım alabildikleri bulunmuştur. Bununla birlikte sosyal kimlik temelli siyasi konulara girmekten imtina edildiği belirlenmiştir. Gruplar arası temasın kalitesine bağlı olarak, gruplar arası önyargıların zamanla azaldığı, yakın arkadaşlıklarda birbirlerini sosyal kimliklerin ötesine geçerek, insan üst kimliği ve kişisel özellikler referans alınarak algıladıkları ve davrandıkları saptanmıştır. Ayrıca, gruplar arası temas olumsuzlaşmaya başladıkça sosyal kimliklerin daha görünür hale geldiği ve algılanmaya başladığı görülmüştür. Öğrencilerin büyük bir kısmının etkileşimlerinde birbirlerinden rahatsız olmadıkları ve kendilerini kaygılı hissetmedikleri saptanmıştır. Öğrencilerin, kişisel ve sosyal kimlik temelli siyasi konular konuşulmaya başlandığında kendilerini rahatsız ve kaygılı hissettikleri belirlenmiştir. Sık değinilmemesine rağmen, artan sosyal temas sıklığına ve kalitesine bağlı olarak, öğrencilerin sosyal kimlik temelli önyargılarında olumlu dönüşüm gerçekleştiği bulunmuştur. **Tartışma:** Bu araştırmada elde edilen sonuçlar, literatürde yer alan gruplar arası olumlu temasın önyargıları azalttığı sonucunu doğrulamıştır. İlaveten, olumlu temas arttıkça, sosyal kimliklerin etkisinin zayıfladığı ve yardım davranışlarının arttığı söylenebilir. Öğrencilerin, yardım davranışında bulundukları dış-grup üyesi kişiye, sosyal kimliğinin ötesine geçerek, daha üst bir kimlik olan insan kimliği üzerinden tepki verdikleri saptanmıştır. Böylece iki farklı sosyal kimlikten tek bir ortak üst kimliğe yönelik algısal dönüşümün, kişiler arasında yardım davranışlarının gösterilmesine yönelik motivasyonu arttırdığı bulunmuştur. Ayrıca, literatürde yer alan gruplar arası olumlu ve olumsuz temas asimetrisi ve kimlik kategorisi görünürlüğü ile ilgili sonuçlar bu çalışmada doğrulanmıştır. Gruplar arası olumsuz temas arttıkça kimlik

kategorilerinin görünürlüğünün arttığı, olumlu temas arttıkça kimlik kategorilerinin görünürlüğünün azalmakta olduğu doğrulanmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** gruplar arası arkadaşlık, gruplar arası temas, gruplar arası olumlu temas, gruplar arası olumsuz temas

#### **SÖZEL BİLDİRİ 497:**

#### **TÜRKİYE’DE PSİKOTERAPİ EĞİTİMİ VE KÜLTÜR: KLİNİK PSİKOLOJİ ÖRNEĞİ**

İ. VOLKAN GÜLÜM

*DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Gerek Anadolu’nun yapısı, gerek yaşanan mülteci krizi gerekse cinsel yönelim ve/veya cinsiyet kimliklerinin getirdiği kültürel çeşitlilik, psikoterapistlerin kültür konusunu dikkatli bir biçimde ele almasını gerekli kılmaktadır. Psikoterapistlerin farklı kültürlerden bireylerle çalışmak konusunda kendilerini geliştirmeleri gerekliliği hem mesleki hem de etik bir mesele olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda bu çalışmanın ana amacı çok kültürlülük, kültürel çeşitlilik, kültürel yeterlilik ve/veya kültürel farklılık konusunun klinik psikoloji ve psikoterapi eğitim programlarındaki durumunu anlamaya çalışmaktır. **Yöntem:** Çalışmanın amacı doğrultusunda, kültürel konulara ilişkin eğitimin nasıl ele alındığını anlamak adına (i) klinik psikoloji yüksek lisans ve doktora programları gözden geçirilmiş, konuyla doğrudan ilişkili derslerin izlenceleri incelenmiş; (ii) ülkemizde öncü sayılabilecek klinik psikoloji programlarından öğrencilerle görüşmeler yapılmış, programlarda yer alan derslerin içeriğine dair bilgilere ulaşılmaya çalışılmıştır. İlgili programların derslerindeki çok kültürlü psikoterapi, kültürel farklılıklar, kültürel duyarlılık ve kültürel yeterliliğe ilişkin incelemeler yapılmıştır. (iii) Ek olarak, çeşitli araştırma dizinleri taranarak konuya ilişkin ülkemizde yayınlanmış araştırma ve fikir yazılarına da ulaşılmaya çalışılmıştır. **Bulgular:** Elde edilen sonuçlar ülkemizdeki klinik psikoloji programlarının hiçbirinin “psikoterapi ve kültür/kültürel çeşitlilik/farklılık/çok kültürlülük” meselelerini ele alacak biçimde yapılandırılmış olmadığını; ders içeriklerinde yer alan tartışmaların ise ya hiç olmadığını ya da çok yetersiz kaldığını ortaya koymaktadır. Kültür ve psikoterapi meselesinin sadece bir programda ve bir dönemlik ders olarak kendine yer bulabildiği görülmüştür. Ayrıca, klinik psikolog adaylarının bu konulara ilişkin kendilerini yetersiz hissettikleri dikkat çekmiştir. **Tartışma:** Psikoterapide kültürel meselelere ilişkin derslerin hazırlanması ve yapılandırılması tüm dünyada olduğu gibi ülkemiz için de önemli ve yaşamsal bir gerekliliktir. Ancak bu konunun klinik psikoloji programlarının içeriğine alınmadığı ve konuya ilişkin gerekli duyarlılığın gösterilmediği ortadadır. Sonuç olarak, Türkiye’nin kültürel yapısına uygun, ülkemizdeki kültürel çeşitliliğin ve genel kültürel farklılıkların gerektiği biçimde ele alınabilmesine olanak veren bir eğitim programı geliştirebilmek üzere kapsamlı çalışmalar yapılması gerekmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** kültür, kültürel çeşitlilik, kültürel yeterlilik, psikoterapi eğitimi, klinik psikoloji

#### **SÖZEL BİLDİRİ 513:**

#### **KURALLARA UYMADA ÇOCUKLARIN KULLANDIĞI ÖNLEME VE MÜDAHALE YÖNTEMLERİ**

**Özet:**

**Amaç:** Erken yaştan itibaren çocuklar hem kendileri kurallara uymakta hem de başkalarının kurallara uymasını beklemektedirler. Başkalarının kurala uymaması durumunda çocukların nasıl tepki verdiklerini inceleyen çalışmalar kural ihlali gerçekleştikten sonraki davranışlara odaklanmaktadır. Ancak, çocuklar kural ihlali bekledikleri durumlarda ihlal gerçekleşmeden önce de çeşitli tepkiler gösterebilirler. Bu çalışmada, olası bir kural ihlali önlerken ve kural ihlali gerçekleştikten sonra duruma müdahale ederken çocukların arkadaşlarına uyguladıkları stratejilerdeki güç kullanım düzeyindeki farklılaşma incelenmiştir. Ayrıca, kural ihlali önlerken kullanılan stratejilerden hangilerinin arkadaşının takip eden kurala uyma davranışını değiştirdiği incelenmiştir. **Yöntem:** Çalışmada 4-6 yaş (*Ranj* = 48-83 ay) arasında birbirini tanıyan hemcins 90 çift çocuk yer almıştır. Çeldiriciye Direnç paradigması kullanılarak, çocuklar dokunmalarının yasak olduğu üzeri cezbedici birçok oyuncakla dolu masanın yer aldığı bir odada yalnız bırakılmışlardır. Kural ihlaliyle ilgili önleme ve müdahale amaçlı kullanılan sözlü ve sözel olmayan her davranış üç farklı kategoride kodlanmıştır. Kuralı hatırlatma ya da dikkati dağıtma gibi düşük güç kullanımının olduğu stratejiler *hafif kontrol*, emir veya tehdit etme gibi yüksek güç kullanımının olduğu stratejiler *sert kontrol* olarak kodlanmıştır. Eğer herhangi bir tepki verilmemişse *geri çekilme* olarak kodlama yapılmıştır. **Bulgular:** Çocuklar arkadaşlarının olası kural ihlali önlerken hafif kontrol stratejilerini kullanmayı, kural ihlali gerçekleştikten sonra ise müdahale stratejisi olarak geri çekilmeyi tercih etmişlerdir. Önleme stratejilerinin takip eden kurala uyma davranışını değiştirip değiştirmediğini incelemek için ardışık analiz yapılmıştır. Buna göre, hafif kontrol stratejisinden sonra kurala uyma davranışının arttığı, geri çekilme stratejisinden sonra ise kuralı ihlal etme davranışın arttığı gözlenmiştir. Bu ardışık ilişki hem kız hem erkek çocuklarında da gözlenmiştir. Çocukların yaşları dikkate alındığında bu ardışık ilişki sadece küçük çocuklar (*Ranj* = 48-64 ay) için söz konusudur. **Tartışma:** Güç kullanımı düzeyi dikkate alındığında önleme ve müdahale stratejilerinin birbirinden farklılaştığı görülmektedir. Özellikle de az güç kullanımının olduğu stratejiler (geri çekilme ve hafif kontrol) çeldiriciye direnç bağlamında etkileşimde bulunan kişinin kurala uyma davranışını etkilemektedir.

**Anahtar Sözcükler:** kurala uyma, güç kullanımı, önleme stratejileri, müdahale stratejileri, çocuk

**SÖZEL BİLDİRİ 514:**

**ÇOCUKLARLA YAPILAN TOPLU MÜLAKAT YÖNTEMİNDE YALAN SÖYLEMENİN SÖZLÜ OLMAYAN GÖSTERGELERİ**

**Özet:**

**Amaç:** Yalan ve doğru söyleyen kişileri sözlü olmayan davranışlarına dayanarak başarılı bir şekilde ayırt etmek için pek çok mülakat tekniği geliştirilmiştir. Bunlardan bir tanesi de son

yıllarda sıklıkla kullanılmaya başlanan toplu mülakat yöntemidir. Bu yöntemde, iki veya daha fazla kişi birlikte mülakata alınmakta ve bu kişilerin etkileşimsel davranışları (örn., yanındakine bakma) incelenmektedir. Ancak, kişiler yöntemsel olarak yalan söylemeye deneysel olarak yönlendirilip kişilerin hayali bir konu üzerine sanki başlarından geçmiş gibi önceden hazırlanmalarına izin verilmektedir.. Bu durum, yalan söyleme davranışının ekolojik geçerliliği sorun teşkil etmektedir. Bu çalışmada, önceki çalışmalardan farklı olarak katılımcıları başlarından geçen bir dizi olay için beklenmedik bir şekilde mülakata alarak kendiliğinden gelişen yalan ve doğru söyleme davranışına eşlik eden sözlü olmayan göstergeler incelenmiştir. **Yöntem:** Çalışmada 4-6 yaş (*Ranj* = 48-83 ay) arasında birbirini tanıyan hemcins 90 çift çocuk yer almıştır. Çeldiriciye Direnç paradigması kullanılarak çocuklar dokunmalarının yasak olduğu üzeri cezbedici birçok oyuncakla dolu masanın yer aldığı bir odada yalnız bırakılmışlardır. Ardından, çocuk çiftleri odanın kuralına uyup uymama davranışları hakkında toplu mülakata alınmışlardır. Yalan ve doğru söyleyen çocukların sözel olmayan davranışları iki farklı bölümde kodlamıştır: Kural ihlali davranışını gizleyip başlarından geçen başka olaylar hakkında konuşarak yalan söylemelerinin mümkün olduğu tüm mülakat boyunca (gerçeği gizleme) ve kurala uyma davranışlarının doğrudan sorgulanmasıyla kendiliğinden gelişen yalan veya doğru söylemeye karar verdikleri soru sonrası (yanıltıcı bilgi verme) **Bulgular:** Genelleştirilmiş doğrusal karma model kullanılarak doğru ve yalan söyleyen çocukların sözlü olmayan davranışlardaki farklılaşmaları sadece doğrudan sorgulama sonrasında cevap verme süresi, arkadaşına bakma ve jest kullanımında gözlenmiştir. İki grup tüm mülakat boyunca gösterdikleri etkileşimsel davranışlarda (örn., konuşma geçişi, arkadaşına bakma, sözce oranı) ise birbirine benzemektedir. **Tartışma:** Alanyazında doğal olarak gelişen yalan söyleme davranışının toplu mülakat yöntemi kullanılarak ilk kez incelendiği bu çalışmada, yalan söyleme davranışına eşlik eden sözlü olmayan davranışların planlı olarak yalan söylenen bağlamlardan farklı olduğu ortaya konulmuştur.

**Anahtar Sözcükler:** yalan söyleme, toplu mülakat, dolaylı yalan söyleme, doğrudan yalan söyleme

## **SÖZEL BİLDİRİ 515:**

### **NAMUS ALGISINDA BENLİK DÜZENLEME ODAĞI VE CİNSİYETİN ROLÜ**

GÜLÇİN AKBAŞ\*, NURAY SAKALLI-UĞURLU\*\*

\*ATILIM ÜNİVERSİTESİ

\*\*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

#### **Özet:**

Türkiye'nin de içinde yer aldığı bazı kültürlerde, namus kavramı kadınların cinsel saflığı üzerinden tanımlanmaktadır. Namus vurgusu, kadınların cinsel olarak tanımlanan her türlü davranışının kontrol altına alınmasına ve kadınların baskılanmasına neden olmaktadır. Erkeğe kadın üzerinde egemenlik kurma yetkisini ve gücünü veren bu anlayış, namusunu kirlettiği düşünülen kadına şiddet uygulanmasıyla da sonuçlanabilir. **Amaç:** Bu araştırmanın amacı namusun onaylanması ve namus temelli şiddete yönelik tutumları Düzenleme Odağı Kuramı (DOK) bakış açısıyla incelemektir. DOK, benliğin düzenlenmesinde yaklaşmacı odak ve önleyici odak olmak üzere iki farklı yönelim önermektedir. Baskın yaklaşmacı odağa sahip

olan bireyler, benliklerini idealleri ve bireysel arzularıyla düzenlerken, baskın önleyici odağa sahip olan bireyler, benliklerini toplumsal gereklilikler ve beklentilerle düzenler. Bu bağlamda, baskın önleyici odaklı bireylerin namusu daha fazla onaylaması ve namus temelli şiddete karşı daha olumlu tutumlar ifade etmesi düşünülmüştür. Ayrıca, erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre namusu ve namus temelli şiddeti daha fazla onaylaması ve önleyici odak ve namus ilişkisinin erkek katılımcılarda daha belirgin olması beklenmiştir. **Yöntem:** Benlik düzenleme odağı, namusun sürdürülmesine ve namus temelli şiddete yönelik tutumların ölçüldüğü bu araştırmaya 216 kadın 150 erkek olmak üzere toplam 366 kişi katılmıştır. **Bulgular:** Bulgular, yaklaşmacı odağın, namus temelli şiddete yönelik tutumları olumsuz yönde yordadığını gösterirken, önleyici odağın, namusun sürdürülmesini ve namus temelli şiddete yönelik tutumları olumlu yönde yordadığını göstermiştir. Aynı zamanda, erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre namusun sürdürülmesini daha çok onayladığı ve namus temelli şiddete yönelik daha az olumsuz tutumlar içinde olduğu görülmüştür. Ayrıca, kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre daha baskın yaklaşmacı odağa sahip olduğu; erkek katılımcılarınsa kadın katılımcılara göre daha baskın önleyici odağa sahip olduğu ortaya koyulmuştur. **Tartışma:** erkeklerin baskın grup olarak ayrıcalıklı konumlarını korumak ve kadınları kontrol etmek amacıyla namusu sürdürme motivasyonlarının olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca, önleyici odağın namusun onaylanmasında bir risk faktörü olduğu, yaklaşmacı odağınsa namusla mücadelede yardımcı bir faktör olduğu görülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** namus, namus temelli şiddet, benlik düzenleme odağı, yaklaşmacı odak, önleyici odak

## **SÖZEL BİLDİRİ 516:**

### **YAKIN PARTNER ŞİDDETİNE MARUZ BIRAKILAN KADINLARDA TRAVMA SONRASI BÜYÜME VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞUN İNCELENMESİ**

*ESRA CECO\* , İŞİL ÇOKLAR\*\**

*\* OKAN ÜNİVERSİTESİ*

*\*\* ŞEHİR ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı, yakın partner şiddetine maruz bırakılan kadınlarda başa çıkma tarzları, algılanan sosyal destek ve travma sonrası büyümenin psikolojik iyi oluştaki rolünü araştırmaktır. Ayrıca psikolojik iyi oluş ve demografik değişkenler (gelir durumu, yaş, şiddet türleri, çocuk sahibi olup olmama durumu) arasındaki ilişkiyi değerlendirmektir. **Yöntem:** Veriler şiddetin herhangi bir türüne maruz bırakıldığını belirten 225 kadın bireyden toplanmıştır. Bu çalışmada ölçüm aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Şiddete Maruz Bırakılma Bilgi Formu, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği ve Travma Sonrası Büyüme Ölçeği kullanılmıştır. **Bulgular:** Etkili başa çıkma tarzları, etkisiz başa çıkma tarzları, algılanan sosyal destek ve travma sonrası büyümenin psikolojik iyi oluş üzerindeki yordayıcı etkilerini analiz etmek amacıyla çoklu hiyerarşik adımsal regresyon analizi yürütülmüştür. Bulgular bu dört yordayıcı değişkenin, katılımcıların psikolojik iyi oluş puanlarında gözlenen toplam varyansın % 48'ini açıkladığını göstermektedir. Bu sonuçlara göre etkili başa çıkma tarzlarını benimseme, travma sonrası büyüme gösterme ve algılanan sosyal destek psikolojik iyi oluşu artırma eğiliminde iken, etkisiz başa çıkma tarzlarını

benimseme psikolojik iyi oluş halini azaltma eğilimindedir. Aracılık analizi sonuçları, travma sonrası büyümenin aracı, algılanan sosyal desteğin ise düzenleyici değişken olduğunu savunan modeli desteklemiştir. **Tartışma:** Araştırma sonuçları, alan yazın bulguları, araştırmanın sınırlılıkları, gelecek çalışmalara yönelik öneriler ve pratik doğrularıyla birlikte tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** yakın partner şiddeti, travma sonrası büyüme, başa çıkma stratejileri, psikolojik iyi oluş, algılanan sosyal destek

## **SÖZEL BİLDİRİ 517:**

### **“KAVANOZU AÇAN” ERKEKLERLE “KAFASINI KULLANABİLEN” KADINLAR: ERKEK ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN MÜZAKERELERİ**

*MERAL GEZİCİ YALÇIN, VEYSİ TANRIVERDİ*

*ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

Bir alan olarak erkeklik sosyolojisi, erkekliği anlamak için önemli bir kuramsal çerçeve sunar. Ancak, erkeklikle ilgili psikoloji kuramları sınırlıdır. **Amaç:** Bu nedenle biz bu çalışmada, bir yandan sosyal psikoloji kuramlarını, bir yandan da erkeklik sosyolojisi alanında ileri sürülmüş hegemonik erkeklik bakış açısını sentezlemeye çalıştık. **Yöntem:** Bunun için, sosyal kimlik kuramı, kendini-kategorileme kuramı, söylemsel psikoloji ve hegemonik erkeklik kavramını bir araya getirdik. Oluşturduğumuz bu kuramsal çerçeve temelinde üniversite gençliğinin erkeklikten ne anladığını, erkeklik içeriklerini diğer erkeklerle nasıl müzakere ettiğini, hangi söylemsel pratiklerle erkekliği ortaya koyduğunu ele aldık. Bu amaçla üç odak grup görüşmesi gerçekleştirdik. Odak gruplara, yaşları 21-23 arasında toplam 18 erkek üniversite öğrencisi katıldı. Tematik analiz yöntemiyle veriyi analiz ettik. **Bulgular:** Analiz bulguları, erkekliğin kadınlıkla karşılaştırmalar üzerinden kurulduğunu gösterdi: Katılımcılar, erkekleri bir grup olarak kadınlarla karşılaştırarak aralarındaki biyolojik ve fiziksel farklılıkları betimlediler. Bu bağlamda, erkeğin “kadının zıddı” olduğu ifade edildi. Katılımcıların grup-içi (erkekler içindeki) farklılıklara kıyasla gruplararası (kadınlar ve erkekler arasında) daha fazla fark algıladığı (meta-tezat ilkesi) gözlemlendi. Kadınlar duygusallıkla, erkekler ise mantıkla özdeşleştirildi. “Ev” bir alan olarak ele alındı: Evin içinde ve dışında ortaya konulan rol farklılıklarına değinildi. Kadının çalışmasına dair modernist değerlerin daha fazla ortaya konulduğu, ancak ücretler ve çalışma alanları gibi konularda gelenekselci değerlerin daha fazla ifade edildiği görüldü. Kadınların hak arayışının erkekte nefrete veya kadın-erkek arasında uzaklaşmaya ve erkeğin şiddete başvurmasına yol açtığı belirtildi. Kadının cinselliğini erkek gibi özgür yaşayamadığı söylenirken, kadının işverenler tarafından cinsel olarak nesneleştirildiği anlatıldı. Erkeğin kıskançlık nedeniyle, namusunu ve aile itibarını korumak için şiddete başvurması haklı görüldü. Kadınların bazı şeyleri “abarttığı”, hak arayışlarını kimi zaman aşırılaştırdığı, erkeklerin de ezildiği anlatıldı. Cinsiyet kalıpyargılarıyla uyumlu davranmayan erkekler marjinalleştirildi ve onlarla ilgili dışlayıcı söylemlere başvuruldu. **Tartışma:** Kısaca bu çalışmaya katılan erkekler, alanyazında daha önce bulgular ve tartışılan erkeklik içeriklerini farklı söylemlerle ortaya koydu. Erkekliği anlamak için önerdiğimiz bütüncül teorik çerçeve, elde ettiğimiz bulgularla desteklenmiş oldu.

**Anahtar Sözcükler:** erkeklik(ler), erkek kimliği, kimlik müzakereleri, söylemler, tematik analiz

## SÖZEL BİLDİRİ 522:

### TÜRKİYE’DE PSİKOLOJİ ALANINDA YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERE İLİŞKİN BİBLİYOMETRİK BİR İNCELEME

BAŞAK ÖKSÜZLER-CABILAR, ORÇUN YORULMAZ

*DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

**Amaç:** Lisansüstü eğitimin önemli bir ayağı da bilimsel tez çalışmasıdır ve bu konuda bazı sayısal verilerden söz edilse de, son yıllarda psikoloji alanında artan sayıdaki programların varlığı ile birlikte bu konuda güncel veri içeren az sayıda görgül çalışma olduğu dikkati çekmektedir. Bu sebeple bu çalışmada, Türkiye’de 1979-2017 yılları arası psikoloji alanında yapılmış tezli yüksek lisans ve doktora tezlerinin bibliyometrik olarak incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Bu amaç doğrultusunda Kasım 2017 itibariyle Yüksek Öğretim Kurumu’nun Ulusal Tez Merkezi tarama sayfasından öncelikle Psikoloji ve sonrasında psikolojinin diğer alt alanlarına ait anabilim dallarında olması, tam metin erişimi olması baz alınarak bu alanda yapılan tezler indirilmiş ve arşivlenmiştir. Ardından tezler ayrıntılı incelenerek alt alan, üniversiteler, danışmanlar, tez konusu ve araştırma yöntemleri gibi değişkenler doğrultusunda incelenmiştir. **Bulgular:** Bu aşamada tez verisi genel olarak değerlendirildiğinde, ilki 1979 yılında olmak üzere psikoloji bilim dalı ile ilgili 2022 yüksek lisans ve 256 doktora tezi olmak üzere toplamda 2033 lisansüstü tez arşivinin olduğu görülmektedir. Ayrıca yüksek lisans tezlerinin 1226’sının (% 60), doktora tezlerin ise 16’sının (% 6) vakıf üniversitelerindeki psikoloji bölümlerinde yapıldığı ve bu dağılımın son 10 yılda bariz bir değişim gösterdiği; anabilim dallarına bakıldığında çoğunlukla genel psikoloji veya sadece psikoloji anabilim dallarının çok daha fazla olduğu, ancak uygulamalı ve klinik psikoloji başlıklarında da bir artış olduğu ve tez danışmanlarının çoğunluğu psikoloji kökenli olsa da diğer alanlarda eğitime sahip olan danışmanların da var olduğu gözlenmiştir. **Tartışma:** Çalışma bulguları, psikoloji alanındaki tezli lisansüstü eğitim programlarının son yıllardaki genel durumuna dair önemli ipuçları sunmaktadır. Bildiri sunumunda son yıllarda sıkça tartışılan vakıf veya devlet üniversitelerindeki psikoloji alanına ait program ve kontenjan dağılımı ve öğretim elemanlarının eğitimleri gibi genel duruma ilişkin bazı detaylı değerlendirmeler ile çıkarımlar yapılacak ve öngörülerde bulunularak bazı çözüm önerileri ele alınacaktır.

**Anahtar Kelimeler:** psikoloji, yüksek lisans, doktora, tez, bibliyometrik değerlendirme

## SÖZEL BİLDİRİ 525:

### DUYGUSAL EMEK VE BEŞ FAKTÖR KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

ASIYE YÜKSEL AĞARGÜN\*, BAŞAK UÇANOK\*\*

*\*İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

**Amaç:** Sonuçları bakımından hem birey hem de örgüt için önemli bir kavram olan duygusal emeğin çeşitli değişkenlerle ilişkisi geçmişte yapılan çalışmalarda ortaya konulmuştur. Bununla birlikte, duygusal emek ve kişilik ilişkisini inceleyen araştırmacılar daha çok dışa dönüklük ve nevrozilik boyutlarına odaklanmışlardır. Bu çalışmada ise, duygusal emeğin beş faktör kişilik özellikleriyle ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmaya 275 akademisyen (137 kadın, 138 erkek) katılmıştır. Ölçüm aracı olarak Duygusal Emek Ölçeği ve Beş Faktör Kişilik Envanteri kullanılmıştır. **Bulgular:** Yapılan analizlerde duygusal emeğin boyutlarından yüzeysel davranış ile dışa dönüklük, uyumluluk ve sorumluluk boyutları arasında olumsuz yönde ilişki bulunmuştur. Duygusal emeğin diğer boyutu olan derin davranış ile dışa dönüklük, uyumluluk, sorumluluk ve deneyime açıklık boyutları arasında olumlu yönde, nevrozilik boyutuyla arasında olumsuz yönde ilişki bulunmuştur. **Tartışma:** Sonuç olarak, çalışmanın hipotezlerini destekler biçimde, beş faktör kişilik özelliklerinin duygusal emeğin her iki boyutuyla anlamlı ilişkilere sahip olduğu görülmüştür. Duygusal emek sürecini inceleyen bundan sonraki çalışmalarda kişilik ile ilişkisinin göz ardı edilmemesi önerilmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** duygusal emek, kişilik, akademisyenler

### SÖZEL BİLDİRİ 530:

#### HELİKOPTER EBEVEYNLİK DAVRANIŞLARI ÖLÇEĞİ-ANNE FORMU: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

*CANSU ALSANCAK-AKBULUT, BURCU KÖMÜRCÜ, BETÜL MADAK, BEYZA KELEŞ, HEDİYE YALÇINER, MERVE DENİZ POLAT, NURŞİN ÇETİNER, RAVZA GÜL ÇETİN, SEREN ÖZKAN, SEZER ALAN, SİNEM ÖZTEKİN, SÜLEYMAN ALTIPARMAK, TAHA HASAN CAN*

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

Helikopter ebeveynlik, çocuklarının hayatlarında aşırı sorumluluk, kontrol ve korumadan kaynaklanan davranışları gösteren bir ebeveynlik biçimini ifade eder. Helikopter ebeveynlik, özellikle Milenyum Çağı çocukları için alanyazında yeni bir olgudur. Özellikle, anne ve babaların çocuklarının ihtiyaçlarını onların yerine karşılaması gibi ebeveynlik davranışları, çocukların yaşamını da etkilemektedir. Buradan hareketle, annelerin ebeveynlik uygulamalarının ülkemizdeki durumunu incelemek önemlidir. Bu nedenle, helikopter ebeveynlik davranışlarını anne ve baba örneklemelerinde uyarladığımız bu çalışmada anne örneklemine verilerinden elde edilen Helikopter Ebeveynlik Davranışları Ölçeği Anne Formu'nun (HEDÖ-AF) psikometrik özellikleri aktarılmıştır. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı, Helikopter Ebeveynlik Davranışları Ölçeği Anne Formu'nu (HEDÖ-AF) Türk kültürüne uyarlamak ve bu ölçeğin psikometrik özelliklerini belirlemektir. **Yöntem:** Bu çalışmada yaşları 18 ile 27 ( $M = 20.57$ ,  $SS = 1.97$ ) arasında değişen 282 üniversite öğrencisi yer almıştır. Öz-bildirime dayanan anket formu 141 kadın (50%) ve 140 erkek (49.6%) öğrenci tarafından doldurulmuştur. Bir katılımcı ise cinsiyetini belirtmemiştir. Anket formunda Helikopter Ebeveynlik Davranışları Ölçeği Anne Formu'na ek olarak, İhtiyaç Doyumu Ölçeği, Depresyon Stres Anksiyete Ölçeği, Psikolojik Kontrol Ölçeği-Ergen Formu ve Davranışsal Kontrol Ölçeği-Ergen Formu bulunmaktadır. **Bulgular:** Yapılan açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi sonucunda "Helikopter Ebeveynlik Davranışları" ve "Özerklik Destekleyici Davranışlar" olmak üzere iki faktörlü yapı elde edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi ile elde edilen model uyum

indekslerinin kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu görülmüştür. Elde edilen diğer geçerlik ve güvenirlik değerleri de uygun bulunmuştur. **Tartışma:** Helikopter Ebeveynlik Davranışları Ölçeği-Anne Formu'nun klinik psikoloji ve gelişim psikolojisi alanındaki çalışmalarda kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir araç olduğu görülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** helikopter ebeveynlik davranışları, özerklik destekleyici davranışlar, geçerlik, güvenirlik, üniversite öğrencileri

#### **SÖZEL BİLDİRİ 534:**

#### **ALGILANAN EBEVEYNLİK BİÇİMLERİ, ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMALAR VE KİŞİLER ARASI BAĞIMLILIK EĞİLİMİ ARASINDAKİ İLİŞKİLER: ŞEMA TERAPİ MODELİ ÇERÇEVESİNDE BİR İNCELEME**

REYHAN ARSLAN\*, GONCA SOYGÜT PEKAK\*\*

*\*İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*İSTANBUL ŞEHİR ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Bu çalışmada, kişiler arası bağımlılığın kökenine ilişkin olduğu düşünülen faktörlerin, erken dönem yaşantıları temel alan Şema Terapi Modeli çerçevesinde incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemi, İstanbul ilindeki çeşitli üniversitelerde öğrenimine devam etmekte olan 618 üniversite öğrencisinden (386'sı kadın, 232'si erkek) oluşmaktadır. Araştırmada yer alan değişkenlerin ölçülmesi amacıyla Young Ebeveynlik Ölçeği, Young Şema Ölçeği- Kısa Form 3, Kişiler Arası Bağımlılık Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. **Bulgular:** Bulgular, araştırmada yer alan değişkenler arasında çeşitli düzeylerde anlamlı ilişkiler bulunduğunu ve bu değişkenlerin cinsiyet açısından farklılaştığını göstermektedir. Buradan hareketle, algılanan ebeveynlik biçimleri ile kişiler arası bağımlılık eğilimi arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şema alanlarının aracı rolünün belirlenmesine yönelik yapılan analizler, kadın ve erkekler için ayrı yürütülmüştür. Buna göre, kadın ve erkek katılımcılarda kuralcı/kalıpçı, aşırı koruyucu/evhamlı, koşullu/başarı odaklı, kötümser/endişeli, cezalandırıcı ve değişimi kapalı/duyguları bastıran ebeveyn algıları ile kişiler arası bağımlılık eğilimi arasındaki ilişkide zedelenmiş otonomi ve diğeri yönelimlilik şema alanlarının aracı rolü bulunmaktadır. Öte yandan, küçümseyici/kusur bulucu ebeveyn algılarının yalnızca kadın katılımcılarda; aşırı izin verici/sınırsız ebeveyn algılarının ise yalnızca erkek katılımcılarda zedelenmiş otonomi ve diğeri yönelimlilik şema alanları aracılığıyla kişiler arası bağımlılık eğilimini yordadığı görülmüştür. **Tartışma:** Mevcut bulgular, kişiler arası bağımlılığın, ebeveyn-çocuk ilişkisi temelindeki gelişimsel sürecinde rastlanan ebeveynlik algılarının, kadınlarda “yaşamını sürdürmek için başkalarına bağımlı olma, iç içe geçme ve ilişkileri sürdürebilmek için boyun eğme” temaları üzerinden giderken; erkeklerde “yüksek beklentiler ve başarı odaklılık” temaları üzerinden ilerliyor olabileceğini düşündürmektedir. Öte yandan, işlevsel olmayan ebeveynlik algıları kadınlar ve erkeklerde farklı temalar üzerinden karşılık bulsa da, yansımalarının her iki grupta aynı olduğu görülmektedir: bu kişiler kendilerini yetersiz, başarısız, zayıf, çaresiz ve değersiz kimseler olarak değerlendirirken; diğer insanları güçlü ve yetkin olarak algılamaktadır. Bu inançlarıyla bağlantılı olarak da, yaşamın pek çok alanında diğer insanların yardım ve onayına ihtiyaç duymakta, kişiler arası ilişkilerde diğerlerine teslim olmakta ve diğer insanların sevgisini ve

kabulünü kazanmak, onay almak, duygusal teması sürdürmek ya da olumsuz tepkilerden kaçınmak adına diğerlerinin ihtiyaçlarına ve isteklerini karşılamaya aşırı odaklanıp, kendi ihtiyaçlarını geri plana atmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** erken dönem uyumsuz şemalar, algılanan ebeveynlik biçimleri, kişiler arası bağımlılık, şema terapi

#### **SÖZEL BİLDİRİ 541:**

#### **HAPİSHANELERE YÖNELİK ALGI, DEĞERLENDİRME VE TEMSİLLERİN İNCELENMESİ: BİR KARŞILAŞTIRMA ARAŞTIRMA**

SERCAN KARLIDAĞ\*, REMZİYE YEŞİLYAPRAK\*\*, MEHMET KARASU\*\*\*

\* *ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ*

\*\* *BAĞIMSIZ ARAŞTIRMACI*

\*\*\* *VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

Türkçe literatürde insan-hapishane ilişkilerinin sosyal-psikolojik arka planına ilişkin alan çalışmalarının oldukça sınırlı olduğu gözükmemektedir. **Amaç:** Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de hapishane deneyimi olan ve olmayan insanların hapishaneleri nasıl algıladıklarını ve değerlendirdiklerini; bu algı ve değerlendirmelerin nasıl farklılaştığını inceleyerek zihinlerdeki farklı hapishane temsillerini açığa çıkartmaktır. **Yöntem:** Bu kapsamda Türkiye’nin çeşitli şehirlerinden amaçlı ve kartopu örnekleme teknikleriyle (22’si hapishane deneyimi olan) 50 katılımcıyla yarı-yapılandırılmış görüşmeler yapılarak ve bilişsel haritalama yöntemi kullanılarak bir alan araştırması gerçekleştirilmiştir. Yarı-yapılandırılmış görüşme formlarında, katılımcıların sosyo-demografik niteliklerini, hapishanelere ve mahpuslara yönelik algı, değerlendirme ve deneyimlerini anlamak amacıyla oluşturulmuş açık-uçlu sorular yer almıştır. Bilişsel haritalama tekniğiyle ise katılımcılardan zihinlerindeki ‘hapishane temsillerini’ boş bir kâğıda aktarmaları istenmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi ve bilişsel haritaların çözümlenmesi yoluyla ve karşılaştırmalı olarak sosyal-psikolojik bir yaklaşımla değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Yarı-yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen sonuçlara göre, hapishane temsilleri açısından hapishane deneyimi olan katılımcıların yalnızlık, özgürlük, özlem gibi duygu içerikli unsurları daha kapsamlı ve fazla ifade ettikleri gözlenmiştir. Diğer yandan hapishane deneyimi olmayanların mahkûm/mahpus temsilleri görece damgalayıcı ve dışlayıcı; hapishane deneyimi olanların temsilleri ise mağdur ve mazlum içerikli unsurlardan oluşmaktadır. Bilişsel haritalardaki fiziksel öğelerin analiz sonuçlarına göre, ‘parmaklık, tel örgü gibi ayırıcı unsurlar’, ‘mahpus olma hâlleri’, ‘hapishane makro-bölümleri’, ‘koğuş demirbaşları’, ‘güneş ve bulut, kuş, uçurtma gibi dışarıyı imleyen figürler’ ve ‘mahpusların eşyaları’ belirtilme sıklığı yüksek öğelerdir. Bilişsel haritalardaki sembolik öğelerin analiz sonuçlarına göre ise, hapishane ve özelde kapatılma deneyiminin sosyal gerçeklik ve pratiği bir bütün olarak dönüştürdüğünü güneş ve gökyüzü başta olmak üzere ‘dışarıya’ referanslar, izolasyonu imleyen çizimler ve hapishane hayatında gerçeklik algısının zamansal değişimlerine referanslar göstermektedir. **Tartışma:** Genel bir değerlendirmeye, hapishane deneyimi olan katılımcıların hapishanelere ilişkin algı, değerlendirme ve temsillerinin daha çok kendi deneyimlerimden ve hapishanelerin sosyo-mekânsal niteliklerinden; diğer grubun

ise gündelik dil ve medyada hapishanelerle ilgili yaygın/hegemonik görüşlerden etkilendiği düşünülmektedir. Her iki gruptan elde edilen sonuçlar, sosyal temsiller yaklaşımı ve çevre psikolojisi literatürü çerçevesinde tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** hapishane temsilleri, bilişsel haritalama, sosyal temsiller, çevre psikolojisi

#### SÖZEL BİLDİRİ 543:

#### YAKINLARINI İNTİHAR NEDENİYLE KAYBEDEN VEYA YAKINLARI İNTİHAR GİRİŞİMİNDE BULUNAN KİŞİLERDE TRAVMA SONRASI STRES VE İLİŞKİLİ DEĞİŞKENLER

TOLGA KÖSKÜN\*, MEHMET ESKİN\*\*

\* AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ

\*\* KOÇ ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Travma sonrası stres (TSS) şimdiye kadar birçok travmatik olay bağlamında incelenmesine rağmen özgül olarak intihar davranışı bağlamında nadiren ele alındığı görülmektedir. Bu çalışma kapsamında; yakınlarını intihar nedeniyle kaybeden veya yakınları intihar girişiminde bulunan kişilerde sosyo-demografik özelliklerin (yaş, cinsiyet), olayla ilişkili özelliklerin (intihar eden kişinin yaşı, intihar davranışının üzerinden geçen süre, suçluluk duygusu), temel inançlardaki sarsılmanın ve olayla ilişkili ruminasyonların TSS düzeyini nasıl etkilediği incelenmektedir. **Yöntem:** Araştırmaya bir yakını intihar nedeniyle kaybeden ya da yakını intihar girişiminde bulunan 348 üniversite öğrencisi katılmıştır. Katılımcıların yaşları 18 ile 32 arasında değişmektedir ( $Ort.= 20.45$ ,  $ss= 2.24$ ). Katılımcılara Olayların Etkisi Ölçeği, Temel İnançlar Envanteri, Olayla İlişkili Ruminasyon Envanteri ve sosyo-demografik bilgi formu uygulanmıştır. **Bulgular:** Regresyon analizi sonuçları incelendiğinde; ilk adımda sosyo-demografik özelliklerin varyansın % 0.1' ini açıkladığı görülmektedir [ $F(2, 334 = 5.55$ ,  $p < .05$ ]. Bu adımda yalnızca cinsiyet (1=Kadın, 2= Erkek) TSS' yi anlamlı olarak yordamaktadır. İntihar olayıyla ilişkili özellikler analize girildiğinde yakınının intiharı ile ilgili yaşanan suçluluk duygusunun varyansın % 11' ini açıkladığı görülmektedir [ $F(1, 333 = 43.2$ ,  $p < .001$ ]. Üçüncü adımda temel inançlardaki sarsılma düzeyi analize dahil edildiğinde varyansın %22' sini açıklamaktadır [ $F(1, 332 = 114.05$ ,  $p < .001$ ]. Son adımda olayla ilişkili istemsiz/girici ruminasyonlar varyansın % 30' unu açıklamaktadır [ $F(1, 331 = 286.63$ ,  $p < .001$ ]. Tüm değişkenlerin toplam TSS puanına ilişkin varyansın % 64' ünü açıkladığı görülmektedir [ $F(4, 335 = 155.51$ ,  $p < .001$ ]. Son modelde intiharla ilgili yaşanan suçluluk duygusunun, temel inançlardaki sarsılma düzeyinin ve olayla ilişkili istemsiz/girici ruminasyonların TSS düzeyini pozitif yönde yordadığı bulunmuştur. **Tartışma:** TSS düzeyi, temel inançlardaki sarsılma düzeyi ve olayla ilişkili istemsiz/girici ruminasyonlar arasındaki ilişkinin farklı travmatik olayların incelendiği araştırma bulgularıyla tutarlılık sergilediği görülmüştür. Buna göre temel inançlardaki daha yüksek düzeyde sarsılmanın ve daha yoğun düzeyde istemsiz/girici ruminasyonların daha yüksek düzeyde TSS' ye yol açmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** travma sonrası stres, intihar, temel inanç, ruminasyon

#### SÖZEL BİLDİRİ 544:

## ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI İLE RİSKLİ DAVRANIŞLAR VE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

GÖRKEM DERİN, ERDİNÇ ÖZTÜRK, MUSTAFA OKUDAN

*İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ*

### Özet:

**Amaç:** Klinik psikoloji ile yakından ilişkili olan çocukluk çağı travmaları ile riskli davranışlar ve psikolojik sağlamlık arasındaki korelasyonu incelemektir. **Yöntem:** Çalışmaya 555 kadın ve 261 erkek olmak üzere toplam 816 üniversite öğrencisi katılmıştır. Üniversite öğrencileri; ön lisans, hazırlık, lisans (1., 2., 3. ve 4.sınıf), yüksek lisans ve doktora olmak üzere 5 bölüme ayrılmıştır. Katılımcılara; Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği (CTQ-28), Riskli Davranışlar Ölçeği (RDÖ) ve Connor-Davidson Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (CD-RISC) verilmiş olup, anketler internet üzerinden online doldurma yöntemi kullanılarak uygulanmıştır. Elde edilen veriler istatistiksel yöntemlerle değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Katılımcıların genel yaş ortalaması 26.09, kadınların yaş ortalaması 26.58 ve erkeklerin yaş ortalaması ise 25.05'tir. Çocukluk Çağı Travmaları Toplam Puanları açısından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ( $p=.252>.05$ ). Çocukluk çağı travmaları alt boyutu olan duygusal istismarın, kadınlarda erkeklere göre daha fazla olduğu belirlenmiştir ( $p=.012<.05$ ). Fiziksel ihmal açısından, erkekler kadınlara göre anlamlı olarak daha fazla ihmal edilmiştir ( $p=.016<.05$ ). Aynı zamanda kadınlar, erkeklere göre daha fazla cinsel istismar deneyimi belirtmiştir ( $p=.000<.05$ ). Riskli Davranışlar Ölçeği Toplam Puanı, erkeklerde kadınlara oranla istatistiksel olarak daha fazla bulunmuştur ( $p=.000<.05$ ). Yani, erkekler, kadınlara göre riskli davranışları daha fazla uygulamaktadır. Çocukluk Çağı Travmaları Toplam Puanı ile Connor-Davidson Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Toplam Puanı arasında orta düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ( $r=-.341$ ,  $p<.01$ ). Çocukluk Çağı Travmaları Toplam Puanı ile Riskli Davranışlar Ölçeği Toplam Puanı arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ( $r=.281$ ,  $p<.01$ ). Connor-Davidson Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Toplam Puanı ile Riskli Davranışlar Ölçeği Toplam Puanı arasında orta düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ( $r=-.419$ ,  $p<.01$ ). **Tartışma:** Riskli davranışlar ve psikolojik sağlamlık, klinik psikoloji ile yakından ilişkili olan çocukluk çağı travmaları ile önemli derecede korelasyon göstermektedir.

**Anahtar Sözcükler:** çocukluk çağı travmaları, psikolojik sağlamlık, riskli davranışlar

### SÖZEL BİLDİRİ 548:

#### CİNSEL UTANGAÇLIĞIN, DİNDARLIK VE TANRI ALGISI İLE İLİŞKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: DİNLER ARASI BİR ÇALIŞMA

MUHAMMED SAİD MURAT KILINÇ<sup>\*\*</sup>, İREM İSKENDEROĞLU<sup>\*</sup>, MERVE BATOK<sup>\*</sup>, GÖKHAN MALKOÇ<sup>\*\*\*</sup>

<sup>\*</sup>İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*</sup>MALTEPE ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*\*</sup>MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ

## Özet:

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı, cinsel utangaçlığın, dini yönelim, dindarlık ve Tanrı algısı ile ilişkisinin incelenmesidir. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemi Türkiye'nin çeşitli ibadet alanlarından (cami, kilise, sinagog) ve sosyal medya araçlarındaki çeşitli dini platformların üyelerinden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini yaş ortalaması 30,18 olan, 143 kadın 113 erkek toplam 256 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırmada Kişisel Bilgi Formu, Tanrı Algısı Ölçeği, Cinsel Özbilinç Ölçeği ve Dindarlık Ölçeği olmak üzere dört adet veri toplama aracı kullanılmaktadır. **Bulgular:** Cinsiyete göre cinsel utangaçlık düzeyinde anlamlı fark bulunurken; dindarlık, Tanrı algısı ölçeği toplam puanı ve alt boyutları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır. İnanç sistemlerine göre cinsel utangaçlık düzeyi ile Tanrı algısı ölçeği toplam puanı ve alt boyutları arasında anlamlı fark olduğu görülmüştür. Korelasyon sonuçları yaş ile dindarlık düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmadığını ortaya koyarken yaş ile Tanrı algısı ölçeği toplam puanı arasında pozitif yönde, cinsel utangaçlık düzeyi arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki bulunduğunu ortaya koymaktadır. Dindarlık düzeyi ile Tanrı algısı ölçeği toplam puanı ve cinsel utangaçlık düzeyi arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır. Cinsel utangaçlık düzeyi ile Tanrı algısı ölçeği toplam puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır. **Tartışma:** Verilerin ibadethaneler ve sosyal medya platformlarından toplanması araştırma koşullarının standardize edilememesine sebep olmuştur. Bu bağlamda araştırma sonuçlarının karıştırıcı değişkenlerden etkilendiği düşünülmektedir. Araştırmacıların İslamiyet dışındaki inanç sistemlerine mensup kişilere ulaşmakta güçlük yaşamaları ve bu sebeple İslamiyet dışındaki inanç sistemlerine mensup kişilere dair planlanan örneklem sayısına ulaşılabilmesi de araştırmanın sınırlılıklarından birisidir. İlgili literatür incelendiğinde yapılan araştırma konularının birlikte incelenmesine dair eksiklik olduğu görülmektedir. Bahsi geçen sınırlılıklar ortadan kaldırıldığı takdirde bu araştırmanın ileride yapılacak benzer araştırmalara ışık tutacağı ve bu konulara yönelik veriye dayalı düşünme ve tartışma ortamı yaratacağı düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** cinsel utangaçlık, dindarlık, dini yönelim, tanrı algısı

## SÖZEL BİLDİRİ 553:

### ÇALIŞANLARIN GÜVENİNİ VE İŞTE KALMA NİYETİNİ OLUŞTURAN VE KORUYAN LİDERLİK UYGULAMALARI

YASEMİN REYHAN BİNGÖL, İDİL IŞIK

*İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ*

## Özet:

**Amaç:** İlk yönetici organizasyonlarda gücün temsilcisi olarak görülür ve yöneticiye güven pek çok örgütsel değişkenle bağlantılıdır. Bu gerçek, yöneticilerin çalışanlarının güvenini kazanmak ve korumak adına hayata geçirecekleri lider uygulamalarını belirlemenin önemini ortaya koymaktadır. Bu araştırmanın amacı, liderlik uygulamalarının bilişsel ve duygusal güvene olan katkısını, duygusal güvenin işte kalma niyetine olan katkısını ve güvenin olası aracılık etkisini incelemektir. Bu çalışmanın özgünlüğü, farklı liderlik uygulamalarını bu iki güven türüne ilişkisini, yani sosyal sınıflandırma ve ekonomik değiş tokuşla ilişkili liderlik uygulamalarının bilişsel güvene, sosyal değiş tokuşla ilişkili liderlik uygulamalarının duygusal güvene etkisini incelemesidir. **Yöntem:** Araştırmanın katılımcıları, kartopu örnekleme tekniği

ile ulaşılabilen farklı fonksiyonlarda ve sektörlerde aktif olarak çalışan 100 beyaz yakalı çalışandır (yaş ort=35.94, SS=7.01, 10% üst düzey yönetici, 50% orta düzey yönetici, 40% yönetici olmayan). Kullanılan ölçekler, Bas ve Avolio Çok Faktörlü Liderlik Anketi, McAllister'in Yöneticiye Güven Ölçeği ve Lyons'ın İşten Ayrılma Eğilimi Ölçeği'dir. Kantitatif analiz teknikleri kullanılmıştır. **Bulgular:** Sosyal sınıflandırma ve ekonomik değiş tokuşla ilişkili liderlik uygulamaları (idealleştirilmiş etki, ilham verici motivasyon, koşullu ödöl ve istisna ile yönetim-aktif) çoklu regresyon analizine girildiğinde, sadece idealleştirilmiş etkinin bilişsel güvenin anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur ( $R^2=.795$ ,  $Beta=.835$ ,  $t\text{-test}=8.143$ ,  $p=.000$ ). Sosyal değiş tokuşla ilişkili liderlik uygulamaları (bireyselleştirilmiş ilgi ve entelektüel uyarım) çoklu regresyon analizine girildiğinde, her iki liderlik uygulamasının da duygusal güvenin önemli yordayıcıları olduğu bulunmuştur ( $R^2=.659$ , bireyselleştirilmiş ilgi:  $Beta=.570$ ,  $t\text{-test}=6.382$ ,  $p=.000$ , entelektüel uyum:  $Beta=.292$ ,  $t\text{-test}=3.267$ ,  $p=.000$ ). Buna ek olarak sonuçlar, duygusal güvenin, bilişsel güven ve kalış niyeti arasındaki kısmi aracılık etkisini; bilişsel güvenin, idealleştirilmiş etki, ilham verici motivasyon, koşullu ödöl ve istisna ile yönetim-aktif liderlik uygulamaları ve duygusal güven arasındaki kısmi aracılık etkisini ve duygusal güvenin bireyselleştirilmiş ilgi ve entelektüel uyarım liderlik uygulamalarıyla kalış niyeti arasındaki kısmi aracılık etkisini ortaya koymuştur. **Tartışma:** Yöneticilerin örgütsel sonuçlara olan etkisinin liderlik stilleri yerine liderlik uygulamalarını dikkate alarak çalışılması, kurumların ihtiyaçları doğrutusunda öncelik verilmesi gereken liderlik uygulamalarının belirlenmesine ve yöneticilerden beklentilerin somutlaşmasına katkıda bulunacaktır. Bu araştırmanın bulguları ve bu yönde yapılacak araştırmalar, pratik çıkarımlara dayalı liderlik programlarının geliştirilmesinde fayda sağlayabilir.

**Anahtar Sözcükler:** lider uygulamaları, yöneticiye güven, duygusal güven, bilişsel güven, işte kalma niyeti

## SÖZEL BİLDİRİ 558:

### BEBEĞİMİ BEKLERKEN: İLK HAMİLELİKLERİNİ YAŞAYAN KADINLARIN SORUNLARI, ÇÖZÜMLERİ VE GELECEK KAYGILARINA DAİR İÇERİK ANALİZİ ÇALIŞMASI

DİDEM TÜRE, BAŞAK ŞAHİN ACAR

ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Geleneksel Türkiye toplumunda annelik biyolojik olarak kadın olmanın bir gerekliliği, çocuk ise aile için bir tamamlayıcı olarak görölmektedir. Hamilelik ise *anneliğe geçiş süreci* olarak değerlendirilebilir. Mevcut çalışmada ilk hamileliğini geçiren 67 kadının hamilelik döneminde yaşadıkları sorunların ve başa çıkma yöntemlerinin ne olduğu, ayrıca ileride çocuk sahibi olduklarında karşılaşılabilecekleri sorunların ve olası başa çıkma yöntemlerinin ne olabileceği sorulmuştur. **Yöntem:** Cevaplar içerik analizi yoluyla değerlendirilmiştir. **Bulgular ve Tartışma:** Çalışmanın hamilelik dönemi ile ilgili olan kısmının sonuçları, hamilelik döneminde yaşadıkları başlıca sorunların *bebeği kaybetme korkusu*, *hamileliğe bağlı psikolojik* ve *fizyolojik semptomlar* ve *hamileliğe adapte olamama* olduğunu, ve bu sorunlarla başa çıkmak için kullandıkları başlıca başa çıkma yöntemlerinin *eşlerinden destek görme*, *duygularını kontrol edebilme* ve *sorunların geçici olduğu düşüncesine odaklanma* olduğunu göstermiştir. İkinci kısımda sorulan hamilelik sonrası yaşanabilecek olası sorunlar için ise, başlıca ortaya çıkan temaların *ulusal pesimizm*, *anneliğe adapte olamama* ve *çocuğu ile*

*ahlaki değerler açısından uyumsuzluk yaşama korkusu olduğu, öne çıkan olası başa çıkma yöntemlerinin ise çözümsüzlük, sorumluluğu kabullenmeve uzman yardımı arama olduğu bulunmuştur. Bu çalışma, Türkiye’de ilk hamileliğini yaşayan kadınların kendi anlatılarından yaşadıkları sıkıntıları ve geleceğe dair endişelerini, toplumsal süreci de göz önünde bulundurarak ve içerik analizi yöntemini kullanarak inceleyen ilk çalışmadır.*

**Anahtar Sözcükler:** annelik, hamilelik, anneliğe geçiş, toplumsal cinsiyet rolleri, baş etme yöntemleri

#### **SÖZEL BİLDİRİLER 559:**

#### **KALP RİTM DEĞİŞKENLİĞİ VE KALP RİTMİ UYUMUNUN ALGILANAN PARTNER DUYARLILIĞI, ÇİFT İLİŞKİ UYUMU VE İLİŞKİ DOYUMU İLE İLİŞKİSİ**

*YUNUS BAYRAMOĞLU\*, AHMET FURKAN TOSYALI\*\*, BÜŞRA AKTAŞ\*\*\*, MEHMET HARMA\**

*\* KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*\* ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*\* İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı, kişilerin fizyolojik tepkiselliklerinin algılanan partner duyarlılığı (APD), çift ilişki uyumu ve ilişki doyumu ile ilişkisini incelemektir. Bu amaçla, çiftlerin farklı içerikteki konular (olumlu, olumsuz ve nötr) hakkındaki konuşmaları sırasında kalp ritimlerdeki değişimin söz konusu değişkenlerle ilişkisi incelenmiştir. **Yöntem:** Çalışmaya 64 kişi katılmıştır (19-34 yaş arası; %51,6 kadın). APD 18 madde ile ( $\alpha = .95$ ), çift ilişki uyumu 15 madde ile ( $\alpha = .95$ ) ve ilişki doyumu 6 madde ile ölçülmüştür ( $\alpha = .94$ ). Kalp ritm değişkenliği (PPG) verileri ise Biopac BIONOMADIX sistemi kullanılarak kulak memesine yerleştirilen klips ile alınmıştır. Veriler korelasyonel analizi ve bir dizi ANOVA ile test edilmiştir. **Bulgular:** APD, çiftlerin olumlu konu konuşmaları esnasında kalp ritmi uyumuyla negatif yönde ilişkideyken ( $r = -.25, p = .03$ ), nötr konu ve olumsuz konu şartlarında pozitif yönde ilişkidedir ( $r = .32, p = .01$ ;  $r = .35, p = .01$ , sırasıyla). Çift ilişki uyumu nötr konu ve olumsuz konu şartlarında kalp ritmi uyumuyla pozitif yönde ilişkiye bulunmuştur ( $r = .30, p = .02$ ;  $r = .45, p = .00$ , sırasıyla). İlişki doyumu ise olumlu konu şartında kalp ritmi uyumuyla pozitif yönde ilişkidedir ( $r = .33, p = .01$ ). Katılımcılar romantik çiftler olarak değerlendirildiğinde ise ( $N = 32$ ) olumlu, nötr ve olumsuz konu şartları arasında yalnızca ilişki mutluluğu kontrol edildiğinde PPG değerleri arasında anlamlı fark ortaya çıkmaktadır. **Tartışma:** Çalışmanın sonuçları, APD ile kalp ritmi uyumu arasındaki ilişkinin PPG’nin karşılıklı duygu düzenlemeyi ölçmek konusunda yararlı bir araç olabileceğine işaret etmektedir. Çalışmanın sonuçları bağlanma ve duygusal düzenleme yazını bağlamında tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** kalp ritm değişkenliği, kalp ritmi uyumu, algılanan partner duyarlılığı, çift ilişki uyumu, ilişki doyumu, romantik ilişki

#### **SÖZEL BİLDİRİ 565:**

#### **PSİKODİNAMİK ODAKLI ENTEGRATİF ÇİFT TERAPİSİ**

**Özet:**

Bu sunumun ilk yarısında, 1940'ların sonunda -görece yakın geçmişte- araştırılmaya, konuşulmaya, uygulanmaya başlayan Çift ve Aile Terapisi'nin, o yıllardan günümüz post-modern çift terapisi yaklaşımlarına kadar kendini bulma yolunda ve zaman içinde beliren kuramsal ve pratik ihtiyaçlarla değişen odaklarının üzerinden kaçınılmaz olarak entegratif bir istikamete yol alışının öyküsü anlatılacaktır. Aile Terapisi adıyla kullanıldığı -psikanalizin karşı mahallesinde ıslıl ıslıl parladığı-yıllarda dil kalıpları, iletişim ve stratejik planlama, sistemik-sibernetik teoriden esinlenme, ilişkilerin soy ağacını çıkarma, ailenin yapısını ve kurallarını belirleme gibi duraklarda kendini tarif eden aile terapisi, zaman zaman bir günah çıkarma gibi uğradığı psikoanalitik teoriden şimdiye dek beslenmeye aslında devam etmiştir. Çift Terapisi ilişki odaklı bir yaklaşım olduğu halde birey odaklı psikodinamik modellerden ve kavramlardan çeşitli zamanlarda etkilenmiştir. Örneğin partnerlerin bağlanma biçimleri, ilk nesne ilişkileri, kullandıkları yansıtıcı özdeşim düzenekleri veya kullandıkları savunma mekanizmaları ve benzeri psikodinamik terimlerle aileleri, bireyleri ve çiftleri anlamaya çalışmıştır. Son yıllarda ilişki terapisi dünyasında yeni kullanılan postmodern çift terapisi modellerinde bu türlü entegratif modeller belirgin şekilde kendini göstermektedir. Sunumun ikinci yarısında yazar, çiftlerle çalışırken kullandığı psikodinamik odaklı entegratif modeli tanıttacaktır. Bu modelin çatısını stratejik terapi tutmakta, çerçevesini sistemik teori şekillendirmekte, içini psikodinamik kuramlar ve okumalar doldurmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** çift terapisi, aile terapisi, psikodinamik çift terapisi, psikoanalitik çift terapisi, entegratif çift terapisi, sistemik terapi, stratejik terapi, kuşaklararası aktarım-bowen, melanie klein, jay haley

**SÖZEL BİLDİRİ 574:**

**DUYGU İÇERİKLİ SÖZCÜKLERDEN OLUŞAN TÜRKÇE DRM LİSTELERİNİN GELİŞTİRİLMESİ**

ELİF YÜVRÜK, HAKİ TURAN, AYCAN KAPUCU

EGE ÜNİVERSİTESİ

**Özet:**

**Amaç:** Literatürde sahte anıların oluşumunda duygu değerliğinin farklı etkileri olduğu gösterilmiştir. Özellikle anlamsal ilişkili sözcük listelerinin çağrıştırdığı ortak kelimeye dair sahte anıların incelenmesinde ortaya konan DRM paradigması duygu ve sahte anıların ilişkisini inceleyen çalışmalarda sıklıkla kullanılmaktadır. Bu bağlamda DRM listelerinin farklı dillerde standardizasyonu gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada da pozitif, negatif ve nötr içerikli Türkçe sözcüklerden oluşan DRM listelerinin geliştirilerek, bellek çalışmalarında kullanılmak üzere literatüre kazandırılması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmaya 28 Ege Üniversitesi öğrencisi katılmıştır. DRM listelerinin oluşturulmasında somutluk, sıklık ve çağrışım ile belirlenen kriterlere göre her duygu koşulundan 10'ar adet olmak üzere toplamda 30 DRM listesi oluşturulmuştur. Katılımcılar öncelikle DRM listelerini sırayla çalışmışlar, ardından tanıma testinde daha önce sunulmuş eski sözcükler ve yeni çeldirici sözcükler için 6'lı skalada

(1-“eminim yeni” ... 6-“eminim eski”) tanıma kararı vermişlerdir. Tanıma testinde sunulan yeni sözcüklerin bir kısmını her bir DRM listesinin çağrıştırdığı kritik çeldirici sözcükler oluşturmuştur. DRM etkisinin gösterilebilmesi için kritik çeldiricilere yönelik yanlış alarm oranlarının, kritik olmayan çeldiricilere yönelik yanlış alarm oranlarından yüksek olması gerekmektedir. **Bulgular:** DRM listelerindeki tüm kritik çeldiricilerin yanlış alarm oranlarının, kritik olmayan çeldiricilerin yanlış alarm oranlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ( $p<.001$ ). Bu bulgu DRM etkisinin pozitif, negatif ve nötr listeler için benzer seviyede ortaya çıktığını göstermiştir. Her bir DRM listesindeki kritik çeldiriciye katılımcıların yüzde kaç tarafından yanlış alarm verildiği ise o listenin etkililiği olarak hesaplanmıştır: pozitif listelerin DRM etkililiği %65 (*ranj*:%33-92), negatif listelerin %76 (*ranj*:%50-%95) ve nötr listelerin ise %66 (*ranj*:%46-%83) olarak bulunmuştur. **Tartışma:** Bulgular, her üç duygu koşulunda geliştirilen Türkçe DRM listelerinin başarılı bir şekilde sahte anı oluşturabildiğini göstermiştir. Bu açıdan bakıldığında bu çalışma kapsamında geliştirilen DRM listelerinin başta bilişsel psikologlar olmak üzere psikolojinin farklı alanlarında duygu ve bellek yanılgılarını inceleyen araştırmacılara fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** drm paradigması, sahte anılar, bellek yanılgıları, duygu

## SÖZEL BİLDİRİ 576:

### TSSB BELİRTİLERİNİN YORDANMASINDA MARUZİYET DÜZEYİNE ARACILIK EDEN FAKTÖRLER

HİLAL KAYA, GÜLSEN ERDEN

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Bu çalışmada, 10 Ekim 2015 günü Ankara Tren Garında; iki intihar bombacısı tarafından yapılan terör saldırısına farklı düzeylerde maruz kalmış olmanın, travmatik stres düzeyi üzerindeki yordayıcı etkisinde dünyaya ilişkin varsayımlar, olay etkisi, olay şiddeti ve özdeşimin aracı etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Farklı maruziyet düzeylerindeki bireylere ulaşabilmek amacıyla farklı alt gruplar belirlenmiştir. 10 Ekim saldırısının yaşandığı gün olay yerinde olan toplam 61 kişi (25 Kadın, 36 Erkek) travmatik olaya doğrudan maruz kalan grubu oluşturmuştur. Olayın yaşandığı gün olay yerinde olmamakla birlikte, olaya birebir tanık olan kişilerin yakınlarından oluşan toplam 54 kişi (28 Kadın, 26 Erkek), travmatik olaya dolaylı olarak maruz kalan grupta yer almıştır. Saldırı ile ilgili bilgisi, yalnızca medya aracılığı ile sınırlı olan ve herhangi bir yakını olay yerinde bulunmayan 60 kişi (33 Kadın, 27 Erkek) ise olaya medya yolu ile maruz kalmış olan gruba dahil edilmiştir. Çalışmada Kişisel Bilgi Formu, Travma Sonrası Stres Tanı Ölçeği ve Dünyaya İlişkin Varsayımlar Ölçeği kullanılmıştır. **Bulgular:** Veriler SPSS paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Aracılık analizleri için gereken kriterler göz önüne alınmış ve Z puanlarının hesaplanmasında Sobel Test kullanılmıştır. Buna göre olaya maruziyet düzeyi, travma sonrası stres belirtilerini yordarken özdeşim ( $z=4,64$ ,  $p<.001$ ), olay şiddeti ( $z=4,77$ ,  $p<.001$ ) ve DİV'in iyilik varsayımının ( $z=2,94$ ,  $p<.01$ ) kısmi aracılık rolü belirlenmiştir. **Tartışma:** Analiz sonuçları incelendiğinde TSSB belirtileri üzerinde, travmatik olaya hangi düzeyde maruz kalındığının önemli olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, kişilerin olaya maruz kalma düzeyleri; olaydan olumsuz anlamda etkilenen bireylerle kendilerini özdeşleştirmeleri, olayın algılanan şiddetinin fazla olması ve dünyanın iyi bir yer olduğu inancının zayıf olması; TSSB belirtileri üzerinde kısmen artırıcı bir etki göstermektedir.

**Anahtar Sözcükler:** dünyaya ilişkin varsayımlar, olay şiddeti, özdeşim, terör, travma

#### **SÖZEL BİLDİRİ 583:**

### **BİR YORUMLAYICI FENOMENOLOJİK ANALİZ: İNFERTİLİTEDE ANLAM YARATMA SÜREÇLERİNİ ANLAMAK**

YELİZ ŞİMŞEK ALPHAN, ÖZLEM BOZO

*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** İnfertilite pek çok bireyi etkileyen stresli bir yaşam olayıdır. Kadınların infertiliteden erkeklere nazaran daha fazla olumsuz etkilendiği bilinmektedir. Bu çalışma infertilite tanısı almış Türk kadınlarında infertilitenin öznel anlamını bulmayı ve anlam yaratmanın nasıl gerçekleştiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. **Yöntem:** Bu doğrultuda, sekiz infertil kadın ile yapılan mülakatlar bir nitel araştırma metodu olan yorumlayıcı fenomenolojik analiz kullanılarak analiz edilmiştir. **Bulgular:** Yorumlayıcı fenomenolojik analiz dört ana tema ortaya çıkarmıştır. Bu temalar: 'İdeal kadın algısı: Kendini feda eden anne', 'İnfertilite algısı: Eksik kadın', 'Anlam yaratma çabaları' ve son olarak, 'Eksikliğin aşırı telafisi: Anne olmak için kendini feda etmektir. **Tartışma:** Bu çalışma alanyazında, Türk kadınlarının infertiliteyi nasıl anlamlandığı ve anlam yaratma süreçlerini nasıl gerçekleştirdiğini araştıran az sayıdaki çalışmadan biridir. Bildiğimiz kadarıyla, bu çalışma bir nitel analiz aracı olarak kullanılan mülakat yöntemini internet üzerinden videokonferans yoluyla uygulayan Türkiye’de yapılmış ilk çalışmadır. Nitel analiz sonucu ortaya çıkan temalar alanyazın ışığında değerlendirildiğinde diğer kültürler ile kimi ortak anlamlar barındırmakla beraber Türk kültürüne özgü kimi farklı anlam yaratma süreçlerini de içermektedir.

**Anahtar Sözcükler:** infertilitede anlam, kadınlar, yorumlayıcı fenomenolojik analiz

#### **SÖZEL BİLDİRİ 584:**

### **DEPRESİF BELİRTİLER VE STRESLİ YAŞAM OLAYLARI İLİŞKİSİNDE ARACI DEĞİŞKENLERİN ROLÜ**

EZGİ TUNA

*ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Stresli yaşam olaylarının depresif belirtiler için risk faktörü olabileceği çok sayıda çalışma tarafından ortaya konmuştur. Stres Oluşturma Hipotezi’nde ise depresif belirtilere sahip kişilerin stresli yaşam olaylarına kendi davranış biçimleriyle katkıda bulunabileceklerini belirtmiş ve bu model çeşitli çalışmalar tarafından desteklenmiştir. Buna rağmen, Türkiye’de depresif belirtilerin hangi yollarla stresli yaşam olaylarına yol açtığını inceleyen kapsamlı çalışmalar bulunmamaktadır. Bu çalışma, genç erişkinlerde stres oluşumuna katkıda bulunabilecek kişilerarası ve bilişsel değişkenlerin rolünü boylamsal olarak incelemeyi hedeflemiştir. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemi 162 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. İlk aşamada katılımcılardan Beck Depresyon Envanteri, Üniversite Öğrencilerine Yönelik Yaşam

Olayları Ölçeği, Ruminasyon Ölçeği Kısa Formu, Eşli Ruminasyon Ölçeği, Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği ve Aşırı Güvence Arama Ölçeği'ni doldurmaları istenmiştir. Beş ay sonra gerçekleştirilen ikinci aşamada ise katılımcılar, depresyon ve yaşam olayları ölçeklerini tekrar doldurmuştur. İlk aşamadaki depresif semptomların beş ay sonraki yaşam olaylarına olan etkisinde ruminasyon, eşli ruminasyon, aşırı güvence arama ve reddedilme duyarlılığı değişkenlerinin aracı rolü, yapısal eşitlik modeli kullanılarak analiz edilmiştir. **Bulgular:** Beklendiği üzere, depresif belirtilerin beş ay sonraki stresli yaşam olaylarını yordadığı bulunmuştur. Fakat bu ilişkide, diğer çalışma değişkenlerinin aracı rol üstlenmediği gözlemlenmiştir. Buna rağmen, depresif belirtiler kontrol edildiğinde, reddedilme duyarlılığının beş ay sonraki stresli yaşam olaylarını yordadığı görülmüştür. **Tartışma:** Depresif belirtiler ve yaşam olayları arasındaki boylamsal ilişki, Stres Oluşturma Hipotezi'ni destekler niteliktedir. Gelecekteki çalışmalarda bu modeldeki olası aracı değişkenlerin daha geniş ve klinik örneklemelerde yeniden incelenmesi önerilmektedir. Bu değişkenlerin saptanması, depresif belirtilere sahip kişiler için müdahalelerin geliştirilmesi açısından faydalı olabilir. Ayrıca, reddedilme duyarlılığının strese olan etkisindeki mekanizmaların araştırılması önemli görünmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** depresyon, stres, reddedilme duyarlılığı, stres oluşturma modeli

#### SÖZEL BİLDİRİ 585:

#### ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARININ ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMALAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ

KAHRAMAN GÜLER<sup>\*</sup>, ZEYNEP GÜMÜŞ<sup>\*\*</sup>, EDA YAVUZ<sup>\*\*\*</sup>

<sup>\*</sup>İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*</sup>ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*\*</sup>

#### Özet:

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı, erken dönem uyumsuz şemalarının yordayıcısı olarak çocukluk çağı travmalarını incelenmesidir. Bununla beraber sosyo-demografik bazı özelliklerin şemalar ve çocukluk çağı travmaları ile ilişkili olup olmadığının araştırılması da amaçlanmaktadır. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini genç yetişkin / kadınları kapsamaktadır. Örneklem grubu 256 kişiden oluşmaktadır. Katılımcılar, anket ile çalışmayı uygulayan bireylerden oluşmaktadır. Katılımcıların tamamı araştırmaya katılmadan önce gönüllü olarak katıldıklarını belirtmişlerdir. Araştırmada *kişisel bilgi formu*, *çocukluk çağı travmaları ölçeği*, *Young şema ölçeği* veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma verileri SPSS programı ile analiz edilmiş, analizlerde bağımsız gruplar için t-testinden, hiyerarşik çoklu regresyon analizinden ve Pearson momentler çarpımı korelasyonundan yararlanılmıştır. **Bulgular:** Katılımcıların *Çocukluk Çağı Travmalarının Erken Dönem Uyumsuz Şemalarına* ne şekilde yordadığını ortaya koymak için yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda, *Çocukluk Çağı Travmaları Ve Erken Dönem Uyumsuz Şemaları* arasında anlamlı ilişki olduğu sonucu elde edilmiştir. *Çocukluk Çağı Travmalarının Erken Dönem Uyumsuz Şemalarının* yordayıcısı olduğu görülmüştür. **Tartışma:** Konuyla ilgili literatür tarandığında, çocukluk çağı travmalarının erken dönem uyumsuz şemaları etkilediğini belirten çalışmaların yanı sıra bu araştırmayla benzerlik

gösteren ve anlamlı bir ilişki saptayamayan çalışmalar da mevcuttur. Bu araştırmada çocukluk çağı travmaların erken dönem uyumsuz şemaları yordadığı saptanmıştır. Bu sonuç katılımcıların çocukluk çağı travmalarının ve erken dönem uyumsuz şemaların cinsiyetlerine göre farklılaştığını göstermekte ve literatürle desteklenmektedir. Yapılan bu araştırmada erken dönem uyumsuz şemalar alt boyutlarında *Başarısızlık, Sosyal İzolasyon, Terk edilme* ve *Kusurluluk* şemalarının 30-35 yaş arasında daha yüksek olduğu görülmektedir. *Duygusal Yoksunluk* alt boyutunda 18-25 yaş aralığında daha yüksek olduğu görülmektedir. *Hastalık ve Tehditler Karşısındaki Dayanısızlık* alt boyutunda 26-30 yaş aralığında daha yüksek olduğu saptanmıştır. İlgili argümanda benzer verileri ileri süren araştırmalar mevcuttur.

**Anahtar Sözcükler:** çocukluk çağı travmaları, erken dönem uyum bozucu şemalar

#### **SÖZEL BİLDİRİ 586:**

#### **TRAFİK VE ULAŞIM: ANKARA'DAKİ DOLMUŞ ŞOFÖRLERİNİN DENEYİMLERİ**

NELİ GAGUA, AYLİN ÖZKAN, BAHAR ÖZ

*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Dolmuş, Ankara'daki başlıca toplu taşıma araçlarından birisidir. Dolmuş şoförlerini kapsayan birçok yasa ve düzenleme olmasına rağmen bunların ihlaline yaygın olarak rastlanmaktadır. Bu yasalar çerçevesinde belirlenmiş kuralların ihlallerin anlaşılmasına yönelik olarak yapılan nitel araştırmalar yok denecek kadar azdır. Bu araştırmadaki gayemiz ise dolmuş şoförlerinin trafik ve ulaşım ile ilgili olarak yaşadıkları öznel deneyimleri derinlemesine araştırmaktır. **Yöntem:** Metodoloji olarak Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz'in (Interpretative Phenomenological Analysis, IPA) kullanılmış olduğu bu çalışmada dört dolmuş şoförü ile birer görüşme yapılmıştır. Katılımcılar, Güvenpark'ta (Ankara) çalışan, 40-60 yaş aralığındaki tam zamanlı erkek dolmuş şoförlerinden oluşmaktadır. **Bulgular:** Görüşmelerin ardından yapılan analizin sonucunda beş üst tema çıkmıştır: (1) meslek olarak dolmuş şoförlüğü, (2) meslektaşlarla ilişki, (3) gelir ve çalışma koşulları, (4) trafik kurallarıyla olan deneyimler ve (5) toplu taşıma hakkındaki görüşler. **Tartışma:** Bu çıkan temalar, trafik ve ulaşım psikolojisi çerçevesinde katılımcıların öznel konumları (sosyo-ekonomik durum, eğitim, cinsiyet vb.) göz önüne alınarak tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** trafik ve ulaşım, nitel araştırma, IPA, dolmuş şoförleri

#### **SÖZEL BİLDİRİ 589:**

#### **BELİREN YETİŞKİNLİK DÖNEMİNDEKİ TEMEL PSİKOLOJİK İHTİYAÇ DOYUMUNUN AYRIŞMA-BİREYLEŞME SÜRECİ ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ**

EDA KESER-AÇIKBAŞ, AYSUN DOĞAN

*EGE ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Yapılan araştırmanın amacı, beliren yetişkinlik dönemindeki (18-26) ayrışma-bireyleşme düzeyi ile öz-belirleme kuramı çerçevesinde ele alınan temel psikolojik ihtiyaç doyumu arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu doğrultuda beliren yetişkinlik dönemindeki katılımcıların demografik bilgileri göz önünde bulundurularak değerlendirmeler yapılmıştır. Öz belirleme kuramı (self determination theory); davranışların dış etkenlerden çok, bireyin kendi kararlarıyla belirlenmesi ve kararlarını kendi başına verebilmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu kuram çerçevesinde insanların davranışları incelenirken temel biyolojik ihtiyaçlarından daha çok temel psikolojik ihtiyaçları üzerinde durulmuş ve bu temel psikolojik ihtiyaçlar üç başlıkta toplanmıştır: 1) Özerklik, 2) Yetkinlik ve 3) İlişkisellik. Söz konusu ihtiyaçların doyuma ulaşmasında pek çok faktörün etkisi olduğu bilinmektedir. Yapılan araştırma kapsamında bu faktörlerden biri olarak ele alınan ayrışma-bireyleşme süreci, ebeveyn-beliren yetişkin arasındaki ilişki temelinde ele alınmış ve bu sürecin temel psikolojik ihtiyaç doyumu ile ilişkisi araştırılmıştır. **Yöntem:** Bu araştırmaya, Ege Üniversitesi'nde sosyal bilimler alanında öğrenim gören ve yaşları 18-26 arasında değişen 366'sı kadın (%69), 161'i erkek (%31) toplam 527 katılımcı katılmıştır. Araştırma kapsamında demografik bilgi formu, İhtiyaç Doyumu Ölçeği ve Beliren Yetişkinlikte Bireyleşme (ITEA-S) Ölçeği kullanılmıştır. **Bulgular:** Araştırma sonucunda elde edilen bulgularda temel psikolojik ihtiyaç doyumunun, demografik değişkenlerden cinsiyet, sınıf düzeyi, sosyoekonomik durum, romantik ilişki durumu ve psikolojik rahatsızlık durumuna göre farklılaştığı, bireyleşme alt boyutlarının ise ebeveynin cinsiyeti, katılımcının cinsiyeti, yaş, sosyoekonomik durum ve babanın eğitim durumuna göre farklılaştığı görülmektedir. Bunun yanında yapılan adım adım regresyon (stepwise regression) analizi sonucunda farklı bireyleşme alt boyutlarının özerklik, yetkinlik ve ilişkisellik ihtiyaç doyumunu sırasıyla %43, %39 ve %32 oranında yordadığı görülürken; toplam ihtiyaç doyumunu ise %45 oranında yordadığı görülmüştür. **Tartışma:** Elde edilen bulgular beliren yetişkinlikteki bireyleşme düzeyinin üniversite öğrencilerinin temel psikolojik ihtiyaç doyumu ile oldukça ilişkili olduğunu gösterirken konuya ilişkin daha kapsamlı ve boylamsal araştırmalar yapılmasına ihtiyaç bulunduğunu göstermektedir. Bu bulgular ışığında üniversite eğitimine devam eden beliren yetişkinlere yönelik olarak ebeveynler ile kurulan işlevsiz ilişkileri çözümleyici ve birey olma sorunlarına destek sağlayıcı uygulamalı çalışmalar yapılması önerilmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** temel psikolojik ihtiyaç doyumu, ayrışma-bireyleşme süreci, beliren yetişkinlik dönemi

## **SÖZEL BİLDİRİ 598:**

### **ANİ TÜMSEĞİNDE BİLİŞSEL YETİLERİN GERİ GETİRME AVANTAJI**

DEMET AY, SAMI GÜLGÖZ

KOÇ ÜNİVERSİTESİ

#### **Özet:**

Otobiyografik bellekteki olayların hatırlanmasında kendine özgü özellikleriyle öne çıkan üç dönem bulunur. Bunlardan biri olan anı tümseği (reminiscence bump) 45 yaş sonrasında bireylerin hatırladıkları anıların çoğunun 10 ile 30 yaş arasında gerçekleşmiş olmasıdır ve birçok araştırmada gözlenmiş bir bulgudur. Anı tümseğinin nedenleriyle ilgili çeşitli

açıklamalar vardır. Bu açıklamaların bir kısmı bu dönemde bilişsel yetilerin maksimum düzeyde olmasından ve anıların ilk kez deneyimlenen anılar olmasından doğan kodlama ve depolama avantajını vurgulayan açıklamalardır. Diğer açıklamalar ise bu dönemdeki anıların kültürel olarak kodlanmış anılar olmasının avantajını savunur. **Amaç:** Bu araştırmada bilişsel yetilerin maksimum seviyede olmasının kodlama ve depolamada olduğu gibi geri getirmede de avantaj sağlayıp sağlamadığının test edilmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Bu amaçla 58 genç, 65 orta yaştaki bireylere yirmi yıl öncesinden ve bir yıl öncesinden ikişer adet anı getirmeleri istenmiştir. Ek olarak orta yaştaki bireylerden hayatlarının ilk beş yılından da anı getirmeleri istenmiştir. Her bir anıdan sonra bu anıların fenomenolojik özellikleriyle ilgili on dört soru sorulmuştur. **Bulgular ve Tartışma:** Yapılan analizlere göre genç yaştaki bireylerin ( $M = 2.39$ ,  $SE = .31$ ) orta yaştaki bireylere ( $M = 1.05$ ,  $SE = .35$ ) göre yirmi yıl öncesindeki anılarını daha detaylı şekilde geri getirdikleri görülmüştür ( $F(1,81) = 15.67$ ,  $p < .05$ ). Diğer yandan, orta yaştaki bireylerin yirmi yıl ( $M = 1.05$ ,  $SE = .35$ ) ve bir yıl ( $M = .97$ ,  $SE = .19$ ) öncesindeki ile hayatlarının ilk beş yılındaki ( $M = 1.01$ ,  $SE = .18$ ) anılarının detay düzeyinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur ( $F(1.53, 52.19) = .19$ ,  $p > .05$ ). Bu araştırmada genç yaştaki bireylerin bilişsel yetilerinin maksimum düzeyde olmasının yalnızca kodlama ve depolamada değil geri getirmede de avantaj olabileceği bulunmuştur. Aradan geçen süre aynı olmasına karşın, genç yaştaki bireyler çocukluk anılarını orta yaştaki bireylerin anı tümseği dönemindeki anılarından daha detaylı bir şekilde geri getirebilmişlerdir. Ancak bir yıl öncesindeki anıların geri getirilmesinde yaş grupları arasında fark olmaması bilişsel yetilerle açıklanamamaktadır. Öte yandan orta yaştaki bireylerin tümsel yıllarına ait anılarının detayının gençlerin aynı süre önce yaşadıkları olayın detayından daha düşük olması kodlama sırasındaki bilişsel yeti açıklamasının daha etraflıca incelenmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** anı tümseği, bilişsel yetiler

## **SÖZEL BİLDİRİ 600:**

### **EVİRİM TEORİSİ KABUL DÜZEYİ VE ELEŞTİREL DÜŞÜNME EĞİLİMİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

REYYAN TEKİN, ÖZLEM KANBİR

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

#### **Özet:**

**Amaç:** Bu çalışma üniversitesi öğrencilerinin evrim teorisine yönelik tutum düzeyleri ile eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Öğrencilerin evrim ve evrim teorisine yaklaşımı bilgi yetersizliğinden dolayı bilimin sistematik açıklamalarının yanlış anlaşılabilir yorumlanmasına sebep olmaktadır. Yanlış epistemolojik algılamaların düzeltilmesi, öğrencilerin evrim teorisine yönelik tutumlarını da olumlu yönde etkiler. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemini 2017-2018 Eğitim Öğretim yılı içinde Üsküdar Üniversitesinde öğrenim gören 1. ve 4. sınıf psikoloji, moleküler biyoloji ve genetik, sosyoloji ve felsefe bölümlerinden toplam 183 öğrencinin (151Kadın,32Erkek) gönüllü katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara kişisel bilgi formu ile birlikte Evrim Tutum Ölçeği ile UF/EMI Eleştirel Düşünme Eğilim Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde t testi, Mann Whitney-u testi, tek yönlü varyans, Kruskal Wallis, Bonferroni-Dunn testi, Pearson Kolerasyon testleri ile analiz edilmiştir. **Bulgular:** Eleştirel Düşünme Eğilim Ölçeği ve Evrim Teorisi Ölçeği bakımından sınıf değişkenleri açısından aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

Evrım Teorisi Ölçeği ve Eleştirel Düşünme Eğilim Ölçeği bakımından bölüm değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği bakımından psikoloji bölümü ile sosyoloji; sosyoloji bölümü ile genetik bölümü; sosyoloji bölümü ile felsefe bölümü arasında istatistik olarak anlamlı bir farklılık vardır( $p<0,01$ ). Evrim Teorisi Tutum Ölçeği bakımından psikoloji ile sosyoloji; psikoloji bölümü ile genetik bölümü; sosyoloji bölümü ile genetik; sosyoloji bölümü ile felsefe bölümü arasında istatistik olarak anlamlı bir farklılık vardır( $p<0,05$ ). **Tartışma:** Yapılan bu çalışmada öğrencilerin evrim teorisi tutumlarının eleştirel düşünme eğilimlerine etkisi olduğu bulunmuştur. Evrim teorisi kabul yönünde olanların eleştirel düşünme eğilimlerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Evrim teorisi kabul etmediğini beyan eden katılımcıların evrim teorisi kabul düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Katılımcılardan edinilen bilgilere göre evrim teorisinin mantık işleyişini öğrenciler kabul etmekte fakat belirlenemeyen değişkenlerden dolayı adına evrim teorisi diyemedikleri düşünölmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** evrim teorisi, eleştirel düşünme, evrimsel psikoloji

## **SÖZEL BİLDİRİ 601:**

### **TÜRKLERİN KÜRTLERE VE SURIYELİLERE YÖNELİK TUTUMLARI**

MUSTAFA FIRAT, BİLGE ATACA

*BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Bu çalışmada, Kürtlere ve Suriyelilere yönelik önyargı ve belirleyicileri araştırılmıştır. Bu amaçla, yerleşik bir etnik grup olan Kürtlere ve göçmen bir grup olan Suriyelilere karşı önyargının belirlenmesinde gruplararası temas, iç-grupla özdeşleşme ve tehdit algısının rolü incelenmiştir. **Yöntem:** Çalışmaya kendini Türk olarak tanımlayan ve yaşları 18-28 arasında değişen ( $Ort. = 20.30$ ,  $S = 1.38$ ) 335 üniversite öğrencisi (154 erkek, 180 kadın) katılmıştır. Deneklerarası desen kullanılarak katılımcıların Kürtlere ve Suriyelilere karşı açık ve örtük önyargıları, onlardan algıladıkları gerçekçi ve sembolik tehditler, onlarla olan temasları ve kendi etnik ve ulusal gruplarıyla özdeşleşmeleri değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Sonuçlar, Kürtlere kıyasla Suriyelilerden algılanan gerçekçi ve sembolik tehditlerin daha yüksek olduğunu göstermiştir. Açık önyargının Suriyelilere karşı, örtük önyargının ise Kürtlere karşı daha yüksek olduğu görölmüştür. Kürt grubu için yapılan düzenleyici aracı değişken analizleri, gerçekçi ve sembolik tehdidin temas ile açık önyargı arasındaki ilişkide aracı değişken rolü üstlendiğini, etnik ve ulusal özdeşleşmenin bu ilişkide düzenleyici değişken olduğunu göstermiştir. Örtük önyargı üzerinde aracı değişken etkisi bulunamamış, sadece ulusal özdeşleşmenin düzenleyici rolü olduğu görölmüştür. Suriyeli grubu için yapılan analizlerde, açık ve örtük önyargı üzerinde tehdit algısının aracı değişken rolüne rastlanmamıştır; ancak, etnik ve ulusal özdeşleşmenin temas ile örtük önyargı arasında düzenleyici rol oynadığı tespit edilmiştir. **Tartışma:** Sonuçlar, Kürtlere ve Suriyelilere yönelik tutumlar arasında farklılıklar olduğunu göstermiştir. Katılımcıların Suriyelilere yönelik tutumlarını açık bir şekilde ifade ediyorken, Kürtlere yönelik tutumlarını örtük bir şekilde ifade ettikleri görölmüştür. Kürtlere yönelik tutumlar ile temas arasında tehdit algıları üzerinden dolaylı bir ilişki olduğu bulunmuşken, Suriyelilere yönelik tutumlarda buna rastlanmamıştır. Bulgular gruplararası temas kuramı, sosyal kimlik kuramı ve bütünleşik tehdit kuramı çerçevesinde tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** sosyal kimlik, önyargı, gruplararası temas, tehdit algısı

#### **SÖZEL BİLDİRİ 607:**

#### **OTOBİYOGRAFİK ANILARIN HATIRLANMASINDA YAŞA BAĞLI DEĞİŞİMLER: ANLATILANLARIN OLAYSAL VE FENOMENOLOJİK ÖZELLİKLER AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI**

*DİCLE ÇAPAN, SAMİ GÜLGÖZ*

*KOÇ ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Otobiyografik anlatı, kişilerin kendi geçmiş yaşam olaylarına ilişkin belleklerdeki anıların ifadesidir. Otobiyografik anlatılar, içerdikleri bilgi ve ayrıntılar, duyuşsal ve mekânsal özellikler açısından farklılık gösterebilmektedirler. Bazı anlatılar zengin duyuşsal ve mekânsal ayrıntılarla anlatılırken, bazı anılar yarattıkları duygu ve düşünceler odağa alınarak anlatılabilirler. Bazı araştırmalar, yönetici işlevler ve bilişsel kontrol gibi süreçlerdeki bozulmalara bağlı olarak, yaşla beraber otobiyografik anlatılardaki ayrıntı sayısında azalmaların başladığını göstermektedir. Buna karşılık bazı araştırmalar genç ve ileri yaş gruplarından insanların, gençlik dönemlerinden aynı yaşlarda kodladıkları anıları anlattıklarında, anlatılarda ayrıntı açısından bir fark görülmediğini, dolayısıyla yaşla beraber bozulmanın kodlama süreçlerinden kaynaklanıyor olabileceğini ileri sürmektedir. Bugüne kadarki araştırmalarda, çoğunlukla genç ve ileri yetişkin grupları karşılaştırılmış, orta yaş grubuyla yapılan çalışmalar sınırlı kalmıştır, dolayısıyla anlatılardaki olası farklılıkların orta yaştan itibaren görülür olup olmadığı bilinmemektedir. Benzer şekilde, anlatılardaki farklılıkların geri getirme ile mi yoksa kodlama süreçleri ile mi daha ilişkili olduğu, farklılıkların fenomenolojik özelliklere de tesir edip, etmediği belirsizdir. Bu amaçlar doğrultusunda bu araştırmada genç ve orta-yaş yetişkinlerden veri toplanmıştır. **Yöntem:** Araştırmanın verisi Qualitrics yazılımı kullanılarak 82 genç (*Ort.yaş* = 24.52, 70 kadın) ve 35 orta-yaş (*Ort.yaş* = 40.27, 20 kadın) yetişkinden toplanmıştır. Genç yetişkinler son bir yıldan ve 8-10 yıl öncesinden olmak üzere iki anlatı; orta-yaş yetişkinler ise son bir yıldan, 8-10 yıl önceden ve 20-25 yaş aralığından olmak üzere üç anı anlatmışlardır. İki grup da anlatılarını fenomenolojik özellikleri açısından değerlendirmişlerdir (örn., canlılık, ulaşılabilirlik, zaman algısı, duyuşsal özellikler, görsel perspektif, duyuşsal içerik, paylaşım sıklığı vb.). **Bulgular:** Sonuçlar, genç ve orta-yaş yetişkinlerin anlatılarının ayrıntı açısından birbirinden farklılaşmadığını ancak duyuşsal içerik, paylaşım sıklığı, zamansal yakınlık algısı gibi fenomenolojik özellikler açısından farklı özellikler gösterdiğini ortaya koymuştur. **Tartışma:** Bu sonuç, otobiyografik bellek araştırmalarında anlatılardaki ayrıntıya odaklanmanın sınırlı bilgi verdiğini, fenomenolojik özelliklerin incelenmesinin önemini göstermektedir.

**Anahtar Sözcükler:** otobiyografik bellek, yaşlanma, olaysal bellek, fenomenoloji, hatırlama

#### **SÖZEL BİLDİRİ 616:**

#### **STRESLE BAŞA ÇIKMA TARZLARININ YORDAYICILARI OLARAK: ALEKSİTİMİ, ÖFKE VE ÖFKE İFADE TARZLARI**

BÜKRE KAHRAMANOL \*, İHSAN DAĞ \*\*

\*İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ

\*\*HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

### Özet:

**Amaç:** Aleksitimi kavramı temel olarak kişilerin duygularını tanımlama ve ifade etmeyle ilgili yaşadığı çeşitli sorunlara işaret etmektedir. Alanyazın incelendiğinde, aleksitimik özelliklerin öfke ve öfkenin ifade edilmesi konusunda çeşitli zorluklara neden olabileceği anlaşılmıştır. Bununla birlikte, aleksitimi, öfke ve öfke ifade tarzlarının stresle başa çıkma tarzlarını yordamada önemli değişkenler olduğu görülmektedir. Buradan hareketle, bu çalışmanın amacı üniversite örnekleminde aleksitimi, öfke ve öfke ifade tarzlarının bir araya gelerek, stresle başa çıkma tarzlarını ne derece yordadığını incelemektir. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemini 434 üniversite öğrencisi (244 kadın, 190 erkek) oluşturmaktadır. Katılımcılara Demografik Bilgi Formu ile birlikte Toronto Aleksitimi Ölçeği (TAÖ-20), Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği (SÖÖTÖ), Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği (SBTÖ)” uygulanmıştır. Çalışmanın tüm değişkenleri arasındaki ilişkileri değerlendirmek amacıyla uygulanan korelasyon analizinin ardından, aleksitimi, öfke ve öfke ifade tarzlarının stresle başa çıkma tarzlarını yordama gücünün incelenmesi amacıyla Hiyerarşik Regresyon analizi yürütülmüştür. **Bulgular:** Regresyon analizi aleksitimi, sürekli öfke, içte tutulan ve kontrol edilen öfkenin bir araya gelerek stresle başa çıkma tarzlarını yordadığını göstermiştir. Bu bağlamda aleksitimi, sürekli öfke ve içte tutulan öfkenin duygu odaklı başa çıkma tarzlarını pozitif; problem odaklı başa çıkma tarzlarını negatif yönde yordadığı görülmüştür. Kontrol edilen öfkenin ise problem odaklı başa çıkma tarzlarını pozitif; duygu odaklı başa çıkma tarzlarını negatif yönde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. **Tartışma:** Elde edilen bulgular aleksitimik özelliklerin, öfkenin ve öfke ifade tarzlarının stresle başa çıkma tarzlarını açıklayabileceğine işaret etmektedir. Bu nedenle mevcut çalışma, stresle başa çıkma tarzlarının güçlendirilmesini hedefleyen psikoterapilerde aleksitimik özelliklerin, öfkeyi deneyimleme sıklığının ve öfkenin sağlıklı şekillerde ifade edilmesinin eşzamanlı ve bütüncül olarak ele alınmasının önemine vurgu yapmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** aleksitimi, sürekli öfke, öfke ifade tarzları, stresle başa çıkma tarzları

### SÖZEL BİLDİRİ 618:

### SAĞLIKLI YAŞLANMADA ZİHİN KURAMI YÜRÜTÜCÜ İŞLEVLERLE İLİŞKİLİ MİDİR?

ELİF YILDIRIM \*, EZGİ SONCU BÜYÜKİŞCAN \*\*

\*IŞIK ÜNİVERSİTESİ

\*\*YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ

### Özet:

**Amaç:** Zihin kuramı (ZK) diğerlerinin inanç, amaç ya da duyguları gibi zihinsel durumları hakkında çıkarım yapabilme becerisi olarak tanımlanmaktadır. ZK'nın iki ana bileşeni bulunmaktadır: kognitif ve afektif. Yaşlanma ile birlikte bozulan yürütücü işlevlerin zihin kuramı becerilerine yol açtığı düşünülse de, afektif zihin kuramı becerilerindeki yaşla ilişkili değişim ve yürütücü işlevlerin bu değişimdeki etkisi tartışmalıdır. Bu çalışmada genç yetişkin

ve yaşı bireylerin gözlerden zihin okuma becerilerinin incelenmesi ve bu becerilerin çalışma belleği, inhibisyon ve sürdürülmüş dikkat gibi yürütücü işlevlerle ilişkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmaya 50 – 80 yaşları arasındaki 47 sağlıklı yaşı birey ve 18 – 30 yaşları arasındaki 50 genç yetişkin alınmıştır. Katılımcıların afektif zihin kuramı becerileri Gözlerden Zihin Okuma Testi kullanılarak değerlendirilmiştir. Buna ek olarak yürütücü işlevleri değerlendirmek amacıyla ileri ve geri sayı menzili, Stroop Testi, İz Sürme Testi ve sözel akıcılık testleri uygulanmıştır. **Bulgular:** Yaşı bireyler ve genç yetişkinler arasında zihin kuramı becerilerini açısından herhangi bir farklılık saptanmamıştır ( $p > 0.05$ ). Genç grupta zihin kuramı becerileri İz Sürme Testi B formu ile ilişkili iken ( $r(48) = -.38, p < .001$ ); yaşı grupta ileri sayı menzili  $r(45) = .29, p = .04$  zihin kuramı ile ilişkili bulunmuştur. **Tartışma:** Sonuçlar, sağlıklı yaşlanmada afektif zihin kuramı becerilerinin korunduğunu göstermektedir. Buna karşın yaşı bireylerdeki zihin okuma performansının en temel kognitif beceri olan basit dikkat ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu bulgular yaşı bireylerdeki korunmuş performansın beyindeki telafi mekanizması ile ilişkili olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

**Anahtar Sözcükler:** zihin kuramı, yaşlanma, yürütücü işlevler

## SÖZEL BİLDİRİ 619:

### HÜKÜMLÜ GENÇ ERKEKLER İLE ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİSİ GENÇ ERKEKLERİN DÜRTÜSELLİK VE SUÇLA İLİŞKİLİ ARKADAŞLIK DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

*HÜSEYİN NERGİZ, SEDAT IŞIKLI*

*HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

**Amaç:** Suç davranışı değişebilir (bilişler, tutumlar, ilişkiler vb.) ve sabit (suç öyküsü, mizaç, sarsıcı yaşantılar vb.) değişkenler olmak üzere pek çok psikososyal kavramla ilişkili olabilmektedir. Mevcut çalışma kapsamında suç davranışında bulunmuş gençlerle herhangi bir suç kaydı olmayan üniversite lisans öğrencileri dürtüsellik (sıkışıklık, tasarlama eksikliği, heyecan arayışı, sebatsızlık) ve suçla ilişkili arkadaşlık düzeyi (daha önce bir suçtan dolayı ceza alan ve/veya kişinin suç olayına karışmasına neden olan arkadaş sayısı) bakımından karşılaştırılmıştır. Ayrıca, söz konusu değişkenlerin hükümlü olup olmamayı belirleme düzeyi sınanmıştır. **Yöntem:** Çalışma örneklemi Hacettepe Üniversitesi'nin çeşitli lisans programlarında öğrenim gören 107 erkek öğrenci ( $yaş\ ort. = 21,48, SS = 1,77$ ) ve Sincan 2 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumu'nda bulunan 109 hükümlü erkek gençten ( $yaş\ ort. = 23,68, SS = 3,57$ ) oluşmuştur. Araştırmada Kişisel Bilgi Formu, UPPS Dürtüsel Davranış Ölçeği ile Suç Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği kullanılmıştır. Grupların dürtüsellik ve suçla ilişkili arkadaş düzeyi bakımından anlamlı bir fark olup olmadığını sınamak için bağımsız gruplar için t-testi; bireyin daha önce suç davranışında bulunup bulunmadığını yordamak için de lojistik regresyon yapılmıştır. **Bulgular:** Dürtüsellik alt boyutları incelendiğinde sıkışıklık alt boyutunda hükümlü gençler anlamlı olarak üniversite öğrencilerinden daha yüksek puan almıştır. Tasarlama eksikliği ve heyecan arayışı alt boyutlarında ise üniversite öğrencileri anlamlı olarak daha yüksek puan almıştır. Sebatsızlık alt boyutunda iki grup arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Suçla ilişkili arkadaşlık düzeyi açısından hükümlü gençler anlamlı olarak üniversite öğrencilerinden daha yüksek puan almıştır. Suçla ilişkili arkadaşlık düzeyi, sıkışıklık ve heyecan arayışı kişinin hükümlülük durumunu yordamaktadır. **Tartışma:** Bulgular incelendiğinde hükümlü bireylere

karar verirken veya bir davranışta bulunurken duygularını denetleme becerisini arttırmaya yönelik müdahale çalışmalarında bulunmanın yararlı olabileceği ve toplumda bu tür güçlükleri olan gençlere yönelik de bu tür psikoeğitim çalışmalarında bulunmanın bireyin suç davranışı olasılığını azaltabileceği düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:**

**SÖZEL BİLDİRİ 628:**

**SURİYELİ ERGENLERİN DAYANIKLILIK ÖZELLİKLERİ VE ETKİ EDEN OKUL VE AİLE FAKTÖRLERİ**

SEVGİ TUNAY AYTEKİN, AYSUN DOĞAN

*EGE ÜNİVERSİTESİ*

**Özet:**

2011 yılında başlayan Suriye'deki iç çatışmalar nedeniyle yaklaşık 6,5 milyon kişi yaşadıkları yeri terk etmek zorunda kalmıştır ve sınır ötesi göçe katılmıştır. Türkiye, iç savaş sonrası en fazla Suriyeli sığınmacının yer aldığı ülke durumundadır ve Türkiye'ye gelen 3 buçuk milyondan fazla sığınmacının yaklaşık % 45'i çocuklardan ve ergenlerden oluşmaktadır.

**Amaç:** Bu çalışma, Türkiye'de yaşayan Suriyeli ergenlerin sahip oldukları dayanıklılık özelliklerini ve dayanıklılık özelliklerine etki eden okul ve aileye ilişkin faktörleri incelemeyi amaçlamaktadır. **Yöntem:** Çalışma örneklemini İzmir'de yaşayan ve okula devam eden 10-19 yaş aralığındaki 191 Suriyeli ergen (%38 Erkek) oluşturmuştur. Katılımcılardan içeriğinde demografik bilgi formu, Çocuk ve Ergen Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Çocuk ve Ergen Sosyal Destek Ölçeği, Okul Sosyal İklimi Ölçeği, Ebeveyn Algısı Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve CES Depresyon Ölçeği bulunan bir anket doldurması istenmiştir. Toplanan veriler betimsel istatistikler, ortalama karşılaştırmaları ve ilişkisellik açısından değerlendirilmiştir. Çalışmada bağımsız örneklem T testi, stepwise regresyon analizi gibi analizlerden yararlanılmıştır. **Bulgular:** Psikolojik dayanıklılık ile çevreden algılanan sosyal destek ve okula, öğretmenlere ve okuldaki diğer öğrencilere yönelik algı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Daha küçük yaşta katılımcıların dayanıklılık düzeylerinin, büyük yaşta katılımcılara kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Anneden algılanan sosyal desteğin, öğretmenlerden algılanan sosyal desteğin ve yakın arkadaşlardan algılanan sosyal desteğin psikolojik dayanıklılık düzeyini %39 oranında yordadığı bulunmuştur. Ayrıca öğretmene dair algının ve okula dair algının psikolojik dayanıklılık düzeyini %23 oranında yordadığı görülmüştür. Araştırmanın bulguları, alanyazındaki bulgularla paralellik göstermektedir. Çevreden algılanan sosyal destek hem ergenin psikolojik dayanıklılık düzeyini yordamakta hem de ergenin psikolojik iyi oluşu üzerinde pozitif etki sağlamaktadır. Ayrıca okula ve öğretmenlere dair algının psikolojik dayanıklılık üzerinde yordayıcı bir etkisi olduğu görülmüştür. **Tartışma:** Olumlu bir okul sosyal iklimine sahip olmak, ergenlerin gelişim süreçlerini sağlıklı bir şekilde geçirmelerini sağlamakta, benlik saygılarını arttırmakta ve daha az psikolojik problem yaşamalarına yardımcı olmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** suriyeli ergenler, göç, dayanıklılık, okul, aile

**SÖZEL BİLDİRİ 630:**

## TEMASIN BEKLENEN, BEKLENMEYEN VE BİLİNMEYEN YÖNLERİ: OLUMLU VE OLUMSUZ GRUPLARARASI TEMASIN TUTUMLAR, KOLEKTİF EYLEM VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ İLE İLİŞKİSİ

*SABAHAAT ÇİĞDEM BAĞCI\**, *ABBAS TÜRNÜKLÜ\*\**

*\* IŞIK ÜNİVERSİTESİ*

*\*\* DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ*

### Özet:

**Amaç:** Bu çalışmanın temel amacı gruplararası olumlu ve olumsuz temas türlerinin dışgruba yönelik tutumlar, kolektif eylem eğilimleri, ve psikolojik iyi oluş ile doğrudan ilişkisini, aynı zamanda bu ilişkilerde içgrup kimlikle özdeşleşme, göreceli yoksunluk, ve algılanan ayrımcılık değişkenlerinin aracı rolünü test etmektir. Araştırma soruları uzun yıllardır gruplararası çatışmanın yüksek seviyelerde hissedildiği Türk-Kürt gruplararası bağlamında her iki grup üyelerinden oluşan bir örneklem üzerinde sınanmış, temasın hem olumlu, hem olumsuz yönlerini inceleyerek ve hem grup seviyesindeki hem de kişisel seviyede getirilerini ele alarak ulusal ve uluslararası literatüre katkı sağlamayı hedeflemektedir. **Yöntem:** Araştırmaya İzmir’de yaşayan toplam 527 Türk ve Kürt üniversite öğrencisi katılmıştır. Veriler gizil değişkenlerin kullanıldığı Yapısal Eşitlik Modeli (SEM) ile test edilmiştir. **Bulgular:** Uygulanan aracı değişken modelinde, beklenenin ve literatürdeki bulguların bir kısmının aksine, olumlu temasın, olumsuz temasa göre, aracı ve sonuç değişkenlerinin daha önemli bir yordayıcısı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bulgu, her iki grupta ve hem doğrudan, hem de dolaylı etkiler ele alındığında gözlemlenmiştir. Bunun yanında, olumsuz temasın da dolaylı etkilerine de rastlanmıştır. **Tartışma:** Araştırmanın sonuçları a) hem olumlu hem olumsuz temasın birlikte ele alınması, b) avantajlı hem dezavantajlı grup üyelerinin birlikte incelenmesi, c) temasın bir çok sonucunun dikkate alınması, ve d) değişkenler arasındaki önemli aracı mekanizmaların test edilmesi açısından önemli katkılar sağlamaktadır. Bulgular, aynı zamanda, gruplararası temas etkilerinin çatışmalı gruplararasıda incelenmesi ile, çatışmanın azalmasına ve gruplararası ilişkilerin olumlu hale getirilmesine yönelik müdahale programlarında temasın ne şekillerde etkin olarak kullanılabileceğine ışık tutmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** gruplararası temas, tutumlar, kolektif eylem, psikolojik iyi oluş

### SÖZEL BİLDİRİ 633:

#### “VARLIĞIM İŞVERENİME BU KEZ ARMAĞAN OLMASIN”: EMEK YANLISI, ELEŞTİREL BİR ENDÜSTRİ- ÖRGÜT PSİKOLOJİSİNE DOĞRU

*FATMA YILDIRIM\**, *ULAŞ BAŞAR GEZGİN\*\**

*\* ANKARA ÜNİVERSİTESİ*

*\*\* DUY TAN UNIVERSITY*

### Özet:

Eleştirel psikoloji alanı, psikolojiye yönelik fakat psikoloji içinden birçok eleştirel yaklaşımın yer aldığı bir alandır. Bu alan, ‘anaakım psikoloji’ olarak adlandırdığı psikolojinin temel varsayımlarını sorgulamadan verili kabul eden çoğunluk araştırmalara karşı, psikoloji bilgisi

üretir ve psikoloji hizmeti sunarken, psikolojinin epistemolojik, toplumsal, siyasal, değeryargısal ve hatta psikolojinin araştırma nesnesinin niteliği bağlamında ontolojik varsayımlarını sorgular. Psikolojinin alt dallarından olan endüstri-örgüt psikolojisi, eleştirel psikolojinin sorgulamalarından en az etkilenen alanlardan biri olagelmıştır. Bunun bir nedeni, emek yanlısı araştırmaların endüstri ilişkileri adı altında endüstri-örgüt psikolojisinden ayrı bir biçimde gelişmesi olmuştur. Bugün birçok akademik endüstri ilişkileri dergisinde emekten yana bakan araştırmalar olmakla birlikte, psikoloji, sermayenin yanında olan bir araştırma alanı olarak çoğunlukla yoksanmaktadır. Aynı biçimde, endüstri ilişkileri alanının bakışını ve yöntemini paylaşan endüstri-örgüt psikolojisi araştırmaları da oldukça azdır. Endüstri-örgüt psikolojisi, temel olarak işletmenin verimliliğinin ve karlılığının nasıl arttırılacağı üzerine odaklanarak, verimliliği çalışırken rekabetçi-iş güvencesiz işyeri ortamını öncül ve olması gereken olarak kabul edip, 'üretkenlik karşıtı davranış, toksik çalışan davranışı, örgütsel vatandaşlık vb' kavramsallaştırmalar yoluyla, çalışanların en temel insan haklarından insan onuruna yakışan iş koşullarını, özlük haklarını, örgütlenme özgürlüğünü, çalışan refahını göz ardı edebilmektedir. Böyle insancıl olmayan verimlilik çözümlemeleri, en çok güvencesiz ve sağlıksız koşullarda çalışılan merdiven altı atölyelerine yaraşır. Bu anlayışla üretim-karlılık artar, ancak çalışanın sağlığı da geri dönülmezcesine bozulur (Silikosis hastalarını anımsayalım.). Öngörülen çalışma koşullarında, çalışanlar kendilerinin değil işverenlerin zenginleşmesini sağlayacak, artı değer tüm toplumsal kesimlere dağılmayacak, kamu yararı gözardı edilecek, mevcut haliyle gelir dağılımındaki eşitsizlik derinleşecektir. Çalışanlar işsizlik-açlık korkusu-kaygısıyla terbiye edilmektedir. Bu düzende psikolojik rahatsızlıklar istisna değil normdur. Güvencesizlik, geleceğin belirsizliği, işsizlik kaygısı özellikle çalışma yaşamında ruh sağlığını bozucu koşullar yaratmaktadır: Düzen hasta eder, hastalığından çalışanı sorumlu tutar, bu da yetmezmiş gibi hastalıktan kazanç da sağlar. Bu bağlamda, biz yine de, emek yanlısı eleştirel bir endüstri-örgüt psikolojisinin mümkün olduğunu düşünerek, bu çalışmada, böyle bir psikolojinin oluşturulması için yararlanabileceğimiz kavramlar ve kuramlardan ve doğrudan çalışma yaşamından gelen düşünce balonlarını sunuyor ve tartışmaya açıyoruz.

**Anahtar Sözcükler:** eleştirel psikoloji, eleştirel endüstri-örgüt psikolojisi, emek yanlısı endüstri-örgüt psikolojisi, iş güvencesizliği, kapitalizm ve psikoloji

### **SÖZEL BİLDİRİ 634:**

#### **İÇGRUP KİMLİKLE ÖZDEŞLEŞMENİN DIŞGRUP TUTUMLAR VE DAVRANIŞSAL EĞİLİMLER ÜZERİNDE ETKİSİ: KIBRIS VE TÜRKİYE ÖRNEĞİ**

ŞENEL HÜSNÜ\*, SABAHAT ÇİĞDEM BAĞCI\*\*

\* DOĞU AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

\*\* IŞIK ÜNİVERSİTESİ

#### **Özet:**

**Amaç:** Bu çalışmanın temel amacı Kıbrıslı Türklerin Kıbrıslı Rumlara (Çalışma 1) ve Türkiyeli Türklerin Suriyelilere (Çalışma 2) yönelik dışgrup tutum ve davranışsal eğilimlerinde içgrupla özdeşleşmenin etkisini deneysel bir araştırma deseni ile test etmek, aynı zamanda bu etkilerde dışgrupun bakış açısını alma ve tehdit kavramlarının aracı rolünü incelemektir. **Yöntem:** Kıbrıs'ta yürütülen ilk çalışmada (N = 116), Kıbrıslı Türklerin Rumlara karşı tutum ve

davranışsal eğilimlerini ölçmeyi hedeflemektedir. Tarihsel anlamda birçok çatışma sürecinden geçmiş olan Kıbrıs, yıllardan beri Kıbrıslı Türk ve Kıbrıslı Rumlar'ın fiziksel anlamda bir arada yaşadığı, ancak gruplararası sosyal temasın halen minimum seviyede olduğu benzersiz bir gruplararası bağlam oluşturmaktadır. Türkiye'de yapılan ikinci çalışmada ise Türk katılımcıların ( $N = 303$ ) Suriyeli göçmenlere yönelik tutum ve davranışlarının öngörülmesi planlanmıştır. Türkiye'de son yıllarda yaşanan en önemli gruplararası gerilimlerden biri Türkiye'ye göç eden ve sayıları 3 milyonu geçen Suriyeli göçmenler olmuştur. **Bulgular:** Birinci çalışmanın sonuçları Kıbrıs Türklerin arasında içgrup kimlikle özdeşleşmenin dışgrupun bakış açısını almayı olumsuz yönde etkilediği ve dışgrup bakış açısı almanın da dışgrup tutumları olumsuz yönde etkilediği görülmüştür. İkinci çalışmanın sonucunda ise Türk kimlikleriyle özdeşleşmesi sağlanan Türklerin Suriyeli göçmenlere yönelik daha az tehdit (gerçekçi) algıladıkları; azalan tehdit algısının da tutumları ve davranışsal eğilimleri daha olumlu hale getirdiği gözlenmiştir. **Tartışma:** Çalışmamızın ulusal ve uluslararası literatüre katkıları şu şekilde özetlenebilir. Öncelikle, çalışmamız gruplararası iletişim, anlayış, ve empatinin hakim olduğu toplumsal alanlar yaratmak amacıyla uygulanacak müdahale programlarına ışık tutmaktadır. Bunun yanında, çalışmanın kültürlerarası özelliği, yalnızca kuramsal anlamda değil, uygulamalı anlamda da farklı gruplar arası sosyal çevrelerin incelenmesini sağlayarak gruplar arası ilişkilerin bağlamsal özelliğini göz önünde bulundurmaktadır. İçgrup kimlikle özdeşleşmenin deneysel bir düzenek ile incelenmesi, elimizdeki değişkenler arasındaki ilişkilerde sebep-sonuç ilişkilerini ortaya çıkararak bu alanda daha önce yürütülmüş korelasyonel çalışmaların bulgularına katkıda bulunmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** içgrup kimlikle özdeşleşme, dışgrup tutumlar, davranışsal eğilimler, kıbrıs, suriyeli

### **SÖZEL BİLDİRİ 636:**

#### **ANNE TUTUMLARINA YÖNELİK PSİKO-EĞİTİM ÇALIŞMASININ ÇOCUKLUK ÇAĞI OBSESİF KOMPULSİF BOZUKLUK SEMPTOMLARINA ETKİSİ**

*ECEM AKINCI\*, OYA MORTAN SEVİ\*\**

*\* MARMARA EĞİTİM KURUMLARI*

*\*\* BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Bu çalışmanın iki amacı bulunmaktadır. İlki Türk popülasyonunda anne tutumları ve çocukluk çağı eşik altı OKB belirtileri arasındaki ilişkiyi incelemek, ikinci ve esas amacı ise çocuklarda görülen eşik altı OKB belirtileri ile ilişkili olduğu düşünülen ebeveyn tutumlarına müdahale etmek amacıyla oluşturulan sekiz seanslık psiko-eğitim çalışmasının etkililiğini araştırmaktır. Yapılan psiko-eğitim çalışmasının sonucunda annelerin olumsuz tutumlarında ve çocuklarının eşik altı OKB semptomlarında bekleme listesindeki annelerden anlamlı şekilde farklı ve istatistiksel bir azalma olacağı varsayılmıştır. **Yöntem:** Çalışma Marmara Eğitim Kurumları- Kocaeli Marmara Kolejinde yürütülmüştür. İlk çalışmanın örneklemi doksan yedi çocuk-anne çifti oluşturmuştur. Gerekli izinler alındıktan sonra 3 ve 4. sınıf öğretmenleriyle görüşülerek bir ders sırasında öğrencilerden isim yazmadan Leyton Obsesyon Envanteri – Çocuk Formu, Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri–Çocuk Formu ve

Çocuklar için Depresyon Ölçeği'ni doldurmaları istenmiş, annelerine de öğretmenler aracılığıyla Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği ulaştırılmıştır. Ölçüm araçlarından alınan bilgiler ve dışlama kriterleri (psikiyatrik, nörolojik ya da tıbbi bir tanının olması) doğrultusunda bilgilendirilen ve esas çalışmaya katılmaya gönüllü olan 15 çocuk ve anne seçkisiz atama yöntemi ile psiko-eğitim (n=8) veya bekleme listesi-kontrol gruplarına (n=7) atanmıştır. **Bulgular:** İlk bulgular, ebeveyn tutumu boyutlarından "evlilik çatışması"nın çocuklarda görülen eşik altı OKB semptomlarıyla ilişkili olduğunu göstermiştir. Aynı zamanda, evlilik çatışması ve otoriter tutumun da çocuklarda görülen sürekli kaygı belirtileriyle anlamlı derecede ilişkili olduğu görülmüştür. Esas çalışmanın bulguları ise, annelere uygulanan sekiz haftalık psiko-eğitim programının hem annelerin olumsuz tutumlarını hem de çocuklarda görülen eşik altı OKB semptomlarını azaltıcı etki gösterdiğini ortaya koymuştur. **Tartışma:** Son yıllarda yapılan araştırmalar, çocukluk çağı OKB semptomlarını devam ettiren ve bozukluğun tedavisinde etkili olabilecek ailesel faktörler üzerine odaklanmaya başlamıştır. Ebeveyn tutumlarının çocuklarda görülen OKB üzerine etkisi ortaya çıkarılmasına rağmen, hangi ailesel faktörlerde yaşanan değişimin çocukların semptomlarını azalttığı doğrudan bilinmemektedir. Ayrıca Türk literatüründe, ebeveyn tutumları ve çocukluk çağı OKB'si arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar yeterli sayıda değildir. Çalışma bu sınırlılıkların giderilmesi açısından önem taşımaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** çocukluk çağı obsesif kompulsif bozukluğu, ebeveyn tutumları, psikoeğitim, etkililik

#### **SÖZEL BİLDİRİ 640:**

#### **TANIMADIĞIMIZ KİŞİLERE TEŞEKKÜR ETMENİN GÜNLÜK HAYATTAKİ MUTLULUĞUMUZA ETKİSİ**

*HAZAL ÖZTEKİN\*, DENİZ HAZAL KARABULUT\*\*, GÜL GÜNAYDIN\*\*\*, EMRE SELÇUK\**

*\*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*ÖZYEGİN ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*\*BİLKENT ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Mevcut çalışmada bireylerin günlük hayatlarında karşılaştıkları fakat tanımadıkları kişilere teşekkür etmelerinin günlük hayattaki mutluluklarına olan etkisi araştırılmaktadır. Bu etkiyi araştırırken Olumlu Davranışlar Modeli temel alınmıştır. Bu modele göre başkalarına yardım etmek, minnet duymak ve minnet göstermek gibi olumlu davranışlar, olumlu duygulanım ve davranışlara yol açarak kişilerin mutluluklarını artırmaktadır. Mevcut çalışmada, minnet göstermenin basit bir yolu olan teşekkür etme davranışına odaklanılmış; yolcuların servis şoförlerine teşekkür etmesinin sonuçları incelenmiştir. Servisten inerken şoföre teşekkür eden yolcuların mutluluk seviyesinin teşekkür etmeyen yolculara göre daha yüksek olacağı hipotez edilmiştir. **Yöntem:** Çalışmaya şehir merkezinden üniversite kampüsüne gitmek üzere servise binen 347 üniversite öğrencisi ve çalışanı katılmıştır. Her bir seferdeki yolcular rastgele olarak kontrol veya deney grubu olarak atanmıştır. Tüm yolculara dahil oldukları seferin grubuna uygun olarak hazırlanan yönergeler kapalı zarf içerisinde verilmiştir. Deney grubundaki yolculara servisten inerken şoföre teşekkür etmelerini isteyen

bir yönerge verilirken, kontrol grubundaki yolculara sefer boyunca ve servisten inerken şoförle konuşmalarını belirten bir yönerge verilmiştir. Yolcular yolculuğa başlamadan önce o anki mutluluk seviyelerini ölçen kısa bir anket doldurmuşlardır. Servisten indikten sonraki mutluluk seviyelerini ölçmek içinse aynı anket seferin bitiminde tekrar uygulanmıştır.

**Bulgular:** Çalışmanın deseni gereği yolcular her bir sefer içinde gömülü olduklarından veri analizi Hiyerarşik Lineer Modelleme kullanılarak yapılmıştır. Yolcuların ilk ölçülen mutluluk seviyeleri kontrol değişkeni olarak alındığında, servis şoförüne teşekkür eden yolcuların mutluluk seviyelerinin teşekkür etmeyenlere göre daha yüksek olduğunu görülmüştür ( $\gamma_01 = .31$ ,  $SE = .07$ ,  $t(30) = 4.44$ ,  $p < .001$ ). **Tartışma:** Çalışmanın sonuçları günlük hayatta karşılaştığımız fakat iyi tanımadığımız kişilere teşekkür etmek kadar basit bir olumlu davranışın dahi mutluluğumuzu artırmada rol oynayabileceğini ortaya koymuştur. Bu bulgular Olumlu Davranış Modelini desteklemekte ve en kısa sosyal etkileşimler sırasında gösterdiğimiz olumlu davranışların bile model tarafından öne sürülen olumlu etkilerin ortaya çıkması için yeterli olduğuna işaret etmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** minnet gösterme, teşekkür etme, olumlu duygulanım, mutluluk

#### **SÖZEL BİLDİRİ 641:**

#### **SÜREĞEN TERÖR OLAYLARINI DOLAYLI DENEYİMLEMENİN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDEKİ PSİKOLOJİK ETKİLERİ: NİTEL ANALİZ**

*DENİZ OKAY, A. NURAY KARANCI*

*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı, süreğen terör olaylarını medya kanallarıyla dolaylı yollardan deneyimlemenin üniversite öğrencileri üzerindeki kısa ve uzun dönemli psikolojik etkilerini ve başa çıkma yollarını incelemektir. **Yöntem:** Bu amaç doğrultusunda nitel bir araştırma yürütülmüş ve Ankara'da yaşayan 10 üniversite öğrencisi çalışmanın örneklemi olarak seçilmiştir. Bu katılımcılar, süreğen terör olaylarına çeşitli medya kaynakları üzerinden maruz kalmışlardır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılan katılımcılardan elde edilen veriler, yorumlayıcı fenomenolojik analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Tüm görüşmeler, Mayıs-Haziran 2017 tarihlerinde yürütülmüş yani Ankara'da yaşanan en son terör olayının üzerinden 1 yıldan uzun bir süre geçmiştir. **Bulgular:** Bu analiz sonucunda, psikolojik etkiler kapsamında 6 üst tema bulunmuştur. Bunlar, kısa ve uzun dönemli olarak incelenebilmektedir. Kısa dönemli olarak gözlenen temalar; (1) artan duygular ve tetikleyicileri, (2) varoluşsal sorgulamalar ve (3) hayatın akışını durdurmaktır. Uzun dönemli olarak gözlenen etkiler ise; (1) yabancılaşma, (2) kimlik karmaşası ve (3) ilişkilerin yeniden gözden geçirilmesidir. Başa çıkma yolları olarak ise görüşmeler sonrasında dört üst tema ortaya çıkmıştır. Bunlar; (1) tanıdıklıkla yatışma, (2) dikkat dağıtma ve kaçınma, (3) olumlu yeniden değerlendirme ve (4) kabuldür. **Tartışma:** Elde edilen bu sonuçlar, çoğu psikolojik etkinin daha kısa süreli olduğunu gösterse de, halen devam eden olumlu ve olumsuz birçok psikolojik etkinin katılımcılar tarafından deneyimlendiği gözlenmiştir. Ayrıca, katılımcıların bu olaylarla başa çıkmak adına hem kısa hem de uzun dönemde birçok farklı baş etme biçimi kullandığı görülmüştür. Bu sonuçlar genel olarak alanyazındaki bilgilerle tutarlıdır. Tüm bunlar, bir kez daha süreğen terör olaylarının, dolaylı olarak deneyimleyen kitlelerde dahi

yaygın birçok psikolojik etkiye sebep olabileceğini göstermiş ve bu sebeple de iyi organize edilmiş bir afet müdahale sistemine yönelik ihtiyacı yansıtmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** terörizm, psikolojik travma, dolaylı maruziyet, üniversite öğrencileri, psikolojik etkiler

#### **SÖZEL BİLDİRİ 642:**

##### **SALT OBSESYONLARIN BİLİŞSEL DAVRANIŞÇI TEDAVİSİ: BİR OLGU SUNUMU**

*ELİF ÜZÜMCÜ, MÜJGAN İNÖZÜ*

*HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Obsesif Kompulsif Bozukluk (OKB) farklı obsesyon ve kompulsiyon türlerinden oluşan, kişide belirgin derecede sıkıntı yaratan ve işlevsellik kaybına yol açan oldukça heterojen yapıya sahip olan bir bozukluktur. Salt (pure) obsesyonlar, doğrudan gözlenebilir bir kompulsiyon ile ilişkili olmayan, zihinde istem dışı beliren, yineleyici, çoğunlukla benliğe yabancı ve kabul edilemez nitelikte olan düşünce, imge ya da dürtülerden oluşmaktadır. Kompulsiyonların eşlik etmediği obsesyonlara sahip bireylerin çeşitli bastırma ve zihinsel kontrol stratejilerini kullandığı, ancak bu kontrol stratejilerinin obsesif düşüncelerin sıklığının ve yoğunluğunun artmasına neden olarak kısır bir döngü yarattığı; bu noktada müdahale yöntemlerinin farklılaşmasına ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Bu olgu sunumunda OKB tanısı ile izlenen ve kompulsiyonların eşlik etmediği farklı içerikteki obsesyonlara sahip bir danışanın formülasyonu ve aşamalı maruz bırakma ile hatalı değerlendirmelere ilişkin bilişsel yeniden yapılandırma ve davranış deneylerini içeren bilişsel davranışçı psikoterapi süreci yer almaktadır. **Yöntem:** Bilişsel davranışçı psikoterapi sürecinde; danışanın yaşamını büyük ölçüde etkileyen ve yoğun bir biçimde bastırma çabası içinde olduğu istem dışı düşünceleri ve bu düşüncelere ilişkin ikincil kaygıları değerlendirilmiştir. İstem dışı düşüncelerin özellikleri, düşüncelerin önemi ve anlamı ile ilgili yanlış inançlar, düşünce kontrolünün aşırı önemsenmesi ve düşünceleri kontrol etme çabasının sonuçları ele alınmıştır. Terapi sürecinde düşünce eylem kaynaşması, abartılmış tehdit, abartılmış sorumluluk, kontrol ihtiyacı ve belirsizliğe tahammülsüzlüğü içeren hatalı değerlendirmelere yönelik bilişsel ve davranışsal müdahalelerden yararlanılmıştır. **Bulgular:** 25 görüşmeden oluşan bilişsel davranışçı psikoterapi sürecinin sonunda danışanın istem dışı düşüncelerinin sıklığının ve yoğunluğunun belirgin biçimde azaldığı, düşüncelerin önemi ve kontrolüne ilişkin hatalı değerlendirmelerin gerçekçi düşünceler ile yer değiştirdiği, danışanın düşünceleri kontrol etme ve bastırma girişimleri ile kaçınmalarının azaldığı, kaygıya toleransının arttığı gözlenmiştir. **Tartışma:** Doğrudan gözlenebilir kompulsiyonların eşlik etmediği obsesyonların tedavisinde istem dışı düşüncelerin hatalı yorumlanması ve zihinsel kontrole yönelik hatalı değerlendirmelere ilişkin bilişsel müdahale tekniklerinin davranışçı teknikler ile birlikte uygulanmasının önem taşıdığı düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** obsesif kompulsif bozukluk, istem dışı düşünceler, bilişsel davranışçı terapi, olgu sunumu

#### **SÖZEL BİLDİRİ 643:**

## CEZAEVİNDE BULUNAN ERGENLERE UYGULANAN MÜDAHALE PROGRAMININ ETKİLİLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

*DURDANE GÜMÜŞTEN\**, *RUKİYE KIZILTEPE\**, *MELİSA EBEOĞLU\*\**, *ECE SAĞEL\*\*\**, *TÜRKAN YILMAZ IRMAK\**, *E. ŞEYDA AKSEL\*\*\*\**

\* EGE ÜNİVERSİTESİ

\*\* UFUK ÜNİVERSİTESİ

\*\*\* ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ

\*\*\*\* İSTANBUL AYVANSARAY ÜNİVERSİTESİ

### Özet:

**Giriş:** Çocuk suçluluğu üzerinde kişisel, ailesel ve sosyal faktörlerin etkili olduğu vurgulanmaktadır. Yurtdışında çocuk suçlularla yapılan müdahale çalışmalarının, suçun tekrarı ve psikososyal problemlerin önlenmesinde etkili olduğu görülmüştür. Ülkemizde ise çocuk suçlularla ilgili sınırlı sayıda müdahale programı bulunmaktadır. Bu araştırmada cezaevinde bulunan ergenlere uygulanan müdahale programının etkililiğini değerlendirmek amaçlanmıştır. Program, duyguları tanıma, empati becerilerini arttırma, iletişim becerilerini geliştirme, stresle başa çıkma, problem çözme becerisi kazanma, öfke ile baş etme ve benlik saygısını arttırmaya yönelik modülleri içermektedir. **Yöntem:** Araştırmanın katılımcılarını İzmir’de bir cezaevinde bulunan 13-18 yaş (Ort: 17.02, S: 1.14) aralığındaki 38 erkek ergen oluşturmaktadır. Katılımcılar müdahale (n= 19) ve karşılaştırma gruplarına (n= 19) atanmıştır. Çalışmada KA-Sİ Empatik Eğilim Ölçeği-Ergen Formu, İletişim Becerileri Ölçeği, Çocuk ve Ergenler için Stres ve Baş Etme Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Sürekli Öfke ve Öfke Tarzları Ölçeği ve Demografik Bilgi Formu aracılığıyla veri toplanmıştır. **Bulgular:** Uygulanan müdahale programının etkililiği 2 (Grup: müdahale ve karşılaştırma) X 2 (Zaman: ön test ve son test) tekrarlayan ölçümler için ANOVA analizi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda, ergenlerin iletişim, empati ve problem çözme becerileri için grup ve zaman arasındaki etkileşim etkilerinin anlamlı olduğu saptanmıştır (sırasıyla,  $F(1, 38)= 4.96, p<.05, \eta^2=.12$ ;  $F(1, 38)= 4.81, p<.05, \eta^2=.11$ ;  $F(1, 38) = 6.36, p<.05, \eta^2=.15$ ). Karşılaştırma grubunun problem çözme puanı ve iletişim puanı değişmezken, müdahale grubunun puanlarının arttığı bulunmuştur. Karşılaştırma grubunun empati puanı düşerken müdahale grubunun puanının değişmediği görülmüştür. **Tartışma:** Özetle, müdahale programının cezaevinde bulunan ergenlerin problem çözme ve iletişim becerilerini arttırmada, empati becerilerindeki düşüşü ise önlemede etkili olduğu görülmektedir. Ülkemizde cezaevinde bulunan ergenlere yönelik programların sayısının sınırlı olduğu düşünülürse bu çalışma ile alan yazına önemli bir katkı sağlanmıştır. Çalışmanın kısıtlılıkları ve güçlü yanları tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** çocuk suçluluğu, müdahale programı, ergenler

### SÖZEL BİLDİRİ 645:

### KRONİK AĞRIYI AZALTMADA PROGRESİF KAS GEVŞETME TEKNİĞİNİN KULLANIMI

ASLI NİYAZI

ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

## Özet:

**Amaç:** Çalışmanın amacı Progresif Kas Gevşetme (Progressive Muscle Relaxation - PMR) tekniğinin kronik ağrı hastalarında bildirilen ağrı düzeyinin azalmasında yardımcı olup olmayacağını test etmektir. Çalışmada iki hipotez test edilmiştir. 1) Altı hafta boyunca PMR uygulayan deneysel grup katılımcıları altı haftanın sonunda kontrol grubu katılımcılarına göre daha az ağrı bildireceklerdir. 2) Altı hafta boyunca PMR uygulayan deneysel grup katılımcıları altı hafta öncesine kıyasla daha az ağrı bildireceklerdir. **Yöntem:** Çalışma boylamasına bir çalışma olup altı hafta boyunca PMR tekniğini uygulayan bir deneysel grup ( $N = 40$ ) ve onların karşılaştırıldığı bir kontrol grubunu ( $N = 26$ ) içermiştir. İki grubun bildirilen ağrı düzeyleri çalışma öncesi ve sonrası olmak üzere iki kez ölçülmüştür. **Bulgular:** Çalışmada deneysel ve kontrol gruplarının altı hafta sonrasında bildirdikleri ağrı düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur ( $t_{41.65} = -2.487, p < .05$ ). Deneysel grup katılımcılarının bildirdiği ortalama ağrı düzeyi kontrol grup katılımcılarının ortalama ağrı düzeyine göre .644 puan daha az olmuştur. İkinci hipotez doğrultusunda da altı hafta boyunca PMR uygulayan deneysel grup katılımcıları altı hafta öncesine kıyasla daha az ağrı bildirmişlerdir ( $t_{39} = 6.025, p < .001$ ). Kontrol grup katılımcıları için anlamlı bir fark bulunmamıştır ( $t_{25} = -.372, p = .713$ ). **Tartışma:** Genel olarak çalışma PMR'in etkili bir teknik olduğunu göstermiş, ve basit, kolay ulaşılabilir ama çok etkili bir teknik olarak gelecekteki psikolojik ağrı yönetimi müdahalelerine katkıda bulunmayı amaçlamıştır.

**Anahtar Sözcükler:** kronik ağrı, psikolojik müdahale, kas gevşetme

## SÖZEL BİLDİRİ 653:

### TIPIK YAŞAM OLAYLARININ ÇIKARILMASININ FARKLI YÖNTEMLERLE TOPLANAN OTOBİYOGRAFİK ANILARIN DAĞILIMI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

*BERİVAN ECE\**, *SAMİ GÜLGÖZ\*\**

*\*MEF ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*KOÇ ÜNİVERSİTESİ*

## Özet:

**Amaç:** Otopsiyografik anıların yaşam boyu dağılımı 16-30 yaş aralığında bir anı tümseği göstermektedir. Anı tümseğinin içeriği incelendiğinde ise daha çok sık rapor edilen tipik yaşam olaylarından (evlilik, üniversiteye başlamak, ilk iş/maaş, vb.) oluştuğu görülmüştür. Katılımcıların bu en tipik olayları rapor etmesi engellendiğinde ya da bu olaylar daha sonradan veri setinden çıkarıldığında ise anı tümseğinde anlamlı bir düşüş olduğu ve tümseğin gözlemlendiği 16-30 yaş aralığından hatırlanan anı sayısının diğer yaş aralıklarından çok farklı olmadığı belirtilmiştir. Bu araştırmanın amacı tipik yaşam olaylarının anı tümseği üzerindeki etkisinin farklı yöntemlerle toplanmış dolayısıyla farklı geri çağırma stratejileriyle hatırlanmış anılar için aynı olup olmadığını incelemektir. **Yöntem:** İki farklı yöntem kullanılarak veri toplanmıştır: önemli olaylar ve ipucu kelime yöntemi. Önemli olaylar yönteminde katılımcılardan yaşadıkları on tane önemli olayı anlatmaları istenirken ipucu kelime yönteminde katılımcılara bir kelime sunulmuş (örn., bina) ve bu kelimenin hatırlattığı ilk anıyı anlatmaları istenmiştir. Her iki yöntemde de katılımcılar hatırladıkları anıları önem,

duygusal yük, algılanan kontrol ve benlik/kimlik üzerindeki etkisi gibi olay özellikleri açısından değerlendirmişlerdir. Toplam 70 (35 erkek) yetişkinden ( $Or_{yaş} = 66.6$ ,  $SS = 2.8$ ) veri toplanmış ve katılımcılar rastlantısal olarak iki farklı yöntem grubundan birisine atanmıştır. **Bulgular:** İpucu kelime yönteminin (16-20) önemli olaylar yöntemine kıyasla (26-30) daha erken bir tümsek oluşturduğu görülmüştür. Bu bulgu geçmiş araştırmaları destekler niteliktedir. Ayrıca önemli olaylar yöntemiyle oluşan tümseğin tipik yaşam olaylarının çıkarılmasından daha çok etkilendiği gözlemlenmiştir. **Tartışma:** Kullanılan iki yöntemin farklı geri çağırma stratejilerini (üretmek veya direkt hatırlama) aktive ettiği ve bu stratejilerin de farklı yaş aralıklarında tümsek oluşmasında etkili olabileceği öne sürülmüştür. Farklı hatırlama stratejileri sonucu oluşan tümseklerin tipik yaşam olaylarının çıkarılması gibi manipülasyonlara karşı hassasiyetinin ve direncinin farklılık gösteriyor olabileceği tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** otobiyografik bellek, anı tümseği, ipucu kelime yöntemi, önemli olaylar yöntemi

## SÖZEL BİLDİRİ 654:

### HEMODİYALİZ HASTALARINA BAKIM VERENLERİN BAKICI STRES MODELİ ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ

AYŞENUR AKTAŞ, H. ÖZLEM SERTEL BERK

ACIBADEM MEHMET ALİ AYDINLAR ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Kronik Böbrek Yetmezliği (KBY), uzun süren, ilerleyici ve yaşam kalitesini olumsuz etkileyen bir böbrek hastalığıdır. KBY tedavisinde genellikle en sık tercih edilen tedavi türü olan hemodiyaliz tedavisinde, hastalar kadar onlara bakım veren yakınları (informal bakım veren) ve sağlık ekibi de (formal bakım veren) hastalığın ve tedavi türünün kendine has zorlu tarafları ile karşılaşmaktadır. Bu çalışma kapsamında informal ve formal bakım verenlerde bakım vermenin sonuçları 'Bakıcı Stres Modeli' çerçevesinde ele alınmıştır. **Yöntem:** İstanbul'daki çeşitli diyaliz birimlerinden 50 informal ve 63 formal bakım verenin katıldığı araştırmada; iki gruba da Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, Bakıcı İyilik Ölçeği, Stresle Baş Etme Tarzları Ölçeği, Maslach Tükenmişlik Ölçeği uygulanırken bu ölçeklerin yanında informal bakım verenlerde Bakım Verenlerin Yaşam Kalitesi Ölçeği, formal bakım verenlerde ise Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği Kısa Formu kullanılmıştır. **Bulgular ve Tartışma:** Sonuçlar, psikolojik dayanıklılık ve kendine güvenli baş etme tarzının tükenmişliğin alt boyutlarından kişisel başarıyı; kendine güvensiz baş etme tarzının duyarsızlaşmayı; kendine güvenli baş etme tarzının ise duygusal tükenmeyi yordadığını göstermektedir. Temel ihtiyaçlar ve yaşamsal faaliyetler ile kişisel başarı arasında ise kendine güvensiz baş etme tarzının biçimlendirici; psikolojik dayanıklılık, kendine güvenli ve kendine güvensiz baş etme tarzı değişkenlerinin ise tam aracı etkiye sahip oldukları tespit edilmiştir. Bakım veren türüne göre farklılaşan bu bulgular bakıcı stres modelini kısmen desteklemekte olup hem ilgili model hem de literatür bağlamında çalışma kapsamında tartışılmıştır. Sonuç olarak, bu çalışma ile bakıcı stres modeli ilk defa hemodiyaliz hastası bakım verenleri üzerinde test edilmiş ve informal ve formal bakım verenlere ait analiz sonuçları karşılaştırılarak ele alınmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** bakım veren, sosyal destek, baş etme, hemodiyaliz

#### **SÖZEL BİLDİRİ 657:**

##### **KORUNMA ALTINDAKİ ÇOCUKLARDA İYİ OLUŞ: SOSYAL DESTEK VE MİZACIN ROLÜ**

*SEREN GÜNEŞ\**, *SİBEL KAZAK BERUMENT\**, *SEMA EREL GÖZAĞAÇ\*\**, *AYBEGÜM MEMİŞOĞLU ŞANLI\**, *AYLİN ARAS\**, *BAHAR TÜMER\**, *KADRIYE YILMAZ\**

*\*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Günümüzde birçok çocuk doğum öncesi ve sonrası bakım koşullarının yetersizliğinden kaynaklı sebeplere dayalı olarak devlet korumasında yaşamaktadır. Devlet koruması, çocuklara sağlıklı fiziksel koşullar sağlasa da; sosyal ve duygusal gelişimi destekleyen öğeler kısıtlıdır. Bu kısıtlılıklar, devlet koruması altındaki çocukların iyi oluşlarını (well-being) etkileyebilir. Mevcut çalışma, çocukların iyi oluşlarında, yaşam ortamı (devlet koruması – aile yanı), algılanan sosyal destek ve mizacın yordayıcı rolünü belirlemeyi amaçlamıştır. Ek olarak, çocukların mizaç özelliklerinin (olumsuz duygulanım ve algısal hassasiyet) sosyal destek – iyi oluş, ve yaşam koşulu – iyi oluş ilişkilerindeki olası düzenleyici rolü (moderator) de incelenmiştir. **Yöntem:** Yaşları 8-13 arasında olup korunma altında bulunan 173 çocuk, bu çocukların temel bakım verenleri ile bu çocukların 227 sınıf arkadaşı ve sınıf arkadaşlarının anneleri çalışmanın örneklemi oluşturmaktadır. Bütün çocuklar iyi oluş ve algılanan sosyal destek ölçümlerini doldurmuşlardır. Bütün bakım verenler ve anneler, sorumluluklarındaki çocukların mizacına (olumsuz duygulanım, algısal hassasiyet ve kendini denetleme) dair anketleri doldurmuşlardır. **Bulgular:** Olumsuz duygulanım ve algısal hassasiyet mizaç özelliklerinin düzenleyici (moderator) rolünün araştırıldığı, iki ayrı hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. Olumsuz duygulanım mizaç özelliğinin düzenleyici olduğu regresyon modeli, çocukların iyi oluş puanlarında anlamlı varyans açıklamıştır ( $R^2 = .10$ ,  $F(16,332) = 2.29$ ,  $p = .003$ ). Regresyon analizinin son basamağında, anne/bakım verenden algılanan sosyal destek ile olumsuz duygulanım ve arkadaştan algılanan sosyal destek etkileşimi anlamlıdır. Ancak yapılan basit eğri analizleri (simple slope) anlamlı değildir. Algısal hassasiyet mizaç özelliğinin düzenleyici olduğu regresyon modeli de, çocukların iyi oluş puanlarında anlamlı varyans açıklamıştır ( $R^2 = .08$ ,  $F(16,332) = 2.29$ ,  $p = .043$ ). Bu regresyon modelinin son basamağındaki tek anlamlı yordayıcı anne/bakım verenden algılanan sosyal destek puanıdır. **Tartışma:** Sonuçlar, anne ve bakım verenden algılanan sosyal desteğin, çocukların iyi oluş puanlarını yordamada önemli bir role sahip olduğunu işaret etmektedir. Bulgular alanyazın çerçevesinde tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** iyi oluş, sosyal destek, mizaç, risk altındaki çocuklar

#### **SÖZEL BİLDİRİ 658:**

##### **ORTAMDAKİ KOKU OTOBİYOGRAFİK ANILARIN HATIRLANMASINI ETKİLER Mİ?**

*BERİVAN ECE\**, *SAMI GÜLGÖZ\*\**, *GÜN SEMİN\*\*\**

*\*MEF ÜNİVERSİTESİ*

**\*\*KOÇ ÜNİVERSİTESİ**

**\*\*\*INSTITUTO UNIVERSITÁRIO DE CIÊNCIAS PSICOLÓGICAS (ISPA)**

### **Özet:**

**Amaç:** Araştırmanın amacı ortamdaki kokunun otobiyografik anıların hatırlanması üzerindeki etkisini incelemektir. Bu amaçla hoş kokulu, nahoş kokulu ve kokusuz ortamda hatırlanan anılar olay özellikleri açısından karşılaştırılmıştır. **Yöntem:** Bu çalışmada Qualtrics programı kullanılarak veri toplanmıştır. Örneklem Koç (88) ve Utrecht Üniversitesi (72) öğrencilerinden oluşmaktadır. Katılımcılar üç farklı gruba rastlantısal olarak atanmıştır: hoş kokulu, nahoş kokulu ve kokusuz ortam. Kendilerine on adet ipucu kelime sunulmuş, her bir kelimenin hatırlattığı ilk anıyı yazmaları ve anlattıkları her anıyı önem ve duygu yükü gibi olay özellikleri açısından değerlendirmeleri istenmiştir. Bu bölümden sonra laboratuvarında ayrı bir odada koku testi (*The Connecticut Chemosensory Clinical Research Center Olfactory Test*) uygulanmıştır. **Bulgular:** Koç ve Utrecht üniversitesi öğrencileri arasında hiçbir değişikende anlamlı fark bulunmadığından analizler tüm veri seti üzerinden yapılmıştır. Hoş kokulu ortamdaki katılımcılar nahoş kokulu ortama kıyasla daha olumlu anılar hatırlamışlardır. Buna ek olarak, nahoş kokulu ortamda kadınlar erkeklere oranla daha fazla olumsuz anı hatırlama eğilimi göstermişlerdir. Ortamdaki kokunun ayrıca olay hakkında konuşma sıklığı ve olayın önemi üzerinde etkisi görüşmüştür. Şöyle ki, nahoş kokulu ortamda hatırlanan anıları katılımcılar daha önemsiz olarak değerlendirmiş ve bu olaylar hakkında daha az konuştuklarını belirtmişlerdir. Aynı analizler araştırmacıların belirlediği ortam yerine katılımcıların algıladığı ortam kokusuna göre de yapılmıştır. Başka bir deyişle, her katılımcı ortamda koku olup olmadığını ve varsa ne tarz bir koku olduğunu (hoş veya nahoş) test sonunda belirtmişlerdir. Katılımcıların kişisel koku algısına göre yapılan analizlerde ise bu etkilerin hiçbirisi gözlemlenmemiştir. **Tartışma:** Bir ortamda koku olmaması veya hoş koku olmasından ziyade kişilerin otobiyografik anılarını etkileyen durumun ortamdaki nahoş koku olduğu öne sürülmüştür. Kötü kokuların fark edilmesinin hayatta kalmak açısından öneminin daha büyük olduğu ve fark edilmese bile ortamdaki kötü kokunun bellek süreçlerini etkilediği tartışılmıştır. Bu argümanın sebebi katılımcıların kendi algılarına göre hiçbir anlamlı fark yokken araştırmacıların belirlediği ortam kokusunun sadece nahoş koku durumunda bellek süreçlerinde anlamlı farklar yaratmasıdır.

**Anahtar Sözcükler:** koku, otobiyografik bellek

### **SÖZEL BİLDİRİ 659:**

#### **GENÇ VE YAŞLI YETİŞKİNLERDE GELECEK ZAMAN ALGISINI KEŞFETME**

CEM SOYLU, BANU ÇENGELCİ ÖZEKES

EGE ÜNİVERSİTESİ

### **Özet:**

**Amaç:** ‘Gelecek Zaman Algısı’, Sosyo-duygusal Seçicilik Kuramı çerçevesinde yaşa bağlı, zamanla değişen, bilişsel ve motivasyonel bir yapı olarak kavramsallaştırılmakta ve gelişimin temel yönlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bu araştırmanın amacı, öncelikle ‘Gelecek Zaman Algısı Ölçeği’nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliğini test

etmek, daha sonra ise farklı gelişimsel dönemlerde bulunan yetişkinlerde gelecek zaman algısının yordayıcılarını incelemektir. **Yöntem:** Araştırma, 202 genç yetişkin (yaş aralığı 18-28) ve herhangi bir kurumda kalmayan ve evinde yaşayan 127 ileri yetişkin (yaş aralığı 60-86) ile gerçekleştirilmiştir. Geçerlik konusunda bilgi sahibi olabilmek için katılımcılardan 'Geleceğe İlişkin Tutum Ölçeği', 'Yaşam Yönelimi Testi' ve 'Psikolojik İyi Oluş Ölçeği'ni doldurmaları istenirken, gelecek zaman algısının yordayıcılarını belirlemek için ise katılımcılara ilgili alanyazına dayanarak fiziksel ve psikolojik olarak kaç yaşında hissettikleri, öznel sağlık durumları ve kendi yaş grubuna ne ölçüde ait hissettiklerini değerlendirmek için likert tipi ve açık uçlu sorular yöneltilmiştir. **Bulgular:** Cronbach alfa ve test-tekrar test güvenilirlik katsayısı, pearson korelasyon ve faktör analizi teknikleri ile elde edilen sonuçlar, 'Gelecek Zaman Algısı Ölçeği'nin Türkçe formunun yeterli güvenilirlik ve geçerlik değerlerine sahip olduğunu ortaya koymuştur. Çoklu regresyon analizleri ise gelecek zaman algısının en güçlü yordayıcısının genç yetişkinlerde öznel psikolojik sağlık iken, ileri yetişkinlik dönemindeki bireylerde kronolojik yaş ile öznel fiziksel yaş olduğunu göstermiştir. **Tartışma:** Bu bulgulara dayanarak, 'Gelecek Zaman Algısı Ölçeği'nin Türkçe formunun ülkemizde yürütülen araştırmalarda kullanılabilmek için gerekli olan psikometrik özelliklere sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte, araştırma bulguları gelecek zaman algısının yordayıcılarının içinde bulunulan gelişimsel döneme göre farklılık gösterebileceğine işaret etmektedir. Sonuçlar, Sosyo-duygusal Seçicilik Kuramı bağlamında tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** sosyo-duygusal seçicilik kuramı, gelecek zaman algısı, güvenilirlik, geçerlik, öznel yaş

#### **SÖZEL BİLDİRİ 661:**

#### **ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMATİK YAŞANTILARI, BEDEN GÖRÜNÜŞÜ, KİLO VE YEME İLE İLGİLİ ENDİŞELERİN ERGENLİKTEKİ DUYGUSAL YEME ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

BAŞAK ORMANKIRAN, SEDA SAPMAZ YURTSEVER, SERAP TEKİNSAV SÜTCÜ

*EGE ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Duygusal yeme; olumsuz duygulanıma yanıt olarak ortaya çıkan aşırı yeme örüntüsü olarak kavramsallaştırılır. Farklı ihmal ve istismara maruz kalma sonucu deneyimlenen olumsuz duygular ve yaşam boyu etkileri yeme bozukluğu ile sıklıkla ilişkilendirilmektedir. Bir yeme bozukluğu kategorisi olmasa da duygusal yeme davranışının da çocukluk çağı travmatik yaşantılarıyla ilişkili olduğunu gösteren araştırmalar mevcuttur. Bununla birlikte bu araştırmalar daha çok kadın örneklem üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle bu çalışmada hem kadın hem de erkek ergenleri içeren bir örneklemde cinsiyet, çocukluk çağı olumsuz yaşantıları, beden görünüşü, kilo ve yeme ile ilgili endişeler ve yeme ortamı değişkenlerinin duygusal yeme davranışı üzerindeki etkilerini incelemek amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemini İzmir ilinde lise öğrenimlerine devam eden 523 (*Ort.yaş=15.55 SS=1.07*) öğrenci oluşturmuştur. Çalışmada Hollanda Yeme Davranışları Anketi, Yeme Bozukluğu Değerlendirme Ölçeği, Çocukluk Çağı Travma Anketi-Kısa Formu kullanılmıştır. **Bulgular:** Cinsiyet ve yeme ortamının duygusal yeme üzerindeki etkisini incelemek amacıyla İki Yönlü Varyans Analizi

(ANOVA) yapılmıştır. Cinsiyet değişkeninin [ $F(1,497)=11.76, p<.05$ ] ve yeme ortamının [ $F(2,497)=51.52, p<.05$ ] duygusal yeme davranışı üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu saptanmıştır. Lise öğrencilerinin duygusal yeme davranışlarına yönelik puanlarının yordanmasına ilişkin hiyerarşik regresyon analizi uygulanmıştır. Cinsiyet değişkeninin en çok etki ettiği ve duygusal yemede toplam varyansın %12'sini açıkladığı görülmüştür [ $R^2=.11, F(1,521)=68.74, p<.001$ ]. Duygusal ihmal ve duygusal istismar, yeme ile ilgili endişeler, beden ile ilgili endişeler değişkenlerine ilişkin puanlarla açıklanan varyansın %22'ye yükseldiği görülmüştür [ $R^2=.22, F(3,516)=13.52, p<.05$ ]. **Tartışma:** Bu çalışma literatürle tutarlı olarak duygusal yeme ve duygusal istismar ilişkisinin yeme davranışı üzerinde yıkıcı bir etkisinin olduğunu ortaya koymuştur. Literatürden farklı olarak araştırmada duygusal ihmal ile duygusal yeme arasında bir ilişkiye rastlanmamıştır.

**Anahtar Sözcükler:** duygusal yeme, çocukluk çağı travmaları, beden ile ilgili endişeler, yeme ortamı

#### **SÖZEL BİLDİRİ 662:**

#### **CİNSİYET ROLLERİ VE SÜRÜCÜLÜKTE İNSAN FAKTÖRLERİ İLİŞKİSİ**

İBRAHİM ÖZTÜRK, GİZEM FINDIK, TÜRKER ÖZKAN

*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Çalışma kapsamında cinsiyet rollerinin sürücülükte insan faktörlerinin temel boyutları olan sürücü davranışları ve sürücü becerileriyle olan ilişkisinin araştırılması amaçlanmaktadır. **Yöntem:** Çalışmaya toplam 228 ehliyet sahibi, 18 – 63 yaşları arasında ( $Ort = 23.03, SS = 4.56$ ), 146'sı erkek ve 82'si kadın sürücü katılmıştır. Katılımcılardan demografik bilgi formu, BEM Cinsiyet Roller Ölçeği, Sürücü Davranışları Ölçeği ve Sürücü Becerileri Ölçeği'nden oluşan bir çevrimiçi anket bataryası tamamlamaları istenmiştir. **Bulgular:** Korelasyon analizlerine göre erkeksilik saldırgan ihlaller, olumlu sürücü davranışları ve algısal-motor beceriler ile, ve kadınsılık olumlu sürücü davranışları, algısal-motor beceriler ve güvenlik becerileri ile pozitif korelasyon göstermiştir. Ayrıca, kadınsılık ihlaller, hatalar ve sıradan ihlaller ile negatif korelasyon göstermiştir. Aşamalı regresyon analizi sonuçlarına göre ise, kadınsılık olumlu sürücü davranışları, algısal-motor beceriler ve güvenlik becerileri ile pozitif ve ihlaller, hatalar, ve saldırgan ve sıradan ihlaller ile negatif ilişkili bulunmuştur. **Tartışma:** Bulgular, cinsiyet rollerinin, özellikle de kadınsılık özelliklerinin sürücü davranışları ve sürücü becerileri için olumlu bir etkisi olduğunu göstermektedir. Trafik güvenliğine yönelik yapılan eğitim, kamu spotu gibi çalışmalarda kadınsılık özelliklerine daha fazla yer verilmesi trafik güvenliği için olumlu etkide bulunacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** cinsiyet rolleri, sürücü davranışları, sürücü becerileri, insan faktörleri

#### **SÖZEL BİLDİRİ 663:**

#### **Hayat Kısa: Uyanık Kal!**

KUTLU KAĞAN TÜRKARSLAN, DENİZ OKAY, MUSTAFA ÇEVİRİM, ÖZLEM BOZO

**Özet:**

**Amaç:** Geçmişten bu yana uyku ve ölüm halleri birçok kültür tarafından benzer ve ilişkili kavramlar olarak değerlendirilmiştir. Uyku günü sonlandırmamızı sağlarken, uyandığımız her yeni günde ömrümüzden bir gün daha eksilmektedir. Gece uykusu günü sonlandıran aktivite olmakla beraber insanın fiziksel ve psikolojik sağlığı için yeri doldurulamaz bir süreçtir. Öte yandan geçen yüzyıldan bu yana ortalama uyku sürelerinde ve uyunan uykunun kalitesinde anlamlı düşüşler gözlemlenmiştir. Uyku parametrelerindeki bu değişimlerin birçok sosyolojik, psikolojik ve kültürel nedenleri olduğu düşünülmektedir. Son yıllarda çalışılmaya başlanan bu nedenlerden önemli bir tanesi de kişinin özel bir neden olmaksızın uyku saatini erteleme davranışdır. Erteleme davranışları genel olarak olumsuz aktiviteler ile ilişkilendirilirken, uyku gibi olumlu etkileri ağır basan bir aktivitenin ertelenmesi araştırmacıların dikkatini çekmiştir. Bu araştırmanın temel hipotezi uyku saatini erteleme davranışının altında yatan sebeplerden bir tanesinin uykunun ölümü çağrıştırıyor olması ve bu nedenle uykunun ertelenmeye çalışılan bir aktiviteye dönüştüğüdür. **Yöntem:** Bu hipotezi test etmek amacıyla 229 katılımcıdan ölüm korkusu, uyku saatini erteleme, hayat amacı, öz-kontrol ve sirkadiyen enerji düzeyi gibi değişkenler ile ilgili veri toplanmıştır. **Bulgular:** Yapılan biçimleyici analize göre erkek katılımcıların ölüm kaygılarının, uyku saatini erteleme davranışlarını anlamlı olarak etkilemekte olduğu bulunmuştur. Bu etki, öz-kontrol ve sirkadiyen enerji düzeyi gibi değişkenler kontrol edildikten sonra da istatistiksel anlamlılığını korumuştur. Kadın katılımcılar için ise anlamlı bir etki bulunmamıştır. **Tartışma:** Çalışmanın sonuçlarında gözlemlenen cinsiyet farklarına dair açıklamalar sunulmuş ve çalışmanın kısıtlılıkları ile gelecek çalışmalar için öneriler güncel literatürün ışığında tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** uyku, erteleme, ölüm kaygısı, sağlık, dehşet yönetimi

**SÖZEL BİLDİRİ 665:**

**BEN Mİ, DİĞERİ Mİ?: ÇOK DUYUMLU UYARIMIN YÜZ ALGISI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

*EVİRİM GÜLBETEKİN, ENES ALTUN, MUHAMMED NURULLAH ER, ARDA FİDANCI, YULET İLHAN, PAKİZE KESKİN, DİLARA STEENKEN*

*AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ*

**Özet:**

**Amaç:** Çalışmanın amacı insanların kendi yüzüne ve diğer yüze ilişkin algıları arasındaki bağlantıyı incelemektir. "Enfacement illüzyonu" kişinin kendi yüz algısının çok-duyumlu uyarım ile değiştirilebildiğini gösteren bir illüzyondur. Araştırmada yüz bölümünün, kişilik özelliklerinin, empati düzeyinin ve zihin okuma becerisinin enfacement illüzyonu üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmaya 34 üniversite öğrencisi (21erkek, 13kadın) katılmıştır. Eysenck Kişilik Envanteri, Kısa Semptom Envanteri, Gözlerden Zihin Okuma Testi, Sosyal Karşılaştırma Ölçeği ve Empati Ölçeği uygulanmıştır. Uyarıcılar: Katılımcılara izletilmek üzere hazırlanan yüz videolarında modelin yüzüne 3snlik sürelerle pamuklu çubukla dokunulmaktadır. Son aşamada modelin yüzüne bir enjektör yaklaştırılmaktadır. Deney öncesinde deneklerin yüz

fotoğrafları, videoda yer alan model fotoğraflarla morf programında birleştirilerek, katılımcıya %1-%100 benzeyen iki morf videosu hazırlanmıştır. Katılımcılardan videoda morf yüzün kendisine/diğerine benzemeye başladığı noktayı belirtmesi istenmiştir. Deneysel oturumda katılımcılar bilgisayar ekranının karşısına oturmuş ve sol ellerine galvanik deri tepkisi (GDT) sensörü yerleştirilmiştir. On saniye siyah ekran sunulduktan sonra model videoları gösterilmiştir. Çalışmanın bir oturumunda katılımcının yüzüne videodaki modelle eşzamanlı olarak dokunulmuş, diğer oturumunda ise eşzamansız olarak dokunulmuştur. Oturumların sonunda katılımcının morf değerlendirmesini tekrar yapması ve “enfacement ölçeğini” doldurması istenmiştir. Enfacement illüzyonu 1) morf değerlendirmesi 2) enfacement ölçeği 3) GDT ile ölçülmüştür. Katılımcıların eşzamanlı uyarımda, eşzamansız göre model yüz ile daha fazla yakınlık kuracağı ve “kendi yüz algısının” değişeceği beklenmektedir. **Bulgular:** Tekrarlı ölçümler için ANOVA, enfacement ölçek puanlarının eşzamanlı ve eşzamansız koşullar arasında anlamlı olarak değiştiğini göstermiştir  $F(1, 30)=8.03$   $p=.008$ . Benzer şekilde, iki koşulda karşıdaki yüze iğne yaklaştırıldığında katılımcıların farklı GDT tepkileri verdiği bulunmuştur  $F(1, 30)=7.23$   $p=.012$ . Eşleştirilmiş t-testi sonuçlarına göre morf fotoğraflarını değerlendirme puanları bakımından da eşzamanlı ve eşzamansız koşullar arasındaki fark anlamlı bulunmuştur  $t(32) = -2,62$ ,  $p=.02$ . Korelasyon analizleri ise Eysenck dışadönüklük puanı ( $r=.38$ ,  $p=.03$ ) ve gözlerden zihin okuma puanı ( $r=.43$ ,  $p=.01$ ) ile enfacement ölçümlerinin ilişkili olduğunu göstermiştir. Bulgular, karşıdaki yüze ve kendi yüzümüze ilişkin algılarımızın bağlantılı olduğuna, bunun çok-duyumlu uyarım ile değiştirilebileceğine ve bazı kişilik faktörleri ve sosyal becerilerle ilişkili olduğuna işaret etmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** yüz algısı, kendini yüzüne ilişkin algı, enfacement illüzyonu, çok-duyumlu uyarım

#### **SÖZEL BİLDİRİ 666:**

#### **ANNELERİN PSIKOPATOLOJİK BELİRTİLERİ İLE ÇOCUKLARIN DIŞSALLAŞTIRMA DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİDE ARACI ROL OYNAYAN MEKANİZMALAR**

CANSU ALSANCAK-AKBULUT\*, SEMA EREL-GÖZAĞAÇ\*\*, SİBEL KAZAK BERUMENT\*\*\*

\* ANKARA ÜNİVERSİTESİ

\*\* HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

\*\*\* ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

#### **Özet:**

**Amaç:** Ebeveynlerin psikopatolojileri çocukların psikolojik uyumları için risk oluşturan faktörlerden biridir. Annenin ruhsal belirtileri ile çocuğun sorun davranışları arasındaki ilişkide anneye özgü ve çocuğa özgü faktörler aracı rol oynamaktadır. Bu çalışmanın amacı annelerin psikopatolojik sorunlarının çocukların dışsallaştırma davranışları üzerindeki etkisinde rol oynayan aracı mekanizmaları incelemektir. Bu amaç doğrultusunda, annelerin aile içindeki duygu ifadeleri ve çocukların duygu düzenleme becerileri aracı değişkenler olarak ele alınmıştır. Annenin psikolojik belirtilerinin uyumsuz duygu ifadeleri aracılığıyla çocukların duygu düzenleme becerilerini, bu becerilerin de dışsallaştırma sorunlarını yordayacağı öngörülmüştür. **Yöntem:** Mevcut çalışmada 209 çocuğun annesi

katılımcı olarak yer almaktadır. Çocuklardan 102 tanesi kız, 103 tanesi erkek olup 4 çocuğun cinsiyetinin belirtilmediği görülmüştür. Çocuklar 4. sınıfta öğrenim görmektedirler. Annelerin psikopatolojik belirtileri “Kısa Semptom Envanteri”, duygusal ifadeler ise “Aile içi Duygusal İfade Envanteri” değerlendirilmiştir. Çocukların duygu düzenleme becerileri “Duygu Düzenleme Ölçeği”, dışsallaştırma sorunları ise “Güçler ve Güçlükler Ölçeği” ile ölçülmüştür. Dışsallaştırma sorunu, ölçekte yer alan “davranış sorunları” ve “hiperaktivite” alt ölçeklerinden elde edilen puanların toplamı ile değerlendirilmiştir. Etik izin ve Milli Eğitim Bakanlığı izni alınarak çocukların okulları ziyaret edilmiştir. 4. sınıf öğrencilerinin annelerinin dahil edildiği bu çalışmada öğretmenler aracılığıyla velilere kapalı bir zarf içinde gönüllü katılım formu ve ölçekler gönderilmiştir. Geri dönüş yapan veliler çalışmaya dahil edilmiştir. **Bulgular:** Yapılan aracılık analizleri sonucunda, annelerin ruhsal belirtileri ile çocukların dışsallaştırma sorunları arasındaki ilişkide annelerin olumlu duygu ifadeleri ve çocukların duygu düzenleme becerileri aracılık etmektedir. Daha detaylı olarak incelendiğinde, annelerin psikopatolojik belirtileri daha az olumlu duygu ifadelerini; bu da daha çok duygu düzenleme zorluğu üzerinden daha fazla dışsallaştırma sorununu yordamaktadır ( $p < .05$ ). **Tartışma:** Bulguların hem literatüre hem de alana önemli katkıları bulunmaktadır. Annelerin psikopatolojilerinin çocuklar üzerinde olumsuz etkilerinde hangi mekanizmaların rol oynadığını bilmek yapılacak olan müdahale çalışmaları için önemli rol oynamaktadır. Bulgular literatür ışığında tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** dışsallaştırma sorunları, psikopatoloji, duygu ifadesi, duygu düzenleme

## **SÖZEL BİLDİRİ 667:**

### **KADIN ARKADAŞLARIN PSİKOLOJİK İYİ OLUŞUMUZA ETKİSİ**

BUKET KILIÇER

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

#### **Özet:**

Sosyal ilişkilerin önemli bir parçasını oluşturan arkadaşlar insanın yaşamında oldukça önemli bir yere sahiptir. Çalışmalar arkadaşların sosyal, psikolojik ve fiziksel sağlığını üzerinde etkili bir role sahip olduğunu göstermektedir. Örneğin bazı çalışmalar insanın hangi yaşta olursa olsun arkadaş sahibi olmasıyla mutluluğu arasında bir ilişkiye işaret etmektedir. Amerika’da yapılan bir çalışmada kadınlara en çok birlikte zaman geçirmek istedikleri üç kişi sorulduğunda; % 64 oranında eşlerini, %67 oranında kızlarını/ annelerini ve %98 oranında ise bir kadın arkadaşlarını tercih edeceklerini belirtmişlerdir. Peki, kadınlar için arkadaşlığı farklılaştıran nelerdir? Kadınlar arası arkadaşlık ilişkisinin kadınlar tarafından nasıl deneyimlendiği, anlamlandırıldığı ve yaşamlarındaki etkileri anlamak literatürdeki temel eğilimlerden birini oluşturmuştur. Aynı zamanda feminist teorinin katkısı ile tıpkı diğer olgularda olduğu gibi kadınların arkadaşlık deneyimlerinin de kimliklerinin farklı bileşenleri tarafından nasıl şekillendiğini anlama çabaları da bir diğer eğilimi oluşturmuştur. Bu sunumda, kadınların arkadaşlık ilişkilerini kurma ve sürdürme biçimlerine dair mevcut çalışmalar iki ayrı kategori olarak ele almaya çalışacağım. Bunlardan ilkinin kadınlarla görüşmeler yapılarak ve/veya ölçekler kullanılarak elde edilen bilgiler ışığında arkadaşlık ilişkisinin kadınlar için ne anlama geldiğini anlamaya çalışanlar olarak düşünebiliriz. İkinci grup çalışmaları ise literatürdeki kadın arkadaşlığına dair

çalışmalara biraz daha eleştirel bir açıdan bakıp bu arkadaşlık ilişkisini etkileyecek keşişimsellikleri göz önünde bulundurmayı hedefleyenler olarak sunmaya çalışacağım. Alanyazındaki çalışmalara dayalı olarak psikolojik iyi oluşumuz üzerinde kadın arkadaşlarımızın nasıl farklı bir yere sahip olduğu ve bu ilişkinin terapötik etkileri olabileceği üzerine bir tartışma bu sunumun temel amacıdır.

**Anahtar Sözcükler:** kadın arkadaşlığı, psikolojik iyi oluş, feminizm ve psikoloji

**SÖZEL BİLDİRİ 668:**

## **TÜRKİYE’DE POST-MATERYALİSTİK DEĞERLER VE ETNİK KİMLİK ETKİLEşİMİ**

*AYDIN BAYAD<sup>\*</sup>, ERCAN şEN<sup>\*\*</sup>, KENAN ALPARSLAN<sup>\*\*\*</sup>*

*<sup>\*</sup> BİELEFELD ÜNİVERSİTESİ*

*<sup>\*\*</sup> ANKARA ÜNİVERSİTESİ*

*<sup>\*\*\*</sup> MUş ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ*

### **zet:**

**Amaç:** Dünya çapında beş yıllık periyodlarla yapılan Dünya Değerler Araştırması (DDA), hem bireylerin değer dönüşümünü incelemeyi hem de toplumsal ve bölgesel karşılaştırmalar yapmayı mümkün kılmaktadır. DDA’nın kuramsal arka planını oluşturan Kuşaklararası Değer Dönüşümü Kuramı’na göre, ekonomik güvensizlik ve maddi ihtiyaçların ortadan kalkması sonucu azalan varoluşsal güvenlik tehdidi bireysel ve kolektif düzeylerin her ikisinde de post-materyalist değerlere yönelimle sonuçlanmaktadır. Dolayısıyla, sanayileşmiş ve demokrasinin işlediği bölgelerde yüksek post-materyalistik ve düşük materyalistik değerler ortaya çıkarken; gelişmemiş bölgelerde farklı yönde bir eğilim ortaya çıkmaktadır. Bu araştırma DDA’ya dahil olduğu ikinci dalgadan itibaren (1990-1994) Türkiye’nin bölgesel gelişmişlik endekslerine rağmen genel post-materyalist ve materyalist eğilimle sürekli olarak çelişen durumunu açıklamak üzere gerçekleştirilmiştir. DDA araştırmaları boyunca Türkiye’de sorulmayan etnik kimlik değişkeninin post-materyalist değerler üzerinde diğer sosyo-yapısal değişkenlerden daha fazla etkili olacağı hipotezi ne sürülmüştür. **Yöntem:** alışmanın örneklemini yaşları 18-63 arasında değişen 372 katılımcı oluşturmaktadır. Ölçekler, kartopu örnekleme yöntemi ile ulaşılan katılımcılara evrimii anket siteleri aracılığıyla veya elden ulaştırılmıştır. Katılımcıların 163’ kendisini Türk, 173’ Kürt 44’u ise diğer olarak tanımlamıştır. Katılımcılara Demografik Bilgi Formu, Etnik Kimlik leği -EIS- ve Materyalizm-Postmateryalizm Envanterinden –MPME- oluşan anket formu uygulanmıştır. **Bulgular:** Tüm rnekleme ile yapılan regresyon analizi sonucunda MPME’yi sırasıyla etnik grup, cinsiyet, yaş, eğitim, gelir gibi demografik değişkenler; dindarlık ve politik yönelim sosyo-politik değişkenler ve son olarak EIS ile ölçülen sosyal kimlik tanımlaması yordamıştır. MPME ile etnik grup tanımlaması arasında yapılan ANOVA analizine göre, hem Kürtlerin hem de diğer etnik grupların MPME ortalamaları Türklere oranla daha yüksekken, diğer etnik grupların MPME ortalamaları Kürtlere oranla daha düşük bulunmuştur. Karşılaştırmalı regresyon analizi sonuçlarına göre, Türklerde MPME’yi eğitim pozitif, dindarlık ise negatif yönde yordamaktayken; Kürtlerde MPME’yi yalnızca sağ politik yönelim negatif yönde yordamaktadır. Diğer etnik gruplarda ise yalnızca yaş değişkeni

MPME'yi pozitif yönde yordamaktadır. **Tartışma:** Bu çalışmaya göre, Türkiye'deki modernizasyonun değerler üzerindeki etkisi etnik gruplara göre farklılaşmaktadır. Bulgular modernizasyon, değerler ve sosyal kimlik alanyazını çerçevesinde tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** post-materyalistik değerler, etnik kimlik, türkler, kürtler, modernizasyon

#### **SÖZEL BİLDİRİ 669:**

#### **ALGILANAN SOSYAL DESTEĞİN VE TRAVMA HAKKINDA PAYLAŞIM YAPMANIN TRAVMA SONRASI GELİŞİM ÜZERİNDEKİ YORDAYICI ROLÜ**

TUĞBA ÇAPAR\*, SAİT ULUÇ\*\*

\* ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ

\*\* HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

#### **Özet:**

**Amaç:** Travma Sonrası Gelişim kavramı, oldukça stresli yaşam olayları ile mücadelenin sonucunda ortaya çıkan olumlu bir dönüşüm olarak ifade edilmektedir. Deprem gibi doğal afetlerin yaşadığımız bu coğrafyadaki yaşanma sıklıkları ve yıkıcı sonuçları göz önünde bulundurulduğunda depremin kısa süreli etkileri kadar uzun vadeli etkilerinin de araştırılması önem kazanmıştır. Bu çalışma kapsamında depremden 16 yıl sonra depreme maruz kalan bölge halkının deneyimlemiş oldukları travma sonrası gelişim (TSG) ve bu olumlu dönüşümü yordayacağı düşünüldüğü algılanan sosyal destek ve travma hakkında paylaşma kavramları incelenmiştir. **Yöntem:** Çalışma kapsamında, yaşları 33 ile 58 arasında değişen 1999 Marmara depremini yaşamış Kocaeli'de yaşayan 187 kişiye (100 kadın, 87 erkek) ulaşılmıştır. Katılımcılara kartopu örneklem yöntemi ile ulaşılmıştır ve Demografik Bilgi Formu, Travma Sonrası Gelişim Ölçeği, Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, Travmatik Yaşantı/Deprem Yaşantısı Ölçeği ve Travma hakkında paylaşımları/kendilerini açmaları ile ilgili sorular sorulmuştur. Sosyal Desteğin ve Travma Hakkında paylaşımların TSG'yi ne ölçüde yordayacağını incelemek amacıyla Çoklu Regresyon Analizi yapılmıştır. **Bulgular:** Katılımcıların orta düzeyde TSG gösterdikleri bulunmuştur. TSG toplam puanda cinsiyete göre bir fark bulunmamasına rağmen TSG'nin alt boyutlarından olan kişisel güçlülük bileşeninde kadınların erkeklere kıyasla daha yüksek gelişim gösterdikleri bulunmuştur. Bununla birlikte Travmatik olayın şiddeti ile TSG'nin negatif yönde ilişkili olduğu görülmüştür. Regresyon analizine göre sosyal destek ve yaşanan travmatik olayı başkalarıyla paylaşmanın bir araya gelerek TSG'yi pozitif yönde yordadığı saptanmıştır. **Tartışma:** Travma hakkında konuşma eğiliminin ve kendini açmanın TSG ile ilişkisi bulunmuştur. Bu bulgu doğrultusunda psikososyal eğitimlerde bu bilgiye yer verilmesi sağlanabilir. Psikososyal tedavilerde ise kişinin kendini anlatabilmesi için uygun koşullar oluşturulabilir. Kişi eğer konuşmak istemiyorsa başka yollarla başından geçenleri anlatabileceklerinin (örn. yazarak) belirtilmesi uygun olabilir.

**Anahtar Sözcükler:** travma sonrası gelişim, algılanan sosyal destek, travma hakkında paylaşım yapma/kendini açma

#### **SÖZEL BİLDİRİ 670:**

## İÇ GÖÇ DENEYİMLEYEN ANNENİN ÇOCUĞUNU SOSYALLEŞTİRMESİNE AYRIMCILIK ALGISI VE KÜLTÜRLEŞME STRATEJİLERİNİN ETKİLERİ

SEVİM YILDIZ ASLAN, AHU ÖZTÜRK

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

### Özet:

**Amaç:** Dünyada yaşanan göç hareketlerinin bir sonucu olan kültürel uyum sorunu, sosyal bilimcilerin dikkatini göçmen ebeveynin çocuğuna kültürel bilgisini aktarma biçimine çekmiştir. Ebeveynin farklı kültürel grupların tarihsel miraslarını benimsemek hakkındaki düşüncelerine dair çocuğuna bilgilendirme biçimi olan kültürel sosyalleştirme; çocuğun kültürel uyumunu etkileyen bir ebeveynlik uygulamasıdır. Göçmenin kendi kültürleşme sürecini etkileyen ayrımcılık algısı ise, muhtemeldir ki çocuğuna ev sahibi kültür içinde yetiştirirken tercih ettiği sosyalleştirme biçimini belirler. Bu çalışmanın amacı, iç göç deneyimi olan annenin algıladığı ayrımcılığın ve kültürleşirken kullandığı stratejilerin; çocuğuna sosyalleştirme biçimini nasıl etkilediğini kültürel bir bakış açısıyla incelemektir.

**Yöntem:** Örneklemi Bursa iline son 10 yılda iç göç yoluyla gelen ve ergen (11-14 yaş) çocuğu olan anneler (N=206) oluşturmuştur. Göçmenin demografik bilgileri, kültürleşme stratejileri, kolektif ve bireysel ayrımcılık algısı ve çocuğuna uyguladığı kültürel sosyalleştirme uygulamaları ile ilgili sorulardan oluşan bir anket formu okul aracılığıyla annelere iletilmiştir. **Bulgular:** Bir dizi regresyon analizi sonucunda; annenin algıladığı ayrımcılığın ve kültürleşmenin çocuğuna sosyalleştirmesinde anlamlı katkılarına dair kanıtlar bulunmuştur. Buna göre, hem ev sahibi hem de köken kültürün birlikteliğinin benimsendiği bir sosyalleştirme biçimi olan çoğulculuğa dair iletişimin; göçmen annenin kolektif ayrımcılık algısınca pozitif ve marjinalleşme stratejisi ile ise negatif yönde yordandığı gözlenmiştir. Çocuğun kültürel uyumu açısından görece olumsuz birer kültürel sosyalleştirme biçimi olan çocuğu ev sahibi kültürün önyargısına hazırlama ve o kültürden olan kişilere karşı güvensizliğe teşvik etme ise; annenin ev sahibi gruptan algıladığı bireysel ayrımcılık ve ev sahibi gruba yakınlığı ifade eden asimilasyon stratejisince pozitif yönde açıklanmaktadır. **Tartışma:** Bu çalışma; annelerin göç sürecindeki ayrımcı deneyimlerini kültürel sosyalleştirme yolu ile çocuklarının ev sahibi grup ile kurgulayacağı ilişkisine yansıtılabileceğini göstermesi açısından önemlidir. Özelde kolektif ayrımcılık ve eşlik eden marjinalite; anneyi çocuğunun farklı kültürlerin bir arada yaşayamayacağını düşündürmeye, bireysel ayrımcılık ve eşlik eden asimilasyon ise çocuğuna sosyalleştirirken ev sahibi gruba karşı güvensizlik teşvikine ve tehdit içerikli iletişimine yol açmaktadır. Tartışma, bulguların kültürel ve sistemik yaklaşımla ele alınmasıyla yürütülecektir.

**Anahtar Sözcükler:** iç göç, kültürel sosyalleştirme, ayrımcılık algısı, kültürleşme stratejileri

### SÖZEL BİLDİRİ 676:

**BASTIRMA, YENİDEN DEĞERLENDİR, PAYLAŞ: ÖZGÜN OLABİLDİĞİNCE İYİ OL!**

EMİNE İNAN\*, EMİNE YÜCEL\*\*, DERYA KARANFİL\*

\* ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ

**Özet:**

**Amaç:** İçinde bulunduğumuz duygusal durumların üstesinden gelmek için hangi duygu düzenleme stratejilerini kullandığımız psikolojik sağlığımız üzerinde etkilidir. Mevcut çalışma kapsamında bu ilişkinin altında yatan mekanizmaları anlamak üzere özgünlük kavramına odaklanılmıştır. Özgünlük, bir kişinin günlük yaşamı içerisinde gerçek benliğini engellemeden ortaya koyması şeklinde tanımlanabilir. Özgün bir benliğe sahip olmak yaşam doyumu, özgüven ve öznel iyi oluş gibi olumlu psikolojik çıktılar üzerinde belirleyici rol oynar. Bu çalışmada ise özgünlüğün, duygu düzenleme stratejileri ile psikolojik sağlık arasındaki ilişkiyi açıklamadaki aracılık işlevi sorgulanmıştır. **Yöntem:** Çalışmaya 18-38 yaşları arasında 391 kişi (97 erkek, 294 kadın; *Myaş* = 21.5) katılmıştır. Katılımcılara demografik bilgi formu, Duygu Düzenleme Ölçeği, Kişilerarası Duygu Düzenleme Ölçeği, Özgünlük Ölçeği ve psikolojik sağlığı ölçmek için ise Pozitif ve Negatif Duygulanımlar Ölçeği, Epidemiyolojik Çalışmalar Merkezi-Depresyon Ölçeği ve Algılanan Stres Düzeyi Ölçeği verilmiştir. Son üç ölçekten kompozit bir “olumsuz psikolojik belirtiler” puanı hesaplanmıştır. **Bulgular:** Analiz sonuçlarına göre, bireysel düzeyde duygu düzenleme stratejilerinden bastırma ( $B = .10$ ,  $SE = .01$ , 95%  $CI$  [.07, .13]) ve kişilerarası duygu düzenleme stratejilerinden olumlu duyguyu paylaşmanın ( $B = -.16$ ,  $SE = .03$ , 95%  $CI$  [-.21, -.11]) özgünlük değişkeninin (tam) aracılığıyla psikolojik sağlık üzerindeki dolaylı etkisi anlamlıdır. Bireysel düzeydeki bir diğer duygu düzenleme stratejisi olan yeniden değerlendirme ile psikolojik sağlık arasındaki ilişkide ise özgünlüğün kısmi aracılık rolü üstlendiği tespit edilmiştir ( $B = -.07$ ,  $SE = .01$ , 95%  $CI$  [-.10, -.05]). **Tartışma:** Bu bulgular ışığında, belli duygu düzenleme stratejilerinin kişinin kendine karşı sahte değil de daha dürüst olmasını sağlayarak ruh sağlığı üzerinde koruyucu bir işlev üstlendiği söylenebilir. Olumsuz duyguları bastırmadan/yeniden gözden geçirerek düzenlemek ve olumlu duyguları da çevredeki insanlarla paylaşarak düzenlemek, kişinin gündelik yaşamını özbenliğine göre sürdürmesine olanak tanır. Çalışma bulguları kuramsal ve pratiğe dönük katkıları bağlamında tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** özgünlük, duygu düzenleme, kişilerarası, psikolojik sağlık

**SÖZEL BİLDİRİ 683:**

**MÜZMİN BEKARLAR: KENDİ BAKIŞ AÇILARIYLA (HAYATLA) İLİŞKİSİ**

DENİZ ASOLAR\*, BURAK DOĞRUYOL\*\*, İLKE SİNE EĞECİ\*\*\*

\*BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

\*\*ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ

\*\*\*BUDE PSİKOTERAPİ MERKEZİ

**Özet:**

**Amaç:** Dünyada müzmin bekarlık (singlehood) üzerine yapılan çalışmalar bu kişilere yönelik birçok kalıp yargı olduğunu (örn., acınası durumda oldukları, hayattan memnuniyetsiz oldukları, daha depresif ve kaygılı oldukları) göstermektedir. Buna karşın, literatürde yer alan sınırlı sayıda çalışma bazı çelişkili bulgular ortaya koymaktadır: bazı

araştırmalar bekar bireylerin daha fazla depresif semptom ve kaygı yaşadıklarını gösterirken; diğer bazı araştırmalarsa bunun tersi sonuçlar vermektedir. Bu çalışma, hiç evlenmemiş ya da şu an romantik ilişki içerisinde olmayan bireylerin, medeni durumlarını algılama biçimlerini ve buna bağlı olarak sahip oldukları sürekli depresyon ve kaygı düzeylerini incelemeyi amaçlamıştır. **Yöntem:** Bireylerin medeni durumlarını algılama biçimleri Olay Merkeziyeti teorisi (Centrality of Event) temel alınarak incelenmiştir. Buna göre, kişinin medeni durumunu hayatının merkezine koyarak, yaşam deneyimlerini ve hayatını olumsuz yönde değerlendirmesinin sergileyeceği sürekli depresyon ve kaygı düzeyi ile ilişkili olacağı düşünülmüştür. **Bulgular ve Tartışma:** Elde edilen bulgular, müzmin bekar kişilerin, evlenmiş/evlenmemiş ya da ilişki içerisinde olma/olmama durumlarını hayat deneyimlerinin merkezine yerleştirdikleri takdirde daha depresif ve kaygılı olduklarını göstermiştir. Dolayısıyla, bu kişilere yönelik bazı kalıp yargıların (kaygı ve depresyon düzeylerinin yüksek olması), ancak kişilerin kendi medeni durumlarını nasıl algıladıklarına bağlı uyum gösterdiği bulunmuştur. Bulgular, literatür çerçevesinde ve psikoterapi bağlamında tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** müzmin bekarlık, olay merkeziyeti, sürekli depresyon, sürekli kaygı

**SÖZEL BİLDİRİ 684:**

#### **EDİMSSEL KOŞULLAMA İLKELERİNİN EBEVEYNLİKTE KULLANIMI**

HALE ÖGEL-BALABAN

*BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ*

**Özet:**

**Amaç:** Ebeveyn ve çocuk arasındaki ikili ilişkilerde edimsel koşullama ilkeleri sıklıkla kullanılmaktadır. Bu araştırmanın amacı olumlu pekiştirme, olumlu ceza, olumsuz ceza ve dikkati geri çekme ilkelerinin Türkiye’de yaşayan ebeveynler tarafından kullanım sıklığını ve bu ilkelerin kullanımının ebeveynlerin cinsiyeti, yaşı, çocuğun yaşı ve ebeveynlerin öğrenme geçmişi (başka bir ifadeyle, katılımcıların kendi ebeveynlerinin her bir ilkeyi kullanım sıklığı) ile ilişkisini incelemektir. **Yöntem:** Türkiye’nin farklı şehirlerinde yaşayan, 18 yaşında veya daha küçük en az bir çocuğu olan 233 anne (*Ortyaş*= 35.23, *S* = 5.49, *ranj*= 23-56) ve 79 baba katılımcı (*Ortyaş*= 39.05, *S* = 6.72, *ranj*= 23-56) demografik bilgi formunu doldurduktan sonra olumlu pekiştirme, olumlu ceza, olumsuz ceza ve dikkati geri çekme ilkelerinin kullanım sıklığını 4’lü Likert tipi ölçekte değerlendirmişlerdir. Her bir ilkenin sıklık değerlendirmesinden sonra katılımcılardan o ilkenin kullanımına dair bir örnek vermeleri istenmiştir. Sonrasında katılımcılar kendi ebeveynlerinin o ilkeyi ne sıklıkta kullandığını 4’lü Likert tipi ölçekte değerlendirmişlerdir. **Bulgular:** Bulgular anne ve baba katılımcıların en sık olumlu pekiştirmeyi kullandığını göstermiştir. Bu ilkeyi sırasıyla olumsuz ceza, olumlu ceza ve dikkati geri çekme takip etmiştir. Anne katılımcıların olumlu pekiştirmeyi kullanım sıklığını, eğitim düzeyi ve öğrenme geçmişi yordamıştır. Olumsuz ceza ve dikkati geri çekmenin kullanım sıklığını ise yaş ve öğrenme geçmişi, olumlu cezanın kullanım sıklığını ise sadece öğrenme geçmişi yordamıştır. İlk çocuğun yaşı ve katılımcıların öğrenme geçmişi olumsuz cezanın baba katılımcılar tarafından kullanım sıklığını yordarken katılımcıların yaşı ve öğrenme geçmişi olumlu cezanın baba katılımcılar tarafından kullanım sıklığını yordamıştır. Anne ve baba katılımcıların en çok bir etkinlik

gerçekleştirmeyi olumlu pekiştireç, teknoloji kullanımını kısıtlamayı olumsuz ceza, ve çocuğa sevmediği bir iş yaptırmayı ise olumlu ceza olarak örnek gösterdikleri bulunmuştur. **Tartışma:** Edimsel koşullama ilkelerinin Türk anne ve babalar tarafından benzer şekillerde; fakat farklı yordayıcılar ile ilişkili olarak kullanıldığını gösteren bu bulgular, söz konusu ilkelerin çocuğun davranışları üzerindeki olası etkileri ve Türk kültürünün yapısı çerçevesinde tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** edimsel koşullama, ebeveynlik

**SÖZEL BİLDİRİ 687:**

**TÜRKİYE’DE YAŞAYAN EBEVEYNLERİN PAYLAŞIMCI EBEVEYNLİK DAVRANIŞLARI**

HALE ÖGEL-BALABAN\*, ŞEBNEM ALTAN\*\*

*\*BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*F.M.V. IŞIK ÜNİVERSİTESİ*

**Özet:**

**Amaç:** Günümüzde ebeveynler çocuk gelişimi/ebeveynlik hakkında bilgi edinmek, başka ebeveynlerden tavsiyeler almak ve arkadaşlarıyla bağlantı halinde olmak gibi çeşitli sebeplerle sosyal medyayı kullanmaktadırlar. Ayrıca, kendi çocuklarının fotoğraflarını sosyal medya platformlarında paylaşmaktadırlar. Yaygın olan bu davranış ‘paylaşımci ebeveynlik’ kavramının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de yaşayan ebeveynlerin paylaşımci ebeveynlik davranışlarının sıklığı ile yaş, eğitim düzeyi, sosyoekonomik düzey, algılanan sosyal destek, sürekli kaygı, ve çocuk yetiştirme davranışları arasındaki ilişkiyi incelemektir. **Yöntem:** Türkiye’nin farklı şehirlerinde yaşayan 10 yaşında ve/veya daha küçük en az bir çocuğu olan ve Facebook kullanan 332 anne katılımcı (*Ortyaş* =34.55, *S* = 5.44, *ranj* =20-48) sırasıyla demografik bilgi formu, sosyal medya kullanım sıklığına ve amaçlarına dair maddeler içeren Sosyal Medya Kullanım Ölçeği, Sürekli Kaygı Ölçeği Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği’ni çevrimiçi olarak tamamlamışlardır. **Bulgular:** Bulgular katılımcıların % 80’inin çocuklarının fotoğraflarını Facebook’ta paylaştığını göstermiştir. Bu davranışın yaş ve sosyoekonomik düzey ile ilişkili olmadığı, eğitim düzeyi ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca ebeveyn sıcaklığı ve algılanan sosyal desteğin fotoğrafların paylaşım sıklığını yordadığını gösterilmiştir. Fotoğrafların içeriğinin en sık doğum günü, yılbaşı gibi özel günler (%61), birlikte yapılan geziler ve tatiller (52%), ve akraba, aile ile birlikte olunan anlar (47%) olduğu bulunmuştur. Çocuklarının fotoğraflarını paylaşmayan ebeveynlerin en sık belirttikleri paylaşmama nedenleri çocuklarının yaşantılarının onlar için özel olduğu (%61) ve Facebook’ta fotoğraf paylaşmayı güvenli bulmadıkları (59%) olarak gösterilmiştir. **Tartışma:** Türkiye’de yaşayan ebeveynler arasında yaygın olan çocukların fotoğrafını paylaşma davranışının sıklığı eğitim düzeyi, ebeveyn tutumu ve algılanan sosyal destek ile ilişkilidir. Bu bulgu, ebeveynlerin sosyal medyayı sıklıkla kullanmaları sonucu son yıllarda ortaya çıkan paylaşımci ebeveynlik kavramı çerçevesinde tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** sosyal medya, paylaşımci ebeveynlik, ebeveyn tutumları

**SÖZEL BİLDİRİ 689:**

## OBSESİF KOMPULSİF BOZUKLUKTA GÖRÜLEN İSTEM DIŞI DÜŞÜNCELERİN İÇERİK ALT TÜR VE ÖZELLİKLERİNİN KLİNİK ÖRNEKLEMDE İNCELENMESİ

MÜJGAN İNÖZÜ\*, A. BİKEM HACİÖMEROĞLU\*\*, KAMİL NAHİT ÖZMENLER\*\*\*, BUSE SENCAN\*, BURCU YILDIRIM\*

\*HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

\*\*GAZİ ÜNİVERSİTESİ

\*\*\*SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ

### Özet:

**Amaç:** Zihinde istem dışı olarak birden bire beliren, bireyde belirgin bir sıkıntı ve karşı koyma dürtüsüne neden olan girici düşünce, dürtü ve imgeler OKB'nin en belirgin özelliğini oluşturmaktadır. Bu çalışma kapsamında OKB'ye sahip bireylerde istem dışı düşüncelerin içerikleri ve görülme sıklıkları, imge/düşünce/dürtü olarak hangi formda yaşandığı, düşüncelerin tetikleyicileri ve düşünceleri kontrol etme çabası gibi özellikler incelenerek istem dışı düşüncelerin deneyimlenmesine ilişkin niteliksel ve niceliksel bilgi toplanması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Gülhane Tıp Akademisi (GATA) Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalına başvuran, 18-65 yaş arasında, DSM-IV tanı ölçütlerine göre OKB tanısı alan 45 olgu araştırmanın örneklem grubunu oluşturmaktadır. Bütün katılımcılara farklı tür istem dışı düşünceleri değerlendirmek amacıyla geliştirilen yarı yapılandırılmış bir görüşme formu olan Zihinde İstem Dışı Beliren Düşünceler Uluslararası Görüşme Formu uygulanmıştır. **Bulgular:** OKB'ye sahip bireylerle yapılan klinik görüşmeler istem dışı düşünce türleri ve düşüncelerin alt temaları hakkında detaylı bilgiler sağlamıştır. Yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler betimsel nitel analiz kapsamında değerlendirilmiştir. Yapılan analizlerin sonucunda en çok sıkıntı veren istem dışı düşüncelerin bulaşma/kir/hastalık temalı düşünceler (%39.5) ve ardından katılımcıya özgü istem dışı düşünceler (%18.6) olduğu bulunmuştur. İstem dışı düşüncelerin tetikleyicileri incelendiğinde kişi için en rahatsız edici düşüncenin ağırlıklı olarak dışsal bir tetikleyici ile harekete geçti saptanmıştır. Düşüncelerin hangi formda yaşandığı incelendiğinde OKB hastalarının çoğunlukla bunları düşünce formunda (%55) yaşadığı görülmüştür. Ardından sırasıyla his (%19.4), görüntü (%12.8), dürtü (%12.8) formlarında istem dışı düşüncelerin yaşandığı bulunmuştur. OKB hastalarının istem dışı düşüncelerini kontrol etmede yaşadıkları başarısızlık deneyimleri incelendiğinde ise katılımcılarının %62'sinin düşüncelerini kontrol etmede başarısız olduklarını bildirdikleri görülmüştür. **Tartışma:** Mevcut araştırmanın bulguları alan yazını destekleyen sonuçların yanı sıra OKB'de önemli bir role sahip olan istem dışı düşüncelerin anlaşılmasında son derece önemli sonuçlar ortaya koymuştur. Heterojen yapısıyla dikkat çeken OKB'nin içerdiği farklı temalardaki istem dışı düşüncelerin incelenmesinin, hastalığın tanı, gidişat ve tedavi sürecinde oldukça yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** istem dışı düşünceler, obsesif kompulsif bozukluk, obsesyon

**SÖZEL BİLDİRİ 691:**

**TATİL ANILARININ HATIRLANMASI: TEKRARLANAN OLAYLARA DAİR BELLEK SÜREÇLERİ**

BERİVAN ECE<sup>\*</sup>, AYTEN BİLGİN<sup>\*\*</sup>, SAMİ GÜLGÖZ<sup>\*\*\*</sup>

<sup>\*</sup>MEF ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*</sup>İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*\*</sup>KOÇ ÜNİVERSİTESİ

## Özet:

**Amaç:** Otobiyografik bellek araştırmaları çoğunlukla duygusal, bir kerelik, ilk veya son ya da yaşam değişikliklerine neden olan önemli olaylara odaklanmaktadır. Oysa günlük hayatımızda paylaştığımız anılarımızın bir kısmı sinemaya gitmek, tatile çıkmak, doktora gitmek gibi tekrarlanan olaylardan oluşmaktadır. Bu çalışmanın amacı, tekrarlanan olaylara dair bellek süreçlerini inceleyerek literatüre katkıda bulunmaktır. Bu amaçla tatil anıları incelenmiştir. **Yöntem:** Toplam 57 (25 erkek;  $Ort_{yaş} = 21.8$ ,  $SS = 2.0$ ) genç yetişkin beş farklı tatil anısını anlatmıştır: *son*, *ilk*, *farklı*, *tipik* ve *rastgele* bir tatil. Anlattıkları her anıyı önem, duygu yükü, canlılık, detay ve konuşma sıklığı açısından değerlendirmişlerdir. Ayrıca kafalarındaki *tatil taslağını* ve kontrol amaçlı tatil dışında rastgele bir anı anlatmışlardır. **Bulgular:** İlk olarak rapor edilen tatil taslaklarının ana özellikleri incelenmiş ve 13 özellik belirlenmiştir. Her anı tipinin bu taslak özellikleriyle ne kadar örtüştüğü incelenmiş ve anı tipleri örtüşme derecelerine göre yüksekte düşüğe doğru şu şekilde sıralanmıştır: *son*, *rastgele*, *tipik*, *ilk* ve *farklı*. Birbirleriyle kıyaslandıklarında sadece *son* tatil anılarının *ilk* ve *farklı* anı tiplerinden anlamlı derecede daha fazla taslakla örtüştüğü görülmüştür. Beş anı tipi olay özellikleri açısından karşılaştırılmıştır. Bulgular *farklı* tatil anısının diğer tüm anı tiplerinden daha olumsuz, önem açısından ise *son* ve *herhangi bir* anıdan daha düşük değerlendirildiğini göstermiştir. Canlılık açısından *ilk* tatil anıları *son*, *tipik* ve *rastgele* anı tiplerinden anlamlı derecede daha düşük değerlendirilmiştir. *Farklı* tatil anısının ise *son* tatil anısından daha canlı hatırlandığı görülmüştür. Ayrıca *son* tatil anıları tüm anı tiplerinden, *ilk* tatil anısının ise *farklı* tatil anısından daha detaylı hatırlandığı saptanmıştır. Son olarak, katılımcılar *son* ve *rastgele* tatil anıları hakkında *ilk* ve *farklı* anı tiplerine kıyasla daha sık konuştuklarını belirtmişlerdir. **Tartışma:** Tekrarlanan yaşam olaylarından herhangi bir tanesi sorulduğunda kişilerin taslakla örtüşen tipik bir örnek hatırladığı öne sürülmüştür. Tekrarlanan bir olay tipinin farklı örneklerinin ve olay taslağının gittikçe *son* deneyime benzediğinin gözlemlenmesi üzerine taslakların deneyimler sonucu güncelleniyor olabileceği tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** bellek, otobiyografik bellek, tekrarlanan olaylara dair bellek süreçleri

**SÖZEL BİLDİRİ 695:**

**YA SONRA? HİV'LE YAŞAYAN BİREYLERİN VİRÜS SONRASI DENEYİMLERİ: NİTELİKSEL BİR ARAŞTIRMA**

BERK CAN ÜNSAL

ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

## Özet:

HİV'le yaşayan eşcinsel bireylerin psikolojik sağlıklarının pek çok psikolojik, sosyal ve

kültürel faktörden etkilendiği bilinmektedir. Bu bireyler gerek cinsel yönelimleri gerekse virüse atfedilen kültürel anlamlar nedeniyle sıklıkla damgalama ve ayrımcılığa maruz kalmakta, bu da hastalık deneyimini ve baş etme mekanizmalarını olumsuz etkilemektedir. Öte yandan, literatürdeki araştırmaların çoğunlukla Batı kültüründe yaşayan HIV+ bireylerin hastalık deneyimlerini anlamaya odaklandığı, Batı toplumlarıyla keskin şekillerde ayrışabilen farklı kültürlerdeki deneyimlere sınırlı bir şekilde yer verdiği görülmektedir. **Amaç:** Bu bağlamda bu araştırmanın amacı çoğunlukla toplulukçu değerlerin ve İslami normların benimsendiği Türkiye’de HIV+ eşcinsel erkeklerin hastalık sürecine ilişkin deneyimlerini psikolojik, toplumsal ve kültürel bir perspektiften anlamak olarak belirlenmiştir. **Yöntem:** Bu amaçla Ankara ve İstanbul’da HIV+ 5 eşcinsel erkekle yarı yapılandırılmış ve yaklaşık bir saat süren görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler ses kayıt cihazıyla kaydedilmiş, transkriptleri çıkarılmıştır. **Bulgular:** Son olarak elde edilen veriler Yorumlayıcı Fenomonolojik Analiz (YFA) yöntemiyle çözümlenmiştir. Sonuçlar katılımcıların tanı aldıkları dönemde durumlarını mantıksal bir çerçeveye oturtmaya çalışarak duygu ifadesi göstermekten özellikle kaçındığını ortaya koymaktadır. Öte yandan, katılımcılar tanı sonrası süreçte suçluluk, kaygı, umutsuzluk gibi yoğun duygular yaşadıklarını; kişiliklerinde, dünyaya bakışlarında ve cinsel ve günlük yaşam pratiklerinde olumlu ve/ya olumsuz değişimler olduğunu belirtmişlerdir. Üçüncü olarak tüm katılımcılar sağlık hizmetlerine erişimde, sosyal etkileşimlerinde ve iş yerlerinde ayrımcılığa uğradıklarını ve HIV statülerini ve/ya cinsel yönelimlerini toplumsal baskı görmemek, kısıtlanmamak adına gizli tuttuklarını rapor etmişlerdir. Ek olarak sosyal destek, diğer HIV+ bireylerle tanışmak, HIV konusunda bilgilenmek/bilinçlenmek ve özgecil davranışlar katılımcılar tarafından süreç içerisinde koruyucu faktörler olarak ifade edilmiştir. Son olarak katılımcıların büyük çoğunluğu HIV statülerinden dolayı psikolojik desteğe/psikoterapiye ihtiyaç duymadıklarını, psikoloğa giderlerse HIV statülerini paylaşılabileceklerini ancak psikoloğun HIV statülerinden dolayı yanlı bir tutum sergileyebileceğini belirtmişlerdir. Söz konusu bulgular Türkiye’de HIV+ eşcinsel erkeklerin gerek cinsel yönelimleri gerekse hastalığa ilişkin önyargılar nedeniyle çeşitli psiko-sosyal zorluklar yaşadıklarını ortaya koymaktadır. **Tartışma:** Bu bulgular Türk kültürünün kendine özgü değerleri ışığında tartışılacak ve kültüre duyarlı psiko-sosyal müdahale programları için önerilerde bulunulacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** hiv/aids, eşcinsel, psikososyal, kültürel duyarlılık, niteliksel

**SÖZEL BİLDİRİ 696:**

**DEPREMLER VE EV YANGINLARI İÇİN AFET HAZIRLIĞINI ARTTIRMAYA KÜLTÜRLER ARASI BİR BAKIŞ**

HELENE JOFFE\*, HENRY W. W. POTTS\*, TIZIANA ROSSETTO\*, CANAY DOĞULU\*\*, ERVİN GÜL\*\*\*, GABRIELA PEREZ-FUENTES\*

\* UNIVERSITY COLLEGE LONDON

\*\* BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ

\*\*\* BAĞIMSIZ ARAŞTIRMACI

**Özet:**

**Amaç:** Afet alanında, çoklu-tehlike hazırlığını arttırmaya yönelik toplumsal müdahalelere oldukça ihtiyaç duyulmaktadır. Bunların etkili olabilmesi ve afet politikalarını bilgilendirmesi için müdahale çalışmalarının afet psikolojisi ve davranış değişikliği yazınına dayanan kuramsal temelli ve güçlü yöntemli olması önemli bir gerekliliktir. Ancak, ilgili yazında kuramsal ve yöntemsel arka planı sağlam çalışmaların eksik olduğu görülmektedir. Bu eksikliği gidermek amacıyla Seattle, Amerika ve İzmir, Türkiye’de yaşayan yetişkinlerle çoklu-tehlike odaklı boylamsal, kültürler arası bir müdahale çalışması yürütülmüştür. **Yöntem:** Ön test-son test desenine sahip bu kontrollü müdahale çalışmasında, deprem ve ev yangını hazırlığını arttırmaya yönelik *fix-it* isimli müdahalenin boylamsal etkililiği davranış değişikliğinin incelendiği 12. ay takip ölçümleriyle değerlendirilmiştir. Müdahale grubu, deprem ve yangınlara hazırlık üzerine evde eşyaların sabitlenmesi ve düzenlenmesine odaklanan altı saatlik bir çalışmaya katılırken; kontrol grubu çalışmaya katılmamıştır. Sonuç ölçümü olarak, deprem ve yangın hazırlığı ile ilgili gözlem ve öz bildirime dayalı hazırlıklı olma maddeleri kullanılmıştır. Öz yeterlik, algılanan sonuç, güven, yolsuzluk, güçlendirme, kaygı ve sosyal dayanışma gibi psikososyal değişkenlerin hazırlıklı olmadaki yordayıcı rolü de araştırılmıştır. **Bulgular:** Çalışma bulgularına göre, *fix-it* müdahalesi her iki kültürde de hazırlığı teşvik etmekte etkili olmuştur. Bu etkinin, Seattle’a göre İzmir’de anlamlı derecede daha yüksek olduğu bulunmuştur. Hem deprem hem de ev yangını hazırlığı için, her iki şehirdeki müdahale grubu da anlamlı bir artış göstermiştir. Deprem hazırlığı için İzmir’deki etkinin Seattle’dakine kıyasla anlamlı derecede daha yüksek; ev yangını hazırlığı içinse Seattle’daki etkinin İzmir’dekine kıyasla anlamlı derecede daha yüksek olduğu bulunmuştur. İlginç olarak, İzmir’de kontrol grubu katılımcılarının genel ve deprem hazırlığı seviyelerinde anlamlı bir artış gözlenmiştir. Ayrıca, her iki kültürde de sonuç beklentisi ve ev sahibi olmanın genel hazırlıklı olma değişikliğini yordadığı bulunmuştur. **Tartışma:** Bu çalışma; boylamsal, kontrollü, çoklu-tehlike odaklı ve kültürler arası ilk müdahale çalışması olmasıyla ön plana çıkmaktadır. Bulgular, toplumların afet hazırlığını arttırmaya yönelik müdahale programlarının tasarlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi konularına görgül bir bakış açısı getirmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** afet hazırlığı, deprem, ev yangını, kültürler arası müdahale, davranış değişikliği

## **SÖZEL BİLDİRİ 701:**

### **MÜZAKERE SIRASINDA KARAR VERMEYE SOSYAL KİMLİĞİN ETKİSİ**

AYŞE BÜŞRA TOPAL

*SABANCI ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Sosyal kimlik bulunduğu bağlama göre bireylerin algı ve davranışlarını etkilemektedir. Sosyal kimliklerin sıklıkla siyasi, toplumsal, gruplar ve bireyler arası uyuşmazlıklarda (conflict) da süreçteki dinamiklerden biri olarak ortaya çıktığı görülür. Bu sebeple, uyuşmazlık ve uyuşmazlık çözümü süreçlerinde de etkin olması beklenir. Bu çalışma bireylere sosyal kimlikleri hatırlatıldığında bunun bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olan müzakere (negotiation) sırasındaki karar alma mekanizmalarını nasıl etkilediğini

incelemektedir. **Yöntem:** Deneysel yöntem kullanılan çalışmada, belirli bir sosyal kimlikle ön-hazırlama ile uyarılan katılımcılar (N=81) müzakere sırasında kazanç ve kayıp gibi iki şekilde çerçevelendirilen hikayelerde risk-alma veya riskten-kaçınma davranışları üzerinden kontrol grubuyla (N=83) karşılaştırıldı. Davranışların olası değişimlerini gözlemlemek için iş, siyaset ve okul gibi farklı müzakere bağlamlarının olduğu hikayeler sunuldu. Takiben, Grup Bütünleşme ölçeğinin ilgili sosyal kimliğe adapte edilmiş hali manipülasyon kontrolü için kullanıldı. **Bulgular:** Sosyal kimlikleri hatırlatılan katılımcıların her bağlamda daha kayıp-kaçınma tavrı almaları beklenmektedir. Çalışma sonuçları üç bağlamların kayıp ve kazanç versiyonlarının hiçbirinde gruplar arasında kayıp-kaçınma davranışında fark olmadığını gösterdi. **Tartışma:** Hipotezlerin desteklenmemesi ön-hazırlama manipülasyon metodunun ve manipülasyon için kullanılan sosyal kimliğin etkinliği, sosyal kimlik etkisini açığa çıkartacak bazı bağlam-sosyal kimlik-anahtar noktaların hikayede zayıf kalması olasılığı şeklindeki açıklamalar üzerinden tartışıldı. Çalışmanın katkıları literatür bağlamında değerlendirildi.

**Anahtar Sözcükler:** sosyal kimlik, karar alma, kayıp- kaçınma, ön-hazırlama, müzakere

## **SÖZEL BİLDİRİ 702:**

### **NESNE VE SAYI BÜYÜKLÜKLERİNDE DİKKAT LATERALİZASYONU**

*HEDİYE YALÇINER, FEYZA ACAR, TUBA YARDIM, HAKAN ÇETİNKAYA*

*ANKARA ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Giriş:** Sayısal büyüklüklerin uzamsal organizasyonu ve zihinsel temsili genel olarak Zihinsel Sayı Doğrusu (MNL) metaforu ile betimlenmektedir. Buna göre sayısal semboller soldan sağa doğru artan bir doğru üzerinde yer almaktadır. Evrensel bir bilişsel strateji olarak, sayıların uzamsal temsili, insan ve hayvanlarda davranışsal çalışmalar ve beyin görüntüleme çalışmaları ile gösterilmektedir. Yakın zamanlarda yapılan çalışmalarda zihinsel sayı doğrusu boyunca sayısal semboller ve dikkatin rolü incelenmiştir. Öte yandan, sayısal olmayan büyüklüklerin uzamsal temsili dikkatin rolüne ilişkin bir çalışmaya rastlanamamıştır. **Amaç:** Sunulan çalışmada sayısal olmayan büyüklüklerin uzamsal temsili yönetici dikkatin rolünün, farklı büyüklükteki nesne çizimleri ve farklı büyüklükteki nesne isimleri kullanılarak, incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışma, kullanılacak olan uyarıcıları belirlemek ve kullanılması planlanan deneyin çalışabilirliğini test etmek amacıyla gerçekleştirilen 2 ön çalışmadan ve 1 ana çalışmadan oluşmuştur. Ana çalışmada son iki ölçümde gruplar arası olmak üzere 3 (fark: büyük, küçük, orta) x 2 (boyut: büyük, küçük) x 2 (yön: sağ, sol) x 2 (yönerge: büyük-bul, küçük-bul) x 2 (uyarıcı tipi: görsel yazılı)'lık deney deseni uygulanmıştır. Çalışma yazılı/görsel küçük-bul, yazılı/görsel büyük-bul olmak üzere gruplar-arası 4 görev koşulundan oluşmuştur. Görevler katılımcılardan sağda veya solda belirecek büyük/ küçük nesnenin odaklandıkları nesneyle aynı veya farklı olduğunu olabildiğince hızlı tespit etmelerine yöneliktir. **Bulgular:** Yapılan analizler sonucunda, nesne büyüklüğü ile verilen yönerge arasındaki ve nesne büyüklüğü, test uyarısının sunulduğu yön ve verilen yönerge arasındaki etkileşim etkilerinin anlamlı olduğu görülmüştür. **Tartışma:** Sunulan çalışmada MNL metaforu ile açıklanan, sayıların soldan sağa doğru giderek artan biçimde temsil edilmesinin, sayısal

olmayan büyüklükler için de geçerli olduğu ortaya konmuştur. Bunun da insanoğlunun sayıları icat etmesinden çok daha ince büyüklükleri işlemek üzere evrilmiş bir beyin mekanizmasına sahip olduğu, aynı mekanizmanın sayılar için bir bilişsel stratejiye temel oluşturduğu düşünülmektedir. Ek olarak, büyüklüklerin uzamsal temsilde yönetici dikkatin rol oynadığı; büyük nesne ve nesne isimlerinde dikkati sağa doğru yönlendirdiği ortaya konmuştur.

**Anahtar Sözcükler:** dikkat, zihinsel sayı doğrusu, sayısal olmayan büyüklükler

**SÖZEL BİLDİRİ 705:**

## **YAS SÜRECİNE İLİŞKİN SOSYAL TEMSİLLER ÜZERİNE NİTELİKSEL BİR ÇALIŞMA**

*BÜŞRA BAHAR BALCI, LEMAN KORKMAZ*

*BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ*

**Özet:**

**Amaç:** Sosyal temsiller halihazırda bildiğimiz şeyleri anlamak ve onları iletmek için kullanılan bir yoldur. Bu araştırmanın amacı ise yas süreciyle ilgili sosyal temsillerin araştırılmasıdır. **Yöntem:** Bu amaçtan yola çıkılarak 2 çalışma deseni oluşturulmuştur. Çalışma 1 için Türkiye’de sıklıkla kullanılan 3 tane internet sözlüğü (Ekşi Sözlük, Uludağ Sözlük ve Instela) seçilmiştir. Bu sözlüklerdeki “yas” başlığı altına yazılmış girdiler toplanmış ve konu ile ilgili olan 171 tane girdi seçilmiştir. Bu girdiler araştırmacılar tarafından ayrıntılı bir şekilde incelenerek anlamlı tematik birimlere ayrılmıştır. Çalışma 2 için ise internet üzerinden uygulanan bir anket aracılığıyla katılımcılara “Lütfen “yas” dendiğinde aklınıza gelenleri yazınız.” sorusu sorulmuştur. Bu soruya cevap veren 93 katılımcının cevapları yukarıdakine benzer şekilde toplanmış, araştırmacılar tarafından ayrıntılı bir şekilde incelenmiş ve yine anlamlı tematik birimlere ayrılmıştır. **Bulgular:** Yapılan niteliksel analiz sonucu her iki çalışmada da ortak olarak bulunan 7 ana tematik birime ulaşılmıştır. Bu tematik birimler “Yas Sürecindeki Davranışsal Tepkiler”, “Yas Sürecindeki Duygusal Tepkiler”, “Yas Sürecindeki Bilişsel Tepkiler”, “Yasa İlişkin Olumlu Atıflar”, “Yas Sürecindeki Psikolojik/ Patolojik Tepkiler”, “Yas Sürecini Tanımlayıcı/ Betimleyici İfadeler” ve “Kolektif Yas” olarak adlandırılmıştır. Bunlara ek olarak Çalışma 1’de “Yas Sürecinin Sanattaki Yansımaları/ Yasın Sanatla İfade Edilmesi” ana tematik birimine ulaşılmıştır fakat aynı temaya Çalışma 2’de ulaşılamamıştır. **Tartışma:** Bu çalışma bireylerin yas süreçlerine dair sahip oldukları sosyal temsilleri nitel bir desen kullanarak bulmayı amaçlayan bir çalışma olmuştur. Şimdiye kadar yasa ilişkin yapılan çalışmaların genellikle kişilerle yapılan mülakatlara dayandığı göz önünde bulundurulduğunda bu çalışma internet sözlüklerini kullanması ve bireylere konuyla ilgili direk soru sorması açısından literatürdeki diğer çalışmalardan farklılaşmaktadır. Ayrıca, Türkiye’de yasin sosyal temsillerine dair daha önce yürütülen bir çalışma olmadığı için, bu çalışmanın alan yazına katkı sunacağı düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** yas süreci, sosyal temsiller, internet sözlükleri, niteliksel çalışma

**SÖZEL BİLDİRİ 708:**

## **POST-YAPISALCI BİR YAKLAŞIM OLARAK NARRATİVE TERAPİ VE DIŞSALLAŞTIRMA**

## UYGULAMALARI

İCLAL ESKİOĞLU AYDIN

*İNSULA PSİKOLOJİ*

### Özet:

Psikoloji, diğer sosyal bilimlerde olduğu gibi yapısalcı ve post-yapısalcı yaklaşımlardan etkilenmiştir. Yapısalcı yaklaşımda, insan değişmez bir “içsel benliğe” ve içsel yapılara sahip olarak görülürken; post-yapısalcı yaklaşım, insanın kimliğinin, sürekli surette değiştiğini, kurduğu ilişkiler ile şekillenmeye devam ettiğini öne sürer. Yapısalcı yaklaşıma göre, bireyin “sağlıklı” olarak kabul edilen şekilde davranması, iyi işleyen içsel yapılara; “sağlıklı olmayan” şekilde davranması ise bu içsel yapıdaki bir bozukluğa işaret eder; terapistin rolü ise bu bozukluğu tespit edip, bu bozukluğa uygun tedavi planı çıkarmaktır. Post-yapısalcı yaklaşım, “sağlıklı” olanın ve “norm” olarak kabul edilenlerin, tarih, kültür, toplum ve daha geniş güç ilişkileri bağlamında nasıl belirlendiğine ve bunların kişi üzerindeki etkilerine odaklanır; terapist ise problem olarak tanımlanan ifadeleri, kişinin içsel benliğine değil, tarihe, kültüre konumlandırır ve bu yapıların kişinin hayatı üzerindeki etkilerini daha geniş bağlamlarda anlamaya çalışır. Çoğunlukla, narrative terapi uygulamalarında terapi süreci, zorunlu olmazsa da, temel tekniklerden biri olan dışsallaştırma konuşmalarıyla başlatılabilir. Dışsallaştırma konuşmalarında, kişiden problemin kendi “deneyime yakın” ifadesini bulması istenir ve odağa kişinin dili alınır. Dışsallaştırma süreci probleme karşı pozisyon belirleme, gerekçelendirme ve kişinin değer verdiği “amaçlı durumlar”ın konuşulmasıyla sürdürülür. Dışsallaştırma süreci alternatif hikayelere kapı aralar ve terapi sürecinde kullanılacak diğer uygulamalara zemin oluşturur. Bildiride, Narrative terapinin felsefi çerçevesinin terapide nasıl işlediği farklı vakalarda kullanılan dışsallaştırma uygulamalarıyla tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** post-yapısalcı yaklaşım, narrative terapi, dışsallaştırma uygulamaları

### SÖZEL BİLDİRİ 709:

#### **CİNSEL ŞİDDET SUÇU FAİLLERİNİN İDAMINA YÖNELİK TUTUMLARDA CİNSİYETÇİLİK, TECAVÜZ MİTLERİ VE NAMUS KÜLTÜRÜNÜN ROLÜ**

METE SEFA UYSAL, EMİR ÜZÜMÇEKER, İNCİ BOYACIOĞLU

*DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ*

### Özet:

Bu araştırmanın amacı son zamanlarda sıkça tartışılan ve pek çok sosyo-politik cephe yaratan idam meselesine yönelik sosyal psikolojik bir bakış geliştirmek ve bu doğrultuda cinsiyetçiliğin, namus kültürünün ve tecavüz mitlerinin, idama yönelik tutumlar üzerindeki etkisini incelemektir. Türkiye gibi namus kültürlerinde, kültürün getirdiği normlar kadının başta cinsel davranışları olmak üzere pek çok davranışı üzerinde kontrol sağlarken bir yandan da kadının namus kültürünün getirdiği sınırları ihlal etmesi durumunda, namusu onarmak adına birtakım gereklilikleri tanımlar. Geleneksel bir bakış açısıyla, tecavüz suçu faillerine yönelik idam cezası talep etmek kadına yönelik şiddeti azaltmaya yönelik bir talep gibi görünse de aile namusunu onarmanın hukuk üzerinden tanımlanmış ve

meşrulaştırılmış bir yoldur. Bu doğrultuda bu çalışmada idam cezası talebinin, kadın üzerindeki kontrol ve şiddeti arttıran geleneksel namus anlayışını derinleştireceği öne sürülmektedir. Bu teorik arka plandan hareketle idam cezasına yönelik tutumların, tecavüz mitleri, cinsiyetçilik ve namus kültürünün kabulü ile yakından ilişkili olduğuna inanılmaktadır. Bu doğrultuda korumacı ve düşmanca cinsiyetçiliğin, tecavüz mitlerinin ve namus kültürünü kabul düzeyinin, idama yönelik tutumları yordayıp yordamadığını test etmek amacıyla her iki cinsiyet için de ayrı ayrı (167 kadın ve 112 erkek) çoklu regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Kadın örneklemini için regresyon analizi anlamlı çıkarken ( $F(4,162)=8.609, p <.000$ ) faillerin idam cezasına yönelik tutumlarının korumacı cinsiyetçilik tarafından anlamlı bir şekilde yordandığı bulunmuştur ( $\beta = .35, p <.005$ ). Erkek örneklemini için regresyon sonuçlarına bakıldığında dört bağımsız değişkenin varyansın yüzde 28.6'sını açıkladığı görülmektedir ( $F(4,92) = 9,233, p <.000$ ). İdam cezasına yönelik tutumların, korumacı cinsiyetçilik ( $\beta = .46, p <.005$ ), tecavüz mitleri ( $\beta = -.32, p <.05$ ) ve namus ilgili tutumlar ( $\beta = .20, p <.05$ ) tarafından anlamlı bir şekilde yordandığı bulunmuştur.

**Anahtar Sözcükler:** namus kültürü, çelişik duygulu cinsiyetçilik, tecavüz mitleri, idam,tecavüz

## **SÖZEL BİLDİRİ 711:**

### **KADINA YÖNELİK PSİKOLOJİK ŞİDDETİN PSİKOLOJİK SAĞLIK İLE İLİŞKİSİ**

CENNET YASTIBAŞ, METE SEFA UYSAL

*DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yol açtığı en temel çatışmalardan biri kadına yönelik şiddet olarak karşımıza çıkmaktadır. Dünya genelindeki araştırmalar şiddetin oranını %30 olarak bulgularken ülkemiz bulguları bu oranın %39 olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte ülkemizdeki araştırmalarda psikolojik şiddet gören kadınların oranının %44 olduğu ortaya konulmuş ve bu oran ile psikolojik şiddetin şiddet türleri arasında en sık karşılaşılan şiddet türü olduğunu belirlenmiştir. İlgili alan yazında psikolojik şiddetin kadınlarda depresyon, kaygı, somatizasyon gibi psikolojik yakınmalarla yakından ilişkili olduğu görülmüştür. Mevcut alanyazında kadına yönelik şiddetin kadınların benlik saygısını düşürdüğü bulgulanmış olup bununla birlikte duygusal işleme süreçlerine de zarar verebileceği düşünülmektedir. Ancak araştırmacıların bilgisi dahilinde hem ülkemiz hem dünya alanyazınında özellikle şiddet ile psikolojik sağlık sonuçları arasında ilişkili olabileceği düşünülen duygusal işleme süreçlerinin ve benlik saygısının incelenmemiş olduğu görülmüştür. Bu nedenle araştırmanın temel amacı kadına yönelik şiddetin psikolojik sonuçlarını değerlendirmek olup bu ilişkide benlik saygısı ve duygusal işleme süreçlerinin rolünün incelenmesi olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda 200'ün üzerinde kadından toplanan (veri toplama aşaması devam etmektedir) veriler ışığında söz konusu çalışmanın sonuçları paylaşılacak ve güncel literatür ışığında psikolojik şiddeti önleme ve psikolojik şiddet gören kadınları güçlendirme anlamında mevcut ve olası müdahale çalışmaları tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** psikolojik şiddet, duygusal işleme, benlik saygısı, depresyon

**SÖZEL BİLDİRİ 712:**

**YETİŞKİN BAĞLANMA STİLLERİNE HEMİSFERİK ASİMETRİ ÇERÇEVESİNDEN BAKIŞ:  
DENEYSEL BİR ÇALIŞMA**

*ECE VARLIK ÖZSOY, EVRİM GÜLBETEKİN*

*AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ*

**Özet:**

Erken dönem bakım veren ve bebek arasındaki ilişkinin beynin yapısını etkilediği birçok araştırmada gösterilmiştir. Gelişimsel ve klinik anlamda erken dönem bağlanma deneyimleri, yaşam boyu karşılaşılan duygusal zorluklarla mücadelede büyük etkilere sahiptir. Bağlanmanın özellikle de duygu düzenleme, baş etme becerisi gibi konulardaki etkileri bilinmektedir. Beynin iki yarım küresi işleme yetenekleri açısından birbirinden farklılaşmaktadır. Bu durumu açıklayan bazı modeller bulunmaktadır. Davidson ve arkadaşlarına (2000) göre olumlu duygular daha çok sol hemisfer, olumsuz duygular ise sağ hemisfer aktivitesiyle ilişkili görünmektedir (approach-withdrawal model). **Amaç:** Bu araştırmanın amacı bağlanma stillerinde hemisferik asimetrinin rolünü incelemektir. Bu amaçla katılımcıların bağlanma ile ilgili sunulan görsel uyarıcıların değerlendirme puanlarının ve tepki sürelerinin görsel-alana ve bağlanma stillerine göre değişip değişmediği incelenmiştir. **Yöntem:** Ana çalışmaya geçmeden önce, bir pilot çalışma yapılarak araştırmacılar tarafından seçilen, olumlu-olumsuz aile ilişkilerini, partner ilişkilerini ve kendilikle ilişkili bağlanma sahneleri içeren 140 fotoğraf 98 katılımcıya gösterilmiş, her bir fotoğrafa ilişkin ne kadar olumlu/olumsuz duygu hissettiklerini oranlamaları istenmiştir. Ana çalışmada Edinburg El Tercihi Anketi ile sağ el kullanımı kriter olarak belirlenmiş ve katılımcılara (N= 64) Bağlanma Temelli Zihinsel Temsiller Ölçeği (BTZTÖ), Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE II), Kısa Semptom Envanteri (KSE) ile bazı demografik bilgilerin yer aldığı bir soru listesi uygulanmıştır. Çalışmada uyarıcı E-Prime2 programı ile, görsel yarı-alan yöntemi kullanılarak sunulmuştur. Katılımcılara, pilot çalışmada en çok olumlu ve olumsuz oranlanan 32 fotoğraf, sağ görsel alan/sol hemisfer (RV/LH); sol görsel alan/sağ hemisfer (LV/RH) ve merkez (C) koşullarında gösterilmiştir. Katılımcılardan fotoğrafta gördükleri durumu kendilerine yakınlığı bakımından 1-5 arasında puan vererek değerlendirmesi istenmiştir. **Bulgular ve Tartışma:** Sonuçlara bakıldığında temel olarak güvenli ve güvensiz bağlanmanın her ikisinde de anne figürünün sağ beyin aktivitesi ile ilişkili olduğu (ki sağ beyin duygularla ilişkili olduğu bilinmektedir); kendilik ve baba figürlerinin ise daha çok sol hemisfer ve hemisferler arası koşullarıyla ilişkili olduğu, güvenli bağlanma koşulunda, olumlu duyguların sol hemisferle ilişkili olduğu bulunmuştur. Sonuçlar alanyazın kapsamında tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** hemisferik asimetri, bağlanma stilleri

**SÖZEL BİLDİRİ 720:**

**ROBOTLARIN JESTLER VE GERİ BİLDİRİM İLE OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE İNGİLİZCE  
EĞİTİMİNE KATKILARI**

**Özet:**

Sosyal robotlar, okul öncesi dönemde çocukların ikinci dil eğitimine destek olması amacıyla sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır. Ancak robotların hangi özelliklerinin bu eğitime anlamlı katkıda bulunabileceğine dair yeterli çalışma yoktur. Bu araştırma, robotların sözlü (geri bildirim) ve sözlü olmayan (jest) davranışlarının İngilizce sözcük öğrenimine etkilerini incelemektedir. Çalışma 1'in amacı, robot jestlerinin ve bu jestlerin sözcükleri temsil etme derecesinin İngilizce öğrenimine katkılarını araştırmaktır. Çocuklara 5 İngilizce fiil insansı robot NAO tarafından kelimeleri farklı derecelerde temsil eden ikonik jestler uygulanarak öğretilmiştir. Çocukların kelime bilgileri dersten önce ve sonra alıcı ve ifade edici testler aracılığıyla ölçülmüştür. Veri toplama süreci devam eden çalışmaya 4.5-6.5 yaş aralığında 20 çocuk katılmıştır. Sonuçlar çocukların alıcı dil skorlarında anlamlı bir artış olduğunu gösterirken ( $t(19) = -2.89, p = .01$ ), ifade edici dil skorlarında sınırda anlamlı bir artış olduğunu göstermiştir ( $t(19) = -1.72, p = .10$ ). Alıcı ve ifade edici dil skorları için yapılan analizler ise jest-fiil temsil derecesinin çocukların kelimeleri öğrenmesi açısından farklılık oluşturmadığını göstermiştir. Çalışma 2'nin amacı insanların verdiği sözel geri bildirimin etkilerinden yola çıkarak robot tasarımını bilgilendirmektir. Bu amaçla, Çalışma 1'den üç İngilizce fiil çocuklara tanıtılmıştır. Daha sonra söylenen fiili ekrandaki üç animasyon arasından göstermesi istenen çocuklar üç gruba ayrılmış ve yanlış seçeneği göstermeleri durumunda her gruba farklı sözel geri bildirim verilmiştir: (1) İngilizce cümlelerin tekrarı, (2) Seçilen yanlış seçeneğin isimlendirilmesi, (3) Doğru seçeneğin gösterilmesi. Son olarak, çocuklara farklı animasyonlar gösterilerek öğrendiklerini aktarmaları istenmiştir. Çocukların alıcı kelime bilgileri ölçülmüştür. Çalışmaya 3-6 yaş aralığında 78 çocuk katılmıştır. İngilizce bilgisi düşük olan çocukların (2) numaralı koşulda (1) numaralı koşula göre kelimeleri daha iyi öğrendikleri görülmüştür,  $F(4, 40) = 2.488, p = .059$ . Bu bulgular robotlar tarafından yürütülen İngilizce derslerinde jestlere ihtiyaç duyulduğunu ve jestlerin dolaylı yoldan çocuğun dikkatini çekme ve sürdürme gibi roller oynadığını ortaya koymaktadır. Ayrıca çocukların İngilizce kelime bilgisi onlara verilen sözel geri bildirimlerden yararlanma biçimlerini etkilemektedir.

**Anahtar Sözcükler:** sosyal robotlar, yabancı dil eğitimi, jestler, geri bildirim

**SÖZEL BİLDİRİ 724:**

**ŞİZOFRENİ HASTALARINA BAKIM VERENLERDE BAKIM VEREN YÜKÜNÜ VE PSİKOLOJİK SIKINTI DÜZEYİNİ YORDAYAN FAKTÖRLER**

*EMİNE İNAN, ÖZDEN YALÇINKAYA ALKAR*

*ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ*

**Özet:**

**Amaç:** Şizofreni bakım gerektiren psikolojik bir engeldir ve bu tanıyı almış bireylerin bakımını genellikle aileleri üstlenmektedir. Alınan bu sorumluluk fedakarlık ve kaynak yatırımı (zaman, enerji vb.) gerektirdiğinden, bu sorumluluğa pek çok zorluk da eşlik

etmektedir. Bu çalışmanın amacı, şizofreni tanısı almış bireylere bakım verenlerin karşılaştığı zorluklardan olan bakım veren yükü ve psikolojik sıkıntı düzeyini yordayan faktörlerin incelenmesidir. **Yöntem:** Çalışmaya bir şizofreni hastasına bakım verdiğini beyan eden, yaşları 26 ile 86 ( $M = 58.87$ ) arasında değişen 57 kişi (20 erkek, 37 kadın) katılmıştır. Katılımcılara demografik bilgi formu, Kısa Semptom Envanteri, Zarit Bakıcı Yük Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve öz-yeterlilik düzeylerini ölçmek için araştırmacılar tarafından oluşturulan özyeterlilik soruları verilmiştir. **Bulgular:** Elde edilen verilere göre yaşam doyumu, özyeterlilik ve algılanan sosyal destekten oluşan model bakım veren yükünün %19'unu açıklamaktadır,  $R^2 = .19$ ,  $F(3, 53) = 4.23$ ,  $p < .01$ . Modeldeki değişkenlerden özyeterliliğin bakım veren yükünü anlamlı derecede yordadığı görülmüştür,  $\beta = -.36$ ,  $t(53) = -2.76$ ,  $p < .01$ . Diğer değişkenlerin bakım veren yükü ile olan ilişkisi manidar değildir. Psikolojik sıkıntı düzeyini yordayan faktörleri tespit etmek için yapılan çoklu regresyon analizine dahil edilecek değişkenleri belirlemek için korelasyon tablosundan yararlanılmıştır. Buna göre, bakım veren yükü, algılanan sosyal destek ve yaşam doyumu birlikte psikolojik sıkıntı düzeyinin %29'unu açıklamaktadır,  $R^2 = .29$ ,  $F(3, 53) = 7.30$ ,  $p < .001$ . Bu üç değişkenden yalnızca bakım veren yükü psikolojik sıkıntı düzeyini anlamlı şekilde yordamaktadır,  $\beta = .64$ ,  $t(53) = 2.81$ ,  $p < .01$ . **Tartışma:** Bu çalışma sonuçları göstermektedir ki, bakım verenlerin bakım vermeye dair hissettikleri özyeterlilik arttıkça algıladıkları bakım yükü azaltmaktadır. Bakım verenlerin psikolojik sıkıntı düzeyinin ise artan bakım yüküyle birlikte arttığı tespit edilmiştir. Bulgular ve uygulama alanları ilgili literatür ışığında tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** şizofreni, bakım yükü, psikolojik sağlık, özyeterlilik, sosyal destek

## SÖZEL BİLDİRİ 727:

### YETİŞKİN AYRILMA ANKSİYETESİ: DUYGU DÜZENLEME GÜÇLÜĞÜ VE KAYIP YAŞANTILARININ ETKİSİ

GİZEM CESUR\*, PINAR KAYA KURTMAN\*\*

\*İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Mevcut çalışmada, yetişkin ayrılma anksiyetesi belirtileri üzerinde aile içi kayıp yaşantısı ve duygu düzenleme güçlüğü'nün yordayıcı etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemini 126 kadın (%67,4) ve 61 erkek (%32,6) olmak üzere toplam 187 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş aralığı yaşları 18-26 arasında olup yaş ortalamaları 21.45 ( $s = 1.58$ ) olarak belirlenmiştir. Çalışmada veri toplama amacı ile Demografik Bilgi Formu, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Ölçeği (YAAÖ), Ayrılma Anksiyetesi Belirti Envanteri ve Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği-Kısa Form (DDGÖ-16) kullanılmıştır. **Bulgular:** Analiz sonuçlarına göre, yetişkin ayrılma anksiyetesi (YAA) belirtilerinin demografik değişkenlerden cinsiyete, sosyo-ekonomik duruma ve aile ile birlikte yaşayıp yaşamamaya göre farklılaşmadığı görülmüştür. Romantik ilişki ve süresi açısından incelendiğinde, YAA belirtilerinin romantik ilişkisi olan katılımcılarda daha yüksek olduğu bulunmuştur ( $t_{(183)} = -2.02$ ,  $p < .05$ ). Araştırmanın temel amacı doğrultusunda gerçekleştirilen Hiyerarşik Regresyon analizi sonucunda, YAA belirtileri üzerinde, çocukluk ayrılma anksiyetesi belirtileri kontrol edildiğine ( $\beta = .32$ ,  $t =$

4.39,  $p < .01$ ), duygu düzenleme güçlüğü ölçeği stratejiler alt boyutunun ( $\beta = .27$ ,  $t = 2.51$ ,  $p < .05$ ) ve yetişkinlik dönemindeki aile içi kayıp yaşantılarından etkilenme düzeyinin ( $\beta = .18$ ,  $t = 2.74$ ,  $p < .05$ ) pozitif yordayıcı güce sahip olduğu bulunmuştur ( $R^2 = .29$ ,  $F_{(7, 179)} = 10.22$ ,  $p < .01$ ). **Tartışma:** Temelde çocukluk ayrılma anksiyetesi (CAA) yaşantılarının bir uzantısı olarak incelenen yetişkin ayrılma anksiyetesi (Manicavasagar ve Silove, 1997), CAA belirtileri kontrol edildiğinde duygu düzenleme güçlüğünden etkilendiği görülmüştür. Bunun yanı sıra, yetişkinlik dönemi kayıp yaşantılarının da literatürle uyumlu olarak YAA üzerinde anlamlı düzeyde etkili olduğu görülmektedir. Mevcut çalışmanın ülkemizde henüz az sayıda çalışmanın odaklandığı yetişkin ayrılma anksiyetesini anlamak adına ilgili alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** yetişkin ayrılma anksiyetesi, duygu düzenleme, kayıp yaşantıları

#### SÖZEL BİLDİRİ 734:

### KISA MESAFELİ BAĞLANTILARDA DELTA KOHERANS DÜZEYİ ZİHİNSELLEŞTİRME YETENEĞİ İLE İLİŞKİLİDİR

SİMGE AYKAN, ERHAN NALÇACI, CANAN KALAYCIOĞLU

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Zihinselleştirme, diğerlerinin arzuları, niyetleri ve duyguları gibi zihinsel durumları anlama yeteneği olarak tanımlanabilir. Zihinselleştirmenin nörofizyolojik mekanizmalarının incelenmesinde kullanılabilecek yöntemlerden biri Elektroensefalografi (EEG) koheransıdır. Koherans belirli bir frekans bandında beyin bölgelerinde açığa çıkan sinyallerin bağlılığı ve ilişkisi hakkında bilgi verir. Yüksek koherans nöron popülasyonlarının birlikte aktivitesinin göstergesidir. Bu çalışmanın amacı zihinselleştirme ilişkisi EEG koheranslarının dinlenim sırasında incelenmesidir. **Yöntem:** Çalışmaya 45 (24 kadın ve 21 erkek, yaş =  $23,22 \pm 3,30$  yıl) sağlıklı, sağ eli katılımcı dahil edilmiştir. Katılımcılara El Tercih Anketi ile Zihinselleştirme-Mizahtan Keyif Alma ve Mizahı Anlama Testi (ToM-HCAT) uygulanmış, beşer dakikalık gözleri açık ve kapalı durumda dinlenim EEG kaydı alınmıştır. Magnitüt-kare koherans yöntemi ile koherans değerleri hesaplanmıştır. Bağlantılar kısa, uzun, inter-hemisferik, intra-hemisferik, sağ ve sol temporoparietal, sağ ve sol frontoparietal olarak gruplanmıştır. Frekans beş banda ayrılmış (delta 1-4 Hz, teta 4-8 Hz, alfa 8-13 Hz, beta 13-30 Hz, gama 30-48Hz) ve her biri için ortalama koherans değeri hesaplanmıştır. Elde edilen değerlerin ToM-HCAT testinin zihinselleştirmeyi ölçen ToM-Anlam puanları ile korelasyonu incelenmiş,  $p < .01$  olanlar basamaklı regresyon analizine alınmıştır. **Bulgular:** ToM-Anlam puanları için gözleri açık dinlenim durumu delta bandı sağ temporoparietal bölge ve gözleri kapalı dinlenim durumu delta bandı kısa mesafe bağlantılarda anlamlı regresyon değerleri elde edilmiştir ( $F(2,34) = 9,711$ ,  $p < .001$ ), düzeltilmiş  $R^2 = .326$ ). Her iki koherans değerinin de artışı bozulmuş zihinselleştirme yeteneği ile ilişkilidir. **Tartışma:** Sağ temporoparietal bölgenin zihinselleştirmede görev almaktadır. Delta bandı koheransının dikkat ve karar vermeye ilişkin işlevleri olduğuna dair veriler bulunmaktadır. Delta bandı koherans artışı zihinselleştirme sorunlarının eşlik ettiği OSB'de gözlenmiştir. Çalışmamızın bulguları literatür ile uyumlu olarak, zihinselleştirmenin bozulmasının kısa mesafeli bağlantılarda

artmış delta band koheransları ile ilişkili olduğunu göstermektedir.

**Anahtar Sözcükler:** zihinselleştirme, koherans, dinlenim durumu, delta bandı

### **SÖZEL BİLDİRİ 735:**

#### **GÖNÜLLÜ ÇOCUKSUZLUĞA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ VE ÇELİŞİK DUYGULU CİNSİYETÇİLİK**

BAHAR BAHTİYAR-SAYGAN, NURAY SAKALLI-UĞURLU

*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Gönüllü çocuksuzluk, yaklaşık olarak son 10 yılda ortaya çıkan ve giderek yaygınlaşan bir kavram olup, alan yazında -özellikle Türkiye’de- hala yeterince kapsamlı bir yer edinmemiştir. Aile kavramı büyük önem taşımaya devam etse de, çocuk sahibi olmanın gerekliliği (başka bir deyişle “olmazsa olmaz”lığı) değişmektedir. İlgili alan yazın, gönüllü çocuksuzların nasıl algılandığı, çocuk yetiştirme sorumluluğunun ağırlığı, aile olma ve anlamlı bir hayat sürdürme konusunda çocuğun önemi, çiftlerin çocuk sahibi olmama kararlarının toplum içerisinde ne kadar kabul gördüğü gibi konuları ele almakta; ancak bu alanda yeterince kapsamlı, güvenilir ve geçerli bir ölçüm aracı bulunmamaktadır. Bu çalışmanın amacı, güvenilir ve geçerli bir Gönüllü Çocuksuzluğa Yönelik Tutum Ölçeği (GÇTÖ) geliştirmek ve Düşmanca Cinsiyetçilik, Korumacı Cinsiyetçilik ve bir takım demografik faktörlerin (yaş, cinsiyet, eğitim ve gelir düzeyi, çocuk sahibi olup olmaması) GÇTÖ’nün olası alt boyutları üzerindeki yordama gücünü test etmektir. **Yöntem:** Çalışmayı Qualtrics aracılığıyla 322 kişi (217’si kadın, 105’i erkek;  $Ort_{yaş} = 32.47$ ,  $S_{yaş} = 9.33$ ) tamamlamıştır. **Bulgular ve Tartışma:** Faktör analizi sonuçları 3 faktörlü yapıya işaret etmiştir: gönüllü olarak çocuksuzluğu seçen kişilere yönelik önyargı ( $\alpha = .92$ ), aile olmak ve mutlu/anlamlı bir hayata sahip olmak açısından çocuğun gerekliliği ( $\alpha = .94$ ), gönüllü olarak çocuksuzluğu seçme kararının desteklenmesi ( $\alpha = .80$ ). GÇTÖ’nün, alt boyutları ile birlikte, oldukça güvenilir ve geçerli bir ölçüm aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Düşmanca ve korumacı cinsiyetçiliği yüksek bireylerin daha fazla önyargıya sahip oldukları, aile olmak için çocuğu gerekli gördükleri ve çocuksuzluğu seçme konusunda daha az destekleyici oldukları görülmüştür. Aynı zamanda, daha yüksek eğitim düzeyine sahip bireylerin daha olumlu GÇT’ye sahip oldukları görülürken, halihazırda çocuk sahibi olan bireylerin, çocuğu aile olmak için gerekli bir unsur olarak algıladıkları görülmüştür. Yaşça daha küçük bireylerin çocuksuzluk seçimini destekledikleri görülürken, cinsiyet ve gelir düzeyinin GÇT’yi anlamlı şekilde yordamadığı saptanmıştır. Gönüllü çocuksuzluğa yönelik tutumların daha kapsamlı olarak araştırılabilmesi açısından GÇTÖ’nün alan yazına önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** gönüllü çocuksuzluk, cinsiyetçilik, önyargı, çocuk sahibi olmanın gerekliliği, seçim, güvenilirlik, geçerlik

### **SÖZEL BİLDİRİ 736:**

#### **DEVLET KORUMASI ALTINDAKİ ÇOCUKLARDA BAĞLANMA**

BAHAR BAHTİYAR-SAYGAN, SİBEL KAZAK BERUMENT, ŞÜKRAN OKUR

**Özet:**

Devlet koruması altındaki çocukların maruz kaldıkları bakım koşulları (birebir etkileşim eksikliği gibi), güvenli bağlanma ilişkisi kurmaları için önemli risk faktörlerindendir. Yuvalardaki çocuklar, koruyucu aileye yerleştirildiklerinde, güvenli bağlanma olasılıkları artmaktadır. Çalışmanın amacı, yuvalarda ve koruyucu ailede kalan çocukların bağlanma türlerini (kaçıncı, güvenli, kaygılı, düzensiz) ve bağlanma problemlerini (ketlenmiş/geri çekilmiş, ketlenmemiş/yabancıyı ayırt edemeyen) karşılaştırmak ve çocukların mizaç özelliklerinin (tepkisellik, algısal hassasiyet) kaldıkları bakım türü ile etkileşimlerinin düzenleyici rolünü test etmektir. Bu çalışmaya, 37'si yuva ve 29'u koruyucu aile yanında olmak üzere toplamda 66 çocuk (18-39 ay) ve bakım verenleri katılmıştır. Bağlanma türleri Çocuk Bağlanma Sınıflama Seti-60 ile; bağlanma problemleri Bağlanma Davranışları Görüşmesi ile; çocukların mizaç özellikleri ise Çocuk Davranış Anketi ile ölçülmüştür. Ölçümler, çocuk ve bakım verenlerinin 45 dakikalık yarı yapılandırılmış gözlemleri sırasında tamamlanmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, yuvadaki çocuklar koruyucu ailedekilere kıyasla daha fazla kaçıncı ve düzensiz bağlanma türleri ile daha fazla ketlenmiş bağlanma problemi; ayrıca daha az güvenli bağlanma göstermişlerdir. Çocukların kurumda kalış süreleri kontrol edilerek yapılan hiyerarşik regresyon analizi sonuçlarına göre, algısal hassasiyet ketlenmiş bağlanma problemini ( $\beta = -.25, p < .01$ ), önceki kurumlarda kalış süresi ketlenmemiş bağlanma problemini ( $\beta = -.40, p < .05$ ) negatif yönde; mevcut kurumunda kalış süresi ise güvenli bağlanmayı ( $\beta = .27, p < .06$ ) pozitif yönde yordamıştır. Ayrıca, algısal hassasiyet ve bakım türü etkileşimi kaçıncı bağlanmayı anlamlı olarak yordamıştır ( $\beta = .40, p < .05$ ). Bu bağlamda, algısal hassasiyeti düşük çocuklar, yuvada kaldıkları durumda daha fazla kaçıncı bağlanma göstermişlerdir. Çalışmanın bulguları, koruyucu aile sisteminin çocukların güvenli bağlanma geliştirmeleri için kritik önem taşıdığını göstermektedir. Bu sonuçların, geliştirilecek müdahale programlarına ve sosyal politikalara ışık tutması beklenmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** bağlanma, mizaç, devlet koruması, koruyucu aile

**SÖZEL BİLDİRİ 742:**

**KADIN YÖNETİCİLER HANGİ KOŞULLARDA TERCİH EDİLİR? CAM UÇURUM ETKİSİNDE ŞİRKET PRESTİJİNİN ROLÜ**

LEMAN KORKMAZ\*, GÜLÇİN AKBAŞ\*\*

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ

ATILIM ÜNİVERSİTESİ

**Özet:**

**Amaç:** Cam uçurum kadınların erkeklere göre, başarısızlık ihtimalinin yüksek olduğu daha riskli durumlarda lider olarak atanmasını ifade etmektedir. Buna göre; erkek yönetici adayları, ekonomik olarak yükselişte olan şirketlerde yönetici olarak tercih edilirken, kadın yönetici adayları ekonomik durumu çöküşte olan şirketlerde yönetici olarak seçilmektedir. Cam uçurum etkisi Türkiye’de yürütülen çalışmalar da dahil olmak üzere birçok araştırma

tarafından doğrulanmıştır. Alan yazında cam uçurum etkisinin görece düşük ve yüksek prestijli pozisyonlar için etkisinin farklılaşıp farklılaşmadığı sorusuna ise henüz cevap aranmamıştır. Alan yazındaki boşluğu dikkate alarak bu çalışmada cam uçurum etkisinin yüksek ve düşük prestijli pozisyonlar söz konusu olduğunda farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. **Yöntem:** Çalışma kapsamında 2 (Yüksek Şirket Performansı-Düşük Şirket Performansı) X 2 (Yüksek Prestijli Pozisyon- Düşük Prestijli Pozisyon) X 2 (Adayın Cinsiyeti) faktöriyel desen kullanılmıştır. Şirket performansı ve prestijinin manipüle edilmesiyle oluşturulan dört metinden birini okuyan katılımcılar, kendilerine sunulan kadın ya da erkek yönetici adayının pozisyona uygunluğunu değerlendirmiştir. Çalışmaya 167 psikoloji lisans öğrencisi katılmıştır. **Bulgular:** Yapılan faktöriyel varyans analizi, şirketin performansı, prestiji ve adayın cinsiyetinin ortak etkisinin anlamlı olduğunu göstermiştir. Buna göre, düşük performans gösteren düşük prestijli şirketlerde ve yüksek performans gösteren yüksek prestijli şirketlerde, kadın adayın erkek adaya kıyasla yönetici pozisyonu için daha uygun algılandığı görülmüştür. Yüksek performans gösteren düşük prestijli şirketteki pozisyon ve düşük performans gösteren yüksek prestijli şirketteki pozisyon içinse kadın ve erkek adayın pozisyon için uygunluğuna yönelik değerlendirmelerde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. **Tartışma:** Bu da cam uçurum çalışmalarında şirketin performansının yanı sıra şirketin prestijinin de dikkate alınması gerektiğine işaret etmiştir. Örnekleme kadın katılımcıların yoğunlukta olmasının, elde edilen bulgularda etkili olduğu düşünülmektedir. Bulgular alan yazında şimdiye kadar yürütülen çalışmalar doğrultusunda tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** cam uçurum, önyargı, cinsiyet, cinsiyetçilik, cinsiyet eşitsizliği

#### **SÖZEL BİLDİRİ 745:**

#### **ERKEN ÇOCUKLUKTA OLMAYAN BİR ŞEYİ VARMIŞ GİBİ DÜŞÜNEBİLME BECERİSİNİN YÖNETİCİ ZİHİNSEL İŞLEV VE DUYGUSAL BECERİLERLE İLİŞKİSİ**

*DİLARA ÖZSOY, FATMA CANSU PALA DEDEOĞLU, NİLGÜL BANU ÇENGELCİ ÖZEKES*

*EGE ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

Karşılgusal düşünme “counter-factual thinking” kavramından çevrilmiştir ve “o olmasaydı ne olurdu?” şeklinde bir durumun geçmiş alternatiflerini düşünebilmeyi ifade etmektedir. Metroya zamanında yetişebilsem ne olurdu, bu mesleği seçmeseydim ne olurdu? gibi düşünme biçimleri karşılgusal düşünmeye örnek olarak gösterilebilir. Bu beceri, davranışları, niyetleri değiştirebilmek ve motivasyon için kritiktir. Karşılgusal düşünme, yönetici zihinsel işlev, zihin kuramı ve duygu anlama becerileri erken çocuklukta gelişen önemli bilişsel ve duygusal becerilerdir. **Amaç:** Bu becerilerin doğasını ve ilişkisini incelemek erken çocukluk dönemindeki gelişimi anlayabilmek ve gerekli müdahaleleri oluşturabilmek için önemli görünmektedir. Ülkemizde daha önce bu konuyla ilgili yapılan gelişimsel bir çalışma bulunmamaktadır. Ayrıca, yurtdışı literatürü incelendiğinde, karşılgusal düşünmenin duygu anlama becerisi ile ilişkisine dair bir çalışmaya rastlanılamamıştır. Bu nedenle bu çalışmanın hem yurt içi hem de yurt dışı literatüre katkıda bulunması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemini, anaokuluna devam eden, yaşları 3, 4 ve 5 olan 82 çocuk oluşturmaktadır. Katılımcılardan Karşılgusal

Düşünme Görevleri (Kıyas,Yer Değişimi ve Nedensel Zincir Görevi), Yönetici Zihinsel İşlev Görevleri (El Oyunu ve Gece-Gündüz Oyunu), Zihin Kuramı Görevi (Beklenmedik İçerik Görevi) ve Duygu Kavrama Testi aracılığıyla bilgi toplanmıştır. Ayrıca kontrol değişkeni olan dil becerilerinin ölçümünde TEDİL (Türkçe Erken Dil Gelişimi Testi) kullanılmıştır.

**Bulgular:** Bulgular, karşılgusal düşünme, zihin kuramı, yönetici zihinsel işlev ve duygu anlama becerilerinin birbiriyle ilişkili olduğunu göstermiştir. Yapılan hiyerarşik regresyon analizinde, karşılgusal düşünme görevlerinden yer değişimi görevinin yönetici zihinsel işlev becerileri tarafından anlamlı bir şekilde yordandığı görülmüştür. Ancak, karşılgusal düşünme görevlerindeki performanslar arasında ilişki bulunamamıştır.

**Tartışma:** Karşılgusal düşünme becerisini geliştirebilmek için yapılacak müdahalelerde, yönetici zihinsel işlev becerilerinin rolü göz önünde bulundurulmalıdır. Karşılgusal düşünme becerisinin olası gelişim basamakları ile ilgili kültürlerarası çalışmaların yapılması önemli görülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** karşılgusal düşünme, yönetici zihinsel işlev, zihin kuramı ve duygu anlama

#### **SÖZEL BİLDİRİ 747:**

#### **TEMEL DUYGULARIN YÜZLE İFADESİNİN ALGILANMASINDA VE TANINMASINDA CİNSİYET ETKİSİ: GÖZ İZLEME ÇALIŞMASI**

*NEŞE ALKAN, MERVE KAYKI, BERKAY ÖVET*

*ATILIM ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** İnsanların yüzleri ile ifade edebildikleri temel duyguların, ifade eden ve ifade edilen duyguyu tanıyan katılımcıların cinsiyetlerine göre ne derece doğru ve hızlı tanındığının belirlenmesidir. **Yöntem:** Araştırma verilerinin toplanmasında deneysel yöntem kullanılmıştır. Deneylere Atılım Üniversitesinin farklı bölümlerinde öğrenim gören 50 öğrenci (25 kadın) gönüllü olarak katılmıştır. Her bir katılımcı, deneyi bireysel olarak yaklaşık 30 dakikada tamamlamıştır. Tüm deneyler araştırma ekibinde bulunan iki öğrenci tarafından gerçekleştirilmiştir. Deney uyarısı olarak, duygu çalışmalarında sıklıkla kullanılan ve standardize edilmiş duygu ifade eden yüzlerden oluşan bir fotoğraf seti kullanılmıştır. Bu sette 1 kadın 1 erkek, beyaz ve genç model, beş temel duyguyu yüzleri ile ifade etmektedirler. Deneylerde, katılımcılardan, daha önceden araştırmacı tarafından, cinsiyet ve duygu sırası dengelenmiş ve seçkisiz sıralanmış fotoğraf çiftlerine 2 s. süre ile bakarak her bir çiftte bulunan fotoğraflarda ifade edilen duyguların ne derece benzediği, daha sonrada her bir fotoğrafta ifade edilen duygunun hangisi olduğunu belirtmeleri istenmiştir. Deneyler sırasında katılımcıların göz hareketleri, göz-izleme (eye-tracking, eye-tribe) cihazı ile izlenmiştir. **Bulgular:** Çok Yönlü Varyans Analizi sonuçları duygu çiftlerinin benzerlik değerlendirilmesi görevinde, benzerlik derecesi ve reaksiyon zamanı üzerinde cinsiyet etkisinin bulunmadığını sırasıyla [ $F(1,14) = .81, p = .37$ ;  $F(1,14) = .13, p = .72$ ], ancak farklı duygu eşleştirilmesi ile elde edilen duygu çiftlerini değerlendirilmesinde, hem benzerlik değerlendirmesi derecesinin, hem de reaksiyon zamanının değiştiği bulunmuştur, sırasıyla [ $F(14,29) = .74.51, p = .01$ ;  $F(14,29) = 3.30, p = .01$ ]. Mutluluğun diğer duygulardan en doğru şekilde ayırt edilen, öğrenme duygusunun ise sırasıyla en çok

kızgınlık, korku ve üzüntü duyguları ile karıştırıldığı bulunmuştur. Katılımcıların en kısa zamanda ayırt edebildikleri duygu çifti mutluluk ve üzüntü iken, en uzun sürede benzerlik kararı verilen duygu çiftleri iğrenme-korku ve üzüntü-korku ikilileri olmuştur. Kadın ve erkek deneklerin, deneylerde kullanılan duygu ifade eden yüzlerin en çok hangi bölgelerine odaklandıklarına dair bulgular ayrıca incelenmiştir. **Tartışma:** Bulgular, cinsiyet, dikkat ve kişilerarası iletişimde duyguları doğru okumanın önemi bağlamında tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** temel duygular, duyguların yüz ifadesi, göz izleme

## **SÖZEL BİLDİRİ 748:**

### **ERGEN ERGENLİK DÖNEMİNDE CİNSEL İSTİSMAR ÖNLEME PROGRAMININ ETKİLİLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

*DUYGU ESLEK, TÜRKAN YILMAZ IRMAK*

*EGE ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Ergenlik fiziksel ve zihinsel değişimlerin yanında beden, cinsiyet ve cinselliğe odaklanılan bir gelişim dönemidir. Bu dönemde daha önceki cinsel istismar yaşantısı tekrar değerlendirilir. Bu nedenle ergenleri sağlıklı cinsel davranış ve cinsel istismar konusunda bilgilendirmek önemlidir. Bu araştırmanın amacı, erken ergenlik dönemine özgü hazırlanan cinsel istismar önleme programının etkililiğini değerlendirmektir. **Yöntem:** Önleme programı araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir ve altı modülden oluşmaktadır. Program ilk yazar tarafından 6 hafta boyunca haftada 80 dakika olmak üzere uygulanmıştır. Araştırmanın katılımcılarını yaşları 9-13 (Ort.= 10.7, ss.=0,7) arasında, 5 ve 6. sınıfa devam eden 232 ergen oluşturmaktadır. Örneklemin %62'si kadın, %38'i erkektir. Birinci okuldan eğitim ve birinci karşılaştırma grupları, bulaşma etkisini kontrol etmek için ikinci okuldan ikinci karşılaştırma grubu alınmıştır. Veriler: Duygusal Farkındalık Değerlendirme Anketi, Ergenler için Sosyal Kaygı Ölçeği, Cinsel Sağlık Bilgi ve Tutum Envanteri, Güvenli ve Güvensiz Durum Değerlendirme Formu, Sanal İstismar Bilgi Ölçeği formları aracılığıyla toplanmıştır. **Bulgular:** Önleme programının etkililiğini incelemek için, istismardan korunmaya yönelik bilgi ve becerilerde artış olup olmadığı incelenmiştir. Verilerin analizinde bir dizi 3 (Grup: eğitim, birinci karşılaştırma ve ikinci karşılaştırma) x 2 (Zaman: ön test ve son test) x 2 (Sınıf: 5. sınıf ve 6. sınıf) karmaşık desenler için ANOVA ve 3 (Grup: eğitim, birinci karşılaştırma ve ikinci karşılaştırma) x 2 (Sınıf: 5. sınıf ve 6. sınıf) ANCOVA yapılmıştır. Sonuçlar, eğitim grubunun istismardan korunmaya ilişkin bilgi (istismardan korunma, cinsel istismardan korunma, ergenlik gelişimi, cinsellik ve toplumsal cinsiyet) ve becerilerinde artış olduğunu karşılaştırma gruplarının puanlarının değişmediğini göstermiştir. **Tartışma:** Sonuçlara göre, literatürle uyumlu bir şekilde eğitim grubunda cinsel istismardan korunma bilgi ve becerilerindeki artış, dolayısıyla önleme programının etkili olduğu görülmektedir. Son test ölçümlerinden sonra karşılaştırma gruplarına da önleme programı uygulanmıştır. Sonuçlar literatür ışığında tartışılmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** çocuk cinsel istismarı, erken ergenlik, cinsel eğitim

## SÖZEL BİLDİRİ 750:

### FARKLI BAKIM TİPLERİNDE KALAN BEBEKLERİN GELİŞİMLERİNİN BOYLAMSAL OLARAK İNCELENMESİ

*SEVİNÇ AKKAYA, SİBEL KAZAK BERUMENT, ZEYNEP ERTEKİN, HURİGÜL BAYRAM-GÜLAÇTI*

*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

**Amaç:** Mevcut çalışma, farklı bakım tiplerinde kalan bebeklerin gelişimlerini boylamsal olarak incelemeyi ve mizacın farklı bakım tiplerindeki gelişimsel farklılıklar üzerindeki düzenleyici rolünü araştırmayı hedeflemektedir. **Yöntem:** Bu amaçla, devlet koruması altında olup yuva veya koruyucu aile yanında kalan 3-24 ay aralığındaki bebekler ile biyolojik ailesi yanında büyüyen akranları çalışmaya dâhil edilmiştir. Bebeklerin ince-kaba motor, dil/bilişsel ve sosyal beceri/öz-bakım gelişimleri Ankara Gelişim Tarama Envanteri; mizaç özellikleri ise Çocuk Davranış Ölçeği kullanılarak değerlendirilmiştir. Mizaç ölçümleri çalışmanın başında bir; bebeklerin gelişimleri ise dört aylık aralıklar ile toplamda üç defa bebeği iyi tanıyan bakım personeli veya anne tarafından doldurulmuştur. Sonuçlar, gelişim eğri grafiklerini yorumlayabilmek amacıyla çoklu seviye Hiyerarşik Lineer Modelleme analizi kullanılarak test edilmiştir. Genel gelişim düzeyini ifade eden; AGTE'den alınan toplam puanlar, bebeklerin yaşları hesaba katılarak standart (T) puana dönüştürülmüş ve sonuç değişkeni olarak incelenmiştir. Bireysel farklılıkları yansıtan ilk seviyede; yaş, bakım tipi (yuva, koruyucu aile veya norm), mizaç özellikleri (algısal hassasiyet, yatıştırılabilirlik ve tepkisellik) ve bakım tipi x mizaç ikili etkileşimleri yordayıcı değişkenler olarak eklenmiştir. İkinci seviyede ise gelişimsel eğri grafiklerini yorumlamak için zaman değişkeni girilmiştir. **Bulgular:** Buna göre, ilk zaman ölçümlerinde, yuvada kalan bebeklerin genel gelişimlerinin biyolojik aile veya koruyucu aile yanında kalan akranlarına göre daha düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca, çevrelerindeki uyaranlara karşı algısal hassasiyeti yüksek olan bebeklerin genel gelişim puanları ile pozitif yönlü ilişkisi bulunmuştur. Gelişim eğri grafiklerine bakıldığında; yuvadaki bebeklerin genel gelişimlerinin zaman içinde anlamlı derecede gerilediği görülmüştür. Diğer iki bakım tipinde kalan bebeklerin gelişim eğrilerinde ise zaman içinde anlamlı bir değişim gözlenmemiştir. **Tartışma:** Sonuçlara göre, yuva bakımının bebeklerin gelişimlerini olumsuz yönde etkilediği; alternatif olarak koruyucu aile bakımının görülebileceği söylenilebilir. Ayrıca, bakım tipi fark etmeksizin algısal hassasiyetin bebeklerin gelişimde olumlu etkilerinin bulunması gelecek çalışmalarda bu mizaç özelliğinin yer bulması açısından önemlidir. Bu bulgular, ön-analiz sonuçları niteliğinde olup; her bir gelişim alt boyutu için gelişim geriliğini ifade eden puanlara dayalı sonuçlar kongrede sunulmak üzere hazırlanmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** genel gelişim, bakım tipleri, mizaç

## SÖZEL BİLDİRİ 751:

### KİŞİLER ARASI PROBLEMLER VE SINIR KİŞİLİK İNANÇLARI İLİŞKİSİNDE OLUMSUZ BİLİŞSEL DUYGU DÜZENLEME STRATEJİLERİNİN ARACI ROLÜ

MİRAY AKYUNUS\*, TÜLİN GENÇÖZ\*\*, SELİN KARAKÖSE\*\*\*

\*İSTANBUL ŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

\*\*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

\*\*\*IŞIK ÜNİVERSİTESİ

## Özet:

**Amaç:** Kişilik Bozuklukları Bilişsel Kuramı, kişilik bozukluklarının çoğunda olduğu gibi, Sınır Kişilik Bozukluğunda kişilerarası ilişkilerdeki tekrarlayan problemlerin bireyin zaten var olan bilişsel çarpıtmalarını pekiştirdiğine vurgu yapar. Kişiler arası problemlerin yanı sıra duygu düzenleme güçlükleri de sınır kişilik bozukluğunun temel özelliklerindendir. Ancak bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin, sınır kişilik bozukluğu belirtileri ve kişilerarası ilişki problemleri ilişkisine nasıl katkıda bulunduğu literatürde yeterince çalışılmamıştır. Bu çalışmanın amacı bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin kişiler arası problemler ve sınır kişilik inançları arasındaki aracı rolünü incelemektir. **Yöntem:** Çalışmaya toplum örnekleminden 648 (381 kadın, 267 erkek) gönüllü kişi katılmıştır. Katılımcılara sunulan veri setinde Sosyodemografik bilgi formuna ek olarak, Kişiler Arası Problemler Ölçeği, Kişilik İnanç Ölçeği- Sınır Kişilik İnanç alt ölçeği ve Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği yer almıştır. Bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin sınır kişilik inançları ve kişiler arası problemler ilişkisindeki aracı rolü Çoklu Paralel Aracı Etki Analizi (SPSS PROCESS, Model 4) ile test edilmiştir. **Bulgular:** Kişiler arası problemler ve sınır kişilik inançları arasındaki ilişkide negatif ve pozitif bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin aracı rolünün test edildiği ilk aracı etki analizinde negatif stratejilerin etkisi anlamlı bulunmuştur. Yine aynı ilişkide, negatif strateji kategorilerinin (felaketleştirme, ruminasyon, kendini suçlama, başkalarını suçlama) aracı rolünün test edildiği ikinci aracı etki analizinde felaketleştirme, kendini suçlama ve başkalarını suçlama stratejilerinin etkisi anlamlı bulunmuştur. **Tartışma:** Mevcut bulgular ile, sınır kişilik inançlarına sahip bireylerin kişilerarası ilişkilerdeki problemlerinin var olan bilişsel çarpıtmalarına etkisinde negatif duygu düzenleme stratejilerinin kullanılmasının önemi ortaya konulmuştur. Bu bulgular, bilişsel terapiler başta olmak üzere sınır kişilik inançlarına sahip bireylere uygulanacak müdahale yöntemleri çerçevesinde değerlendirilebilir. Bu inançlara sahip kişilerin olumsuz deneyimler karşısında başvurdukları kendini suçlama, başkasını suçlama ve felaketleştirme stratejilerini terk etmeye ve dönüştürmeye yönelik çalışmalara öncelik verilmesi faydalı olabilir.

**Anahtar Sözcükler:** sınır kişilik inançları, bilişsel çarpıtmalar, bilişsel duygu düzenleme, kişiler arası problemler

## SÖZEL BİLDİRİ 754:

### DUYGULAR İLE İLGİLİ İNANÇLARIMIZ. KÜLTÜRLERARASI BİR ÇALIŞMA.

DERYA GÜRCAN-YILDIRIM, YULIA CHENTSOVA-DUTTON

GEORGETOWN UNIVERSITY

## Özet:

**Amaç:** Duygu düzenleme stratejilerinin psikolojik sağlık ile yakından ilişkili olduğu bilinmektedir. Ancak bireylerin neden farklı duygu düzenleme stratejilerini tercih ettikleri henüz bilinmemektedir. Bireylerin farklı duygu düzenleme stratejilerini kullanmalarının arkasında olabilecek bir neden bireylerin duygular ile ilgili olan inançları olabilir. Bu sebeple, bu çalışmada duygular ile ilgili inançların duygu düzenleme stratejileri ve psikolojik sağlık ile ilişkisinin ve bu inançlardaki kültürel farklılıkların ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. **Yöntem:** 114 Türk ve 105 Amerikan üniversite öğrencisi çalışmaya katılmıştır. Çalışmada Duygular ile İlgili İnançlar Ölçeği ve Leahy Duygusal Şema Ölçeği, Duygu Düzenleme Stratejileri Ölçeği, Yaşamın Anlamı Anketi, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği kullanılmıştır. **Bulgular:** Analiz sonuçları, Amerikalı katılımcıların, Türk katılımcılara göre, duyguları daha geçerli, anlaşılır ve kontrol edilebilir bulduklarını, Türk katılımcıların ise Amerikalı katılımcılara göre duyguları daha çok zayıflık göstergesi olarak algıladıklarını ortaya koymuştur. Duyguların utanç verici olması, anlamsız olması, bulaşıcı olması gibi inançlarda ise kültürel farklılıkların olmadığı bulunmuştur. Duygular ile ilgili inançların ise iki kültürde de bilişsel yeniden değerlendirme ve bastırma duygu düzenleme stratejileri ile ve depresyon, kaygı, stres ve psikolojik iyi olma hali ile yakından ilgili olduğu bulunmuştur. **Tartışma:** Duygular ile ilgili inançların, duygu düzenleme stratejileri ve psikolojik sağlık ile ilişkili olduğu görülmüştür. İki kültürde duygular ile ilgili inançlarda farklılıklar olsa da bu inançların duygu düzenleme stratejileri ve psikolojik sağlık ile olan ilişkisinde farklılıktan çok benzerliklerin olduğu ortaya konmuştur.

**Anahtar Sözcükler:** duygu, inanç, kültürler arası, psikolojik sağlık

## **SÖZEL BİLDİRİ 757:**

### **ZİHİN DURUMU KONUŞMASI VE İÇE YÖNELİM VE DIŞA YÖNELİM PROBLEMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLER**

*SİBEL HALFON, AYŞENUR COŞKUN*

*İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Zihinselleştirme, kişinin kendisinin ve başkalarının zihin durumlarını anlama çabasını ve davranışları altta yatan zihin durumları açısından yorumlayabilmeyi ifade eder. Zihin durumu konuşması, yani konuşmada duygu, düşünce, inanç, istek gibi zihin durumu kelimelerini kullanmak, çocuklardaki zihinselleştirme kapasitesinin önemli bir göstergesidir. Çocukların zihinselleştirmedeki eksiklikleri davranış problemleriyle ilişkilidir, öte yandan bu alanda oldukça az sayıda araştırma vardır. Bu çalışma, çocukların zihin durumu konuşmalarının türü (yani duygu, biliş, algı, fizyolojik durum ve eylem temelli zihin durumu sözcükleri), aynı zamanda zihin durumu konuşmalarının uygunluğu ve yönü ile içe yönelim ve dışa yönelim problemleri arasındaki ilişkileri incelemeyi amaçlamıştır. **Yöntem:** Katılımcılar, İstanbul Bilgi Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık Merkezine yönlendirilen, 4-10 yaş arasındaki 97 çocuktan oluşan klinik bir örneklemdir. Çocukların zihin durumu konuşması Çocuklarda Güvenli Yer Senaryolarının Değerlendirilmesi (ASCT) anlatıları üzerinden Anlatılardaki Zihin Durumlarını Kodlama Sistemi (CS-MST) ile, davranış problemleri ise Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği (CBCL) ile değerlendirilmiştir.

**Bulgular:** Bu çalışmanın sonuçları içe yönelim problemleri ile algı sözcükleri arasında, dışa yönelim problemleri ile eylem sözcükleri arasında bir ilişki olduğunu göstermiştir. İçe yönelim problemleri olan çocuklar hikâyelerdeki ebeveyn veya diğer karakterlerin zihin durumlarına daha çok atıfta bulunmuşlardır. Dışa yönelim problemi olan çocuklar ise, genel olarak daha çok uygunsuz/sahte zihin durumu yorumlarında bulunmuş, ancak hikâyelerdeki çocuk karakterinin zihin durumuna atıf yaptıklarında daha az uygunsuz/sahte zihin durumu yorumu kullanmışlardır. **Tartışma:** Bu bulgular, dışa yönelim problemi olan çocukların daha basit zihin durumu sözcükleri (yani, eylem temelli sözcükler) kullandıklarını ve özellikle diğer kişilere karşı uygunsuz zihin durumu atıflarında bulunduklarını, içe yönelim problemleri olan çocukların ise gelişimsel olarak daha karmaşık zihin durumu sözcükleri (yani, algı sözcükleri) kullandıklarını ve diğer kişilerin zihin durumlarına daha çok odaklandıklarını göstermektedir. Klinik çıkarımlar, zihinselleştirme kapasitelerinde farklı yeterlilik ve zorlukları olan içe yönelim ve dışa yönelim problemi olan çocukların özel ihtiyaçlarına göre müdahale yöntemleri geliştirmenin önemine işaret etmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** zihinselleştirme, zihin durumu konuşması, dışa yönelim problemleri, içe yönelim problemleri

#### **SÖZEL BİLDİRİ 758:**

#### **BİLİNMEYENDEN KORKMAK: PSİKOTERAPİSTLERİN SOMATİK KARŞIAKTARIM DENEYİMLERİNİN YORUMLAYICI FENOMENOLOJİK ANALİZİ**

*ALİYE GÜÇLÜ ERÇİN, ZEYNEP ÇATAY ÇALIŞKAN*

*İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Karşıaktarım, özellikle psikanalitik psikoterapide önemli bir terapötik araç olarak kabul edilmektedir. Fakat, psikoterapinin geleneksel olarak sözel iletişime dayanması nedeniyle bedensel deneyimler genellikle karşıaktarımın hem literatürde hem de klinik uygulamada göz ardı edilen bir tarafı olmaktadır. Öte yandan, psikoterapide bedensel unsurlar dışarıda bırakıldığında, yalnızca sözcüklerin deneyimin tamamını iletmede yetersiz kaldığı düşünülmektedir. Bu doğrultuda bu çalışma, psikoterapistlerin psikoterapi sürecindeki bedensel deneyimlerini detaylı bir şekilde inceleyerek literatürde oldukça az çalışılmış olan bir konuya katkı sağlamayı amaçlamıştır. Literatürde mevcut olan birkaç çalışma, yalnızca geçmiş deneyimlere yönelik yürütülmüş araştırmalardır. Bu çalışmada ise, daha önceki niteliksel araştırmalardan farklı bir şekilde mülakatların yanı sıra günce yöntemi de kullanılarak bedensel deneyimlerin anlık olarak yakalanması ve kaydedilmesi mümkün olmuştur. **Yöntem:** Çalışmaya, etik kurul onayının ardından, psikanalitik yönelimli yedi psikoterapist dahil edilmiştir ve öncelikle sekiz hafta boyunca seanslardaki bedensel duyumsamalarını izlemeleri ve bununla ilgili öznel deneyimlerini içeren bir günce tutmaları istenmiştir. Güncelerin tamamlanmasının ardından, katılımcıların süreç içindeki deneyimlerinin daha iyi anlaşılması amacıyla derinlemesine mülakatlar yapılmıştır. **Bulgular:** 96 günce yazısı ve 7 derinlemesine mülakattan oluşan veri, Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz ile analiz edilmiştir ve beş ana tema ortaya çıkmıştır: Zihin ve Beden Yarışı, Bedeni Odaya Getirmek, Bedensel Deneyimler, Somatik

Karşıaktarım ile Çalışmak ve Temas Kurmak. Bulgular, psikoterapi sürecinde sözel akışın yanında bedensel deneyimlerin de izlenmesinin psikoterapistler için danışanı anlamak adına yeni ve sözel iletişim yoluyla ulaşılamayan bir deneyimsel yol sunduğuna ve bunun terapötik ilişki bakımından zenginleştirici ve dönüştürücü olduğuna işaret etmektedir. Öte yandan, bedensel deneyimlerin izlenmesi katılımcılar tarafından korkutucu bir deneyim olarak da tarif edilmiştir. **Tartışma:** Psikoterapideki bedene dair bu korku, literatürdeki ve klinik uygulamadaki boşluğu destekler niteliktedir. Bu bağlamda, belirsizlik içeren yeni deneyimlere açık olabilmenin bedensel deneyimleri izleyebilmek adına önemli bir faktör olduğu düşünülmüştür. Tüm bunlar ışığında, psikoterapi çalışmalarına ve eğitimlerine sözel iletişimin yanında bedensel deneyimlerin de dahil edilmesinin önemi vurgulanmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** somatik karşıaktarım, karşıaktarım, psikoterapide beden, psikoterapide sözsüz iletişim, yorumlayıcı fenomenolojik analiz

### **SÖZEL BİLDİRİ 763:**

#### **KARŞIOLGUSAL DÜŞÜNME VE OTOBİYOGRAFİK BELLEK: DOĞRULTU VE İŞLEV ANALİZİ**

ZEYNEP ADIGÜZEL, SAMİ GÜLGÖZ

*KOÇ ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Karşıolgusal düşünme, geçmişte gerçekleşmiş olaylara alternatifler düşündürmektir. Alanyazında, karşıolgusal düşünmenin iki adet doğrultuda gerçekleştiği belirtilmektedir. Olayların daha iyi bir şekilde sonuçlandığını düşünmeye “yukarı karşıolgusal düşünme” ve daha kötü bir şekilde sonuçlanacağını düşünmeye de “aşağı karşıolgusal düşünme” denmektedir. Bu araştırmada, ilk olarak otobiyografik belleğin strateji belirleme ve problem çözmedeki rolünü araştırmayı hedefledik. İkinci olarak, geçmiş araştırmaların aksine karşıolgusal düşünmenin doğrultusunu deneysel olarak kontrol etmeyip, doğrultuyu katılımcıların nasıl belirlediğini incelemektir. Son olarak da, karşıolgusal düşüncelerin doğrultusunun, anıların olumlu veya olumsuz olmalarından nasıl etkilendiklerini araştırmayı amaçladık. **Yöntem:** Araştırmaya 90 üniversite öğrencisi (72 kadın) katılmıştır. Katılımcılara karar vermeleri gereken varsayımsal 4 senaryo (2 olumlu 2 olumsuz olay) verilmiştir. Bu senaryolarda olayın devamında nasıl bir yol izleyeceklerini ve daha sonrasında bu senaryolara en yakın anılarını anlatmaları istenmiştir. Takibinde, anılarına gerçek olabilecek alternatifler üretmeleri istenmiştir. **Bulgular:** Varyans analizi sonuçlarına göre, öncelikle, olumlu ve olumsuz anıları takip eden karşıolgusal düşüncelerin doğrultuları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. İkinci olarak, anılar ve senaryolarda kullanılan stratejilerin arasında olumlu ve olumsuz senaryolara bağlı olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Katılımcılar olumsuz senaryoların gerçek hayatta başlarına gelme olasılığını, olumlu senaryolara oranla, anlamlı olarak daha fazla olduğunu düşündüler. Anıların fenomenolojik değerlendirmelerinde, olumsuz anıların olay anındaki duygusal yoğunluk, yeniden yaşama, gözünde canlandırma, hatırlamak/bilmek, olay hakkında konuşma ve güven değerlendirmelerinin, olumlu anılara oranla, daha yüksek olduğu bulundu. **Tartışma:** Strateji benzerliğinin senaryoların olumlu ya da olumsuz oluşuna göre değişmeyişi, problem çözme yeteneğinin içeriğin duygu yüküne göre değil de, nihai hedeften etkileneceği anlamına gelebilir. Katılımcıların karşıolgusal düşünme

süreçlerinde yönü belirlerken olayın olumluluk derecesinden etkilenmemeleri geçmiş çalışmaların karşıolgusal düşünceye yaklaşımını sorgulamaktadır. Fenomenolojik değerlendirmelerde olumsuz anıların olumlu anılardan daha yüksek değerlendirilmiş olması, insanların olumsuz olayları daha farklı deneyimlediğini gösterebileceği gibi, olumsuz senaryoların olumsuz anı çağırmada, olumlu senaryoların olumlu anı çağırmalarından, daha başarılı olduğunu da gösteriyor olabilir.

**Anahtar Sözcükler:** otobiyografik bellek, karşıolgusal düşünme, problem çözme, strateji belirleme

## **SÖZEL BİLDİRİ 765:**

### **EBEVEYN ÇATIŞMASININ GENÇ YETİŞKİMLERİN ROMANTİK İLİŞKİ DOYUMUNA ETKİSİ**

*CANSU ECE, SELENGA GÜRMEN*

*ÖZYEGİN ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Ebeveynler arası çatışmasının genç yetişkinlerin romantik ilişki doyumunu olumsuz yönde etkilediği görülmektedir. Boşanma olup olmamasından bağımsız olarak ebeveynler arası çatışma deneyimleyen genç yetişkinlerin ilişkiye ve evliliğe bakışları olumsuz etkilenmektedir. Bu araştırmanın amacı, 18-25 yaş arası genç yetişkinlerin mevcut romantik ilişkilerinde ebeveynlerinin arasındaki çatışmanın, evliliğe ilişkin tutumlarının ve ilişkiye dair inançlarının romantik ilişki doyumunu üzerindeki etkilerini incelemektir. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemi yaşları 18-25 arasında değişen 223 genç yetişkin ( $Ort=21.64$ ,  $SS=1.54$ ) oluşturmuştur. Katılımcıların %76.2'si kadın, %23.8'i ise erkektir. Araştırmada, Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması Ölçeği, İlişki Doyumu Ölçeği, İlişki İnançları Ölçeği, İnönü Evlilik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. **Bulgular:** Korelasyon analizine göre ebeveynlerarası çatışma ile ilişki doyumunu ( $r = -.29$ ,  $p=.01$ ) ile istatistiksel olarak anlamlı negatif bir ilişki varken ilişki inançları ( $r = .18$ ,  $p=.01$ ) ile pozitif bir ilişki göstermiştir. Çalışma değişkenlerinin mevcut ilişki durumuna göre karşılaştırılma yapıldığında, sadece ebeveyn çatışmasında anlamlı bir fark görülmüştür. İlişkisi olan genç yetişkinlerin ( $Ort = 89.45$ ) olmayanlara ( $Ort = 98.21$ ) oranla daha fazla ebeveyn çatışması algıladıkları bulunmuştur ( $t(198) = -2.49$ ,  $p = .013$ ). Toplumsal cinsiyete ve ebeveynlerin medeni haline göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Genç yetişkinlerin ilişki doyumlarına etki eden değişkenleri incelemek için çoklu regresyon analizi yapıldı. Analiz sonucuna göre, sadece ebeveynler arasında çatışma genç yetişkinlerin romantik ilişkilerini anlamlı bir şekilde yordamıştır ( $F(3,175)=6.682$ ,  $p<.001$ ,  $R^2=.103$ ;  $\beta = -.109$ ). **Tartışma:** Bu araştırmanın bulgusu ebeveynler arasında çatışmanın genç yetişkinlerin romantik ilişki doyumunu etkilediğini ortaya çıkartması açısından mevcut literatürü desteklemektedir. Araştırma sonuçlarına göre ebeveynlerin boşanmış olup olmaması ilişki doyumunu üzerinde bir fark yaratmamıştır. Ebeveynler arası çatışma hakkında daha fazla araştırma yapılmalı ve terapistler ebeveynler arası çatışmaya müdahale konusuna önem vermelidirler.

**Anahtar Sözcükler:** ebeveyn çatışması, romantik ilişkinin kuşaklararası aktarımı, genç yetişkin, ilişki inançları

## SÖZEL BİLDİRİ 766:

### PROBLEMLİ CEP TELEFONU KULLANIMININ İNCELENMESİ: BİREYLERİN KİŞİLERARASI BAĞIMLILIK EĞİLİMİ İLE İLİŞKİSİ

IRMAK GÜLTEKİN\*, MELİKE BÜŞRA HACIOĞLU\*\*, KÜBRA CEYHUN\*\*\*, ECE KORKMAZ\*\*\*\*,  
CANSU OMRAK\*\*\*\*

\* HALİÇ ÜNİVERSİTESİ

\*\* İSTANBUL ŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

\*\*\* OKAN ÜNİVERSİTESİ

\*\*\*\* MALTEPE ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Çalışmanın amacı, bireylerin problemli telefon kullanımlarının kişilerarası bağımlılık eğilimleri ve bazı sosyodemografik özelliklerle ilişkisini incelemektir. Bu çalışmanın alan yazına özgün bir katkı sunacağı, bağımlılıkla çalışan klinisyenlere yardımcı olacağı düşünülmektedir. **Yöntem:** Örneklem, yaşları 19 ile 56 aralığında değişen ( $X_{ort}=25.35$ ,  $ss=5.06$ ) 94 kadın (%71.8) 36 erkek (%27.5) olmak üzere 131 kişiden oluşmaktadır. Araştırmacılar tarafından katılımcıların özellikleri hakkında bilgi edinmek amacıyla sosyodemografik form kullanılmıştır. *Problemlili Cep Telefonu Kullanım Ölçeği(PCTKÖ)*: Pamuk ve Atlı (2016) tarafından geliştirilen ölçek 26 maddeden oluşmaktadır. Yoksunluk, olumsuz sonuçlar, kontrol problemi, etkileşimden kaçınma faktörlerinden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı 0.71-0.85 arasında değişmektedir. *Kişilerarası Bağımlılık Ölçeği(KBÖ)*: Hirschfeld ve arkadaşları (1977) tarafından geliştirilmiştir. 48 maddeden oluşmaktadır. Türkçe geçerlik güvenirlik çalışması Ulusoy (2010) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayıları sosyal özgüven eksikliği, otonomi, duygusal güven alt boyutları için  $\alpha = 72-.79$  arasında değiştiği, toplam puan için Cronbach alfa güvenirlik katsayısının .75 olduğu görülmektedir. İşlem: Çevrimiçi form yöntemiyle ulaşılan kişilerden gönüllü katılımlarına dair onamları alınmıştır. **Bulgular:** Korelasyon analizi sonuçlarına göre PCTKÖ toplam puanı ile KBÖ duygusal güven alt boyutu  $r = -.27$ ,  $p < .01$ , sosyal özgüven eksikliği alt boyutu ( $r = -.29$ ,  $p < .01$ ), otonomi alt boyutu ( $r = .24$ ,  $p < .01$ ) ve toplam puanı ( $r = -.18$ ,  $p < .05$ ) arasında anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Yapılan doğrusal regresyon analizi sonucunda KBÖ otonomi, sosyal özgüven eksikliği ve duygusal güven alt boyutlarının, problemli cep telefonu kullanımı üzerinde yordayıcı gücü olduğu bulunmuştur. Bu değişkenlerin birlikte toplam varyansın %17'sini açıkladığı görülmüştür ( $R^2 = .17$ ,  $F(3,127) = 8.51$ ,  $p < 0.01$ ). **Tartışma:** Mevcut çalışma bilindiği kadarıyla, problemli cep telefonu kullanımıyla kişiler arası bağımlılık eğilimi arasındaki ilişkiyi inceleyen ilk çalışmadır. Literatürde ilgili çalışmaların az sayıda olması sebebiyle bulguların tartışılması sınırlanmaktadır. Karşılaşılan diğer araştırmalarda cep telefon kullanımının demografik bilgilerle çalışıldığı görülmüştür. Çalışmada KBÖ otonomi, sosyal özgüven eksikliği ve duygusal güven alt boyutlarının, problemli cep telefonu kullanımı üzerinde yordayıcı gücü olduğu bulunmuştur.

**Anahtar Sözcükler:** kişiler arası bağımlılık, cep telefonu kullanımı

## SÖZEL BİLDİRİ 772:

### GELECEĞE YÖNELİK HAYAT DENEYİMLERİ HAKKINDA DÜŞÜNME

*SELİN BUŞE KARABULUT, SAMİ GÜLGÖZ*

*KOÇ ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

**Amaç:** Episodik hatırlama ve geleceği hayal etme, aralarında çeşitli çalışmalar tarafından benzerlik kurulan iki olgudur. Bu çalışmaların bir kısmı, episodik anıların benlik barındıran otonoetik özelliğinin geleceği hayal etmedeki benliğin geleceğe yansıtılması sürecinde rol oynadığını vurgular. Bazı diğer çalışmalar da bu süreçte semantik belleğin rolü üzerinde durmuştur. Tüm bu bulgular geleceği hayal etmenin yalnızca episodik hatırlama değil de aslında daha çok otobiyografik hatırlamayla benzeştiğine işaret etmektedir. Bu fikirden yola çıkarak, bu çalışma, geleceği düşünme işlevlerini geçmiş düşünme işlevleriyle bağdaştırarak, otobiyografik bellek ve geleceği düşünme arasında paralellikler oluşturmayı amaçlamaktadır. **Yöntem:** Orijinali otobiyografik bellek işlevlerini belirlemek için tasarlanmış olan TALE (Hayat Deneyimleri Hakkında Düşünme) ölçeğinin soruları değiştirilerek geleceğe yönelik hayat deneyimleri hakkında düşünme ölçeği oluşturulmuş ve bu ölçek geleceği düşünmenin işlevlerini belirlemek için kullanılmıştır. Ölçek, online platformlar üzerinden anonim anket formatında dağıtılmış; yaşları 18 ila 90 arasında değişen, %63.7'si kadın olmak üzere toplam 193 gönüllü katılımcı tarafından doldurulmuştur. **Bulgular:** Toplanan veri, açıklayıcı faktör analizine tabi tutulmuş, bu analiz de, Benlik İşlevi, Sosyal İşlev ve Yönlendirme İşlevi olmak üzere üç işlevli otobiyografik bellek ölçeğinin aksine, geleceği düşünme işlevleri için 6 faktör ortaya koymuştur. Toplamda total varyansın %61.8'ini açıklayan bu 6 faktör, içerdikleri sorular göz önünde bulundurularak farklı geleceği düşünme işlevleri olarak yorumlanmıştır: Benlik İşlevi (%32.9), Öğrenme İşlevi (%10.6), Gelecek Çözümleme İşlevi (%5.5), İlişki Kurma İşlevi (%5.2), Başkalarının İhtiyaçlarına Yönelme İşlevi (%4.2), ve Başkalarıyla Etkileşim İşlevi (%3.5). **Tartışma:** Bu kısmi benzerlik otobiyografik bellek ve geleceği düşünmenin literatürdeki benzerliklerine rağmen tam olarak örtüşmeyen, farklı süreçler olduğuna işaret etmektedir. Bu durumda, yapılan çalışma, geleceği düşünmenin otobiyografik bellekten bütünüyle farklı işlevleri de olabileceği fikrini ortaya çıkarmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** otobiyografik bellek, otobiyografik bellek işlevleri, geleceği düşünme, geleceği düşünme işlevleri

## SÖZEL BİLDİRİ 778:

### ALEKSİTİMİNİN YORDAYICI BİR DEĞİŞKENİ OLARAK İÇGÖRÜ EKSİKLİĞİ

*YILDIZ BİLGE, EKİN EMİRAL COŞKUN*

*SAGLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

**Amaç:** Duyguları tanımada, tanımlamada zorluk ve dışsal yönelimli düşünme ile karakterize edilen aleksitimi birçok araştırmacı tarafından psikiyatrik bir bozukluk olarak

görülmeyip farklı tanımlar almış hastaların düşünme, hissetme ve ilişkilendirme süreçlerini etkileyen bir özellik olarak tanımlanmıştır. İlgörü, kişinin düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını anlama konusundaki berraklığı ifade eder. İlgörü, yüzeysel bir bilinçten, bakış açısında bir değişikliğe yol açan daha karmaşık bir kavrayışa kadar değişebilen dinamik bir değişken olarak tanımlanabilir. Aleksitimi duyguların tanınmasıyla ilgili bir zorlukken ılgörü kişinin kendisiyle ilgili farkındalığını ifade eder. Yani aleksitiminin ılgörüyle bağlantılı olduğu teroik olarak düşünölebilir. Bu çalışmanın amacı teorik olarak birbiriyle bağlantılı olduğu görölen bu iki kavramın ilişkisinin ampirik olarak da sınanmasıdır. Bu çalışma ile aleksitimi ve ılgörü arasındaki ilişkilerin ve ılgörünün aleksitimiye yordama düzeyinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Örneklem grubumuz 19-29 yaş aralığında (*Ort.*= 21.52, *S*=1.96) 77 kadın (%48.7) ve 81 erkek (%51,3) olmak üzere 158 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Çalışmada Toronto Aleksitimi Ölçeği (TAÖ-20) ve Kendine Yansıtma ve İlgörü Ölçeği (KYİÖ) kullanılmıştır. **Bulgular:** Korelasyon analizinde KYİÖ-ılgörü Ölçeği ile TAÖ'nün Duygularını Tanımda Güçlük (TAÖ-1) alt ölçeği, Duyguları Söze Dökmede Güçlük (TAÖ-2), Dışa-Dönük Düşünme (TAÖ-3) ve TAÖ toplam alt ölçekleri arasında negatif anlamlı korelasyonlar bulunmuştur. Regresyon analizi, TAÖ-toplam ve TAÖ alt ölçekleri bağımlı değişken KYİÖ alt ölçekleri ise bağımsız değişken olarak alınarak yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre TAÖ-1 alt ölçeği sadece KYİÖ-ılgörü tarafından %39 düzeyinde, TAÖ-2 alt ölçeği sadece KYİÖ-ılgörü tarafından %29, TAÖ-3 alt ölçeği KYİÖ-ılgörü tarafından %19 ve TAÖ-toplam puanı ise KYİÖ-ılgörü tarafından %39 oranında negatif yönde ve anlamlı düzeyde yordanmıştır. **Tartışma:** Yapılan korelasyon analizinde tespit edilen negatif ilişki ve regresyon analizinde elde edilen yüksek yordama düzeyleri bu iki değişken arasında güçlü ilişkilerin ve bağlantıların olduğunu düşündürmektedir. Bu konuda yapılacak çalışmalar bu iki değişkenin yapısal özelliklerinin ve birbirleriyle bağlantılı yapılar olup olmadığının anlaşılmasına katkı sağlayabilir.

**Anahtar Sözcükler:** aleksitimi, ılgörü, üniversiteli gençler, yordama

## **SÖZEL BİLDİRİ 779:**

### **ONLINE BAŞLAYAN İLİŞKİLERE DAİR TUTUM VE GÖRÜŞLER**

*SELENGA GÜRMEN, DİLŞAH ECE*

*ÖZYEGİN ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** İnternet üzerinden tanışmalar (sosyal medya ya da online tanışma platformları) günümüzde gittikçe popülerleşmektedir. Bununla beraber, özellikle ölkemizde, bu şekilde başlayan ilişkiler tartışma konusu olup, kişilerin bakışları ve tutumları henüz incelenmemiştir. Bu nedenle mevcut araştırma kişilerin online tanışma platformlarına (OTP) ve bu yolla başlayan ilişkilere dair tutum ve görüşlerini anlamayı amaçlamaktadır. **Yöntem:** Örneklem online anketi dolduran 213 genç yetişkin (171 kadın, 42 erkek) ile yapılmış, örneklemin yaş ortalaması 20.85'tir (*SS* = 1.7). Çalışmada, örneklemin neredeyse tamamı bekar olup, yarısı mevcut bir ilişkileri olduğunu belirtmiştir (%44.1). Katılımcılar ilişki sürelerini de yaklaşık 2 yıl olarak rapor etmiştir. Katılımcıların %30,4'ü OTP'yi deneyimlediklerini, %29,1'i de OTP'nin yanı sıra, sosyal medya sitelerini yeni insanlarla tanışmak amacıyla kullandıklarını belirtmiştir. **Bulgular:** Araştırma sonuçları, ilginç olarak,

OTP'lere tutum ve görüşlerde bu platformları deneyimleyen ve deneyimlememiş katılımcılar arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermiştir. Örneğin, "OTP kullanan insanlar cinsel açlık yaşıyorlar" maddesi için bu platformları daha önce kullanmış kişilerin %27'si kesinlikle katıldıklarını belirtirken, deneyimlemeyen kullanıcılar ise %28 oranında aynı cevabı vermiştir. Aynı şekilde "kendilerini yalnız hissediyorlar" maddesine de benzer oranlarda cevap vermişlerdir (%33 kullanan, %36 kullanmayan). Bir başka önerme olan kişilerin kendilerini olduğundan farklı tanıtmalarına deneyimleyenler %45 oranında kesinlikle katılırken, deneyimlemeyenlerde bu oran %50'dir ancak yine de anlamlı bir fark yoktur. Araştırmada OTP'leri deneyimlememiş katılımcıların neden kullanmadıkları da incelenmiştir. Sonuçlara bakıldığında, genel olarak, bu platformlardan uzun süreli bir ilişki bulamayacaklarını ve tanıştığı kişilere güvenemeyeceklerini düşündükleri görülmüştür.

**Tartışma:** Tüm bu sonuçlar ışığında, bireylerin online tanışmalara karşı olumsuz tutumlara sahip oldukları söylenebilir. İlginç olarak, deneyimleyenler de benzer olumsuz tutumları göstermektedir. Elde edilen bu bilgiler, toplumda yer edinen online tanışmalarla ilgili tutum ve düşünceler hakkında genel bir çerçeve çizerken, ilişkiler üzerine çalışan klinisyenlere de toplumda benimsenen bu olumsuz bakış açısının ilişkilerin yaşanış stillerini nasıl etkilediğine dair bir kaynak sunabilir.

**Anahtar Sözcükler:** Online tanışma, romantik ilişkiler, sosyal medya, teknoloji

**SÖZEL BİLDİRİ 780:**

## **FİZİKSEL ŞİDDET SUÇUNDAN CEZA ALMIŞ HÜKÜMLÜ BİREYLERİN DİSİPLİN CEZASI ALMA DURUMLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

*HÜSEYİN NERGİZ, SEDAT IŞIKLI*

*HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ*

### **Özet:**

**Amaç:** Ceza infaz kurumu (CİK) kurallarına uymayan tutuklu/hükümlülere ilgili yasal düzenlemeler çerçevesinde disiplin cezası uygulanmaktadır. Aslında disiplin cezaları toplumdaki ceza yasasının benzeri değerlendirilebilir. Bu bakımdan hükümlülerin CİK'teki kurallar uyma becerisi salıverilme sonrası topluma uyum konusunda bir öngörü sağlayabilir. Bu yaklaşımdan yola çıkılarak bu çalışmada yaralama veya öldürme suçundan hükümlü bireylerin ceza infaz süresince disiplin cezası alıp almama durumları çeşitli değişkenlerle yordanmaya ve ceza alan ve almayan bireylerin aynı değişkenler bakımından karşılaştırılması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışma örnekleme Sincan 2 Nolu L Tipi, Zonguldak M Tipi Kapalı ve Ayaş, Sincan, Zonguldak, Devrek Açık Ceza İnfaz Kurumlarında yaralama veya öldürme suçundan ceza almış hükümlülerden oluşmuştur. Araştırmada Kişisel Bilgi Formu, Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği, UPPS Dürtüsel Davranış Ölçeği, Suçu Destekleyen Düşünceler Ölçeği ve Tahliye Sonrası Gelecek Beklentileri Ölçeği kullanılmıştır. Disiplin cezası alan ve almayan grupların dürtüsellik, suçla ilişkili bilişsel yapılar, salıverilme sonrasına yönelik beklentiler gibi değişkenler açısından farklılaşp farklılaşmadığını değerlendirmek için bağımsız gruplar için t-testi; bu değişkenlerin bireyin disiplin cezası alıp almadığını yordamak için de lojistik regresyon yapılmıştır. **Bulgular:** Antisosyal niyet ve suç eylemeni gerekçelendirme düzeyleri disiplin cezası almış grupta anlamlı olarak yüksek çıkmıştır. Toplam disiplin cezası sayısı ile sıklık (dürtüsellik alt boyutu), şiddete yönelik olumlu tutum, antisosyal niyet, suç olayına karışmış kişilerle ilişki

içinde olmaya olumlu bakma ve suçla ilişkili arkadaşlık düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiye rastlanmıştır. Anlamlı bulunan bu değişkenler disiplin cezası alıp almamayı yordama düzeyine bakıldığında yalnızca antisosyal niyet anlamlı bir yordayıcı olarak bulunmuştur. **Tartışma:** Elde edilen bulgular ele alındığında hükümlülerin antisosyal eğilim düzeyinin CİK'e geldiği zaman değerlendirilmesi ve gerekirse daha yüksek güvenli kurum koşullarında cezasını infaz ederken kurallara uyum sağlama düzeyine göre zamanla güvenlik düzeyinin değiştirilmesi hem bireyi hem de kurumu olumsuzluklara karşı korumak için yararlı olabilir. Ayrıca iyileştirme programlarının anlamlı bulunan değişkenler ışığında bireyin profiline göre hazırlanıp uygulanması bireyin hem kuruma hem de topluma uyumunu kolaylaştırabileceği düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:**

**SÖZEL BİLDİRİ 783:**

### **GÜÇLÜ ALGILANAN GRUPLARIN AHLAKİ İHLALLERİNE VERİLEN DUYGUSAL VE BİLİŞSEL TEPKİLER**

ÖZGEN YALÇIN\*, FELÍCIA PRATTO\*\*

\*BAĞIMSIZ ARAŞTIRMACI

\*\*UNIVERSITY OF CONNECTICUT

**Özet:**

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı, güçlü algılanan gruplardan bireylerin gerçekleştirdiği ahlaki ihlallere yönelik bilişsel ve duygusal tepkileri incelemektir. **Yöntem:** Bu amaçla Amazon Mechanical Turk aracılığıyla 40 ABD'li yetişkine deneysel prosedürler uygulanmıştır. Dört farklı gruptan katılımcılara öncelikle bir gazete haberi olduğu söylenen bir metin okutulmuştur. Metinde sahte bir isme sahip ülkenin askerlerinin diğer sahte isme sahip ülkenin askerlerine yaptığı kötü muamele betimlenmiştir. Gruplar, kötü muamelenin içeriği (özerklik ya da kutsallık ahlaki temelinin ihlali) ve eylemi gerçekleştirenlerin ülkesinin, gerçekleştirilenlere görece güçlü olup olmaması bakımından değişimlenmiştir. Sonrasında katılımcılardan eylemi gerçekleştiren gruptan bireylere ilişkin duygularını belirtmeleri istenmiştir. Daha sonra da bu çalışma için geliştirilen ahlaki geri çekilme ölçeği aracılığıyla katılımcıların, ahlaki ihlali gerçekleştiren bireylerin davranışlarını ne ölçüde ve nasıl görmezden gelebildikleri değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Bulgular, katılımcıların güçlü gruptan bireyler için daha az ahlaki geri çekilme mekanizması kullandıklarını göstermiştir. **Tartışma:** Sonuçlar, ilgili alanyazın çerçevesinde tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:**

**SÖZEL BİLDİRİ 785:**

### **ÇEKİCİLİK VE FİZİKSEL UZAKLIK**

HÜSEYİN GÜVEN\*, ASUMAN BÜYÜKCAN TETİK\*, ACHILLE PASQUALOTTO\*\*\*, JOHAN C. KARREMANS\*\*

\*SABANCI ÜNİVERSİTESİ

\*\*RADBOD UNIVERSITY

\*\*\*NANYANG TECHNOLOGICAL UNIVERSITY

## Özet:

**Amaç:** Daha önceki araştırmalarda, romantik ilişkisi olan bireylerin, karşı cinsi olduğundan daha az çekici olarak algılama eğiliminde olduğu gösterilmiştir. Bu çalışmanın amacı, söz konusu eğilimin, fiziksel uzaklık algısına etkisinin olup olmadığının araştırılmasıdır. İlişkisi olan bireylerin karşı cinsten çekici kişileri, karşı cinsten çekici olmayan kişilere kıyasla, kendilerine daha yakında algılayacakları varsayılmıştır. Söz konusu varsayım, tehdit olarak algılanan nesne ve kişilerin (örn. çekici kişilerin mevcut ilişki için tehdit oluşturması), olduğundan yakın algılandığına dair araştırmalara dayanmaktadır. **Yöntem:** Çalışmamıza 95 kadın (50'si ilişkide) ve 53 erkek (21'i ilişkide) katılmıştır. Katılımcılar, öncelikle demografik sorular ile ilişki doyumu ve öz-disiplin ölçeklerinden oluşan bir anketi doldurmuşlardır. Sonrasında, ayrı bir çalışmada belirlenmiş olan dört çekici ve dört çekici olmayan fotoğraf, bir masa üzerinde uzaklıkları farklı olan dört noktada, tablette açılarak art arda gösterilmiştir. Katılımcılardan fotoğrafların kendilerine olan uzaklıklarını santimetre cinsinden tahmin etmeleri istenmiştir. Fotoğrafların ve noktaların sırası rastgele olarak belirlenmiştir. Veriler, tekrarlı varyans analizi ile incelenmiştir. **Bulgular:** Katılımcılar çekici fotoğrafların uzaklıklarını, ortalamada kendilerine daha yakın tahmin etmişlerdir. İlişki durumunun, uzaklık tahminleri ile anlamlı bir istatistiki ilişkisi olmamasına karşın, fotoğraf türünün (çekici veya değil) uzaklık algısı üzerindeki etkisinde farklılaştırıcı bir rolü olduğu belirlenmiştir. İlişkisi olan katılımcıların, beklentimizden farklı şekilde, gerek çekici gerekse çekici olmayan fotoğraflar için benzer tahminlerde bulundukları belirlenmiştir. İlişkisi olmayan katılımcıların ise çekici fotoğrafları, çekici olmayan fotoğraflara kıyasla, kendilerine daha yakın tahmin ettikleri tespit edilmiştir. İlişki doyumu ve öz-disiplin düzeyinin sonuçlar üzerinde etkisinin olmadığı belirlenmiştir. **Tartışma:** Bu çalışma, ilişki durumunun, fiziksel uzaklık algısı üzerindeki etkisini ortaya koyan ilk araştırma olmuştur. Her ne kadar beklenen yönde olmasa da; bulgular, çekici kişilerin uzaklıklarına dair algının, ilişkisi olan ve olmayan bireylerde birbirinden oldukça farklı olduğunu göstermiştir. İlişkisi olan bireylerin, muhtemelen, mevcut ilişkilerini koruma dürtüsü ile çekicilikten etkilenmediği; ilişkisi olmayan kişilerin ise, muhtemelen, eşleşme potansiyeli nedeni ile çekici kişileri kendilerine daha yakın algıladıkları belirlenmiştir.

**Anahtar Sözcükler:** çekicilik, fiziksel uzaklık, romantik ilişki

## SÖZEL BİLDİRİ 786:

### ALGILANAN EŞ DEĞERİ VE TECAVÜZE İLİŞKİN TUTUMLAR

FATMA YAŞIN TEKİZOĞLU, TURAN GÜNDÜZ, AHMET ÇAĞLAR OK, HAKAN ÇETİNKAYA

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

## Özet:

**Giriş:** Genel olarak, erkeklerde kadın tecavüzlerine ilişkin tutumların bir belirleyicisi olarak

erkeğin üreme başarısındaki fiziksel ya da algısal bir yetersizliğin önerildiği görülmektedir. Buna göre, tecavüz davranışı erkeğin üremeye ilişkin dezavantajlı oluşu ve bununla başetmeye yönelik uyumlayıcı olmayan çabaları ile bağıntılıdır. Öte yandan, evrimsel temelli çalışmalar, sıklıkla erkeğin üreme başarısı ve algıladığı eş-değeri ile sosyoseksüel yönelimi arasında olumlu bir ilişkiye işaret etmektedir. Böylece, yüksek eş-değeri algısına sahip erkeklerin tecavüze ilişkin daha olumlu tutumlara sahip olabilecekleri ileri sürülmektedir. Her iki yaklaşım da geçerli birer görüşü yansıtır gibi görünmekle beraber, bu iki yaklaşımın test edildiği bir çalışmaya rastlanamamıştır. **Amaç:** Sunulan çalışmada, eş-değeri algıları değişimlenen erkeklerin tecavüze ilişkin tutumlarının hem örtük hem de açık ölçümlerle incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Altmış erkek üniversite öğrencisinin katıldığı çalışmanın ilk evresinde katılımcılara, bir projenin ilk çalışması adı altında Algılanan Eş-Değeri Ölçeği (SPMS) uygulanmış ve onların fiziksel ve kişisel özelliklerine dair bilgiler alınmıştır. Ayrıca, katılımcılara, projeye ait farklı bir çalışma için laboratuvar randevusu verilmiştir. Bir hafta sonra laboratuvara gelen katılımcılara, önce, ilk çalışmada toplanan bilgilerin bir odak kadın grubu tarafından tercih edilebilirlik açısından puanlandığı ve değerlendirme sonuçlarının tamamlandığı belirtilerek, her bir katılımcıya, önceden hazırlanan sahte değerlendirme sonuçları seçkisiz olarak sunulmuş, böylece avantaj/dezavantaj değişimlemesi yapılmıştır. Sunulan puanların ne anlama geldiği, genel dağılım içerisindeki yeri gibi bilgiler grafikler ve kaynaklarla desteklenmiştir. Sonuçlar üzerinde düşünceleri için bir süre yalnız bırakılan katılımcılara, daha sonra tecavüze yönelik tutumları ölçen Örtük Çağrışım Testi (ÖÇT), ardından Tecavüz Mitleri Ölçeği (TMÖ) ve değişimleme denetimi formu uygulanmıştır. **Bulgular:** Değişimleme denetimi sonucunda 28 katılımcının verileri analize dahil edilmiştir. Gerek ÖÇT, gerek TMÖ bulguları, yüksek eş-değeri (avantajlı) koşulundaki erkeklerin, genel beklentinin tersine, tecavüze yönelik daha olumlu tutum gösterdiğini ortaya koymuştur. **Sonuç:** Bulgular, üreme başarısı temelinde yüksek eş-değeri algısına sahip olmanın üreme başarısı algısı üzerinde ihtiyari bir etkiye sahip olduğunu, bunun da sosyo-seksüellik bağlamında erkeğin tecavüz gibi sınırsızlık yönelimine katkıda bulunabileceğine işaret etmiştir.

**Anahtar Sözcükler:** tecavüz, tutum, evrim, eş değeri

**SÖZEL BİLDİRİ 795:**

### **ÇALIŞAN ANNELERİN İŞ-AİLE ÇATIŞMASININ, EBEVEYNLİK TUTUMLARI VE ÇOCUK ÜZERİNDE OLAN ETKİLERİ**

GÖZDE BABAOĞLU, SİBEL KAZAK BERUMENT

*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

**Özet:**

**Amaç:** İş-Aile Çatışması'nın çocuk ve ebeveynliğe olan etkileri çok az çalışmada ele alınmıştır. Bu nedenle, bu çalışmanın temel amacı, çalışan annenin ev-iş dengesini çoklu bakış açısı ile inceleyerek annenin İş-Aile Çatışması'nın, aldığı sosyal desteklerin, yaşadığı günlük zorlukların ve çocuk mizacının ebeveynlik ve çocuk davranışsal öz-düzenlemesi üzerine etkilerini araştırmaktır. Bu çalışma, İş-Aile Çatışması literatüründe çocuk davranışsal öz-düzenleme becerilerini hem anne bildirimini hem de çocuktan doğrudan alınan ölçüm ile inceleyen ilk çalışmadır. **Yöntem:** Çalışmaya yaşları 34-59 ay arasında

değişen 109 çocuk ve anneleri katılmıştır. Çalışmaya katılan annelere İş-Aile Çatışması Ölçeği, Çocuk Yetiştirme Anketi, Günlük Zorluklar Ölçeği, Eş Desteği Envanteri, Çocuk Davranışları Anketi ve Çocukluk Dönemi Yönetici İşlev Envanteri'ni doldurmaları istenmiştir. Çocuklara ise okul öncesi kurumda "Ritim Tutma" görevi uygulanmıştır. Bağımlı değişkenler olan anne bildirimli ve doğrudan çocuktan ölçülen davranışsal öz-düzenleme becerilerini ve ebeveynlik tutumlarını (sıcaklık ve açıklayıcı akıl yürütme) analiz etmek için dört ayrı hiyerarşik çoklu regresyon analizi yapılmıştır. **Bulgular ve Tartışma:** Yapılan analiz sonuçlarına göre, a) İş-Aile Çatışması yüksek ve örgütsel desteği düşük olan annelerin daha az sıcaklık ve açıklayıcı akılcı yürütme tutumlarını gösterdiğini, b) çocuğun engelleyici kontrol problemleri ve kızgınlık/hayal kırıklığı mizacının annelerinin açıklayıcı akıl yürütme tutumuna olumsuz etkisini; c) çocuğun davranışsal öz-düzenleme becerilerinin annelerin açıklayıcı akıl yürütmesi ve çocuğun yaşı ile arttığını, d) çocuklarında engelleyici kontrol problemleri olan annelerin daha fazla günlük zorluk yaşadığını ve e) annelerin aldıkları eş desteğinin İş-Aile Çatışması ve çocuk davranışsal öz-düzenleme becerileri üzerinde düzenleyici değişken olduğu bulunmuştur.

**Anahtar Sözcükler:** davranışsal öz-düzenleme, aile-iş çatışması, ebeveynlik, sosyal destek, mizaç

## **SÖZEL BİLDİRİ 796:**

### **UYKU İĞCİKLERİNİN BİLİŞSEL FONKSİYONLARLA İLİŞKİSİ**

NAKŞİDİL TORUN YAZIHAN\*, SİNAN YETKİN\*\*

\*ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ

\*\*SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ

#### **Özet:**

**Amaç:** Uyku iğciği, ikinci dönem uykunun başlıca karakteristik özelliği olup, 11-16 Hz arası osilasyonda, 0,5-2 s süren EEG dalga aktivitesidir. Uyku iğcikleri talamik ve kortikotalamik yollar arasındaki karşılıklı etkileşim sonucu ortaya çıkmaktadır. Uyku iğciklerinin fonksiyonlarından başlıcaları; sinaptik plastisite, bellek konsolidasyonu, uykunun stabilitesinin sağlanması ve dışsal uyarıların baskılanmasıdır. Bu çalışma ile amaçlanan, sağlıklı kişilerde uyku iğciği parametreleri ile çeşitli bilişsel süreçler arasında bir ilişki olup olmadığının araştırılmasıdır. **Yöntem:** Çalışmaya 19 ve 28 yaşları aralığında toplam 17 sağlıklı gönüllü erkek katılmıştır. Uyku Araştırmaları Merkezi'nde katılımcıların ardıl iki gece uyku kayıtları alınmıştır. Uyku skorlaması yapıldıktan sonra ikinci geceye ait uyku iğcikleri yarı-otomatik bir program yardımıyla görsel olarak tespit edilmiştir (C3-M2 kanalı odak alınmıştır). Bu amaçla 17 katılımcıya ait otuz saniyelik yaklaşık 6800 epok görsel olarak taranmış ve saptanan her bir iğciğe ait ortalama frekans, tepe frekans, süre, genlik değeri elde edilmiştir. Bilişsel süreçleri değerlendirmek amacıyla Stroop Testi TBAG Formu, İz Sürme Testi, Wechsler Yetişkinler İçin Zeka Testi- Şifre, Kontrollü Kelime Çağrışım Testi, İşitsel Sözel Öğrenme Testi, Sayı Dizileri Öğrenme Testi, Raven Standart Prograsif Matrisler uygulanmıştır. **Bulgular:** Uyku iğciği parametreleri ve nöropsikolojik test puanları için Spearman's Rho Korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Sözel öğrenme, bozucu etkiye rağmen öğrenme ve sözel akıcılık (semantik organizasyon) süreçlerinde daha iyi performans gösteren katılımcıların uyku iğciklerine ilişkin değerlerinde artış

olduğu görülmüş ve orta-yüksek düzeyde korelasyon katsayıları elde edilmiştir. **Tartışma:** Uyku içciklerinin belleğin stabilizasyonu ve entegrasyonunda önemli rolü olduğu bilinmektedir. Uyku içciklerinin aktivitesi ile öğrenme etkinliği arasındaki pozitif ilişki, içciklerin talamokortikal sistemin etkinliğinin yani talamokortikal fiberlerin miyelinizasyonu, talamokortikal bağlantıların sayısı ve gücünün bir yansıması olduğu fikrini desteklemektedir. İçcik yapısı özellikleri kişiler arasında değişkenlik gösterirken, aynı kişide oldukça sabit özellikler gösterir. Sonuç olarak, uyku içciği aktivitesi daha yüksek olanlarda daha etkili bir talamokortikal sistem yapılanmıştır ve bu yapılanma üst düzey bilişsel süreçlerle ilişkili olup kişinin bilgiyi daha etkili kodlamasına ve işlemesine imkan verebilmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** uyku içciği, öğrenme etkinliği, bilişsel fonksiyonlar

**SÖZEL BİLDİRİ 797:**

**ERGENLİKTE ANNE, BABA VE EN İYİ ARKADAŞLA KENDİ HAKKINDA BİLGİ PAYLAŞMA, SAKLAMA VE PSİKOLOJİK ESENLIK ARASINDAKİ İLİŞKİ**

AYFER DOST-GÖZKAN\*, EBRA ELSHARNOUB\*\*

\*ÖZYEGİN ÜNİVERSİTESİ

\*\*CLARK UNIVERSITY

**Özet:**

**Amaç:** Bu çalışma ergenlerin anne, baba ve en yakın arkadaşlarıyla kendileri hakkında bilgi paylaşma (kendini açma) ve onlardan bilgi saklama davranışları ile psikolojik esenlik (yaşam doyumu, problem çözme becerisine olan güven ve sürekli endişe hali) arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. **Yöntem:** Çalışmaya 11-19 yaş arası 1362 ergen katılmıştır ( $Ort_{yaş} = 15.08$ ,  $S = 1.53$ ). Veri, standart etik süreçler takip edilerek İstanbul'da sekiz ortaöğretim kurumundan toplanmıştır. Katılımcılar bir ders saatinde aile ilişkilerini ve psikolojik çıktıları ölçen çeşitli ölçeklerden oluşan bir anket formunu doldurmuşlardır. **Bulgular:** Anne, baba ve en yakın arkadaşla kendini açma ve bilgi saklama değişkenlerinin psikolojik esenlik değişkenlerini yordadığı yol analizi modeli M Plus 7.4 programı ile test edilmiştir. Uyum indeksleri veri ile model arasında iyi uyum olduğunu göstermiştir:  $\chi^2 = 8.97$ ,  $df = 9$ ,  $p = 0.44$ ; CFI/TLI=1.00/1.00, RMSEA=.00. Babaya kendini açma ve babadan sır saklama üç psikolojik esenlik değişkeni ile beklendiği yönde ilişkili bulunmuştur: Kendini açma arttıkça, yaşam doyumu ve problem çözme becerisine olan güven artmış, endişe düzeyi azalmıştır. Bilgi saklama düzeyi arttıkça, endişe düzeyi artmış, yaşam doyumu ve problem çözme becerisine olan güven azalmıştır. Anneye ve arkadaşla kendini açma sadece problem çözme becerisine olan güven ve endişe düzeyi ile ilişkili bulunmuş; anneye kendini açma ile problem çözme becerisine olan güvenin, beklenenin aksine, negatif yönde bağıntılı olduğu görülmüştür. Arkadaştan sır saklama ile psikolojik esenlik değişkenleri arasındaki bağıntı anlamlı bulunmamıştır. Anneden sır saklama ise endişe ile pozitif, yaşam doyumu ile negatif yönde bağıntılı bulunmuştur. **Tartışma:** Analiz sonuçları, üç yakın ilişkide kendini açma ve sır saklamanın psikolojik esenlik değişkenleri ile diğerlerinin etkisi kontrol edildikten sonra dahi tekil olarak bağıntılı olabileceğini göstermiş; bu ilişkiler içinde özellikle baba ile bilgi paylaşmanın ve ondan sır saklamanın psikolojik esenlikteki rolüne dikkat çekmiştir. Bulgular, ergenlik döneminde ebeveyn ve

yakın arkadaş ile ergenin kendisi hakkında bilgi paylaşması ve saklamasının gelişimsel rolü ve sonuçlarına ilişkin alanyazın ışığında tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** ergenlik, bilgi paylaşma, psikolojik iyilik hali, değişken-odaklı analiz

**SÖZEL BİLDİRİ 799:**

**ROGERYEN BAKIŞ AÇISINA GÖRE EBEVEYN TUTUMLARININ BİREY ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ**

DERYA GÜRCAN-YILDIRIM\*, TÜLİN GENÇÖZ\*\*

\*GEORGETOWN UNIVERSITY

\*\*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

**Özet:**

**Amaç:** Ebeveyn tutumlarının, bireylerin benlik oluşumunda ve yetişkinlikteki psikolojik sağlıkları üzerinde etkili olduğu bilinmektedir. Rogers ise bu doğrultuda ilişkide en önemli unsurların koşulsuz olumlu kabul, empati ve içtenlik olduğunu, ilişkide bunlar eksik ise bireyin yetişkinlik döneminde benlik farklılığı, benlik saygısı eksikliği ya da diğer psikolojik problemleri yaşayacağını öne sürmüştür. Türkiye’de ebeveyn tutumlarının benlik farklılıklarına ve psikolojik sağlığa etkisi Rogers’ın teorisine göre daha önce incelenmemiştir. Araştırma, Rogers’ın teorisi doğrultusunda ebeveyn tutumlarının benlik farklılıklarına ve depresyon ve kaygı belirtilerine etkisini ortaya koymayı hedeflemektedir.

**Yöntem:** Araştırmaya 729 üniversite öğrencisi katılmıştır. Barrett-Lennard İlişki Envanteri, Bütünleşik Benlik Farklılıkları Endeksi, Beck Depresyon Envanteri ve Beck Anksiyete Envanteri kullanılmıştır. **Bulgular:** Anne ve babadan algılanan empatinin ve anneden algılanan koşulsuz kabulün ideal benlik farklılığına; babadan algılanan empati ve koşulsuz kabulün zaruri benlik farklılığına; babadan algılanan empatinin istenmeyen benlik farklılığına etkisinin olduğu bulunmuştur. Ayrıca, babadan algılanan içtenliğin hem depresyon hem kaygı ile ilişkili olduğu, anneden algılanan empatinin ise depresyon ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Son olarak, anneden algılanan içtenliğin ise kaygı düzeyini yordadığı görülmüştür. **Tartışma:** Rogers’ın teorisinde öne sürdüğü bileşenlerin bireyin benlik farklılıklarına ve depresyon ve kaygı düzeyine etki ettiği ortaya konmuştur. Araştırma sonuçları, baba ile ilişkinin bireyin yetişkinlik yaşamındaki psikolojik sağlığı açısından oldukça önemli olduğunu vurgulamaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** Carl Rogers, ebeveyn tutumları, benlik

**SÖZEL BİLDİRİ 801:**

**OTOBİYOGRAFİK BELLEKTE JEST KULLANIMI**

NESLİ ASLAN\*, DENİZ ALP DOMANIÇ\*, ZEYNEP ASLAN\*\*, ÇAĞLA AYDIN\*, TİLBE GÖKSUN\*\*

\*SABANCI ÜNİVERSİTESİ

\*\*KOÇ ÜNİVERSİTESİ

**Özet:**

**Amaç:** Zihinsel temsillerde jestlerin rolü alan yazında sıklıkla tartışılmıştır fakat epizodik (öyküsel) bellekteki yeri hakkında araştırma yok denecek kadar azdır. Bu çalışmada, konuşma eşlikçisi-jest kullanımı ile otobiyografik olayları düşünme arasındaki ilişki araştırılmıştır. **Yöntem:** Deneysel yöntem kullanılan çalışmada katılımcılardan (N=21) üç ayrı tip olay; (1) geçmiş otobiyografik olay, (2) gelecek otobiyografik olay ve (3) otobiyografik olmayan bir tipik olay, anlatmaları istenmiştir. Tipik olay anlatımı ertesinde iki otobiyografik olay seçkisiz sıra ile anlatılmıştır. Katılımcıların anlatıları video ile kaydedilmiş, olay hikayelerin transkripsiyonu yapılmıştır. Ayrıca anlatılar jest kullanım sıklığı ve jest tipi açısından incelenmiştir. Jest tipleri iki kategoriye ayrılmıştır: ikonik (anlam içeren ve olay, hareket temsil eden jestler; “top” ismini göstermek için iki elini birleştirerek yuvarlak yapması gibi) ve ritim jestleri (anlam içermeyen elin konuşmaya eşlik eder şekilde ritimli hareketi). Katılımcıların hikayelerinde kaç kelime kullandıkları sayılmış, toplam jest sayısı buna bölünerek jest kullanım sıklığı elde edilmiştir. Benzer şekilde farklı jest türleri kullanımı da toplam jest kullanımına bölünerek hesaplanmıştır. **Bulgular:** Buna göre; geçmiş otobiyografik olayların ve tipik olayların aktarımı esnasında, gelecek olaylara kıyasla daha yüksek oranda ikonik jest kullanıldığı gözlenirken; gelecek olayları aktarırken geçmiş ve tipik olaylara kıyasla daha yüksek oranda ritim jestleri üretildiği gözlenmiştir. İlginç olan, koşullar arasında toplam jest kullanım sıklığı açısından fark bulunmamaktadır. **Tartışma:** Koşullar arasında jest kullanımının sıklığı açısından fark bulunmaması fakat jest tipi açısından farklı örüntüler sergilenmesi, ilişkili alan yazına özgün bir katkı sunmaktadır. Bulgular, jestlerin zihinsel temsillerdeki yerini konu alan kuramsal çerçeveler ve epizodik olay inşası alan yazını kapsamında tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** otobiyografik bellek, olay belleği, geleceği düşünmek, jestler, jest kullanımı

## **SÖZEL BİLDİRİ 802:**

### **ÇOCUKLARDA AHLAKİ YARGI VE DÜŞMANCA NİYET YÜKLEME YANLILIĞI**

*BEYZA NUR ÜSTÜN, GAVİN NOBES*

*EAST ANGLIA ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Çoğu yetişkinin aksine, çocuklar genellikle ahlaki yargılama süreci sırasında niyetlerden ziyade sonuçlara öncelik verirler ve olumsuz bir durum karşısında düşmanca niyet yükleme yanlılığı sergileme eğilimindedirler. Bu çalışmada, çocukların ahlaki yargı ve düşmanca niyet yükleme yanlılığının yaş gruplarına göre değişimi ve bu iki faktörün birbiri üzerindeki etkisi incelenmiştir. **Yöntem:** İngilterede 4-7 yaşları arasındaki 80 çocukla yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ahlaki yargıların ölçümü için, çocuklara olumlu ve olumsuz niyet ve sonuçların sistematik olarak değiştiği dört ahlaki yargı hikayesi anlatılırken, düşmanca niyet yükleme ölçümü için kazara veya kötü niyetli olumsuzluklar içeren dört farklı hikaye kullanılmıştır. Her hikayenin ardından hikayelerdeki ana karakterler ile ilgili çocuklara sorular yöneltilmiştir. **Bulgular:** Niyet temelli ahlaki yargılar büyük yaştaki çocuklarda (6-7 yaş) daha fazla gözlenirken, düşmanca niyet yükleme yanlılığı küçük yaştaki (4-5 yaş) çocuklarda daha fazla oranda gözlemlenmiştir. Ayrıca, ahlaki yargının düşmanca niyet yükleme yanlılığı üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmuştur.

Sonuç temelli ahlaki yargılarda bulunan çocukların, niyet temelli ahlaki yargılara sahip olan çocuklara kıyasla daha fazla düşmanca niyet yükleme yanlılığı sergilediği görülmektedir. **Tartışma:** Eldeki bulgular, karşısındaki niyetini algılamanın niyet temelli ahlaki yargıda bulunmak ve düşmanca niyet yükleme yanlılığı sergilemek ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Çalışma, çocuklarda ahlaki gelişimin etiyolojisini anlamak ve düşmanca niyet yükleme yanlılığını azaltmaya yönelik olası müdahaleler geliştirmeye ilişkin önemli bulgular sağlar. Bulgular, çocuklarda ahlaki gelişim bağlamında yaş farklılıkları göz önüne alınarak tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** Ahlaki yargı, niyet, sonuç, düşmanca niyet yükleme yanlılığı.

### **SÖZEL BİLDİRİ 803:**

#### **OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ ÇOCUKLARIN OLUMLU SOSYAL BECERİLERİNİ GELİŞTİRME PROGRAMININ ETKİLİLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

ZEYNEP ŞEN, AYSUN DOĞAN

*EGE ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

Olumlu sosyal davranışlar, bireylerin kâr amacı gütmeyen, karşısındaki diğer kişiler için sergilediği davranışlardır. Olumlu sosyal davranışların pek çok farklı türü olmakla birlikte, yardımlaşma, paylaşma ve rahatlatma (teselli etme) en temel türleri olarak değerlendirilmektedir. Yardımlaşma, başka birinin ihtiyacını tespit ederek bu ihtiyaca yönelik yükünü hafifletmek; paylaşma, başka birine fayda sağlamak için kendi kaynağından fedakarlık etmek; rahatlatma, duygusal yönden stres yaşayan birine gösterilen ilgi olarak tanımlanabilir. Her becerinin aynı zamanda gelişmediği, bir becerinin gelişmesinin diğer beceri türlerini de desteklediği bilinmektedir. Bu nedenle çalışmada, sosyal beceriler sosyobilişsel bir bakış açısı ile ele alınmış, uygulanan sosyal beceri geliştirme programının sosyal beceri gelişimi ile ilişkili olduğu düşünülen iki temel bilişsel beceri olan duygu tanıma ve sosyal bilgi işleme becerileri üstündeki etkisi de incelenmiştir. **Amaç:** Dört-beş yaşındaki çocukların yardımlaşma, paylaşma ve rahatlatma davranışlarını geliştirmeye yönelik bir programın oluşturulması ve oluşturulan programın etkililiğinin değerlendirilmesidir. Bu amaç doğrultusunda olumlu sosyal beceriler ve bilişsel becerilere yönelik bir program geliştirilmiş ve çocuklara altı modülden oluşan üç haftalık bir sosyal beceri eğitimi verilmiştir. **Yöntem:** Bu çalışmaya dört-beş yaşlarında anaokuluna devam eden 57 müdahale, 39 kontrol grubunda olmak üzere toplam 96 çocuk katılmıştır. Araştırma kapsamında hem çocuklardan görevler ile bireysel ölçümler alınmış, hem de ebeveynler ve öğretmenler ölçekler ile çocukların olumlu sosyal davranışlarını değerlendirmiştir. **Bulgular:** Elde edilen sonuçlar, uygulanan sosyal beceri geliştirme programının hem çocuklardan alınan ölçümlerde hem de ebeveyn ve öğretmen bildirimlerinde anlamlı bir farklılaşma yarattığını göstermektedir. Programın uygulandığı gruptaki çocukların yardımlaşma, paylaşma, rahatlatma davranışlarının, duygu tanıma becerilerinin ve olumsuz bir duruma karşı verdikleri sakin yanıtların arttığı tespit edilmiştir. Ebeveyn ve öğretmenlerden alınan bildirimlerde ise sosyal beceri geliştirme programı uygulanan grubun aldığı puanların, kontrol grubunun aldığı puanlardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. **Tartışma:** Bu nedenle

çocuklardan alınan ölçümler ile ebeveynler ve öğretmenlerden alınan ölçümlerin tutarlı olduğunu, uygulanan programın çocukların sosyal ve bilişsel becerileri üzerinde etkili olduğunu söylemek mümkündür.

**Anahtar Sözcükler:** yardımlaşma, paylaşma, rahatlatma, bilişsel beceri, sosyal beceri programı

**SÖZEL BİLDİRİ 809:**

## **BELLEĞİN DUYGU DÜZENLEME İŞLEVİNİN OLUMLU OLAYLARIN HATIRLANMASINDA İNCELENMESİ**

*SEZİN ÖNER<sup>\*</sup>, SAMİ GÜLGÖZ<sup>\*\*</sup>*

*<sup>\*</sup>KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ*

*<sup>\*\*</sup>KOÇ ÜNİVERSİTESİ*

### **Özet:**

**Amaç:** Bireyler olumsuz hissettiklerinde olumlu olayları hatırlamanın duygudurumlarını tersine çevirerek daha olumlu hissetmelerini sağlayabilmektedir. Özellikle olumlu olayların daha canlı, detaylı hatırlanması duygu değişimine destek olmaktadır. Otobiyografik belleğin duygu düzenleme işlevi olarak kavramlaştırılan bu durum klinik örneklerde de incelenmiş ve duygudurum bozukluklarındaki bellek yanlışlıkları bireylerin otobiyografik hatırlamanın bu duygu düzenleme işlevini etkin kullanamaması ile ilişkilendirilmiştir. Yapılan bu çalışmanın iki ana amacı vardır. Birincisi farklı duygular uyarıldığında belleğin duygu düzenlemedeki rolünün nasıl işlediğini anlamak, ikincisi de depresif duygudurumun bu süreçteki etkisini görmektir. **Yöntem:** Araştırmaya 117 üniversite öğrencisi (80 kadın, *Ort* = 22.28, *SS* = 5.26) katılmıştır. Katılımcılar öncelikle Beck Depresyon Envanterini tamamlayarak ardından rastsal olarak üzümlük ve mutluluk duygu gruplarına atanmıştır. Olumlu ve olumsuz duygu uyandıran video klipler izletildikten sonra ise önce akıllarına gelen herhangi bir anıyı (yönergesiz anı) ardından da kendilerini mutlu hissettiren bir anıyı anlatmaları istenmiştir. Katılımcılar hatırladıkları anıları yeniden yaşama hissi, duygusal yoğunluk gibi fenomenolojik özellikleri bağlamında Otobiyografik Bellek Özellikleri Anketinde değerlendirdikten sonra, katılımcılara geri bildirim verilerek çalışma sonlandırılmıştır. **Bulgular:** Analizler hem yönergesiz anı hem de mutluluk anısı bağlamında hem de anının duygusal etkisindeki değişim göz önüne alınarak incelenmiştir. İlk aşamadaki yönergesiz anı özelliklerinde duygudurum tutarlılığı gözlenmiş ve olumsuz video klip izleyen katılımcıların daha olumsuz anılar hatırladığı görülmüştür. Depresif duygudurumu daha yüksek olan bireylerde bu yapının daha belirgin olduğu ve hatırlanan olumsuz anıları daha canlı hatırladığı bulunmuştur. Daha önemlisi, katılımcılardan olumlu anı hatırlamaları istendiğinde depresif duygudurumu yüksek olan bireylerin olumlu anı hatırlamalarının güçleştiği ve duygusal etkisi daha düşük olan olumlu anılar olduğu görülmüştür. **Tartışma:** Laboratuvar ortamında uyarılan olumsuz duygudurumun olumlu anıların hatırlanmasını etkilediği gösterilmiş ve bu durumun depresif duygulanımı yüksek olan bireylerde daha belirgin bulunmuştur. Her ne kadar kullanılan örneklem tanı almayan öğrenci grubu olsa da, bulgular literatürde sıkça gösterilen depresif duygudurum ile ilişkili duygu düzenleme sorunlarının belleğin işlevsel olarak kullanılamaması ile bağlantılı olabileceğine işaret etmektedir. Bu bağlamda hem

işlevsel bellek çalışmaları göz önüne alınarak bulgular tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** otobiyografik bellek, duygu düzenleme, olumsuz duygulanım, bellek işlevleri

### **SÖZEL BİLDİRİ 813:**

#### **OBSESİF KOMPULSİF BELİRTİLERİN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE YAYGINLIĞININ, RİSK FAKTÖRLERİNİN BELİRLENMESİ; KİMLİK OLUŞUMU VE YAŞAM KALİTESİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

ŞEBNEM AKAN

ACIBADEM MEHMET ALİ AYDINLAR ÜNİVERSİTESİ

#### **Özet:**

**Amaç:** Bu çalışmada üniversite öğrencilerinde obsesif kompulsif belirti sıklığının, yatkınlık oluşturan risk faktörlerinin belirlenmesi; obsesif kompulsif belirtilerin kimlik gelişim sürecine, yaşam kalitesine etkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır. **Yöntem:** Çalışmaya 22 farklı üniversitenin çeşitli fakültelerine bağlı bölümlerinde öğrenimine devam eden 428'si erkek, 572'si kız olmak üzere toplam 1000 öğrenci katılmıştır. Katılımcılara Bilgilendirilmiş Onam Formu, Demografik Bilgi Formu, Maudsley Obsesif-Kompulsif Envanteri (MOKE), Türkler İçin Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Kısa Formu (WHOQOL-BREF-TR), Kimlik Duygusu Değerlendirme Aracı (KDDA) uygulanmıştır. **Bulgular:** Sosyo-demografik değişkenler ile obsesif kompulsif belirtiler arasındaki ilişkiler Tek Yönlü Varyans Analizi ve Bağımsız Örneklemeler için T testi (kategorik değişkenler için) ve Korelasyon Analizi (sürekli değişkenler için) ile incelendi. Katılımcıların yaşı ile MOKE toplam puanı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ( $r = -.08, p < .05$ ). Buna göre yaş ilerledikçe obsesif kompulsif belirtilerin azaldığı söylenebilir. İsteddiği bölümü okumayanlarda ( $=16,66, SS=7,51$ ), istediği bölümü okuyanlara göre ( $=14,10 SS=6,31$ ), MOKE toplam puanı daha yüksektir,  $t(721)=-4,013 p < .05$ . Ailesinde psikiyatrik hastalığı olanlarda ( $=15,86, SS=6,65$ ), olmayanlara göre ( $=14,24 SS=6,56$ ), MOKE toplam puanı daha yüksektir  $t(721)=2,651 p < .05$ . MOKE kesme puanı 18 alındığında öğrencilerin %27'sinde obsesif kompulsif belirtilerin varlığı gözlenmiştir. MOKE alt ölçekleri (ruminasyon, kuşku, temizlik, kontrol, yavaşlık) cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır ( $Wilks \lambda = .98, F(5,242) = 0,868, p > .01$ ). Diğer taraftan, MOKE toplam puanının KDDA toplam puanını anlamlı düzeyde yordadığı ve varyansın %26'sini açıkladığı görülmektedir ( $R = .39, R^2 = .26, F(1,893) = 161,661, p < .05$ ). Çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre, sadece ruminasyon alt ölçeğinin, KDDA toplam puanı üzerinde anlamlı yordayıcı olduğu görülmektedir ( $R = .52, R^2 = .27, F(5,881) = 66,58 p = .001, \beta = 0.55$ ). Buna göre ruminasyon arttıkça, kimlik gelişimindeki bozulmanın arttığı söylenebilir. Son olarak, MOKE toplam puanı ile yaşam kalitesi kısa formu arasındaki ilişki negatif yönde anlamlıdır, ( $r = -.31, p < .05$ ). **Tartışma:** Obsesif kompulsif belirtiler, üniversite öğrencilerinde oldukça sık görülmekte ve kimlik gelişim sürecini ve yaşam kalitesini etkilemektedir.

**Anahtar Sözcükler:**

### **SÖZEL BİLDİRİ 814:**

## FLÖRT İLİŞKİLERİNDE EŞİTLİK VE ŞİDDETSİZLİĞE DOĞRU DEĞİŞİM: ETKİLİ SÜREÇLER VE MÜDAHALELER

ANIL ÖZGE ÜSTÜNEL

*ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ*

### Özet:

Üniversite öğrencileri arasında flört şiddeti, ciddi akademik, psikolojik ve fiziksel riskleri beraberinde getiren psikolojik ve sosyal bir sorundur. Önceki araştırmalar, flört şiddeti önleme programlarının şiddeti azaltmada, cinsiyetçi tutumları değiştirmede ve şiddete ilişkin kabullenici tutumları zayıflatmada etkili olduğunu göstermiştir. Bu araştırmalar, önleyici yaklaşımların olumlu etkilerini gösterse de bunların nasıl meydana geldiğini açıklayan yeterli sayıda araştırma bulunmamaktadır. **Amaç:** Bu çalışma, İstanbul'daki bir üniversitenin öğrencilerine bir flört şiddeti önleme programı uygulamayı, bu program sonucunda meydana gelen değişimleri kalitatif yöntemlerle araştırmayı ve bu değişimlerin nasıl gerçekleştiği sorusunu yanıtlamayı hedeflemiştir. Bu çalışma kapsamında feminist klinik yaklaşımlara dayanarak bir flört şiddeti önleme programı geliştirilmiştir. Programın amacı flört ilişkilerinde eşitlik ve güvenlik kavramlarını tanıtmak, flört şiddeti konusunda bilgi ve farkındalığı artırmak, çeşitli ilişkisel ve duygusal becerilerin gelişimini desteklemek, bu sayede flört ilişkilerinde şiddetin oluşmasını önlemektir. **Yöntem:** Program önce pilot olarak test edilmiş, daha sonra birbirini takip eden 8 haftalık oturumlarla Şubat-Mayıs 2017 arasında 5 gruba uygulanmıştır. Programa toplamda 55 öğrenci katılmış, bu katılımcılarla program sonrasında yarı yapılandırılmış bireysel görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde amaç, eşitlik ve şiddetsizliğe doğru bir değişimi açıklayan süreçleri araştırmak olmuştur. Görüşmeleri analiz etmek için sosyal inşacı temellendirilmiş kuram analizi yaklaşımı kullanılmış, görüşmeler MAXQDA.12 programında analiz edilmiştir. Analizde açık, odaklı ve kuramsal kodlama adımları takip edilmiştir. **Bulgular ve Tartışma:** Görüşmelerin çoğunluğunda bir değişim öyküsü bulunmuş, bu değişimi açıklayan dört temel süreç saptanmıştır: 1) bakış açısını ve normları değiştirme; 2) yaşatlardan öğrenme; 3) kendini sorgulama/değerlendirme; 4) davranışları değiştirme. Araştırma sonuçları, feminist klinik yaklaşımların ve beceri-temelli uygulamaların flört şiddetini önlemede etkili olabileceğine işaret etmiştir. Bu bulgular ışığında sonraki flört şiddeti önleme çalışmaları için öneriler ve etkili olabilecek müdahaleler tartışılmıştır

### Anahtar Sözcükler:

### SÖZEL BİLDİRİ 819:

## CİNSEL SADİZM VE CİNSEL MAZOŞİZM ÖLÇEKLERİNİN GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

BURCU GERDANERİ EKER, BAHAR KÖSE KARACA

*İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ*

### Özet:

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı Freund tarafından 1982 yılında cinsel suçlulara tanı koymak amacıyla son haline getirilmiş Cinsel Sadizm ve Cinsel Mazoşizm Ölçeklerinin Türkçe

adaptasyonunu yaparak ölçeklerin normal popülasyon için kullanılabilir olmasını sağlamaktır. **Yöntem:** Araştırmada kullanılan ölçekler araştırmacı tarafından Türkçe'ye çevrilerek, önce pilot bir çalışmayla test edilmiştir. Sonrasında, pilot çalışmadan yola çıkılarak bir öğretim üyesi tarafından ölçeklerin çevirisi tekrar gözden geçirilmiştir. Ardından tekrar bir pilot gruba uygulama yapılan ölçeklerin son hali verilmiştir. Bu araştırma 21-55 yaş arası, çoğunluğu lisans ve yüksek lisans mezunu olan orta ve yüksek gelir düzeyinden 175 kadın ile 155 erkek olmak üzere toplam 330 katılımcıyla gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara online bir sistem üzerinden ve elden dağıtılarak ölçekler uygulanmıştır. Güvenilirliği ölçmek amacıyla ön çalışma olarak 150 kişilik gruba bu ölçekler uygulanmış, güvenilirlik katsayılarına göre madde çıkarılmıştır. İkinci aşamadaysa, 330 kişiye uygulanan ölçekler üzerinden faktör analizi yapılmış ve güvenilirlik toplam grup üzerinden de tekrar test edilmiştir. Araştırmada ölçeklerin geçerliliği, Cinsel Risk Alma Ölçeğiyle ölçeklerin korelasyonuna bakılarak değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Sonuçlara göre, Cinsel Sadizm ve Cinsel Mazoşizm ölçeklerinin güvenilir olduğu tespit edilmiştir. Cinsel Sadizm ve Cinsel Mazoşizm ölçeklerinin literatüre uygun olarak Cinsel Risk Alma Ölçeği ile ilişkili olduğu ve buna göre geçerli olduğu saptanmıştır. **Tartışma:** Bu çalışmayla, Cinsel Sadizm ve Cinsel Mazoşizm Ölçeklerinin normal popülasyonda da güvenilir ve geçerli olduğu bulunmuştur. Orijinal ölçekten farklı olarak çıkarılan maddelerinse özellikle suçla ve bir başkasına zarar verme ile ilgili olduğu dikkati çekmiştir. Bu farklılıklar literatür ışığında tartışmaya açılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** cinsel sadizm, cinsel mazoşizm, adaptasyon

#### **SÖZEL BİLDİRİ 830:**

MUSTAFA SARIKAYA\*, ILGIN GÖKLER DANIŞMAN\*, İBRAHİM YİĞİT\*\*

\*TED ÜNİVERSİTESİ

\*\*BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ

#### **Özet:**

**Amaç:** Terörizm ve toplumsal şiddetle ilgili risk algısı ile psikolojik semptomatoloji arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü'nün ve üst bilişin aracı rolünün araştırılmasıdır. **Yöntem:** En az üç yıldır Ankara'da yaşayan üniversite öğrencilerinden (18-23 yaş arası) data toplamak için Kısa Semptom Envanteri, Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği, Terör Risk Algısı Anketi, Üstbiliş Anketi kullanılmıştır. **Bulgular:** Çoklu Aracı Modelin sonuçları şunları göstermektedir; terörist saldırılarına ve toplumsal şiddet olaylarına karşı olan risk algımız duygu düzenlememede güçlüklerle ve üstbilişsel fonksiyonlarda bozulmalara yol açıyor olabilir, bu da genç popülasyonda psikolojik işlevselliğin bozulmasına yol açıyor olabilir. **Tartışma:** Bu çalışmanın sonuçları klinik ve psikososyal doğurgulara sahiptir. Klinik doğurgularda, gençlerin bilişsel ve duygusal becerileri duygu düzenleme ve üst biliş fonksiyonları üzerine çalışılarak desteklenebilir. Psikososyal doğurgularda ise, gençlerin kontrol ve güvenlik hissi toplum temelli müdahaleler ve politikalarla arttırılabilir.

**Anahtar Sözcükler:**

#### **SÖZEL BİLDİRİ 831:**

## KARDESLERİN ALGILADIĞI FARKLILAŞAN EBEVEYN YAKLAŞIMLARI ÖLÇEĞİ’NİN GELİŞTİRİLMESİ

*HURİGÜL BAYRAM GÜLAÇTI\**, *SİBEL KAZAK BERUMENT\*\**

*\* HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ*

*\*\* ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

### Özet:

Farklılaşan ebeveynlik yaklaşımları ebeveynlerin çocuklarından birini kayırması veya çocuklarına farklı davranması olarak tanımlanmaktadır. Bu farklı yaklaşım, hem çocuklarda ve ergenlerde olumsuz gelişimsel sonuçlarla ilişkilendirilmekte hem de kardeş ilişkilerinin kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. **Amaç:** Bu bağlamda, bu çalışma ile kardeşler tarafından algılanan ve ebeveynlerin çocuklarına farklı tarzlarda yaklaşımını içeren güvenilir ve geçerli bir ölçüm aracı oluşturmak amaçlanmıştır. **Yöntem:** Mevcut çalışma birkaç aşamadan oluşmaktadır. Anket formu oluşturulmadan önce farklılaşan ebeveyn yaklaşımlarıyla ilgili araştırmalar, hâlihazırda kullanılan ölçekler gözden geçirilmiştir ve olası ebeveyn yaklaşımlarını ortaya çıkarmak amacıyla kardeşi/abisi/ablası olan ergenlik dönemindeki 7 katılımcıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Hem görüşmelerden elde edilen verilerle hem de ilgili literatür incelenerek çeşitli boyutları içeren 68 maddelik bir havuz oluşturulmuştur. Daha sonra oluşturulan maddelerin yüzeysel geçerliliğini değerlendirmek amacıyla odak grup çalışması yapılmıştır. Sonraki aşamada; mevcut ölçekte maddeler anne ve baba yaklaşımları olarak iki ayrı formatta düzenlenmiş ve ölçekle birlikte güvenilirlik için kullanılması planlanan Farklı Deneyimlere Dayanan Kardeş Envanteri (FDDKE) kardeşi ve kendisi ortaokula veya liseye giden 321 ergen bireye uygulanmıştır. Anne ve baba yaklaşımları için ayrı açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmış, uygun maddeler seçilmiş ve ölçek “Kardeşlerin Algıladığı Farklılaşan Ebeveyn Yaklaşımları Ölçeği” olarak isimlendirilmiştir. **Bulgular:** Anne ve baba yaklaşımlarının faktör yapısı farklılaşma gösterse de; ölçeğin hem anne hem baba versiyonlarının iki ana boyuttan (olumsuz yaklaşım ve olumlu yaklaşım) ve yedi alt boyuttan oluştuğu görülmüştür. Ölçeğin anne-baba versiyonları için ana boyutlara ait güvenilirlik katsayılarının .83 ile .87 arasında değiştiği bulunmuştur. Doğrulayıcı faktör analizlerinde, uyum indeksleri hem anne hem baba modellerinin kabul edilebilir olduğunu göstermektedir. Ölçeğin FDDKE ile korelasyonuna dair sonuçların anlamlı ve ortalama değerlerde olduğu bulunmuştur. **Tartışma:** Analizler sonucunda, ölçeğin güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğuna dair bulgular elde edilmiştir. Ölçeğin Türk kültürü için ebeveynlerin farklılaşan yaklaşımlarını çeşitli boyutlarıyla ölçen bir ölçüm aracı olduğu söylenebilir.

**Anahtar Sözcükler:** farklılaşan ebeveyn yaklaşımları, kardeşlik, psikometrik özellikler

### SÖZEL BİLDİRİ 833:

#### SOSYAL İLİŞKİLER BAĞLAMINDA KİŞİLERİN UTANÇ DENEYİMLERİ ÜZERİNE BİR PROTOTİPİK ÖZELLİKLER ÇALIŞMASI

*İLKER DALGAR\**, *NEBİ SÜMER\*\**

*\*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*SABANCI ÜNİVERSİTESİ*

**Özet:**

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı İlişkisel Modeller Kuramı (İMK) kapsamında utanç duyulmasına neden olan olayların nasıl algılandığı incelemektir. Bir kavramın anlamı bellekte en azından kısmen prototipik özellikleri ile temsil edilir. Ancak farklı bağlamlarda bu özelliklerin tamamı etkinleşmez. Kavramı temsil eden özelliklere ulaşılma istendiğinde, kişiler sadece bulundukları durumda etkinleşmiş özelliklere ulaşabilirler.

**Yöntem:** Bu çalışmada katılımcılardan farklı sosyal ilişki durumlarında utanç duydukları bir anı hatırlamaları istendiğinde utanca ait farklı prototipik özellikleri çıkartıp çıkartamayacakları araştırılmıştır. İMK bütün sosyal ilişkileri açıklayan, farklı sosyal normları ve ahlaki dürtüleri temsil eden dört temel ilişkisel model tanımlamıştır (komünal paylaşım, otorite sıralaması, eşitlikçi eşleme, orantılılık). Söz konusu ilişkisel modellerde utanç duyulmasına neden olan sosyal norm “ihlali” ya da ahlaki “hata” temel düzeyde farklı olacağı için katılımcıların ortaya çıkaracağı prototip özelliklerin de kullanılan ilişkisel modelin kuralları doğrultusunda değişeceği öngörülmüştür. Çalışmada 215 üniversite öğrencisinden beş farklı ilişki bağlamında utanç duydukları bir olayı yazmaları istenmiştir. Daha sonra yaşadıkları deneyimi göz önünde bulundurarak utancın ne anlama geldiği ve neyin utanç duymalarına yol açtığını sıraladıkları iki farklı liste yapmaları istenmiştir.

**Bulgular ve Tartışma:** Ortaya çıkan listeler farklı ilişki bağlamlarında utancın ne anlama geldiği ve nelerin utanca yol açtığı açısından utancın farklı prototip özelliklerini çıkartmak için incelenmiştir. Katılımcıların hazırladıkları özellik listelerinin her ikisinin de aynı içerikte olduğu ve sadece kendilerini neyin utandırdığını yazdıkları görüldüğünden listelerden ilki ile çalışmaya devam edilmiştir. Sonuçlar beş farklı ilişki bağlamlarında katılımcıların utanç duymalarına yol açan özelliklerin sistematik olarak farklılaştığını ve ilişkisel durumun ahlaki kuralları ya da normları ile uyumlu olduğunu göstermiştir. Sunumda ayrıışan özellikler detaylı bir şekilde aktarıldıktan sonra bu bulgular sosyal ilişkilerin düzenlenmesinde ahlaki duyguların, özel olarak utanç duygusunun rolü yönünden tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** utanç duygusu, ilişkisel modeller teorisi, prototipik özellikler, ilişkilerin düzenlenmesi

**SÖZEL BİLDİRİ 838:**

**BİLİŞSEL DAVRANIŞÇI TERAPİ'YE YÖNELİK OLUMSUZ TUTUMLAR ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇE'YE UYARLANMASI VE PSİKOMETRİK ÖZELLİKLERİNİN SINANMASINA YÖNELİK PİLOT ÇALIŞMA**

*BAŞAK İNCE\*, EZGİ DEVECİ\*\**

*\*İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*IŞIK ÜNİVERSİTESİ*

**Özet:**

**Amaç:** Kontrollü klinik araştırmalarca etkililiği ve etkinliği sıklıkla gösterilmiş olmasına

karşın birçok klinisyenin Bilişsel ve Davranışçı Terapi (BDT)'nin belirli unsurlarına karşı olumsuz tutumlara sahip olduğu ve BDT'yi uygulamaktan kaçındıkları gözlemlenmiştir. Bu durumun ruh sağlığı hizmeti almak isteyen kişilere olumsuz yansıyabileceği düşünüldüğünden bu çalışmada Bilişsel Davranışçı Terapi'ye Yönelik Olumsuz Tutumlar Ölçeği'ni Türkçe'ye uyarlamak hedeflenmiştir. **Yöntem:** Bilişsel Davranışçı Terapi'ye Yönelik Olumsuz Tutumlar Ölçeği'nin Türkçe'ye çevirisi ve İngilizce'ye geri çevirisi klinik psikoloji alanında uzman kişiler tarafından yapılmış; çalışmanın yazarları tarafından ölçeğin son hali belirlenmiştir. Araştırmanın örneklemini kaygı bozuklukları ile çalışan ruh sağlığı alanında çalışan çeşitli meslek grubundan katılımcılar oluşturmaktadır. Katılımcılardan demografik bilgileri (cinsiyet, yaş, meslek, mesleki tecrübe süresi vb.) içeren bir formu ve Bilişsel Davranışçı Terapi'ye Yönelik Olumsuz Tutumlar Ölçeği'ni doldurmaları istenmektedir. **Bulgular:** Ölçeğin faktör yapısını ve uygunluğunu belirlemek amacıyla açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi yapılacaktır. Pearson korelasyon ve t-testleri analizleri ile katılımcıların demografik özelliklerinin ölçekten aldıkları puan ile ilişkili olup olmadığı belirlenecektir. **Tartışma:** Bilişsel Davranışçı Terapi'ye Yönelik Olumsuz Tutumlar Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanmasının BDTye yönelik olumsuz tutumları tespit etmeye, bu tutumlardaki değişikliklerin kanıta dayalı BDT yöntemlerinin Türk toplumunda etkin bir şekilde kullanılmasına yol açıp açmadığının değerlendirilmesine katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** bilişsel davranışçı terapi, klinisyen tutumları, tedavi etkinliği, kaygı bozuklukları

## **SÖZEL BİLDİRİ 842:**

### **İNTİHAR NOTLARI ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA: ANLAMSAL DÜZEY TEMA ANALİZİ**

FAZİLET CANBOLAT\*, FARUK GENÇÖZ\*\*

\* *ULUSLARARASI FİNAL ÜNİVERSİTESİ*

\*\* *ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Bu çalışmanın temel amacı, intihar notlarını inceleyerek, intihar notu bırakan kişilerin diğerleriyle ilişkilerindeki deneyimlerini araştırmaktır. **Yöntem:** İntihar notları üzerinde derinlemesine bir inceleme sunabilmek için mevcut çalışmada nitel araştırma metodu kullanılmıştır. Gerekli etik ve resmi izinler alındıktan sonra, amaca uygun örnekleme, 12 adet dosya biçiminde veri Ankara Cumhuriyet Başsavcılığından alınmıştır. Dosyalar içinden seçilen veri seti, 17-54 yaşları arasındaki erkeklere ait olup; intihar notları, bir adet defter, sosyal medya paylaşımları ve son mesajlardan oluşmaktadır. **Bulgular:** Veri seti olarak seçilen dokümanlar tüme-varımsal ve anlamsal düzey tema analizi yöntemi kullanılarak, derinlemesine analiz edilmiştir. Analizlerden elde edilen sonuçlara göre kategoriler, 'duygular', 'algılar', 'fonksiyonlar' ve 'düşlemler' olarak isimlendirilmiştir. 'Duygular' kategorisi 'olumlu' ve 'olumsuz' duygular olmak üzere iki temadan oluşmakta olup, olumlu duygular teması 'sevgi', 'minnettarlık / şükran' ve 'rahatlama'; olumsuz duygular teması ise 'mesuliyete yönelik duygular', 'umutsuzluk' ve 'kaygı' olmak üzere üç alt temadan oluşur. 'Algılar' kategorisinde, 'kendiliğe yönelik algılar' ve 'diğerine yönelik algılar' olmak üzere iki tema ortaya çıkmıştır. Kendiliğe yönelik

algılar temasının altında 'büyüklenmeci/ mükemmel benlik algısı' ve 'güçsüz/ yetersiz benlik algısı'; diğerine yönelik algılar temasının altında ise 'ideal öteki' ve 'olumsuz öteki' olmak üzere ikişer alt tema vardır. 'İşlevler' kategorisi 'mesuliyete yönelik işlevler', 'intihara dair diğerlerini bilgilendirme' ve 'cezalandırma' biçiminde isimlendirilen üç temayı içermektedir. Mesuliyete yönelik işlevler, 'aklanma (sorumluluktan veya suçlanmadan arınma) ihtiyacı' ve 'diğerini aklama (sorumluluktan veya suçlamadan arındırma) ihtiyacı' olmak üzere iki alt temadan oluşmaktadır. Dördüncü kategori 'düşlemler', iki temadan oluşmaktadır. Bu temalar, 'ölüm sonrası yaşama dair düşlemler' ve 'ölüm sonrası olayların kontrollüne dair düşlemler' biçiminde isimlendirilmiştir. **Tartışma:** Mevcut bulguların, intihar notu bırakan kişilerin diğerleriyle ilişkilerindeki deneyimlerine yönelik derinlemesine bilgi sunduğu düşünülmektedir. Nitel analizin doğası gereği, bulgular genellenebilir değildir; ancak uygulama ortamlarında intihara meyilli hastaların terapistle olan ilişkileri üzerinden mevcut bulgular değerlendirmeye tabi tutulabilir.

**Anahtar Sözcükler:** intihar notu, nitel analiz, anlamsal düzey tema analizi

#### **SÖZEL BİLDİRİ 843:**

##### **SANAL TRAVMA: BİR ÖLÇEK ÇALIŞMASI**

*FEYZANUR KOÇYİĞİT, LÜTFİYE NUR AKKOÇ, BAHAR ESRA DEMİRÖZ AYAN*

*İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı DSM-5 bireyin sadece kendi deneyimleri yoluyla değil, şahit olduğu olaylar yolu ile de travmatize olabildiğini ortaya koymaktadır. Bu gelişmeler gündelik hayatta vaktimizin çoğunu alan medyanın(Tv, gazete, sosyal medya) sunduğu içeriklerle bireyleri travmatize edip etmediği sorusunu akla getirmektedir. Literatürde bu konuda yapılmış çalışmalar kısıtlı bir kaynak sunmaktadır. Bu çalışmanın amacı bireylerin medyada karşılaştıkları içeriklerden etkilenme seviyesini belirleyecek bir ölçek aracı geliştirmektir. **Yöntem:** Araştırma kolayda örneklem metodu ile online bir form üzerinden 442 katılımcıya uygulatılmıştır. Katılımcıların yaşları 14-63 arasındadır. **Bulgular ve Tartışma:** Araştırmada toplanan veriler SPSS20.0 (IBM) kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın yapı geçerliliği için açımlayıcı faktör analizi uygulanmış, maddelerin geçerlilik ve güvenilirlikleri ölçülmüştür. Faktör analizi sonuçlarına göre ölçek 4 alt boyuttan oluşmaktadır ve 22 madde içermektedir. Faktör analizinin kalitesini gösteren KMO değeri 0.927 ve Bartlett's test  $p<0.05$  bulunurken iç tutarlılığı ölçen Cronbachs Alpha değeri ölçek için 0.942, Olumsuz Davranış boyutu için 0.919, Olumsuz İçerik boyutu için 0.929, Negatif Söylem boyutu için 0.814 ve Doğaüstü İçerikler boyutu için 0.770 bulunmuştur. Elde edilen sonuçlara göre "Sanal Travma" ölçeği bireylerin medyada maruz kaldıkları içerikten etkilenme seviyelerini ölçebilecek geçerli ve güvenilir Likert türü bir ölçektir.

**Anahtar Sözcükler:** travma, sosyal medya, sanal travma

#### **SÖZEL BİLDİRİ 845:**

## PSİKOLOJİK KONTROL İLE KİMLİK BOYUTLARI ARASINDAKİ İLİŞKİDE TEMEL PSİKOLOJİK İHTİYAÇLARIN ARACI ROLÜ YAŞ VE CİNSİYET AÇISINDAN FARKLILAŞMAKTA MIDIR?

ESİN ŞENER

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ

### Özet:

**Amaç:** Psikolojik kontrol uygulaması, bireyin psikolojisine müdahale niteliğindeki ebeveyn davranışlarını kapsadığından davranışsal ve duygusal uyum sorunları için risk oluşturmakta; başarılı bir kimlik duygusu geliştirmeyi engelleyebilmektedir. Alanyazında psikolojik kontrol ve kimlik süreçleri arasındaki ilişkileri ortaya çıkaran mekanizmaları açıklamaya yönelik araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, anneden algılanan psikolojik kontrol ile bireylerin kimlik boyutları (seçeneklerin derinlemesine araştırılması ve bağlanmanın yeniden gözden geçirilmesi) arasındaki ilişkide temel psikolojik ihtiyaçların engellenmesinin aracı rolünü incelemektir. Ek olarak bu iki değişken arasındaki yapısal ilişkilerin, bireyin içinde bulunduğu gelişimsel dönem (ergenlik ve beliren yetişkinlik) ve cinsiyeti açısından farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla çok-gruplu aracılık analizi (multi-group mediation analysis) yapılmıştır. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini Eskişehir’de lise (N= 284) ve üniversiteye (N= 306) devam eden öğrencilerdir ( $M = 19.00$ ,  $SD = 2.46$ ). Anneden algılanan kontrol Psikolojik Kontrol Ölçeği ile; kimlik boyutları Utrecht Kimlik Bağlanma Ölçeği ile; psikolojik ihtiyaç doyumu ise Temel Psikolojik İhtiyaçların Doyumu ve Engellenmesi Ölçeği ile ölçülmüştür. **Bulgular:** Yapısal eşitlik analizi sonuçlarına göre temel psikolojik ihtiyaçların engellenmesi, algılanan psikolojik kontrol ile kimlik boyutları arasındaki ilişkiye kısmen aracılık etmektedir ( $\chi^2(61) = 110.148$ ,  $p < .001$ ,  $CFI = .98$ ,  $SRMR = .03$ ,  $RMSEA = .04$ ). Cinsiyet için yapılan çok-gruplu aracılık analizi sonuçları önerilen modelin kız ve erkekler için anlamlı olarak farklılaşmadığını ortaya koymaktadır ( $\Delta S-B\chi^2(3) = 4.97$ ,  $p > .05$ ;  $\Delta CFI < .010$ ). Yaş için yapılan çok-gruplu aracılık analizi sonuçları da önerilen modelin lise ve üniversite öğrencileri açısından anlamlı olarak farklılaşmadığını göstermektedir ( $\Delta S-B\chi^2(5) = 8.93$ ,  $p > .05$ ;  $\Delta CFI < .010$ ). **Bulgular;** kontrolcü ebeveynlerin kullandıkları manipülatif ve baskıcı yolların ergenler ve beliren yetişkinlerin temel psikolojik ihtiyaçlarına (özerklik, yeterlik, ilişkisellik) zarar verdiğini ve bu mekanizma aracılığıyla kimlik gelişimini olumsuz yönde etkileyebileceğini göstermektedir. **Tartışma:** Bu ilişki örüntülerinin yaşa ve cinsiyete göre değişmemesi, psikolojik kontrol uygulamasının gelişim üzerindeki olumsuz etkilerinin evrensel olabileceği yönündeki tartışmalara katkı sağlamaktadır.

### Anahtar Sözcükler:

### SÖZEL BİLDİRİ 849:

### BABANIN KENDİ BABASININ TUTUMUNU ALGILAMASININ ÇOCUĞUNA OLAN TUTUMUNA VE BAKIM DÜZEYİNE ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI

OYA GÜNGÖRMÜŞ ÖZKARDEŞ, FATMA BAKIR, AYŞE NACİYE ÜNLÜ SÖĞÜNMEZ

İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ

### Özet:

**Amaç:** Bu çalışmada babanın kendi babasının tutumunu kabul/red edici olarak algılamasının çocuğunu yetiştirmedeki tutumuna ve katılımına etkisinin olup olmadığı araştırılmış, elde edilen verilerin alan yazınına katkısı olacağı düşünülmüştür. Araştırmada “Babanın babasının tutumunu kabul/red edici olarak algılamasının; kendi çocuğuna karşı olan tutumunu kabul/red edici olarak algılamasını ve çocuğunun bakımına katılım düzeyini yordamakta mıdır?” sorularına yanıt aranmıştır. **Yöntem:** Veriler SPSS -22 programında incelenmiş, Korelasyon ve Regresyon analizi yapılmıştır. Araştırmanın evrenini İstanbul’da yaşayan 4-6 yaş çocuklarının babaları, örnekleme ise elverişli örneklem tekniği ile ulaşılan 109 baba oluşturmıştır. Araştırmada Kişisel Bilgi Formu, Ebeveyn Kabul-Red/Kontrol Ölçeği Yetişkin (EKRÖ/Kontrol YF) ve Ebeveyn Formu (EKRÖ/Kontrol EF), Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) kullanılmıştır. 2017-2018 öğretim yılında elden ve online olmak üzere iki ayrı yolla 240 ölçek dağıtılmış, eksik veriler ayıklandıktan sonra 109 katılımcının verisi işleme alınmıştır. **Bulgular ve Tartışma:** Babaların yaşları 28-51 aralığındadır, yaş ortalamaları 37.78 ( $s = 5.23$ ) olarak bulunmuştur. Babanın kendi babasından algıladığı kabul/reddi ölçen (EKRÖ/Kontrol YF) formu puanları ile çocuğuna karşı algıladığı kabul/reddi ölçen (EKRÖ/Kontrol EF) puanları arasındaki ilişki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi ile değerlendirilmiş ve  $r = 0.22$  bulunmuştur. Bulunan korelasyon katsayısı istatistiksel olarak anlamlı, pozitif ve düşük yönde bir ilişkiyi ifade etmektedir ( $p < .05$ ). Babanın kendi babasından algıladığı kabul/reddin çocuğunu kabul/reddini açıklayıp açıklamadığı Basit Doğrusal Regresyon analizi ile test edilmiştir. Analizde çocuğa gösterilen kabul/reddin varyansının %5’ini babadan algılanan kabul/reddin anlamlı olarak açıkladığı görülmüştür ( $F(1,107) = 5.71, p < .05$ ). Ebeveynin babasından algıladığı kabul-red ile çocuğunun bakımına katılımı arasındaki ilişki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi ile değerlendirilmiş ve  $r = -0.29$  bulunmuştur. Bulunan korelasyon katsayısı istatistiksel olarak anlamlı, negatif ve düşük yönde bir ilişkiyi ifade etmektedir ( $p < .01$ ). Basit Doğrusal Regresyon analizi sonucunda babanın kendi babasından algıladığı toplam kabul/reddin, çocuğunun bakımına katılımındaki varyansın %8’ini anlamlı olarak açıkladığı görülmüştür ( $F(1,107) = 10.35, p < .05$ ).

**Anahtar Sözcükler:** baba, kabul-red, baba katılımı

**SÖZEL BİLDİRİ 850:**

## **BELİRSİZLİK VE ÖLÜMLÜLÜĞÜN BELİRGİN OLMASININ BELİRSİZLİKLE İLİŞKİLİ DÜŞÜNCELERİN ULAŞILABİLİRLİĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ**

HAYAL YAVUZ GÜZEL

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

**Özet:**

**Amaç:** Belirsizlik Yönetimi Modeline göre ölümlülüğün belirgin hale getirilmesi sırasında belirsizlikle ilişkili düşünceler de aktif hale gelmektedir. Yine ölümlülükle ilişkili düşüncelerin itici olmaları nedeniyle bilinç düzeyinden bastırılmasıyla birlikte, bu tür düşüncelerin ulaşılabilirliğinin yanı sıra, belirsizlikle ilişkili düşüncelerin de ulaşılabilirliği artmaktadır. Ulaşılabilirlikteki bu artışın bir sonucu olarak, ölümlülüğün belirgin olması kültürel dünya görüşünü savunmaya ve benlik değerinin arttırmaya yönelik tepkiler üzerinde etkili olmaktadır. Modelin uzun yıllardır savunduğu bu iddiayı test etmek

amacıyla düzenlenen bu araştırmada, iki önemli hipotez sınanmıştır. Birincisi, ölümlülüğün belirgin olmasının önemli bileşenlerinden biri belirsizlik kaygısı ise katılımcılara ölümlülükleri hatırlatıldığında belirsizlikle ilişkili düşüncelerin ulaşılabilirliği de artacaktır. İkincisi, belirsizlikle ilişkili düşüncelerin artması ölümlülüğün belirgin olmasının önemli bir bileşeni ise belirsizlikle ilişkili düşüncelerin ulaşılabilirlik düzeyi hem ölümlülüğün hem de belirsizliğin hatırlatıldığı katılımcıların dünya görüşünü savunma tepkileri ve duygu durumları üzerindeki etkisine aracılık etmelidir. **Yöntem:** Bu amaca ulaşabilmek için, belirsizlikle ilişkili düşüncelerin ulaşılabilirliği sözcüksel karar görevi (lexical decision task) kullanılarak ölçülmüş, belirsizlik ve ölümlülüğün belirginliği ikiye açık-uçlu soru sorularak ve katılımcılardan bu iki soruya mümkün olduğunca ayrıntılı cevap vermeleri istenerek değişimlenmiştir. Katılımcıların dünya görüşlerini savunma tepkilerini ölçebilmek amacıyla adil bölüşüm inancını destekleyen ve desteklemeyen iki farklı senaryo kullanılmıştır. **Bulgular:** Araştırmada elde edilen veriler çok değişkenli varyans analizi (MANOVA), ikili grup karşılaştırmaları (post-hoc) yöntemleri kullanılarak analiz edilecektir. Bunun yanı sıra, belirsizlikle ilişkili düşüncelerin ulaşılabilirliğinin aracı değişken olup olmadığını inceleyebilmek amacıyla, MEMORE (MEdiation and MOderation analysis for REpeated measures designs) makroları kullanılacaktır. **Tartışma:** Bu analiz yöntemleri kullanılarak ulaşılabul bulgular belirsizlik yönetimi modeli ve dehşet yönetimi kuramları çerçevesinde tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** belirsizlik yönetimi, dehşet yönetimi, belirsizlikle ilişkili düşüncelerin ulaşılabilirliği, sözcüksel karar görevi

## **SÖZEL BİLDİRİ 853:**

### **SOSYAL MEDYADA KENDİN OLMA: BİR ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI**

*FEYZANUR KOÇYİĞİT, ŞEFİYE BİLKAN YILMAZ, GİZEM TÜZEN*

*İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Teknolojik gelişmelerin son ayaklarından biri olan sosyal medya bireylere kendilerini farklı ortamlarda da ifade etme imkânı sunmuştur. Bu yenilikler psikoloji bilimi için insan davranışlarını anlama konusunda önemli bir araştırma sahası doğurmuştur. Bu çalışmanın amacı insanların sosyal medyada kendilerini ne ölçüde yansıttıklarını belirleyecek bir ölçek aracı geliştirmektir. **Yöntem:** Araştırma kolayda örneklem metodu ile online bir form kullanılarak 750 katılımcıya uygulanmıştır. Katılımcıların yaşları 15 ile 46 arasındadır. Araştırmada toplanan veriler SPSS 20.0 (IBM) ve AMOS 22.0 paket programları kullanılarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. **Bulgular ve Tartışma:** Araştırmanın yapı geçerliliği için açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri uygulanmış, maddelerin geçerlilik ve güvenilirlikleri ölçülmüştür. Faktör analizi sonuçlarına göre ölçek 5 alt boyuttan oluşmaktadır ve 30 madde içermektedir. Faktör analizinin kalitesini gösteren KMO değeri 0.956 e Bartlett's test  $p < 0.05$  bulunurken iç tutarlılığı ölçen Cronbachs Alpha değeri ölçek için 0.939, Yanıltıcı Algı boyutu için 0.946, Sosyalleşme Çabası boyutu için 0.867, Tepki Kaygısı boyutu için 0.732, Paylaşım İçeriği boyutu için 0.707, Kimlik Gizleme boyutu için 0.611 bulunmuştur. Doğrulayıcı faktör analizinde model test değerleri  $\chi^2 (1013.86)$ ,  $\chi^2/df (2.755)$  ve ( $p < 0,05$ ) bulunduğundan ölçüm modellerinin

anlamalı olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre “Sosyal Medyada Kendin Olma” insanların sosyal medyada benlik bütünlüğünü sürdürme seviyelerini ölçebilecek geçerli ve güvenilir Likert türü bir ölçektir.

**Anahtar Sözcükler:** sosyal medya, benlik bütünlüğü

**SÖZEL BİLDİRİ 854:**

**BİLİŞİM VE YAPAY ZEKÂNIN PSIKOMETRİYE KATKISI: MODÜLER TEST KAVRAMI**

*SEDAT İRGİL<sup>\*</sup>, SALİH TUTUN<sup>\*\*</sup>, BEGÜM KULA<sup>\*</sup>, MERVE ASLAN<sup>\*\*\*</sup>*

*<sup>\*</sup>PSIKOMED*

*<sup>\*\*</sup>BINGHAMTON ÜNİVERSİTESİ*

*<sup>\*\*\*</sup>TED ÜNİVERSİTESİ*

**Özet:**

**Amaç:** Psikolojik değerlendirme için ruhsal belirti, bulgular ve davranışın testler aracılığı ile ölçülmesi, monitörizasyonu ve sınıflamada kullanılması yaygın ve kabul görmüş bir uygulamadır. Bunun için testörün verdiği veya danışanın kullandığı (self test) testler, kağıt üzerinde sorulur ve kodlanır. İster likert tipi, ister yorumlama anlamında olsun, ister objektif veya sübjektif testlerde genel yöntem “kağıt üzerinde” çalışmaktır. Bu yöntem, genellikle zaman alıcıdır. Doldurulan test ya klinisyen tarafından anında puanlanır, ya da daha sonra bir klinisyen bu testi inceler ve “yorumlar”. Bu sınırlılıklar nedeni ile, test uygulama, aslında klinik ve gündelik uygulamalarda bu nedenle nadirdir. Günümüzde gelişen, bilgisayar ve internet ağ teknolojileri son derece hızlı ve pratik sonuçlar doğurmaktadır. Bu teknolojilerin oldukça gelişmesiyle birlikte özellikle yapay zeka teknolojisi; robotik, bilişsel bilimler, elektronik ürünler vb. birçok alanda önemli bir araştırma alanı haline gelmiştir. Yapay zeka yukarıda belirtilen alanlar dışında da birçok alana katkı sağlayabilecek bir potansiyele sahiptir. Örneğin, özetlemiş olduğumuz psikolojik değerlendirme uygulamalarının birtakım sorunlarına çözüm ışığı tutabilir. Yapay zekanın getirebileceği, geleneksel yöntemlere göre daha hızlı ve güvenilir psikolojik değerlendirme ruh sağlığı alanında büyük bir gelişme yaratabilir. Burada “modüler test” adını verdiğimiz kavramı tanımlamak istiyoruz... Modüler test, kağıt üzerinde konvansiyel yöntemlerle uygulanan testlerin aksine, bilişim sistemleri ve yapay zeka sayesinde, danışanın önceden uygulanan testlerdeki cevaplarını diğer testlerde de işleme sokar ve benzer soruların tekrar tekrar danışana sorulmasının önüne geçer. Örneğin SCL-90-R belirti tarama testine ek olarak yaklaşık yüz soru sorularak neredeyse MMPI sonucuna ulaşılabilir. Bu sorulara çok az soru eklenerek, kişilik yönelimleri, meslek eğilimleri vb. çıkarılabilir. Hali hazır klinik bilgilerin ve soru yanıtlarının, modüller halinde tutulması ve sadece istenen konuya ek alanlarda yeni sorular sorulması fırsatı halen elimizdedir. Çalışmanın amacı, belirtilen modüler test tekniğini kullanarak geçerlilik ve güvenilirliği yüksek bir psikolojik değerlendirme yöntemi oluşturmaktır. **Yöntem:** Modüler testler sadece bilgisayar ortamına aktarılmış bir soru cevap ve anket değildir. O testi dolduran kişilerin (1000 kişi üzerinden) verdiği yanıtları almakta, her danışanda minimal da olsa kesme noktasını yapay zeka k-means kümeleme yöntemi ile tekrar hesaplamakta ve test çözen arttıkça geçerlik güvenilirliğini kendiliğinden arttırarak tanı ve değerlendirme için

daha değerli, özgül ve duyarlı hale gelmektedir. Belirtilen kümeleme yöntemi kullanılarak üç grup oluşturulmuştur: normal, riskli ve hasta grup. Normal grup; herhangi bir psikopatoloji belirtisi veya riski göstermeyen kişilerin oluşturduğu grup anlamına gelmektedir. Riskli grup; interaktif teste göre bir psikopatoloji geliştirme riski olsa da henüz tanı almaya yetecek kadar belirti göstermeyen kişileri tanımlar. Son olarak hasta grup, bir psikopatolojik tanı alabilecek ölçüde belirtiler gösteren danışan grubunu oluşturmaktadır. **Bulgular:** Modüler test yöntemi geçerlilik ve güvenilirliği yüksek bir değerlendirme yöntemi olduğunu göstermiştir. Kümeleme ile üç ayrı küme belirlenmiş ve normal, riskli ve hasta danışanlar %95'in üzerinde bir doğrulukla ayrılmıştır. **Tartışma:** Modüler test yöntemi; ekonomik, uygulanabilir, saniyeler içinde sonuç alınabilir ve klinik takip amacıyla sürekli tekrarlanması gerekiyorsa telefon veya herhangi bir ekrandan tekrarlanabilme yeteneğine sahiptir. Bu özellikleri ile psikoloji ve psikometri alanında yeni bir aşama olarak değerlendirilebilir. Psikolojik değerlendirme, psikometri ve bilişim/yapay zeka teknolojisi alanları interdisipliner bir çalışma noktası oluşturmakta ve gelecek araştırmacıların da bu konuya eğilmesi teşvik edilmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** modüler test, psikolojik değerlendirme, yapay zeka

**SÖZEL BİLDİRİ 856:**

## **DIŞ GÖRÜNÜŞ ODAKLI REDDEDİLME DUYARLILIĞI ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇE GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI**

AYŞE BEYZA BIÇAKCI\* , DİLEK ŞİRVANLI ÖZEN\*\*

*\*İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Çalışmanın amacı, bireylerin sadece dış görünüşlerine dayalı olarak kişilerarası ilişkilerinde reddedileceklerine ilişkin ipuçlarını daha kolay algılamalarına yatkın hale getiren ve bilişsel ve duygusal bir süreç olarak tanımlanan dış görünüş odaklı reddedilme duyarlılığını ölçmek için Park (2007) tarafından geliştirilen “Dış Görünüş Odaklı Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği”nin (DORDÖ) Türkçe geçerlik ve güvenilirliğini belirlemektir.

**Yöntem:** Öncelikle ölçeğin çeviri-geri çeviri işlemleri yapılmış ardından veri toplama aşamasına geçilmiştir. Araştırmanın verileri İstanbul’da çeşitli üniversitelerde okuyan 405’i kadın 88’i erkek toplam 493 öğrenciden elde edilmiştir (yaş ortalamaları: 20.27; ss: 2.95). Katılımcılara Bilgilendirilmiş Onam Formu, ve Dış Görünüş Odaklı Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği ile birlikte Kişisel Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği (RDÖ), Kısa Symptom Envanteri (KSE), Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II) ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği uygulanmıştır. Test-tekrar test güvenilirliğini belirleme amacına yönelik olarak ölçek 182 katılımcıya, 15 gün arayla tekrar uygulanmıştır. **Bulgular:** Yapılan analizler sonucunda ölçeğin iç tutarlılık katsayısı  $\alpha = .91$ ; test-tekrar test bağıntısı  $r = .71$  olarak bulunmuştur. Doğrulayıcı Faktör Analizi sonuçları, ilk analizde kabul edilebilir düzeyde olmakla beraber kuramsal olarak önerilen modifikasyonlarla birlikte iyi uyum değerleri göstermiştir. DORDÖ’nün yakınsak geçerlik için ilişkisine bakılan faktörlerden Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği (RDÖ), Kısa Symptom Ölçeği (KSE) ve Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II (YİYE II) alt ölçekleri ile anlamlı korelasyon gösterdiği bulunmuştur (RDÖ:  $r = .33$ ,  $p < .001$ ; KSE alt ölçeklerinden anksiyete  $r = .39$ ,  $p < .001$ ; depresyon  $r = .39$ ,  $p < .001$ ; olumsuz benlik  $r = .43$ ,

$p<.001$ ;  $r=.25$ ,  $p<.001$ ; hostileyle  $r=.30$ ,  $p<.001$ ; YiYE II alt ölçeklerinden kaçınma boyutuyla  $r=.088$   $p<.05$ ; kaygılı bağlanma boyutuyla  $r=.51$ ,  $p<.001$ ). **Tartışma:** Bulgular ilgili literatür ışığında tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** reddedilme duyarlılığı, dış görünüş odaklı reddedilme duyarlılığı, geçerlik, güvenilirlik

## **SÖZEL BİLDİRİ 859:**

### **MESLEKİ İLGİ ENVANTERLERİNİN GÖREV KARMAŞIKLIK DÜZEYLERİNE GÖRE İYİLEŞTİRİLMESİNDE ALINAN YOL**

*YONCA TOKER, AYSU GÖKALP*

*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Mesleki ilgi envanterleri mesleki ölçütleri açıklamada yetersiz kaldığından envanterlerin iyileştirilmesi için mesleki görevlerin karmaşıklık düzeylerine duyulan ilgilerin entegre edilmesine başlanmıştır. Bu alanda yürütülmüş olan çalışmalar karmaşıklık düzeyi entegre edilen ölçümlerin Holland tipolojisine dayanan ölçümlere kıyasla mesleki ölçütleri daha iyi yordadığına destek sağlamıştır. Bu bildiri, 2010 yılından bu yana edinilen ve kimisi yayınlanmış olan bulguları özetlemekte, halihazırda gelenen nokta ve yürütülmekte olan çalışmalar hakkında bilgi sunmaktadır. **Yöntem:** Mesleki karmaşıklık düzeyleri ilk olarak fen-bilimleri, teknoloji, matematik ve mühendislik (FTMM) alanları için ele alınmıştır. Öğrenci örneklemi (ABD örneklemi toplam  $N=691$ , Türkiye örnekleme  $N=930$ ) ile yürütülen çalışmalarda yüksek karmaşıklık düzeylerinin entegre edildiği ölçümlerin mesleki doyum, mesleğe devam niyeti, karmaşıklık düzeyi yüksek bir iş seçme niyeti ve meslekte başarıyı yordamada ölçüt-bağıntılı geçerliğini gösterilmiştir. FTMM alanı mesleki karmaşıklığa ilgiler çalışan örnekleminde de (Türkiye  $N=151$ ) araştırılmıştır. Bulgular: Yüksek karmaşıklığa sahip mühendislik ve fen-bilimleri gruplarının orta karmaşıklığa sahip teknisyenlere kıyasla yüksek karmaşıklığı olan görevlere daha çok ilgi duydukları, yüksek karmaşıklığa daha çok ilgisi olan çalışanların mesleki bağlılıklarının ve performans algılarının daha yüksek olduğu ve de daha az işten çekilme davranışı gösterdikleri bulunmuştur. Takip eden çalışmalarda sosyal ve girişimci mesleki alanları karmaşıklık düzeylerine göre incelenmiştir. Bu alanlar hem insanlar ile etkileşim hem de verilerle etkileşim boyutlarında farklı karmaşıklık düzeylerine sahiptir. İnsanlar ile etkileşim boyutu için ölçek geliştirilmiş, öğrenci (Türkiye  $N=445$ ) ve çalışan örnekleminde (Türkiye  $N=70$ ) mesleki alan doyumunu ve mesleki bağlılığı yordadığına dair destek sağlanmıştır. Halihazırda sosyal ve girişimci mesleklerin veri işleme boyutundaki karmaşıklık düzeyleri belirlenmektedir. **Tartışma:** Tüm bu çalışmalar meslek veritabanlarının mesleki ilgi ölçümleri geliştirilmesindeki önemli rolüne işaret etmektedir. Karmaşıklık düzeylerine bağlı ölçümlerden edinilen bulguların özetlenmesinin ardından, bu ölçümlerin geliştirilmesinde veritabanlarından nasıl yararlanıldığı, madde havuzu geliştirmede nelere dikkat edildiği vurgulanacak ve örnekler sunulacaktır. Bilgilerin bu alandaki akademisyen ve uygulamacılara ışık tutması amaçlanmaktadır.

**Anahtar sözcükler:** mesleki ilgi, mesleki karmaşıklık düzeyi, meslek veritabanları, ölçme ve

değerlendirme

#### SÖZEL BİLDİRİ 864:

### FARKLI ANNE-BABA TUTUM BİLEŞENLERİNİN NEVROTİK KİŞİLİK ÖZELLİĞİNİ YORDAYICI ETKİSİ

YUSUF BİLGE, ASİYE DURMUŞ

İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ

#### Özet:

**Amaç:** Bu çalışmada ebeveynlerin farklı tutum bileşenlerinin Beş Faktörlü Kişilik Teorisi'nde yer alan nevrotik kişilik boyutu üzerindeki bileşik etkisinin incelenmesi ve nevrotik kişilik özelliği açısından riskli anne-baba tutum bileşenlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemi 18-26 ( $21.16 \pm 1.23$ ) yaş aralığında sasi (%67) kadın, 59'u (%33) erkek 179 üniversite öğrencisinden oluşmuştur. Katılımcılara Anne-Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ) ve Büyük Beş Kişilik Testi-50 Türkçe Formu (B5KT-50-Tr) uygulanmıştır. Algıladıkları anne ve baba tutumlarını değerlendirirken katılımcılardan ABTÖ'yü anneleri ve babaları için ayrı ayrı doldurmaları istenmiştir. Olası ikili 9 anne ve baba tutumu kombinasyonları ("demokratik anne-demokratik baba", "demokratik anne-koruyucu baba", "demokratik anne-otoriter baba", "koruyucu anne-demokratik baba", "koruyucu anne-koruyucu baba", "koruyucu anne-otoriter baba", "otoriter anne-demokratik baba", "otoriter anne-koruyucu baba" ve "otoriter anne-otoriter baba") bağımsız değişken, B5KT-50-Tr-Nevrotiklik puanı ise bağımlı değişken olarak regresyon analizine tabi tutulmuştur. Bulgular: Uygulanan analiz sonucunda nevrotikliği en yüksek düzeyde ve pozitif yönde yordayan anne-baba tutum ikilisi, "koruyucu anne-otoriter baba" ( $R^2=.19$   $F_{(2,176)}=21.63$   $p<.000$ ) ve "otoriter anne-otoriter baba" ( $R^2=.18$   $F_{(2,176)}=20.61$   $p<.000$ ) olarak bulunmuştur. Nevrotikliği en yüksek düzeyde fakat negatif yönde yordayan anne-baba tutum ikilisi ise "demokratik anne-demokratik baba" ( $R^2=.07$   $F_{(2,176)}=14.74$   $p<.000$ ) ikilisidir. Tek başlarına değerlendirildiğinde ise otoriter anne tutumu ( $R^2=.16$   $F_{(1,177)}=34.37$   $p<.000$ ), koruyucu anne tutumu ( $R^2=.15$   $F_{(1,177)}=32.27$   $p<.000$ ) ve otoriter baba tutumu ( $R^2=.13$   $F_{(1,177)}=27.53$   $p<.000$ ) nevrotikliği pozitif yönde yordamaktadır. Tartışma: Yapılan analiz sonucunda birçok psikolojik rahatsızlıkla ilişkili olan nevrotik kişilik boyutunun farklı anne-baba tutum bileşenleriyle yordandığı ve bu ikili kombinasyonların nevrotiklik açısından bir risk faktörü olarak değerlendirilebileceği görülmüştür. Araştırmamızın bir diğer dikkat çekici bulgusu psikolojik sağlıkla bağlantılı olan demokratik tutumun anne ve babada bir arada olmasının etkili olduğu fakat tek başınayken bu tutumun etkisinin ya çok az olduğu ya da hiç olmadığıdır. Ayrıca araştırmamızın sonuçları, farklı anne-baba tutum bileşenlerinin farklı spesifik psikolojik rahatsızlıklara yol açabileceği fikrini de doğrulamakta ve bu konuda araştırmalar yapılması gerektiğini düşündürmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** anne-baba tutum bileşenleri, nevrotik kişilik boyutu, risk faktörleri

#### SÖZEL BİLDİRİ 867:

### BEKLENTİ TEORİSİNİN FARKLI MÜZAKERE BAĞLAMLARINDA ETKİNLİĞİ ÜZERİNE BİR

## İNCELEME

AYŞE BÜŞRA TOPAL

*SABANCI ÜNİVERSİTESİ*

### Özet:

**Amaç:** Karar alma literatürü bireylerin rasyonelliği üzerine pek çok çalışma ve teori barındırır. Çoğu zaman bu rasyonellik kişilerin risk algısı ve davranışı üzerinden değerlendirilir. Beklenti teorisi risk algısının kazanç ve kayıp durumlarına göre değiştiğini savunmaktadır. Kayıpların kazançlara göre daha yıkıcı etkisi olduğu iddiasına bağlı olarak bireylerin statükoyu koruma motivasyonunda olması beklenir. Bireylerin karar-alma mekanizmalarının uyumsuzluk ve çözüm süreçlerinde de algı ve davranışları etkilediği görülür. Bu mekanizmanın nasıl işlediğini bir uyumsuzluk çözüm yöntemi olan müzakere bağlamında incelemek çözüm üretimi sırasında verimliliği arttırmak adına önemlidir. Bu çalışmada beklenti teorisinin müzakerenin farklı bağlamlarında etkinliği Türk örneklemiyle incelenmektedir. **Yöntem:** Çalışma sırasında katılımcılara (N=164) iş, siyaset ve okul gibi farklı müzakere bağlamlarının olduğu kayıp ve kazanç şeklinde çerçevelendirilen hikayeler sunuldu. Bu hikayelerde sunulan seçeneklere verdikleri cevaplar risk-alma veya riskten-kaçınma davranışları şeklinde sınıflandırıldı. Sıra etkisinden kaçınmak için karışık olarak sunulan hikayelerde, her katılımcıdan son soru için açık uçlu olarak tercih sebebini belirtmesi istendi. **Bulgular:** Katılımcıların üzerinde daha fazladan kontrol sahibi olacaklarına inandıkları durumlarda fazladan-güvenli-iyimserlik (overconfident optimism) gösterip beklenti teorisinin aksine kayıp-kaçınma davranışı göstermemeleri beklenmektedir. Ki-kare testi ile yapılan analizler sonucunda kazanç çerçeveli siyaset ve okul bağlamındaki müzakere ortamlarında katılımcıların beklenti teorisinin aksine risk-alma eğilimi gösterdiği gözlemlenmiştir. **Tartışma:** İstatistiki analiz ve açık uçlu soruların cevapları değerlendirildiğinde, beklenildiği şekilde katılımcılar daha fazla kontrol sahibi olduklarına inandıkları okul bağlamında riskleri daha az olası görüp, kazanç çerçevesinde de risk-alma eğilimi gösterdiler. Katılımcıların siyaset bağlamının kazanç çerçevesindeki risk-alma eğilimleri ise katılımcı profili ve literatürün siyasi durumlarda statükoyu korumak istememe durumları üzerinden tartışıldı. Çalışmanın katkıları literatür bağlamında değerlendirildi.

**Anahtar Sözcükler:** karar alma, kayıp- kaçınma, risk-alma, riskten-kaçınma, müzakere

### SÖZEL BİLDİRİ 869:

#### **SOSYAL KARŞILAŞTIRMA VE SOSYAL GÖRÜNÜŞ KAYGISI İLE DEPRESYON ARASINDAKİ İLİŞKİDE INSTAGRAM KULLANIMININ ARACI ROLÜ**

*FUNDA KARADOĞAN, HATİCE TAŞKAYA, ZEYNEP KARACA, EZGİ TUNA*

### Özet:

**Amaç:** Sosyal karşılaştırma teorisine göre insanlar öz-değerlendirme yaparken objektif standartlara sahip olmadığında, değerlendirmelerini diğer insanların performans ve inançlarını ölçüt alarak yapmaktadırlar. Sosyal karşılaştırma özellikle olumsuz öz-değerlendirme ile sonuçlandığında, kişilerin depresif semptomlarının arttığı

görülmektedir. Sosyal görünüş kaygısı ise, bireyin fiziksel görünümünün diğer insanlar tarafından nasıl algılandığına dair hissettiği kaygı olarak tanımlanabilir. Beden ile ilgili olumsuz değerlendirmelere sebep olabilen sosyal görünüş kaygısı da depresyon semptomlarının yordayıcıları arasında bulunmaktadır. Yapılan çalışmalar, sosyal medya kullanıcıları arasında sosyal karşılaştırma yatkınlığı ve sosyal görünüş kaygısının depresyon için risk faktörleri olabileceğini göstermektedir. Buna rağmen, Türkiye’de bu konuda yapılmış yeterli çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmanın amacı görsellik temelli sosyal medya platformlarından biri olan Instagram kullanıcılarında, sosyal karşılaştırma ve sosyal görünüş kaygısı ile depresyon arasındaki ilişkide Instagram kullanımı ve Instagram’da karşılaştırma yapmanın aracı rolünü incelemektir. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemi 18-52 yaş arasındaki 638 Instagram kullanıcısından oluşmaktadır. Veri toplama aşamasında, Sosyal Karşılaştırma Ölçeği, Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği, Beck Depresyon Envanteri ve bu çalışma için oluşturulan Instagram Karşılaştırma Ölçeği kullanılmıştır. Aracı değişkenlerin rolü, dört farklı modelin PROCESS makrosu kullanılarak analizi ile test edilmiştir. **Bulgular:** Instagram kullanıcılarında sosyal görünüş kaygısı ve sosyal karşılaştırma yatkınlığı arttıkça depresif belirtilerin de arttığı görülmektedir. Sosyal karşılaştırma yatkınlığı ile depresyon arasındaki ilişkide, Instagram kullanım yoğunluğunun ve Instagram’da karşılaştırma yapmanın kısmi aracı etkisi bulunmuştur. Sosyal görünüş kaygısı ile depresyon ilişkisinde ise, Instagram kullanımının kısmi aracı rol oynadığı; fakat Instagram’da karşılaştırma yapmanın etkili bir aracı rolünün olmadığı bulunmuştur. **Tartışma:** Bu çalışma, sosyal görünüş kaygısı ve sosyal karşılaştırma yatkınlığı yüksek olan bireylerin Instagram’ı daha yoğun kullandıklarını ve yoğun Instagram kullanımının depresif belirtilerle ilişkili olduğunu göstermiştir. Instagram kullanımının ne şekilde depresif belirtilerle ilişkilendiğinin tespiti, klinik müdahaleler açısından önem taşımaktadır. Gelecek çalışmalar, sosyal medya kullanımının yeme alışkanlıkları ve beden algısına olan etkileri üzerine odaklanabilir.

**Anahtar Sözcükler:** depresyon, instagram, sosyal karşılaştırma, sosyal görünüş kaygısı

## **SÖZEL BİLDİRİ 871:**

### **HERKES İÇİN (Mİ) İNSAN HAKLARI: GRUPLAR ARASI TEHDİDİN ROLÜ**

MERVE FİDAN, BANU CİNGÖZ ULU

*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Bu araştırmanın amacı, insan haklarına yönelik tutumlarla politik hoşgörüsüzlük arasındaki ilişkide gruplar arası tehdit algısının düzenleyici rolünü incelemektir. **Yöntem:** Çalışmaya 268 öğrenci çevrimiçi olarak katılmıştır. Veri toplama araçları olarak demografik bilgilerin yanı sıra, İnsan Haklarına Yönelik Tutumlar Ölçeği, Politik Tolerans Ölçeği ve Gruplar Arası Tehdit Algısı Ölçeği kullanılmıştır. **Bulgular:** Araştırmanın sonuçları, politik hoşgörüsüzlüğün gruplar arası tehdit algısı tarafından pozitif yönde ve anlamlı ( $B = .03$ ,  $SE = .003$ ,  $p < .001$ , %95 GA [.02, .003]), insan haklarına yönelik tutumlar tarafından ise negatif yönde ve anlamlı ( $B = -.46$ ,  $SE = .18$ ,  $p < .001$ , %95 GA [-.82, -.09]) olarak yordandığını göstermiştir. Bununla birlikte, gerçekleştirilen düzenleyici değişken analizinde gruplar arası tehdidin ortalamanın 1 standart sapma altında olduğu düzeyde

insan haklarına yönelik tutumlar ile politik hoşgörüsüzlük arasındaki ilişki anlamsızken ( $p > .05$ ), ortalama ( $B = -.46$ ,  $SE = .18$ ,  $p = .01$ , %95 GA  $[-.82, -.09]$ ) ve ortalamanın 1 standart sapma üstü ( $B = -.76$ ,  $SE = .23$ ,  $p < .001$ , %95 GA  $[-1.22, -.31]$ ) düzeylerinde insan haklarına yönelik tutumlar ile politik hoşgörüsüzlük arasındaki ilişki anlamlı hale gelmiştir. Bu bulgulara göre, gruplar arası tehdit algısı azaldıkça insan haklarına yönelik tutumlar ile politik hoşgörüsüzlük arasındaki ilişki zayıf ve anlamsız; gruplar arası tehdit algısı yükseldikçe, insan haklarına yönelik tutumlar ile politik hoşgörüsüzlük arasındaki ilişki ise negatif yönde güçlenmektedir. **Tartışma:** Bu sonuçlara göre, gruplar arası tehdit algısı arttıkça insan haklarına yönelik tutumlar ile politik hoşgörüsüzlük arasındaki ilişkinin güçlendiği gözlenmiştir. Bir başka deyişle, gruplar arası tehdidin ortalama düzeylerde ve yüksek olması durumunda, insan haklarına yönelik daha olumlu tutumlar politik hoşgörüsüzlüğü azaltmaktadır. Araştırmanın bulguları, gruplar arası tehdit algısının insan haklarına yönelik tutumlar ile yine insan hakkı olarak sayılabilecek ifade ve politik örgütlenme özgürlüğüne işaret eden politik hoşgörü/ hoşgörüsüzlük ilişkisindeki rolünü göstermesi açısından önem taşımaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** insan hakları, politik hoşgörüsüzlük, gruplar arası tehdit

**SÖZEL BİLDİRİ 872:**

## **ÖRGÜTTEKİ BÜROKRATİK İKLİM VE ÇALIŞANLARIN İŞ DOYUMLARI ARASINDA MAKYAVELİZMİN DÜZENLEYİCİ ROLÜ**

ÖZGÜR GÜLDÜ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

**Özet:**

**Amaç:** İş doymu çalışanların işlerine ilişkin hoşnutluk düzeyidir. İş ortamının fiziksel durumu, bireysel özellikler, kişilerarası ilişkiler ve kurumsal etmenler çalışanların iş doymularının artmasında ya da azalmasında etkili olan unsurlardır. Bu çalışmanın amacı örgütteki bürokratik iklim ve çalışanların iş doymuları arasında makyavelizmin düzenleyici rolünü belirlemektir. **Yöntem:** Çalışmaya 133ü kadın, 195i erkek olmak üzere 328 özel sektör çalışanı katılmıştır. Yaş ortalaması 36.33dür. İş Doymu Ölçeği (Durak Batıgün ve Hisli Şahin, 2006), Örgütsel İklim Ölçeği'nin Bürokratik İklim Alt Ölçeği ve Makyavelizm Ölçeği kullanılarak veri toplanmıştır. **Bulgular:** Örgütteki bürokratik iklim ve çalışanların iş doymuları arasında makyavelizmin düzenleyici rolü SPSS üzerinden PROCESS Macro analiziyle sınanmıştır. Bunun için örneklemin seçkisiz olarak 5000 kez yeniden örneklemlendirildiği (bootstrap) PROCESS Moderation Model 1 Düzenleyici Değişken Analizi kullanılmıştır. Analizde yordayıcı değişken olarak bürokratik iklim, düzenleyici değişken olarak makyavelizm ve yordanan değişken olarak da iş doymu alınmıştır. Analiz sonuçlarına göre bürokratik iklim ve çalışanların iş doymuları arasında makyavelizmin düzenleyici rolünü anlamlıdır:  $R^2 = .10$ ,  $F_{3,324} = 11.93$ ,  $p < .001$ ; bürokratik iklim  $B = -6.33$ ,  $SE = 1.32$ ,  $t(324) = -4.79$ ,  $p < .001$ , %95 GA  $[-8.94, -3.73]$ ; makyavelizm  $B = 1.54$ ,  $SE = 1.32$ ,  $t(324) = 2.16$ ,  $p < .001$ , %95 GA  $[-1.06, 4.14]$ ; etkileşim terimi (bürokratik iklim\*makyavelizm)  $B = 3.52$ ,  $SE = 1.07$ ,  $t(324) = 3.28$ ,  $p < .001$ , %95 GA  $[1.41, -5.64]$ . **Tartışma:** Çalışanların iş doymu üzerinde örgütteki bürokratik iklimin etkisi, çalışanın makyavelizm düzeyine bağlı olarak farklılaşmaktadır. Buna göre, düşük ve orta düzeyde

makyavelizm eğilimleri bürokratik iklim ve iş doyumu arasında anlamlı bir düzenleyicilik etkisine sahiptir. Yüksek düzeydeki makyavelizm eğiliminin bürokratik iklim ve iş doyumu arasındaki düzenleyicilik etkisi ise anlamlı değildir.

**Anahtar Sözcükler:** iş doyumu, bürokratik iklim, makyavelizm

**SÖZEL BİLDİRİ 874:**

### **“İLİŞKİSEL UYUM”: KIBRIS-RUM ÖRNEKLEMİNDE İLİŞKİ UYUMUNU ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ**

*NIHAN TEZER YÖRÜK, MUAZZEZ MERVE AVCIOĞLU*

*ULUSLARARASI KIBRIS ÜNİVERSİTESİ*

**Özet:**

Çift uluslu evliliklerde kültürel farklılıkların güçlükler yaratabileceğine dair farklı çalışmalar bulunmaktadır. Ancak bu bilgi çoğunlukla Avrupa ülkelerinde veya Amerika Birleşik Devletleri’nde gerçekleştirilen çalışmalara dayanmaktadır. Diğer taraftan olumsuz sosyal tepkilerin kültürel farklılıkların çözümünü olumsuz etkilediği tartışılmaktadır. **Amaç:** Bu çalışmada, Kıbrıs’ta yaşayan çift uluslu evlilik yapmış kişilerde ilişki uyumuna katkı sağlayan veya güçlüğüne neden olan etkileri değerlendirmek, sosyal çevrenin etkilerini araştırmak amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmaya Kıbrıs Türk ve Rum kesiminde yaşayan gönüllü evli ve boşanmış 7 çift katılmıştır. Çiftlerle yarı-yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Açık uçlu sorularla evliliklerde kültürel hassasiyet alanları olarak tanımlanan, din, inanç sistemleri ve değerler, güç, cinsiyet meseleleri, zaman oryantasyonu, politik görüş, ekonomik ve finansal meseleler, geniş aile, çocuk yetiştirme, eşinin ailesi, problem çözme ve iletişim, değer, yiyecek ve içecekler, cinsellik, oturma, arkadaşlar, sosyal sınıf, hastalık ve acı çekme ve etnosentrizm olarak isimlendirilen on dokuz alanda bilgi toplanmıştır. Niteliksel tanımlama metodolojisi uygulanarak, görüşmeler içerik analizleri ile değerlendirilmeye alınmıştır. **Sonuç ve Tartışma:** Çalışmanın bulgular “Ekosistem Yaklaşımı” ve kültürel hassasiyet alanları çerçevesinde tartışılacaktır. Çalışmanın sonuçlarının kültüre hassas terapi yaklaşımlarına katkı sunması beklenmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** kültürel farklılık, evlilik, ekosistem modeli, niteliksel analiz

**SÖZEL BİLDİRİ 880:**

### **GİRİŞKEN VE SAVUNMACI ÖZ-SUNUMUN BELİRLEYİCİSİ OLARAK HEXACO KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ**

*SILA DEMİR<sup>\*</sup>, TÜRKER ÖZKAN<sup>\*\*</sup>, BAŞAR DEMİR<sup>\*\*\*</sup>*

*<sup>\*</sup>ULUSLARARASI FİNAL ÜNİVERSİTESİ*

*<sup>\*\*</sup>ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

*<sup>\*\*\*</sup>AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ*

**Özet:**

**Amaç:** Öz-sunum (benlik sunumu), bireylerin başkalarına yansıttıkları benlik imajını sosyal ve maddi ihtiyaçlarına hizmet edecek şekilde düzenlemesidir. Öz-sunum davranışları girişken ve savunmacı olarak iki kategoride değerlendirilmektedir. Beş faktör kişilik modellerinin öz-sunum ile ilişkisi önceki çalışmalarda incelenmiştir. Ancak, literatürde girişken ve savunmacı öz-sunumun HEXACO kişilik özellikleri ile ilişkisini inceleyen çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle, bu iki tür öz-sunum davranışının HEXACO kişilik özellikleri ile ilişkisi incelenmiştir. HEXACO kişilik sınıflandırması, dürüstlük/alçak gönüllülük, duygusallık, dışadönüklük, uyumluluk, öz-disiplin ve açıklıktan oluşmaktadır. Duygusallık, beş faktör kişilik modellerinde bulunan duygusal denge boyutundan, kin/düşmanlık alt-boyutunu içermediği için farklılaşmaktadır. Ayrıca beş faktör kişilik modellerinde bulunmayan dürüstlük/alçak gönüllülük boyutu başkalarını bireysel fayda için kullanmama, gösteriş ve zenginlik düşkünlüğüne sahip olmama, içtenlik ve eşitlik gibi özelliklerle tanımlanır. Bu nedenle, dürüstlük/alçak gönüllülük boyutunun cinsiyet ve yaş kontrol ettikten sonra öz-sunumu en güçlü yordayan kişilik özelliği olması beklenmektedir.

**Yöntem:** Üniversite öğrencisi katılımcıların ( $N = 496$ ) internet üzerinden tamamladıkları anket çalışmasında HEXACO-PI-R ve öz-sunum taktikleri ölçeği kullanılmıştır. **Bulgular:** Regresyon analizi sonucunda HEXACO kişilik özellikleri, cinsiyet ve yaş ile birlikte, genel öz-sunum, girişken öz-sunum ve savunmacı öz-sunum davranışlarında sırasıyla %26, %20 ve %29 varyans açıklamıştır. HEXACO kişilik özellikleri arasında dürüstlük/alçak gönüllülük ve öz-disiplin arttıkça genel, savunmacı ve girişken öz-sunumun anlamlı bir biçimde azaldığı; öte yandan duygusallık arttıkça bunların anlamlı bir biçimde arttığı görülmüştür. Ayrıca, açıklık arttıkça, savunmacı öz-sunum anlamlı bir biçimde artmış, ancak girişken öz-sunum anlamlı bir biçimde azalmıştır. Son olarak, uyumluluk arttıkça savunmacı öz-sunum da anlamlı bir biçimde artmıştır. **Tartışma:** Genel olarak, dürüstlük/alçak gönüllülük genel ve girişken öz-sunumun en önemli yordayıcısı iken duygusallık savunmacı öz-sunumun en önemli yordayıcısı olarak karşımıza çıkmıştır. Bulgular, HEXACO'nun öz-sunumu incelerken faydalı bir araç olacağına dair kuramsal beklentiyi desteklemektedir. Çalışmanın bulguları, yaygın beş faktör kişilik yaklaşımı ile karşılaştırılacak ve evrimsel bakış açısı, sosyal istenirlik ve öz-sunumun doğrudan etkinleştirilmesi bağlamında tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** öz-sunum, girişken, savunmacı, kişilik, Hexaco, dürüstlük/alçak gönüllülük

## **SÖZEL BİLDİRİ 883:**

### **ERKEKLERDE CİNSİYET ROLÜ GERGINLIĞI VE SAĞLIK DAVRANIŞLARIYLA İLİŞKİSİ**

EMİR ÜZÜMÇEKER, CENNET YASTIBAŞ

*DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

Bu bildiride erkeklik rolü gerginliği ve psikolojik ve bedensel sağlık ile özetlenecektir. Ataerkil toplumlarda erkekliğe dair normlar yerine getirilmesi çoğu erkek için imkânsızdır. Yapılan araştırmalar erkeklik rolü gerginliğinin yüksek olmasının çeşitli psikolojik bozukluklarla ilişkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca erkeklik rolü normlarına uyum çabası gerek fiziksel gerek psikolojik sağlık açısından olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Erkeklerin psikolojik danışmanlık almaktan ve sağlık muayenelerinden kaçınmaları, sağlık

problemlerinin çözümü önünde engel oluşturmaktadır. Normlara uyum amacıyla madde kötüye kullanımı ve trafik kurallarına uymama gibi riskli davranışlar da erkeklerin sağlığına yönelik tehdit oluşturmaktadır. Bu bağlamda Male Role Norms Inventory – Short Form (Erkeklik Rolü Normaları Envanteri- Kısa Formu) ve Health Behavior Inventory -20 (Sağlık Davranışları Ölçeği)'nin Türkçe uyarlama çalışmaları yapılacaktır. Uyarlama çalışması için üniversite öğrencilerinden veri toplanacak olup geçerlilik ve güvenirlik analizleri yapılacaktır. Araştırmanın analizleri SPSS 23 Programı ile yapılacak olup doğrulayıcı faktör analizleri kontrol edilecektir. Erkeklik ve erkeklerin sağlık alışkanlıkları henüz Türkiye alan yazınında yeteri kadar araştırılmamış olup bu araştırmanın bulguları doğrultusunda ilgili alan yazında kullanılmaya uygun ölçeklerin Türkçeye kazandırılması beklenmektedir. Toplumsal cinsiyet bağlamında erkekliğin incelenmesi çatışmaların anlaşılması için önem arz etmektedir.

#### **Anahtar Sözcükler:**

#### **SÖZEL BİLDİRİ 885:**

#### **TÜRKİYE'DEKİ ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN BİRİCİKLİK ALGISI**

SILA DEMİR\*, MÜJDE KOCA-ATABEY\*\*, BENGİ ÖNER-ÖZKAN\*\*\*

*\*ULUSLARARASI FİNAL ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*İSTİNYE ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*\*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Psikolojide sıkça çalışılan konulardan biri olan biriciklik ihtiyacı ile ilişkili bireysel farklılıklar ve bu ihtiyacın kültürel belirleyicileri araştırmacıların yoğun ilgisini çeken konulardan olmuştur. Birçok araştırmacı biriciklik ihtiyacının batı kültürlerinde doğu kültürlerine kıyasla daha belirgin olduğunu gösterse de, son yıllarda yürütülen birtakım araştırmalar doğu kültürlerinde de biriciklik ihtiyacının oldukça yüksek olabildiğine işaret etmektedir. Bunun yanında biricikliğin sosyal temsilleri ve toplum tarafından nasıl algılandığına dair niteliksel kültürlerarası bir çalışma da bulunmamaktadır. Bu bağlamda, bu çalışma, öncelikle, biricikliğin derinlemesine anlaşılması için sosyal temsillerin araştırılmasını ve ikinci olarak da var olan kültürlerarası farklılıkları tespit etmeyi amaçlamaktadır. **Yöntem:** Bu amaçlarla, Türkiye’de eğitim gören ve farklı ülkelerden gelen 13 uluslararası öğrenciden kâğıt-kalem yöntemiyle açık uçlu soruları yanıtlamaları istenmiştir. Elde edilen veri yorumlayıcı fenomenoloji analiz ile kültür-içi ve kültürlerarası benzerlikleri ve farklılıkları açısından incelenmiştir. **Bulgular:** Araştırmanın bulguları sıklıkla biricik/özgün kişilerin diğerlerinden herhangi bir açıdan (düşünce biçimi, davranış, giyim, konuşma tarzı vb.) farklı görüldüğüne işaret etmektedir. Biricik/özgün kişilerin özellikleri arasında sıra dışı ve özel yeteneklere veya kabiliyetlere sahip olmak da bahsedilmiştir. Ek olarak, “herkes biriciktir” teması da sıklıkla gözlenmiştir. Kültürlerarası açıdan incelendiğinde ise biriciklik temsillerinin bireyci ve toplulukçu yaklaşıma paralel olarak farklılaştığı görülmüştür. Sıradanlık temsilleri ise ülkeler arası çok farklılaşmamıştır. Genel olarak değerlendirildiğinde coğrafi ya da kültürel olarak yakın ülkelerden gelen katılımcıların (Makedonya, Kosova, Kazakistan, ve Peru) kendi ülkeleri ve Türkiye’nin

biriciklik ve sıradanlık algıları arasındaki benzerlikleri vurguladığı öne çıkmaktadır. **Tartışma:** Sonuç olarak bulgular, biriciklik ihtiyacı ve ifadesinin evrensel olduğuna ancak neyin biriciklik olarak değerlendirildiğinin kültürlerarası farklılaştığına işaret etmektedir. Örneğin, yardım etme bazı katılımcılar için biricikliğin temsili olarak belirtilirken Kazak katilimce tarafından sıradanlığın temsili olarak bahsedilmiştir. Bu da toplulukçu kültürün içerdiği toplumun bireylerinin bir olduğu ve uyum içinde hareket ettiği düşüncesine uygun bir yaklaşımdır. Avrupalı ve Kuzey Amerikalı katılımcılar ise bireyciliği destekleyici temsiller ortaya çıkarmışlardır.

**Anahtar Sözcükler:** biriciklik, sosyal temsil, uluslararası öğrenciler, yorumlayıcı fenomenolojik analiz

## **SÖZEL BİLDİRİ 887:**

### **YAYA DAVRANIŞLARI ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇEYE UYARLANMASI**

***BAŞAR DEMİR\***, **TÜRKER ÖZKAN\*\***, **SILA DEMİR\*\*\****

*\* AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ*

*\*\* ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*\* ULUSLARARASI FİNAL ÜNİVERSİTESİ*

#### **Özet:**

**Amaç:** Ülkemizde ve dünyada trafik kazası sonucu ölümler önemli bir sorun olarak öne çıkmaktadır. Kazalarda ölenlerin yaklaşık beşte birinin yayalar olduğu düşünüldüğünde, yayaların güvenli olmayan davranışlarını anlamının önemi ortadadır. Bu çalışmanın amacı, Fransız yayalar için geliştirilen yaya davranışları ölçeğindeki sınıflandırma ve yapının Türk yayalar için de geçerli olup olmadığını araştırmaktır. **Yöntem:** Araştırma bağlamında hazırlanan yaya davranışları ölçeği ve demografik değişkenleri içeren anket formu üniversite öğrencisi katılımcılar (N=519) tarafından kağıt-kalem yöntemiyle doldurulmuştur. **Bulgular:** 20 maddelik Türkçe Yaya Davranış Ölçeğinin (TYDÖ) boyutları temel bileşenler analizi yapılarak incelenmiştir ve dört boyutlu bir yapı olduğu görülmüştür. Analiz sonuçlarına göre maddeler orijinal ölçekteki gibi boyutlara yüklenmiş; ortaya çıkan boyutlar sırasıyla ihlaller (8 madde), dalgınlıklar (4 madde), saldırgan davranışlar (4 madde) ve olumlu davranışlar (4 madde) olarak adlandırılmış, bu boyutlar %65 varyans açıklamıştır. Boyutların güvenilirlik değerleri arzu edilen düzeydedir. Cinsiyet farkları bağımsız örneklem t-testi ile incelenmiş ve erkeklerin kadınlara nazaran daha fazla güvensiz davranışta bulunduğu görülmüştür. Diğer yandan, kadınlar daha fazla olumlu davranışta bulunmaktadır. Madde düzeyindeki karşılaştırmalar ise özellikle ihlallerde ve saldırgan davranışlarda kadın-erkek farkının daha yüksek düzeyde olduğunu göstermiştir. **Tartışma:** Bulgular, Türk yayalarla, Fransız yayalarının davranışlarının birbirine benzer bir örüntüde olduğunu, erkeklerin kadınlara kıyasla hem boyut düzeyinde hem de madde düzeyinde daha fazla ihlaller ile saldırgan ve dalgın davranışta bulunduğunu göstermektedir. Cinsiyetler arası farklar dalgın yaya davranışlarında da bulgulanmıştır. Bu bulguya göre erkeklerin güvensiz davranışlara yatkınlığı sadece ihlal davranışları ile sınırlı kalmamaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** yaya, güvensiz davranışlar, faktör analiz, cinsiyet farkları

**SÖZEL BİLDİRİ 889:**

**DEPREMLERE İLİŞKİN SOSYAL-BİLİŞSEL SÜREÇLER: DEHŞET YÖNETİMİ VE SİSTEMİ MEŞRULAŞTIRMA BAKIŞ AÇISI**

CANAY DOĞULU\*, NURAY SAKALLI UĞURLU\*\*

\*BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ

\*\*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

**Özet:**

**Amaç:** Dehşet yönetimi ve sistemi meşrulaştırma süreçleri ile bu süreçler arasındaki motivasyonel etkileşim, afetlerin de içinde bulunduğu çeşitli uygulamalı alanlar bağlamında yapılan araştırmalarla anlaşılmasına çalışılmaktadır. Bu çalışmada, söz konusu yazına katkıda bulunmak amacıyla sistemi meşrulaştırma süreçleri Türkiye’de depremler özelinde ve dehşet yönetimi çerçevesinde ele alınarak depremlere dair algı ve tepkilerin altında yatan sosyal-bilişsel süreçler incelenmiştir. Çalışma kapsamında ölümlülük uyarımının (ÖÜ) ve sistem tehdidinin (ST) deprem maruziyeti kontrol edildikten sonra kadercilik, sistemi meşrulaştırma ve deprem hazırlığına olan etkisi ile bu etkinin genel ve afetle ilgili seviyelerdeki farklılaşması deneysel olarak araştırılmıştır. **Yöntem:** Çalışmaya, uygun örnekleme yöntemiyle belirlenmiş 308 kişi internet üzerinden katılmıştır. Katılımcılar 3 (ÖÜ: *ölüm veya deprem veya kontrol*) X 3 (ST: *genel veya afetle ilgili veya kontrol*) denekler arası desenin 9 deneysel koşulundan birine seçkisiz atanmıştır. Çalışmanın bağımlı değişkenleri üç gruptan oluşmaktadır: kadercilik, sistemi meşrulaştırma ve deprem hazırlığı. Kadercilik için, genel kadercilik (kader, işlevsellik, çaresizlik, boyun eğme, değer biçme, kontrol edilemezlik ve şans) ve afetle ilgili kadercilik (deprem kaderciliği, depremden sorumlu tutma, deprem hasarından sorumlu tutma ve hasar önlenebilirliği) değişkenleri kullanılmıştır. Sistemi meşrulaştırma için genel ve afetle ilgili sistemi meşrulaştırma değişkenleri kullanılmıştır. Deprem hazırlığı içinse, genel hazırlıklı olma, niyet, öz yeterlik ve sonuç beklentisi değişkenleri kullanılmıştır. Araştırma amacına uygun olarak, deneysel veriye 3 X 3 faktörlü bir seri tek ve çok yönlü varyans analizleri uygulanmıştır. **Bulgular:** Analiz sonuçlarına göre, ST ana etkisi ile ÖÜ ve ST etkileşimi bağımlı değişkenlerin hiçbirinde gözlemlenmemiştir. ÖÜ’nun ana etkisi ise sadece deprem kaderciliğinde gözlemlenmiştir. Analiz sonrası karşılaştırmalar, deprem koşulundaki katılımcıların kontrol grubundakilere kıyasla daha yüksek düzeyde depremle ilgili kaderci düşünme eğiliminde olduğunu göstermiştir. **Tartışma:** Bulgular, afetler bağlamında dehşet yönetimi ve sistemi meşrulaştırma süreçlerine görgül bir bakış açısı getirmektedir. Bu anlamda çalışma, afetler ile sosyal psikoloji yazını arasında kurduğu kuramsal ve yöntemsel köprüyle depremlere dair algı ve tepkilerin altında yatan sosyal-bilişsel süreçlerin anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** afet, dehşet yönetimi, sistemi meşrulaştırma, kadercilik, deprem hazırlığı

## SÖZEL BİLDİRİ 893:

### ÜNİVERSİTE BİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ALGILADIKLARI STRES İLE DUYGU DÜZENLEME BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE BİLGECE FARKINDALIK VE CİNSİYETİN ROLÜ

*ECE SAĞEL ÇETİNER, GÖZDE SAYIN KARAKAŞ, MEHMET ŞAKİROĞLU*

*AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ*

#### Özet:

Üniversiteye geçiş döneminde, öğrenciler çeşitli stres durumları ile yüzleşmekte ve bu durum öğrenciler tarafından hem heyecan verici hem de korkutucu olarak algılanmaktadır. Araştırmalar üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin algıladıkları stresin yüksek olduğunu ve bu durumun çeşitli faktörlerden etkilendiğini göstermektedir. Duygu düzenleme becerisi ve bilgece farkındalık bu faktörlerden ikisidir. Duygu düzenleme becerisi yüksek bireyler durumların duygusal etkilerini değerlendirebilmekte ve stresli olaylarla karşı karşıya kaldıklarında duygularını uygun şekilde ifade edebilmekte ve böylelikle deneyimledikleri olayları daha az stresli algılamaktadır. Öte yandan, bilgece farkındalığından stresi azaltma ile ilişkili olduğu alanyazındaki çalışmalarda görülmektedir.

**Amaç:** Bu çalışma ile üniversitenin ilk yılında olan öğrencilerinin duygu düzenleme becerileri, cinsiyet ve algılanan stres arasındaki ilişkiyi bilinçli farkındalık üzerinden açıklamayı amaçlamaktadır. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemi Aydın Adnan Menderes Üniversitesinde okuyan 18 ila 25 yaşları ( $Ort.= 19,48$ ;  $S= 1,24$ ) arasında 230 ( $K = 158$ ;  $E= 72$ ) katılımcıdan oluşmaktadır. Tüm katılımcılar üniversite 1. sınıftır ve üniversitedeki ilk senelerindedir. Katılımcılar Algılanan Stres, Bilgece Farkındalık, Duygu Düzenleme ölçekleri ile demografik formu doldurmuştur. **Bulgular:** Algılanan stres, duygu düzenleme ve bilgece farkındalık arasındaki ilişkiyi incelemek adına çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Sonuçlar, duygu düzenleme becerisinin bilişsel yeniden değerlendirme alt boyutunun ve bilgece farkındalığın algılanan stres ile anlamlı ve negatif ilişkili olduğunu göstermiştir. Çalışmanın diğer bil sonucu ise bilgece farkındalığın bilişsel yeniden değerlendirme ile algılanan stres arasındaki ilişkide aracı değişken görevinde olduğunu göstermektedir. Ayrıca, bilişsel yeniden değerlendirme ile algılanan stres arasındaki ilişkide cinsiyetin düzenleyici role sahip olduğu görülmüştür. Bilgece farkındalık bilişsel yeniden yapılandırma ile algılanan stres arasındaki ilişkide aracıken bu ilişkide cinsiyetin düzenleyici bir role sahip olduğu saptanmıştır. Bilişsel yeniden değerlendirmenin bilgece farkındalık aracılığıyla algılanan stres üzerindeki etkisi kadın öğrencilerde erkek öğrencilere kıyasla daha güçlüdür. **Tartışma:** Son olarak, çalışmaya ilişkin kısıtlılıklar, güçlü yanlar ve gelecek çalışmalarda neler yapılabileceği tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** algılanan stres, bilgece farkındalık, duygu düzenleme, üniversite öğrencileri

## SÖZEL BİLDİRİ 894:

## SIRALI UYUMLULUK ETKİSİNDE UYARICI-TEPKİ İZLERLİĞİ VE BAĞLAM TEKRARININ ROLÜ

ASLI BAHAR İNAN<sup>\*</sup>, NART BEDİN ATALAY<sup>\*\*</sup>, MİNE MISIRLISOY<sup>\*\*\*</sup>

<sup>\*</sup>ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*</sup>TOBB EKONOMİ VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*\*</sup>ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

### Özet:

**Amaç:** Uyumluluk etkisi, uyumsuz ve uyumlu denemeler arasındaki tepki süresi farkıdır. Uyumsuz denemeleri izleyen uyumluluk etkisinin uyumlu denemelere kıyasla, daha düşük olması Sıralı Uyumluluk Etkisi (SUE) olarak tanımlanır. Bu çalışmada bağlam tekrarının SUE üzerindeki etkisi incelenmiştir. **Yöntem:** Bağlam tekrarının SUE üzerindeki etkisi dört renkli Stroop görevi kullanılan iki deneyde incelenmiştir. Her iki deneyde de uyarıcılar iki kümeye ayrılmıştır. Birinci kümedeki uyarıcılar için uyarıcı ve bağlam arasında bir izlerlik yokken, ikinci kümedeki uyarıcılar için vardır. Birinci deneyde büyük ve küçük harf, ikinci deneyde ise düz ve italik yazıtipi bağlamsal özellik olarak kullanılmıştır. **Bulgular:** Deney 1de birinci kümedeki uyarıcılar için bağlam değişiminin SUE üzerindeki etkisi gözlemlenmemiştir. Deney 2de ikinci kümedeki uyarıcılar için izlerlik daha güçlü hale getirilmiş ve birinci kümedeki uyarıcılar için Deney 1deki sonuçlar tekrarlanmıştır. Bulgular, deney içinde farklı bir kümede de olsa izlerliğin bulunmasının bağlam değişiminin SUE üzerindeki etkisini kaldırdığını göstermektedir. **Tartışma:** Bu sonuçlar, izlerlik bilgisinin tepki vermeyi kolaylaştırmasından dolayı, uyarıcı, tepki ve bağlam bilgisine gerek duyulmadan kullanılabileceğini dolayısıyla bütün bu bilgileri ve büyük olasılıkla kontrol parametrelerini de birleştiren olay temsillerinin, dinamik olarak kullanıldığını desteklemektedir.

### Anahtar Sözcükler:

### SÖZEL BİLDİRİ 895:

## AKADEMİSYENLERİN “EVİLİK” KAVRAMINA İLİŞKİN ALGILARI: METAFOR ANALİZİ

TEZCAN ZEYNEP ÖZKAN TİLKİ<sup>\*</sup>, BENGİ ÖNER ÖZKAN<sup>\*\*</sup>

<sup>\*</sup>İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*</sup>ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

### Özet:

**Amaç:** Bu araştırmanın amacı, akademisyenlerin evlilik kavramına ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla tespit etmektir. Çalışma, mevcut durumun belirlenmesi ve analiz edilmesine yönelik betimsel (nitel) bir çalışma örneğidir. **Yöntem:** Çalışmanın örnekleme amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ile seçilmiştir. Temel ölçütler akademisyen olmak ve araştırmaya gönüllü olarak katılmak olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda araştırmanın örneklemini 2017-2018 bahar döneminde bir vakıf üniversitesinde farklı bölümlerde çalışan 70 akademisyen oluşturmaktadır. Veriler açık uçlu anket yoluyla

toplanmıştır. Ankette katılımcılardan “Evlilik.....gibidir, çünkü.....” şeklinde verilen cümleyi tamamlamaları istenmiştir. Veriler içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Bu kapsamda, akademisyenlerin geliştirdikleri metaforların analiz edilmesi süreci: (1) metaforları kodlama ve ayıklama (2) metafor imgelerini derleme (3) kategori geliştirme (4) geçerlik ve güvenirlik çalışması (5) verileri bilgisayar ortamına aktarma olmak üzere beş aşamada gerçekleştirilmiştir. **Bulgular ve Tartışma:** Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, katılımcılar evlilik kavramına ilişkin 70 adet geçerli metafor üretmişlerdir. Bu metaforlar daha sonra ortak özellikleri açısından değerlendirilerek 18 farklı kategori altında toplanmıştır. Öne çıkan metaforlar yemek, ağaç ve oyundur. En fazla sayıda metaforun yer aldığı kategoriler emek verilmesi gereken, birliktelik içeren, öğretici ve çok yönlü kavram kategorileridir.

**Anahtar Sözcükler:** akademisyenler, evlilik, metafor

**SÖZEL BİLDİRİ 897:**

### **KENDİNİ SUSTURMA ÖLÇEĞİ’NİN TÜRKÇE GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI**

BÜŞRA BİRTANE DOYUM\*, DİLEK ŞİRVANLI ÖZEN\*\*

\*ÖZEL SARIYER TIP MERKEZİ

\*\*İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ

#### **Özet:**

**Amaç:** Çalışmanın amacı, bireylerin romantik ilişkilerinde kendi duygu ve düşüncelerini bastırarak, ilişkilerin sürdürülebilmesi amacıyla partnerlerinin istek ve beklentilerine uyum sağlanmasına yönelik bir grup tutum ve davranışı beraberinde getiren kendini susturma şemasını ölçmek için geliştirilen Kendini Susturma Ölçeğinin (KSÖ) Türkçe geçerlik ve güvenirliğini belirlemektir. **Yöntem:** Araştırmanın veri toplama aşaması öncesinde ölçeğin çeviri ve geri çeviri işlemleri yapılmıştır. Araştırmanın verileri İstanbul’da çeşitli üniversitelerde öğrenimlerine devam eden 180’i kadın ve 100’ü erkek, toplam 280 öğrenciden elde edilmiştir (yaş ortalamaları: 21.03; ss= 2.44). Katılımcılara Bilgilendirilmiş Onam Formu, Kendini Susturma Ölçeği, Kısa Semptom Envanteri (KSE), Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II) ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği uygulanmıştır. Test tekrar test güvenirliğini belirleme amacıyla ölçekler 93 katılımcıya 15 gün arayla tekrar uygulanmıştır. **Bulgular:** Yapılan analizler sonucunda KSÖ’nün iç tutarlılık katsayısı  $\alpha = .86$ , test tekrar test bağıntısı  $r = .74$  olarak bulunmuştur. KSÖ için Doğrulayıcı Faktör Analizi sonuçları, ölçeğin orijinal formunda ve daha sonraki uyarlama çalışmalarında önerilen 4 faktörlü bir çözümlemeyi doğrulamış ve uyum iyiliği değerleri iyi düzeyde bulunmuştur. KSÖ’nün yakınsak geçerlik için ilişkisine bakılan faktörlerden Kısa Semptom Envanteri (KSE) ve Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II (YİYE II) alt ölçekleri ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ile anlamlı korelasyon gösterdiği bulunmuştur (KSE alt ölçeklerinden anksiyete  $r = .37$ ,  $p < .001$ ; depresyon  $r = .36$ ,  $p < .001$ ; olumsuz benlik  $r = .43$ ,  $p < .001$ ; somatizasyon  $r = .25$ ,  $p < .001$ ; hostilite  $r = .30$ ,  $p < .001$ ; YİYE II alt ölçeklerinden kaçınma  $r = .32$ ,  $p < .05$ ; kaygı  $r = .50$ ,  $p < .001$ ; Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği:  $r = .14$ ,  $p < .05$ ). **Tartışma:** Bulgular ilgili literatür ışığında tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** kendini susturma, geçerlik, güvenilirlik

**SÖZEL BİLDİRİ 898:**

## **DUYGU DÜZENLEME BECERİLERİNİN VE DUYGU DÜZENLEME EĞİTİMİNİN ETKİNLİĞİNİN İNCELENMESİ**

SEVGİNAR VATAN

*HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ*

**Özet:**

Psikolojik işlevsellik ve iyilik hali biliş, duygu ve davranışlarının bir bütünüdür. Psikolojik güncel modeller içerisinde de düşünce, duygu ve davranışlar arasındaki karşılıklı etkileşime vurgu yapılmaktadır. İşlevselliğin ve iyilik halinin bütüncül olarak anlaşılabilmesi için düşünce, duygu ve davranışların hem birbirleri ile olan etkileşimlerinin hem de kendi içlerindeki süreçlerin ele alınması gerekmektedir. Ancak son dönem çalışmalara kadar duygu kavramının biliş ve davranış değişkenlerinin gölgesinde kaldığı görülmektedir. Alan yazındaki son dönem çalışmalar ile birlikte araştırma ve uygulama alanlarında duygu kavramı altında özellikle duygu düzenleme konusuna artan bir eğilim söz konusudur. Bu eğilimi açıklayacak nedenlerden biri söz konusu becerilerin işlevselliğin ve iyilik halinin korunmasında, artmasında ve iyileşmesinde önemli değişkenler olmasıdır. Bir diğer önemli neden ise söz konusu becerilerin birbirinden oldukça farklı birçok psikolojik belirti için yelpaze özellik göstermesidir. Bu çerçevede Berking tarafından oluşturulmuş Duygularla İşlevsel Başetme Modelinde farkındalık, tanımlama ve adlandırma, anlama, değişimleme, kabul ve tolerans, duygularla yüzleşme için hazırlanma ve etkin özdestden desteklenen temel duygu düzenleme bileşenleridir. Berking tarafından bu becerileri değerlendirmek üzere Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği (DDBÖ) geliştirilmiş ve söz konusu becerileri geliştirmek üzere bir psikoeğitim programı oluşturulmuştur. **Amaç:** Bu çalışma ise duygu düzenleme becerilerini değerlendirmek üzere geliştirilmiş DDBÖ ölçüm aracının Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını, duygu düzenleme becerilerinin alt boyutları ile farklı psikolojik belirtiler arasındaki ilişkilerin incelenmesini ve duygu düzenleme becerilerini geliştirmeyi hedefleyen psikoeğitim programının Türkiye’de yürütülmesini ve bu eğitim programının etkinliğinin incelenmesi ve görgül olarak değerlendirilmesini içermektedir. **Bulgular ve Tartışma:** Yapılan çalışmalarda söz konusu ölçüm aracının Türkçe formun geçerli ve güvenilir olduğu bulunmuştur. Ayrıca DDBÖ kullanılarak elde edilen bulgular, duygu düzenleme becerileri ile iyilik hali ve ruh sağlığı arasındaki pozitif ilişkiyi ve duygu düzenleme eksiklikleri ile psikolojik belirtiler arasındaki negatif ilişkiyi göstermiştir. Duygu düzenleme becerileri içerisinde Kabul/Tolerans ve Değişimleme becerilerinin en önemli yordayıcılar oldukları görülmektedir. Psikoeğitim programına ilişkin olarak da program öncesi DDBÖ puanları ile program sonrası DDBÖ puanları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

**Anahtar Sözcükler:** duygu düzenleme, duygu düzenleme becerileri, psikoeğitim

**SÖZEL BİLDİRİ 901:**

## **ÖRGÜTSEL GÜVEN VE İŞLE BÜTÜNLEŞME ARASINDAKİ İLİŞKİDE DUYGUSAL ZEKA VE**

## SİYASAL BECERİNİN ARACI ROLÜ

ÖZGÜR GÜLDÜ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

### Özet:

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı, örgütsel güven ve işle bütünleşme arasındaki ilişkide duygusal zekâ ve siyasal becerinin aracı rollerini belirlemektir. **Yöntem:** Çalışmaya 107si kadın ve 105i erkek olmak üzere 212 kamu çalışanı katılmıştır. Yaş ortalaması 36.04'dür. İşle Bütünleşme Ölçeği, Örgütsel Güven Ölçeği, Duygusal Zekâ Ölçeği ve Siyasal Beceri Ölçeği kullanılarak veri toplanmıştır. **Bulgular:** İşle bütünleşme ve örgütsel güven arasında, duygusal zekâ ve siyasal becerinin aracı etkilerinin anlamlı olup olmadığı SPSS üzerinden PROCESS MACRO analiziyle sınanmıştır. Bunun için örneklemin seçkisiz olarak 5000 kez yeniden örneklemlendirildiği (bootstrap) PROCESS Multiple Mediation Model 6 Aracı Değişken Analizi kullanılmıştır. Analizde örgütsel güvenin ve işle bütünleşmeyi anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir ( $R^2 = .26$ ,  $F(1,210)=24.01$ ,  $p<.001$ ;  $B = .39$ ,  $SE = .11$ ,  $t(210)=3.41$ ,  $p<.001$ , %95 GA  $[-.16, .62]$ ). Örgütsel güven arttıkça duygusal zekâ üzerinden işle bütünleşme puanları artmaktadır. Duygusal zekâ puanları arttıkça, işle bütünleşme puanları da yükselmektedir. Buna göre, örgütsel güvenin duygusal zekâ aracı rolü üzerinden işle bütünleşme üzerindeki dolaylı etkisi anlamlıdır ( $B = .02$ ,  $SE = .04$ ,  $p<.001$ , %95 GA  $[-.03, .12]$ ). Duygusal zekânın siyasal beceri ile anlamlı ilişkisi belirlenmiştir. Duygusal zekâ düzeyi arttıkça siyasal beceri ve işle bütünleşme düzeyleri artmaktadır. Örgütsel güven ile siyasal beceri arasında duygusal zekânın, duygusal zekâ ile işle bütünleşme arasında da siyasal becerinin aracı etkisiyle, iki aracı değişkenin rol aldığı ikinci dolaylı etki anlamlıdır ( $B = .07$ ,  $SE = .05$ ,  $p<.001$ , %95 GA  $[-.01, .20]$ ). Örgütsel güven arttıkça siyasal beceri düzeyi artmaktadır. Siyasal beceri ile işle bütünleşme arasındaki doğrudan ilişki modele girdiğinde, örgütsel güvenin işle bütünleşme üzerinde siyasal becerinin aracı rol üstlendiği üçüncü dolaylı etkinin de anlamlı olduğu belirlenmiştir ( $B = .10$ ,  $SE = .04$ ,  $p<.001$ , %95 GA  $[-.04, .21]$ ). **Tartışma:** Sonuçlar, örgütsel güven ve işle bütünleşme arasındaki ilişki de duygusal zekâ ve siyasal becerinin aracı rollerini belirlemeye yönelik kapsamlı bir analiz ve perspektif sunmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** işle bütünleşme, örgütsel güven, duygusal zekâ, siyasal beceri

### SÖZEL BİLDİRİ 902:

#### DİNİ İNANÇ VE SİYASİ GÖRÜŞ AÇISINDAN KADINLARIN TECAVÜZE YÖNELİK EMPATİ DÜZEYLERİNİN VE TUTUMLARININ İNCELENMESİ

FATMA YAŞIN TEKİZOĞLU\*, MELİS ÇELİK OK\*\*

\*DÜZCE ÜNİVERSİTESİ

\*\*ANKARA ÜNİVERSİTESİ

### Özet:

**Amaç:** Tecavüze yönelik empati, tecavüz sırasında tecavüz kurbanının ve/veya saldırganın duygularını, tepkilerini ve bakış açılarını anlayabilme becerisidir. İlgili alanyazın bazı

demografik değişkenlerin tecavüze yönelik empati düzeyini etkilediğini göstermektedir. Ayrıca dindarlık ve muhafazakârlığın tecavüz kurbanına ilişkin olumsuz tutumlarla ilişkili olduğu alanyazın bulguları arasında yer almaktadır. Bu bilgilerden hareketle, bu çalışmada dini inanç düzeyi ve siyasi görüşün tecavüze yönelik empati ve tecavüz kurbanına ilişkin olumsuz tutumlar üzerindeki etkisi incelenmiştir. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemini 222 kadın üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak, Tecavüz Empati Ölçeği Kurban Formu (TEM-K), Tecavüz Empati Ölçeği Saldırgan Formu (TEM-S) ve Tecavüz Kurbanına İlişkin Tutum Ölçeği (TKİTÖ) kullanılmıştır. Ayrıca katılımcılardan dini inanç ve siyasi görüşlerini 7 dereceli Likert bir ölçek üzerinde işaretlemeleri istenmiştir. **Bulgular:** Dini inanç ve siyasi görüş değişkenleri üç gruba bölünmüştür. Dini inanç sorusunu 1 ve 2 olarak kodlayanlar düşük dindarlık; 6 ve 7 olarak kodlayanlar ise yüksek dindarlık koşuluna atanmıştır. Benzer bir şekilde siyasi görüş sorusunu 1 ve 2 olarak kodlayanlar sol görüşlü; 6 ve 7 olarak kodlayanlar ise sağ görüşlü olarak değerlendirilmiştir. Katılımcılar gruplarda normal dağılmadıkları için Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Sonuçlar dindarlık düzeyi yüksek kadınların, TEM-S toplam puanlarının ve tecavüz sonrası alt ölçeği puanlarının, dindarlık düzeyi düşük kadınlarınkinden daha yüksek olduğunu ve tecavüz kurbanına ilişkin daha olumsuz tutumlara sahip olduklarını göstermiştir. Ek olarak, sağ görüşlü kadınların TEM-S toplam puanları ile tecavüz anı ve tecavüz sonrası alt ölçeği puanlarının sol görüşlü kadınlarınkinden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Son olarak sağ görüşlü kadınların tecavüz kurbanına yönelik tutumları, sol görüşlülerinkinden daha olumsuzdur. Gruplar arasında TEM-K açısından bir farklılaşma görülmemiştir. **Tartışma:** Sonuçlar genel olarak dindarlık düzeyi yüksek kişilerin ve sağ görüşlülerin, dindarlık düzeyi düşük kişilere ve sol görüşlülere kıyasla tecavüz saldırganıyla daha fazla empati kurduğuna ve bu kişilerin tecavüz kurbanına ilişkin daha olumsuz tutumlara sahip olduğuna işaret etmektedir. Araştırmanın bulguları, ilgili alanyazın bulguları temelinde tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** tecavüz, empati, dindarlık, siyasi görüş

### **SÖZEL BİLDİRİ 903:**

#### **TOPLUMSAL CİNSİYET TEMELLİ REDDEDİLME DUYARLILIĞI ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇE GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI**

AYŞE BEYZA BIÇAKCI\*, BÜŞRA BİRTANE DOYUM\*\*, DİLEK ŞİRVANLI ÖZEN\*\*\*

\*İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ

\*\*ÖZEL SARIYER TIP MERKEZİ

\*\*\*İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ

#### **Özet:**

**Amaç:** Reddedilme duyarlılığı, reddedilmeyi kaygıyla bekleme, algılamaya hazır olma ve reddedilmeye karşı aşırı tepki gösterme olarak tanımlanmaktadır. Anılan duyarlılık farklı kişisel özellikler bağlamında geliştirilebilmektedir ki, bunlardan biri de cinsiyettir. Bu noktada çalışmanın amacı, bireylerin cinsiyetleri bağlamında geliştirdikleri reddedilme duyarlılık düzeylerini ölçebilmek amacıyla, London ve arkadaşları (2012) tarafından geliştirilen “Toplumsal Cinsiyet Temelli Reddedilme Ölçeği (TCRDÖ)”nin Türkçe geçerlik ve güvenirliğini belirlemektir. **Yöntem:** Araştırmada öncelikle çeviri ve geri çeviri işlemleri

yapılmış; ölçek, dilbilim ve psikoloji alanından uzmanlarca değerlendirilmiş ve maddelere ilişkin görüş birliği sağlanmıştır. Araştırmanın katılımcıları, İstanbul'da çeşitli üniversitelerde öğrenimlerine devam eden 100'ü kadın ve 100'ü erkek, toplam 200 öğrenciden oluşmaktadır (yaş ortalamaları: 20.8, ss: 2.44). Katılımcılara Bilgilendirilmiş Onam Formu, Toplumsal Cinsiyet Temelli Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği (TCRDÖ), Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II), Kısa Semptom Envanteri (KSE) ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği uygulanmıştır. Ayrıca ölçeğin test tekrar test güvenilirliğini belirleyebilmek üzere, ölçek 90 katılımcıya (57 kadın, 33 erkek) 15 gün arayla tekrar uygulanmıştır. **Bulgular:** Yapılan analizler sonucunda TCRDÖ'ün iç tutarlılık katsayısı  $\alpha = .85$ , test tekrar test bağıntısı  $r = .72$  olarak bulunmuştur. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre, TCRDÖ için tek faktörlü yapı desteklenmiş, uyum iyiliği değerleri iyi düzeyde bulunmuştur. TCRDÖ'nün yakınsak geçerlik için ilişkisine bakılan faktörlerden Kısa Semptom Envanteri (KSE) ve Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II (YİYE II) alt ölçeklerinden kaygı alt boyutu ile anlamlı korelasyon gösterdiği bulunmuştur (KSE alt ölçeklerinden anksiyete  $r = .35$ ,  $p < .001$ ; depresyon  $r = .23$ ,  $p < .001$ ; olumsuz benlik  $r = .27$ ,  $p < .001$ ; somatizasyon  $r = .35$ ,  $p < .001$ ; hostilite  $r = .22$ ,  $p < .005$ ; YİYE II alt ölçeklerinden kaygı boyutuyla  $r = .22$ ,  $p < .005$ ). Öte yandan, toplumsal cinsiyet temelli reddedilme duyarlılığı düzeyinde cinsiyetler açısından farklılık olup-olmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar için t-test sonucu anlamlı çıkmamıştır. Kadınların sosyal cinsiyet temelli reddedilme duyarlılık puan ortalamaları, erkeklerden yüksek olmasına rağmen, aradaki fark anlamlı değildir. **Tartışma:** Bulgular ilgili literatür ışığında tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** toplumsal cinsiyet, reddedilme duyarlılığı, geçerlik, güvenilirlik

## **SÖZEL BİLDİRİ 920:**

### **ALZHEİMER HASTALARININ YAKINLARINDA MUĞLAK KAYIP VE YAS SÜREÇLERİNİN İNCELENMESİ: ÖN BULGULAR**

*ILGIN GÖKLER DANIŞMAN, EMRAH KESER, BANU YILMAZ*

#### **Özet:**

İnsanların neredeyse tamamı, hayatlarının belli bir noktasında, sevdikleri ve yakın oldukları birinin ölümüne tanıklık etmektedir. Bu durum ölüme bağlı kayıp olarak bilinir ve çoğunlukla bir yas sürecini beraberinde getirir. Öte yandan bir de yok oluşun ve yitirmenin ölüme bağlı kayıptaki kadar kesin ve belirgin olmadığı kayıplar, yani muğlak/belirsiz kayıplar (ambiguous loss), vardır. Muğlak kayıpta kaybedilen kişinin fiziksel olarak varlığı ve psikolojik olarak yokluğu veya psikolojik olarak varlığı ve fiziksel olarak yokluğu durumu söz konusudur. Kaybolup bir daha bulunamayan veya kaçırılıp haber alınamayan insanlar fiziksel olarak yok olup psikolojik açıdan varlığını sürdüren belirsiz kayıplara örnektir. Öte

yandan, bilişsel yetilerini kaybeden kişiler veya ileri düzey Alzheimer hastaları ise fiziksel olarak var olup psikolojik açıdan yok olan belirsiz kayıplara örnektir. Belirsiz kayıpta ölümden olduğu gibi hem bedensel hem psikolojik açıdan bir yok olma durumu yoktur. Aksine, geriye kalanların her şeyin eskisi gibi olacağına dair umutlarını canlı tutabilecek düzeyde bir kesin olmama ve belirsizlik durumu söz konusudur. Bu belirsizlik yas tepkilerinin ortaya çıkmasını ve yas sürecinin tamamlanmasını zorlaştırabilmekte, hatta imkansız kılabilenmektedir. **Amaç:** Son yıllarda belirsiz yas olgusunu anlamaya yönelik hem nitel hem nicel çalışmalarda bir artış gözlenirse de, ülkemizde bu konuda yapılmış herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Buradan hareketle bu çalışmada, Türkiye kültüründe belirsiz kayıp yaşantısının nasıl deneyimlendiğinin keşfedilmesi ve betimlenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Bu amaç doğrultusunda anne veya babası orta/ileri düzey Alzheimer tanısı almış olan yedi yetişkin katılımcıya (5 Kadın, 2 Erkek) ulaşılmıştır. Katılımcılara uygun örneklem (convenient sampling) yöntemi ile ulaşılmış olup, her bir katılımcı ile yaklaşık bir saat süren bir klinik görüşme yapılmıştır. Yapılan görüşmeler deşifre edilmiş ve MAXQDA-12 nitel analiz programı kullanılarak, katılımcıların muğlak kayıp yaşantısını nasıl deneyimledikleri ve bu yaşantıya ne gibi tepkiler verdiklerini betimlemeye yönelik kodlamalar yapılmıştır **Bulgular:** Nitel analiz sonucunda muğlak kayıp deneyimine ilişkin sekiz farklı bileşen belirlenmiştir. Bu bileşenler: Kayıptaki belirsizliği hissetme, ölümlle kıyaslama, vedalaşamama, kişisel özelliklerin/ işlevselliğin kaybına tanıklık, karşılıklı rollerin değişmesi, ambivalans (ikircikli) duygular, eski haline duyulan özlem ve muğlak yasa ilişkin duygular kategorilerinden oluşmaktadır. Muğlak yasa ilişkin duygular kategorisinde alt kategoriler olarak çaresizlik, üzüntü, suçluluk, umutsuzluk, kaygı, yalnızlık, korku öfke, bunaltı ve sorumluluk duyguları bulunmuştur.

Muğlak kayıp yaşantısını oluşturan bileşenlerden frekansı en sık olan kategori duygulardır.

Duygulardan sonra en sık tekrar eden tema ise kişisel özelliklerin ve işlevselliğin kaybına

tanıklık temasıdır. Bu temayı ambivalans duygular ve rollerin değişimi temaları

izlemektedir. Muğlak kayıp yaşantısına ilişkin duygular temasının alt temaları

incelendiğinde frekanslarına göre en yüksekten en düşüğe doğru duygular şu şekilde

sıralanabilir: Çaresizlik, üzüntü, suçluluk, umutsuzluk, kaygı, yalnızlık, korku öfke, bunaltı

ve sorumluluk hissi. **Tartışma:** Bu nitel çalışma literatürdeki muğlak kayıp kavramını

destekleyecek nitelikte veriler ortaya koymaktadır. Bu çalışmanın, muğlak kayıp

yaşantısını oluşturan bileşenlerin neler olduğunu ve muğlak kaybın ölüme bağlı kayıptan

yaşantısından farklarını anlayabilmek adına önemli bilgiler sunduğu düşünülmektedir.

Özellikle muğlak kayıp yaşantısının çok boyutlu olarak betimlenmesinin ve olabildiğince

detaylı olarak incelenmesinin önemli bir başlangıç noktası olduğu düşünülmektedir. Son

olarak, bu araştırmanın, ileriki araştırmalar için ölçüm aracı geliştirme noktasında, klinik

uygulamalar içinse muğlak kayıp yaşantısı olan kişilere psikososyal destek verme

noktasında katkıları olacağı düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** ambiguous loss, loss, grief

**SÖZEL BİLDİRİ 924:**

**BİR KİTLE TRAVMASI OLARAK TERÖR**

*GAMZE AKARCA, SİNE EGECİ, SERKAN ÖZGÜN, ÇİĞDEM YUMBUL, SENEM ZEYTİNOĞLU*

*BUDE PSİKOTERAPİ MERKEZİ*

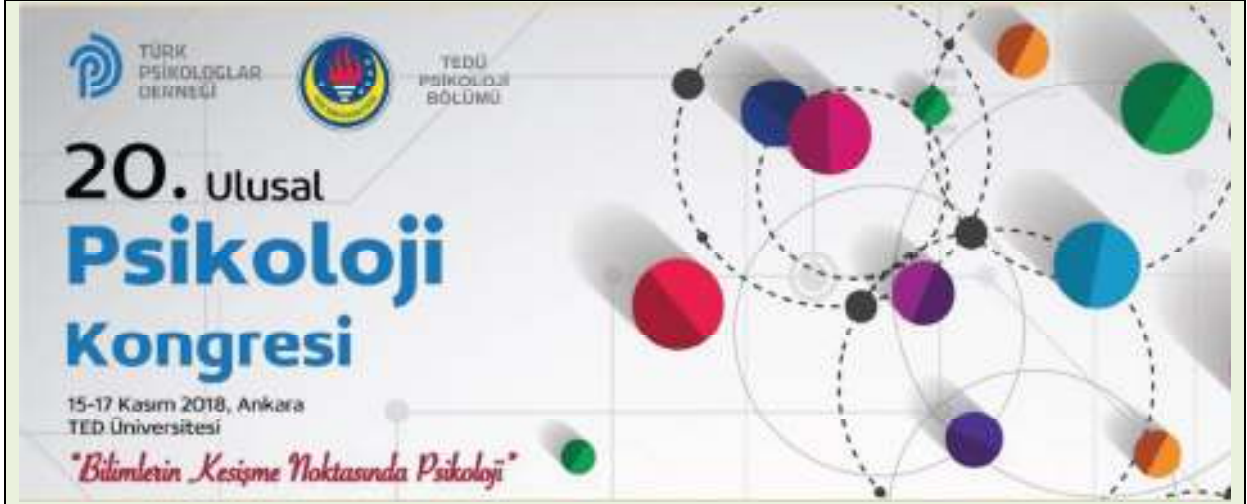
**Özet:**

**Amaç:** Psikoloji literatüründe birey odaklı travmatik deneyimler geniş bir yer bulurken toplum odaklı travma çalışmaları sınırlı düzeydedir. Klinik deneyim bireye dönük tehdit ile geniş kitleye dönük tehdidin etkilerinin farklılaştığını düşündürmektedir. Bu çalışmada da 2015-17 yılları arasında ardıl gerçekleşen terör olaylarının büyük şehirlerde yaşayan bireyler tarafından nasıl deneyimlendiği ve ne tür baş etme stratejileri kullanıldığı araştırılmıştır. **Yöntem:** 348 katılımcı ile gerçekleştirilen bu çalışmada; katılımcılara son iki

yılda etkilendikleri terör olaylarını listelemeleri ve en çok etkilendikleri olaya odaklanarak travmatik belirtiler, baş etme kaynakları, kendilerini güvende hissetme ve olaydan etkilenme düzeyleri hakkında bilgi verilmesi istenmiştir. **Bulgular:** Bulgular incelendiğinde, 15 Temmuz Darbe Girişiminin katılımcılar tarafından en çok etkilenen olay olarak bildirildiği görülmüştür. Buna ek olarak, düşük gelir düzeyinin Travma Sonrası Stres Bozukluğunu (TSSB) yordayan önemli bir faktörken; kadın olmak ve düşük eğitim seviyesine sahip olmanın olaylardan etkilenme düzeyinde yordayıcı olduğu tespit edilmiştir. Güvenlik algısında ise; erkek olmak, yüksek gelir düzeyine sahip olmak ve bekar olmanın güvenlik algısı ile pozitif ilişkilendirilmiştir. Baş etme kaynaklarının sadece güvenlik algısını yordama gücü olduğu görülürken; aileyi kaynak olarak kullanmanın, güvenlik algısı ile olaylardan etkilenme düzeyi arasında aracı bir role sahip olduğu bulunmuştur. **Tartışma:** Tüm bulgular incelendiğinde, her ne kadar güvenlik algısı, olaylardan etkilenme düzeyi ve TSSB arasında güçlü bir korelasyon bulunsa da, her birinin şiddetini belirleyen farklı faktörler olduğu sonucuna varılmış ve bulgular literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** terör, stres, kaynak, baş etme, kitle travması, tssb





# POSTER BİLDİRİLER

PB – 16:

## HAFIZADA SOSYAL BULUŞMANIN GÜÇLÜ VE ZAYIF İLİŞKİLİ KELİMELELER ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

AYŞE İŞILAY SORGUN, AYŞECAN BODUROĞLU

*BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı hafıza öğelerinin nitel yönlerinin sosyal bulaşmayı nasıl etkilediğine dair yeni bir bakış açısı sağlamak adına sosyal bulaşıcılık paradigmasının farklı düzeyde ilişkilendirme gücüne sahip kelimeler üzerindeki etkisini incelemektir. Tüm bellek öğeleri özünde benzerlik göstermediğinden, belirli bellek öğelerinin daha güçlü ya da daha zayıf sosyal bulaşıcı etkilere yol açıp açmayacağını araştırmak önemlidir. **Yöntem:** Bu çalışmada, güçlü ya da zayıf çağrışım seti olan kelimeleri deneysel yolla manipüle edilmiştir. Katılımcıların, orijinal çalıştıkları listedeki hedef kelimeler sonrasında güçlü veya zayıf bir ilişki yaratan kelimelerle değiştirilmiştir. Katılımcılar bu yanlış bilgilerin olduğu listelere iki farklı bilgilendirmeye maruz bırakılmışlardır. Bir gruba (sosyal grup) listenin başka bir katılımcıya ait olduğu söylenmiş, diğer gruba (sosyal olmayan grup) ise bu listenin bilgisayar tarafından oluşturulmuş ortalama cevap listesi olduğu söylenmiştir. Elli sekiz Boğaziçi Üniversitesi lisans öğrencisi ile gerçekleştirdiğimiz çalışmada, katılımcıların güçlü, zayıf ve ilişkisiz kelime çiftlerine verdikleri isabet ve yanlış alarm puanları analiz edilmiştir. **Bulgular:** Bulduğumuz sonuçlara göre ilişkisiz çiftlerin yanlış alarmları zayıf ve güçlü çiftlerin yanlış alarmlarından anlamlı derecede düşük bulundu. **Tartışma:** Bu, belirli kelime türlerinin sosyal bulaşma etkisine daha yatkın olabileceğini göstermektedir. Dahası, yanlış bilgilerin kaynağı katılımcıların yanıtlarını etkilemedi ve isabetler ve yanlış alarmlar sosyal ve sosyal olmayan koşullar arasında farklı değildi. Bu nedenle, sosyal kaynağın unsurlarını açıklığa kavuşturmak için gelecekte yapılacak çalışmalara ihtiyaç vardır.

**Anahtar Sözcükler:** hafızada sosyal bulaşma etkisi, çağrışım gücü, ilişkili kelimeler

PB – 23:

## BEKAR KALMA KORKUSUNUN CİNSEL İĞRENMEYİ AZALTICI ETKİSİ: ARACI ETKEN OLARAK CİNSELLİĞİ İLİŞKİ BAŞLATMAK İÇİN KULLANMA

BARIŞ SEVİ

*WEST VIRGINIA UNIVERSITY*

**Amaç:** Cinsel iğrenme, akraba arası cinsel ilişkiler ve cinsellikle bulaşan hastalıkların bulaşması gibi durumların gerçekleşme ihtimalini önlemek amacıyla evrimleşmiş bir mekanizmadır. Ayrıca, cinsel iğrenme seviyesi kişiden kişiye değişen bir bireysel farklılıktır. Yapılan çalışmalar bireylerin kısa vadeli cinselliğe yatkın oluşunun cinsel iğrenme seviyesini azalttığını, regüle ettiğini göstermiştir. Cinselliğin farklı alt amaçlarının olduğu bilinmektedir. Bu alt amaçlardan biri yeni ilişkiler başlatmaktır. İlişki içerisinde olmanın bireylere birçok yararı olduğu gibi, yalnız kalmak da birçok insan için kaçınılmak istenen bir durumdur. Bu

durum literatürde bekar kalma korkusu olarak çalışılmaktadır. Bu bilgiler ışığında bekar kalma korkusuna sahip kişilerin cinselliği yeni ilişkiler için daha çok kullanması ve cinselliği bu amaçla kullananların cinsel öğrenme seviyesinin daha düşük olması beklenmektedir. Bu araştırma bekar kalma korkusunun cinsel öğrenme üzerindeki dolaylı etkisini cinselliğin ilişki başlatma amacının aracı değişken olduğu bir aracılık modeli ile test etmeyi amaçlamaktadır. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemi 145'i kadın 271 kişiden oluşmuştur. Katılımcılara internet üzerinden anket dağıtılmıştır. Kendilerinden cinsel öğrenme ölçeği, cinsel davranış sistemi alt amaçlar ölçeği, bekar kalma korkusu ölçeği ve demografik bilgi sorularını yanıtlamaları istenmiştir. **Bulgular:** SPSS analiz programındaki PROCESS makro eklentisi kullanılarak aracılık analizi yapılmıştır. Sonuçlar bekar kalma korkusu ve cinselliği ilişki için kullanma arasında pozitif ilişki olduğunu, cinselliği ilişki için kullanma ve cinsel öğrenme arasında da negatif ilişki olduğunu göstermiştir. Ayrıca, bekar kalma korkusunun cinsel öğrenme üzerinde negatif bir dolaylı etkisinin olduğu da görülmüştür. Elde edilen sonuçlar cinselliği ilişki için kullanmanın bekar kalma korkusunun cinsel öğrenme üzerindeki etkisinde aracı rol oynadığını göstermektedir. **Tartışma:** Cinsel öğrenme insanları ideal olmayan ilişkilerden ve sonuçlardan korumak için çalışmaktadır ancak bu bulgular göstermektedir ki bekar kalma korkusu bu mekanizmanın hassasiyet seviyesini regüle etmektedir. Bu çalışma ikili ilişkide bulunma isteğinin cinsel öğrenme üzerindeki etkisine bir giriş niteliğindedir. İleriki çalışmalar farklı metot ve örneklerle cinsel öğrenme ve ikili ilişkiler arasındaki bağlantıyı incelemelidir.

**Anahtar Sözcükler:** cinsel öğrenme, bekar kalma korkusu

**PB – 27:**

### **TRAVMANIN KUŞAK AŞKIN AKTARIMI: MARMARA DEPREMİ**

AYŞENUR GÜNGÖR, ILGIN GÖKLER DANIŞMAN, TUĞBA UZER YILDIZ

*TED ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu çalışmada, travmanın kuşak aşkın aktarımı 1999 Marmara depreminde hayatta kalanların çocukları üzerinden ele alınmış; bir sonraki kuşak metabilis, adil dünya inancı, duygu, davranış düzeyinde incelenmiştir. Literatürde travma aktarımı sıklıkla insan eliyle oluşturulmuş travmalar üzerinden çalışılmakta, doğal afetlerin yarattığı travma aktarımı görece sınırlı araştırma bulgusu sunmaktadır. **Yöntem:** Travma ve karşılaştırma grubu olmak üzere iki grup oluşturulmuş, katılımcılar gruplara ebeveynlerinin Kocaeli'deki (Gölcük, İzmit, Karamürsel, Derince) 1999 Marmara depremini doğrudan deneyimlemesi ya da bu depremi hiç yaşamamış olmasına göre atanmıştır. Travma aktarımı iki başlık altında çalışılmıştır: (1) ailenin depremle ilgili anılarının gelecek kuşaklara aktarılıp aktarılmadığını inceleyebilmek için çocukların ebeveynleri hakkındaki biyografik bilgilere 'depremle ilgili olayları' dahil edişinin ebeveynin depreme maruz kalmasıyla ne ölçüde ilişkili olduğu araştırılmıştır. Çocuklardan, "anne babaları için önemli olduğunu düşündükleri 10 olay" anlatmaları ve bu olayları yıl olarak tarihlendirmeleri istenmiştir. (2) ailenin yaşadığı travmanın sonraki kuşağa metabilis, adil dünya inancı, duygu ve davranış düzeyinde aktarılıp aktarılmadığı incelenmiştir. Bu amaçla çocuklar, Üst Bilişler Ölçeği Çocuk ve Ergen Formu, Genel Adil Dünya İnancı Ölçeği, Duygu Düzenleme Anketi, 11-18 Yaş Çocuk ve Gençler için Davranış

Değerlendirme Ölçeği, Travmatik Yaşam Olayları Listesi'ni yanıtlamışlardır. Bunun yanı sıra ebeveynler, Travmatik Yaşam Olayları Listesi, Depremle İlişkili Yaşantılar Ölçeği ve Travma Sonrası Büyüme Ölçeği'ni doldurmuştur. **Bulgular:** Ailelerinin hayatından 10 önemli olay anlatmaları istendiğinde travma grubunun %65,6'sı, karşılaştırma grubunun ise %5,5'i 1999 Marmara depremiyle ilgili olay anlatmıştır. Buna karşın, gruplar arasında metabiliş, adil dünya inancı, duygu düzenleme, içsel ve dışsal davranış bozuklukları açısından anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. **Tartışma:** Araştırma sonucuna göre anne babanın yaşadığı travmatik olay, çocuğun belleğinde yer etmekte ve bir sonraki kuşağa (kendi çocuklarına) aktarılmaktadır. Ancak travmanın olası negatif etkileri bir sonraki kuşak üzerinde olumsuz bir etki bırakmamıştır. Ebeveynin travma sonrası büyüme göstermesi ise çocukları koruyan, adil dünya inancını yordayan ve travma aktarımı için umut vadeden bir gelişme olarak görülebileceği gibi aktarımı nerede arayacağımız sorusunu da akla getirmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** travma, travmanın kuşak aşkın aktarımı, Marmara depremi

**PB – 28:**

### **ALGILANAN ANNE-BABA TUTUMU VE EBEVEYNE BAĞLANMA İLE AKRAN İLİŞKİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE BENLİK SAYGISININ ARACI ROLÜ**

*SENA DOĞRUYOL, ÜNSAL YETİM*

*MERSİN ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu çalışmada ergenlerde algılanan anne-baba tutumu ve ebeveyne (anne) bağlanma ile akran ilişkileri arasındaki ilişkide benlik saygısının aracı rolünün olup olmadığı sınırlanmıştır. Araştırmanın diğer amacı ise ergenlerin akran ilişkilerinin ebeveyn stillerine (açıklayıcı/otoriter, izin verici/şımartan, izin verici/ihmalkâr ve otoriter) ve cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini 2016-2017 eğitim öğretim yılında Mersin ilindeki farklı ortaokul ve liselerde öğrenim gören ve 12 ile 18 yaş aralığında olan toplam 399 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında katılımcılara Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği, Ebeveyne ve Arkadaşa Bağlanma Envanteri, Akran İlişkileri Ölçeği ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği uygulanmıştır. **Bulgular:** Yapılan analiz sonucunda, benlik saygısının anneye bağlanma ile akran bağlılığı arasındaki ilişkide ve baba kabul/ilgi/sevgi tutumu ile akran bağlılığı arasındaki ilişkide kısmi aracılık rolü olduğu görülmektedir. Çoklu varyans analizi bulgularına göre, açıklayıcı/otoriter annelere sahip ergenlerin akran bağlılıkları izin verici/ihmalkâr ve otoriter annelere sahip ergenlerden daha yüksektir. Açıklayıcı/otoriter ve izin verici/şımartan annelerin çocuklarının akran güvenleri ise otoriter annelere sahip çocuklara kıyasla daha yüksektir. Öte yandan, açıklayıcı/otoriter ve izin verici/şımartan babalara sahip ergenlerin akran bağlılıkları izin verici/ihmalkâr ve otoriter babalara sahip ergenlerden daha yüksektir. İzin verici/şımartan babalara sahip ergenlerin akran güvenlerinin ise izin verici/ihmalkâr babalara sahip ergenlerden daha fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca, otoriter babalara sahip ergenlerin kendilerini açmaları izin verici/şımartan ve açıklayıcı/otoriter babalara sahip ergenlerden daha yüksektir. Cinsiyet farklılıkları açısından bulgular anne ve baba stilleri için; erkek ergenlerin akran sadakat düzeylerinin kız ergenlerden daha yüksek olduğunu göstermektedir. **Tartışma:** Elde edilen bulgular çerçevesinde, çocuk yetiştirme stillerinin ve bağlanma örüntülerinin akran ilişkileri

üzerinde oldukça etkili olduğu görülmektedir. Bu nedenle, çocuk yetiştirme sürecinde anne-baba tutumları ile birlikte özellikle baba-çocuk arasındaki ilişkileri ele alacak çalışmaların yapılması önerilmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** akran ilişkileri, algılanan anne-baba tutumları, bağlanma, benlik saygısı

**PB – 40:**

## **DUYGUSAL ŞİDDETE DAİR SOSYAL TEMSİLLER**

DERYA KARATAŞ, BENGİ ÖNER ÖZKAN

*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Duygusal şiddet, fiziksel şiddetin öncüllerinden biridir ve sıkça görülmektedir. Literatüre bakıldığında psikolojik şiddetin tanımının aslında çok da kolay yapılamadığı anlaşılmaktadır. Duygusal şiddet diğer şiddet türleri içerisinde tanımlanması en zor olan olduğu gibi basmakalıp düşünceler de kadınların yaşadıklarını şiddet olarak tanımlayabilmesini engellemektedir. Bu bilgiler ışığında duygusal şiddetin tanımlanmasının ve farkına varılmasının yaralayıcı ilişki içerisindeki kadının ilişkiyi sonlandırmasında önemli bir etken olduğu ortaya çıkmıştır. Tanımlama konusunda insanlara yardımcı olan sosyal temsillerin duygusal şiddet konusu araştırılırken incelenmesi de bu nedenle önemli görülmektedir dolayısıyla çalışmanın amacı Türk toplumunda kadınların duygusal şiddete dair sosyal temsillerini incelemektir. **Yöntem:** Çalışmada nitel analiz kullanılmıştır. ODTÜ İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan izin alınmıştır. Katılımcılarla yüz yüze görüşülmüştür. Yorumlayıcı fenomenolojik analiz yöntemine uygun olarak benzer özellikleri olan katılımcılarla (ev hanımı olan, orta düzey ekonomik güce sahip, en fazla lise mezunu olan) ve küçük bir katılımcı kitlesiyle (4 kişi) araştırma yapılmıştır. **Bulgular:** Çeşitli temalar ortaya çıkmıştır. Bunlardan birisi psikolojik şiddetin tanımının genel olarak kötü söz olarak yapılmasıdır. Diğer bir tema ise çalışmaya katılan kişilerin eşlerinden herhangi bir duygusal şiddet görmemeleri olmuştur. Ayrıca psikolojik şiddete maruz kalan kişiler ile bu şiddeti uygulayan kişilerin ortak noktası konusunda da katılımcıların bir temsile sahip olduğu görülmüştür. **Tartışma:** Çalışmada katılımcıların kendi eşlerinden herhangi bir duygusal şiddet algılamamalarının sebebi korumacı cinsiyetçiliklerinin yüksek olması olabilir. Dolayısıyla gelecekteki çalışmalar cinsiyetçilik ile ilgili konuları da duygusal şiddetin temsili araştırmasına dahil edebilir. Katılımcıların duygusal şiddetin tanımında yer alan hakaret etme boyutunu göz önünde bulundururken, suçlama, tehdit etme, kısıtlama ve kıskançlık gibi boyutlarını düşünmedikleri görülmüştür. Gelecek çalışmalarda katılımcılara psikolojik şiddetin tanımı hakkında eğitim verilirse katılımcıların bu konuda farkındalıkları artabilir. Çalışmanın güçlü yönü daha önce Türkiye’de psikolojik şiddetle ilgili algılar nitel yöntemle araştırılmamışken burada araştırılmış olmasıdır. Ayrıca psikolojik şiddet uygulayan kişilerin ortak özelliklerine dair algının da sorulması ilk olarak bu çalışmayla gerçekleşmiştir.

**Anahtar Sözcükler:** duygusal şiddet, sosyal temsiller

**PB – 54:**

## KADINLARDA TRAVMATİK YAŞANTILAR VE KİLO DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

NALAN ASLAN

*DERİNCE İLÇE SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ*

**Amaç:** Çalışmanın amacı son yıllarda giderek artmakta olan obezite sorununda ruhsal travma yaşantılarıyla olan ilişkilerin belirlenmesidir. **Yöntem:** Çalışmada Kocaeli ilinde yaşayan ve Toplum Sağlığı Merkezlerine başvuran 150 kadın katılımcı yer almıştır. Bu kadınlar beden kitle indeksi değerlerine göre normal kilolu, fazla kilolu ve obezitesi olan olmak üzere üç gruba ayrılmışlardır. Gruplar yaşadıkları travmatik yaşam olayları ve çocukluk çağı ruhsal travma yaşantıları açısından karşılaştırılmışlardır. Çalışmada araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, Travma Sonrası Stres Tepkileri Olay Şiddeti Alt Ölçeği ve Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği kullanılmıştır. **Bulgular:** Sonuçlar ruhsal travma obezite ilişkisine ait korelasyon değerlerinin 0.18-0.27 arasında değiştiğini göstermiştir. Toplam travmatik olay sayısı, toplam çocukluk çağı travma yaşantıları sayısı, cinsel istismar yaşantıları ve duygusal ihmal yaşantıları beden kitle indeksi değerleriyle pozitif yönlü ilişki gösterirken ( $p < .05$ ), fiziksel istismar, duygusal istismar ve fiziksel ihmal yaşantıları herhangi bir ilişki göstermemiştir ( $p > .05$ ). Toplam travmatik olay sayısı ve çocukluk çağı toplam travma sayısı Beden Kitle İndeksi üzerindeki varyansın %12'sini açıklamaktadır ( $p < .05$ ). Gruplar arasında sosyodemografik değişkenler, travmatik yaşam olayları ve çocukluk çağı ruhsal travma yaşantıları açısından anlamlı farklılıklar bulunmuştur ( $p < .05$ ). **Tartışma:** Ruhsal travma yaşantılarının ve çocukluk çağı ruhsal travma yaşantılarının kilo alımıyla olan ilişkisi biyolojik ve psikolojik boyutlar açısından ilgili literatür ışığında tartışılmıştır.

**Anahtar sözcükler:** obezite, travmatik stres, çocuk istismarı, kadın

PB – 56:

## NOCEBO AĞRISI SUÇLULUK KEFARETİ YARATABİLİR Mİ?

KUTLU KAĞAN TÜR KARSLAN, DENİZ CANEL ÇINARBAŞ

*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Psikodinamik olarak fizyolojik temeli bulunamayan kronik ağrı şikayetleri, kişinin kendini suçluluk uyandıran saldırgan ve cinsel duyguları sebebiyle fiziksel ağrı çekerek cezalandırması şeklinde ele alınmıştır. Bu çalışmanın amacı suçluluk duygularının nocebo ağrı cevapları üzerindeki etkisini ve psikolojik olarak oluşturulan nocebo ağrısının suçluluk duyguları üzerindeki etkisini araştırmaktır. **Yöntem:** Katılımcılar Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nden 100 öğrencidir. Bağımsız değişkenler suçluluk duygusunun uyandırılması (suçluluk / suçluluk yok) ve nocebo manipülasyonudur (nocebo / nocebo yok). Suçluluk duyguları katılımcılardan kendilerini hala suçlu hissettikleri bir anılarını tüm detayları ile 10 dakika boyunca yazmaları istenerek yaratılmıştır. Nocebo manipülasyonu ise katılımcılara yapacakları bir görev sırasında takacakları EEG şapkasından kafalarına elektrik akımı

verileceği söylenerek yapılmıştır. Buna ek olarak katılımcılar sahte bir katılımcının bilgisayar görevi sırasında baş ağrısı çekiyormuş gibi yaptığı bir videoyu izlemişlerdir. Suçluluk duyguları PANAS ile suçluluk uyandırılmasından ve nocebo manipülasyonundan sonra iki kere ölçülmüştür. Ağrı hissi 0 ile 10 arasında değişen bir görsel ağrı skalasıyla ölçülmüştür. **Bulgular:** Bağımsız t-testleri, iki yollu faktöriyel ANOVA ve iki yollu karma ANOVA analizleri yürütülmüştür. Manipülasyonların etkisi olmasına rağmen hipotezleri doğrulayacak etkileşim sonuçları ve ağrı rapor edilmesinde anlamlı artış bulunamamıştır. Anlamlı olmasa da suçluluk uyandırılmasının nocebo manipülasyonunda ağrı bildirilmesini baskıladığı görülmüştür. **Tartışma:** Çalışmanın sonuçları, kısıtlılıkları ve klinik çıkarımları tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** nocebo, ağrı, suçluluk, cezalandırma, kefaret

**PB – 65:**

## **EKMAN DUYGUSAL YÜZ FOTOĞRAFLARI BATARYASI'NIN DUYGUSAL DEĞERLİK VE GENEL UYARILMIŞLIK DÜZEYİ BOYUTLARI BAKIMINDAN İNCELENMESİ**

ŞENGÜL ERDOĞAN, DİLARA TAŞCI, ÖZLEM ERTAN KAYA, HASAN GÜNDÜZ, ZEYNEL BARAN

*HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Ekman Duygusal Yüz Fotoğrafları Bataryası'nda (DYFB) yer alan altı temel ve bir nötr duygu ifadesi kategorilerinin duygusal değerlik (valance) ve genel uyarılmışlık düzeyi (arousal) boyutları bakımından incelenmesi hedeflenmektedir. **Yöntem:** Öncelikle, DYFB'de yer alan 94 yüz fotoğrafı sınıf ortamında perdeye yansıtılmış ve katılımcılardan (110 kadın ve 27 erkek), Öz-Değerlendirme Modeli (Self-Assessment Manikin) uyarınca kendilerine dağıtılan formlar üzerinde 9'lu Likert tipi ölçekle önce resmin değerliğini, sonrasındaysa uyarılmışlık düzeyini değerlendirmeleri istenmiştir. Önce değerliğin, hemen sonrasında da uyarılmışlık düzeyinin değerlendirilmesinin fotoğrafların uyarılmışlık düzeylerinin belirlenmesi üzerinde olumsuz bir etki yaratmış olabileceği düşünülerek, DYFB sadece uyarılmışlık düzeyi bakımından farklı bir katılımcı grubuna (78 kadın, 23 erkek) tekrar uygulanmıştır. **Bulgular:** Her bir resim için arka arkaya önce değerlik sonrasında uyarılmışlık düzeylerinin belirlendiği durumda; duygusal ifade türünün duygusal değerlik ( $F(6, 60) = 148.23, p < .001, \eta^2_p = .94$ ) ve uyarılmışlık düzeyi ( $F(6, 60) = 20.93, p < .001, \eta^2_p = .68$ ) üzerindeki temel etkileri anlamlıdır. Duygusal ifadelerin uyarılmışlık düzeyi ortalamalarına göre büyükten küçüğe doğru sıralanması korku ( $5.79 \pm 0.57$ ), tikslenme ( $5.52 \pm 0.76$ ), öfke ( $5.47 \pm 0.92$ ), mutluluk ( $5.43 \pm 0.76$ ), şaşkınlık ( $5.01 \pm 0.41$ ), üzüntü ( $4.49 \pm 0.72$ ) ve nötr ( $3.04 \pm 0.45$ ) şeklindeyken; duygusal değerlik ortalamalarına göre sıralanması mutluluk ( $7.36 \pm 0.52$ ), nötr ( $4.63 \pm 0.38$ ), şaşkınlık ( $4.43 \pm 0.46$ ), üzüntü ( $3.06 \pm 0.47$ ), korku ( $2.97 \pm 0.51$ ), öfke ( $2.72 \pm 0.58$ ) ve tiksindir ( $2.47 \pm 0.46$ ). Sadece uyarılmışlık düzeyinin belirlendiği durumdaysa, duygusal yüz ifade türünün uyarılmışlık düzeyi ( $F(6, 60) = 24.93, p < .001, \eta^2_p = .71$ ) üzerindeki temel etkisi anlamlıdır. Duygusal ifadelerin uyarılmışlık düzeyi ortalamalarına göre büyükten küçüğe doğru sıralanması korku ( $6.12 \pm 0.64$ ), öfke ( $5.68 \pm 0.90$ ), tikslenme ( $5.60 \pm 0.88$ ), mutluluk ( $5.53 \pm 0.94$ ), şaşkınlık ( $5.27 \pm 0.46$ ), üzüntü ( $4.82 \pm 0.85$ ) ve nötrdür ( $2.52 \pm 0.70$ ). İlk ve ikinci aşamadaki uyarılmışlık düzeyi ortalamaları arasında anlamlı fark yokken ( $t(26) = -1.29, p > .05$ ); duygusal ifadelerin büyükten küçüğe sıralanmasında sadece öfke ve tikslenme yer değiştirmiş, diğer sıralamalar

aynı kalmıştır. **Tartışma:** Uyarılmışlık düzeyinin ayrı değerlendirilmesi sonucunda elde edilen bulgular, alanyazınla daha uyumludur. Öfkenin, tiksinden daha yoğun bir duygu şiddetine yol açacağı beklenmektedir. Duygusal değerlik olarak da en hoş yüz ifadesi beklendiği gibi mutluluk iken, en nahoş yüz ifadesi beklenmedik şekilde tiksindir.

**Anahtar Sözcükler:** temel duygular, duygusal değerlik, genel uyarılmışlık düzeyi

**PB – 69:**

## **ANNENİN ZİHİN YÖNELİMLİLİĞİNİN OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARIN DUYGULARI TANIMA VE İFADE ETME BECERİLERİ ÜZERİNDEKİ YORDAYICI ETKİSİ**

BUKET ALTIN, FATMA SENA AYCAN

*İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu araştırmanın amacı, annenin zihin yönelimliliğinin okul öncesi çocukların duyguları tanıma ve ifade etme becerileri üzerindeki yordayıcı etkisini incelemektir. Aynı zamanda araştırmada, çocukların duyguları tanıma ve ifade etme becerilerinin ve annenin zihin yönelimliliğinin çocuğun cinsiyetine göre farklılaşması araştırılmıştır. **Yöntem:** Araştırma, 50-72 aylık toplam 40 çocuk ve anneleri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada annelerin zihin yönelimliliğini belirlemek üzere Zihin Yönelimlilik Görüşme yöntemi kullanılmıştır. Çocukların duyguları tanıma becerileri Kusche Duygu Envanteri ile duyguları ifade etme becerileri Duyguları İfade Etme Testi ile ölçülmüştür. **Bulgular:** Yapılan korelasyon analizi sonucunda annenin zihin yönelimliliği ile çocukların duyguları tanıma ve ifade etme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir. Çocukların duyguları tanıma ve ifade etme becerileri ile annenin zihin yönelimliliği de çocuğun cinsiyetine göre farklılaşmamıştır. **Tartışma:** Meins’a göre annenin zihin yönelimliliği kavramı; annenin, çocuğunu sadece karşılanması gereken ihtiyaçları olan bir varlık olarak görmesi yerine niyet ve arzulardan oluşan, kendine has duygu ve düşünceler ile zihinsel dünyaya sahip olan ayrı bir birey olarak temsil etme eğilimini ifade etmektedir. Bu kavram üzerine 20 yıl gibi kısa bir süredir çalışmalar yapılmaktadır. Türkiye’de ise sadece bir yüksek lisans tezinde çalışılmıştır. Bu araştırmada anlamlı bir ilişki bulunmamış olmasının annenin zihin yönelimliliğini ölçmek üzere kullanılan yöntemin Türkiye için uygun olmadığından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Aynı zamanda okul öncesi dönemin, çocukların duyguları tanıma ve ifade etme becerilerinin gelişmesinde kritik bir dönem olması nedeniyle olası anlamlı bir farklılığın ileriki dönemlerde ortaya çıkabileceği düşünülmektedir. Çocuğun cinsiyetine göre annenin zihin yönelimliliğinin farklılaşmaması literatürdeki çalışmalarla uyumludur. Çocukların duyguları tanıma ve ifade etme becerilerinin cinsiyete göre farklılaşmamış olması literatürdeki bazı çalışmalarla uyumluyken anlamlı farklılık bulguları da literatürde mevcuttur.

**Anahtar Sözcükler:** zihin yönelimlilik, duyguları tanıma, duyguları ifade etme, okul öncesi

**PB – 85:**

## **RELAPSİNG REMİTTİNG MULTİPL SKLEROZ HASTALARININ KISA SÜRELİ BELLEK, ÇALIŞMA**

## BELLEĞİ VE YÖNETİCİ İŞLEVLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

FURKAN DUMAN\*, HANDAN CAN\*\*

\*UFUK ÜNİVERSİTESİ

\*\*ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Günümüzde multipl skleroz (MS) hastalarının bellek, dikkat, yönetici işlevler, bilgi işleme ve görsel mekânsal algılama gibi birçok bilişsel işlevlerinde bozulma yaşandığı bilinmektedir. Ancak yapılan çalışmalarda belirtilen bu bilişsel işlevlerdeki bozulmaların sıklığı ve boyutu üzerinde çelişkili bulgular elde edilmiştir. Dolayısıyla mevcut çalışmada relapsing remitting multipl skleroz (RRMS) hastalığında ortaya çıkabilecek kısa süreli bellek, çalışma belleği ve yönetici işlevlerdeki değişimin sağlıklı katılımcılardan oluşan kontrol grubuyla karşılaştırılarak incelenmesi amaçlanmaktadır. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini RRMS tanısı almış 15 katılımcıdan oluşan araştırma grubu ile yaş, cinsiyet, el tercihi ve eğitim durumu açısından denkleştirilmiş 15 katılımcıdan oluşan sağlıklı karşılaştırma grubundan oluşmaktadır. Veri toplama sürecinde Bilgi Toplama Formu, Beck Depresyon Envanteri, Durumluk/Sürekli Kaygı Envanteri, Görsel-İşitsel Sayı Dizileri Testi B Formu, Wisconsin Kart Eşleme Testi, Görsel İşitsel Sayı Dizisi Testi'nden uyarlanan Geriye Doğru Sayma Görevi, Stroop Testi T-Bag Formu, Wechsler Bellek Ölçeği Geliştirilmiş Formu'nun Görsel Bellek Uzamı Alt Testi ve İz Sürme Testi kullanılmıştır. **Bulgular:** Verilerin analizi halen devam etmektedir. **Tartışma:** Elde edilen bulgular alan yazın ışığında tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** multipl skleroz, kısa süreli bellek, çalışma belleği, yönetici işlevler, bilişsel değerlendirme

PB – 92:

## HATALI VE HATASIZ ÖĞRENMENİN GÖRSEL KATEGORİZASYON ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

SİMAY BAYATLI, MİRİ BESKEN

*İ.D. BİLKENT ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Yapılan araştırmalar, hatasız öğrenmenin hafıza kaybı yaşayan hastalarda öğrenmeyi arttırdığını göstermiştir (Evans et al., 2000). Bu çalışmada, sağlıklı yetişkinlerde, hatasız öğrenmenin hatalı öğrenme ile kıyaslandığında görsel kategorilerin öğreniminde daha önce bulunan avantajlarını gösterip göstermeyeceğini araştırmak istedik. **Yöntem:** Görsel kategoriler olarak bilgisayar ortamında yaratılmış Fribbles ailesinden 4 tür kullanıldı. Araştırmaya 28 kişi katıldı. Araştırma, iki aşamadan oluşmaktaydı; öğrenme ve test aşaması. Öğrenme aşamasında, katılımcılar Fribblelları hem hatalı hem de hatasız öğrenme koşulunda kategorize etti. Hatasız öğrenme koşulunda doğru cevap katılımcılara verilirken, hatalı öğrenme koşulunda doğru cevabı katılımcıların tahmin etmesi istendi. Her iki koşulda da katılımcılara cevaplarından sonra geribildirim verildi. Test aşamasında da aynı yöntem uygulandı fakat katılımcılara cevaplarından sonra geribildirim verilmedi. Test aşamasında katılımcılara daha önce öğrenme aşamasında görmedikleri aynı

kategorilere ait farklı Fribblelar da sunuldu. **Bulgular:** Öğrenme aşamasının hatasız öğrenme koşulunda, katılımcılar, hatalı öğrenme koşuluna kıyasla, daha doğru cevaplar verdi ve blokları tamamladıkça daha başarılı hale geldiler. Bunun yanı sıra öğrenme aşamasında, bloklar ilerledikçe tepki süreleri kısaldı ve tepki süreleri hatasız öğrenme koşulunda, hatalı öğrenme koşuluna kıyasla, daha hızlıydı. Test aşamasında kodlama türünün etkisi bulunamadı. Test aşamasında, katılımcılar, 1. blokta, 2. bloğa kıyasla ve yeni sunulan Fribblelara 1. blok ile kıyaslandığında 2. blokta daha doğru cevaplar verdi. Katılımcıların tepki süreleri, 2. blokta, 1. bloğa kıyasla ve eski Fribblelara, yeni Fribblelara kıyasla daha kısaydı. **Tartışma:** Kodlama türü, katılımcıların öğrenme aşamasındaki performansını etkilemiştir fakat test aşamasında etkilememiştir. Öğrenme aşamasında, katılımcılar öğrenme eğrisini göstermiştir. Test aşamasında, özellikle yeni Fribblelar için, öğrenme doğruluğu artmıştır ve tepki zamanı 1. bloktan 2. bloğa düşmüştür. Bu sonuçlar, katılımcıların test aşamasında da öğrenmeye devam ettiğini göstermektedir. Hem hatasız hem de hatalı öğrenme, katılımcıların performansı için faydalı olmuştur. Hatalı ve hatasız koşullardaki benzer performanslar, katılımcıların Fribbles kategorizasyonunu kolay bulmasından kaynaklanmış olabilir. Gelecekte yapılacak araştırmalarda, eğer kategorizasyon daha zor olacak şekilde modifiye edilirse, kodlama türünün etkileri gözlemlenebilir.

**Anahtar Sözcükler:** hatasız öğrenme, hatalı öğrenme, Fribbles, kategori

PB – 86:

## KLİNİK OLMAYAN ÖRNEKLEMDE PSİKOLOJİK BELİRTİSELLİK AÇISINDAN DUYGU DIŞAVURUMU İLE PSİKOLOJİK VE DAVRANIŞSAL KONTROLÜN ÖNEMİ

DUYGU ÇAP\*, İHSAN DAĞ\*\*

\*UFUK ÜNİVERSİTESİ

\*\*HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Araştırmada klinik olmayan üniversite örnekleminde depresif belirtiler, kaygı ve saldırganlık belirtileri ile genel psikolojik belirtisellik düzeyinin duygu dışavurumu ve anneden algılanan psikolojik ve davranışsal kontrol ile yordanıp yordanmadığının tespiti ve duygu dışavurumu ile anneden algılanan kontrol değişkenleri arasında ne tür ilişkilerin olduğunun bulunması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Bu amaçla Hacettepe Üniversitesi'nde lisans düzeyinde eğitim gören 378 öğrenciye (260 kadın, 118 erkek) Beck Depresyon ve Kısa Semptom Envanterleri, Beck Anksiyete, Buss-Perry Saldırganlık, Ergenler için Kısaltılmış Duygu Dışavurum, Psikolojik Kontrol (anne formu), Davranışsal Kontrol (anne formu) Ölçekleri ve Sosyo-Demografik Bilgi Formu uygulanmıştır. **Bulgular:** Bulgular depresif belirtiler, kaygı ve saldırganlık belirtileri ile genel psikolojik belirtisellik düzeyinin duygu dışavurumu ve anneden algılanan psikolojik kontrol ile anlamlı pozitif bir şekilde yordandığını göstermiştir. Bunun yanında saldırganlık belirtilerinin ise anneden algılanan davranışsal kontrol ile anlamlı negatif bir şekilde yordandığı bulunmuştur. Üç yordayıcı değişken bir arada değerlendirildiğinde, her üçünün depresif belirtileri anlamlı bir şekilde

yordadığı, anneden algılanan psikolojik ve davranışsal kontrolün kaygı belirtilerini; duygu dışavurumu ile anneden algılanan psikolojik kontrolün saldırganlık belirtilerini ve duygu dışavurumunun genel psikolojik belirtisellik düzeyini anlamlı olarak yordadığı görülmüştür. **Tartışma:** Bulguların ilgili alanyazın bulgularıyla büyük ölçüde tutarlı olduğu, algılanan duygu dışavurumu ve anneden algılanan kontrolün psikolojik belirtisellik ile ilişkili olduğu görülmüştür. Duygu dışavurumunun klinik olmayan örnekleme de psikolojik belirtiselliğin bir yordayıcısı olduğu ülkemiz örnekleminde ilk kez gösterilmiştir.

**Anahtar Sözcükler:** duygu dışavurumu, psikolojik kontrol, davranışsal kontrol, psikolojik belirtiler

**PB – 129:**

## ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN YAŞLI CİNSELLİĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI

MELİSA EBEOĞLU\*, RUKİYE KIZILTEPE\*\*, N. BANU ÇENGELCİ ÖZEKES\*\*

\*UFUK ÜNİVERSİTESİ

\*\*EGE ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Ülkemizin sosyo-kültürel yapısı gereği cinsellik hemen hemen her yaşta tabu olarak görülmekle birlikte, toplumda yaygın olarak kabul gören cinsel mitlerden dolayı özellikle yaşlılık döneminde cinselliğin bitmesi gerektiği düşünülmektedir. Yaşlı cinselliği ile ilgili alan yazınında sınırlı sayıda çalışma bulunmakta ve bu çalışmalarda da sıklıkla sağlık çalışanları ile yaşlılara bakım veren uzmanların yaşlı cinselliğine yönelik bilgi ve tutumları incelenmektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin yaşlı cinselliğine yönelik tutumlarını incelemektir. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemini Ege Üniversitesi'nde öğrenim gören 18-27 yaş arası ( $Ort. = 21.31, S = 2.04$ ) toplam 202 bekar üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcıların %67'si ( $N = 136$ ) kadın, %33'ü ( $N = 66$ ) erkektir. Veriler "Cinsel Tutum Ölçeği", "Yaşlılıkta Cinsellik Bilgi ve Tutum Ölçeği" ve demografik bilgi formu aracılığıyla elde edilmiştir. **Bulgular:** Araştırma sonuçlarına göre yaşlı cinselliğine yönelik tutumların, cinsiyete [ $t(200) = -3.13, p < .01$ ] ve cinsel birliktelik yaşayıp yaşamamaya [ $t(200) = -6.13, p < .01$ ] göre anlamlı olarak farklılaştığı saptanmıştır. Buna göre kadınların erkeklerden ve cinsel birliktelik deneyimi bulunan katılımcıların cinsel birlikteliği deneyimlememiş katılımcılardan daha izin verici tutumlara sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca yaşlı cinselliğine yönelik tutum ile yaş arasında negatif yönde ilişki olduğu da saptanmış olup ( $r = -.35, p < .01$ ), yaş arttıkça yaşlı cinselliğine yönelik tutumların daha izin verici olduğu bulunmuştur. Yapılan regresyon analizi sonucunda ise modele ilk aşamada girilen yaş, cinsiyet ve cinsel birliktelik değişkenlerinin yaşlı cinselliğine yönelik tutumu anlamlı olarak yordadığı saptanmış olup, varyansın %30'unu açıkladığı görülmüştür. Modele ikinci aşamada girilen Cinsel Tutum Ölçeği'nin izin vericilik ve doğum kontrol alt boyutları ile yaşlı cinselliğine yönelik bilginin de yaşlı cinselliğine yönelik tutumu anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur. Denkleme girilen değişkenlerin modele genel katkısı anlamlı olup [ $F(8,200) = 25.48, p < .01$ ], ikinci aşamada açıklanan toplam varyans % 51 olmuştur. **Tartışma:** Araştırmanın bulguları, ilgili alan yazın bağlamında ve sosyo-kültürel yaklaşımlar temelinde tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** yaşlı cinselliği, yaşlı cinselliğine yönelik tutum, cinselliğe yönelik tutum, üniversite öğrencileri

**PB – 133:**

### **TÜRKİYE’DE İŞSİZLİĞİN PSİKOLOJİK ETKİLERİ: MODERATÖR DEĞİŞKEN OLARAK ALGILANAN SOSYAL DESTEK**

HÜSEYİN SİĞİRCİ\*, REYHAN BİLGİÇ\*\*

\* UNIVERSITY OF TRENTO

\*\* ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Bu çalışmanın temel amacı, çalışan ve işsiz bireyleri psikolojik iyi-oluş bağlamında değerlendirmek ve algılanan sosyal desteğin işsiz bireylerin deneyimlediği olumsuz neticeler üzerinde bir etkisinin olup olmadığını incelemektir. **Yöntem:** Çalışmada 52 çalışan ve 48 işsiz olmak üzere 100 katılımcı yer aldı. Veri, internet üzerinden ve yüz yüze görüşmeler aracılığıyla toplandı. Verileri değerlendirmek için, bağımsız grup T-Test ve regresyon analizi yapıldı. **Bulgular:** Sonuç aşamasında, somatizasyon, sosyal disfonksiyon, anksiyete / uykusuzluk, depresyon, yabancılaşma, öz-saygı ve yaşam doyumu puanlarında iki grup arasında farklılıklar olduğu bulundu. İşsiz bireyler somatizasyon, sosyal disfonksiyon, depresyon, anksiyete / uykusuzluk, yabancılaşma ölçeklerinde yüksek skorlar elde ederken yaşam doyumu ve benlik saygısı ölçeklerinde daha düşük skorlara sahip olmuşlardır. Grup örneklem sayısının azlığı nedeniyle analizler parametrik olmayan testlerle de tekrarlanmış, sonuçlar arasında paralellik bulunmuştur. Moderatör değişken analizinde, etkileşim anlamlı çıkmamasına rağmen sosyal desteğin işsiz bireylerin olumsuz deneyimleri üzerinde çalışanlara oranla daha hafifletici etkisi olduğu yönünde bir eğilim bulunmuştur. Yani algılanan sosyal destek, depresyon, anksiyete, somatizasyon, sosyal disfonksiyon ve yabancılaşma konularında çalışmayan bireylerde daha negatif bir eğim göstermiştir: Algılanan sosyal destek arttıkça kaygı, somatizasyon, depresyon, sosyal disfonksiyon ve yabancılaşma, çalışmayan bireylerde çalışan bireylere kıyasla daha fazla azalma eğilimindedir. **Tartışma:** Hipotezlerde öngörüldüğü üzere algılanan sosyal desteğin işsizlik deneyiminin getirdiği olumsuz sonuçlar üzerinde hafifletici bir etkisi olduğu teyit edildi. Geniş bir açıdan bakılacak olursa, sosyoloji, psikoloji ve psikiyatri gibi çeşitli bilim dallarının entegrasyonu ile değerlendirilen fenomenin ele alındığı bu çalışma sonuçları, önceki araştırma sonuçlarıyla büyük oranda uyumludur.

**Anahtar Sözcükler:** işsizlik, iyi-oluş, sosyal destek, yabancılaşma

**PB – 134:**

### **DENİZCİLİK TARİHİNİN EN BEKLENMEDİK KAZASI: BATMAZ SANILAN RMS TITANIC GEMİSİNİN KAZA ANALİZİ**

BURCU ARSLAN, ÖZGE ÖZER, TÜRKER ÖZKAN

ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** 14 Nisan 1912’de Atlantik Okyanusu açıklarında, dünyanın o güne kadar gördüğü en büyük yolcu gemisi *RMS TITANIC* içerisinde yaklaşık 2223 yolcu ve mürettebatıyla birlikte buzdağına çarparak battı. *Titanik* kazası tarihteki en büyük denizcilik kazası olarak bilinmektedir. Henüz ilk kez demir almış olan *Titanik*, o günkü sahip olunan en yüksek teknolojiyle üretilmiş olmasına rağmen, tasarımsal hatalar, çevresel problemler ve en önemlisi insan faktörü sebebiyle yolcularının %60’ından fazlasını bu kazada kaybetti. Bu çalışmanın amacı ise, *Titanik* kazası, olaya sebep olan faktörleri geniş bir perspektife yayan Haddon Matris kaza analizi yöntemi ile incelenmektedir. **Yöntem:** 1970’de William Haddon tarafından geliştirilen Haddon Matris yöntemi kullanılmıştır. Bu matris, kazaya sebep olan faktörleri zamansal olarak (kaza öncesi, kaza sırası, kaza sonrası olarak) ve niteliksel olarak (insan faktörü, fiziksel çevre faktörü, araç faktörü ve sosyal çevre faktörü olarak) ayırarak, her birinin üzerinde detaylı durulmasına olanak vermektedir. **Bulgular:** Olaya sebep olan faktörler niteliksel ve zamansal olarak incelendiğinde görüldü ki, *Titanik* kazasına sebebiyet veren en önemli unsurlar, kaza öncesinde ve kaza sonrasında insan ve araç ile ilgili faktörleridir. **Tartışma:** *Titanik* zamanının en önemli teknolojisine sahip olduğu için, batmaz olarak biliniyordu. Fakat buna rağmen, Haddon matrisi ile incelendiğinde, görüldü ki, kazaya sebebiyet veren hiçbir faktör beklenmedik veya önlenemez değildi. İnsan hatası, yetersiz bilgi, aracın yapımındaki hatalar bu korkunç sonucu getirmiştir. Bu analizin sonucu, bir kazanın sadece tek bir faktörle açıklanamayacağını, birden çok faktörün farklı zamanlarda bir araya gelerek çok büyük sonuçlar doğuracağını göstermektedir.

**Anahtar Sözcükler:** Haddon matris, *Titanik*, kaza analizi, insan faktörü

PB – 146:

## **POLİTİK İLGİNİN KÜLTÜREL BELİRLEYİCİLERİ: BELİRSİZLİĞİ REDDETME VE GÜVENSİZLİĞİN ETKİSİ**

*SANEM KÜÇÜKKÖMÜRLER\**, *SEDA ÖZBOZDAĞLI\**, *CEYDA DÜNDAR\*\**

\* *ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

\*\* *OLD DOMINION ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Politik ilgi kişilerin hayatını etkileyecek kararlara ilişkin bir ilgiyi içermesi açıdan önem arz etmekle birlikte toplumlar arasında farklılık göstermektedir. Diğer yandan kültürel yaklaşımlardan birini öneren Hofstedenin de belirsizliği reddetme eğilimi ile politik ilgi ve güven/sizlik değişkenlerinin ilişkisine dair savları bulunmasına rağmen yazında bu ilişki test edilmemiştir. Ayrıca bu ilişkinin ne şekilde olduğu da incelenmemiştir. Varsayımsal olarak belirsizlik ile güvensizliğin birleşiminde kişilerin politikaya ilgilerinin düşeceği beklenebilir. Dolayısıyla, bu çalışmada bahsi geçen değişkenler arasındaki ilişkinin varlığı ve varsa bu ilişkinin ne şekilde olduğunun test edilmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Bu doğrultuda ülkeler bazında veri sunan açık veri setleri kullanılarak 25 ülkenin puanları birleştirilmiş ve aracı değişken analizi yapılmıştır. **Bulgular:** Sonuçlar göstermektedir ki; ülkelerin gayri safi milli hasıllarını kontrol ettiğimiz durumda, tutuma yansıyan güven değişkeni belirsizliği reddetme ve politik ilgi arasındaki ilişkide etkili bulunmuştur fakat davranışa yansıyan güvensizlik değişkeninin aracı değişken etkisi bulunmamaktadır. **Tartışma:** Dolayısıyla belirsizliği reddetme eğiliminin davranıştan çok bilişsel süreçlerle ilgili olduğu düşünülebilir.

Belirsizliği reddetme eğiliminin ülkemizde de yüksek olduğu düşünüldüğünde bu çalışmanın bulgularının uygulamalar açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** belirsizliği reddetme, güven, politik ilgi, kültürel farklılıklar, hofstede kültür boyutları

**PB – 152:**

### **KANSER HASTASI YAKINLARININ BAKIM VERME YÜKLERİ VE PSİKOLOJİK BELİRTİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

*BÜŞRA VEDAT TATARI ÇELİK, DENİZ ERGÜN*

*YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu araştırma, kanser hastası yakınlarının bakım verme yükleri ile gösterdikleri psikolojik belirtiler arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemi Kasım 2017- Mayıs 2018 tarihleri arasında İstanbul'da Sağlık Bakanlığına bağlı bir hastanenin Tıbbi Onkoloji bölümünde tedavi gören 150 kanser hastası yakınından oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından oluşturulan Sosyo-demografik Bilgi Formu, Zarit Bakıcı Yük Ölçeği (ZBYÖ), Belirti Tarama Listesi (SCL-90-R) kullanılmıştır. **Bulgular:** ZBYÖ puan ortalamaları ve hasta yakınlarının demografik özellikleri karşılaştırıldığında kadın, 51 yaş ve üzeri, evli, lise ve üniversite mezunu, çalışmayan, bakım verenin eş olduğu, 13-24 ay bakım süresi olanların, haftalık bakım sıklığının artması ve desteğin olmaması durumunda bireylerin yük algı puan ortalamalarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. ZBYÖ puanlarını yordanmasına yönelik yapılan çoklu regresyon analizinde evli bireylerin, lise ve üniversite mezunu olanların, çalışmayanların, hastanın eşi olanların, hergün bakım verenlerin ZBYÖ puanları daha yüksek bulunmuş ve bu değişkenlerin ZBYÖ puanlarının %58 sini yordadığı tespit edilmiştir. ZBYÖ ile SCL-90-R genel puanları ( $r = 0.62, p = 0.000$ ) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. ZBYÖ ile SCL-90-R alt ölçeklerinden olan somatizasyon ( $r = 0.61, p = 0.000$ ), obsesif-kompulsif ( $r = 0.55, p = 0.000$ ), kişilerarası duyarlılık ( $r = 0.60, p = 0.000$ ), depresyon ( $r = 0.63, p = 0.000$ ), anksiyete ( $r = 0.61, p = 0.000$ ), öfke ( $r = 0.54, p = 0.000$ ), fobi ( $r = 0.61, p = 0.000$ ), paranoid düşünce ( $r = 0.50, p = 0.000$ ), psikotizm ( $r = 0.55, p = 0.000$ ) ve ek madde ( $r = 0.63, p = 0.000$ ) puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Yük algısı arttıkça psikolojik belirti durumları da artmaktadır. **Tartışma:** Araştırmanın bulguları benzer çalışmalarla desteklenmiş ve tartışılmıştır. Sonuç olarak bakım veren hasta yakınlarının yükünü hafifletecek destek sistemleri oluşturulmalı ve koruyucu ruh sağlığı önlemleri alınmalıdır.

**Anahtar Sözcükler:** kanserli hasta yakını, bakım verme yük durumu, psikolojik belirti

**PB – 156:**

### **SAĞLIKLI YAŞAM DESTEK PROGRAMLARI**

*YAVUZ MAŞRABACI, HATİCE BİLGİLİ, MELİSA PAKER, EREN ERSOY*

## GÜVEN ÇAYYOLU SAĞLIKLI YAŞAM KAMPÜSÜ

**Amaç:** Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'ne göre sağlık; kişinin fiziksel, ruhsal, sosyal tam iyilik halidir. 1991 DSÖ Avrupa Konseyi'nde, "Herkes için Sağlık" kavramı vurgulanmıştır. Hastane ortamında yalnızca fiziksel tedavinin yer aldığı değil, aynı zamanda psikolojik tedavilerinde yer alarak tamamlayıcı yöntemlerin kullanıldığı Sağlıklı Yaşam Destek Programları (SYDP) oluşturularak bireylere sağlıklı yaşam biçimi davranışları kazandırılması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Onkoloji, sigara bırakma, kilo kontrolü, kardiyovasküler alanda 12 haftalık programlar hastalara destek olmayı amaçlamaktadır. Ekim 2016'dan itibaren toplam 39 program uygulanmıştır. Örneklemi 10 kilo kontrol, iki sigara bırakma, bir onkoloji programı oluşturmuştur. Multidisipliner konseyde ilgili bölüm doktorları, diyetisyen, klinik psikolog, sağlıklı yaşam ve aile danışmanı, fizyoterapist, nefes-yoga eğitmeni bulunmaktadır. Program kapsamında davranış değişikliği için 12-hafta boyunca bilişsel davranışçı terapi seansları klinik psikolog tarafından yürütülmüştür. **Bulgular:** Öncesi-sonrası analizi için uygulanan bağımlı örneklem t-testleri sonucunda yağ kaybı ve vücut kitle endeksi ( $p = 0.001$ ); Beck Depresyon Ölçeği ve Beck Anksiyete Ölçeği ( $p=0.05$ ); Sağlıklı Yaşam Biçimleri Davranış Ölçeği-II ( $p = 0.022$ ) analizleri anlamlı bulunmuştur. **Tartışma:** SYDP'nin faydalı ve önerilebilir bir model olduğu görülmüştür. Bu modeli önemli kılan yan ise geleneksel hastane uygulamalarının yanı sıra psikolojik tedavinin fiziksel tedaviye ek olarak hastalara sunulmuş olması ve hastalara uygulanan terapilerin fiziksel parametrelerde de iyileşme yarattığının ortaya konmasıdır.

**Anahtar Sözcükler:** sağlıklı yaşam, destek, holistik, tamamlayıcı tıp, psikoterapi

PB – 160:

## SANATA ESTETİK YAKLAŞMAK: YAKLAŞIM TALİMATI VE ESERİN DUYUŞSAL İÇERİĞİNİN BİLİŞSEL ESNEKLİĞE ETKİLERİ

BEDİRHAN GÜLTEPE, HAMİT COŞKUN

ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Görsel sanat ve estetik psikolojisi alanındaki çalışmalar eserin nasıl sunulduğunun, eserin diğer özellikleri kadar önem taşıdığını göstermektedir. Temsili resimlerle yapılan bir fMRI çalışmasında, estetik yönelimin iki taraflı insula ve sol lateral prefrontal kortekste daha yüksek aktivasyonu ile ilişkili olduğu rapor edilmiştir. Ayrıca sanat çerçevelemesi bilgilendirilmesi yapıldığında, verilen uyarıcılara olan beğenin arttığı gözlenmiştir. Bu araştırmanın temel amacı ise, eseri inceleme yöneliminin ve eserin duyuşsal içeriğinin esneklik üzerindeki etkilerini incelemektir. Literatürde bu konuyu incelemiş bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Diğer bir ifadeyle, esere sanat olarak veya başka şekillerde yaklaşıldığında, eseri incelemenin etkilerinin de değişip değişmediği bilinmemektedir. **Yöntem:** Bu durum eserin duyuşsal içeriği ile de etkili olabileceğinden ve olumlu duyguların esnekliğe yol açacağı görüşünden dolayı uyarıcılar hoş ve nahos resimler olarak sunulmuştur. Bu çalışmada 3 (Yaklaşım talimatı: Estetik, pragmatik, kontrol) X 2 (Duyuşsal içerik: hoş, nahos) denekler arası bir araştırma deseni kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemi 91 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcılar laboratuarda bilgisayarın karşısında öncelikle

nötralizasyon görevi yapmışlardır. Ardından görsel sunumu yapılmıştır. Estetik yaklaşım koşulunda resimlere öznel yaklaşımları ve resmin içine girerek resmi anlamaları istenmiştir. Resmin yarattığı duyguyu anlamak ve yarattığı hisleri deneyimleyerek, resmin renklerine, tonuna ve şekillere dikkat etmeleri istenmiştir. Pragmatik yaklaşım koşulunda ise, gün içinde etrafa nasıl yaklaşıyorlarsa resimlere de o şekilde yaklaşımları istenmiştir. Nesnel yaklaşımları ve resmin özelliklerine takılmadan içerikteki bilgiyi almaları istenmiştir. Kontrol koşulunda ise bu bilgilendirmeler yapılmamış olup, yalnızca resmi incelemeleri istenmiştir. Resimleri değerlendirdikten sonra üniversiteyi geliştirmeye ilgili bir düşünce üretimi görevi verilmiş olup ürettikleri düşüncelerin ne kadar farklı kategorilerden geldiği sayılmıştır. **Bulgular:** Yaklaşım talimatının esneklik üzerindeki etkisi anlamlıdır,  $F(2,85) = 3,23, p = .04$ . Estetik yaklaşım talimatı alan katılımcılar, kontrol koşulundaki katılımcılara göre daha fazla kategori taramışlardır. Pragmatik yaklaşım talimatı alan katılımcılar ise diğer koşullardan anlamlı derecede farklılaşmamıştır. Uyarıcıların duyuşsal içeriğinin ise esneklik üzerinde herhangi bir etkisi gözlenmemiştir,  $F(1,85) = 0.01, p = .97$ . **Tartışma:** Deneyin sonuçları güncel kuramlar bağlamında tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** sanat, bilişsel esneklik, estetik, yaratıcılık

**PB – 168:**

### EVLİLİK GÜCÜNÜN İŞ-AİLE ÇATIŞMASI İLE İLİŞKİSİ

AYDA BÜYÜKŞAHİN SUNAL\*, AFİFE BAŞAK OK\*, MERYEM KAYNAK MALATYALI\*, NUR TALUY\*\*

\* ANKARA ÜNİVERSİTESİ

\*\* MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Evlilik gücü bir eşin evliliğindeki etkileme ve baskınlık seviyesini ifade etmektedir. İş-aile çatışması ise iş ve aileye ilişkin rollerin birbiri ile çatışmasından kaynaklanan bir çeşit tansiyon olarak tanımlanmaktadır. Bireyin evlilikteki gücünün iş-aile çatışmasının düzeyini etkilemesi olasıdır. Bununla birlikte, bilğimiz dahilinde, evlilik gücü ile iş-aile çatışması arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışma yoktur. Bu çalışmanın amacı bu nedenle, Türkiye’de evlilik gücünün işten kaynaklı iş-aile çatışması ve evden kaynaklı iş-aile çatışması ile ilişkisinin değerlendirilmesidir. **Yöntem:** Çalışmanın verileri evli ve bir iş sahibi 329 bireyden toplanmıştır. Katılımcıların 175’i kadın 154’ü erkektir. Katılımcılar çift güç ölçeğini ve iş-aile çatışması ölçeğini yanıtlamışlardır. **Bulgular:** Çalışma sonuçları, erkeklerde evlilik gücü ile işten kaynaklı iş-aile çatışmasının negatif yönde ilişkili olduğunu ancak kadınlarda bu ilişkinin anlamlı olmadığını göstermiştir. Ayrıca, hem kadınlarda hem de erkeklerde, evlilik gücü aileden kaynaklı iş-aile çatışması ile negatif yönde anlamlı ilişki göstermektedir. **Tartışma:** Çalışmanın bulguları toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ile tutarlıdır. Özgül olarak bulgular, kadınlar tarafından önceliğin aileye verildiğine, erkekler tarafından ise güç sahibi olmanın hem iş hem de aile alanları için önemli olduğuna işaret etmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** evlilik gücü, iş-aile çatışması, evlilik, güç

PB – 179:

## ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN AHLAKİ YÖNELİMLERİNİN VE MERHAMET DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

ALEYNA NUR KAŞ, ARİF ERDEM KÖROĞLU, ERGÜN ABACIOĞLU, UĞUR CEBECİ

*İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Kohlberg'in kuramına göre ahlak gelişimi altı basamaktan oluşmuştur ve bu kurama göre kadınların ahlaki yargıları genellikle üçüncü basamağa denk gelmektedir. Bu basamakta ahlak, kişiler arası ilişkiler üzerinden ele alınır. Kohlberg'in kuramını eleştiren Gilligan; erkeklerin adalet, kadınların ise bakım ve sorumluluk yönelimli ahlaka sahip olduklarını savunmuştur ve ahlak gelişiminde önemli bir erdem olarak düşündüğü merhamet kavramına vurgu yapmıştır. Bu çalışmanın amacı, ortaöğretim öğrencilerinin ahlaki yönelimlerini saptamak ve ahlaki yönelimleriyle merhamet düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. **Yöntem:** Çalışmanın katılımcıları, 16-18 yaş aralığındaki 70 kız ve 50 erkek ( $Ort.=17,10$   $SS=0,56$ ) olmak üzere toplam 120 ortaöğretim öğrencisinden oluşmaktadır. Öğrencilere Demografik Bilgi Formu, Ahlaki Yönelim Ölçeği (AYÖ) ve Merhamet Ölçeği (MÖ) verilmiştir. Araştırmanın sorularını değerlendirmek için Mann Whitney U testi, Pearson Korelasyon analizi ve Lineer Regresyon analizi yapılmıştır. **Bulgular:** Analiz sonuçları, Ahlaki Yönelim adalet alt ölçeğinde kızların erkeklerden daha yüksek puanlar aldıklarını göstermiştir. Bunun yanında Ahlaki Yönelim ilgilenme alt ölçeği ile merhamet düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Merhamet değişkeni AYÖ ilgilenme alt ölçeği toplam varyansının %24,6'sını, merhametin "Sevecenlik" alt boyutu ise ilgilenme toplam varyansının %34,9'unu açıklamaktadır. **Tartışma:** Gilligan'ın adalet yönelimli ahlakın erkeklere, ilgilenme yönelimli ahlakın kadınlara özgü olduğu iddiasının aksine; Jaffee ve Hyde'ın yaptıkları meta-analizdeki bazı çalışmalarda da görüldüğü gibi, bu çalışma kadınların kendilerini erkeklere göre daha fazla adaletli olarak tarif ettiklerini ortaya koymuştur. Ahlaki yönelim ilgilenme alanı ile merhamet arasında bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu ilişki Susky'nin ahlak eğitiminin merhamet, empati, bakım verme gibi duygusal gelişim gerektirdiği iddiasını destekler niteliktedir.

**Anahtar Sözcükler:** ahlaki gelişim, ahlaki yönelim, merhamet

PB – 182:

## KAYNAK BELLEĞİNDE TESTİN BOZUCU ETKİSİ

SİNEM AYTAÇ, ASLI KILIÇ

*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Test edilen kelime sayısı artıka azalan test performansı tanıma belleği deneylerinde sıklıkla ortaya konmuştur. Bu bulgu testin bozucu etkisi olarak adlandırılır. Çalışmanın amacı testin bozucu etkisinin kaynak belleğinde incelenmesidir. **Yöntem:** Toplam 2 deneyde çalışma aşamasında, mavi veya sarı arka planda 48 kelime sunulmuştur. Deney 1'de

katılımcılar, eşit sayıda eski ve yeni kelimedenden oluşan 96 kelimelik listeye iki aşamadan oluşan teste tabi tutulmuştur. İlk aşamada kelimenin çalışılmış olup olmadığına karar vermeleri, ardından eğer eski kararı verilmişse ikinci aşamada kelimenin çalışıldığı renk kaynağını belirlemeleri istenmiştir. Deney 2’de katılımcılara test listesine yeni kelime eklemekten çalışılan 48 kelimenin renk kaynağı sorulmuştur. **Bulgular:** Deney 1’in sonuçlarına göre hem tanıma belleğinde hem de kaynak belleğinde test başarısındaki düşüşe bakılmıştır. Sonuçlar tanıma belleğinde hedef kelimelerin tespit edilmesinde testin sonlarına doğru anlamlı düşüş ortaya koymuştur. Ayrıca hedef ve çeldirici kelimelerin ayırt edilebilirliğinde testin sonlarına doğru anlamlı bir azalmanın olduğu ortaya çıkmıştır. Kaynak belleğinde ise anlamlı bir değişim gözlemlenmemiştir. Deney 2’den elde edilen bulgular kaynak belleği başarısının testin sonlarına doğru azaldığını anlamlı olarak göstermiştir. **Tartışma:** Araştırma bir kez daha tanıma belleğinde testin bozucu etkisini güçlü bir şekilde ortaya koymuştur. İlk deneyden elde edilen sonuçlar kaynak belleği için aynı etkiyi ortaya koymazken ikinci deneyde etki vardır, fakat etki büyüklüğü küçüktür. Araştırmanın bulguları, bellek alanyazınındaki madde ve bağlam modelleri ışığında tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** kaynak belleği, testin bozucu etkisi, tanıma belleği

**PB – 187:**

## **ÇÖPÇATANLIK UYGULAMASI KULLANICILARI DAHA ÇOK RİSK ALAN VE DAHA DÜŞÜK CİNSEL İĞRENME SEVİYESİNE SAHİP KİŞİLER**

*BARIŞ SEVİ*

*WEST VIRGINIA UNIVERSITY*

**Amaç:** Akıllı telefonlardaki çöpçatanlık uygulamalarının kullanımı her geçen gün artmakta ve bu uygulamalar farklı motivasyonlarla kullanılmaktadır. Uzun ilişki kurmak, kendini değerli hissetmek ve uygulamaların moda olması bu motivasyonlardan bazıları olsa da hakkında en çok bahsedilen motivasyon uygulamaların kısa vadeli cinsellik için kullanılmasıdır. Kısa vadeli cinsellikte partnerler birbirleri hakkında fazla bilgiye sahip olmadıkları için kısa vadeli ilişkiler sağlık ve güvenlik konusunda riskler taşımaktadır (ör. Cinsel yolla bulaşıcı hastalıklar). Bu gibi durumların gerçekleşme ihtimalini önlemek amacıyla cinsel iğrenme mekanizması evrimleşmiştir ve bu mekanizmanın hassasiyeti kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Bu araştırma çöpçatanlık uygulamalarını kullanan ve kullanmayan kişiler arasında cinsel iğrenme ve risk alımı konusunda fark olup olmadığını ve bu iki faktörün uygulamayı kısa vadeli cinsellik için kullanma motivasyonunu yordayıp yordamadığını test etmektir. **Yöntem:** Örneklemi 271 kişiden oluşan çalışmada katılımcılara internet üzerinden anket dağıtılmıştır. Kendilerinden cinsel iğrenme ölçeği, alan spesifik risk alım ölçeği ve kullanımı en yaygın çöpçatanlık uygulaması olan Tinder’ı kullanma motivasyonu ölçeğini yanıtlamaları istenmiştir. **Bulgular:** Yapılan t-testi analizleri uygulama kullanıcılarının kullanmayan kişilere göre daha çok risk aldığını ve cinsel iğrenme seviyelerinin daha az olduğunu göstermiştir. Sonrasında yapılan çoklu regresyon analizi ise cinsel iğrenme ve risk alımı seviyelerinin uygulamayı kısa vadeli cinsellik için kullanımını yordadığını göstermiştir. Cinsel iğrenme seviyesinin düşük, risk alımı seviyesinin yüksek oluşu uygulamaları kısa vadeli cinsellik için kullanma ile pozitif ilişkidir. **Tartışma:** Bu bulgular çöpçatanlık uygulamalarının içerisinde

riskler barındırdığı argümanını desteklemektedir. Her ne kadar dışardan çok fark edilip bahsedilmese de uygulamaların barındırdığı bu riskler karşısında evrimsel mekanizmalarımızın aktivite gösterip, kullanım üzerinde etkileyici bir faktör oluşu evrimsel mekanizmalarımızın 21. yüzyılın teknolojisinde bile halen efektif bir şekilde çalıştığına bir örnektir. Gelecek çalışmaların bu bulguları farklı uygulamalar üzerinde de araştırması bu mekanizmaların günümüzdeki yordayıcı değerini anlamakta etkin rol oynayacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** cinsel iğrenme, risk alımı, çöpçatanlık uygulamaları

**PB – 205:**

### **ÇİFT TERAPİSTLERİNİN ÇİFT OLMA İNANÇLARI, ROMANTİK İLİŞKİ DENEYİMLERİ VE ÇİFTLERLE ÇALIŞMA DENEYİMLERİ ARASINDAKİ KARŞILIKLI ETKİLEŞİM: NİTEL BİR ÇALIŞMA**

SEDEF ORAL\*, SENEM ZEYTİNOĞLU SAYDAM\*\*

\*İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ

\*\*ÖZYEGİN ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Bu nitel çalışmada, çift terapistlerinin çift olmaya dair inançları, sosyal konumları, romantik ilişki deneyimleri ve seans odasında çiftlerle çalışma deneyimleri arasındaki karşılıklı ilişkiyi anlamlandırmak amaçlanmıştır. Bu poster sunumunda ise çalışmanın ön bulgularına yer verilecektir. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemini, (a) klinik pratiğinde aktif olarak çiftlerle çalışan ve (b) kendisi de bir romantik ilişki içerisinde olan çift terapistleri oluşturmaktadır. Çalışma için şimdiye kadar 15 çift terapisti ile 45 ile 60 dakika arasında süren ayrıntılı, yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Veriler, gömülü teori deseninden yararlanılarak, sürekli karşılaştırma yöntemi ile MAXQDA 2018. 1 versiyonu kullanılarak analiz edilmektedir. Veri toplama ve analizi aşaması, kod ve kategoriler doygun yeni analiz üretmemeye başlayana kadar devam edecektir. **Bulgular:** Araştırma ön bulguları çift terapistlerinin çift olma inançlarının, kendi ebeveynlerinin ilişkilerine dair gözlemleri, aile içindeki rolleri, geçmiş ve şu andaki romantik ilişkilerindeki deneyimleri ve çift terapisinde kullandıkları terapötik yaklaşımlarla şekillendiğini göstermektedir. Terapistler, tarafsız ve objektif oluşlarını koruyarak danışanlarla ilişki kurabilmek adına çift olmaya yönelik inançlarını seans odasının dışında bırakmaya özen gösterirken; terapistlerin romantik partnerleri ile olan deneyimlerinin terapötik ilişki, değerlendirme ve müdahalelerinde etkili olduğu ön bulgular arasındadır. Katılımcılar, kendi romantik ilişki deneyimleri ve sosyal konumu ile çalıştığı çiftler arasında benzerlikler ve farklılıklar olduğunu belirtmiş; benzer deneyimlerin çiftlerle bağ kurmaya, farklılıkların ise değerlendirme sürecine olan etkileri keşfedilmiştir. **Tartışma:** Çift olmaya dair inançların farkında olmak, terapistlerin klinik pratiklerinde kendilerini danışanlarından farklılaştırmalarına yardımcı olurken; ön bulgular, terapistlerin bunu terapötik değerlendirme ve müdahalelerinde çalıştıkları çiftlerin çift olma inançlarını anlamlandırmada kullanabileceklerine işaret etmektedir. Ön bulgulara dayanarak, klinik eğitim ve süpervizyon süreçlerinde, terapistin romantik ilişki ve sosyal konuma ilişkin deneyimlerine yer verilmesinin, terapistin inanç ve deneyimlerini seans odasında danışanların yararına kullanabilmesinde destek olacağı düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** çift terapisti, çift olma inancı, romantik ilişkiler, çiftlerle çalışmak, gömülü teori

**PB – 226:**

### **İLİŞKİ ÇALIŞMALARINA YENİ BİR METODOLOJİ ÖNERİSİ: SES PARAMETRELERİNİN İNCELENMESİ**

BÜŞRA AKTAŞ<sup>\*</sup>, AHMET FURKAN TOSYALI<sup>\*\*</sup>, YUNUS BAYRAMOĞLU<sup>\*\*\*</sup>, MEHMET HARMA<sup>\*\*\*</sup>

<sup>\*</sup>İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*</sup>ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*\*</sup>KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** İzlenim oluşturmada ses özelliklerinin çekicilik, güvenilirlik ve kişilik değerlendirmeleri üzerinde etkili olduğu önceki çalışmalarla gösterilmiştir. Bu çalışmada ise ses parametrelerinin romantik ilişki çalışmalarında yeni bir metodoloji olarak ele alınabileceği düşünülerek partnerlerin birbiriyle en iyi anlaştığı, en kötü anlaştığı ve nötr konular konuştuğu üç koşuldaki ses parametrelerindeki farklılaşmalar incelenmiştir. Buna ek olarak, cinsiyete dayalı değişim yaşanıp yaşanmadığı da test edilmiştir. Bu sayede farklı konuşma koşullarındaki duygusal dalgalanmaların bir göstergesi olarak ses özelliklerinin kullanılıp kullanılmayacağı test edilmiştir. **Yöntem:** Katılımcıların (19-34 yaş arası; %50'si kadın, N=52) üç ayrı koşuldaki (olumlu, olumsuz ve nötr) ses dosyaları manuel olarak ayrıştırılmış ve PRAAT adlı yazılımla ses parametrelerinin her konuşmadaki Hz bazındaki ortalaması alınmıştır. Bu sayısal değerlerin cinsiyete göre üç farklı koşulda farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Ses parametrelerindeki denekler arası (cinsiyet) ve denek içi (olumlu, olumsuz ve nötr konuşma koşulları) değişimi gözlemlemek için 2 X 3 son faktör tekrarlı ölçüm denekler arası dizayn ANOVA uygulanmıştır. **Bulgular:** Beklendiği üzere, olumlu, olumsuz ve nötr konuşma koşullarında çiftlerin ses parametrelerinin ortalamaları anlamlı ölçüde farklılaşmaktadır,  $F(2,104) = 8.062$ ,  $p < .01$  partial  $\eta^2 = .134$ . Denekler arası dizaynda anlamlı bir farklılık bulunmuştur  $F(1,52) = 295.8$ ,  $p < .001$  partial  $\eta^2 = .850$ . Cinsiyetin ses parametreleriyle etkileşimi gözlemlenmemiştir,  $F(2,104) = .529$ ,  $p = .590$ , partial  $\eta^2 = .010$ . **Tartışma:** Ses parametreleri olumlu, olumsuz ve nötr deney koşullarında farklılaşmaktadır. Yeni bir metodoloji olarak ses parametreleri analizlerinin ilerideki romantik ilişki çalışmaları için anlamlı ve ekonomik bir yöntem olarak kullanılabileceğini söylemek mümkündür. Bu anlamda romantik ilişki incelemelerine yeni bir yöntemle katkı sağlamayı amaçlayan çalışmanın bulguları alan yazın çerçevesinde tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** romantik ilişkilerde bağlanma, fizyolojik ölçüm analizleri, ses parametreleri

**PB – 234:**

### **KÜÇÜK YALANCILAR: KANDIRMANIN BİLİŞSEL GELİŞİMİ**

HATİCE ŞEYMA KARA, NESLİHAN OĞUZ

**Amaç:** Olumlu sosyal yalan; kişinin başkalarını utançtan korumak, kendileri hakkında daha iyi hissettirmek ya da gerçeği söylemenin kaba olabileceği durumlarda kibar olmak adına yalana başvurmasıdır. Başarılı bir yalan için kişi; doğru bilgiyi engelleyebilmeli, yanlış bilgi üretebilmeli, bu yalanların bileşenlerini hatırlayabilmeli ve gerçek ile yalanlar arasında bilişsel olarak yer değiştirebilmelidir. Bu nedenle yönetici işlevlerin bileşenleri olan çalışma belleği, inhibisyonel kontrol ve bilişsel esneklik de olumlu sosyal yalan davranışı ile ilişkilendirilir. Şimdiki çalışmada olumlu sosyal yalan davranışının yönetici işlevlerle olan bağlantısının 54-66 aylık çocuklarda incelenmesi hedeflenmektedir. **Yöntem:** Bilişsel esneklik BDKE görevi; inhibisyonel kontrol ve çalışma belleği GGG; beyaz yalan davranışı ise iyi resim-kötü resim görevi ve hayal kırıklığına uğratan hediye paradigması ile ölçülmüştür. İyi resim-kötü resim görevinde çocuklardan 3 kötü resmi iyi resim veya kötü resim kutusuna koyması istenmiş ardından uygulamacı tarafından “Aa bu kutu iyi resim kutusu mu? Benim resimlerimi iyi resim kutusuna mı koydun?” sorusu sorulmuştur. Hayal kırıklığına uğratan hediye paradigmasında ise çocuklarda istenen bir ödül beklentisi oluşturulmuş fakat çocuklara istenmeyen bir hediye olan kırık sabun verilmiştir. Ardından çocuğa “Hediyen nasıl/ Hediyeni nasıl buldun?” sorularından biri sorulmuştur. Pilot çalışmada çocukların çoğunluğunun hediye görevinde kötü hediyeyi beğenmedikleri yüz ifadelerinden anlaşılmasına rağmen iki araştırmacıya da beğendiklerini söylemeye devam ettikleri fark edilmiştir. Bu doğrultuda hediye görevine, çocukların kötü hediyeyi beğenmediklerini ikinci araştırmacıya söyleyebilmeleri için takas aşaması eklenmiş ve çocuğa takas teklif edilmiştir. **Bulgular:** Sonuçta inhibisyonel kontrol ile takas aşaması arasındaki yordayıcı ilişki bulunmuştur. Yaş kontrol edildiğinde, küçük çocuklarda (4-4.5y) bilişsel esneklik ile iyi resim-kötü resim görevi arasında anlamlı bir ilişki ve yordayıcı etki görülmüştür. **Tartışma:** Büyük çocuklarda (5-5.5y) ise yalan davranışı ile bilişsel becerilerin bağlantısı bulunmamışken uygulamacıya bağlı farklılığın bulunması sebebiyle motivasyonel faktörlerin beyaz yalan davranışında etkili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca iyi resim-kötü resim görevi ile hayal kırıklığına uğratan hediye paradigmasındaki beyaz yalan söyleme oranları anlamlı derecede farklılaşmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** olumlu sosyal yalan, beyaz yalan, yönetici işlevler, motivasyonel faktörler

**PB – 239:**

## **DEVE CÜCE: OYUN MU ÖLÇÜM ARACI MI?**

NESLİHAN OĞUZ, HATİCE ŞEYMA KARA

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Oyunla bilişsel gelişim arasındaki ilişki literatürdeki pek çok araştırmada kilit bir konu olmuştur. Piaget (1962), oyunu doğrudan doğruya bilişsel gelişim bağlamına yerleştirmektedir ve bilişsel işlevlerin bir yansıması olarak görmektedir. Vygotsky (1978) ise oyunun, bilişsel gelişime önemli bir biçimde katkıda bulunduğunu ve oyunun bir öğrenme etkinliği olduğunu düşünmektedir. Bu çalışmanın amacı ise oyunun çocuğun bilişsel

gelişiminin bir yansıması ve kuralları öğrenme etkinliği olduğu görüşlerinden farklı olarak oyunun bir bilişsel gelişim ölçüm aracı olarak kullanılabileceği fikrini test etmektir. Bu doğrultuda deve-cüce oyununun inhibisyonel kontrolü ve çalışma belleğini ölçmede geçerliliği ve güvenilirliği sınanmıştır. Okuma yazma bilmeyen çocukların inhibisyonel kontrol ve çalışma belleğinin ölçümünde kullanılan gece/gündüz görevinde çocuğun iki temel kuralı akılda tutması beklenmektedir. Deve-cüce oyunu da aynı şekilde iki temel kuralı içermektedir. Bunun yanında deve-cüce oyununu engelleyici süreçlerin devreye girdiği inhibisyonel kontrolü de ölçen bir ölçüm aracına dönüştürmek amacıyla klasik oyun kuralları karşıt kurallarla değiştirilmiştir. Diğer yandan; yönetici işlevler ve zihin kuramı gibi bilişsel beceriler eşzamanlı olarak 4 yaş civarında gelişmektedir. Literatüre bakıldığında da bu görüşü destekler nitelikte zihin kuramı ile inhibisyonel kontrol ve çalışma belleği ilişkili bulunmuştur. Bu sebeple şimdiki çalışmada deve-cüce ile yönetici işlevler arasındaki ilişkiye ek olarak deve-cüce ve zihin kuramı arasındaki ilişkiye de bakılması hedeflenmiştir. Bu ilişkinin anlamlılığı deve-cücenin GGG yerine kullanılabileceği hipotezini güçlendirecek niteliktedir. **Yöntem:** Zihin kuramı becerisini ölçmek için görünüş gerçeklik görevi, beklenmedik içerik görevi ve beklenmedik yer değişikliği görevi kullanılmıştır. **Bulgular:** Sonuçta çocukların deve-cüce görev puanı ile GGG ve zihin kuramı puanları arasında anlamlı ilişki bulunurken iç tutarlılık değerinin de yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. **Tartışma:** Bu çalışma çocukların gündelik yaşamda oynadıkları oyunlarda yapılacak ufak değişiklikler sayesinde bu oyunların gelişim psikolojisinde ölçme aracı olarak kullanılabileceğini göstermesi açısından oyun literatürüne yenilikçi ve farklı bir bakış açısı kazandırmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** oyun, bilişsel gelişim, yönetici işlevler, zihin kuramı, inhibisyonel kontrol

**PB – 245:**

### **GÜVENSİZ BAĞLANMA İLE NARSİSTİK VE SINIRDA KİŞİLİK ARASINDAKİ İLİŞKİ: BENLİK SAYGISININ ROLÜ**

*EZGİ SAKMAN, ZEYNEP HAZAL ERTÜRK, İPEK ATALAY*

*İHSAN DOĞRAMACI BİLKENT ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu araştırmanın amacı güvensiz bağlanma, narsistik kişilik ve sınırda kişilik arasındaki ilişkiyi benlik saygısının rolünü göz önünde bulundurarak incelemektir. **Yöntem:** Araştırma için 18 yaş üstü ve anadili Türkçe olan 330 Bilkent Üniversitesi öğrencisine mail yoluyla ulaşıldı. Öğrenciler internet aracılığıyla demografik soruların ardından Narsistik Kişilik Envanteri, Sınırdaki Kişilik Envanteri, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II ve Rosenberg Benlik Saygısı Envanteri ölçeklerini doldurdular. **Bulgular:** Yapılan korelasyon analizleri sonucunda benlik saygısı ve hem kaçınan hem de kaygılı bağlanma arasında negatif ilişki bulundu. Sınırdaki kişilik, kaçınan ve kaygılı bağlanma ile pozitif korelasyon gösterirken, benlik saygısı ile negatif korelasyon gösterdi. Varyans analizi sonuçlarında ise bağlanma tipleri için sınırda kişilik ve benlik saygısında anlamlı temel etki görüldü, ancak narsistik kişilik için anlamlı bir temel etki görülmedi. Sınırdaki kişilik ve bağlanma tipleri incelendiğinde en yüksek puanlar korkulu bağlanmada görülürken, benlik saygısı incelendiğinde en yüksek puanlar güvenli bağlanan katılımcılar tarafından rapor edildi. Sınırdaki kişilik için benlik saygısı ve bağlanma tiplerinde anlamlı etkileşim etkisi bulundu. Korkulu bağlanan ve benlik saygısı

düşük olan katılımcılar en yüksek sınırdaki kişilik puanlarını aldılar. Benlik saygısı yüksek katılımcılar arasında kaygılı bağlananlar en yüksek sınırdaki kişilik puanlarını gösterdiler. **Tartışma:** Bu çalışmanın sonuçları güvensiz bağlanma ve sınırdaki kişiliğin anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu ve de bu ilişkinin benlik saygısı tarafından düzenlendiğini göstermiştir. Söz konusu ilişkilerin yönü hem bağlanma güvenliğinin hem de yüksek benlik saygısının sınırdaki kişiliğe karşı bir koruyucu faktör olabileceğini düşündürmektedir. Narsistik kişilik için anlamlı sonuçlar bulunmamasının sebebi ise bu kişilik özelliklerine sahip olan katılımcıların sosyal istenilirlik etkisi ile sorulara manipülatif cevaplar vermiş olmaları olabilir. Ayrıca bu çalışmanın sonuçları örneklemenin üniversite öğrencilerinden oluşması ve dolayısıyla klinik olmayan bir grup olması göz önünde bulundurularak değerlendirilmelidir.

**Anahtar Sözcükler:** sınırdaki kişilik, narsistik kişilik, benlik saygısı, güvensiz bağlanma

PB – 258:

### ALGILANAN PARTNER DUYARLILIĞI VE PARTNERLER ARASI DUYGU DÜZENLEMESİNİN BİREYLERİN GENEL SAĞLIK DURUMUYLA İLİŞKİSİ

AHMET FURKAN TOSYALI\*, BÜŞRA AKTAŞ\*\*, YUNUS BAYRAMOĞLU\*\*\*, MEHMET HARMA\*\*\*

\* ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

\*\* İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

\*\*\* KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı, algılanan partner duyarlılığı (APD) ve partnerler arası karşılıklı duygu düzenlemesinin (KDD) genel sağlık durumu ile ilişkisini incelemektir. **Yöntem:** Devam etmekte olan büyük bir proje kapsamında romantik partnerlerden toplanan veriler kullanılarak yapılan çalışmaya 62 kişi katılmıştır (19-34 yaş arası; %51,6 kadın). APD 18 maddelik likert tipi ölçek ile ölçülmüş olup ( $\alpha = .95$ ), KDD ise 5 maddelik likert tipi ölçek ile ölçülmüştür ( $\alpha = .71$ ). Katılımcıların genel sağlık durumu ise 3 sorudan oluşan ölçek ile ölçülmüştür ( $\alpha = .66$ ). Genel sağlık durumunun sonuç değişkeni olarak ele alındığı çalışmada üç aşamalı hiyerarşik çoklu regresyon analizi yürütülmüştür. İlk aşamada demografik veriler (cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi ve ilişki süresi) istatistiksel olarak kontrol edilmiş olup, partnerler arası KDD ikinci aşamada, APD ise üçüncü aşamada analize dahil edilmiştir. **Bulgular:** Demografik verilerin %11'lik varyans açıklamakla beraber, ilk aşamada regresyon modeline anlamlı bir katkıda bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır ( $R^2 = 0.110$ ;  $p = 0.149$ ). İkinci aşamada, partnerler arası KDD'nin eklenmesiyle, bireylerin genel sağlık durumları bağlamında istatistiksel olarak anlamlı olan %19,9'luk bir varyans elde edilmiştir ( $\Delta R^2 = 0.089$ ;  $p = 0.15$ ). Buna göre, partnerler arası KDD, demografik veriler kontrol edildikten sonra genel sağlık durumunu pozitif yönde yordamıştır ( $\beta = 0.678$ ;  $p = 0.015$ ). Üçüncü aşamada, APD demografik veriler ve KDD kontrol edildikten sonra genel sağlık durumunu pozitif yönde anlamlı bir şekilde yordamıştır ( $\Delta R^2 = 0.059$ ;  $p = 0.042$ ;  $\beta = 0.386$ ;  $p = 0.042$ ). **Tartışma:** Kapsamlı bir projenin bir parçası olan bu çalışmadan elde edilen ilk bulguların, romantik ilişkilerin bireylerin sağlık durumu üzerindeki rolüne ilişkin sunduğu sonuçlar algılanan partner duyarlılığı ve eş düzenleme literatürü bağlamında tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** algılanan partner duyarlılığı, karşılıklı duygu düzenleme, romantik ilişki,

fiziksel sağlık

**PB – 259:**

### **ZAMAN AKIŞI İÇİNDE BENLİK: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ANILARININ VE OLASI BENLİKLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI**

CEREN ARSLAN, BAŞAK ŞAHİN-ACAR

ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin anıları ve olası benlikleri arasında içerik yönünden benzerlik olup olmadığını araştırmaktır. **Yöntem:** Araştırma kapsamında Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde okumakta olan 99 lisans öğrencisiyle yüz yüze, yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmış olup, bu görüşmelerde öğrencilere kendilerini özellikle iyi ve kötü hissettiren olumlu/olumsuz anıları ve yine gelecekte kendilerini iyi ve kötü hissettirmesini bekledikleri olumlu/olumsuz olası benlikleriyle ilgili açık uçlu sorular sorulmuştur. Katılımcıların cevapları altı farklı temaya göre incelenmiştir. **Bulgular:** Kadın ve erkek öğrenciler anılarından bahsederken başarı temasına kıyasla daha fazla kişiler arası ilişki içeren temalara yer vermiştir. Olası benliklerinden bahsederken ise kadın ve erkek öğrenciler anlamlı olarak daha fazla başarı temasına yer vermiştir. Duygusal tonun (iyi ve kötü hissetmek) anı ve olası benliklerin içeriğine herhangi bir etkisi bulunamamıştır. Gözlemlenen tek cinsiyet farklılığı, kadın öğrencilerin ( $M = 9.67$ ,  $SD = 1.08$ ) erkek öğrencilere ( $M = 5.81$ ,  $SD = 1.09$ ) kıyasla olumlu anı ve olası benliklerinde anlamlı olarak daha fazla kişiler arası ilişki içeren temalara yer verdiğidir,  $F(1, 97) = 6.33$ ,  $p < .05$ ,  $\eta^2 = .06$ . **Tartışma:** Lisans öğrencilerinin gelecekte kendileri için iş ve eğitim alanında başarı varsaydığı ve bu alanlarda başarısızlıktan korktuğu bu çalışmada da ortaya konmuştur. Olumlu ve olumsuz anılarından bahsederken katılımcıların daha çok kişiler arası ilişki içeren temaya yer vermesi ise olumlu kişiler arası ilişkilerin benlik saygısına olan katkısıyla açıklanabilirken, kişiler arası çatışmaların benlik saygısı üzerindeki negatif etkisinin yansıması olarak yorumlanabilir. Kadın öğrencilerin olumlu anı ve olası benliklerinde daha fazla kişiler arası ilişki içeren temaya yer vermesi ise, erken yaştan itibaren ebeveynlerin kız çocuklarıyla geçmiş deneyimlerin aktarılması sırasında daha fazla ilişkisellik içeren temaya yer vermesi sonucu ilerleyen zamanlarda da kadınların deneyimlerini aktarırken erkeklere göre daha ilişkişel olmasıyla açıklanabilir.

**Anahtar Sözcükler:** otobiyografik anı, olası benlikler, benlik saygısı, toplumsal cinsiyet otobiyografik anı, olası benlikler, benlik saygısı, toplumsal cinsiyet

**PB – 264:**

### **YERLEŞİM YERİ DEĞİŞİKLİĞİNİN ROMANTİK PARTNERE BAĞLANMA ÜZERİNE ETKİSİ**

CANSU YILMAZ\*, EMRE SELÇUK\*, GÜL GÜNAYDIN\*\*

\* ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

\*\* İHSAN DOĞRAMACI BİLKENT ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Son yıllardaki çalışmalar yerleşim yerini daha sık değiştiren bireylerin daha geniş sosyal iletişim ağına ve daha çok sayıda arkadaşına sahip olmalarına rağmen kurdukları ilişkilerin daha hızlı, sorumluluk duygusunun hissedilmediği, yüzeysel ilişkiler olduğunu ortaya koymuştur (Oishi, 2010; Tocqueville, 2003). Literatürde var olan bu çalışmalar ele alındığında sıklıkla yerleşim yerini değiştiren bireyler için sosyal ilişki kurdukları kişilerin (örn, arkadaşlar) birincil bağlanma figürü olmadığı çıkarımı yapılabilir. Sık taşınan bireylerin çok kalıcı sosyal ilişkiler kurmadıkları düşünüldüğünde, bu bireylerin birine bağlanma ve duygusal destek görme ihtiyacını karşılamak için hayatlarındaki başka bir önemli bağlanma figürüne, romantik partnere yönelmeleri olasılığı akla gelir. Bu çalışmada sık taşınan bireylerin daha az taşınan bireylere göre aldıkları sosyal desteğin daha kısıtlı olduğu düşünülerek, bu bireylerin romantik partnerlerine daha güçlü bağlanıp bağlanmadıkları araştırılmıştır. **Yöntem:** Bu çalışmaya en az bir yıldır bağlanmış romantik ilişkisi olan, yaş ortalaması 31, 363'ü kadın ve 76'sı erkek 439 kişi katılmıştır. Katılımcıların taşınma geçmişini tespit etmek amacıyla, hangi ülkede ve şehirde doğduklarını, şu anda hangi ülke ve şehirde yaşadıklarını, şimdiye kadar kaç kez başka bir muhite/şehre/ülkeye taşındıklarını rapor etmeleri istenmiştir. Katılımcıların romantik partnerlerine bağlanma düzeylerini ölçmek amacıyla Bağlanmayla İlişkili Fonksiyonlar Ölçeği (WHOTO; Hazan, Hutt, Sturgeon, & Bricker, 1991) kullanılmıştır. Yerleşim yeri değişikliğinin romantik partnere bağlanma üzerine yordayıcı etkisini test etmek amacıyla basit regresyon analizi kullanılmıştır. **Bulgular:** Regresyon analizinin sonuçları geçmişte daha sık taşınan bireylerin romantik partnerlerine daha güçlü bağlandıklarını göstermiştir. **Tartışma:** Bu çalışmanın yerleşim yeri değişikliğinin bireylerin romantik ilişki partnerleri ile olan ilişkileri üzerindeki etkisini inceleyen ilk çalışma olması açısından literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** yerleşim yeri değişikliği, taşınma sıklığı, romantik bağlanma

**PB – 269:**

## **ANAOKULU ÇOCUKLARININ EKRANA DAYALI MEDYA CİHAZLARINI KULLANMALARI VE ÖZDENETİM BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLER**

CANSU SÜMER

*İHSAN DOĞRAMACI BİLKENT ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Ekranaya dayalı medya teknolojileri aile hayatının neredeyse tüm unsurlarının bir parçası haline gelmiştir. Bu teknolojilerin çocuklar üzerindeki uzun süreli etkileri yalnızca yakın bir zamanda araştırılmaya başlanmıştır. Her ne kadar önceki gelişimsel araştırmalar çocukların dikkat yetenekleri ile televizyon izleme arasındaki ilişkiyi incelemiş olsa da çocukların yeni nesil ekrana dayalı medya cihazlarını (örn. tablet bilgisayarlar, akıllı telefonlar, vb.) kullanımları ile özdenetim becerileri arasında nasıl bir ilişki olduğu henüz araştırılmamıştır. Çocukların bu cihazlara erişim yolunun ebeveynlerden geçtiği kabul edildiğinde, ebeveynlerin çocuklarına bu teknolojilere hangi amaçlarla ve hangi bağlamlarda izin verdiğinin anlaşılması elzemdir. Bu çalışmada ebeveynlerin televizyon ve mobil cihazları çocukla ilgili amaçlar (örn. çocuğu meşgul etmek) için kullanımları ile anaokulu çağındaki çocukların duygularını, davranışlarını ve bilişsel süreçlerini kontrol edebilme yetenekleri incelenmiştir. **Yöntem:** 3 ve 5 yaşları arasındaki 77 çocuğun özdenetim becerilerini ölçmek

amacıyla ebeveynlerin puanlamaları ve çocukların performansa dayalı skorları elde edilmiştir. Ayrıca ebeveynler televizyon ve mobil cihazları çocukla ilgili amaçlar için kullanma sıklıklarını da rapor etmişlerdir. **Bulgular:** Ebeveynlerin bu mobil cihazları v eve televizyonu çocuk üzgün olduğunda çocuğu sakinleştirme amacıyla kullanma sıklığı ile çocukların duygusal kontrolüne ilişkin ebeveyn raporları arasında önemli bağıntılar bulunmuştur. Ancak, ebeveynlerin bu cihazları çocukla ilgili aynı amaçlar için kullanma sıklığı ile çocukların performansa dayalı skorları arasında bağlantı bulunamamıştır. **Tartışma:** Korelasyonel doğası gereği bu sonuçlar 2 yönlü açıklanabilmektedir. Ancak alanda bugüne kadarki çalışmalar ve bulgular göz önünde bulundurulduğunda, sonuçlar şu şekilde açıklanabilir: Çocukları duygusal öz-kontrol zorluğu yaşayan anne babalar, çocukları duygusal kontrol ile ilgili zorluk yaşamayan ebeveynlerle kıyaslandığında, çocukları üzgün olduğunda onları sakinleştirmek amacıyla mobil cihazlardan ve televizyondan daha çok faydalanmaktadırlar. Bunun, bu tip cihazların çocukların dikkatini hızlı bir şekilde başka bir yere çekebilmesinden kaynaklandığı düşünülebilir. Bu değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkilerini daha iyi anlamak amacıyla gelecekte boylamsal çalışmalar yapılması önerilmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** anaokulu çocukları, çocukla ilgili teknoloji kullanımı, ekran görüntüleme, dijital medya, özdenetim

**PB – 270:**

## **PROFESYONEL SÜRÜCÜLERİN DENEYİMLEDİĞİ TÜKENMİŞLİĞİN SÜRÜCÜ DAVRANIŞLARI İLE İLİŞKİSİ**

ŞEYMA BACIN\*, ULAŞ BAHAR\*, SİNEM ERDOĞAN\*, BURCU TEKEŞ\*\*

\* FMV IŞIK ÜNİVERSİTESİ

\*\* ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Farklı toplu taşıma alanlarında çalışan profesyonel sürücüler, çalıştıkları sürelerde veya kişisel hayatlarında birçok stres faktörleriyle karşılaşmaktadırlar. Profesyonel sürücülerin günlük hayatlarında karşılaştıkları yoğun trafik koşulları, yolcu ve sürücüler ile yaşadıkları problemler, uzun çalışma saatleri gibi stresörler, sürücülerde tükenmişlik sendromuna yol açabilmektedir. Tükenmişlik sendromu; başarısız olma, yıpranma, enerji ve gücün azalması veya tatmin edilemeyen istekler sonucunda bireyin iç kaynaklarında meydana gelen tükenme durumu olarak tanımlanabilir. Sürücülerdeki tükenmişlik hissi trafikte saldırgan ihlaller hata ve kusurlara sebep olabilmektedir. Bu sebeple bu çalışmada toplu taşıma araçları kullanan profesyonel sürücülerdeki tükenmişliğin sürücü davranışları üzerindeki etkisini ölçmek amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemini İzmir ve İstanbul çevresinden, farklı toplu taşıma alanlarında çalışan, 87 profesyonel erkek sürücü oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş aralığı 20 ile 62 arasında değişmekte olup, yaş ortalaması 43'tür (SS = 10.09). Katılımcıların son bir yıl içinde yaptıkları kilometre ortalaması 91.578'dir (SS = 172.095). Çalışmada, Sürücü Davranışları ölçeğinin kısa formu ile Maslach Tükenmişlik Envanteri kullanılmıştır. **Bulgular:** Yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre, sıradan ve saldırgan ihlaller, ihmaller ve hatalar ile tükenmişliğin bir boyutu olan duyarsızlaşmanın pozitif yönde ilişkili olduğu bulgulanmıştır. Ayrıca, pozitif sürücü davranışları ile kişisel başarı hissi azalması boyutu ters yönde ve anlamlı olarak ilişkilidir.

Buna göre sürücülerin kişisel başarı hissi azaldıkça daha az pozitif sürücü davranışı göstermektedirler. Ayrıca, sürücülerin son üç yıl içinde yaptıkları kazalar duygusal tükenmişlikleri ile pozitif yönde ilişkili bulgulanmıştır. **Tartışma:** Tükenmişliğin literatürde bilinen başarısız olma, yıpranma ve enerjisizlik gibi etkilerin yanı sıra, sürücü davranışları ile de önemli ilişkisinin olduğu bulunmuştur. Buna göre sürücüler tükenmişliğe bağlı olarak duyarsızlaştıkça güvenli olmayan sürücü davranışlarında ve yaptıkları kazalarda artış gözlemlenmektedir. Bulgular ilgili literatür kapsamında tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** tükenmişlik, kaza, ihlal, hata, pozitif sürücü davranışları

**PB – 273:**

### **GÖRME YETERSİZLİĞİ TANISI ALMIŞ ÇOCUKLARDA SOSYAL YETKİNLİK GELİŞİMİ: BABANIN ÇOCUK YETİŞTİRMEYE KATILIMI VE ANNEYE ÇEVREDEN GELEN DESTEĞİN ROLÜ**

*MELİS YAVUZ, KADRIYENAS ÇAY, FATMANUR ÖZAY, MERVE ŞEN, BUSE BEY*

*MEF ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Görme yetersizliği bulunan çocuklarda, sosyal iletişim için önemli verilerden biri olan sözsüz iletişimi anlamının kısıtlı olmasıyla birlikte, sosyal yetkinlikte zorluklar görülmektedir. Sosyal yetkinliğin düşük olması daha fazla davranışsal problemle ilişkili olduğundan görme engelli çocukların sosyal yetkinliğine etki eden faktörlerin anlaşılması önemlidir. Annelerin destek aldıkları durumlarda, daha az stresli hissetmeleri ve bu desteğin çocuk yetiştirme tutumlarını da olumlu etkilemesi çocukların gösterdikleri sosyal yetkinlikle ilişkili olabilmektedir. Mevcut araştırma, görme yetersizliği olan çocuklarda sosyal yetkinliğe etki eden faktörlerden, annelerin destek aldığı kişi (çocuğun babası veya arkadaşlar) ve desteğin niteliği (çocuk bakımıyla ilgili veya manevi destek) faktörlerini incelemiştir. **Yöntem:** Araştırmaya 7-12 yaş aralığında (Ort.<sub>yaş</sub>=9.64, SS=1.14), görme yetersizliği tanısı almış çocuğa sahip 26 anne (Ort.<sub>yaş</sub>=36, SS=4.12) katılmıştır. Katılımcılar düşük sosyoekonomik düzeyi temsil etmektedir (annelerin %61.5'i ortaokul veya daha az eğitime sahiptir; ailelerin %80'inin aylık geliri 3500 TL'nin altındadır). Araştırma kapsamında annelerin aldığı desteği ölçmek için annelerden, çocukların sosyal yetkinliğini ölçmek içinse anne ve öğretmenlerden anketler aracılığıyla bilgi alınmıştır. **Bulgular:** Annelerin ve öğretmenlerin raporladıkları sosyal yetkinlik arasında anlamlı ve pozitif ilişki vardır ( $r = .48, p < .05$ ). Annelerin raporladıkları sosyal yetkinlik düzeyi sadece babaların çocuklarının yetiştirilmesine verdikleri destekle anlamlı ve pozitif şekilde ilişkilidir ( $r = .40, p < .05$ ), babadan alınan manevi destek ve arkadaşlardan alınan desteğin sosyal yetkinlikle ilişkisi bulunmamaktadır. **Tartışma:** Bulgular, babadan alınan çocuk yetiştirmeyle ilgili desteğin, diğer türden ve farklı kişilerden alınan desteklerden daha önemli olduğunu göstermiştir. Son yıllarda babanın aile içerisindeki rolü ve çocuk yetiştirmeye katkısı üzerine araştırmalar artmasına rağmen bu araştırmaların sayısı hala sınırlıdır. Fakat mevcut bulgular ailede çocuk yetiştirmeyle ilgili paylaşımın daha fazla olduğu durumlarda çocukların olumlu şekilde etkilendiğini, babaların çocuğun yetiştirilmesinde yardımcı olmasının görme yetersizliği olan çocuklarda sosyal yetkinliğin önemli bir belirleyicisi olduğunu göstermektedir. Bulgular babanın katkısının sosyal yetkinliğe olası etki mekanizmaları ışığında tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** sosyal yetkinlik, görme yetersizliği, çevreden alınan destek, babadan alınan destek, babanın çocuk yetiştirmeye katkısı

**PB – 274:**

### **GÖRME ENGELLİ ÇOCUĞU OLAN ANNELERİN YAŞADIKLARI ZORLUKLAR VE EN ÇOK İHTİYAÇ DUYDUKLARI DESTEK ÜZERİNE BETİMSSEL BİR ÇALIŞMA**

*İLKEN BOSTANCI, MELİS YAVUZ, BUSE BEY*

*MEF ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Engelli çocuğa sahip aileler ekonomik ve sosyal alanda pek çok zorluk yaşamaktadırlar. Engelli bir çocuğu olan annelerin diğer annelere kıyasla daha fazla stres, umutsuzluk, kaygı-depresyon ve tükenmişlik yaşadıkları gösterilmiştir. Bu annelerin umutsuzluk düzeyleri, algılanan destekle ters orantılı bir şekilde değişse de anneler aldıkları desteğin yetersiz olduğunu belirtmektedirler. Fakat alan yazında özellikle görme engelli bir çocuğa sahip annelerin yaşadıkları zorluklar ve aldıkları destekle ilgili yeterli bilgi bulunmamaktadır. Mevcut çalışma görme engelli çocukların annelerine odaklanmış ve bu annelerin zorlandıkları alanları, en çok desteğe ihtiyaç duyduklarını belirttikleri alanları ve en faydalı gördükleri destek türünü betimsel bir çalışmayla belirlemeyi amaçlamıştır. **Yöntem:** Araştırmaya 3-12 yaş aralığında görme engelli çocuğu olan 34 anne katılmıştır. Annelere çocuklarını yetiştirirken yaşadıkları zorluklar, en çok ihtiyaç duydukları destek alanları ve en yararlı buldukları destek türleri ile ilgili üç adet açık uçlu soru sorulmuştur. **Bulgular:** Annelere engelli çocuklarını yetiştirirken en çok zorluk yaşadıkları alan sorulduğunda ilk sırada belirtilen zorluklar: i. çevrenin/yabancıların olumsuz tutumları (%29.4), ii. eğitim problemleri (%29.4), ve iii. sosyal destek eksikliği (eş, akraba, arkadaş gibi kişilerden yeterli destek alamama) (%26.5) olmuştur. Annelerden en çok desteğe ihtiyaç duydukları üç konuyu belirtmeleri istendiğinde: i. yakın çevrenin sosyal desteği (%41.2), ii. çocuğa eğitimi konusunda destek (%32.4), ve iii. ekonomik destek (%20.6) anneler tarafından en çok ihtiyaç duyulan destek alanları olarak belirtilmiştir. Son olarak, annelerden aldıkları en önemli desteğin türünü belirtmeleri istendiğinde: i. aileden gelen manevi destek (%35.3), ii. maddi destek (%8.8), ve iii. anne yokken çocuğu bırakacak birinin varlığı (%8.8) en yararlı görülen desteklerdendir. **Tartışma:** Mevcut bulgular, görme engelli çocukların annelerin en çok zorluk yaşadığı, desteğe ihtiyaç duyduğu ve yararlı bulduğu destek türünün çevrelerinden aldıkları sosyal/manevi destek olduğu göstermiştir. Bulgular, görme engelli çocuğu olan anneler için desteğin önemi odağında tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** görme engelli çocuğa sahip anneler, destek, sosyal destek, zorluk, betimsel çalışma

**PB – 278:**

### **BİLİŞSEL DAVRANIŞÇI TERAPİNİN TRAVMA SONRASI STRES BOZUKLUĞU TEDAVİSİNDEKİ ETKİLİLİĞİ**

*EZGİ YILDIZ, EKİN ÇAKIR, FULDEN HAZAL ÇALIM, NECMİ UZUN*

Travmatik olaylar günümüzde giderek yaygınlaşmakta ve TSSB de geniş bir popülasyonu etkilemeye devam etmektedir. Bu derleme makalesinde, TSSB tedavisinde öne çıkan bir yöntem olan BDT'nin TSSB üzerindeki etkililiği araştırılmıştır. Çalışma kapsamında, farklı gruplar için uygulanan BDT tekniklerini ve bu tekniklerin gruplar üzerindeki etkililiğini inceleyen ampirik araştırmalar literatürde taranmış ve bunlardan elde edilen bulgular derlenmiştir. Literatürde taranan farklı gruplar; çocuklar, cinsel saldırıya maruz kalmış kadınlar ve politik şiddet sağ kalanları olarak belirlenmiştir. Yapılan taramalarda TSSB belirtilerini gidermede ve TSSB tedavisinde sıklıkla; gerçek yaşam ve imgesel maruz bırakma, psiko eğitim, ödev ve rahatlama alıştırmaları tekniklerinin kullanıldığı ve bunların büyük ölçüde etkili olduğu görülmüştür. Bununla birlikte, literatürdeki çalışmalarda birtakım kısıtlılıklar saptanmıştır. Öncelikle, çoğu çalışma küçük bir grup katılımcıyı incelemiş, bazı çalışmalar da direkt vaka çalışması olarak yürütülmüştür. Bu durum, sonuçların genelleme kabiliyetini ve geniş popülasyonlardaki temsil gücünü düşürmektedir. İkincisi, çalışmalar ya sadece çocuklara ya da sadece yetişkinlere odaklanmıştır ve çocuklarla yetişkinlerin terapi benzerliklerini veya farklılıklarını inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Karşılaştırma çalışmalarının yapılması ve gerekli görülürse çocuklar için daha etkili yöntemlerin geliştirilmesi ilerletici olacaktır. Üçüncü bir kısıtlılık; cinsel saldırıya uğrayan, özellikle de eş/partner tarafından bu saldırıya maruz kalan kadınların durumlarını ve öykülerini paylaşmadaki isteksizliktir. Çok daha ciddi travmalara maruz kalan kadınlar bu terapilere ulaşamıyor olabilir, bu durum da sonuçlarda bir yanlılık yaratabilir. Dördüncü olarak, politik şiddetin yaygın olduğu coğrafyalarda travma çalışmaları çok yaygın değildir. Dolayısıyla bu konuda sadece Batılı ülkelerden veri almak yetersiz bir bilgi doğurur. Bunlar ışığında, TSSB için BDT'lerin travmatize olmuş kesimlerin kolayca ulaşabileceği, zamansal ve finansal olarak katılmakta güçlük çekmeyeceği ve danışanların anonimliğinin daha kesin bir biçimde sağlanan bir hale dönüşmesi; ayrıca toplumsal travmalara yönelik geniş kesimlere uygulanabilecek metotların geliştirilmesi ve bunların araştırılması hem literatür hem de terapi süreçleri için geliştirici olacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** bilişsel davranışçı terap, travma, travma sonrası stress bozukluğu, politik travma, cinsel travma

**PB – 283:**

## İKİNCİ DİL DÜZEYİNİN ANADİL VE İKİNCİ DİLDE HAREKET OLAY ANLATIMI, JEST VE GÖZ İZLEME SÜREÇLERİNDEKİ ETKİSİ

ASLI AKTAN-ERCİYES\*, TİLBE GÖKSUN\*\*, ERİM KIZILDERE\*\*

\*KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ

\*\*KOÇ ÜNİVERSİTESİ

“Konuşmak-için-düşünme” hipotezi farklı dilleri konuşan kişilerin düşünme süreçlerinin anadillerine uygun şekilde değişebildiğini ileri sürmektedir. Türkçe ve İngilizce, hareket olaylarının temsili açısından iki ayrı tipolojide yer almaktadır. Türkçe (fiil-çerçevesi) hareketin

yönünü çoğunlukla eylemde, hareketin şeklini fiilimsi yapılarında vurgularken, İngilizce (uydu-çerçevesi) hareket şeklini eylemde, yönünü ise ilgeçte aktarmaktadır. Anadilden farklı bir tipolojide olan ikinci dili edinmek dil-biliş ilişkisini incelemek için imkân tanımaktadır. Anadilinden farklı tipolojide dil edinen bireylerin, hareket olay temsili, anlatım ve jest gibi dil süreçlerinin yanında göz hareketleri gibi bilişsel süreçlere nasıl yansımaktadır? Anadili Türkçe ikinci dili İngilizce olan yetişkinlerden ( $N = 30$ ) Türkçe ve İngilizce oturumlarda 12 hareket olayını izleyip anlatmaları istenmiştir. Hareket olaylarında 4 temel unsur bulunmaktadır. 1) hareketi gerçekleştiren kişi – figür, 2) hareketin gerçekleştiği yer 3) hareketin yönü ve 4) hareketin yapılaş şekli. Anlatımlar dilbilgisel unsurlar ve jestler açısından kodlanmış, göz izleme verilerinden tanımlanan iki ilgi alanındaki (1.figür ilgi alanı, 2.yer ilgi alanı) Toplam Odaklanma Süresi hesaplanmıştır. Katılımcılar İngilizce dil performansına göre iki gruba ayrılmış (1.ikinci dilde yetkin, 2.ikinci dilde az yetkin) ve analizlerde bağımsız değişken olan dil grubunun etkisi tek-yönlü-ANOVA kullanılarak hesaplanmıştır. Anlatımlar iki dilde üç kategoride kodlanmıştır, sadece-yön (örn., çıkıyor), sadece-hareket şekli (örn., zıplıyor), ve hem şekil-hem yön (örn., zıplayarak çıkıyor). Jestler de benzer şekilde 3 kategoride kodlanmıştır. Türkçe anlatılarda ikinci dilde daha yetkin olan grubun daha az yetkin gruba nazaran edinilen ikinci dil İngilizce ile uyumlu olarak daha fazla sadece-hareket şekli içeren anlatımlar yaptıkları gözlenmiştir ( $p=.02$ ), İngilizce anlatımlarda fark bulunmamıştır. Jest kullanımı iki dilde de farklılaşma göstermemiştir. Göz izleme verilerinde figür ilgi alanlarında, İngilizce ve Türkçe oturumlarda Toplam Odaklanma Süresi açısından fark bulunmazken, Türkçe oturumlarda yer ilgi alanlarına ikinci dilde daha az yetkin katılımcıların diğer gruba göre daha fazla odaklandıkları bulunmuştur. İngilizce anlatımlarda bu ilişkiye rastlanmamıştır. Sonuçlar edinilen ikinci dilin hem dil hem de dil dışı süreçlerde yansımaları olabileceğini göstermiştir.

**Anahtar Sözcükler:** hareket olay algısı, jest kullanımı, göz izleme, iki dillilik

**PB – 286:**

## **KONUŞMA BOZUKLUĞU YAŞAYAN VE YAŞAMAYAN KİŞİLERDE JEST KULLANIMININ FARKLIŞAN ROLÜ**

*DEMET ÖZER\*, ANJAN CHATTERJEE\*\*, TİLBE GÖKSUN\**

*\*KOÇ ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*PENNSYLVANIA ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Jestler ve sözlü dil arasındaki ilişki ve jestlerin iletişimdeki rolü literatürde sıkça tartışılmaktadır. Jestler, alternatif bir iletişim yolu oluşturup sözlü dildeki ifadeleri *tamamlayabildikleri* gibi, sözlü dil üretimi esnasında özellikle kelime çağırma süreçlerini kolaylaştırarak konuşmaya *yardımcı* bir rol de üstlenirler. Literatürde öne sürülen bu farklı rollerin farklı popülasyonlarda farklılaşabileceği düşüncesi ile bu çalışmada, sözlü dil üretiminde problem yaşayan ve yaşamayan kişilerin uzamsal sözlü dil ve jest kullanımlarına odaklanılmıştır. **Yöntem:** Sol ön ve/veya temporal bölge hasarlı ve dil üretiminde problem yaşayan 6 hasta ile 20 kontrol katılımcısı test edilmiştir. Katılımcılar, farklı şekil (örn., koşarak) ve yön (örn., yukarı) içeren 39 tane farklı hareket videosu izlemiş ve bunları (1) kendiliğinden (jest kullanımına dair herhangi bir bilgi vermeden), (2) sadece

sözlü dil kullanarak ve (3) sadece jestler kullanarak anlatmaları istenmiştir. Hareket şekli ve yönünün sözlü dildeki ve jestlerde ifadeleri kodlanmıştır. Grup düzeyi analizlerin yanında, her hasta için vaka analizleri ("*case statistics*") de yapılmıştır. **Bulgular:** Grup düzeyindeki analizler, hasta grubunun hareketin şeklini ve yönünün kontrol grubuna göre sözlü dilde daha az ifade edebildiğini fakat telafi amaçlı bunları ifade eden daha fazla jest kullandıklarını göstermiştir. Jest kullanımının kısıtlandığı durumda hasta ve kontrol grubu arasında bir farklılaşma olmaktadır. Hasta grubu, jest kullanımının kısıtlandığı durumlarda özellikle hareketin şeklinin sözlü dildeki ifadesinde daha da zorlanmış, kontrol grubu ise bunun sözlü dildeki ifadesini artırmıştır. Sonuçlar, konuşma bozukluğu çeken hasta grubunun özellikle hareketin şeklini ifade eden kelimeleri çağırma jetlerden yararlandığını ve jest kullanmadıkları durumlarda ise sözlü dilde ifade de zorlandıklarını; kontrol grubunda ise jestlerin iletişimi tamamlayıcı ve pekiştirici bir rol oynadığını göstermektedir. Kişisel düzeydeki analizler ise, grup düzeyinde elde edilen sonuçların sadece 3 hasta için geçerli olduğunu ve her hastanın jestleri aynı amaçla kullanmadığını göstermektedir. **Tartışma:** Çalışmada, jestlerin iletişim esnasında tek bir rolü olmadığı ve bu rolün farklı popülasyonlarda farklılaşabileceği tartışılmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** jest, konuşma bozuklukları

**PB – 290:**

## **ROMANTİK İLİŞKİLERDE İNSANDIŞILAŞTIRMA**

*HATİCE ŞULE YASİN, MÜNEVVER BERKSU TETİK, ÖZGE CANSU TETİK, ASUMAN BÜYÜKCAN TETİK*

*SABANCI ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** İnsandışılaştırma, bir kişi veya grubun insani özelliklerini küçük görmek veya reddetmek olarak tanımlanmaktadır. Yapılan araştırmalar insandışılaştırmanın hem gruplar arası hem de kişiler arası ilişkilerde ortaya çıkabileceğini göstermiştir. Bu çalışmanın amacı, mevcut bulguları geliştirerek insandışılaştırma kavramını romantik ilişkiler bağlamında ele almaktır. **Yöntem:** Üniversite öğrencisi olan 95 katılımcıdan (77 kadın) anket yoluyla veri toplanmıştır. Katılımcıların ortalama yaşı 21,08 (SS = 1,68) ve ilişki süresi 1,70 yıldır (SS = 1,59). Katılımcılardan 20'si ortalama olarak 1,05 (SS = 0,99) yıldır birlikte oldukları kişi ile beraber yaşamaktadır. Çalışma kapsamında, insandışılaştırmanın gerek insani-özgünlüğün-reddi (örn. birlikte olunan kişiyi basit ve olgunlaşmamış bulmak) gerekse insani-doğanın-reddi (örn. birlikte olunan kişiyi bir obje gibi görmek) alt boyutlarına dair ölçekler çevirileri yapılarak kullanılmıştır. Romantik ilişki bağlamında; ilişki doyumu, yakınlık, güven, özel hayatı ihlal eden davranışlar ve fiziksel şiddet değerlendirilmiştir. **Bulgular:** İnsandışılaştırmanın yalnızca insani-özgünlüğün-reddi alt boyutu ile anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Bu alt boyutla yapılan analizlere göre, insandışılaştırmanın ilişki doyumu, yakınlık ve güven ile anlamlı negatif; özel hayatı ihlal eden davranışlarla ise anlamlı pozitif ilişkisi olduğu belirlenmiştir. Ayrıca erkeklerin kadınlara kıyasla daha fazla insandışılaştırma düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir. Anlamlı ilişkiye sahip değişkenlerin tamamının yer aldığı regresyon analizi, bu değişkenler arasında insandışılaştırma ile en güçlü ilişkisi olan özel hayatı ihlal eden davranışlar olduğunu göstermiştir. İnsandışılaştırmanın, birlikte

olunan kişiye gösterilen fiziksel şiddet veya diğer demografik değişkenler (yaş, ilişki süresi, beraber yaşama) ile anlamlı bir ilişkisi belirlenmemiştir. **Tartışma:** Araştırma sonuçları insandışılaştırmanın romantik ilişkilerde de incelenebilir bir kavram olduğunu göstermiştir. Birlikte oldukları kişileri insandışılaştıran bireylerin, ilişkilerinde daha düşük düzeyde doyum ve yakınlık yaşadıkları, birlikte oldukları kişilere daha az güvendikleri ve birlikte oldukları kişilerin özel hayatını ihlal eden davranışlar sergiledikleri belirlenmiştir. Bu araştırmanın, romantik ilişkilerde insandışılaştırma konusundaki araştırmaları teşvik edebileceği düşünülmekle birlikte; konunun, daha geniş örneklem ve ilişkinin yönünün belirlenmesi için deneysel ve/veya boylamsal çalışmalar ile araştırılması önerilmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** insandışılaştırma, romantik ilişkiler, ilişki kalitesi, özel hayat ihlali

**PB – 302:**

### **UÇUŞ GÜVENLİK İKLİMİ VE RİSK ALGISININ PİLOTLARIN EMNİYETSİZ DAVRANIŞLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

GİZEM GÜMÜŞ\*, YEŞİM AYYILDIZ\*, ÇAĞRI KALAYCI\*, MERVE ÜNVERDİ\*, BURCU TEKEŞ\*\*

\*FMV IŞIK ÜNİVERSİTESİ

\*\*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Türkiye’de gerçekleşen uçak kazaları incelendiğinde 2006-2016 yılları arasında toplam 87 uçağın hasar gördüğü, 78 kişinin yaralandığı ve 103 kişinin hayatını kaybettiği görülmektedir. Kazalarda rol oynayan hatalarda insan faktörünün rolü göze çarpmaktadır. Yapılan çalışmalarda güvenlik iklimi ve ekip kaynak yönetimi gibi kurumsal faktörlerin de emniyetsiz davranışların ortaya çıkmasında etkili olduğu bulunmuştur. Literatürde, güvenlik iklimi çalışma ortamının güvenliğine dair genel tutum, algı ve davranışlar sonucu meydana gelen atmosfer olarak belirtilmiştir. Ekip kaynak yönetimi ise sivil havayolu kazalarında iletişim, liderlik, stres ve yorgunluk, kurallara uyum ve takım yönetimi ile ilgili yapılan hataların giderilmesi ve kazaların önlenmesi için oluşturulan bir çözüm önerisidir. Bu çalışmada, demografik özelliklerin, risk algısının, uçuş ekip kaynak yönetiminin ve güvenlik ikliminin pilotların emniyetsiz davranışları üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Katılımcılar yaşları 25 ile 65 arasında değişen ( $Ort = 37.19$ ,  $SS = 0.09$ ), 5’i kadın 48’i erkek olmak üzere toplam 53 ticari havayolu pilotlarından oluşmaktadır. Araştırma linki katılımcılara sosyal medya üzerinden ulaştırılarak, web tabanlı çevrimiçi bir yazılım olan [www.surveey.com](http://www.surveey.com) aracılığı ile sırayla Güvenlik İklimi Ölçeği, Uçuş Ekip Kaynak Yönetimi Ölçeği, Risk Algısı Ölçeği, Havayolu Pilotları Davranış Tutum Ölçeği ve demografik bilgi formunu doldurmaları istenmiştir. Pilotların emniyetsiz davranışının, çalışmada kullanılan değişkenler ile ilişkisinin incelenmesi için çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. **Bulgular:** Yapılan analiz sonucunda, yıllık deneyim ile algısal ve muhakeme hataları arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu bulgulanmıştır. Herhangi bir problem anında uçuş ekibine duyulan güven ile algısal ve muhakeme hatalarının ise negatif yönde ilişkili olduğu görülmüştür. Uçuş sırasında hissedilen stres seviyesi, algısal ve muhakeme hataları boyutu ile pozitif yönde ilişkilidir. **Tartışma:** Bulgular göz önüne alındığında stres seviyesi arttıkça algısal ve muhakeme hataları arttığı görülmektedir. Ayrıca, uçuş ekibine duyulan güven ve pilotun yıllık deneyimi arttıkça algısal ve muhakeme hataları

azalmaktadır. Bu değişkenlerin doğurduğu algısal ve muhakeme hataları ise pilotların emniyetsiz davranışlarını ortaya çıkarmaktadır. Elde edilen bulgular ilgili alanyazın çerçevesinde tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** havayolu taşımacılığı, insan faktörü, pilotların emniyetsiz davranışları

**PB – 308:**

## **YEMEYLE İLGİLİ TEMEL İNANÇLAR VE YEME TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİDE BEDEN İMGESİNİN ARACI ROLÜ**

EDANUR BAT, F. ELİF ERGÜNEY OKUMUŞ

*İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Yeme tutumları, bozulmuş yeme davranışlarının önemli öncüllerindendir. Araştırmalar yeme tutumlarının şekillenmesinde yemeyle ilgili temel inançların ve beden imgesinin etkili olduğunu, işlevsel olmayan temel inançları yüksek olanların bedene yönelik tutumlarının da olumsuz olduğunu göstermektedir. Olumsuz beden imgesine sahip olmanın ise yeme tutumlarında bozulmaya yol açtığı bildirilmektedir. Bedene yönelik memnuniyetsizlik özellikle üniversite öğrencilerinde yaygın görülmekte ve bozulmuş yeme alışkanlıklarına sebep olabilmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın amacı; yemeye yönelik temel inançlar ve yeme tutumları arasındaki ilişkide beden imgesinin aracı rolünün incelenmesidir. **Yöntem:** Katılımın gönüllülük esasına dayandığı araştırmada 150 kadın üniversite öğrencisi (yaş ortalamaları: 21.35, SS=1.77) yer almıştır. Verilerin toplanmasında demografik bilgi formu, Yeme Tutum Testi (YTT-26), Fotoğraflı Resim Derecelendirme Ölçeği (FRDÖ) ve Yeme Tutum İnanç Ölçeği (YTIÖ) kullanılmıştır. **Bulgular:** Sonuçlar yemeyle ilgili işlevsel olmayan temel inançlardaki artışın yeme tutumlarındaki bozulma ve beden memnuniyetsizliğindeki artışla ilişki gösterdiğini ortaya koymaktadır (sırasıyla;  $r = 0.51$ ,  $r = 0.44$ ,  $p < .001$ ). Beklenildiği gibi beden memnuniyetsizliği arttıkça yeme tutumları da bozulmaktadır ( $r = 0.30$ ,  $p < .001$ ). Temel inanç toplam puanının yeme tutumlarındaki değişimin %26'sını anlamlı olarak açıkladığı bulgulanmıştır ( $t = 7.09$ ,  $p < .001$ ). Öte yandan beden memnuniyetsizliği, yeme tutumlarındaki değişimin %1'ini açıklamaktadır ( $t = 3.62$ ,  $p < .001$ ). Beden memnuniyetsizliğinin aracı rolü kontrol edildiğinde temel inançların yeme tutumları üzerindeki etkisinin azaldığı görülmüş ve bu azalmanın anlamlı düzeyde olduğu bulunmuştur ( $Z = 3.04$ ,  $p < .01$ ). **Tartışma:** Araştırma sonuçları literatürle tutarlı olarak temel inançlar, beden memnuniyetsizliği ve yeme tutumlarının birbirleriyle ilişkili olduğunu göstermektedir. Temel inançların yeme tutumlarına olan etkisinin ise kısmen beden memnuniyetsizliği aracılığıyla gerçekleştiği görülmektedir. Bu bağlamda üniversite öğrencilerinde beden memnuniyetsizliğini azaltmaya yönelik müdahalelerin dolaylı olarak yeme tutumlarının değişmesine de katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Yeme tutumlarında meydana gelecek daha köklü değişim için ise yemeye yönelik temel inançların hedeflenmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** yeme tutumları, temel inançlar, beden imgesi, beden memnuniyetsizliği, yeme bozuklukları

PB – 327:

## ALZHEİMER HASTALIĞINA BAĞLI DEMANS OLGULARINDA YARGILAMA BECERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

SEVİNÇ KIRICI, GÜLBAHAR BAŞTUĞ, ERGUVAN TUĞBA ÖZEL KIZIL

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Bu çalışmada Alzheimer Hastalığı (AH)'na bağlı demans (bunama) tanısı alan hastalarda yargılama becerilerinin değerlendirilmesi ve sağlıklı yaşlılarla karşılaştırılması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini DSM-5 tanı ölçütlerine göre AH'na bağlı majör nörobilişsel bozukluk tanısı alan 30 hasta ile başka herhangi bir nörolojik ya da psikiyatrik hastalığı bulunmayan gönüllü 25 sağlıklı olmak üzere toplam 55 birey oluşmaktadır. Katılımcıların genel bilişsel işlevlerini değerlendirmek amacıyla Montreal Bilişsel Değerlendirme Aracı (MOBİD), Standardize Mini Mental Test (SMMT), Saat Çizme Testi (SÇT), Sözel Bellek Süreçleri Testi (SBST), Bilgilendiriciye Uygulanan Bilişsel Kayıp Anketi (BİLKAN); işlevsellik düzeylerini değerlendirmek için İşlevsel Faaliyetler Anketi (İFA), çalışma belleği ve soyutlama becerilerini değerlendirmek için Wechsler Yetişkinler için Zeka Ölçeği-Gözden Geçirilmiş Formu (WYZÖ- WAIS-R)'nın Sayı Dizisi, Yargılama ve Benzerlikler alt ölçekleri, yargılamayı değerlendirmek için Mutfak Resmi Testi (MRT) ve depresyonu olup olmadığını kontrol etmek için Hamilton Depresyon Ölçeği (HAM-D) uygulanmıştır. Ayrıca bir sosyo-demografik form kullanılarak yaş, cinsiyet ve eğitim durumu gibi konularda bilgi alınmıştır. Hasta ve kontrol grubu kategorik değişkenler açısından ki kare testi kullanılarak, sürekli değişkenler açısından ise dağılıma göre bağımsız örneklem t testi, ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) ya da Mann Whitney U testi kullanılarak karşılaştırılmıştır. Korelasyon analizi için dağılıma uygun olarak Pearson ya da Spearman korelasyon testleri kullanılmıştır. **Bulgular ve Tartışma:** AH grubunun tüm alt testler ve toplam puanlarının sağlıklı yaşlı grubuna göre daha düşük olduğu görülmüştür. Araştırmada MRT ile ölçülen yargılama becerisi ile diğer değişkenler arasındaki ilişkilere Pearson korelasyon katsayısı ile bakılmıştır. Analiz sonucuna göre MRT yargılama ve MRT toplam puan SMMT toplam, MOBİD toplam, WAIS-R SDT toplam, WAIS-R Benzerlikler alt ölçeği ve WAIS-R Yargılama alt ölçeği puanları ile pozitif yönde ve anlamlı ilişki gösterdiği belirlenmiştir. Son olarak Mansbach ve ark. (2013) tarafından geliştirilen MRT'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılmış ve testin Türk toplumunda da geçerli ve güvenilir olduğu gösterilmiştir. Elde edilen bulgular literatür ışığında tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** alzheimer hastalığı, yargılama, MRT

PB – 328:

## TOPLULUKÇULUĞUN OTANTİKLİK ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BENLİK BİLİNÇLİLİĞİNİN ARACI ROLÜ

PINAR ELMAS-ÇELEBİ<sup>\*</sup>, AYDA BÜYÜKŞAHİN-SUNAL<sup>\*\*</sup>

<sup>\*</sup>ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*</sup>ANKARA ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Toplulukçuluk eğilimi yüksek olan kişiler, diğerleri tarafından değerlendirildiklerinin bilincinde (aleni benlik bilinçliliği) olabildikleri gibi; kendilerine özgü özelliklerinin, değerlerinin ve tutumlarının da bilincinde (özel benlik bilinçliliği) olabilmektedirler. Söz konusu bilinçlilik düzeyleri ise kişilerin gerçek benliklerine uygun yaşama (otantiklik) eğilimlerini etkilemektedir. Buna göre, özel benlik bilinçliliği yüksek olan kişilerin yüksek otantiklik eğilimine; aleni benlik bilinçliliği yüksek olanların ise düşük otantiklik eğilimine sahip oldukları görülmektedir. Bu doğrultuda, bu çalışmada amaç, toplulukçuluğun otantiklik üzerindeki etkisinde özel benlik bilinçliliğinin ve aleni benlik bilinçliliğinin aracı rolünü test etmektir. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemini Adnan Menderes Üniversitesi'nde öğrenim gören 643 katılımcı oluşturmaktadır. 425 (%66)'i kadın ve 218 (%34)'i erkek olan katılımcılar, 17-28 yaş aralığındadır ve yaş ortalamaları 20.27 ( $s = 2.07$ )'dir. Çalışmada, veri toplama araçları olarak Kişisel Bilgi Formu, Otantiklik Ölçeği, Benlik Bilinçliliği Ölçeği ve Kısa INDCOL Ölçeği kullanılmıştır. **Bulgular:** Path analizi sonuçları, önerilen modelin veri ile uyumlu olduğunu göstermiştir [ $(6) = 126,67, p = .00, /df = 3.23, GFI = 0.98, AGFI = 0.96, CFI = 0.98, RMSEA = 0.06$ ]. Buna göre, toplulukçuluk özel benlik bilinçliliğini ( $\beta = .44, p < .01$ ) ve aleni benlik bilinçliliğini ( $\beta = .44, p < .01$ ) yordamaktadır. Bununla birlikte, özel benlik bilinçliliği ( $\beta = .12, p < .01$ ) ve aleni benlik bilinçliliği ( $\beta = -.18, p < .01$ ) otantikliği yordamaktadır. Bu da toplulukçuluk ile otantiklik arasındaki ilişkide özel benlik bilinçliliğinin (Dolaylı etki=.08,  $p < .04$ ) ve aleni benlik bilinçliliğinin kısmi aracılık (Dolaylı etki=.04,  $p < .04$ ) ettiğini göstermektedir. **Tartışma:** Bu bulgular ışığında, toplulukçuluk eğilimi arttıkça özel benlik bilinçliliğinin ve aleni benlik bilinçliliğinin arttığı görülmektedir. Bununla birlikte, özel benlik bilinçliliği otantiklik eğilimini artırmakta; aleni benlik bilinçliliği ise düşürmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** toplulukçuluk, otantiklik, özel benlik bilinçliliği, aleni benlik bilinçliliği

PB – 333:

## EVLİ BİREYLERDE EŞ UYUMUNUN VE ALGILANAN EŞ DESTEĞİNİN EŞ TÜKENMİŞLİĞİNE ETKİSİ

MELİN ULUÇ<sup>\*\*</sup>, DENİZ ERGÜN<sup>\*</sup>

<sup>\*</sup>YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*</sup>KOLAN BRITISH HOSPITAL

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı eş uyumunun ve algılanan eş desteğinin eş tükenmişliğine etkisinin araştırılmasıdır. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemini, seçkili örneklem yöntemiyle araştırmaya katılmayı kabul eden 306 evli bireyden oluşmaktadır. Araştırmanın veri toplama aracı olarak Sosyo-demografik Bilgi Formu, Çiftler Uyum Ölçeği (ÇÜÖ), Eş Destek Ölçeği (EDÖ) ve Eş Tükenmişlik Ölçeği (ETÖ) kullanılmıştır. **Bulgular:** ETÖ toplam puanları ve sosyo-demografik özellikler karşılaştırıldığında kadınlarda, evlilik süresi daha uzun olanlarda ve çocuk sayısı 3 ve üzeri olanlarda ETÖ puan ortalamaları daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Evli bireylerin kendi akrabaları ve eşlerinin akrabaları ile ilişkileri sorulduğunda her iki tarafın akrabaları ile görüşen evli bireylerin ETÖ puan ortalamaları sadece kendi akrabalarıyla görüşenlere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. ETÖ ve ÇÜÖ toplam puan arasında negatif yönde ( $r = -0.629, p < .001$ ), ETÖ ve ÇÜÖ alt ölçeklerinden eş tatmini arasında ( $r = -0.618, p < .001$ ), eş bütünlük ( $r = -0.401, p < .001$ ), eş uzlaşma ( $r = -0.530, p < .001$ ) ve sevgi

ifadesi arasında ( $r = 0.546, p < .001$ ) negatif yönde korelasyon tespit edilmiştir. ETÖ ve EDÖ arasında ( $r = -0.653, p < .001$ ) negatif yönde korelasyon bulunmuştur. Çoklu regresyon analizinde eş tatmini alt boyutu ( $\beta = -.25, p < .05$ ) ve eş desteği ( $\beta = -.40, p < .05$ ) ölçeğinden alınan puanların eş tükenmişliğini anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur. Eş tatminin ve eş desteğinin artması eş tükenmişliğini azaltmaktadır. **Tartışma:** Bu çalışmaların bulguları benzer çalışmalarla desteklenmiştir. Sonuç olarak eş tükenmişliğine en fazla etki eden faktörün eş desteği olduğu tespit edilmiştir. Evliliklerinde bireylerin sağlıklı olabilmesi ve uzun ömürlü evliliklerin sürdürülmesi amacıyla eş desteğinin öneminin vurgulanması gerekmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** evlilik, algılanan eş desteği, çift uyumu, eş tükenmişliği

**PB – 335:**

### **GEÇMİŞE YÖNELİK HATIRLANAN PSİKOLOJİK KONTROL VE YETİŞKİNLİKTE DEPRESYON: ARACI DEĞİŞKEN OLARAK ÖZ-DENETİM**

REYHAN İKAN, MELİS YAVUZ, İLKSEN BOSTANCI

*MEF ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Psikolojik kontrol, çocuklarının davranış-düşünce-tutumlarına psikolojik saldırı ve çocuğun düşünce süreçlerini, öz-ifadesini ve duygularını denetlemek anlamına gelir ve eş-zamanlı ve boylamsal olarak yetişkinlikteki olumsuz sonuçlarla ilişkilendirilir. Bu olumsuz sonuçlardan biri depresyondur. Ebeveynleri tarafından erken çocukluk döneminde psikolojik kontrole maruz kalan çocukların yetişkinlik yıllarında depresyona meyilli olduğu gösterilmiştir. Psikolojik kontrolün yanı sıra öz-denetim de depresyonun önemli bir öncülüdür ve erken dönemdeki psikolojik kontrolden olumsuz etkilenir. Finkenauer vd. (2005) çalışmalarında ergenlikteki öz-denetimin, ebeveyn davranışları (psikolojik kontrol dahil) ile duygusal-davranışsal problemler (depresyon dahil) arasındaki ilişkide kısmi aracı rolü olduğunu bulgulamıştır. Mevcut araştırma, önceki bulguları yetişkinlik dönemini de içine alacak şekilde genişletmeyi amaçlamıştır ve çocukluk döneminden hatırlanan ebeveyn psikolojik kontrolüyle yetişkinlikteki depresyon arasındaki ilişkide öz-denetimin aracı rolünü araştırmıştır. **Yöntem:** Veriler Türkiye’deki 83 üniversite öğrencisinden (Ort.<sub>yaş</sub>= 20.96, SS=2.06; 68 kadın) toplanmıştır. Katılımcılardan, öz-bildirim aracılığıyla, kendileri 5-10 yaşlarındayken, annelerinin psikolojik kontrol kullanımını hatırlamaları istenmiş, ayrıca güncel depresyon ve öz-denetimleriyle ilgili bilgi alınmıştır. Öz-denetim üç alt-boyutla ölçülmüştür: onarıcı (duyguları ve tanımlanmış bir amacı gerçekleştirme bilişi üzerine öz-denetim), yenileyici (davranışlar üzerinde değişim süreçlerini yönlendiren öz-denetim), ve yaşantısal (sanat gibi aktiviteleri deneyimlemeye izin veren öz-denetim). **Bulgular:** Psikolojik kontrol-depresyon ilişkisinde öz-denetimin aracı rolünü incelemek amacı ile yol analizi düzenlenmiştir. Yol analizi sonuçlarının veriler ile uyumluluk gösterdiği görülmüştür:  $\chi^2(3, N = 83) = .93, ad., CFI=1.00, RMSEA = .00$  (90% CI = .00-.11). Yenileyici ( $B = -.25, p < .05$ ) ve yaşantısal ( $B = -.38, p < .001$ ) öz-denetim depresyonu direkt olarak yordarken, onarıcı öz-denetim depresyonla ilişkili bulunmamıştır ( $B = .08, ns$ ). Psikolojik kontrolün depresyon üzerindeki rolünde yaşantısal ve yenileyici öz-denetimin aracı rol oynadığı bulgulanmıştır. **Tartışma:** Sonuçlar, çocukluk çağında maruz kalınan

psikolojik kontrolün yetişkinlikteki depresyonla ilişkisinde öz-denetimin aracı olabileceğine ve erken dönemdeki psikolojik kontrolün yetişkinlikteki öz-denetim kapasitesini olumsuz yönde etkileyerek depresyona yol açabileceğine işaret etmektedir. Bulgular öz-denetimin farklı alt boyutlarının olası etkileri kapsamında tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** psikolojik kontrol, depresyon, öz-denetim

**PB – 531:**

### **CİNSİYET FARKLILIĞININ OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE OTOBİYOGRAFİK BELLEK / ANISAL BELLEK YETENEĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ**

F. KÜBRA AYTAÇ\*\*, CANSU KARAKUŞ\*

*\*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı otobiyografik bellekteki cinsiyet farklılıklarını tespit etmektir. Kız çocuklarının erkek çocuklarına göre otobiyografik anımsama konusundaki üstünlüğüne ilişkin önceki çalışmaların ışığında, bu çalışmanın sonuçlarının, geri çağırma ve benlik kurgusunda toplumsal cinsiyet farklılıklarına ilişkin hipotezleri doğrulaması beklenmektedir. **Yöntem:** Bu çalışmanın, 5 ila 6 yaş arasındaki 100 çocukla yürütülmesi planlanmaktadır (50 erkek, 50 kız). Katılımcılar orta sınıf ailelerin anaokuluna giden çocuklarından seçilecektir. Araştırmacılar, sınıf saatlerinde sunulacak olan kısa bir oyun (tiyatro) hakkında çocuklarla bire bir görüşme yapacaklardır. Ayrıca, çocuklardan Yirmi Durum Ölçeği doldurması istenecektir (Kuhn & McPartland, 1954). **Bulgular:** Çalışmanın, cinsiyetler arasında anısal bellek daha iyi hatırlama açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulması beklenmektedir. Nitekim, kız çocuklarının erkeklere göre daha iyi otobiyografik hatırlamaları olması beklenmektedir. Ek olarak, çocukların benlik kurgusunun (bireysel ve ayrık) cinsiyetler arasında değişkenlik göstermesi beklenmektedir. Başka bir deyişle, benlik kurgusu ve cinsiyet arasında etkileşim etkisi beklenmektedir. **Tartışma:** Bu çalışma, özellikle anısal bellek becerilerinde cinsiyet farklılıklarının otobiyografik bellek üzerindeki etkilerini incelemek üzere tasarlanmıştır. Oyunda / tiyatrodan ne olduğunu hatırlamaları istendiğinde, kızların erkeklere kıyasla daha iyi otobiyografik bir hatırlamaya sahip olmaları beklenmektedir. Dahası, cinsiyet ve episodik bellek arasındaki ilişkinin sosyokültürel perspektiften bağlamsal bir analizinin yapılmasının bu alandaki tartışmaları ileri taşıması beklenmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** anısal bellek, bellek gelişimi, çocuk gelişimi, cinsiyet farkı, benlik kurgusu

**PB – 338:**

### **GEÇMİŞE YÖNELİK HATIRLANAN BESLEME DAVRANIŞLARI VE GÜNCEL BEDEN KİTLE ENDEKSİ: DUYGUSAL İŞTAHIN ARACI ROLÜ**

MELİS YAVUZ, REYHAN İKAN

**Amaç:** Obezite fizyolojik ve psikolojik olarak kişileri olumsuz etkileyen, hem ülkemizde hem dünyada yaygınlığı endişe verici bir oranda artmakta olan bir sağlık problemidir, bu nedenle obezitenin öncüllerinin belirlenmesi önemlidir. Annenin çocuğuna yönelik besleme davranışları eş-zamanlı ve boylamsal olarak obezitenin önemli belirleyicilerindendir. Özellikle, çocuklukta belli yiyecekleri yemeleri kısıtlanan bireylerin daha yüksek beden kitle endeksine (BKE) sahip oldukları bulunurken, çocukken yemek için baskı yapmak ileriki yıllardaki düşük BKE ile ilişkili bulunmuştur. Yeme davranışlarının açık olarak kontrol edilmesiyle bireylerin ilerleyen yıllarda daha fazla sağlıksız yiyecekler tüketmesiyle ilişkilendirilmiştir. Bu ilişkilerin etki mekanizması ise daha az araştırılmıştır. Önceki çalışmalar yetişkinlikteki BKE'nin önemli belirleyicilerinden birinin duygusal iştah olduğunu göstermiştir. Bu çalışmada erken çocuk besleme davranışları ile yetişkinlikteki BKE ilişkisinde, yetişkinlikteki duygusal iştahın olası aracı ilişkisi araştırılmıştır. **Yöntem:** Araştırmaya Türkiye'deki 83 üniversite öğrencisi (Ort.<sub>yaş</sub>20.96, SS = 2.06, ranj = 18-30) katılmıştır. Anketler aracılığı ile katılımcılardan çocukluk çağındayken annelerinin kendilerine gösterdiği besleme davranışlarını hatırlamaları istenmiş, ayrıca güncel duygusal iştah ve BKE hesaplaması için boy-kilo bilgileri edinilmiştir. **Bulgular:** Yol analizi sonuçları verilere yeterli uyum göstermiştir  $\chi^2(5, N = 83) = 10.11$ , ad., CFI = .91, RMSEA = .11 (90% CI = .00-.21). Bulgular, geçmişe yönelik olarak hatırlanan kısıtlayıcı besleme ( $B = .20, p < .05$ ) ve yetişkinlikteki duygusal iştahın ( $B = .25, p < .01$ ) direkt olarak güncel BKE ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Geçmişe yönelik olarak hatırlanan açık kontrol ( $B = .40, p < .001$ ) ve yemek için baskınsa ( $B = -.31, p < .01$ ) güncel duygusal iştahla ilişkili olduğu ve her ikisinin de güncel BKE ile ilişkisinde duygusal iştahın aracı rol oynadığı görülmüştür (sıra ile:  $B = -.08, B_{SE} = .04, \%95 \text{ CI} = -.15- .01, p < .05$ ;  $B = .10, B_{SE} = .04, \%95 \text{ CI} = .02-.19, p < .05$ ). **Tartışma:** Bulgular erken çocuk besleme davranışlarının bireylerin kilo problemlerinde uzun süreli etkilere sahip olabileceğini göstermektedir. Sonuçlar ebeveynlerin kullandıkları besleme davranışlarının BKE ile hem direkt ilişkisi olduğunu hem de kişilerin duygusal iştahını arttırarak dolaylı olarak BKE'yi etkileyebileceğini önermektedir.

**Anahtar Sözcükler:** beden kitle endeksi, çocuk besleme davranışları, duygusal iştah

PB – 345:

## ERGENLİK DÖNEMİNİN ÇEVİRİMİÇİ ORTAMDA SOSYAL TEMSİLİ VE ERGENLERE YÖNELİK AYRIMCILIK: EKŞİSÖZLÜK ÖRNEĞİ

SERAY KIVANÇ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı ergenlik döneminin sosyal temsillerinin neler olduğuna ve bu temsil içeriklerinde ergenlik dönemindeki bireylere yönelik ayrımcılığın olup olmadığına dair bilgi edinmektir. **Yöntem:** Veriler çevrimiçi bir sözlük olan ekşisözlük'ten edinilmiştir. ekşisözlük'te "ergen" konu başlığı altında 2002-2016 yılları arasında girilen 86 entry örnekleme oluşturmuştur ve bu entryler açık yaklaşım tekniğiyle tematik içerik analizine tabi

tutulmuştur. Temalar oluşturulurken entrylerde sıklıkla rastlanılan ve ergenlik dönemiyle birlikte geldiği varsayılan genel gelişimsel değişimleri içeren ifadelerle odaklanılmıştır. Temalar “olumlu” ve “olumsuz” içeriğe sahip iki farklı kategoride sınıflandırılmıştır. Olumsuz içeriğe sahip olan entryler “tecrübesizlik”, “abartılı özgüven”, “fizyolojik değişimler ve öz bakım”, “kontROLSÜZLÜK”, “kişiyi yaşından bağımsız olarak hakaret”, “kişiyi ergen oluşundan ötürü hakaret”, “patolojikleştirme” ve “rahatsız edicilik” olmak üzere sekiz temada sınıflandırılmıştır. **Bulgular:** Olumlu içeriğe sahip olan entryler sadece iki entry olup, bu ikisinde ortak bir tematik örüntü saptanamamıştır. Analiz sonucu oluşturulan temalardan “kişiyi ergen oluşundan ötürü hakaret” ve “tecrübesizlik”, yaşından ötürü kendisinden daha tecrübesiz olan kişilere yönelik ayrımcılığı göstermektedir. Ayrıca, olumsuz kategorideki temaların ve alıntılarının sayısının olumlu kategoridekinden epey fazla olması ergenliğe ve dolayısıyla ergenlere yönelik olumsuz tutum ve davranışların varlığı için önemlidir. **Tartışma:** Ülkemizde yaşlılıkla ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında yaşlılara yönelik ayrımcılıkla ilgili çalışmalara rastlanmış fakat yetiştikciliğin ne şekilde karşılık bulunduğunu inceleyen araştırmalara rastlanmamıştır. Yetiştikcilik, yetiştikiler tarafından gençlere yönelik yapılan önyargı ve ayrımcılığı içermektedir. Ergenlik dönemi gerek değişen yaşantı (burada hem fizyolojik değişimlerden hem de toplumda değişen konumlarından bahsedilmektedir), gerek pek çok önemli kararın (meslek seçimi, kurulacak sosyal ilişkiler, vs.) dar bir zamanda verilmesi gerekliliğinden dolayı zor ve çetrefilli bir süreçtir ve ergenler de kendilerine has davranış tarzları, özellikler geliştirirler. Tüm bunlar bize, yetiştikilerin gözünden bakıldığında ergenlik döneminin kendine has özelliklerinin aşına gelmediği, bu histen kurtulmak için sosyal temsiller oluşturdukları ve bunları oluştururken yaş ayrımcılığı yaptıklarına dair ipucu verebilir.

**Anahtar Sözcükler:** sosyal temsiller, ergenlik, yetiştikcilik

**PB – 352:**

### **ŞİZOFRENİ HASTALIĞINA SAHİP BİREYLERİN DAMGALAMA ALGILARI, BU ALGILARA KATILIMLARI VE DAMGALAMANIN YAŞAMLARINA ETKİLERİ**

AYŞE NURAY KARANCI, GÜLER BERİL KUMPASOĞLU, AYLİN ARAS, DEMET CAN, EKİN ÇAKIR, CEMRENUR KARAASLAN, MİNE SEMERCİ, DUYGU TÜZÜN

ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Şizofreni, bireylerin sosyal ve mesleki yaşamlarını etkileyen hem hastalar hem de aileleri üzerinde ciddi bir yük oluşturan kronik bir hastalıktır. Şizofreni hastalarının, semptomların yanı sıra, hastalığın yanlış anlaşılmasından kaynaklanan olumsuz toplumsal tepki ve beklentilerle de mücadele etmeleri gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı, şizofreni hastalarının karşılaştıkları toplumsal tepkiler ve tutumları, bu tutumlarla hemfikir olup olmadıklarını ve damgalamanın etkisine dair deneyimlerini incelemektir. **Yöntem:** Ankara’daki iki şizofreni derneğinden 23 yetişkin şizofreni hastası çalışmaya gönüllü olarak katılmıştır. Damgalama deneyimleri, bunlara ne kadar katıldıkları ve etkilerini araştırmak için yarı yapılandırılmış görüşmeler kullanılmıştır. Görüşmeler kaydedilip deşifre edildikten sonra tematik analiz kullanılarak analiz edilmiştir. **Bulgular:** Bulgular, toplumsal tutumların, davranışsal ve duygusal tepkilerin,

damgalamaya katılma oranının ve damgalamanın etkisinin, katılımcıların görüşlerini yansıtan genel temalar olduğunu ortaya koymuştur. Katılımcılar genel olarak toplumun şizofreni hastalarına karşı oldukça olumsuz tutumları ve hem davranışsal hem de duygusal tepkileri olduğunu belirtmiştir. Bu tepkileri yabancılaştırma, küçümseme, aşağılama ve uzaklaştırma olarak değerlendirmişlerdir. Katılımcılar bu olumsuz görüşlerle yalnızca kısmen hemfikir olmuş ya da tamamen reddetmiş, bu görüşlerin sadece akut dönem geçirdikleri zaman ya da ilaçlarını almayı bıraktıklarında doğru olduklarını belirtmişlerdir. Son olarak damgalamanın etkisine bakıldığında, damgalamanın kendilerini hüznü, üzgün, güvensiz, sıkıntılı, kötümser ve umutsuz hissettirdiğini, iş bulmak, evlenebilmek ve sosyal ilişkiler gibi pek çok alanda yaşamlarını etkilediğini ve belirli sosyal rollerde kendilerini sınırladığını ifade etmişlerdir. Katılımcılar, damgalama ile hastalıklarını gizleyerek ve görmezden gelerek veya zamanla alışarak başa çıktıklarını belirtmişlerdir. **Tartışma:** Şizofreni hastalarına yönelik olumsuz toplumsal yargılar hastaların yüklerini arttırmakta ve bireylerin yaşamını pek çok yönden etkilemektedir. Şizofreni hastalarına verilen destek ve psikososyal müdahale programlarında olumsuz toplumsal davranışların ve tutumların etkilerini dikkate almak oldukça önemlidir. Ayrıca, çeşitli projeler yoluyla olumsuz toplumsal tutumlarla mücadele etmek gerekli görünmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** şizofreni, damgalama, damgalamanın etkisi

**PB – 358:**

## **5 YAŞ ÇOCUKLARININ YÖNLENDİRİCİ SORULARA VERDİKLERİ CEVAPLAR ÜZERİNDE KİTAP TÜRLERİNİN VE PEKİŞTİRME AKTİVİTELERİNİN ETKİSİ**

***BERFU ULUSOY, HANDE ILGAZ***

***İHSAN DOĞRAMACI BİLKENT ÜNİVERSİTESİ***

**Amaç:** Çocukların bilginin öğreniminden takip eden etkinlikler ve sorular karşısında öğrendikleri bilgileri farklı hatırlayabildiklerine ilişkin çalışmalar bulunmaktadır. Bu etkiyi yaratan çeldirici soru tiplerinden bir tanesi yönlendirici sorulardır. Bu çeldirici soru tipi arzulanan cevabı almak adına sorulur. Çocuklar bu soruları günlük hayatta fark etmeden bir çok alanda duymakta ve kullanmaktadırlar. Bu çalışmada, okul öncesi çocuklarına okunan farklı kitap türleri (bilgi odaklı kitap ve masal kitabı) ve yapılan farklı aktivite türleri (boyama ve canlandırma) sonrası sorulan yönlendirici sorulara verilen cevaplar üzerine etkisi araştırılmıştır. **Yöntem:** Katılımcılar 60-72 ay aralığında 46 çocuktan oluşmaktadır. Araştırmacı tarafından çocuklara, masal ya da bilgi odaklı kitap okuduktan sonra çocuklar gruplarına göre boyama ya da canlandırma aktivitelerinde bulunulmuştur.. Bu aktivitelerin ardından çocuklara evet-hayır cevabı verebilecekleri 8'i yönlendirici, 4'ü ise kitaplar ile ilgili hafıza sorularından oluşan 12 soru sorulmuştur. Soruların ardından çocuklara yürütücü işlevler görevleri, çalışan bellek testi ve Türkçe İfade edici ve Alıcı Dil Testi uygulanmıştır. Bu uygulamaların sonrasında daha önce sorulmuş olan 12 soru tekrar sorulmuş ve çocukların cevaplarında değişim olup olmadığına bakılmıştır. **Bulgular:** Yapılan analizler sonucunda; çocuklara okunan kitap türleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ( $p = .001$ ,  $\eta p^2 = .10$ ). Çocukların bilgi odaklı kitapların ardından sorulan yönlendirici sorular karşısında masal kitaplarına göre cevaplarını daha az değiştirdikleri sonucuna varılmıştır. Ancak, aktivite

tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Çalışmanın sonucunda çocukların ikinci kez sorulan yönlendirici sorulara verdikleri cevapları doğru ve yanlış yönde değiştirdiği sonucuna varılmıştır. Kay-Kare analizi çocuklara okunan kitap türünün çocukların cevaplarını doğru yönde değiştirmede anlamlı bir ekisi olduğunu göstermiştir  $\chi^2(1) = 3.77, p = .05$ . **Tartışma:** Tüm sonuçlar ele alındığında, çocukların duyduğu sorular karşısında verdikleri cevapların değişebileceğini ve çocuklara bilgi odaklı kitaplar okunduğunda, cevaplarını sorulan sorular karşısında daha az değiştirebileceklerini göstermiştir. Bu sonuçlara göre çocuklara okunan bir kitaptan sonra o kitap ile ilgili sorulan soruların önemini ve bu soruların bilgilerin doğru hatırlanmasında önemli rol oynayabileceği gösterebilir.

**Anahtar Sözcükler:** bellek, yönlendirici sorular, kitap türleri

**PB – 363:**

### **OTOSTOPA YÖNELİK TUTUMLARIN NİTEL VE NİCEL OLARAK İNCELENMESİ VE ÖZGEÇİLİK DAVRANIŞI İLE İLİŞKİSİ**

*İREM TEMEL\**, *BURCU TEKEŞ\*\**, *CEREN ERSÖZ\*\**

*\*FMV IŞIK ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ, ANKARA TÜRKİYE.*

**Amaç:** Otostop, otomobilin ulaşımına dahil olduğu dönemden itibaren insan hayatında yer almaktadır. Sürücüler, araçlarına otostopçu alarak bireyleri gitmek istedikleri yere ücretsiz olarak taşımakta olduğu için otostopçu alma davranışı, özgeci davranışın getirileri arasında sayılabilir. Mevcut çalışmada, sürücülerin otostopçu kabul etme davranışı, sürücülerin otostopa dair tutumları ve özgecilik arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Araştırmada, nitel ve nicel araştırma yöntemleri bir arada kullanılarak veri toplanmıştır. İlk olarak yapılan nitel araştırmada veriler kampüs içi ulaşımın yetersiz olduğu dikkate alınarak FMV Işık Üniversitesi Şile kampüsünde yer alan üniversite durağında gözlem aracılığı ile toplanmıştır. Gözlemciler, iki kadın ve iki erkek olmak üzere iki gruba ayrıldıktan sonra birer saat aralıklarla otostop çekmişlerdir. İlk çalışmanın örneklemi, gözlem boyunca belirlenen yoldan geçen 508 araç arasından, aracına otostopçu almak için duran 19 erkek araç sürücüsü oluşturmaktadır. Sürücülere, yarı-yapılandırılmış bir form aracılığıyla çeşitli sorular sorulmuştur. İkinci çalışmada yapılan nicel analizde ise, 135 erkek ve 96 kadın olmak üzere toplam 231 kişilik ayrı bir örneklemde demografik bilgi formu ve özgecilik ölçeği aracılığıyla veri toplanmıştır. **Bulgular:** Korelasyon analizi sonucunda sürücülerin aracına otostopçu alma davranışı ile özgeci davranışları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ayrıca, yapılan içerik analizi sonucunda, sürücülerin otostopçu aldıklarında kendilerini sırasıyla en çok tedirgin ve mutlu hissettikleri bulgulanmıştır. Sürücülerin otostopçu alma sebeplerinin başında yardımseverlik gelirken, almama sebepleri olarak güvensizlik ve korku ön plana çıkmaktadır. **Tartışma:** Bulgular, sürücülerin özgecilik düzeyi arttıkça daha fazla otostopçu aldıklarını göstermektedir. Sürücülerin otostopçu almaktan korku duymaları ve bu konuda kendilerini güvensiz hissetmeleri, terör yönetim kuramı ile açıklanabilmektedir. Son zamanlarda artan otostop ihtiyacında, toplum içinde yaşanan güvensizlik aşılabilir ve yardımlaşma davranışı desteklenerek gelişme sağlanabilir. Ayrıca, mevcut çalışmada otostopçu alan sürücü örnekleminin sadece erkeklerden oluştuğu

bulgusu yürütülecek otostop çalışmalarında incelenmelidir.

**Anahtar Sözcükler:** otostop, otostopçu, özgecilik

**PB – 371:**

## **ÜNİVERSİTE RESTORANLARININ KURUMSAL GÜVENLİK KÜLTÜRÜNÜN BEŞ SEVİYESİ TEMELİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ**

ÖZLEM ERSAN, TÜRKER ÖZKAN

*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu çalışmanın temel amacı ilgili kuruma iş sağlığı ve güvenliği alanında “güvenliğin” daha öncelikli olduğu bir basamağa çıkması konusunda gerekli geri bildirimin sağlanması için öğrencilerin kampüs içinde yemek yediği yerlerde kurumsal güvenlik kültürünün farklı boyutları çerçevesinde yarı-yapılandırılmış mülakatlar ile değerlendirilmesidir. Çalışmanın amacı kapsamında kurum kültürünün beş temel seviyesi olan patolojik, tepkisel, bürokratik, önleyici ve üretken boyutları temel alınarak mülakat soruları hazırlanmıştır. Manchester Hasta Güvenliği Çerçevesi (MapSaf) aracı kurumun kendini değerlendirmesi, zayıf ve güçlü yönlerini bu bağlamda tartışması, çalışanlar arasındaki algı farklılıklarını ortaya çıkarması, daha olgun güvenlik kültürünün nasıl görüneceğini anlaması ve değişim için özellikli bir müdahalenin değerlendirilmesi amacıyla bir model çıkarmak için kullanılmıştır. **Yöntem:** Bu çalışma kapsamında katılımcılar Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nde bulunan restoran çalışanları arasından seçilmiş ve çalışmaya toplam 7 kişi katılmıştır. Kurumsal güvenlik kültürünün 5 seviyesi için 6 farklı boyut belirlenmiş ve katılımcılarla yüz yüze yapılan mülakatlar ile toplamda 35 soru sorulmuş, devamında kurumsal güvenlik kültürü matrisi (6\*5) oluşturulmuştur. **Bulgular:** Belirlenen 6 boyut (Personel Seçme Kriterleri, Sağlık ve Güvenlik Eğitimi, İş Kazalarında Kriz Yönetimi, İdari Yönetim ile İletişim, Güvenlik Hakkında Kurumsal Öncelikler ve Kurum İçinde Güvenlik Hakkında Verilen Geri Bildirimin Değerlendirilmesi) temelinde, üniversite restoranlarında çalışan personelin kurumsal güvenlik kültürünün basamakları ve kurum içinde güvenliğin hangi boyutlarda hangi aşamada olduğuna dair algısı detaylı incelendiğinde restoranlarda çalışan personelin kurumda güvenliğin önemini kavradığı ve farkındalık sahibi olduğu görülmüştür. **Tartışma:** İlerleyen çalışmalar için restoran çalışanlarının çalıştıkları kurumu Kurumsal Güvenlik Kültürü Matrisi temel alınarak hazırlanan ölçekle değerlendirmeleri ve çalıştıkları kurumun ilişkili boyutlarda hangi düzeyde yer aldığını belirlemek tavsiye edilebilir. Ayrıca, yapılan çalışmanın kurum içinde paylaşılması da güvenlik anlamında farkındalığın artması, hem idari bölümün, hem de çalışan diğer personelin verilen geri bildirimler doğrultusunda öz değerlendirme yapması adına yarar sağlayabilir.

**Anahtar Sözcükler:** kurum kültürü, iş sağlığı ve güvenliği, güvenlik matrisi

**PB – 379:**

## **ORTAK DEĞİŞİM MEKANİZMALARININ ÇİFT VE AİLE TERAPİSİ SEANSLARINDA DENEYİMLENEN ÖNEMLİ ANLARDAKİ ROLÜ**

**Amaç:** Bu araştırmanın amacı çift ve aile terapisine özgü ortak faktörlerin seanslarda deneyimlenen önemli anlardaki rolünü incelemektir. Ortak faktörler yaklaşımı, bütün psikoterapi modellerinin ortak olarak bazı faktörler barındırdığını ve terapi modelinden bağımsız olarak bu ortak faktörlerin danışanların değişiminde etkili olduğunu savunmaktadır. Bu çalışmada, danışanlar ve çift ve aile terapistleri ile görüşmeler yapılmış ve seans katılımcıların önemli/yararlı/anamlı olarak adlandırdıkları anlarda çift ve aile terapisine özgü ortak faktörler belirlenmiştir. Araştırma soruları şunları içermektedir; 1) Katılımcılar, seanstaki hangi anları önemli olarak adlandırıyor? 2) Bu anları katılımcılar için önemli kılan nedir? 3) Danışanlar ve çift ve aile terapistlerinin görüşleri örtüşmekte midir? Örtüşmekte ise, hangi anlar örtüşmektedir? 4) Önemli olarak adlandırılan bu anlar, çift ve aile terapistleri ortak faktörleri ile ilintili midir? **Yöntem:** Araştırmanın katılımcılarını Özyeğin Üniversitesi Çift ve Aile Merkezi'nde stajlarını yapmakta olan 10 yüksek lisans öğrencisi ve 13 danışan oluşturmaktadır. Helmeke ve Sprengle'in (2000) çalışmasında çift seanslarında önemli anlara odaklanan görüşme soruları baz alınarak 7 soruluk bir görüşme protokolü oluşturulmuştur. Katılımcılar ile birinci, ikinci ve üçüncü seansları sonrası toplamda 35 görüşme yürütülmüş ve bu görüşmeler Temellendirilmiş Kuram (Grounded Theory) yöntemi ile analiz edilmiştir. **Bulgular:** Ön bulgular, danışanların ilk seansa göre ikinci ve üçüncü seansa daha fazla önemli anlar bildirdiklerini göstermektedir. Terapistler ile danışanların bildirdikleri önemli anların çoğunlukla örtüştüğü fakat terapistlerin danışanlara oranla daha fazla önemli an bildirdikleri görülmüştür. Danışan ve terapistlerin ilk seans için bildirdikleri önemli anlarda "umut", "terapötik ilişki" ve "terapistte duyulan güven" temaları ön plana çıkmaktadır. İkinci ve üçüncü seanslarda deneyimlenen önemli anların analizi devam etmektedir. **Tartışma:** Bu araştırmanın sonuçları, danışanların ilişkisel/sistemik terapide değişim mekanizması ile ilintili olduğu düşünülen seans içi deneyimleri hakkında araştırmacıları bilgilendirecek, terapistler için ise danışanları ile çalışmalarında yol gösterici olacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** çift ve aile terapistleri, seans deneyimleri, ortak faktörler

**PB – 382:**

### **ŞİDDET MAĞDURU OLAN VE OLMAYAN KADINLARIN ÇOCUKLUK DÖNEMİ ŞİDDET YAŞANTILARI VE ÖĞRENİM DÜZEYLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ**

NERMİN TAŞKALE, BENGİ AKTAR

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Eş şiddeti toplumun her kesiminde karşılaşılan, büyük oranda kadınların maruz kaldığı ve onların ruhsal, bedensel bütünlüğünü bozucu etkileri olan toplumsal bir sorundur. Bu çalışmada, şiddet mağduru olan ve olmayan kadınların çocukluk dönemindeki fiziksel, cinsel, duygusal şiddet yaşantıları ve öğrenim süreleri incelenerek şiddet mağduriyeti ile aralarındaki ilişkinin ortaya konması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmaya farklı büyük

şehirlerden üç halk eğitim merkezi ve bir belediye olmak üzere şiddet mağduru olan ( $N = 134$ ) ve olmayan ( $N = 302$ ) toplam 436 kadın katılmıştır. Katılımcılara halk eğitim merkezleri ve belediyeler bünyesindeki sanat ve meslek kursları aracılığıyla ulaşılmıştır. Bilgi toplama formları her bir katılımcıya kapalı zarfta sunulmuş ve teslim alınmıştır. Araştırma ekibi herhangi bir desteğe ihtiyaç duyulması olasılığını düşünerek katılımcılar formları cevaplarken erişilebilir bir alanda bulunmuştur. **Bulgular:** Analiz sonuçları şiddet mağduru olan kadınların çocukluk dönemi fiziksel şiddet yaşantılarının şiddet mağduru olmayan kadınlara göre anlamlı derecede daha fazla olduğunu göstermiştir ( $\chi^2(1) = 4.372, p < .05, V = .10$ ). Şiddet mağduru olan kadınların çocukluk dönemi duygusal şiddet yaşantılarının da şiddet mağduru olmayan kadınlara göre anlamlı derecede daha fazla olduğu görülmüştür ( $\chi^2(1) = 8.780, p < .05, V = .142$ ). Şiddet mağduru olan kadınların öğrenim sürelerinin şiddet mağduru olmayan kadınlara göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu bulunmuştur ( $t(434) = 2.002, p < .05$ ). **Tartışma:** Sonuçlar, literatür ile paralellik göstererek şiddet mağduru olan kadınların öğrenim sürelerinin şiddet mağduru olmayan kadınlara göre daha düşük düzeyde olduğunu ortaya koymaktadır. Bulgular, çocukluk dönemindeki duygusal ve fiziksel şiddeti önlemenin şiddet mağduriyetini önleme çalışmalarını destekleyebileceğini düşündürmüştür. Ayrıca; kız çocuklarının öğrenim düzeyini artırmanın da bu yöndeki çabaları destekleyebileceği düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** şiddet mağduriyeti, çocukluk dönemi şiddet yaşantıları, eş şiddeti

**PB – 384:**

#### **STRESİN HALK SAĞLIĞI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNE DAİR BİR POPÜLASYON ÇALIŞMASI: KORUYUCU VE RİSK OLUŞTURAN PSİKOSOSYAL UNSURLAR**

BANU ÇANKAYA ŞAHİN\*, YUNYU XIAO\*\*, ERIC CAINE\*\*\*

\*MEF ÜNİVERSİTESİ

\*\*NEW YORK UNIVERSITY

\*\*\*ROCHESTER UNIVERSITY MEDICAL CENTER

**Amaç:** Çalışmanın amacı ulusal temsili örnekleme, yaş, cinsiyet ve sosyoekonomik düzey başta olmak üzere demografik özelliklerin, sosyal bağlılık birleşenlerinin ve travma öyküsünün, yaygın halk sağlığı problemi olarak tanımlanan depresyon ve intihar riski ile ilişkisine bakmaktır. **Yöntem:** Araştırma ülke çapında kentsel ve kırsal temsili örneklem ile yapılan kesitsel bir çalışmadır. **Bulgular:** Bulgular üç aşamalı küme örnekleme yöntemiyle ulaşılan rastsal adreslerden toplanmıştır. Psikososyal durum ve psikolojik sağlığa dair toplanan bilgiler şunlardır: Travma öyküsü, stres seviyesi, semptom taraması, depresyon, intihar davranışı, sosyal bağlılık bileşenleri. Toplam katılan 1996 kişinin ortalama yaşı 40.13 ( $SS = 15.21$ ) olup 1029'u kadın, yüzde 42.8'i 30-49 yaş arası, ve yüzde 79.2'si kentsel kesimden. Örneklemin yüzde 59.5'i orta-alt düzey sosyoekonomik düzeyde belirlenmiştir. Lojistik regresyon analizlerine göre, depresyonda olma riskini yordayan unsurlar, 50-69 yaş grubu ( $OR = 3.76, CI 1.37-10.36$ ), bekar olmak ( $OR = 1.79, CI = 1.18-2.73$ ), kentsel bölgede yaşamak ( $OR = 1.67, CI 1.14-2.44$ ), genel semptom örüntüsü ( $OR = 28.7, CI = 19.46-42.26$ ), stresli olayların şiddeti ( $OR = 1.52, CI = 1.09-2.12$ ), ve travma öyküsü ( $OR = .64, CI = .43-.95$ )'dür. Koruyucu olarak topluma ( $OR = .87, CI = .77 -.99$ ) ve ilişkilere ( $OR: 0.83, CI = .69 -1$ )

bağıllık bulunmuştur. Yetişkinlerde 50-69 yaş grubunda olup da sosyal ağı güçlü olanların, yüksek sosyoekonomik durumu olan ve travma öyküsü olmayanların depresyon riskinin diğer tüm yaş gruplarına oranla en düşük olduğu görülmüştür. **Tartışma:** Hayat boyu intihar davranışı ve intihar düşüncesine dair bulgular sosyal ağın çeşitliliğinin önemine işaret etmektedir. Bulgular, stresin psikolojik sağlık üzerindeki etkisinde genel psikopatoloji belirtilerinin güçlü etkisinin yanı sıra sosyal bağıllığı kuvvetlendiren unsurların koruyucu özelliğine işaret etmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** intihar, stres, depresyon, halk sağlığı, temsili örneklem

**PB – 386:**

### **ANAOKULU ÇOCUKLARINDA GENEL ALAN BİR BİLİŞSEL DEĞİŞİM DAYANAĞINDA NESNELERİ VE NESNELER ARASI İLİŞKİLERİ SOYUT DÜŞÜNME BECERİSİ**

*SALİH BARTUĞ ÇELİK, JEDEDIAH WILFRED PAPAS ALLEN*

*İ.D. BİLKENT ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Doğrudan duyu organlarımız ile algılayamadığımız durumlar hakkında düşünmek olarak tanımlanabilen soyut düşünmenin genel alan bir bilişsel gelişim sayesinde yaklaşık olarak 4 yaşından sonra geliştiğini savunan çalışmalar bulunmaktadır. Gerçekleştirilen bu çalışmada soyut düşünmenin 4 yaşından sonra geliştiği savını desteklemek amacı ile 2 yeni bilişsel görev tasarlandı. **Yöntem:** Çalışmaya 36-72 ay aralığında 63 çocuk katılmıştır. Balon Görevinde, çocuklara farklı renkteki kum dolu 3 balonun dikey olarak duran opak bir borunun içerisine belirli bir sıra ile koyulduğu gösterildi. Sonrasında çocuklara borunun içerisinden sırası ile hangi balonların çıkacağı soruldu. Şeker Canavarı (ŞC) Görevinde, şeker şeklinde tasarlanan farklı renkteki 3 balon yatay olarak duran saydam bir boruya belirli bir sıra ile koyuldu. Daha sonra uygun jest ve hikaye ile birlikte çocuklara şeker canavarının şekerleri yiyebilmesi için borunun diğer ucunun canavara çevrilmesi gerektiği söylendi. Ardından boru çevrildiğinde canavarın şekerleri hangi sıra ile yiyeceği soruldu. **Bulgular:** Balon Görevinde, çocukların başarısı yaşa göre değişiklik göstermektedir ( $\chi^2(N = 54) = 11.5, p = .003$ ). 3 yaşların başarısı ile 4 yaşların ( $\chi^2(N = 40) = 8.3, p < .004$ ) ve 5 yaşların ( $\chi^2(N = 28) = 10.7, p = .001$ ) başarısı arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir. ŞC Görevinde de, çocukların başarısı yaşa göre değişiklik göstermektedir ( $\chi^2(N = 56) = 11.0, p = .004$ ). 3 yaşların başarısı ile 4 yaşların ( $\chi^2(N = 41) = 6.3, p = .01$ ) ve 5 yaşların ( $\chi^2(N = 29) = 8.6, p = .003$ ) başarısı arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir. Aynı zamanda Balon Görevi ve ŞC Görevi arasında pozitif bir korelasyon gözlenmiştir ( $r = .45, p < .001$ ). Fakat, Balon Görevindeki başarı ile yürütücü işlevler becerisi (Boyutsal Kart Ayırma Testi ve Gece Gündüz Görevi) arasında anlamlı bir korelasyon bulunmamaktadır. **Tartışma:** Her iki görevde de çocuklar nesneleri günlük hayatlarında sıkça karşılaşmadıkları durumlarda gördükleri için nesneler üzerinde yapılacak olası müdahaleler hakkında beklentiye sahip değildiler. Bu yüzden doğru sırayı bulabilmek için soyut düşünme yetilerini kullanıp, içerisinde farklı renklerde balonlar olan opak boruyu zihinlerinde yansıtmaları veya saydam boruyu zihinlerinde döndürmeleri gerekmektedir. Bu nedenle, iki görevde de 4 ve 5 yaşındaki katılımcıların çoğu başarılı olurken 3 yaşındakilerin çoğu başarısız olmuştur.

**Anahtar Sözcükler:** yansıtma, yürütücü işlevler, zihinsel temsil

PB – 891:

## ZİHİN KURGUSU VE AMAÇLILIĞIN ZAMAN ALGISINDAKİ ROLÜ

ŞEYMA SEVGİCAN\*, GÜLTEN ÜNAL\*\*

\*HALİÇ ÜNİVERSİTESİ

\*\*ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Kurgulama seviyesi kuramı, psikolojik mesafe ile bireylerin sahip olduğu olay veya nesnelerin somut veya soyut oluşları ile ilgili düşünceleri arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır. Kurama göre, zihin çift kutuplu bir eksen olarak tanımlanmış, eksenin uçları somut ve soyut zihin yapısı olarak nitelendirilmiştir. Somut zihin yapısındaki bireyler, olayların somut ayrıntılarına önem vermekte, olay veya durumu daha küçük parçalar halinde ele almaktadır. Soyut zihin yapısındaki bireyler ise durum veya objenin merkezi ve ana fikrini veren özelliklerine odaklanmaktadır. İki eksen arasındaki temel fark olayları algılama biçiminde karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada somut ve soyut zihin yapısının zamanı tahmin etmedeki rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. Yapılan araştırmalar, bireylerin görevleri tamamlamak için ihtiyaç duydukları zamanı hafife alma eğiliminde olduklarını göstermiştir. Zihin yapısının ve verilen görevde amacın olup olmamasının süre tahmininde farklılık göstereceği beklenmektedir. **Yöntem:** Bu araştırmanın bağımsız değişkeni zihin kurgusu (somut x soyut) ve verilen görevdeki amaçlılık (var x yok), bağımlı değişkeni ise zaman algısıdır. Zaman algısı, süreyi sözel olarak tahmin etme yöntemiyle çalışılmıştır. Araştırmanın örneklemini 85'i kadın 18'i erkek olmak üzere 103 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada yapılan deneyde katılımcılara somut veya soyut zihin kurgusu manipülasyonu yapılmıştır. Sonrasında katılımcılara amaç içeren veya içermeyen koşulların olduğu senaryolar verilerek senaryolardaki görevi ne kadar sürede tamamlayacaklarını tahmin etmeleri istenmiştir. Katılımcılar koşullara seçkisiz olarak atanmıştır. **Bulgular:** Süre tahminin zihin kurgusu ve amaçlılık değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan çok yönlü varyans analizi sonuçlarına göre zihin yapısı ( $F(1,102)=1.438, p>.05$ ) ve amaçlılık ( $F(1,102)=3.376, p>.05$ ) değişkenlerinde ve zihin yapısı \* amaçlılık ortak etkisinde ( $F(1,102)=.000, p>.05$ ) anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. **Tartışma:** Sonuçlar ilgili literatür ışığında incelendiğinde son yıllarda yapılan araştırmalarla benzerlik göstermemektedir. Araştırmanın bulguları ve eksiklikleri tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** zaman, zihin kurgusu, zaman algısı, süre tahmini, kurgulama seviyesi kuramı

PB – 848:

## SERİ KONUM ETKİSİ VE KARAR VERME İLİŞKİSİ

SONGÜL KANDEMİR

MERSİN ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Öğrenme; bilginin edinilmesi, işlenmesi ve muhafaza edilmesi sürecidir ve bu zihinsel süreç birçok farklı yol ile yapılabilir. Bunlardan biri, öğrenmeye çalışılan sözcük veya sözcük dizisinin cümlede bulunduğu konumu itibarıyla akılda kalıcılığının yüksek veya düşük olduğu düşünülen Seri Konum Etkisi hipotezidir. Bu araştırma da buradan yola çıkarak seri öğrenme teorilerinden biri olan seri konum etkisinin kısa süreli bellek üzerindeki etkisini ve kişilerin karar verme süreçleri ile olan ilişkisini test etmek amacı ile yapılmıştır. **Yöntem:** Araştırma deneysel bir çalışma olup örneklemi Mersin Üniversitesi'nde eğitim gören 60 öğrenci oluşturmuştur. İki deney ve bir kontrol grubu oluşturulmuş ve katılımcılar koşullara seçkisiz atanmıştır. Seri Konum Etkisi'ni test etmek amacıyla bir kelime listesi ve karar verme düzeylerini ölçmek amacıyla likert tipi bir soru kullanılmıştır. **Bulgular ve Tartışma:** Araştırma sonuçlarına göre, Seri Konum Etkisi doğrulanmış, kişilerin atandıkları grup ile tercih düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Ayrıca katılımcıların hatırladıkları toplam kelime sayıları ile cinsiyet ve karar verme düzeyleri arasında da pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

**Anahtar Sözcükler:** seri konum etkisi, karar verme

**PB – 782:**

## KOKU DUYUSU VE BELLEK

REYHAN ÜNVER\*

\* İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Bellek kodlama, depolama ve geri çağırma olmak üzere üç temel süreçten oluşmaktadır. Kodlama bilginin belleğe kayıt sırasında temsiller oluşturduğu birçok süreci kapsayan terimdir. Kodlama sırasında uyarının özellikleri farklı lateral kortikal alanlarda işlenmektedir. Ardından hipokampal alana yönelerek aktive olan nöronlar birbirine bağlanmaktadır. Medial temporal yapılar uyarıyı bütünleşik temsillere dönüştürerek kodlamaktadır. Geri getirme sırasında ipuçları genellikle geçmişte deneyimlenmiş uyarı hakkında kısmi enformasyonu taşımaktadır. Bellek duyu sistemleri ve algı süreçleri ile etkileşerek üst biliş faaliyetleri için veri tabanı sağlayan karmaşık bir sistemdir. Bellek insanın çevresiyle etkileşim içinde olmasını mümkün kılan, problem çözme, karar verme, hayatta kalma gibi temel fonksiyonlarında önemli işlevlere sahiptir. Bellek zaman içinde geriye yolculuk yapmayı mümkün kılmaktadır. Hatırlanması gereken meteryal uzun süreli bellek deposunda taranarak gerekli bilgi bulunup hatırlanmaktadır. Ancak bellek basit bir hatırlama ve pasif bir kodlama fonksiyonu olmadığı için yeni yaşam olayları, duygular, bilişsel süreçler, kişinin sahip olduğu zihinsel yapı gibi faktörlerden etkilenmektedir. Bilginin kodlanması ve hatırlanması aynı zamanda koku duyusunun güçlü manipülatör etkisi ile şekillenmektedir. Koku alma duyusu muazzam duyarlılığa ve ayırıcı güce sahip olan koku sistemi tarafından yönetilmektedir. Koku duyusu ile insanlar ve diğer memeliler dış dünyada çok sayıda ve çeşitli kimyasal maddeleri algılamaktadırlar. İnsan 10.000 ile 40.000 kadar farklı koku moleküllerini ayırt edebilmektedir. Bütün bu "koku maddeleri" küçük, uçucu moleküllerdir. Zihne sunulan malzeme koku moleküllerinden doğrudan etkilenmektedir. Dolayısıyla koku diğer uyarıcı türlerinden daha fazla duygusal

anı çağrıştırmaktadır. Bellekte geçmişe ait bir bilgi koku duyusunun çağrıştırdığı duyguya bağlı olarak kodlanmakta ve koku duyusuyla uyumlu olarak geri çağırılmaktadır. Koku bu bağlamda duyguyu aktive ederek tüm bellek işlemlerinde etkili olmaktadır. Koku duyusu ilk kez bu yüzyılın başında psikoloji alanında araştırma konusu olmuştur. Koku ve görsel bellek ilişkisi, koku ve sözel bellek, koku belleği ve koku alma süreçlerinin nörolojik temelleri konularında yapılan çalışmalar koku alma duyusu ile ilgili bildiklerimizi genişletmiştir. Kokunun bellekle ilişkisi koku-duygu-bellek zincirini karşımıza çıkarmaktadır. Bu çalışmada bellek ile koku ilişkisi yapılan çalışmalar ışığında duygu-bellek süreçleri ele alınacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** bellek, koku, koku belleği

**PB – 706:**

## **YAŞLI BİREYLERDE CİNSİYET FARKLILIKLARININ OTOBİYOGRAFİK MUHAKEME ÖZELLİKLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

FİLİZ SAYAR\*

*\*SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Kişisel anılar, bireyin kendiliği ile geçmiş deneyimleri arasında sağlıklı bağlantıların kurularak sağlıklı bir kimlik bütünlüğünün sağlanmasında önemli rol oynamaktadır. Habermas & Bluck'a (2000) göre, otobiyografik muhakeme geçmiş ile kendilik arasında bağlantıların kurulmasına aracılık ederek kişisel süreklilik hissinin sürdürülmesine katkıda bulunmaktadır. Otobiyografik muhakeme ile birey geçmiş yaşantılarını yorumlamakta, değerlendirmekte ve neden sonuç bağlantıları kurarak deneyimleriyle ilgili çıkarımlar, dersler ve içgörüler kazanmaktadır (Singer & Bluck, 2001). Alanyazında, gençlerin daha çok değişime yönelik, yaşlıların ise daha çok durağanlığa yönelik otobiyografik hikayeler anlatmayı tercih ettikleri görülmüştür (Bauer & McAdams, 2005; McLean, 2008). Cinsiyet farklılıkları açısından ise, kadınların erkeklere göre daha tematik ve değişim temelli, daha bağlantısal anılar anlattıkları gözlenmiştir (McLean, 2008). Kültürel özelliklerin kendiliğin ve otobiyografik belleğin örgütlenmesinde en temel faktörlerden biri olduğu düşünüldüğünde, otobiyografik bellek çalışmalarında kültürel sonuçlar önem kazanmaktadır. Literatürde otobiyografik muhakeme konusunda Türk örneklemeden elde edilmiş araştırma sonuçlarının bulunmadığı gözlenmektedir. Bu bağlamda, mevcut araştırmada 65 yaş ve üstü yaşlı bireylerin beş farklı yaşam döneminden anlattıkları anılarındaki otobiyografik muhakeme özelliklerinin cinsiyet farklılıkları açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Sonuçlar otobiyografik bellek özellikleri ve kültürel farklılıklar bağlamında değerlendirilmektedir. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini 65 yaş ve üstü, lise veya üniversite mezunu, evlerinde yaşayan toplam 60 gönüllü (30 kadın, 30 erkek) oluşturmaktadır. Sağlı yaşlı kriterini sağlamak için katılımcılara Standardize Mini Mental Test ve Geriatrik Depresyon Ölçeği uygulanmıştır. Çalışmada, katılımcılardan beş yaşam

dönemine (çocukluk-11 yaş arası, 11-17 yaş, 18-35 yaş, 35-55 yaş ve geçen yıl) ait bir spesifik anı anlatmaları istenmiş, izinleri alınarak ses kaydı alınmıştır. Katılımcılarla herhangi bir yönlendirme yapılmadan, belli bir zaman sınırlaması olmadan görüşülmüştür. Çalışmanın sonunda, anılar otobiyografik muhakeme süreçleri açısından analiz edilmiştir. Kodlamalar, kendilik-olay, olay-olay, değişim, açıklayıcı bağlantı süreçleri ile tematik tutarlılık açısından yapılmıştır. **Bulgular ve Tartışma:** Araştırmanın veri analizleri devam ettiğinden araştırmanın sonuçları kongre zamanı açıklanacaktır.

**PB – 388:**

### **MADDE ÖZELLİKLERİNİN İPUÇLU HATIRLAMA ÜZERİNE ETKİSİ**

*HATİCE DEDETAŞ, EZGİ MELİSA YÜKSEL, ASLI KILIÇ ÖZHAN*

*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** İpuçlu hatırlamada ipucu ve hedef kelimelerin özellikleri hatırlama performansını etkilemektedir. Örneğin, artan kelime sıklığı ve imgelem ipuçlu hatırlamayı kolaylaştırmaktadır. Bu çalışmanın amacı kelimelerin imgelem ve sıklık değerlerini kontrollü olarak değişimleyerek bu iki etkenin ipuçlu hatırlama üzerindeki etkisini araştırmaktır. **Yöntem:** İlk üç deneyde ipucu olarak yüksek imgeleme (Yİ) sahip kelimeler, yüksek sıklığa (YS) sahip kelimeler ve düşük sıklığa (DS) sahip kelimeler ile; hedef olarak Yİ, YS, DS sahip kelimeler ve düşük imgeleme (Dİ) sahip kelimelerin hatırlama değerleri kıyaslanmıştır. Dördüncü deneyde ise ipucu olarak resimlerin Yİ sahip kelimelerin; hedef olarak Yİ, YS ve Dİ sahip kelimelerin hatırlama değerleri kıyaslanmıştır. **Bulgular:** Deneylerin sonucunda Yİ ve DS kelimeler ipucu olarak kullanıldığında hatırlama performansları benzer ölçüde artmıştır. Diğer taraftan, Yİ ve YS kelimeler hedef olarak sunulduğunda ise bellekten geri çağırma güçlenmiştir. Ancak, bu üç deneyde ipucu ve hedef temel etkileri arasında bir etkileşimin bulunmaması ip ucu ve hedef kelimelerin arasındaki ilişkinin belleğe kaydedilmediği savını desteklemektedir. Dördüncü deneyde ise ipucu olarak resim kullanıldığında hedef kelime özelliklerinin önemi ortadan kalkmıştır. Bu da, ipucu olarak resim gösterildiğinde ipucu ve hedef bilgilerine ek olarak ikisi arasındaki ilişkinin de belleğe kaydedildiğini göstermektedir. **Tartışma:** Çalışma madde özelliklerinin ipuçlu hatırlama üzerine etkisinin önemini göstermektedir.

**Anahtar Sözcükler:** hatırlama, ipuçlu hatırlama, madde özellikleri, imgelem, sıklık

**PB – 390:**

### **BAĞLAM DÜZEYİ UYUMLULUK ORANI (BDUO) ETKİSİ: TEKRAR ÇALIŞMASI**

*HATİCE DEDETAŞ, YASEMİN ÖZLEM NUR CANDAN, ELİF HAZAL CEYLAN, GİZEM FİLİZ, EZGİ MELİSA YÜKSEL, MİNE MISIRLISOY*

*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Stroop görevi, seçici dikkat süreçlerinin kontrolünün araştırılmasında sıklıkla kullanılır. Stroop etkisi, otomatik kelime okuma süreçlerinin rengi söyleme üzerindeki etkisini gösterir. Stroop etkisinin deneysel değişimlemelerle farklılaştırıldığının gösterilmesi seçici dikkat süreçlerinin kontrol edilebilir olduğunu göstermiştir. Bunlardan bir tanesi de *bağlam düzeyi uyumluluk oranı* (BDUO) değişimlemesidir. Crump ve ark. (2006) Stroop etkisindeki orana bağlı değişimi, konum bağlamı kullanıldığında gözlemlemiş ve bunu BDUO etkisi olarak adlandırmıştır. Alan yazında, BDUO etkisinin Stroop görevi ile tekrar edilebilirliği tartışmalıdır, değişimlemedeki küçük farklılıklar etkinin ortadan kaybolmasına neden olabilmektedir. Bu bulgular çerçevesinde bu çalışmanın amacı BDUO etkisini, tek farkı sesli yanıt yerine klavye yoluyla yanıt almak olacak şekilde, Crump ve ark. (2006) ile aynı işlem yolu ile tekrarlamaktır. **Yöntem:** Deney deseni 2 (uyarıcı türü: uyumlu, uyumsuz) x 2 (bağlam türü: çoğunlukla uyumlu, çoğunlukla uyumsuz) denek içi desendir. Uyarıcılar bulundukları bağlama göre (ekranın üst ve alt kısmı) çoğunlukla uyumlu veya çoğunlukla uyumsuz olarak sunulmuştur. Denemelerde renk kelimeleri siyah ekranın ortasında 100 ms boyunca gösterilmiştir. Renkli dikdörtgen uyarıcı ise kelimedden hemen sonra katılımcı yanıtını verene kadar ekranda sunulmuştur. **Bulgular:** Doğru cevap süresi ile yapılan analiz sonucunda Stroop etkisi anlamlı bulunmuş, uyumluluk oranı temel etkisi ise anlamlı bulunmamıştır. Önemli olarak, beklendiği üzere, uyumluluk ve uyumluluk oranı arasındaki etkileşim, bir başka deyişle BDUO etkisi, anlamlı bulunmuştur ( $F(1, 37) = 4.330, MSE = 5938, p < .05, \eta_p^2 = .11$ ). **Tartışma:** Sonuçlar BDUO etkisinin hangi koşullarda tekrar edilebilir olduğu çerçevesinde tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** bilişsel kontrol, stroop görevi, bağlam düzeyi uyumluluk oranı etkisi, tekrar çalışması

**PB – 391:**

## **AKILLI TELEFON BAĞIMLILIĞININ TRAFİKTE SÜRÜCÜ DAVRANIŞLARI İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ**

SERPİL BÜYÜKBAŞ\*, BURCU TEKEŞ\*\*

\* FMV IŞIK ÜNİVERSİTESİ

\*\* ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Akıllı telefon kullanım yaygınlığının trafiğe sıçraması ile sürücülerin trafikte cep telefonu kullanımına bağlı yaptıkları ihlal ve hatalar artış göstermektedir. Trafikte telefon kullanımı gerekli ilginin tam anlamıyla trafiğe verilememesine sebep olarak, kaza yapma olasılığını arttırmaktadır. Bu çalışmanın amacı da sürücü davranışları üzerindeki akıllı telefon bağımlılığının rolünü incelemektir. **Yöntem:** Örneklem ehliyet sahibi olup aktif araç kullanan 80 erkek (% 66.4), 40 kadın (% 33.6), toplam 120 sürücüdendir. Sürücülere internet üzerinden demografik bilgi formu, Sürücü Davranışları Ölçeği (DBQ) ve Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği uygulanmıştır. **Bulgular:** Yapılan çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre, sanal yönelim alt ölçeği ile sürücü davranışlarının tüm alt boyutlarının pozitif yönde ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, kişinin plan yapma, konsantrasyon gibi becerileri üzerindeki bağımlılık etkisini içeren gündelik yaşam boyutu ile, akıllı telefon kullanımını kontrol etmek isteyip buna engel olamama durumu olan dayanma boyutunun

trafikte sadece ihlal ve ihmâl alt boyutları ile pozitif yönde ilişkili olduğu bulgulanmıştır. Analiz sonucuna göre, akıllı telefona yönelik yoksunluk hissi, akıllı telefon aşırı kullanımı ve akıllı telefona yönelik olumlu beklenti alt boyutlarının sürücü davranışları ile anlamlı ilişkisi bulunmamaktadır. Son olarak, trafikte ve günlük hayatta aktif telefon kullanma ortalamalarının pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. **Tartışma:** Elde edilen tüm bulgular trafikte akıllı telefon kullanımının sürücülerde ihlal ve ihmâl oranlarını arttırdığını göstermektedir. Trafik kazalarında akıllı telefon bağımlılığının rolü olduğu ve bu konuya daha fazla dikkat çekilerek trafikte akıllı telefon kullanımının önüne geçilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bulgular ilgili alanyazın çerçevesinde tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** sürücü davranışları, akıllı telefon bağımlılığı, sanal yönelim, ihlal, ihmâl

**PB – 392:**

### **PROFESYONEL SÜRÜCÜLERDE YORGUNLUK VE RİSK ALGISI İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ**

SÜMEYYE AKPINAR\*, BUSENUR ALTA\*, MERVE ÇOLAK\*, İMRAN KOKOZ\*, BURCU TEKEŞ\*\*

\*PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, FMV IŞIK ÜNİVERSİTESİ

\*\*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** İnsanların riskin özellikleri ve yoğunluğuna yönelik yaptıkları kişisel değerlendirmelerine risk algısı denilmektedir. Trafikte de bireylerin risk algıları çeşitli faktörlere göre değişmektedir. Bu faktörlerden biri olan yorgunluk, vücudun dinlenme ya da uyuma ihtiyacı hissetmesi halidir. Bireyler yorgun olduklarında öğrenme süreçlerinde, belleklerinde, muhakeme becerilerinde ve riski algılama-değerlendirme becerilerinde bozulma gerçekleşebilir. Yorgunluğa bağlı olarak bilişsel yetersizlik, dikkat ve motor becerilerde bozulma, hata yapma olasılığının artması görülmektedir. Bu araştırmanın amacı, profesyonel sürücülerdeki risk algısının yorgunluk ile nasıl bir ilişkisi olduğunu incelemektir. **Yöntem:** Bu araştırmanın örneklemini 18-60 yaş aralığında bulunan, tamamı erkek, %23'ü taksit, %25'i tır/kamyon ve %52'si otobüs sürücüsü olan 96 profesyonel sürücüden oluşmaktadır. Araştırma soruları katılımcılara internet üzerinden sunulmuştur. Katılımcılara trafik ortamındaki davranışlarını ve öznel deneyimlerini değerlendirmeleri amacıyla Trafikte Risk Algısı Ölçeği ile fiziksel ve ruhsal yorgunluğu ölçen Yorgunluk Ölçeği uygulanmıştır. **Bulgular:** Araştırmada yapılan korelasyon analizi sonucunda ruhsal yorgunluk ile risk algısı arasında negatif yönlü ve güçlü bir ilişki bulunmuştur. Fiziksel ve ruhsal yorgunluk ile risk algısı arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan çoklu regresyon analizi sonucuna göre, fiziksel yorgunluğun risk algısını negatif yönde anlamlı bir şekilde yordadığı görülmüştür. Çalışma kapsamında ayrıca çalışma şartları altında dinlenme olanağı bulan ve bulamayan gruplar bağımsız gruplar t –testi analizi ile karşılaştırılmış ve dinlenme olanağı bulamamanın risk algısı üzerinde negatif yönde anlamlı bir farklılık yarattığı bulunmuştur. **Tartışma:** Elde edilen bulgular sonucunda profesyonel sürücülerde yorgunluk arttıkça risk algısının düştüğü sonucuna varılmıştır. Aynı zamanda çalışma şartları içinde dinlenme olanağı bulmanın risk algısını düşürdüğü görülmektedir. Bu nedenle profesyonel sürücülerin yorgunluklarını etkileyecek faktörlerin belirlenmesi ve çalışma saatlerinin düzenlenmesi büyük önem taşımaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** profesyonel sürücülük, yorgunluk, risk algısı, bilişsel değerlendirme, motor beceri

**PB – 399:**

### **KANSER ERKEN TEŞHİS TARAMA VE EĞİTİM MERKEZİ (KETEM) ÇALIŞANLARININ SAĞLIK ALIŞKANLIKLARI ÜZERİNE YAPILMIŞ BİR ÖN ÇALIŞMA**

ASLI YEŞİL, İREM GÜRBULAK

*BURSA SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ*

**Amaç:** Bu çalışmada KETEM çalışanlarının sağlık alışkanlıklarını (sigara-alkol kullanım, kendi kendine meme muayenesi, mamografi, smear testi, düzenli fiziksel aktivite, yeterli ve dengeli beslenme, uyku alışkanlıkları, hobi, kronik hastalık), psikolojik iyi olma durumlarını, mesleki tatmin, tükenmişlik düzeylerini ve ikincil travmatik stres belirtilerini tespit etmek amaçlanmaktadır. **Yöntem:** Bursa Sağlık Müdürlüğü Kanser Şubesi tarafından 26-27.02. 2017 tarihleri arasında Bursa İli KETEM'ler de görev yapan sağlık personeline hizmet içi eğitim düzenlenmiş olup eğitimin hemen öncesinde eğitime katılan 48 Sağlık çalışanına anket uygulaması yapılmıştır. Katılımcılara Sağlık Çalışanı Soru Formu, Çalışanlar için Yaşam Kalitesi Ölçeği ve Psikolojik İyi Olma Ölçekleri uygulanmıştır. **Bulgular:** KETEM çalışanlarının %97,9'u (N = 47) kadın, %2,1'i (N = 1) erkektir. Çalışanların yaş ortalaması 35,48±8,06 olup yaş aralığı 24 ve 53 arasında değişmektedir. Düzenli sigara kullanım oranı %16,7 (N = 8)' dir. Üç kişi günde 1-5 sigara, iki kişi günde 6-10 sigara, üç kişi günde 11-20 sigara tükettiğinin belirtmiştir. Herhangi bir kronik rahatsızlığın olma yüzdesi %14,9 (N = 7) tespit edilirken, herhangi bir kronik rahatsızlığı olmayan kişi oranı %85,1(N = 40) tespit edilmiştir. Sağlıkçıların %81,3'ü (N = 39) kendi kendine meme muayenesi yaparken, %18,8'i (N = 9) yapmadığını; meme muayenesi yapanların %20,8'i (N = 10) her ay, %37,5'i (N = 18) düzensiz aralıklarla muayene yaptığını belirtmiştir. Hekime meme muayenesi yaptırma yüzdesi %47,9 (N = 23) bulunmuştur. Mamografi çekirme yüzdesi %33,3 (n=16), Smear testi yaptırma yüzdesi %54,2 (N = 26) olarak saptanmıştır. Düzenli fiziksel egzersiz yapma yüzdesi %31,3 (N = 15) tür. Yeterli ve dengeli besleniyor musunuz? sorusuna katılımcıların %60,4'ü (N= 29) evet yanıtını verirken, %39,6 (N = 19) hayır yanıtını vermiştir. Sağlıkçıların mesleki tatmin puan ortalamaları 33,87±9,87; tükenmişlik ortalamaları 8,48±3,28; eşduyum yorgunluğu ortalamaları 14,74±6,64 tespit edilmiştir. Psikolojik iyi olma ölçeği puan ortalaması 211,86±23,26 bulunmuştur. **Tartışma:** Bu çalışmada, KETEM çalışanlarını sağlık alışkanlıkları, bu alışkanlıkların ruh sağlığı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Mesleki tatminin yüksek olmasının sağlık alışkanlıklarına etkisi ve etkileri açılarından tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** travmatik stres, depresyon, bireysel gelişim, sağlık alışkanlıkları

**PB – 412:**

### **MODİFİYE SAĞ-ÖLÜ TESTİ'NİN PSİKOMETRİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ**

*E. TUĞBA ÖZEL KIZIL, GÜLBAHAR BAŞTUĞ, SEVİNÇ KIRICI, KÜBRA DİNÇ, MÜGE GÜRSAY*

**Amaç:** Bellek bilginin depolandığı ve gerektiğinde hatırlandığı sistemdir. Semantik bellek genel bilgi ve kavramlara, epizodik bellek belirli yer ve zamandaki olaylara ilişkindir. Bellek testleri genellikle epizodik belleği değerlendirir, semantik bellek için ise leksikonu (sözcük bilgisi) değerlendirmeye yarayan sözel akıcılık testleri kullanılmaktadır. Epizodik ve semantik belleği değerlendirmeye yarayan özgün bir ölçeğe ihtiyaç duyulmaktadır. Kapur ve ark. (1989) tarafından geliştirilen, ünlü kişilerin sağ/ölü olup olmadıklarının sorulduğu 40 maddelik Sağ-Ölü Testi ise bu işleve sahip olduğu halde yeterince çalışılmamıştır. Bu çalışmada semantik ve epizodik belleği birlikte değerlendirmeyi amaçlayan Modifiye Sağ-Ölü Testi'nin psikometrik özelliklerinin sağlıklı bireylerde araştırılması amaçlanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliğini değerlendirmek için semantik bellek performansının epizodik bellekten yüksek olup olmadığı, yaş ve eğitim düzeyi gibi değişkenlerin bellek performansları ile ilişkileri araştırılmıştır. Ölçeğin güvenirliği ise iç tutarlılık ile değerlendirilmiştir. **Yöntem:** 61 (%48,4) kadın ve 65 (%51,6) erkek 126 sağlıklı gönüllü katılımcı çalışmaya dahil edilmiştir. Ortalama yaş 41 (20-86 yaş) olup, %50,8'i ilkökul, %49,2'ü lise-üniversite mezunudur. Katılımcılara son beş yıl içinde ölmüş (15), halen sağ (15) ve uzak geçmişte ölmüş (15) ünlülerin isimleri verilerek, sağ mı, ölü mü oldukları sorulmuştur. Katılımcılar "sağ/ölü/bilmiyorum/tanımiyorum şeklinde yanıt verebilmişlerdir. Ayrıca katılımcıların medyayı izleme durumları kontrol edilmiştir. **Bulgular:** Katılımcıların semantik bellek (uzak geçmişte ölen ünlü kişilere ait doğru sayısı) performansları ( $m=13.2\pm2.8$ ) epizodik (yakın geçmişte ölen ve sağ kişilere ait doğru sayısı/2) bellek performanslarından ( $12.4\pm2.9$ ) yüksek çıkmıştır. Yaş ile sadece epizodik bellek puanları arasında anlamlı pozitif korelasyon mevcuttur ( $r=.41$ ,  $p<0.001$ ). İlkokul mezunlarının hem epizodik hem de semantik bellek performansları anlamlı olarak düşüktür. Medyayı düzenli takip edenlerin tüm puanları etmeyenlere göre yüksek bulunmuştur. Ölçeğin Cronbach alfa değeri  $r=.91$  çıkmıştır. **Tartışma:** Çalışmanın sonuçları Modifiye Sağ-Ölü Ölçeği'nin yapısal geçerliliğinin bulunduğu ve iç tutarlılığının yüksek olduğuna işaret etmektedir. Epizodik ve semantik belleği birlikte değerlendirmesi önemli bir avantajı olup, ölçeğin maddelerinin güncellenme gerektirmesi ve eğitimden etkilenmesi başlıca dezavantajlarıdır.

**Anahtar Sözcükler:** semantik bellek, epizodik bellek, demans

PB – 421:

## TANIMA BELLEĞİNDE KARAR KRİTERİ TESTİN BOZUCU ETKİSİ ÖRÜNTÜSÜNÜ NASIL ETKİLER?

CAVİT DENİZ PALA, ASLI KILIÇ

ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Bellekten Etkin Geri getirme modeline göre tanıma belleği görevinde çalışılan maddeler bellekte bir liste oluşturur, test maddeleri bu listeye kıyaslanarak bir aşinalık (familiarity) değeri elde edilir. Bu değer karar kriterini aşarsa madde tanınır. Testin bozucu

etkisi (output interference) test boyunca performansın düşmesi anlamına gelmektedir. BEG modeline göre test sırasında belleğe yeni maddeler eklenmekte ya da var olan maddeler güncellenmektedir, bu güncellemeler daha sonraki kıyaslamalarda karışıklığı artırarak performansa zarar vermektedir. Bu araştırmada kriterdeki değişimin bozucu etki örüntüsünü nasıl etkileyeceği incelenecektir. BEG modeli kriter liberal olduğunda test pozisyonuna göre isabet ve yanlış alarm oranlarındaki düşüşün tutucu kritere göre daha belirgin olacağını yordamaktadır. Bu çalışmada temel oran değişimlemesiyle koşullar arası kriter farkı sağlanarak bozucu etki örüntüsü incelenecek, sonuçlar BEG yordamalarıyla kıyaslanacaktır. **Yöntem:** İki deneyde katılımcılara 100'er maddelik çalışma ve test listelerinden oluşan tanıma görevi verilmiştir. Test listelerinin temel oranları %80, %50 ve %20 olarak değişimlenmiş, deney 1'de sıraları rastgele seçilen her koşuldan ikişer test uygulanmıştır. Deney 2'de ise gruplar arası desen uygulanmış ve her katılımcı atandığı temel oran koşulu için 4 test uygulamıştır. **Bulgular:** Deney 1'de koşullar arası kriter farkı gözlenememiştir. Üç koşulda bozucu etki örüntüsü isabet oranlarında aynıyken yanlış alarm oranlarındaki artış %80 koşulunda diğerlerine göre daha yüksek olmuştur. Deney 2'de ise %20, %50 ve %80 grupları sırayla tutucu, ortalama ve liberal kriterlere sahip olmuştur. Testin bozucu etkisi örüntüsüne bakıldığında test bloklarına göre isabet oranlarındaki düşüş %20 koşulunda diğer iki koşula göre daha belirgin olmuştur. Yanlış alarm oranları ise %80 koşulunda bloklar boyunca artış göstermiş, diğer iki koşulda ise sabit bir örüntü çizmiştir. **Tartışma:** Bu sonuçlara göre karar kriterinin testin bozucu etkisi örüntüsü üzerindeki etkisi BEG modelinin yordamasının tersi yönde işlemiştir. BEG modelinin deney sonuçlarına uyum analizleri gerçekleştirilecek, sonuçların model tarafından açıklanabilirliği tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** tanıma belleği, kriter, testin bozucu etkisi, BEG modeli

**PB – 481:**

## **DİNİ BİR KAVRAM OLAN TEVEKKÜLÜN PSİKOLOJİK ETKİLERİ HAKKINDA NİTEL BİR ARAŞTIRMA**

MERYEM ŞAHİN, HAYATİ HÖKELEKLİ

BURSA İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ

**Amaç:** Dinler ve inanç sistemleri genellikle kutsal olana inanılmasını emretmekle birlikte, ona güvenip dayanmayı da tavsiye etmektedir. Bu tavsiyenin vurgulandığı İslam Dini'ne ait kavramlardan birisi tevekküldür. Tevekkül, genel kabul gören tanımlarda *"kişinin elinden gelen gayreti ortaya koyduktan sonra, Allah'a güvenerek, işin sonucunu O'na havale etmesi"* olarak ele alınmaktadır. Bu araştırmada, tevekkül yöneliminin psikolojik sebep ve sonuçlarının açıklanması amaçlanmıştır. Ayrıca katılımcıların tevekkül algısı, tevekkül etme sürecinde rol oynayan psikolojik kavram ve süreçlerin neler olduğu araştırılmıştır. **Yöntem:** Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden kuram oluşturma yaklaşımına dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda amaçlı örnekleme yöntemiyle ulaşılan, yaşları 40 ile 69 arasında değişen 50 kişiyle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmada içerik analizi ve betimsel analiz yapılmıştır. Verilerin analizinde NVivo 11 programından faydalanılmıştır. **Bulgular:** Araştırmada katılımcıların tevekkül algılarının literatürdeki tevekkül tanımları ile uyumlu olduğu, tevekkülün özellikle yeni karar alma aşamalarında,

sağlık problemlerinde, ekonomik problemlerde; belirsizlik ve çaresizlik hissedilen anlarda başvurulmuş bir yönelim olduğu görülmüştür. Araştırmanın bulgularına göre tevekkül etme sürecinde en sık gösterilen tepkiler; durumun anlamlandırılması, umut içerisinde olunması, durumla ilgili çaba gösterilmesi, dua edilmesidir. Kişilerin tevekkül yöneliminin sonucu olarak kendilerini daha rahatlamış ve huzurlu hissettikleri, psikolojik dayanıklılıklarının arttığı, olayların sonuçlarını daha kolay kabullendikleri bulgulanmıştır. **Tartışma:** Tevekkül din psikolojisi alanında daha çok başa çıkma kuramına dayalı olarak sabır, umut, teslimiyet gibi kavramlarla birlikte ele alınmaktadır. Bu kavramlarla ilişkisi olmakla birlikte, tevekkülün daha geniş bir süreci kapsayan yönelim olduğu anlaşılmaktadır. Tevekkül kişinin her hangi bir iş için çabalama sürecinden başlamakta olup; olayın/durumun hem oluş aşamasına, hem de sonrasına etki etmektedir. Bu anlamda inananlar için tevekkülün önemli bir psikolojik destek mekanizması olduğu söylenebilir.

**Anahtar Sözcükler:** tevekkül, Allah’a güven, başa çıkma, kabullenme

**PB – 429:**

### **ATLANTİK OKYANUSU TURİST UÇAĞI KAZASI KÖK NEDEN ANALİZ ÇALIŞMASI - BİRGENAİR 301 SEFER SAYILI UÇUŞU**

*DERYA AZIK, ÖZGE ÖZER, ALİASGHAR KAZEMİAFSHAR, TÜRKER ÖZKAN*

*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Kök neden analizi kazanın neden, nasıl ve ne şekilde gerçekleştiğini ayrıntılarıyla belirlemeye yardımcı olan ve gelecekteki olumsuz olayları önlemek için değerli öneriler sunabilen bir araç olarak tanımlanabilir. Diğer ulaşım modlarında olduğu gibi havacılık alanında da riski kontrol edebilmek ve güvenliği sağlayabilmek için daha önce yaşanan kaza ve kazaya ramak kala durumlarının araştırılması kritik önem taşımaktadır. Bu sebeple, bu çalışmanın amacı Birgenair 301 sefer sayılı uçak kazasına etkisi olan görünen sebeplerin altında yatan ana sebepleri ayrıntıları ile kök neden analizi ile araştırmaktır. **Yöntem:** Kaza ile ilgili ayrıntılı bilgiler resmi kaza raporları, kaza ile alakalı hazırlanmış makaleler ve güvenilir haber kaynaklarından elde edilmiştir. Analiz aşamasında, problemler zaman çizelgesi ve bilgi haritalama tekniği ile düzenlenmiş ve “hız göstergelerinin okunamaması”, “yetkililerin panik hallerini kontrol edememesi”, “hız göstergeleri ve otomatik pilot çalışma sistemi dahil olmak üzere uçak sistemleri hakkında bilgi eksikliği” ve “acil durumda verilen uygunsuz karar ve eylemler” olarak belirlenmiştir. Bu ana problemlerin belirlenmesinden sonra bu problemlere neden olabilecek kök sebeplerin araştırılması amacı ile 2 çeşit kök neden analizi tekniği uygulanmıştır. **Bulgular:** Öncelikle Beş Neden Analizi daha sonra ise Balık Kılçığı Analizi uygulanmıştır. Analizler sonunda, insan kaynaklı faktörlerin kazaya ana katkıda bulunan kök nedenlerin başını çektiği sonucuna ulaşılmıştır. **Tartışma:** Çalışma sonucunda belirlenen insan kaynaklı faktörlerin kontrol altına alınabilmesi ve acil durumlarda mürettebatın uygun davranışları sergileme durumunun desteklenmesi amacı ile öncelikle örgüt kültürünün dikkatlice incelenmesinin, acil durumlarda mürettebatın sergileyebileceği uygunsuz davranış ve uygulamaların belirlenmesinin yer ve uçuş ekibinin davranış ve reaksiyonlarını düzenlemesi açısından kritik önem taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** kök neden analizi, uçak kazası, insan faktörü, beş neden analizi, balık kılçığı analizi

**PB – 430:**

## **ERKEN ÇOCUKLUKTA DUYGU DÜZENLEMENİN ÇALIŞMA BELLEĞİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

MUHAMMED MÜMİN ŞEN, F. CANSU PALA, AYCAN KAPUCU

*EGE ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Erken çocuklukta hızlı değişim gösteren duygusal beceriler ve bellek performansının birbiriyle ilişkisinin araştırılması amaçlanmaktadır. Erken çocukluk döneminde duygusal bağlamın belleğe etkisi yeterince incelenmemiştir. Bu çalışma negatif duygulanım bağlamında çocukların çalışma belleği (ÇB) performansını incelemeyi amaçlamaktadır. **Yöntem:** Çalışma İzmirde 44 çocukla gerçekleştirilmiştir. ÇB Performansı Corsi Span, Sekiz Kutu ve Tersine Kelime ÇB Uzam Görevleriyle ölçülmüştür. Yönetici Zihinsel İşlevler (YZİ) performansı Gece/Gündüz Göreviyle; Zihin Kuramı (ZK) Becerileri Yanlış İnanç testiyle, Duygu Düzenleme Becerileri, Hayal Kırıklığı Paradigmasıyla, Duygu Anlama Becerileri ise Duygu Anlama Testi (TEC)yle ölçülmüştür. **Bulgular:** ÇB oyunlarından Tersine Kelime’de küçükler ve büyükler gruplarının ortalamaları karşılaştırıldığında büyüklerin literatürle paralel olarak daha yüksek performans gösterdiği görülmüştür. Literatürün aksine ÇB ile ZK arasında ilişki bulunamamıştır. Hayal kırıklığı paradigmasında cinsiyetler arasında farklılık bulunmuştur. Kızlar daha az negatif tepki vermiştir. Bulgular duygu düzenleme ile ÇB’nin ilişkili olmadığını göstermiştir. **Tartışma:** ÇB, literatürle uyumlu biçimde YZİ görevlerinden ‘Dürtü Kontrolü’yle ilişkili bulunmuştur. Literatürde karşılaştırılan yaş grupları (3 ve 4) ile bu çalışmada karşılaştırılan yaş gruplarının (çoğunlukla 5 ve 6) farklı olması yaşa bağlı anlamlı farklılıkların bulunamamasına neden olmuş olabilir. Üç ÇB görevinin birbiriyle ilişkili olmamasının, örneklemin küçüklüğünden ve çocukların büyük kısmının 5 ve 6 yaştan olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu çalışmada, literatürde ZK, ÇB, Duygu Anlama, Duygu düzenleme ve YZİ ile ilişkili olduğu gösterilen dil becerileri araştırma desenine eklenmemiştir. Gelecek araştırmalarda dilin de kullanılarak çalışmanın derinleştirilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** duygu düzenleme, çalışma belleği, yönetici zihinsel işlevler, zihin kuramı, hayal kırıklığı paradigması

**PB – 434:**

## **HAREKET OLAYLARI ANLATIMINDA HAREKET YÖNÜ VE HAREKET ŞEKLİNİN BELİRGİNLİK, ANLATILABİLİRLİK VE EYLEM KULLANIMI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ: NORM ÖN ÇALIŞMASI**

ASLI AKTAN-ERCİYES<sup>\*</sup>, EMİR AKBUĞA<sup>\*\*</sup>, CAN ÇARKOĞLU<sup>\*\*\*</sup>, TİLBE GÖKSUN<sup>\*\*</sup>

*<sup>\*</sup>KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Hareket olaylarında 4 temel unsur bulunmaktadır: 1) hareketi gerçekleştiren kişi – *figür*, 2) hareketin gerçekleştiği yer 3) hareketin *yönü* ve 4) hareketin *yapılış şekli*. Hareketin yönü esas unsur olarak kabul edilirken, hareketin yönü ve yapılış şeklinin ne kadar belirgin olduğu, bu unsurları aktarmanın hareketin anlatımında ne kadar gerekli olduğu, konuşulan dilde ne kadar rahat anlatıldığı ve bunların hareketin sözlü anlatımında seçilen eylem ve ilgeç sayılarına nasıl yansıdığı sistematik olarak araştırılmamıştır. **Yöntem:** Araştırmaya anadili Türkçe olan yetişkinler katılım göstermiştir (N=37). Araştırma uyaranları olarak 15 farklı hareket şekli (örn, sekmek) ve 13 hareket yönünün (örn. karşıdan karşıya) farklı eşleşmeleriyle oluşturulan 96 adet kısa video kullanılmıştır. Her bir video aynı kişinin açık ve kapalı alanda gerçekleştirdiği hareket olaylarını yansıtmaktadır. Katılımcılar her videoyu izledikten sonra hareketin yönü ve hareketin yapılış şekliyle ilgili toplam 6 soruyu cevaplamışlardır. Hareket yönü/şekli için Türkçede bu hareketi anlatmanın ne kadar kolay olduğunu ve hareketi anlatmak gerekse hareket yönü/şeklinden bahsetmenin ne kadar gerekli olduğunu 1 ile 6 arasında likert ölçeğinde değerlendirmişlerdir. Yanı sıra, hareket yönü ve şeklini anlatsalardı kullanacakları fiilli yazmaları istenmiştir. **Bulgular:** Tekrarlı ölçümler deseni ANOVA kullanılarak yapılan analizlerde olaylardaki hareket şeklinin hareketin yönünden daha belirgin olarak değerlendirildiği ve hareketi anlatmak gerekse hareket şeklinden bahsetmenin daha önemli olduğu bulunmuştur ( $p < .001$ ). Hareketin yönünü anlatmak ise hareket şeklini anlatmaktan daha kolay bulunmuştur ( $p < .001$ ). Değişkenler arasında yapılan korelasyon analizinde hareket şeklinin belirginliği artarken, hareketi anlatmak zorlaşmış,  $r(95) = -.55, p < .001$  ve kullanılan eylem sayısı artmıştır,  $r(95) = .58, p < .001$ . Hareket yönü belirginliği artarken, hareketi anlatmak yine zorlaşmış,  $r(95) = -.43, p < .001$ , ancak kullanılan eylem sayısı azalmıştır,  $r(95) = -.33, p < .001$ . Hareket yönü ve hareket şekli belirginliği arasında anlamlı bir korelasyon bulunamamış, dolayısıyla bu unsurların ayrıştırılarak değerlendirilebildiği düşünülmüştür. **Tartışma:** Sonuçlar hareket olaylarında kullanılan uyaranların belirginlik, anlatılabilirlik ve kullanılan eylemler açısından farklılık gösterebileceğini ve bu değişkenlerin araştırmalarda göz önünde bulundurulması gerektiğini ortaya koymuştur.

**Anahtar Sözcükler:** hareket olay algısı, hareket şekli-yönü, belirginlik, anlatılabilirlik

**PB - 445:**

## **DUYGU UYANDIRMA YÖNTEMLERİNİN YÜZ İFADELERİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ**

MERVE BOĞA, MEHMET KOYUNCU

**EGE ÜNİVERSİTESİ**

**Amaç:** Duygu uyandırma yöntemleri, laboratuvarında uzun süredir çalışılmasına rağmen yöntemlerin duygu uyandırma başarısına ilişkin karşılaştırmalar genel olarak meta-analiz çalışmaları çerçevesinde ele alınmıştır. Yöntemlerin karşılaştırılmasına ilişkin deneysel çalışmalar son yıllarda artsa da karşılaştırmaların birçoğunda sadece katılımcıların öznel değerlendirmeleri temel alınmış; duygunun diğer tepki bileşenleri

incelenmemiştir. Yürütölen çalışmada üç duygu uyandırma yönteminin (film, imajinasyon ve IAPS) korku, tiksınme ve mutluluk duygularını ortaya çıkarmadaki başarısı incelenmiştir. Yapılan ilk çalışmada yöntemlerin spesifik bir duyguyu uyandırma başarılarına ilişkin öznel deneyimleri ve fizyolojik tepkilerine ilişkin sonuçlar analiz edilmiş ve bulguları paylaşılmıştır. İlk çalışmaya ek olarak yürütölen bu çalışmada ise her bir yöntemin duyguyu uyandırma yoğunlukları davranışsal tepki bileşeni (yüz ifadeleri) açısından incelenmiştir. **Yöntem:** alışmanın örneklemini 32 üniversite (19 kadın,13 erkek) öğrencisinden oluşturmaktadır. Araştırmada 3 (duygu) ×3 (duygu uyandırma yöntemi) denek-içi deney desenine göre uygulanmış ve nötr uyaran sunumunun olduğu kontrol koşulu eklenmiştir. Her bir uygulama sırasında kayıt altına alınan davranışsal (yüz kaydı) ölçümleri FaceReader 7 yazılımı kullanılarak duygu kategorisi ve ortalama hedef duygu yoğunluğu açısından analiz edilmiştir. **Bulgular:** Tiksınme, korku ve mutluluk duygularını uyandırmak üzere uygulanan tüm yöntemler, hedef duyguyu yüz ifadesinde ortaya çıkarma yoğunlukları bakımından farklılaşmamıştır. Bununla birlikte tiksınme ve mutluluk duygularını uyandırmak üzere uygulanan tüm yöntemler, nötr koşula göre hedef duyguyu daha yoğun biçimde yansıtırken; korku duygusunda ise sadece film yöntemi hedef duyguyu, nötr koşula göre daha yoğun uyandırmıştır. Son olarak, ilk çalışmanın bulguları da dahil edilerek duygusal tepki bileşenleri arasındaki uyum incelenmiştir. Genel olarak korku ve mutluluk duygularında film ve IAPS yöntemine ilişkin duygunun tepki bileşenlerinde uyum gözlenirken; tiksınme duygusunda ise bileşenler arasındaki uyum sadece imajinasyon yönteminde gözlenmiştir. **Tartışma:** Her iki çalışmanın bulguları göz önüne alındığında korku duygusunu uyandırmada film yönteminin diğeri yöntemlere göre daha başarılı; tiksınme ve mutluluk duygularında ise tüm yöntemlerin başarılı bir şekilde duyguyu uyandırabileceğı söylenebilir.

**Anahtar Sözcükler:** duygu uyandırma yöntemleri, FaceReader yazılım programı, duygunun tepki bileşenleri uyumu

**PB – 460:**

## **AKUT STRES ALTINDAKİ SIÇANLARDA SOSYAL TAMPONUN RİSK ALMA DAVRANIŞI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

ELİF GİZEM KAİN, RABİA KOÇ, GÜNEŞ ÜNAL

*BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Sosyal desteğinin stresin zarar verici etkilerini azaltması *sosyal tampon* olarak tanımlanır. Duygudurum üstündeki bu genel olumlu etkinin hangi davranışsal mekanizmalar üzerinden ortaya çıktığı önemli bir konudur. Akut stres durumlarında riskli davranışların azaldığı bilinmektedir fakat sosyal tamponun *risk alma davranışı* üzerindeki etkilerini doğrudan sınanan çalışmalar kısıtlıdır. Bu alışma, akut stres koşullarında sosyal tamponun risk alma davranışı üzerindeki etkisini kemirgen modelleri kullanarak kontrollü bir ortamda incelemektedir. **Yöntem:** Yetişkin (>3 ay; 300–380 g) erkek Wistar sıçanları, akut strese maruz kalıp kalmamalarına ve Çok Değışkenli Eş Merkezli Kare Alan (ÇEKA) düzeneğine tek başlarına veya bir başka sıçanla beraber girmelerine göre 4 gruba ayrılmıştır: Yalnız stres grubu (1), eşli stres grubu (2), yalnız kontrol grubu (3) ve eşli kontrol grubu (4; her grup için N = 8). Düşük seviyeli akut stres, dar bir alanda 30 dakika süreyle hareketsiz bırakma

yöntemiyle uygulanmıştır. ÇEKA testi, keşfetme, risk alma, risk ölçme, sığınak arama davranışlarını ve genel hareketliliği ölçmek için kullanılan 20 dakika süren bir psikomotor davranış modelidir. **Bulgular:** ÇEKA düzeneğinde risk bakımından nötr olan merkez kompartımana bırakılan yalnız stres grubu diğer gruplardan daha fazla risk alırken, eşli stres grubu sıçanları riskli bölgelere geçmemiştir. Riskli bölgeye bırakılan akut stres grupları ise kontrol gruplarına oranla güvenli/risksiz bölgelerde daha fazla bulunmuşlardır. Ayrıca, ÇEKA'da başlangıç noktasının farklı bölgelerde geçirilen zamanı etkilediği bulunmuştur. Başlangıç noktasına göre fiziksel etkileşim imkânı da farklılaşmış, merkezden bırakılan hayvanlar riskli bölgelerden bırakılanlara göre daha fazla sosyal etkileşim imkânı bulmuştur. **Tartışma:** Sonuçlar sosyal tamponun akut strese maruz kalmış hayvanlarda risk alma davranışını belirgin oranda değiştirdiğini göstermektedir. Eşli stres grubu sıçanlarının ÇEKA düzeneğine bırakıldıkları kompartımanlarda daha çok vakit geçirmeleri, sosyal tamponun keşif davranışını düşürmesinden kaynaklanabilir. Bunu sınamak için eşli grupların test düzeneği içindeki etkileşimlerini daha iyi anlamak gerekir. Bunun için aynı davranışsal model, ultrasonik vokalizasyon ölçümleriyle tekrarlanmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** akut stres, sosyal tampon, risk alma, kemirgen modelleri

**PB – 464:**

## **BELİREN YETİŞKİNLERDE DUYGU DÜZENLEME İLE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

TUĞBA AVCI, MEVA DEMİR KAYA

*ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ*

**Amaç:** Literatürde psikolojik sağlamlıkla duygu düzenleme ilişkisi üzerine çalışmalar mevcuttur. Olumlu duygu deneyimleri, olumsuz duyguların düzenlenmesine etki ederek psikolojik sağlamlığı artırabilir. Çalışmanın amacı duygu düzenlemenin psikolojik sağlamlık üzerindeki yordayıcı etkisini incelemektir. **Yöntem:** Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma grubu 2017-2018 yılında Atatürk Üniversitesi Edebiyat, Eğitim, İletişim ve Eczacılık Fakültesi'nde öğrenim gören 234 lisans öğrencisinden oluşmaktadır. Verilerin toplanmasında Duygu Düzenleme Ölçeği, Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ve araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde normallik testlerinin öncesinde uç değerleri belirlemek için Mahalanobis testi yapılmıştır. Verilerin çarpıklık değerleri psikolojik sağlamlık için .27, yeniden değerlendirme alt boyutu için -.50 ve bastırma alt boyutu için -.33 olarak bulunmuştur. Basıklık değerleri psikolojik sağlamlık için .24, yeniden değerlendirme için -.16 ve bastırma alt boyutu için -.23 tespit edilmiştir. Veri setinin parametrik koşulları sağlamasının ardından araştırma değişkenleri arasındaki ilişkileri belirlemek için korelasyon analizi yapılmıştır. Çoklu doğrusal regresyon analizi öncesinde değişkenler arasında otokorelasyonu test etmek için Durbin-Watson (D-W) analizi yapılmıştır. Çoklu-bağılantılılık sorunu olup olmadığı Variance Inflation Factor (VIF) kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırmada SPSS 22.00 paket programı kullanılmıştır. **Bulgular:** Korelasyon analizinde, psikolojik sağlamlıkla bilişsel yeniden değerlendirme ( $r = .13$ ,  $p < .05$ ) ve bastırma ( $r = -.18$ ,  $p < .01$ ) arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Çoklu regresyon analizinde ise, bilişsel yeniden değerlendirme ve bastırma değişkenlerinin birlikte

psikolojik sağamlık puanlarıyla anlamlı bir ilişki vermektedir ( $R = .21$ ,  $R^2 = .05$ ,  $p < .01$ ). Adı geöen iki değişken birlikte psikolojik sağamlığın yaklaşık %5'ini açıklamaktadır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin  $t$ -testi sonuçları incelendiğinde bilişsel yeniden değerlendirmenin psikolojik sağamlığın anlamlı yordayıcısı olduğu, ancak bastırmanın anlamlı etkiye sahip olmadığı saptanmıştır. **Tartışma:** Bilişsel yeniden değerlendirmenin daha uyumlu duygusal tepkilere yol açtığı ve doğal olarak dayanıklılığı arttırdığı literatürde de belirtilmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** beliren yetişkinlik, duygu düzenleme, sağamlık

**PB – 473:**

### **ALGILANAN AİLE DESTEĞİ VE ASTIM KAYNAKLI ZORLUKLARLA BAŞA ÇIKMA MÜDAHALE PROGRAMININ ASTIMLI ÇOCUKLARIN HAYAT KALİTESİNE OLAN ETKİSİ**

*BENGİ TÜNER, EZGİ YILDIZ*

*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Astımın çocuklarda ve ergenlerde görülme yaygınlığı diğer kronik hastalıklara göre en fazla olandır. Astımlı çocukların fiziksel sıkıntılarının yanı sıra düşük öz güven, depresyon, sosyal yalnızlık ve aileyle ilgili sıkıntılar yaşadığı literatürde sıklıkla görölmektedir. Bu deneysel çalışmada astımlı çocukların hayat kalitesini arttırmaya yönelik bir müdahale programı hazırlanmış ve algılanan aile desteği ile birlikte etkisine bakılması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Müdahale programı, bilişsel yeniden yapılandırma yöntemini kullanarak çocukların astımla ve hasta olmakla ilgili negatif düşüncelerini yeniden şekillendirmek ve astımla ilgili yaşadıkları zorluklarla etkili bir şekilde başa çıkmak için yeni davranışlar biçimlendirmeye yönelik hazırlanmıştır. Program 1 ay içinde 20 saat olmak üzere dizayn edilmiştir. Ayrıca literatürdeki çalışmalar göstermiştir ki sosyal destek sağlık problemleri üzerinde pozitif etkilere sahiptir ve bu desteğin en önemlisi de aileden gelen destektir. Çalışmamızda müdahale programının yanında aile desteğinin önemini anlamak ve vurgulamak için algılanan aile desteği de ölçölmüş ve astımlı çocukların hayat kalitesine olan etkisi bu iki bağımsız değişkenle incelenecektir. **Sonuç:** Algılanan aile desteği ve hayat kalitesi arasında pozitif korelasyon ve müdahale programına katılan çocukların hayat kalitesinde programa katılmayan kontrol grubuna göre artış beklenmektedir. Fakat etkileşim etkisi olarak algılanan aile desteği düşük olan grupta müdahale programına katılan ve katılmayan çocukların hayat kalitesi arasında anlamlı bir fark beklenmemektedir. **Tartışma:** Bunlarla beraber çalışmamızda bazı kısıtlayıcı faktörler de saptanmıştır. İlk olarak katılımcıların yaş aralığı geniş bir spektrumda olduğundan bilişsel düzeyleri çok farklı seviyelerdedir ve bu durum müdahale programının etkinliğini kısıtlayıcı olabilir. İkincisi, algılanan aile desteği ölçeği aslında yetişkinler için hazırlanmış bir ölçektir ve bu ölçeğin çocuklar için uyarlanmış bir versiyonu olmadığından orijinal hali kullanılmıştır. Bu araştırma önerisi hazırlanırken de aile desteği ile çocukların baş etme mekanizmasını beraber inceleyen bir araştırma bulunamamış ve çalışmamızın bu alanda birçok farklı araştırmaya yol açması umut edilmiştir.

**Anahtar Sözcükler:** astım, algılanan aile desteği, astım ve hayat kalitesi, başa çıkma

mekanizmaları ve astımlı çocuklar

**PB – 484:**

**“ZORBA YOK”: ORTAOKUL DÖNEMİNDE AKRAN ZORBALIĞINI AZALTMAYA VE KONU HAKKINDA DAVRANIŞSAL FARKINDALIK YARATMAYA YÖNELİK BİR RANDOMİZE KONTROLLÜ MÜDAHALE PROGRAMI ÖNERİSİ**

CANSU KARAKUŞ \*\*, BURCU DİCLE \*

\* ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

\*\* ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Bu çalışmanın temel amacı yarının yetişkinlerinin psikososyal gelişimini etkileyen en önemli faktörlerden biri olan akran zorbalığına dikkat çekmek ve tarafımızca tasarlanan bir müdahale programının ortaokul çocuklarında akran zorbalığı davranışları ve depresyon ve anksiyete seviyeleri üzerinde olası etkinliğini değerlendirmektir. “Zorba Yok” müdahale programı öncül çalışmalar ışığında, öncelikli olarak öğrencilerin var olan zorbalık davranışını azaltmayı, ikincil olarak ise zorbalık mağduru katılımcıların muhtemel depresyon ve anksiyete seviyelerini düşürmeyi hedef edinerek geliştirilmiştir. Bu önerinin maksadı Ankara’da faaliyet gösteren üç özel okulda ortaokul seviyesinde uygulanması planlanan müdahale programımızın desenini ve muhtemel faydalarını ortaya koymaktır. **Yöntem:** Çalışmanın ana odak grubu Ankara’da ikamet eden, 7. ve 8. sınıflarda öğrenimlerini sürdüren özel okul öğrencileri olacaktır. Geniş perspektiften dar doğru indirgeyecek olursak katılımcılar: (a) okullar; (b) öğretmenler; (c) öğrenciler; (d) veliler olacak şekilde sıralanabilir. Müdahale programı kapsamında, haftalık bazda, birbirini izleyen altı ana ve iki güçlendirici/destekleyici seans yapılması planlanmaktadır. **Bulgular:** Programın uygulanmasını takiben beklenen sonuçlar aşağıdaki gibidir: i) “Zorba Yok” müdahale programına katılan çocukların akran zorbalığı hakkında bilgilerinin artması, “zorbalık” davranışını tanımlayabilir hale gelmeleri ii) Programa katılan çocukların kontrol grubu katılımcılarına göre daha az zorbalık davranışı sergilemesi iii) Programa katılan çocukların muhtemel depresyon ve anksiyete seviyelerinin kontrol grubu katılımcılarına göre düşürülmesi **Tartışma:** Bu çalışma yeni tasarlanan “Zorba Yok” müdahale programının ortaokul öğrencilerinin zorbalık davranışları, ve depresyon ve anksiyete seviyeleri üzerine olası etkinliğini irdelemek için hazırlanmıştır. Programa katılan öğrencilerin seanslar sonrasında bekleme listesi kontrol grubuna göre anlamlı ölçüde daha az zorbalık davranışı sergilemesi beklenmektedir. Akran zorbalığının her sene çok sayıda çocuğu etkileyen karmaşık ve heterojen bir kavram olduğu göz önünde bulundurulursa, konuya dikkat çekmek kaçınılmaz bir zorunluluk halini almıştır. Önceki çalışmalar zorbalığa maruz kalmanın depresyon, anksiyete, ve takip eden zorbalık uygulayıcılığıyla kuvvetli bağıni ortaya koymuştur. Bu nedenle, etkilenen mağdurların depresyon ve anksiyete seviyelerini azaltmak ve konuyla ilgili farkındalık yaratarak akran zorbalığını önleyebilmek için konuyla ilgili kapsayıcı ve uzun dönemde etkili müdahale programları oluşturulmalıdır.

**Anahtar Sözcükler:** akran zorbalığı, zorbalık davranışı, depresyon, anksiyete

**PB – 490:**

## JEST VE BELLEK: KODLAMA SIRASINDA JEST GÖZLEMLEMENİN OLAYSAL VE MEKANSAL BELLEK ÜZERİNE ETKİLERİ

HAZAL KARTALKANAT, TİLBE GÖKSUN

*KOÇ ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu çalışmada bilgi kodlaması sırasında farklı türlerde jest gözlemlemenin yetişkin ve çocukların (5 yaş) olay ve mekansal bilgiyi hatırlamasındaki etkileri araştırılmaktadır. Bununla beraber, çocukların bu bilgileri hatırlamalarında onların dil becerileri, işler bellek kapasiteleri, spontane jest kullanımları ve hatırlama sırasındaki jest kullanımlarının etkileri incelenmiştir. **Yöntem:** Araştırmaya 71 çocuk (5-6 yaş) ve 49 yetişkin katılmıştır. Tüm katılımcılar bireysel olarak test edilmiştir ve tüm prosedürler daha sonra incelenmek üzere videoya kaydedilmiştir. İlk önce, spontane jest kullanımını ölçmek için katılımcılara 4 soru (2 günlük aktivite ve 2 yol tarifi) soruldu. Daha sonra, tüm katılımcılar 3 farklı gruptan birine atanarak, olay ve yol bilgisi içeren bir hikaye dinledi. Bir grup hikayeyi ikonik jest eşliğinde, diğer grup ritmik jest eşliğinde ve son grup hiç jest olmadan dinledi. Daha sonra, katılımcılardan hikayede ne olduğunu anlatmaları istendi ve tanıma testi (recognition test) yapıldı. Son olarak, çocukların dil ve işler bellek becerileri TEDİL (Türkçe Erken Dil Gelişimi Testi) ve Düz ve Ters Sayı Dizisi Testleri ile ölçüldü. **Bulgular:** Sonuçlar, kodlama sırasında ikonik jest gözlemleyen yetişkin ve çocukların, ritmik jest gözlemleyen ve jest gözlemlemeyenlere göre, hikayeyi daha iyi hatırladıklarını gösterdi. Ritmik jest gözlemlemenin hatırlama üzerinde herhangi bir geliştirici etkisi bulunamadı. İkonik jest gözlemleyen çocuklar, ritmik jest gözlemleyen ve jest gözlemlemeyen çocuklara göre, hikayedeki olay bilgilerini daha çok hatırladı. Fakat, mekansal bilgiyi hatırlamada 3 gruptaki çocuklar arasında fark bulunamadı. Ayrıca, çocukların dil becerileri ile hatırlama performansları arasında pozitif bir ilişki bulundu. Çocukların işler bellek kapasitesi ve hatırlama performansları arasında bir ilişki bulunamadı. Çocukların yol tarif ederken yaptıkların spontane jest sayısı ile mekansal bilgiyi hatırlamaları arasında pozitif bir ilişki bulundu. **Tartışma:** Kodlama sırasında sadece ikonik jest gözlemlemek çocuk ve yetişkinliklerin bilgiyi hatırlamasında olumlu etkiler gösterebilir. Kodlamaya farklı modaliteler (örn., sözel, görsel, motor) eklendiğinde bunun hatırlamayı geliştirdiği bulunmuştur. İkonik jestler anlamsal içerik taşıdıkları ve bilgiyi motorsal olarak da kodladıkları için bu etki bulunabilir.

**Anahtar Sözcükler:** jest, kodlama, olaysal bellek, mekansal bellek

**PB – 500:**

## ARZULAR DEĞERLERE KARŞI: KADINLARIN FLÖRT DAVRANIŞINDA BİLİŞSEL ÇELİŞKİ VE ÇÖZÜMLENMESİ

ARIN KORKMAZ, ASLI YURTSEVER, ZEYNEP CEMALCILAR

*KOÇ ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu çalışmada feminist değerler ve evrimsel eş seçim eğilimlerinin günümüz flört

davranışlarında yarattığı bilişsel çelişki ve bunun tutarlılık ihtiyacı ile ilişkisi araştırılmıştır. **Yöntem:** Katılımcıların tamamı (N= 98) kadınlardan oluşmaktadır. Katılımcılar öncelikle Liberal Feminist Tutumlar ölçeğini ve Tutarlılık Tercih Ölçeğini doldurmuşlardır. Sonrasında üç flört senaryosundan birine rastgele yönlendirilmişlerdir. Senaryolarda ekonomik durumu (kaynak sağlama derecesi) yüksek olan erkeklerin bu kaynakları sergileyişi ve feminist değerleri manipüle edilmiştir. Katılımcıların bilişsel çelişki sonucu doğan duygularının gözlemlenmesi amacıyla Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeğini doldurmaları, sonrasında ise kendilerini senaryodaki kadının yerine koyarak ilişkinin geleceğiyle ilgili soruları cevaplamaları istenmiştir. **Bulgular:** Feminist değerlere sahip kadınlar, bu değerlere sahip olmayan ama evrimsel olarak arzulanabilir erkeklerle cinsel arzu duyduğunda yüksek negatif duygular bildirmiştir. Bu, bilişsel çelişkinin yaşandığına yorumludur. Dahası, kadın ve erkeğin değerleri uyumsuz olduğunda davranış değişimine (ilişkiyi gözden çıkarmaya) doğru bir yönelim varken değerler yakın olduğunda feminizm hakkındaki algının değiştiği görülmektedir. Bununla beraber algının değişim derecesi kişisel tutarlılık ihtiyacı ile değişmiştir. Tutarlılık ihtiyacı yüksek kişiler daha yüksek negatif duygu hissetmiş ve bilişsel çelişkiyi azaltacak yöntemlerin hepsine daha çok başvurmuşlardır. **Tartışma:** Araştırmanın sonucunun günümüz flört davranışlarında arzular ve değerlerin çatışmasının yarattığı negatif duygular ve bunların çözülmesi hakkında faydalı bilgiler sağladığı düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** bilişsel çelişki, feminizm, eş seçimi, tutarlılık

**PB – 501:**

### **KALP YETMEZLİĞİ TANISI ALMIŞ HASTALARDA İYİLİK HALİ**

*DUYGU IŞIK\*, SEDA BAYRAKTAR\*\*, HATİCE YORULMAZ\**

*\* HALİÇ ÜNİVERSİTESİ HEMŞİRELİK YÜKSEKOKULU*

*\*\* AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ*

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı kalp yetmezliği tanısı almış hastaların sosyo-demografik ve hastalığa ilişkin özelliklerinin iyilik hali değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir. **Yöntem:** Çalışmanın verileri 90 Kalp Yetmezliği tanısı almış hasta üzerinden sosyo-demografik ve hastalığa ilişkin özelliklerin yer aldığı bilgi formu ve İyilik Hali Ölçeği uygulanarak toplanılmıştır. **Bulgular:** Çalışma kapsamına alınan hastaların; yaş ortalaması 57.6±12.6, %51.1' i kadın hasta, %38.9' u 50-65 yaş arasında, %54.4' ü hafif obez, %78.9' u evli, %82.2' si çocuk sahibi, %58.9' u çalışmıyor, %54.4'ü ilköğretim mezunu, %68.9' unun ek hastalığının olmadığı, %81.1' inin psikolojik yardım aldığı, %66.7' sinin hastalık hakkında az bilgi sahibi olduğu, %78.9' unun hekim tarafından bilgilendirildiği, %56.7' sinin ailesinde benzer hastalık olduğu, hastalıktan dolayı %70' inin cinsel yaşamında değişiklik olmadığı, %72.2' sinin günlük aktivitelerini yerine getirmesinde değişiklik olduğu, %67.8' inin aile yaşamında değişiklik olmadığı, %56.7' sinin iş yaşamında değişiklik olmadığı, %82.2' sinin kişiler arası ilişkilerinde değişiklik olmadığı, %51.1' inde nefes darlığı şikayetinin olduğu, %82.2' sinde halsizlik olduğu, %80' inde yorgunluk olduğu ve %92.2' sinde de çabuk yorulma olduğu belirlenmiştir. Kalp yetmezliği tanısı almış hastalarının İyilik Hali Ölçeği toplam ve alt ölçek puanlarına göre iyilik hallerinin ortalamasının üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Ancak erkek hastaların, ileri yaş grubundaki hastaların, obezite tanısı olan hastaların, okuryazar

olmayan ve ilköğretim mezunu olanların, gelir durumu düşük olanların, ek hastalığı olanların, hastalığı ile ilgili yeterince bilgi sahibi olmayanların, egzersiz yapmayanların, nefes darlığı, iştahsızlık ve taşikardi yaşayanların iyilik hali toplam ve/veya bazı alt ölçeklerde düşük puan aldıkları görülmüştür. **Tartışma:** Biyopsikososyal model kapsamında sağlığın bir bütün olmasından yola çıkılarak kalp yetmezliği tanısı almış hastalarda iyilik hali düşük olan grupların iyilik halini yükseltmeye yönelik hastaya müdahalede bulunan farklı disiplinlerin kendi sınırları dahilinde çalışmalar yapmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** kalp yetmezliği, iyilik hali

**PB – 502:**

### **HEMODİYALİZ HASTALARININ ÖLÜM ANKSİYETESİNİN VE ÖLÜME İLİŞKİN DEPRESYON DÜZEYLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

*ZEYNEP EZGİ SARAÇ\*, SEDA BAYRAKTAR\*\*, HATİCE YORULMAZ\**

*\* HALIÇ ÜNİVERSİTESİ HEMŞİRELİK YÜKSEKOKULU*

*\*\* AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ*

**Amaç:** Bu araştırmanın amacı, hemodiyaliz tedavisi gören hastaların ölüm anksiyetesinin ve ölüme ilişkin depresyon düzeylerinin değerlendirilmesidir. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini İstanbul ili Avrupa Kıtasında yer alan özel bir diyaliz merkezinde tedavi gören 100 diyaliz hastası oluşturmaktadır. Araştırmada “Sosyo-demografik ve Hastalığa İlişkin Bilgi Formu”, “Ölüm Anksiyetesi Ölçeği” ve “Ölüme İlişkin Depresyon Ölçeği” uygulanmış olup istatistiksel analizde; Tek Yönlü Varyans Analizi, Tukey Analizi, t testi ve Pearson Korelasyon Analizi kullanılmıştır. **Bulgular:** Diyaliz hastalarının; %56’sının erkek, %73’ünün evli, %82’sinin ilköğretim mezunu, %42’sinin ev hanımı ve yaş ortalamalarının da 55.31 olduğu görülmektedir. 27-45 yaş grubundaki hastaların, kadın hastaların, serbest meslekte çalışanların ve ev hanımlarının ölüm anksiyetesi ve ölüme ilişkin depresyon düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Diyaliz hastalarının “Ölüm Anksiyetesi Ölçeği’nden” aldıkları puan ortalaması  $6.33 \pm 3.92$ , “Ölüme ilişkin Depresyon Ölçeği’nden” aldıkları puan ortalaması ise  $7.76 \pm 2.88$  olup sonuçlar %90 güven aralığındadır. Ölüm Anksiyetesi ve Ölüme ilişkin Depresyon Ölçeği puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ( $p < 0,01$ ). **Tartışma:** Sonuç olarak; hastaların psikososyal gereksinimlerinin bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmesinin, hastalıkla baş edebilme becerilerini geliştirmeye yönelik eğitim programları verilmesinin ve tedavi grubunda yer alan sağlık çalışanlarının bu konuda bilinçlendirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** hemodiyaliz, ölüm anksiyetesi, ölüme ilişkin depresyon

**PB – 503:**

### **ERGENLERİN RİSK ALGISINDA DUYGUDURUM VE OTOBİYOGRAFİK ANILARIN ETKİLERİNİN ARAŞTIRILMASI**

*BÜŞRA SEL, ILGIN GÖKLER-DANIŞMAN*

**Amaç:** Riskli davranışlar ve kimlik oluşumu ergenliğin ve beliren yetişkinlik dönemlerinin en mühim iki konusudur. Bu çalışmada, risk alma davranışları öz kimlikle yakından ilişkili olan benlik kavramı çerçevesinde ele alınmıştır. Çalışmanın birincil amacı olumlu ve olumsuz benlik kavramlarının risk alma davranışları üzerindeki etkisini hem doğrudan hem de risk algısı üzerinden dolaylı bir biçimde öztanımlayıcı anılar aracılığı ile incelenmesidir. Ayrıca, olumlu ve olumsuz öztanımlayıcı anıların hatırlanmasından sonra oluşacak duygudurumun benlik, risk alma davranışları ve risk algısı arasındaki ilişkiler üzerindeki moderatör rolü de araştırmanın birincil amaçlarındandır. Çalışmanın ana hipotezinin yanı sıra heyecan arayışı ve dürtüsellik risk alma üzerindeki yordayıcı rolü ve olumlu-olumsuz öztanımlayıcı anılarda fenomenolojik karakteristikler ve uyandırdığı duyguları ele alan araştırma soruları da incelenmiştir. **Yöntem:** Veriler yaşları 17 ile 23 arasında değişen Ankara'nın farklı üniversitelerinde okuyan 113 öğrenciden lab ortamında toplanmıştır. Katılımcılar verilen yönergenin ardından 3 olumlu veya olumsuz kendilerini tanımlayan anı hatırlamaları ve verilen forma yazmaları istenmiş ve ardından anılarla ilgili karakteristik özellikleri ölçen anket doldurmuşlardır. Anıdan sonra duygudurum ölçümünü tamamlayan katılımcılar, 5 ayrı risk senaryosunu okuyup her bir senaryo hakkında risk algısı ve risk alma ölçeklerini doldurmuşlardır. Dürtüsellik ve heyecan arayışı ölçeklerini de doldurduktan sonra çalışma tamamlanmıştır. **Bulgular:** Çalışmanın bulgularına göre öztanımlayıcı anılar ile risk alma veya risk algısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Literatürün aksine analiz sonuçlarına göre duygudurum ve risk alma davranışları arasında da bir ilişki bulunamamıştır. Ancak, araştırma sorularına odaklanan diğer analizlerin bulgularına göre heyecan arayışı risk alma davranışlarını yordamada dürtüsellikten daha iyi bir değişken olduğu ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca, olumlu ve olumsuz öztanımlayıcı anılar karşılaştırıldığında bazı fenomenolojik karakteristikler ve duygular arasındaki anlamlı farklılıklar araştırmanın önemli bulgularındadır. **Tartışma:** Çalışmanın sonuçları literatürle kıyaslandığında beklenilenden farklı bulgular çıkarmıştır. Öztanımlayıcı anıların gerek kimlik ve kendilik algısıyla ilişkisi gerek yoğun duygudurum uyandırıcı özelliği açısından çalışmamızda beklenen sonuçlara ulaşamaması, katılımcıların tanımlandığı gibi gerçekten öztanımlayıcı anıları deney anında çağırıp alamaması olmamalarından ötürü olabilir. Gelecek çalışmalarda öztanımlayıcı anıların niteliksel analizi ile risk algısı, benlik algısı ve duygudurum üzerindeki etkileri daha iyi anlaşılabilir. Çalışmanın diğer önemli bulgusu olan risk algısı üzerinde dürtüsellığe göre daha yordayıcı bulunan heyecan arayışı ise risk alma üzerindeki gerek eğitimsel gerek terapötik müdahalelerde ayırt edici bir özellik olarak kullanılabileceği ortaya konulmuştur.

**Anahtar Sözcükler:** risk algısı, heyecan arama, öztanımlayıcı anılar, beliren yetişkinlik

PB – 506:

#### BABA, ANNE VE ÇOCUK PERSPEKTİFİNDEN BABA KATILIMININ, ANNE-BABANIN BAĞLANMA TARZI VE EVLİLİK DOYUMLARIYLA İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

NİLAY PEKEL ULUDAĞLI\*, BAHAR BAHTİYAR SAYGAN\*\*, SONAY TOPCU\*, BİLGE GÜLEN BOYACI\*, MELİS YAĞMUR DOĞAN\*, YAĞMUR KARAKAŞ\*, İLAY ÖZDURDU\*, ELİF NUR YILMAZ\*, CEREN ÖZCAN\*, EDA BUSE GÜLER\*, NAZMIYE KAYA-ÇOBAN\*, ZUHAL ÜNAL\*

\* BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ

\*\* ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Baba katılımına ilişkin literatür, babanın çocuğunun yaşantısına katılımının, anne, baba ve çocuğa ilişkin çeşitli özelliklerden ve aile içi ilişki dinamiklerinden etkilendiğini göstermektedir. Bu kapsamda ele alınan özelliklerden biri de bağlanma tarzıdır. Babanın güvensiz bağlanma tarzına sahip olmasının, çocuğuna sıcaklık göstermesi ve çocuğunun bakımı konusunda eşine destek olmasıyla olumsuz olarak ilişkili olduğu bulunmuştur. Aynı zamanda evlilik yaşantısının, ebeveynlik yaşantısı üzerindeki önemli bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir. Bu kapsamda yapılan bu çalışmanın amacı anne, baba ve çocuk bildirimine dayalı olarak baba katılımının, anne ve babanın bağlanma tarzları ve evlilik doyumları ile ilişkisini incelemektir. **Yöntem:** Araştırmaya 3-6 yaşları ( $Ort = 4.44$ ,  $S = .78$ ) arasında 46 çocuk ile anne ve babaları katılmıştır. Araştırmada ölçüm aracı olarak Baba Katılım Ölçeği, Evlilik Yaşam Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri kullanılmış, Berkeley Kukla Görüşme (Baba Katılımı) uygulaması yapılmıştır. **Bulgular:** Anne ve babanın güvensiz bağlanma tarzları ile evlilik doyumlarının, baba katılımının meşguliyet, ilgi ve temel bakım alt boyutlarını yordayıp yordamadığını belirlemek amacıyla hiyerarşik regresyon analizleri yapılmıştır. Bu kapsamda anne bildirimine dayalı meşguliyeti, annenin ve babanın kaçınmacı bağlanma tarzı marjinal olarak; ilgiyi, annenin kaçınmacı bağlanma tarzı marjinal olarak ve temel bakımı, babanın kaçınmacı bağlanma tarzı anlamlı olarak; aynı zamanda anne evlilik doyumu, tüm alt boyutları anlamlı olarak yordamıştır. Baba bildirimine dayalı meşguliyeti, babanın kaygılı bağlanması ve anne evlilik doyumu marjinal olarak; ilgiyi, annenin kaygılı bağlanması marjinal olarak; temel bakımı, annenin evlilik doyumunu marjinal olarak yordamıştır. Aynı zamanda çocuk bildirimine dayalı baba katılımı, annenin evlilik doyumu ile ilişkilidir. **Tartışma:** Araştırma sonuçları, hem annenin hem babanın güvensiz bağlanma tarzının, baba katılımının alt boyutları ile olumsuz olarak ilişkili olduğuna işaret etmektedir. Aynı zamanda anne evlilik doyumunun hem anne hem baba hem de çocuk bildirimine dayalı baba katılımını yordaması, annenin baba katılımında ne kadar önemli bir role sahip olduğunu göstermektedir.

**Anahtar Sözcükler:** baba katılımı, bağlanma, evlilik doyumu, okul öncesi dönem

PB – 507:

## GENÇ YETİŞKİNLERDE PSİKOLOJİK DOĞUM SIRASININ ROMANTİK İLİŞKİLERİNDEKİ BAŞ ETME STRATEJİLERİNE ETKİSİ

ALİYE ORHAN, EMİNE CEREN EYRİCE, İLKNUR UYAR, GÜLSEN AKAR

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Bu çalışmada psikolojik doğum sırasının romantik ilişkilerde başa çıkma tarzlarındaki etkisi araştırılmıştır. **Yöntem:** Çalışmanın katılımcı grubunu İstanbul, Edirne ve Sakarya illerindeki, 18 ile 30 yaş arasındaki 382 genç yetişkin oluşturmaktadır. Araştırmada 288 kadın, 94 erkek katılımcı bulunmaktadır. Katılımcılara White-Campbell Psikolojik Doğum Sırası Envanteri ve Yakın İlişkilerde Çok Boyutlu Başa Çıkma Ölçeği uygulanmıştır. **Bulgular:**

Araştırmanın bulgularında kadınların erkeklerden daha çok Dışsal Destek Arama, İnkâr/Erteleme ve Dine Tutunma başa çıkma tarzını kullandığı, erkeklerin ise kadınlardan daha çok Alkol- İlaç Kullanımını tercih ettiği görülmüştür. Kadınların kendilerini daha çok büyük çocuk veya küçük çocuk olarak ifade ettiği, erkeklerin ise kendilerini daha çok ortanca çocuk olarak ifade ettiği görülmüştür. Ayrıca daha önce ilişkisi olup şu an ilişkisi olmayanların İnkâr/Erteleme ve Mizah başa çıkma tarzını sevgilisi olanlardan daha çok kullandığı, sevgilisi olanların ise daha önce ilişkisi olup şu an ilişkisi olmayanlardan daha çok ilişkiye odaklandıkları görülmüştür. **Tartışma:** Beklenildiği üzere gerçek doğum sırası ile romantik ilişkilerde başa çıkma tarzları arasında ilişki bulunamamıştır. Fakat psikolojik doğum sırası ilişkili bulunmuştur. Psikolojik olarak büyük çocuk olmanın Olumlu Etken Başa Çıkma, Alkol-İlaç Kullanımı ve Dine Tutunma boyutunu, ortanca çocuk olmanın Olumsuz Edilgen Başa Çıkma, Alkol-İlaç Kullanımı ve Geri Çekilme boyutunu, küçük çocuk olmanın Olumlu Etken Başa Çıkma, Dışsal Destek Arama ve Dine Tutunma boyutunu, tek çocuk olmanın ise İnkâr/Erteleme boyutunu etkilediği görülmüştür. Araştırma bulguları literatür ışığında tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** başa çıkma, psikolojik doğum sırası

**PB – 510:**

#### **BAŞÖRTÜSÜZ KADINLARIN İÇ VE DIŞ GRUPLARINA YÖNELİK KİŞİ ALGISI FARKLARI**

*ALİYE ORHAN, EMİNE CEREN EYRİCE, İLKNUR UYAR, GÜLSEN AKAR*

*İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Araştırmanın temel amacı, başörtüsüz kadınların başörtülü ve başörtüsüz kadınlara yönelik kişi algıları arasında fark olup olmadığını incelemektir. **Yöntem:** Araştırmanın örneklem grubunu 18-25 yaşlarındaki Müslüman, İstanbul’da yaşayan, üniversite eğitim düzeyindeki başörtüsüz 76 kadın oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişi Algısı Ölçeği kullanılmıştır. **Bulgular:** Çalışmanın bulguları, başörtüsüz kadınların kişi algısının başörtülü ve başörtüsüz kadınlara göre farklılaşmadığı yönündedir. Bununla birlikte Kişi Algısı Ölçeği, sosyal ahlak, olumlu sosyal ilişki, olumsuz sosyal ilişki ve temizlik alt ölçeklerinde de anlamlı düzeyde bir fark bulunmamıştır. **Tartışma:** Yapılan bu çalışma grup içi yanlılık çalışmalarını desteklememiştir.

**Anahtar Sözcükler:** başörtülü kadın, başörtüsüz kadın, müslüman, kişi algısı

**PB – 511:**

#### **ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE SOMATİZASYON, BENLİK SAYGISI VE BAŞA ÇIKMA KAVRAMLARININ İNCELENMESİ**

*İLKNUR UYAR, ALİYE ORHAN, İLAYDA ATEŞ, GİZEM GÜMÜŞ*

*İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu araştırmanın amacı benlik saygısı, baş etme tarzları ve somatizasyon kavramlarının birbirleriyle olan ilişkilerinin incelenmesidir. **Yöntem:** Araştırmaya 149 kadın, 104 erkek olmak üzere 253 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmada Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri, Stresle Başa Çıkma Tarzlar Ölçeği, Kısa Semptom Envanteri Somatizasyon Alt Ölçeği kullanılmıştır. **Bulgular:** Araştırma bulguları stresle başa çıkma tarzı olarak erkeklerin kadınlardan daha çok kendine güvenli yaklaşım ve iyimser yaklaşımı kullandığını, kadınların ise erkeklerden daha çok çaresiz yaklaşımı kullandığını göstermektedir. Ayrıca eline geçen aylık tutarın yettiğini ifade edenlerin yetmediğini ifade edenlere göre benlik saygılarının yüksek olduğu ve daha çok iyimser yaklaşımı kullandığı, yetmediğini söyleyenlerin ise somatik belirtilerinin daha yüksek olduğu bulgulanmıştır. Benlik saygısının, kendine güvenli yaklaşımı, iyimser yaklaşımı ve sosyal destek arama yaklaşımını olumlu yönde etkilediği, çaresiz yaklaşım ile boyun eğici yaklaşımı ise olumsuz yönde etkilediği bulgulanmıştır. **Tartışma:** Beklenildiği üzere benlik saygısının ve iyimser yaklaşımın somatizasyonu olumsuz yönde etkilediği, çaresiz yaklaşımın ise olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Bulgular literatür ışığında tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** benlik saygısı, baş etme, somatizasyon

**PB – 524:**

## **MENOPOZUN PSİKOLOJİK ETKİLERİ VE BAŞ ETME YÖNTEMLERİ**

BÜŞRA SERÇEOĞLU, ÖZNUR ÖNCÜL

*ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu çalışma menopoz dönemindeki kadınların menopozun olumsuz semptomlarından psikolojik olarak nasıl etkilendiğini ve bu psikolojik etkilerle nasıl baş edebileceğini incelemek amacıyla yapılmış bir derleme çalışmasıdır. **Yöntem:** Veri tabanlarından “menopoz”, “menopoz semptomları”, “psikolojik etki” anahtar sözcükleri kullanılarak tam metin olarak ulaşılan makaleler ve bir kitap detaylı olarak incelenmiştir. **Bulgular:** Literatürden edinilen bilgilere göre menopoz döneminde yaşanan olumsuz semptomlar kadınların yaşam kaliteleri üzerinde oldukça etkilidir. Özellikle orta yaşa girmeye de beraber artan stres kaynaklarına yönelik psikolojik baş etme becerileri olumsuz semptomların da etkisiyle azalabilir. Bu dönemde kadınların menopoz semptomlarını iyi ya da kötü olarak algılaması, ailesinden ve çevresinden göreceği sosyal destek psikolojik baş etmelerini etkileyebilir. Buradan yola çıkarak menopoz dönemindeki kadınların yaşam kalitelerini artırılmasına, sağlıklarının iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yapılması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır. **Tartışma:** Kadınların menopoz hakkında bilgilendirilmesi, ateş basması gibi bazı semptomların bu dönemde yaşanmasının doğal olduğunu bilmesi bunları bir sorun olmaktan çıkarabilir; kaygı bozukluğu, sosyal fobi ve uyku problemleri yaşama riskini azaltabilir. Özellikle eşlerin menopoz hakkında farkındalıklarının geliştirilmesi ve eşlerine karşı daha olumlu tutumlar içinde olması önemlidir.

**Anahtar Sözcükler:** menopoz, menopoz semptomları, psikolojik etki

**PB – 526:**

## KİŞİLERARASI NÖROBİYOLOJİ TEMELLİ PREFRONTAL KORTEKS İŞLEVLERİ ÖLÇEĞİNİN (KNBT-PFKİÖ) PSİKOMETRİK ÖZELLİKLERİNİN YAŞA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

DAMLA DUMAN\*, NESRİN HİSLİ ŞAHİN\*

\*BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Kişilerarası nörobiyoloji yaklaşımı son yıllarda, psikoloji biliminde dikkat çeken ve insan gelişimiyle birlikte insan deneyimlerini de anlamak amacıyla birçok alanın sentezinden oluşmuş bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım insan davranışlarını kişilerarası ilişkiler, beyin ve zihin bağlamında değerlendiren bir sentezdir. Söz konusu yaklaşıma dair edinilen bilgiler gün geçtikçe artıyor olsa da bu yaklaşıma dayandırılmış öz-bildirim ölçeklerinin sayısı oldukça kısıtlıdır. Kısıtlı sayıdaki ölçekler arasında, Hisli Şahin ve Varlık Özsoy (2017) tarafından geliştirilen Kişilerarası Nörobiyoloji Temelli Prefrontal Korteks İşlevleri Ölçeği (KNBT-PFKİÖ) bulunmaktadır. Ölçeğin geliştirilmesine dair yapılan ilk çalışmada kullanılan örneklem üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Grubun yaş aralığının 18-22 yaş arasında değiştiği düşünüldüğünde ve ilgili literatür incelendiğinde, bu konuda önemli bir açıktan söz edilebilmektedir. Bu nedenle, mevcut çalışmada bu alandaki bir eksikliği gidermek amaçlanarak “Kişilerarası Nörobiyoloji Temelli Prefrontal Korteks İşlevleri Ölçeği”nin psikometrik özellikleri yetişkinler üzerinde (30-70 yaş arası) incelenmektedir. **Yöntem:** Çalışmadaki katılımcı grubunu Ankara ilinde yaşayan, uygun örnekleme yöntemiyle bulunan ve yaşları 30-70 arasında değişen (Ort. = 43,95, S = 8.69) toplam 275 kadın ve erkek katılımcı oluşturmaktadır. Veriler, uygun örnekleme yöntemiyle ulaşılan katılımcılardan rastlantısal örnekleme yoluyla elde edilmiştir. Çalışmada veri toplamak amacıyla “Demografik Bilgi Formu”, “Bağlanma Temelli Zihinsel Temsiller Ölçeği (BTZTÖ)”, “Kişilerarası Nörobiyoloji Temelli Prefrontal Korteks İşlevleri Ölçeği (KNBP-PFKİÖ)” ve Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği (DDGÖ) kullanılmıştır. **Bulgular:** Örneklemin toplamı üzerinden yapılan Cronbach’s alpha analizi sonucunda KNBT-PFKİÖ’nin toplamının güvenirlik katsayısı  $\alpha = .93$ ; alt ölçeklerinin güvenirlik katsayıları  $\alpha = .69$  ile  $\alpha = .81$  arasında değişmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular literatürdeki sonuçlarla paralellik göstermekte ve prefrontal korteks gelişiminin 20’li yaşların sonlarından itibaren de gelişmeye devam ettiği düşünülmektedir. **Tartışma:** KNBT-PFKİÖ’nin güvenilir bir ölçek olduğu görülmekte; fakat çalışmada bazı sınırlılıklar olduğu düşünülmektedir. Katılımcıların eğitim düzeylerinin yüksek olması ve katılımcılar arasında 70 yaş katılımcı sayısının 1 kişi olması sınırlılıklar arasındadır. Ek olarak, çalışmada BTZTÖ oluşturulan ilk formuyla kullanılmıştır. Çalışmanın sınırlılıklar doğrultusunda tekrarlanması planlanmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** kişilerarası nörobiyoloji, prefrontal korteks işlevleri, psikometrik ölçümler

PB – 531:

## CİNSİYET FARKLILIĞININ OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE OTOBİYOGRAFİK BELLEK / ANISAL BELLEK YETENEĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

F. KÜBRA AYTAÇ\*, CANSU KARAKUŞ\*\*

\*ORTADOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

\*\*ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı otobiyografik bellekteki cinsiyet farklılıklarını tespit etmektir. Kız çocuklarının erkek çocuklarına göre otobiyografik anımsama konusundaki üstünlüğüne ilişkin önceki çalışmaların ışığında, bu çalışmanın sonuçlarının, geri çağırma ve benlik kurgusunda toplumsal cinsiyet farklılıklarına ilişkin hipotezleri doğrulaması beklenmektedir. **Yöntem:** Bu çalışmanın, 5 ila 6 yaş arasındaki 100 çocukla yürütülmesi planlanmaktadır (50 erkek, 50 kız). Katılımcılar orta sınıf ailelerin anaokuluna giden çocuklarından seçilecektir. Araştırmacılar, sınıf saatlerinde sunulacak olan kısa bir oyun (tiyatro) hakkında çocuklarla bire bir görüşme yapacaklardır. Ayrıca, çocuklardan Yirmi Durum Ölçeği doldurması istenecektir (Kuhn & McPartland, 1954). **Bulgular:** Çalışmanın, cinsiyetler arasında anısal bellek daha iyi hatırlama açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulması beklenmektedir. Nitekim, kız çocuklarının erkeklere göre daha iyi otobiyografik hatırlamaları olması beklenmektedir. Ek olarak, çocukların benlik kurgusunun (bireysel ve ayrık) cinsiyetler arasında değişkenlik göstermesi beklenmektedir. Başka bir deyişle, benlik kurgusu ve cinsiyet arasında etkileşim etkisi beklenmektedir. **Tartışma:** Bu çalışma, özellikle anısal bellek becerilerinde cinsiyet farklılıklarının otobiyografik bellek üzerindeki etkilerini incelemek üzere tasarlanmıştır. Oyunda / tiyatrodaki ne olduğunu hatırlamaları istendiğinde, kızların erkeklere kıyasla daha iyi otobiyografik bir hatırlamaya sahip olmaları beklenmektedir. Dahası, cinsiyet ve anısal bellek arasındaki ilişkinin sosyokültürel perspektiften bağlamsal bir analizinin yapılmasının bu alandaki tartışmaları ileri taşıması beklenmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** anısal bellek, bellek gelişimi, çocuk gelişimi, cinsiyet farkı, benlik kurgusu

PB – 535:

## ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE BEDEN ALGISI VE ÖZKONTROL BECERİSİ İLE ALIŞVERİŞ DAVRANIŞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

NESLİŞAH GÖNÜLALAN

UFUK ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Beden imgesi kavramı, kişinin bedeni hakkındaki algısı, düşünceleri ve duygularını içerir. Toplumların, kadın ve son yıllarda erkek bedenine yönelik farklı güzellik standartlarının bulunması, bu standartların dışında bedene sahip bireylerde vücutlarına yönelik memnuniyetsizlik ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Alışveriş, modern toplumlarda her bireyin günlük hayatının zorunlu bir parçasıdır. Alışveriş bağımlılığı veya onyomani, bu alışveriş yapma eyleminin aşırıya kaçmasıdır. Sınırlarının net olmaması nedeniyle kompulsif satın almayla aynı anlamda kullanılmaktadır. Ancak bu iki kavram arasında farklılıklar mevcuttur. Alışveriş bağımlılığı, madde olmadan, davranışın yapılması sonucu elde edilen ödüle yönelik davranışsal bağımlılıktır. Özkontrol, kişinin baskın tepki eğilimlerini geçersiz kılma, değiştirme, istenmeyen davranışları engelleme çabasıdır. Araştırmalarda, düşük özkontrol ile kompulsif satın almanın ilişkili olduğu görülmüştür. Araştırmacının amacı, alışveriş davranışları ile beden imgesi ve özkontrol arasındaki ilişkiyi keşfetmek ve

literatürdeki az sayıdaki alışveriş bağımlılığı araştırmalarına yenisini eklemektir. **Yöntem:** Araştırmanın evrenini Türkiye'deki üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Araçlar Demografik Bilgi Formu, Çok Yönlü Beden-Benlik/Öz-İlişki Ölçeği, Kompulsif Satın Alma Ölçeği, Kısa Özkontrol Ölçeği, Marlowe-Crowne Sosyal Arzu Edilebilirlik Ölçeği Kısa Formdur. **Bulgular:** Çalışmaya 19- 34 yaş aralığında 232 kadın 50 erkek, toplam 282 kişi katılmıştır. Alışveriş bağımlılığı açısından cinsiyetler arasında .000( $p<.05$ ) düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur. Alışveriş sıklığı grupları ile alışveriş bağımlılığı açısından gruplar arasında .000( $p<.05$ ) anlamlı fark bulunmuştur. Diğer ilişkiler incelendiğinde Sosyal arzu edilebilirlik ile beden imgesi arasında .76( $p<.01$ ), özkontrol arasında -.17( $p<.01$ ), kompulsif satın alma arasında .23( $p<.01$ ), Alışveriş Bağımlılığı ile arasında ise .20( $p<.01$ ) düzeyinde korelasyon bulunmuştur. Beden imgesi ile özkontrol arasında -.12( $p<.05$ ) ve alışveriş bağımlılığı arasında .30( $p<.01$ ) ile korelasyon bulunmuştur. Diğer puanlar arasında anlamlı bir korelasyon yoktur. **Tartışma:** Bu çalışmada alışveriş bağımlılığının beden algısı, özkontrol ve cinsiyet ile ilişkisi incelenmiştir. Kadınların alışveriş bağımlılığı puanlarının ortalamaları daha yüksektir. Alışveriş bağımlılığı ile beden imgesi arasında düşük bir ilişki gözlenmesine karşın, özkontrolle ilişki bulunmamıştır. İlişkiler araştırma öncesi beklenen düzeyde gözlenmemiştir.

**Anahtar Sözcükler:** cinsiyet, alışveriş bağımlılığı, özkontrol, beden imgesi

**PB – 536:**

#### **BAŞARIMA VE GÖREVE BAĞLI ÖDÜL TİPLERİNİN KADINLARIN İZ SÜRME TESTİ (İST) PUANLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

*DİLARA SARNIÇ, SÜMEYRA YILDIZ, K. ECE CAM, İMGE ÜNLÜ, FURKAN HAKAN ÖZKAHYA, BEYZA AYDIN, SÜLEYMAN ÖZTÜRK, BENGİSU İYİDOĞAN, LEYLA BAYRAKTAR, YUSUF BAHADIR YILDIZ, FUNDA AKBAYIR, HALİL TAYMUR, PINAR DİNÇER*

*HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu araştırmanın amacı göreve bağlı ödül, başarıma bağlı ödül ve kontrol koşullarındaki katılımcıların İz Sürme Testi (İST) puanları arasında fark olup olmadığını incelemektir. **Yöntem:** Araştırmada Hacettepe Üniversitesi'nin çeşitli fakültelerinden 37 kadın katılımcı yer almıştır. Deney öncesinde anksiyetenin dikkat üzerindeki etkisi dikkate alınarak katılımcılara Beck Anksiyete Envanteri ile anksiyete puanları ölçülmüş, puanı yüksek olarak değerlendirilen katılımcılar deneye dahil edilmemiştir. İST uygulanmadan önce ödül tipini değiştirmek için katılımcılara, BBÖ koşulunda istatistiksel bir başarı ölçütü olduğu ve bu ölçütü sağlamaları durumunda ödül alacakları, GBÖ koşulunda testi tamamlamaları durumunda ödül alacakları yönergesi sunulmuş, kontrol koşulunda ise yalnızca İST yönergesi sunulmuş daha sonra kişilere İST yapılmıştır. **Bulgular:** Bulgular göz önüne alındığında deney grupları ve kontrol grubu arasında İST için hesaplanan hiçbir puan türünde anlamlı bir fark bulunamamıştır. **Tartışma:** Mevcut çalışmanın amacı doğrultusunda, göreve bağlı, başarıma bağlı ve kontrol grupları arasında (ödül tipine göre) İST alt bölüm puanları arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Elde edilen nicel veriler Tek Yönlü ANOVA (Varyans) kullanılarak incelenmiştir. Mevcut çalışmada üniversitenin farklı bölümlerine devam eden 18-26 yaş aralığındaki BBÖ koşulundaki katılımcıların İST puanları, kontrol koşulundaki katılımcıların İST puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

**Anahtar Sözcükler:** başarıma bağlı ödül, göreve bağlı ödül, iz sürme testi, dikkat

**PB – 545:**

### **AİLE DEĞİŞİM KURAMI'NIN KUŞAKLARARASI ÖYKÜSÜ: ÇİĞDEM KAĞITÇIBAŞI'NIN SOY AĞACI İNCELEMESİ**

YAĞMUR ÖZBAY, MELİSA VAROL, ARDA YALÇIN, GİZEM ERDEM

*KOÇ ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Prof. Dr. Çiğdem Kağıtçıbaşı, geliştirdiği Aile Değişim Kuramı ve Özerk-İlişkisel Benlik Modeli ile Sosyal Psikoloji, Kültürel Psikoloji ve Gelişim Psikolojisi yazınlarına uluslararası çapta katkılarda bulunmuştur. Bu çalışmanın amacı, Kağıtçıbaşı'nın *Lüla ve Ben* isimli çifte anı kitabından hareketle üç kuşak aile hikayesini incelemek ve akademik çalışmaları ile aile hikayesi arasındaki ilişkiyi analiz etmektir. **Yöntem:** Bu amaçla, Koç Üniversitesinde Bahar 2018'de verilen Psikoloji 208 dersi final ödevlerinin içerik analizi için lisans öğrencilerinden sözlü onam alınmış ( $N = 8$ ) ve her proje üç lisans öğrencisi tarafından Corbin ve Strauss'un (1990) Temellendirilmiş Kuramı kullanılarak açık olarak kodlanmıştır. Elde edilen demografik (yaş, cinsiyet, doğum tarihi, evlilik, boşanma vb.), tarihsel (göç, savaş, cumhuriyet dönemine geçiş vb.) ve ilişkisel bilgiler (aile içinde yakınlık, küsme vb.) ışığında dört kuşak geriye dayanan aile soy ağacı çizilmiştir. **Bulgular:** Projelerin analizinde öne çıkan ve soyağacında kuşaklar arası aktarılan ailevi değerler Modernizm, Cumhuriyetçilik, çalışkanlık, girişimcilik ve yenilikçilik olarak belirlenmiştir. Her kuşakta, eğitime ve topluma katkıda bulunmaya kendini adanmış aile bireyleri (ilk kuşakta Asım Tefik Sonumut, ikinci kuşakta Süheyla-İhsan Çizakça, üçüncü kuşakta Çiğdem Kağıtçıbaşı ve Murat Çizakça) ve bu amaçla kurdukları kurumlar (Çizakça Koleji, AÇEV) bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, çocuğun değerinin ekonomik olduğu, son kuşakta ise psikolojik olarak değiştiği hem kız hem de erkek çocuklardan vefa ve yakınlık beklentisinin yüksek olduğu görülmüştür. **Tartışma:** Bu açıdan öne çıkan temalar, Çocuğun Değeri araştırmaları (Kağıtçıbaşı & Ataca, 2005) ile benzerdir. Kuşaklar boyunca aile üyelerinin başka şehirlere (İzmir, Bursa, Elâzığ ve İstanbul) veya ülkelere göç ettikleri (ABD ve İngiltere) fakat sadece son kuşakta yerleşmeye başladıkları bulunmuştur. Aile bireylerinin akültürleşme deneyimleri, özerk-ilişkisel benlik kuramı ile örtüşmektedir. Poster sunumu sırasında, Kağıtçıbaşı ailesinin hikayesi ile Kağıtçıbaşı'nın akademik çalışmalarının arasındaki paralelliklere ayrıntılı olarak değinilecektir.

**Anahtar Sözcükler:** kültürel psikoloji, özerk ilişkisel benlik, aile değişim kuramı, soyağacı, nitel inceleme

**PB – 549:**

### **BERGEN ALIŞVERİŞ BAĞIMLILIĞI ÖLÇEĞİ: ÇEVİRİ, GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI**

NESLİŞAH GÖNÜLALAN

*UFUK ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Alışveriş eylemi söz konusu olduğunda, normal değerlerin ne olduğu net değildir; dolayısıyla da bağımlılık seviyesinde alışverişin ne olduğunu tanımlamak zordur. Bu sebeple, DSM-5 alışveriş bağımlılığını tek başına bir bozukluk olarak ele almayıp, “Diğer şekilde tanımlanamayan impuls kontrol bozuklukları” başlığına dahil etmiştir. Aynı nedenle, Türkçe bir alışveriş bağımlılığı ölçeği bulunmamaktadır. Alışveriş bağımlılığı, davranışsal bir bağımlılıktır. Bağımlılık bir madde olmadan davranışın gerçekleştirilmesi sonucu ödülün elde edilmesi sonucu gelişir. Araştırmanın amacı, literatüre Türkçe bir alışveriş bağımlılığı ölçeği kazandırmaktır. **Yöntem:** Araştırmanın evrenini Türkiye’deki üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Araçlar, Demografik Bilgi Formu, Kompulsif Satın Alma Ölçeği, Bergen Alışveriş Bağımlılığı Ölçeği Türkçe Formudur. **Bulgular:** Çalışmaya 19-34 yaş aralığında 232 kadın 50 erkek, toplam 282 kişi katılmıştır. Kapsam ve yapı geçerliği, Psikoloji ve İngilizce dili alanında ileri düzeyde birikime sahip kişiler tarafından Türkçeye çevrilen ölçek maddeleri araştırmacı ve araştırma danışmanı tarafından hem çevirilerin orijinallerine uygunluğu hem de alışveriş bağımlılığını ölçme özellikleri açısından değerlendirilip Türkçe form oluşturulmuştur. Kompulsif Satın Alma Ölçeğinden elde edilen puanlar ile ilişki geçerliği incelenmiştir ve ölçekler arasında korelasyon katsayısı .76 ( $p<0.01$ )’dir. Ölçeğin faktör yapısı incelenmek üzere verilere ön analizler uygulanmış ve uygun bulunmuştur. Faktör analizi maddelerinin 4 faktöre dağıldığı gözlenmiştir. Bu maddeler ortak özelliklerine göre gruplandırılmıştır. 1. boyutun alışveriş bağımlılığının olumsuz sonuçlar; 2. boyutun psikolojik bağımlılık; 3. boyutun yoksunluk ve 4. boyutun ise belirginlik yönünü ölçmektedir. Ölçeğin orjinal versiyonunda araştırmacılar maddeleri doğrulayıcı faktör analizine tabi tutarak 7 faktör altına toplamıştır. Ölçeğin güvenirliğini belirlemek amacıyla test-tekrar test yöntemi uygulanmıştır ve 1. ile 2. uygulama arasında .84( $p<0.01$ ) düzeyinde korelasyon bulunmuştur. **Tartışma:** Ölçeğin Türkçe uyarlaması alışveriş bağımlılığının mevcut ölçeklerden daha tutarlı biçimde ölçeği düşünülerek yapılmıştır. Ölçeğin faktörlerinin 7 boyut yerine 4 boyutlu çıkması ise toplumumuzdaki bağımlılık konusunun farklı bir yönde olduğunu göstermektedir. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmalarından elde edilen veriler ise uyarlaması yapılan ölçeğin geçerliğinin ve güvenirliğinin sağlandığı yönündedir.

**Anahtar Sözcükler:** alışveriş bağımlılığı, satın alma, geçerlik, güvenirlik

**PB – 551:**

## **OTOBİYOGRAFİK ANILARIN CANLILIĞI**

***EZGİ BİLGİN, MELTEM KARACA, MELİKE ERSİN, MİRİ BESKEN***

***BİLKENT ÜNİVERSİTESİ***

**Amaç:** Hatırlanma süreçlerinde otobiyografik anıların canlılığına etki eden farklı mekanizmalar vardır. Bunlardan biri olan hatırlama kolaylığına göre üreterek hatırlama daha fazla ipucu gerektirip zaman alırken, doğrudan hatırlama belirli bir ipucu ile çok daha kısa sürede gerçekleşir (Uzer, Lee ve Brown, 2012). Bir diğer mekanizma ise hatırlanan anıya dair detayların miktarıdır. Levine ve arkadaşları (2002) anı canlılığını, anıya dair içsel detayların tüm detayların toplamına oranı ile işlemselleştirmişler; Belfi ve arkadaşları (2015) ise anı canlılığını sadece algısal detaylara bakarak değerlendirmiştir. Bu çalışmanın amacı söz konusu iki farklı mekanizmanın otobiyografik anıların canlılığını farklı şekillerde nasıl

etkileyebileceğini karşılaştırmaktır. **Yöntem:** Araştırmanın verisi Bilkent Üniversitesi e-mailleri ile ulaşılan 18 ile 30 yaş arasında toplam 60 yetişkinden toplanmıştır. Pilot çalışmayla seçilen popüler 20 Türkçe pop şarkısı, katılımcılar 30 saniye boyunca dinlemiş sonra da her bir şarkı için akıllarına belirli bir anı gelip gelmediğini ve anıyı hatırlama biçimlerini (doğrudan veya üreterek) belirtmişlerdir. Daha sonra gruplarına göre katılımcılar, hatırladıkları anının canlılığını yedili likert tipi ölçek ile değerlendirmelerinden önce veya sonra anıyı ses kayıt cihazına anlatmışlardır. **Bulgular:** Doğrudan hatırlanan otobiyografik anıların üreterek hatırlananlara göre daha canlı olduğu ve anıların akla geliş süreleri azaldıkça canlılıklarının arttığı bulunmuştur. Anıyı canlılık değerlendirmesinden önce veya sonra anlatmak, nesnel canlılık değeri için anlamlı bir fark yaratmazken öznel canlılık değerini etkilemektedir; değerlendirmeden önce anlatılan anıların öznel canlılık değerlerinin sonra anlatılanlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. **Tartışma:** Metodolojik anlamda, öznel canlılık değerinin ne zaman elde edildiği önem taşımaktadır çünkü değerlendirme anı anlatımının sonrasında ise canlılık, anlatımdan; öncesinde ise canlılık, anının akla geliş zamanından etkilenmektedir. Ancak nesnel canlılık değeri için böyle bir farkın elde edilmemesi literatürdeki canlılık ölçümlerinde göz önüne alınması gereken bir bulgudur.

**Anahtar Sözcükler:** otobiyografik anılar, canlılık, üreterek hatırlama, doğrudan hatırlama

**PB – 567:**

## **ÇOCUKLARINI KAYBEDEN AİLELER ÜZERİNE TÜRKİYE'DE YAPILMIŞ ÇALIŞMALARA DAİR BİR DERLEME**

*BELGİN DERYALAR, DENİZ ALP DOMANIÇ, CANSU KÖRPİ, ASUMAN BÜYÜKCAN-TETİK*

*SABANCI ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı, çocuklarını kaybeden aileler ve bu ailelere uygulanan yas destek programları üzerine Türkiye’de yapılmış çalışmaları, gelecekte yapılacak araştırmalara ve programlara yol göstermesi amacıyla derlemektir. **Yöntem:** Çocuklarını kaybeden aileler üzerine Türkiye’de yapılmış tezleri ve makaleleri belirlemek için Google Akademik, YÖK Ulusal Tez Merkezi, TUBESS, ölüm konusundaki uluslararası dergiler (Journal of Loss and Trauma, Omega-Journal of Death and Dying, Death Studies), EBSCOhost ve TOAD veri tabanlarından gerek İngilizce gerekse Türkçe yayınları bulmak amacıyla anahtar kelimeler (örn. parental grief, child loss, şehit aileleri) kullanılarak taramalar yapılmıştır. **Bulgular:** Örnekleminde çocuklarını kaybeden anne/babaların (toplam 1249 kişi) yer aldığı 19 çalışma (makale ve tez) bulunmuş ve içeriklerine göre gruplandırılmıştır. Çocuklarını kaybeden aileler üzerine yapılan çalışmaların çoğunun hemşirelik ve psikiyatri alanlarında yapılmış olduğu ve en çok değinilen konuların psikiyatrik semptomlar (örn. depresyon, anksiyete, 14 çalışma), şehitlik (5 çalışma), baş etme yolları ve sosyal destek (9 çalışma) olduğu belirlenmiştir. Eşlerin bir arada dahil edildiği yalnızca üç çalışma tespit edilmiştir. 2001-2018 tarih aralığında yayınlanan söz konusu 19 çalışmanın 12 tanesinin nicel, 7 tanesinin ise nitel araştırmalar olduğu belirlenmiştir. Yas destek programına yer veren yalnızca iki çalışma tespit edilmiştir. **Tartışma:** Gerek gelecek araştırmalarda gerekse yas destek programlarında, farklı alanların (örn., sosyal psikoloji, sosyoloji, siyaset bilim) bakış açıları da eklenerek daha disiplinler arası bir yaklaşım belirlenmesinin, konunun daha

kapsamlı anlaşılmasına katkı sağlayacağı görüşü edinilmiştir. Şehit aileleri ve belirsiz kayıp (örn. uçak kazaları, cumartesi anneleri) konularındaki araştırmaların artırılması önerilmektedir. Medyanın, çocuklarını kaybeden ailelerin yasları ve esenlikleri üzerindeki etkisinin de gelecek çalışmalarda dikkate alınması gereken konulardan olduğu kanaatine varılmıştır. Bu derlemenin, çocuklarını kaybeden aileler ile ilgili Türkiye’de yapılmış çalışmalara istinaden mevcut bilgi birikimini özetlediği ve gelecekte bu konuda yapılacak çalışmalara da fikir verdiği düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** yas, ebeveyn yası, yas destek programı, çocuklarını kaybeden aileler

**PB – 571:**

## **İLİŞKİSEL SALDIRGANLIK VE DİL GELİŞİMİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

CANSU KARAKUŞ\* , ELA NUR ÖKSÜZER\*\*

\* ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ

\*\* ATILIM ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Bu çalışmada ilişkisel saldırganlık ve dil gelişimi arasındaki ilişkiyi araştırmak için bir korelasyon çalışması önerilmiştir. İlişkisel saldırganlık; sözel becerilere dayalı söylentiler yaymak veya dedikodu yaparak diğerlerine zarar verme gibi davranışları kapsamaktadır. Bu çalışmada da, dil gelişiminin ilişkisel saldırganlık ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Özellikle, kız çocuklarının erkek çocuklardan daha fazla ilişkisel saldırganlık sergileyebilecekleri ve dil gelişimlerinin erkeklerden daha önce başladığı ve devam ettiği birçok araştırma çalışmalarında değerlendirilmiştir. Kız çocuklarının dil gelişimlerinin ilişkisel saldırganlıktan pozitif şekilde etkileneyeceği, bunun da sözel yeteneklerini arttıracak hipotezini doğrulaması beklenmektedir. **Yöntem:** Bu çalışma, 6 ila 8 yaş arasındaki 100 çocukla yürütülmesi planlanmaktadır (50 erkek, 50 kız). Katılımcılar kenar kent bölgesinde bulunan okul öncesi üst orta sınıfından seçileceklerdir. Katılımcıların hepsi aynı ilkokuldan olup, farklı sınıflardan (1. ve 2. Sınıf zamanları) seçilmişlerdir. Karışıklığa neden olabilecek faktörleri engelleyebilmek adına, seçilen grubun ailelerinin benzer sosyo-ekonomik statüye sahip olmaları göz önünde bulundurulmuştur. Ailelerinin sosyo-ekonomik statülerini öğrenebilmek adına, demografik bilgi formunu doldurmaları talep edilecektir. Bilgilendirilmiş Onam ve katılımcı çocukların ailelerinden ve öğretmenlerinden onay formu alındıktan sonra, Öykü Tamamlama Ölçeğini (araştırmacılar tarafından oluşturulan ve ilişkisel veya fiziksel saldırganlık ile ilişkilendirilebilecek) doldurmaları talep edilecektir. Bu ölçek 1 kısa öyküyü kapsayacak olup, çocuklardan istedikleri gibi doldurmaları istenecektir. Çocukların cevapları ya fiziksel saldırganlık ya da ilişkisel saldırganlık olarak kodlanacaktır. Daha sonra, çocukların dil gelişimlerini ölçebilmek adına TİFALDİ verilip, yapmaları beklenecektir. **Bulgular:** Bu çalışmada, cinsiyet ve dil gelişimi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulmak amaçlanmıştır. Nitekim, ilişkisel saldırganlık ve bu saldırganlık tipine maruz kalan çocuğun mağduriyetinin, çocuğun dil gelişimini arttırabileceği hipotezlerimiz arasında yer almıştır. Bu noktada, ilişkisel saldırganlığın dil gelişimi üzerinde pozitif bir etkide bulunarak dil gelişimini arttırabileceği varsayıldı. İkinci hipotez ise; yüksek düzey sosyo-ekonomik statüye sahip ailelerin çocuklarının dil gelişimlerinin; sosyo-ekonomik

statüsü düşük ailelerin çocuklarındaki daha iyi olması beklenmektedir. Üçüncü ve son olarak ise erkek çocukları ile karşılaştırıldığında, kız çocuklarının dil gelişim performanslarının daha iyi olacağı beklenmektedir. **Tartışma:** Bu çalışma, ilişkisel saldırganlık ve dil gelişimi arasındaki ilişkiyi incelemek için yürütülmüştür. İlk olarak, sınırlı sayıda katılımcı ile çalışılması çalışmanın istatistiksel olarak G-power ve genellenebilitesi açısından geliştirilmesi gereken faktörlerden birisi olduğu düşünülmektedir. İlâveten, çalışmanın konusu gereği deneysel olarak ölçüm yapılamayacağından korelasyonel method kullanılmıştır. Bu kapsamda, bu çalışmayı genelleştiremeyip, neden ve sonuç çıktılarını incelenememiştir. Ayrıca, ilişkisel saldırganlığı net bir şekilde ölçen başka bir ölçek veya ölçüm aracının kullanılması araştırmayı daha ileri bir seviyeye götürebileceği düşünülmektedir. Gelecekteki çalışmalarda ise bu engeller yönetilebilir ve ilişkisel saldırganlık ve dil gelişimi korelasyonu ile ilgili başarılı sonuçlar elde edilebilir.

**Anahtar Sözcükler:** ilişkisel saldırganlık, dil gelişimi

**PB – 572:**

#### **ANNE DUYARLIĞI VE ÇOCUĞUN BAĞLANMA PROFİLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLER**

*AYBEGÜM MEMİŞOĞLU SANLI, BÜŞRA İPLİKÇİ, NEBİ SÜMER, ZEYNEP SU ALTINÖZ, BÜŞRA CANOĞLU, ZEYNEP GÖKSU, BERNA GÜVENÇ, BERİL KIYAK, BUSE TEZCİ, GÜLER TİRELİ, HİLAL YÖRÜK*

*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Çocukların sağlıklı sosyal ve duygusal gelişim göstermeleri büyük oranda bebeklik dönemindeki güvenli bağlanma düzeyiyle ilişkidir. Güvenli bağlanmanın en kritik öncülü ise anne duyarlılığıdır. Hem bağlanma hem de anne duyarlı tek boyutlu ölçüm araçları olarak yaygın olarak kullanılmasına karşın alt boyutları arasındaki ilişkiler yeterince incelenmemiştir. Bu çalışmada bağlanma ölçümünde sık kullanılan *Bağlanma Davranışları Sınıflandırma Seti*, Kirkland ve arkadaşlarının (2004) önerdiği sekiz alt-profil (hotspots) temelinde ele alınmış ve bu profillerin anne duyarlılığı altboyutları ile ilişkisi incelenmiştir. **Yöntem:** Çalışmaya 103 anne-çocuk çifti katılmış ve anne duyarlılığı, Ainsworth Anne Duyarlık Ölçümü (ADÖ) ve Anne Davranışları Sınıflandırma Seti (ADSS) ile ölçülmüştür. ADÖ ölçümleri, 10 dakikalık serbest oyun videoları üzerinden kodlanmıştır. ADSS 90 maddeden oluşmaktadır ve bir saatlik doğal çekim videoları ile ölçülmüştür. Çocukların bağlanma düzeyi de yine aynı videoların kodlanması yoluyla, BDSS ile ölçülmüştür (Kodlayıcılar arası tutarlık: ADÖ = .89, ADSS = .90, BDSS = .76). **Bulgular:** BDSS'nin sekiz alt profilinin (*Rahat-Sevgi dolu, Uyumlu, Mutlu, Bağımsız, Sürekli ilgi isteyen, Ayrılınca çok üzülen. Mesafeli, Kendi başına buyruk*) güvenilirlik katsayıları .26 ile .90 arasında değişmektedir. Sekiz alt profilin hem ADÖ ile ilişkisi hem de ADSS ölçeğinin iki altboyutu olan "kısıtlayıcılık" ve duyarlık ile korelasyonları hesaplanmıştır. ADÖ, mutlu çocuk profiliyle olumlu, ayrılınca çok üzülen çocuk profiliyle olumsuz korelasyon göstermiştir. ADSS'nin kısıtlayıcılık boyutu ayrılınca çok üzülen ve kendi başına buyruk çocuk profilleriyle olumlu korelasyon göstermiştir. Diğer ilişkiler istatistiksel olarak anlamlı değildir. Sekiz profili karşılaştırmak için yapılan t-test analizleri, "uyumlu" profilin en yüksek ( $M= 6.41, SD= 1.41$ ), "ayrılınca çok üzülen" profilinin ise en düşük ( $M= 3.73, SD= .55$ ) ortalamaya sahip olduğunu göstermiştir.

“Rahat”, “ayrılınca çok üzülen” ve “mesafeli” alt-profilleri, tüm diğer profillerden anlamlı olarak farklılaşmıştır. “Uyumlu” alt-profil ise “mutlu” ve “bağımsız” haricindeki alt-profillerle anlamlı olarak farklılaşmıştır. **Tartışma:** Çalışmanın bulguları Türkiye’de anne duyarlılığı ile ilgili bağlanma alt boyutlarının belirlenmesine odaklanarak tartışılmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** bağlanma, anne duyarlılığı, bağlanma alt profilleri

**PB- 578:**

## **SATRANCIN ÇOCUKLARIN PLANLAMA VE GÖRSEL-MEKANSAL BECERİLERİNE ETKİLERİ**

HATİCE KÜBRA AYDIN, TEVFİK ALICI

*BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı, çocukların satranç bilgi düzeylerinin, planlama ve görsel mekânsal becerileri üzerinde etkisinin olup olmadığını incelemektir. **Yöntem:** Çalışmada satranç bilen ve bilmeyen yaşları 10-14 aralığında olan 90 ortaokul öğrencisi ile çalışılmıştır. Öğrenciler satranç bilgi düzeylerine göre üç gruba ayrılmıştır. Birinci grup Ulusal Kuvvet Derecesi (UKD) olan lisanslı satranç oyuncularından, ikinci grup acemi satranç oyuncularından oluşmaktadır. Üçüncü grup satranç bilmeyen çocuklardan oluşan kontrol grubudur. Bu üç grup yaş, cinsiyet ve matematik puanları açısından birbirine denk tutulmuştur. Çalışmada planlamayı ölçmek için Hanoi Kulesi Görevi; görsel-mekansal becerileri ölçmek için Benton Görsel Bellek Testi ve Çizgi Yönünü Belirleme Testi kullanılmıştır. **Bulgular:** Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin satranç bilgi düzeylerine göre Hanoi Kulesi Görevi ve Çizgi Yönünü Belirleme Testi puanları farklılaşmıştır. Planlama becerisi uzman satranç bilen öğrencilerde, acemi ve satranç bilmeyen öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksektir. Çizgi Yönünü Belirleme Testi puanları da benzer şekilde uzman satranç grubunda anlamlı derecede yüksektir. Gruplara göre Benton Görsel Bellek Testi puanları arasında anlamlı bir fark yoktur. **Tartışma:** Sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde, satranç bilgi düzeyinin avantajı planlama becerisi ve görsel-mekansal algılama becerisinde görülmesine rağmen, görsel bellek becerisinde görülmemiştir. Sonuçların farklı beceri türlerine göre değişmesinin nedenleri literatür ışığında tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** satranç, uzmanlık (expertise), planlama, görsel-mekansal beceriler

**PB – 579:**

## **OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU OLAN ÇOCUKLARIN KARDEŞLERİNDE DUYGU DÜZENLEME BECERİSİ**

NURAY MUSTAFAOĞLU ÇİÇEK, BÜŞRA GÜR, BÜŞRA GÜLTEKİN, MÜJGAN İNÖZÜ, FERHUNDE ÖKTEM

*HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Duygu düzenleme, bireylerin duygusal tepkilerini kontrol edebilmeve değiştirebilme

becerisidir. Bu becerinin gelişimi, çocukların yaşlarıyla orantılı olarak ilerleyen fiziksel, bilişsel ve mizaç gelişimi gibi içsel süreçlerle ilişkili olduğu kadar, çevresel koşullar ve sosyal etkileşim gibi dış etkenlerle de ilişkilidir. Çalışmalar çocuklarda gözlenen duygu düzenlemedeki zorluğun sosyal-duygusal-davranışsal alanda yaşanan zorluklarla ilişkili olduğunu ve destekleyici bir çevrenin de eksikliği sonucunda zaman içerisinde başta davranış ve duygu durum bozukluğu olmak üzere çeşitli psikopatolojilere yatkınlığı artırabileceğine işaret etmektedir. Diğer yandan araştırmalar özel ilgi gereksinimli kardeşi olan çocukların daha çok duygusal, davranışsal ve sosyal zorlanma deneyimlediğine işaret etmektedir (Gillberg, 1991). Bu zorlukların çocukların duygu düzenleme becerileriyle ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Bu çalışma otizm spektrum bozukluğu (OSB) kardeşi olan çocuklar ile sağlıklı gelişim gösteren kardeşi olan çocukların duygu düzenleme becerilerini birbiri ile karşılaştırarak incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada kardeşi OSB olan çocukların, duygu düzenlemede kardeşi sağlıklı gelişim gösteren çocuklara göre daha çok zorlanması beklenmektedir. **Yöntem:** Araştırmaya toplam 154 çocuk katılmıştır ( $N_{\text{kardeşi OSB olan}} = 71$ ,  $N_{\text{kardeşi sağlıklı olan}} = 83$ ). Çocukların duygu düzenleme becerileri annelerinin çocuklara yönelik doldurmuş oldukları öz-bildirim ölçekleri aracılığı ile değerlendirilmiştir. Bu amaca yönelik olarak araştırmaya katılan annelerden sosyodemografik bilgi formu ve çocuklarına yönelik Duygu Düzenleme Ölçeği'ni doldurmaları istenmiştir. **Bulgular:** Çocukların duygu düzenleme becerilerinin gruplar arasındaki farkı, 2 (kardeş OSB olan ve kardeşi sağlıklı olan) x 2 (kardeşi kendisinden büyük veya küçük) ANOVA sonucuna göre anlamlı bulunmuştur ( $F[2, 138] = 5.20, p = 0.007, \eta_p^2 = .07$ ). Çocukların duygu düzenleme becerileriyle OSB kardeşi olup olmaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki görülmüştür ( $F[1, 138] = 13.68, p < 0.000, \eta_p^2 = .09$ ); sağlıklı kardeşi olan çocukların duygu düzenlemesi ( $Ort = 26.66, S = 3.93$ ) kardeşi OSB olanlara ( $Ort = 24.69, S = 4.36$ ) göre anlamlı olarak daha iyi olduğu bulunmuştur. Ancak duygu düzenleme becerisiyle kardeş yaşının büyük veya küçük olmasının temel etkisi olmadığı görülmüştür ( $p > 0.05$ ). **Tartışma:** Duygu düzenleme becerisi çocukların yaşlarıyla uyumlu gelişimleri ve ebeveynlerin uygun duygu sosyalleştirmesiyle gelişen bir beceridir. OSB'nin ailedeki sağlıklı gelişim gösteren diğer çocukların duygu sosyalleştirmesinin ebeveynlerin gündeminde yeterince yer almayabileceği öngörülmektedir. Bu durumun kardeşlerin duygu düzenleme becerilerinin gelişiminde etkili olabileceği düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** duygu düzenleme, duygu sosyalleştirme, özel ilgi gereksinimli kardeşle etkileşim, otizm spektrum bozukluğu

**PB – 580:**

## **BİLİŞSEL DAVRANIŞÇI GRUP TERAPİSİNDE DEĞİŞİMİN YORDAYICISI OLARAK EV ÖDEVİ UYUMU**

ZEYNEP ERDOĞAN YILDIRIM, CEREN GÖKDAĞ

*EGE ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bilişsel Davranışçı Grup Terapisi (BDGT) etkililiği çeşitli çalışmalarla kanıtlanmış olmakla beraber son zamanlarda depresyon tedavisinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Bilindiği gibi ev ödevleri de danışana terapide edindiği becerileri günlük yaşamındaki farklı

koşullara uyarlama gibi önemli yararlar sağladığından BDGT'nin önemli noktalarından biridir. Buna karşın ev ödevi uyumunun tedavi çıktıları ve terapiden yarar sağlama üzerine etkisini araştıran çalışma sayısı oldukça sınırlıdır. Bu çalışmanın da amacı ev ödevi uyumunun BDGT uygulanan bir grup kişinin depresif belirtilerindeki değişimi yordayıp yordamadığını incelemektir. **Yöntem:** Ege Üniversitesi Psikoloji Bölümünde klinik psikoloji doktora dersi kapsamında geliştirilen 11 seanslık bir BDGT programına katılan 19 üniversite öğrencisi bu çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Ölçüm araçları olarak Hamilton Depresyon Değerlendirme Ölçeği, Otomatik düşünceler Ölçeği ve Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği kullanılmıştır. Terapi alan katılımcıların ev ödevi uyumu ise Ev Ödevi Uyum Ölçeği ile terapistleri tarafından değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Sonuçlara göre ev ödevi uyumu ile depresif duygudurum ve negatif bilişler arasındaki ilişkilerin anlamlı olduğu görülmektedir. Diğer yandan, ev ödevi uyumu olumsuz bilişlerdeki değişimi yordamazken, depresif duygudurumdaki değişimi anlamlı olarak yordamıştır,  $F(1,16) = 9.78, p < .01$ . Terapi sürecinde depresif duygudurumdaki değişim varyansının %34'ü ev ödevi uyumuyla açıklanabilmektedir. **Tartışma:** Bu çalışma BDGT sürecinde ev ödevinin önemini bir kez daha vurgulamış, depresif duygudurumdaki değişimin ev ödevlerine uyum gösterme ile açıklanabileceğini göstermiştir. Yani, danışanların ev ödevlerine uyum gösterdikçe terapiden yararlanma ihtimallerinin arttığı söylenebilir. Bu doğrultuda, terapide ev ödevlerine uyumu artırmaya yönelik çalışmaların terapi çıktılarına olumlu katkı sağlayabileceğini söylemek mümkün olacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** bilişsel davranışçı terapi, depresyon, grup terapisi, ev ödevi

**PB – 581:**

### **OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU OLAN ÇOCUKLARIN BABALARINDA PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK: SAĞLIKLI ÖRNEKLEMLE KARŞILAŞTIRMA**

NURAY MUSTAFAOĞLU ÇİÇEK, ŞÜKRİYE ACAR, İPEK CAVLAK, MÜJGAN İNÖZÜ, FERHUNDE ÖKTEM

*HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Otizm spektrum bozukluğu (OSB) çocuğu olan ailelerle yapılan çalışmalarda, bakım veren annelerin daha çok stres, kaygı ve depresyon bildirdikleri görülmüştür. Yaşanan stres ve kaygıyla ilişkili koruyucu faktörlerden birinin psikolojik dayanıklılık olduğu bilinmektedir. Bugüne kadar OSB olan çocukların ebeveynleri ile yürütülmüş çalışmalarda daha çok annelerin araştırmaya dahil edildiği babalar ile ilişkili değişkenlerin daha az incelendiği dikkat çekmektedir. Bu araştırmada otizmlili çocuğa sahip babaların stres, kaygı, depresyon düzeyleri ve psikolojik dayanıklılıklarının sağlıklı çocuğa sahip olan babalar ile karşılaştırılması amaçlanmaktadır. **Yöntem:** Araştırmaya 30-68 yaş aralığında ( $Ort=42.21, S=6.58$ ) 131'i OSB çocuğu olan, 116'sı sağlıklı gelişim gösteren çocuğu olan 247 baba katılmıştır. Araştırmaya katılan babalara kendilerine yönelik sosyodemografik bilgi formu, Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği ve Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği'nden ölçek setini doldurmaları istenmiştir. **Bulgular:** Otizmlili veya sağlıklı gelişim gösteren çocuğu olan babaların YPDÖ ve DASS ölçeklerinin alt testlerinden aldıkları puan değerlerinin farklılaşıp farklılaşmadığı tek yönlü çoklu varyans analizi (MANOVA) ile test

edilmiştir. Babaların psikolojik dayanıklılıklarının çocuklarının OSB olup olmamasına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür,  $F(6, 240) = 4.56, p < 0.001, \eta^2 = 0.10$ . Otizmliliğe sahip babaların psikolojik dayanıklılıklarını belirleyen değişkenlerin (kendilik algısı, gelecek algısı, sosyal yeterlilik, aile uyumu, sosyal kaynaklar), sağlıklı gelişim gösteren çocukların babalarına göre daha düşük olduğu görülmüştür. Çalışma ve kontrol grubu arasında depresyon, stres ve kaygı düzeylerini karşılaştıran MANOVA analizleri de istatistiksel olarak anlamlı sonuçlara işaret etmiştir,  $F(3, 236) = 6.40, p < 0.001, \eta^2 = 0.07$ . Beklendiği gibi OSB çocuğu olan babaların stres, kaygı ve depresyon düzeyleri çocukları sağlıklı gelişim gösterenlere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. **Tartışma:** Araştırmada, alan yazındaki annelerle yapılan çalışmalarla tutarlı olarak, çocukları sağlıklı gelişim gösteren babaların psikolojik dayanıklılıklarının çocukları OSB olan babalara göre anlamlı derecede yüksek olduğu ve stres, kaygı ve depresyon düzeylerinin anlamlı derecede düşük olduğu bulunmuştur. Bu sonuç, sonraki çalışmalarda, özel gereksinimli çocuğa bakım vermenin anne ve babalardaki etkileşiminin çalışılması gerekliliğine ışık tutmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** psikolojik dayanıklılık, duygu durum, otizm spektrum bozukluğu

**PB – 582:**

### **LİDERLİK ETME MOTİVASYONUNU BELİRLEYEN BİREYSEL ÖZELLİKLER: KARANLIK ÜÇLÜ, DEĞERLER, SOSYAL BASKINLIK YÖNELİMİ VE SAĞ-KANAT YETKECİLİĞİ**

ANIL KABLANOĞLU\*, M. ERSİN KUŞDİL\*\*

\*SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ

\*\*ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Liderlik, biyolojiden siyaset bilimine, farklı disiplinler içerisinde incelenen bir konudur. Psikoloji literatüründe ise liderliği açıklayabilmek amacıyla iki farklı yaklaşımın öne çıktığı görülmektedir. İlk yaklaşım, durumsal faktörleri öne çıkarmakta; liderlerin grup özellik ve normlarını daha iyi yansıtan üyeler olduğunu vurgulamaktadır. Buna karşıt olarak, ikinci yaklaşım ise liderlerin sahip oldukları kişilik özellikleri temelinde diğer bireylerden ayrıştıklarını savunmaktadır. Bu çalışmada, literatürde liderlikle ilişkisi olduğu öne sürülen bireylerarası farklılık değişkenleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmada, liderlikle ilişkili olarak kullanılan bireylerarası farklılık değişkenleri; Karanlık Üçlü (KÜ; narsisizm, Makyavelizm ve psikopati), özgecişletim ana değer boyutu, Liderlik Etme Motivasyonu (LM; duyuşsal-kimlik, sosyal normatif ve çıkarsız) ve Otoriteryen Kişiliği oluşturan Sosyal Baskınlık Yönelimi (SBY) ve Sağ-Kanat Yetkeciliği (SKY) olarak belirlenmiştir. Bu değişkenler literatürde, kişilerarası baskınlık ve manipölasyon isteğine dayalı karanlık bir kişilik yapısıyla ilişkili olarak öne çıkmaktadır. **Yöntem:** Çalışma, 10 üniversitede faaliyet gösteren öğrenci topluluklarına üye ve yaş aralığı 18-37 aralığında değişen (Ort.= 21.15, SS. =1.99) 301 üniversite öğrencisi (101 E, 200 K) üzerinden gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında, SBY'yi ölçmek amacıyla, "baskınlık" ve "eşitliğe karşıtlık" şeklinde iki faktörlü olarak tasarlanan yeni SBY Ölçeğinin (SBY<sub>7</sub>) Kısa Formu Türkçe'ye uyarlanmıştır. **Bulgular:** Bulgulara göre, beklentilerden farklı olarak Duyuşsal Kimlik LM, SBY ile ilişkisiz bulunmuştur. Bunun haricinde liderlik ile ilişkili olması beklenen değişkenlerin birbirleriyle pozitif yönde ilişkili olduğu görülmüştür. Çalışmanın bir başka özgün yönü de; LM ile KÜ, SBY ve SKY arasındaki

ilişkilerin, bilindiği kadarıyla, literatürde ilk kez incelenmesidir. **Tartışma:** Bulunan ilişkiler, söz konusu değişkenlerin manipülatif ve karanlık bir yapıya dayandığı savını desteklemektedir. Bu anlamda, liderlik konumuna ulaşmakta bireylerarası farklılıkların etkili olduğuna dair sav güçlenmektedir. Araştırmanın sonuçları bu doğrultuda tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** liderlik, karanlık üçlü, özgenişletim ana değer boyutu, liderlik etme motivasyonu, sosyal baskınlık yönelimi, sağ-kanat yetkeciliği

**PB – 592:**

## **TALEP ÖZELLİKLERİNİN DAVRANIŞ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

BURCU İLDENİZ, YAĞMUR TELEFONCU

*İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı kontrol grubu ile -deney manipülasyonu hakkında ipucu verilen- deney grubundaki katılımcılar arasındaki davranış farklılığının incelenmesidir. **Yöntem:** Araştırma kapsamında katılımcılar kontrol ve deney grubu olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Her iki grup da 18-25 yaşları arasında olan ve İstanbul’da üniversite okuyan 30’ar kişiden oluşmaktadır. Katılımcılar cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve sürekli kaygı puanları açısından birbirine denktir. Çalışmada ilk olarak katılımcılara Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır. Sonrasında Sürekli Kaygı Ölçeği kullanılmış; ölçekten 50 puan üzeri alan kişiler çalışmaya dahil edilmemiştir. Araştırmanın son aşamasında ise, her biri 30 saniyelik toplam 14 adet video izletilmiştir. Bu videoların yedisi nötr, yedisi ise kaygı uyandırıcı içeriktedir. Videolar izletilmeden önce kontrol ve deney grubuna farklı yönergeler verilmiştir. Deney grubuna videolarda ‘kaygı uyandıracak içerik’ olabileceğine yönelik ipuçları verilmiş ve rahatsız hissettikleri yerde videoyu durdurabilecekleri söylenmişken, kontrol grubunun yönergelerinde içerik hakkında bilgi verilmemiştir. **Bulgular:** Kontrol ve deney grupları arasında toplam video durdurma sayıları açısından anlamlı bir farklılık olduğu; deney grubunun toplam video durdurma sayısının kontrol grubundan anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur. Kadınlar ve erkekler arasında toplam video durdurma sayıları açısından anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Ek olarak deney grubundaki kadın ve erkek katılımcılar arasında da toplam video durdurma sayıları açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. **Tartışma:** Bu araştırma deneysel hipotezin özneye (katılımcıya) ilettiği ipuçlarının öznenin davranışları üzerinde belirleyici etkisi olduğunu ileri süren teoriye dayanmaktadır. Talep özellikleri olarak adlandırılan bu ipuçları, bu çalışmada yönerge farklılığı ile sağlanmış ve katılımcıların videoyu durdurma sayıları arasında anlamlı bir farklılığa sebep olmuştur. Katılımcılar deneyin amacına yönelik ipuçları toplamakta ve davranışlarını bu amaca göre düzenlemektedirler. Bu çalışmada verilen yönergenin, videoların kaygı uyandırıcı olacağına dair bir ipucu sunması ve bu yönde bir beklenti yaratması sebebiyle deney grubundaki katılımcılar, kontrol grubundaki katılımcıların aksine, kaygı uyandırıcı olarak değerlendirilmesi beklenen videoları durdurdıkları gibi, nötr videoları da durdurmuşlardır. Bu sonuç talep özelliklerinin katılımcılar üzerindeki güçlü etkisini kanıtlamaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** talep özellikleri, deneyde kontrol, katılımcı beklentisi

PB – 606:

### OTORİTER DAVRANIŞLARIN BELLİ VE BELİRSİZ KOŞULLAR ALTINDA MEŞRULAŞTIRILMASI

ENES KARACOŞKUN, MUSTAFA FIRAT, BEGÜM ÖZYOL, SİNEM ÜNER YANILMAZ, GİZEM ÜNLÜ, DUYGU YILMAZ

BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Bu çalışmada, sistemi meşrulaştırma kuramına dayanarak, otoriter davranışların belli ve belirsiz koşullar altında meşrulaştırılması araştırılmıştır. Bu amaçla, çalışma hayatındaki otoriter davranışların meşrulaştırılması üzerinde çalışılan şirket türü ve alınan kararların ardından oluşacak koşulların belli veya belirsiz olmasının çalışanların kararları üzerindeki etkisi incelenmiştir. **Yöntem:** Çalışmaya yaşları 18-26 arasında değişen ( $Ort. = 20.11$ ,  $S = 1.08$ ) 148 üniversite öğrencisi (64 erkek, 84 kadın) katılmıştır. Deneklerarası desen kullanılarak katılımcılar aile şirketi-belli, aile şirketi-belirsiz, kurumsal şirket-belli ve kurumsal şirket-belirsiz şeklinde dört gruba ayrılmıştır. Her bir grupta yer alan katılımcılar kendilerini ilgili şirkette yönetim kurulu üyesi olarak hayal etmişlerdir. Otoriter davranışlar sergileyen yönetim kurulu başkanı hakkında kısa bir senaryo okuduktan sonra, başkanın değişmesi hakkındaki görüşlerini 7'li Likert tipi ölçek üzerinde belirtmişlerdir. Şirket türü ve yönetim kurulu başkanı değişiminden sonra oluşacak durumun belli-belirsiz olmasına ek olarak, katılımcıların kararında etkili olabilecek sağ-kanat yetkiciliği de ölçülmüştür. **Bulgular:** Yapılan kovaryans analizinde (ANCOVA) sağ-kanat yetkiciliği kontrol değişkeni olarak yer almıştır. Sonuçlar, katılımcıların aldığı karar üzerinde şirket türünün anlamlı bir etkisi olmamasına rağmen, karardan sonra oluşacak koşulların belli veya belirsiz olmasının anlamlı bir etkisi olduğunu göstermiştir. Buna göre, belirsiz koşulda yer alan katılımcıların, otoriter davranışlar sergilemesine rağmen, yönetim kurulu üyesinin değişmesini desteklemedikleri görülmüştür. Sonuçlar üzerinde sağ-kanat yetkiciliğinin de anlamlı bir etkisi olduğu ve sağ-kanatta yer alan katılımcıların değişim kararını desteklemediği tespit edilmiştir. Şirket türü ile belirlilik arasında etkileşime ulaşamamıştır. **Tartışma:** Sonuçlar, belirsiz koşullar altında otoriter davranışların daha çok meşrulaştırıldığını ve sağ-kanat yetkiciliğinin kontrol edilmesinin ardından dahi bu etkinin devam ettiğini göstermiştir. Bu bulgu, sistemi meşrulaştırma eğilimleri üzerinde belirsizlikten kaçınma ihtiyacı ve statükonun korunması fikrinin etkili olabileceğini öne sürmektedir. Bulgular, sistemi meşrulaştırma kuramı çerçevesinde tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** sistemi meşrulaştırma kuramı, belirsizlikten kaçınma hipotezi, sağ-kanat yetkiciliği

PB – 610:

### 48-66 AYLIK ÇOCUKLARDA SÖZDİZİMİ ANLAMA BECERİSİNİN GELİŞİMİ İLE ZİHİN KURAMI İLİŞKİSİ

SURA ERTAŞ, ŞERİFE SEMA KARAKELLE

**Amaç:** Bu araştırmanın amacı 48-66 aylık çocuklarda zihin kuramı becerisi ile sözdizimini anlama becerisi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını saptamaktır. **Yöntem:** Araştırma 2017-2018 eğitim öğretim yılında İstanbul Tuzla'da bulunan Okutanlar Anaokulu'na devam eden 16 (8 erkek, 8 kız) çocuk ile yürütülmüştür. Zihin kuramı becerisini ölçmek için *görünüm gerçeklik, beklenmedik içerik ve beklenmedik yer değişikliği* alt görevleri kullanılmıştır. Sözdizimini anlama becerilerini ölçmek için ise Karmaşık Sözdizimini Değerlendirme Aracı kullanılmıştır. **Bulgular:** Okulöncesi dönemde sözdizimi becerisi ile zihin kuramı becerisi arasında bir ilişki olup olmadığını saptamak için önce parametrik testlerin varsayımları sınanmıştır. Tüm varsayımları sağladığı için Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır. 48-66 ay arasındaki çocuklarda Zihin Kuramı Görevi toplam puanları ile Karmaşık Sözdizimi Değerlendirme Aracı toplam puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Zihin kuramı alt görev puanları ile Karmaşık Sözdizimi Değerlendirme Aracı'ndaki alt kategori puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına belirlemek için Zihin kuramı alt görev puanları normal dağılım varsayımını sağlamadığı için Spearman Korelasyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda 48-66 ay arasındaki çocuklarda Zihin Kuramı Beklenmedik İçerik Görevi puanları ile Karmaşık Sözdizimi Değerlendirme Aracı *olumsuzluk* kategorisi puanları arasında pozitif yönde yüksek korelasyon ve Zihin Kuramı Beklenmedik Yer Değişikliği puanları ile Karmaşık Sözdizimi Değerlendirme Aracı *eylemlilik* kategorisi puanları arasında pozitif yönde orta şiddette korelasyon bulunmuştur. **Tartışma:** Birçok araştırmada dil gelişimi ile zihin kuramı arasında yüksek korelasyonlar bulunmuş olmasına rağmen dilin neden, nasıl ve hangi özelliklerinin zihin kuramıyla ilişkili olduğu konusunda farklı sonuçlar ve görüşler mevcuttur. Bu araştırmada ise dilin eylemlilik ve olumsuzluk özelliği ile zihin kuramı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

**Anahtar Sözcükler:** zihin kuramı, sözdizimi, okul öncesi dönem, bilişsel gelişim

**PB - 612:**

## **MİZAÇ TÜRÜNÜN 5 YAŞINDAKİ ÇOCUKLARDA SOSYAL PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNE ETKİSİ**

SURA ERTAŞ

*İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Aramanın amacı mizaç türünün 5 yaşındaki çocuklarda sosyal problem çözme becerileri üzerinde etkisinin olup olmadığını saptamaktır. **Yöntem:** Araştırma 5 yaşındaki 12 kız, 15 erkek olmak üzere toplamda 27 anasınıfı öğrencisi ve anneleri ile yürütülmüş olup bu öğrenciler Tuzla Şehir Koleji, Tuzla Cahit Arf İlkokulu ve Orhanlı İlkokulu'ndan random olarak seçilmiştir. Çocukların mizaç türlerini saptamak amacıyla Çocuklar İçin Kısa Mizaç Ölçeği, sosyal problem çözme becerilerini test etmek için ise Wally Sosyal Problem Çözme Becerileri Testi kullanılmıştır. Bu katılımcılar arasında mizaç türü tepkisel olan sadece 3 katılımcı bulunduğu için bu katılımcılar analize dahil edilmemiş ve veri kaybı yaşanmıştır. Bu nedenle Sebatarlık alt boyutundan 14(8 kız, 6 erkek), Sıcakkanlılık alt boyutundan ise 10(5kız, 5 erkek) olmak üzere toplamda 24 katılımcı analize dahil edilmiştir. **Bulgular:** Araştırmada

mizaç türü sebatkar ve sıcakkanlı olan çocukların Wally Sosyal Problem Çözme Becerileri Testi puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını saptamak için sıcakkanlılık alt boyutu parametrik testlerin vaka sayısı varsayımını sağlamadığından Mann-Whitney U Testi kullanılmıştır. Analiz sonucunda mizaç türü sıcakkanlı çocuklar ile sebatkar çocukların Wally Sosyal Problem Çözme Becerileri Testi puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı bulgulanmıştır. **Tartışma:** Okul öncesi dönem, çocukların grup oyunlarının ve akranlarıyla sürekli etkileşiminin başladığı dönemdir. Çocuklar bu dönemde bazen birbirleri ile çatışma yaşayabilirler. Ancak çatışmayı ele alış biçimleri yıkıcı ya da zarar verici olabileceği gibi kendini geliştirici bir süreç olarak da ele alınabilir. Okul öncesi dönemde çocukların çevresiyle olan etkileşimini etkileyen önemli bir noktalardan biri mizaç özellikleridir. Bu araştırmada mizaç türünün sosyal problem çözme becerisi üzerine etkisi bulunamamıştır. Fakat bu durumun katılımcı sayısının azlığından kaynaklandığı düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** mizaç, sosyal problem çözme becerisi, sosyo-duygusal gelişim

**PB – 613:**

### **DİSLEKSİ TANISI ALMIŞ ÇOCUKLAR İLE TANI ALMAMIŞ ÇOCUKLARDA FONOLOJİK FARKINDALIĞIN SES VE ŞEKİL UYUMUNA ETKİSİ**

SURA ERTAŞ, CANAN ÖNSAL

*İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Araştırmanın amacı; 8 yaşındaki disleksi tanısı almış ve tanı almamış çocukların fonolojik farkındalıkları arasında farklılık olup olmadığına bakmak ve eğer farklılık varsa bu farklılığın şekiller ile sesler arasındaki uyum kurma becerini etkileyip etkilemediğini saptamak için yapılmıştır. **Yöntem:** Araştırma; İstanbulda bulunan Mavi Karınca Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezinden disleksi tanısı almış 15 (9 erkek, 6 kız) çocuk ve Tuzla Fen Kolejinden tanı almamış 17 çocuk (10 erkek, 7 kız) ile yürütülmüştür. Çocuklarda fonolojik farkındalığı ölçmek üzere Fonolojik Farkındalık Görevi; ses-şekil uyum etkisini açıklamak üzere Bouba/ Kiki Deneyi tek oturumda uygulanmıştır. **Bulgular:** Fonolojik Farkındalık Görevi puanları disleksik olup olmama durumuna göre değişip değişmediğini test etmek için veriler parametrik testlerin bir varsayımı olan varyans homojenliğini karşılamadığı için Mann-Whitney U Testi kullanılmıştır. Disleksi tanısı almış çocukların, tanı almamış çocuklara göre fonolojik farkındalık puanlarının anlamlı derecede düşük olduğu bulgulanmıştır. Disleksi tanısı almış ve tanı almamış çocukların Bouba/ Kiki uygulamasından alınan toplam puan açısından anlamlı bir fark olup olmadığını saptamak için önce parametrik testlerin varsayımları sınanmıştır. Normal dağılım varsayımını sağlamadığı için Mann-Whitney U Testi kullanılmış ve Bouba-Kiki puanlarının disleksi tanısı alıp almama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulgulanmıştır. **Tartışma:** Fonolojik farkındalık bir kelimenin ses özelliklerinin farkında olabilmeyi içerir. Beyin görüntüleme tekniklerinin kullanıldığı pek çok araştırma da disleksik çocukların fonolojik farkındalıkta sorun yaşadığını göstermektedir. Bu araştırmada elde edilen bulguya göre literatürü destekler niteliktedir. Fakat elde edilen bir diğer bulguya göre ise bir kelimenin ses özelliğinin farkında olup olmamak ile ses şekil uyumunu kurmak arasında anlamlı bir ilişki olmadığı yönündedir.

**Anahtar Sözcükler:** bouba/kiki etkisi, fonolojik farkındalık, disleksi, ses şekil uyumu

**PB – 622:**

## **ÖZ-BİLİNÇ DUYGULARI, KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE ÖZ-ŞEFKAT ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

*JÜLİDE CEREN YILDIRIM\**, *EKİN DOĞA KOZAK\*\**

*\*KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu araştırmanın amacı, öz-bilinç duyguları olarak tanımlanan (self-conscious emotions) utanç ve suçluluk duygularının, borderline ve narsisistik kişilik özellikleri ile ilişkisinin ve bu ilişkide öz-şefkat ile şefkat korkusunun muhtemel rolünün incelenmesidir. Utanç ve suçluluk gibi öz-bilinç duyguları, genel olarak kişinin kendi kendini değerlendirmesi sonucu ortaya çıkan duygular olarak tanımlanmaktadır. Utanç, bu değerlendirme sürecinde kişinin kendi benliğinin “hatalı” kısmına odaklanması sonucu ortaya çıkarken; suçlulukta odak noktası kişinin kendi davranışlarının ahlaki değerlendirmesi üzerindedir. Bu duyguları zaman zaman herkes yaşıyor olsa da duyguların yoğunluğu ve deneyimlenme sıklığı kimi zaman psikolojik rahatsızlıklara yol açabilmekte ve bazı kişilik bozukluklarının oluşumu ve/veya sürdürülmesine zemin hazırlayabilmektedir. Literatürde öz-bilinç duygularının psikolojik rahatsızlıklar ile ilişkisi temel duygulara (mutluluk, üzüntü, öfke vb.) göre daha az ilgi görmüşse de, özellikle utanç ve suçluluğun kişilik bozukluklarıyla olan bağlantısı, incelenmeye ihtiyaç duyulan bir konudur. Borderline ve narsisistik kişilik özelliklerine sahip kişilerde utanç ve suçluluk duygularının yüksekliğini belirten çalışmalar da gösteriyor ki bu duyguların bahsi geçen kişilik özellikleriyle olan ilişkisinin aydınlatılması, bu kişilik bozukluklarının anlaşılması yolundaki ilerlemelere de katkı sağlayacaktır. Bir diğer yandan öz-şefkat; utanç ve suçluluk gibi olumsuz duygulara karşı kişinin kendine anlayışlı davranmasını ifade eden ve psikolojik iyi oluş ile ilişkilendirilen bir kavramdır. Öz-şefkatin ruhsal sağlıkla olumlu ilişkileri çeşitli araştırmalarla ortaya koyulurken diğer bir yandan bazı kişilerde şefkatin direnç, kaçınma ve korku ile ilişkilendirdiği fark görülmektedir. Yazın dünyasında görece yeni olan bu kavram “şefkat korkusu” olarak ifade edilmekte ve kişilerin şefkat duyma/ gösterme konusunda gösterdikleri “korkulu” tavır olarak tanımlanmaktadır. Utanç ve suçluluk duyguları ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkide öz-şefkatin rolü incelenirken şefkat korkusunun da araştırmaya dahil edilmesi ve bu kavramlar ile ilişkisinin araştırılması amaçlanmaktadır. **Yöntem:** Veri toplama aşaması devam eden araştırma için 18-60 yaş aralığındaki en az 200 katılımcıdan veri toplanması planlanmaktadır. Katılımcılara demografik bilgi formu, Suçluluk-Utanç Ölçeği, Kişilik İnanç Ölçeği’nin Borderline ve Narsisistik Kişilik alt boyutları, Öz-Şefkat Ölçeği, Şefkat Korkusu Ölçeği ve Marlowe-Crowne Sosyal Beğenirlik Ölçeği internet ortamında verilecektir. **Bulgular:** Elde edilen veriler, SPSS 22.0 programı ile analiz edilecek ve değerlendirilecektir. **Tartışma:** Bulgular, ilgili literatür ile birlikte tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** utanç, suçluluk, narsisistik, borderline, öz-şefkat

**PB - 624:**

## AYNI SINIFTA BİRLİKTE OKUYABİLİRİZ: TÜRKİYELİ VE SURİYELİ İLKOKUL ÖĞRENCİLERİ ARASINDA YAŞANAN GRUPLAR ARASI OLUMLU VE OLUMSUZ TEMAS

ÖZLEM SERAP ÖZKAN<sup>\*</sup>, ABBAS TÜRNÜKLÜ<sup>\*</sup>, MUSTAFA TERCAN<sup>\*\*</sup>, TARKAN KAÇMAZ<sup>\*\*\*</sup>

<sup>\*</sup> DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

<sup>\*\*</sup> ALİ KUŞÇU İLKOKULU, İZMİR

<sup>\*\*\*</sup> DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Bu araştırmanın amacı, ilkokullarda aynı sınıflarda öğrenim gören Türkiyeli ve Suriyeli öğrenciler arasında yaşanan olumlu ve olumsuz temas deneyimlerini, sınıf öğretmenlerinin gözünden incelemektir. Türkiyeli ve Suriyeli öğrencilerin olumlu temas deneyimleri yardımlaşma, duygusal destek ve diğer sosyal kimlikten öğrencileri aralarına alma isteği boyutlarında incelenirken; olumsuz temas deneyimleri ise hakarete uğrama ve rahatsız etme boyutları açısından incelenmiştir. **Yöntem:** Nitel bir çalışma olarak kurgulanan araştırma, “40” sınıf öğretmeni ile görüşmeler yapılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplamak için standartlaştırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Toplanan veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. **Bulgular:** Olumlu temas deneyimleri incelendiğinde, kendi iç-grubundan yardım isteme, özellikle Suriyeli öğrencilerde öne çıkarken; Türkiyeli öğrencilerin ise, yetenekli Suriyeli öğrencilerden yardım istemeyi tercih ettikleri saptanmıştır. Suriyeli öğrencilerin, dil yetersizliği nedeniyle duygusal destek verme konusunda güçlük yaşadıkları; Türkiyeli öğrencilerin ise, Suriyeli öğrencilere kolaylıkla duygusal destek verebilmekte oldukları bulunmuştur. Her iki sosyal kimliğe sahip öğrenciler birbirlerini aralarına alma konusunda çoğunlukla istekli olurken, Türkçeyi kullanamayan Suriyeli öğrencilerin, kendi iç gruplarına yöneldiği saptanmıştır. Olumsuz temas deneyimleri incelendiğinde, daha çok Suriyeli öğrencilerin rahatsızlık verici davranışlar sergiledikleri bulunmuştur. Türkçeyi etkili konuşamayan Suriyeli öğrencilerin, kendilerinden yaşça küçük Türkiyeli öğrencilerle aynı sınıfta öğrenim görmeleri, uyum sorunları yaşamalarına yol açtığı saptanmıştır. Öğretmenlerin müdahaleleri, öğrenciler arasındaki hakaretleşmeyi seyrekletmiştir. Öğrenciler arasında yaşanan olumsuz temasın ve etkileşimlerin temel sebebi olarak, Türkiyeli öğrencilerin önyargılı düşünce ve duygularının, davranış olarak sınıflara yansması ve Suriyeli öğrencilerin Türkçeyi etkin kullanamamaları gösterilebilir. **Tartışma:** Yabancı dil olarak Türkçenin Suriyeli öğrencilere kazandırılmadan, yaşça küçük Türkiyeli öğrencilerle aynı sınıflarda eğitim ve öğretim görmeleri, çoğu gruplar arası olumsuz temasın ve sınıf içi uyumsuzluğun kaynağı olarak gösterilebilir. Türkiyeli öğrencilerin ve ailelerinin sahip olduğu önyargıların, sınıflara taşınması ise bir başka temel sorundur. Burada dikkat çekici konu, öğretmenlerin olumlu müdahaleleri ve sınıf içi karma grup çalışmalarına yönelik etkinliklerin, farklı sosyal kimliklere sahip öğrenciler arası, olumlu temasın, etkileşimin zamanla gelişmesine, olumsuz temasın ve önyargıların ise azalarak dönüşmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** gruplar arası ilişkiler, gruplar arası temas, olumlu temas, olumsuz temas, gruplar arası arkadaşlık

PB – 627:

ALGILANAN ANNE-BABA ÇATIŞMASI, ALGILANAN ANNE-BABA STİLLERİ, BAĞLANMA

## STİLLERİ VE İLİŞKİ TUTUMLARININ YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİ

ÖZLEM OKUR, A. NURAY KARANCI

ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Bu çalışmanın temel amacı, algılanan anne-baba çatışması ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi incelemek ve bu ilişkide algılanan ebeveynlik biçiminin, bağlanma stiline ve romantik ilişki tutumlarının rolünü incelemektir. **Yöntem:** Veriler, Qualtrics kullanılarak 595 yetişkin katılımcıdan toplanmıştır. Katılımcıların yaş Aralığı 18 ile 65 arasında değişmektedir. Yaşam doyumunun, yukarıdaki değişkenler ile nasıl ilişkilendiğini incelemek için Hiyerarşik çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. **Bulgular:** Sonuçlar incelendiğinde, algılanan ebeveyn çatışması ve yaşam doyumu arasında negatif ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca, algılanan ebeveyn stillerinin alt kategorilerinin de yaşam doyumu ile önemli ölçüde ilişkilendiği görülmüştür. Algılanan anne baba tutumlarından olan annenin reddedici tutumu ve babanın aşırı korumacı tutumunun yaşam doyumu ile negatif ilişkili olduğu ortaya çıkarken, babanın duygusal sıcaklığının yaşam doyumu ile pozitif ilişkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca bağlanma stiline alt kategorisi olan güvenli bağlanma ve yaşam doyumu arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Son olarak, romantik ilişki tutumlarının alt kategorisi olan anksiyetenin yaşam doyumu ile negatif ilişki gösterdiği görülmüştür. **Tartışma:** Yapılmış olan bu araştırmanın bulguları mevcut literatür çerçevesinde tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** yaşam doyumu, ilişki tutumları, bağlanma stilleri, algılanan anne-baba tutumları

PB – 651:

## YAŞLILIKTA ÖNESENME ALGISININ YAŞAM DOYUMU İLE İLİŞKİSİ

TUĞÇE KARAMANOĞLU, BAŞAK DONTLU, ECE SAĞEL ÇETİNER, ÖZGE SARIOT ERTÜRK, CENNET ŞAFAK ÖZTÜRK

AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Bu çalışma ile yaşlı bireylerin kendinin diğerleri için ne kadar önemli olduğu, diğerlerinden ne kadar ilgi gördüğü ve bu ilgiden ne kadar memnun olduğunu gösteren önemsenme algısı ile yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır. **Yöntem:** 95 kadın (%47,7) ve 104 erkek (%52,3) olmak üzere 199 katılımcıdan oluşan araştırma örnekleminin yaş aralığı 65 ile 85 arasında olup, yaş ortalaması 69,74'tür ( $SS=4.28$ ). Katılımcıların %62,3'si evli geriye kalan % 37,2'si eşlerinden ayrılmış ya da eşlerini kaybetmişlerdir. Katılımcıların %98'i en az bir çocuk sahibidir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Sosyodemografik Form, Önemsenme Algısı Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği kullanılmıştır. **Bulgular:** Analizler sonucunda, eşten ve yetişkin çocuktan algılanan önemsenmenin bireylerin yaşam doyumlarını pozitif yönde ve anlamlı düzeyde yordadığı görülmüştür. Ayrıca, katılımcıların yaşı, cinsiyeti ve algılanan sosyoekonomik düzeyleri kontrol edildiğinde de eşten ve yetişkin çocuktan algılanan önemsenme ile bireylerin yaşam doyumları arasındaki ilişkinin devam ettiği görülmüştür.

Son olarak, hem eşten hem de yetişkin çocuktan algılanan önemsenme ile yaşam doyumu arasındaki ilişkinin yaşlı-yaşlılarda, genç-yaşlılara kıyasla daha güçlü olduğu görülmektedir. **Tartışma:** Eşleri ve yetişkin çocukları tarafından önemsendiklerini düşünen yaşlı bireylerin yaşamdan daha fazla doyum aldıkları ve bireylerin yaşları arttıkça algılanan önemsenmenin yaşam doyumu üzerindeki etkisinin arttığı görülmüştür. Böylelikle, yaşlı bireylerde algılanan önemsenmenin yaşam doyumu ile ilişkisi Türkiye’de ilk kez incelenmiştir.

**Anahtar Sözcükler:** önemsenme algısı, yaşam doyumu, yaşlılık

**PB – 655:**

## **ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN PROSOSYAL DAVRANIŞLARI ÜZERİNDE EBEVEYN PSİKOLOJİK KONTROLÜNÜN ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

*ŞİMGE ASLAN, ŞEVKET CANKURTARAN, ECE SAĞEL ÇETİNER, ÖZGE SARIOT ERTÜRK, CENNET ŞAFAK ÖZTÜRK*

*AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Diğerlerine fayda sağlama amacı güden gönüllü davranışları kapsayan olumlu sosyal davranışlar bireylerin sosyalleşme süreçlerini oluşturan temel parçalardan birisidir. Carlo ve arkadaşları bireylerin olumlu sosyal davranış eğilimini özgeci, itaatkâr, kamusal, duygusal, gizli ve acil durumlardaki olumlu sosyal davranış eğilimi olmak üzere altı alt boyutta incelemişlerdir. Araştırmalar ebeveynlerle ilişkilerin bireylerin olumlu sosyal davranışlarının gelişme süreçleri ile ilişkisini göstermektedir. Bu kapsamda, araştırmanın amacı bireylerin olumlu sosyal davranışları üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olabilecek bir ebeveynlik uygulaması olan psikolojik kontrolle bireylerin olumlu sosyal davranış eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemi Aydın Adnan Menderes Üniversitesi’nde eğitim görmekte olan 18-27 ( $Ort.=21,27$ ,  $S = 1,72$ ) yaş aralığında, 119’u (% 38,5) erkek ve 190’ı (% 61,5) kadın olmak üzere toplamda 309 katılımcıdan oluşmaktadır. Veri toplama araçları Demografik Bilgi Formu, Prososyal Davranış Eğilimi Ölçeği, Ebeveyn Psikolojik Kontrol Ölçeği’nden oluşmaktadır. **Bulgular:** Analizler sonucunda, üniversite öğrencilerinin olumlu sosyal davranış eğilimleri ile babalarından algıladıkları psikolojik kontrolün ilişkili olduğu bulunmuştur. Anneden algılanan psikolojik kontrol ile olumlu sosyal davranış eğilimleri arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Sonuçlar, üniversite öğrencilerinin itaatkâr ve acil durumlardaki olumlu sosyal davranış gösterme eğilimlerinin babadan algılanan psikolojik kontrolün suçlu hissettirme alt boyutu ile negatif yönde, sevgi esirgeme alt boyutu ile pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermektedir. Üniversite öğrencilerinin kamusal durumlardaki olumlu sosyal davranış eğilimi ile babadan algılanan psikolojik kontrolün suçlu hissettirme alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. **Tartışma:** Babadan algılanan psikolojik kontrolün üniversite öğrencilerinin kamusal, itaatkar ve acil durumlardaki olumlu sosyal davranış eğilimlerini anlamlı düzeyde ilişkili olması babaların üniversite için evden ayrılan ve ergenlikten yetişkinliğe geçme sürecinde olan çocukları üzerindeki etkilerinin önemini sürdürdüğü şeklinde yorumlanabilir. Çalışmanın kısıtlılıkları ve güçlü yanları tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** olumlu sosyal davranış eğilimi, psikolojik kontrol, üniversite öğrencisi

**PB – 671:**

### **NÖROTİZİZM KİŞİLERARASI DUYGU DÜZENLEMİYİ NASIL ETKİLER?**

CEREN GÖKDAĞ, BERK NALDÖKEN, HALUK ARKAR

EGE ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Kişilik özelliklerinin pek çok psikolojik yapıyı etkilediği düşünülmektedir. Bunlardan biri duygu düzenlemedir. Yapılan çalışmalar duygu düzenlemede yaşanan güçlükler ile nörotisizm arasında pozitif yönde güçlü bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Ancak duygu düzenlemede yeni bir alan olarak karşımıza çıkan kişilerarası duygu düzenleme ile kişilik özelliklerini birlikte ele alan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Oysaki araştırmacılar, kişilerin kendi duygularını düzenlerken diğerlerini nasıl kullandıklarının da, yani kişilerarası duygu düzenlemenin de, önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu çalışmanın da amacı duygu düzenlemeyle yakından ilişkili olduğu bilenen nörotisizmin kişilerarası duygu düzenlemeyle nasıl bir ilişkide olduğunu incelemektir. **Yöntem:** Çalışmaya Ege Üniversitesinin çeşitli bölümlerinde okuyan 517 öğrenci (yaş ortalaması 21.12) katılmıştır. Beş Faktör Kişilik Envanteri-Kısa Form (5FKE-KF) ve Kişilerarası Duygu Düzenleme Ölçeği (KDDÖ) veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. **Bulgular:** KDDÖ'nün yalnızca sosyal model alma ve yatıştırılma boyutlarıyla nörotisizm arasında pozitif yönlü korelasyon bulunmuştur. Ek olarak katılımcılar nörotisizm puanlarına göre ortalamadan 1 standart sapma altında ve üstünde olacak şekilde 3 gruba ayrılmış ve düşük nörotisizm puanı olanlar (n=83) ile yüksek nörotisizm puanı olanların (n=84) KDDÖ'nün alt boyutlarından aldıkları puanlar karşılaştırılmıştır. Buna göre yüksek nörotisizm puanı olanların duygularını düzenlerken sosyal model almaya ( $t(165)=3.52, p<.01$ , Cohen's  $d=.54$ ) ve yatıştırılmaya ( $t(165)=5.31, p<.001$ , Cohen's  $d=.82$ ) daha fazla başvurduğu görülmüştür. Diğer boyutlar olan bakış açısı edinme ve pozitif duyguları artırmada nörotisizm düzeyine göre bir farklılaşma görülmemiştir. **Tartışma:** Elde edilen bulgular nörotisizm puanı yüksek kişilerin duygularını düzenlerken çevrelerinde bulunan insanları daha fazla kullandıklarını göstermiştir. Yani bu kişiler olumsuz duygu hissettiklerinde kendi başlarına bununla baş etmekte zorluk yaşıyor ve diğer insanları kullanmaya çalışıyor olabilirler. Diğerlerinin bu duygularla nasıl başa çıktığına bakıp ya da diğerlerini kendilerini yatıştırmaları için kullanıp duygularını düzenliyor olabilirler. Gelecek çalışmalarda bu iki özelliğin psikopatoloji üzerine etkilerinin incelenmesinin klinik doğurguları olabileceği düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** kişilik, nörotisizm, duygu düzenleme, kişilerarası duygu düzenleme.

**PB –674:**

### **DURUMSAL DUYGU DÜZENLEME ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ VE PSİKOMETRİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ**

CEREN GÖKDAĞ, GÜLBEN DEMİR, HALUK ARKAR

**Amaç:** Duygu düzenleme (DD), duruma ve duyguya özgü bir süreç olmasına ve bağlamdan etkilenmesine rağmen çoğunlukla genel bir özellik (trait) olarak ölçülmektedir. Oysaki son zamanlarda farklı ölçüm yöntemleriyle birlikte DD'nin durumsal (state) tarafı da incelenmeye ve ölçülmeye başlanmıştır. Bu yöntemlerde genellikle kişiler belli bir duyguya sevk edilmekte ardından çeşitli durumsal DD ölçümlerini tamamlamaktadırlar. Ancak literatürde durumsal DD'ye ilişkin çok az sayıda ölçek kullanılmaktadır ve bunların birtakım eksiklikleri bulunmaktadır. Ülkemizde ise DD'yi durumsal olarak ölçen bir araca rastlanmamıştır. Bu çalışmada literatürde önemi gittikçe artan durumsal duygu düzenleme çalışmalarının ülkemizde de yapılmasını kolaylaştıracak, kültürümüze uygun bir Durumsal Duygu Düzenleme Ölçeğinin (DDDÖ) geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Öncelikle, asıl çalışmadaki duygu sevinde kullanılacak film parçasının belirlenmesi için bir pilot çalışma gerçekleştirilerek (N=24) üzüntü uyandırmada en başarılı film seçilmiştir. Asıl çalışmada (N=83) ise kişiler önce çeşitli DD ölçekleri doldurmuşlar daha sonra üzüntü duygusuna sevk edilmişlerdir. Ardından katılımcıların bu duygu sırasında nasıl tepki verdikleri hâlihazırda kullanılan DD araçlarından esinlenerek araştırmacılar tarafından hazırlanan 30 maddelik DDDÖ ile değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Psikometrik analizlere geçmeden önce yapılan tekrarlı ölçümler için varyans analizi, katılımcıların hedef duyguya başarıyla sevk edildiğini göstermiştir. Daha sonra DDDÖ'nün yapı geçerliği için temel bileşenler analizi yürütülmüş ancak 8 maddenin faktör yüklerinin iyi olmadığı görülmüş ve bunlar çıkarılarak analiz tekrarlanmıştır. Böylece hipotez edildiği gibi bilişsel yeniden değerlendirme, ruminasyon, kabul, dikkat dağıtma ve bastırma olarak isimlendirilebilecek 5 bileşen ortaya çıkmıştır. Bu bileşenlerin iç tutarlık katsayılarının da tatmin edici olduğu görülmüştür ( $\alpha = .71 - .87$ ). Ayrıca DDDÖ'nün alt boyutlarının var olan duygu düzenleme ölçekleriyle korelasyonlarının olması ölçeğin geçerli olduğunu göstermiştir. **Tartışma:** Benzer amaçlara yönelik hazırlanmış mevcut ölçüm araçlarının kısıtlılıklarını göz önünde bulunduran DDDÖ'nün psikometrik özelliklerinin tatmin edici düzeyde olduğu görülmüştür. Bu açıdan bakıldığında ölçeğin ülkemiz literatüründeki duygu düzenleme araştırmalarında yeni bir çalışma alanına öncülük edeceği düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** duygu düzenleme, durumsal duygu düzenleme, ölçek, faktör analizi

PB – 678:

## ROMANTİK KISKANÇLIKTA KİŞİSEL ÖZELLİKLER VE İLİŞKİ NİTELİKLERİNİN ROLÜ

SELEN ARSLAN, TÜLİN GENÇÖZ

ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı çeşitli bireysel ve ilişkisel farklılıkların romantik ilişkilerdeki kıskançlık üzerindeki rolünü araştırmaktır. **Yöntem:** Çalışmanın verisi en az altı aydır romantik ilişkisi olan, yaşları 18-65 arası değişen 366 bireyden toplanmıştır. Katılımcılara cinsiyet, yaş, medeni durum ve partnerleriyle paylaşımlarının niteliğiyle ilgili soruları içeren bir demografik bilgi formu verilmiştir. Ayrıca romantik ilişkide kıskançlığı ölçmek amacıyla tehdidi değerlendirme ve tehdide tepki verme olmak üzere iki evre için araştırmacı

tarafından odak-grup çalışmaları ile ikişer senaryo hazırlanarak tehdit evresi manipüle edilmiştir. Katılımcılar her bir evrenin senaryosu için araştırmacı tarafından odak-grup çalışmaları ile Guerrero ve arkadaşlarının öne sürdüğü 14 alt ölçek temel alınarak geliştirilen Kıskançlığın İletişimsel İfadeleri Ölçeği'ni (KiiÖ) cevaplamış ve duygusal deneyimlerinin yoğunluğunu derecelendirmişlerdir. **Bulgular:** Yapılan faktöriyel varyans analizleri sonucunda bulgular alanyazını destekleyen şekilde kıskançlık uyandıran durumlardaki duygusal yoğunluğun yaşla birlikte azaldığını ortaya çıkarmıştır. Kıskançlığın iletişimsel ifadeleri göz önünde bulundurulduğunda genel olarak erkeklere kıyasla kadınların KiiÖ'nin alt boyutlarından doğrudan iletişimi (Dİ) daha çok inkar/kaçınmayı (İ/K) ve rakiple teması (RT) ise daha az kullanma eğiliminde oldukları bulunmuştur ve bu sonuç kadınların kıskançlıkla daha yapıcı şekilde, erkeklerinse daha yıkıcı ve antisosyal şekilde baş ettiği yönündeki alanyazın bulgularıyla aynı yöndedir. Kıskançlığın iletişimsel ifadelerinin yaşa göre farklılaşması kadın ve erkeklerde farklılık göstermiştir. Ayrıca sonuçlar evli olmayan bireylerin evli bireylere oranla daha yüksek düzeyde kıskançlık yaşadığını göstererek önceki çalışmaları desteklemiştir. Fakat bu çalışma bir adım daha ileri giderek evli olan ve olmayan bireyler arasındaki bu farkın yalnızca tehdidin net olmadığı tehdidi değerlendirme evresinde oluştuğunu göstermiştir. Son olarak kıskançlık uyandıran durumlarda, partnerleriyle paylaşımlarının niteliğini yüksek olarak değerlendiren bireyler tarafından doğrudan iletişim daha sık kullanılırken bu niteliği daha düşük olarak niteleyen bireyler tarafından inkar/kaçınma daha sık kullanılmıştır. **Tartışma:** Bu sonuç ise partner ile paylaşımın daha nitelikli olduğu bir ilişkinin, sorunların görmezden gelinmesinin yerine doğrudan iletişime ortam hazırlıyor olabileceğini desteklemektedir. Çalışmanın sonuçları romantik kıskançlığın değerlendirilmesinde kişisel ve ilişkisel faktörlerin etkileşiminin önemini vurgulamıştır.

**Anahtar Sözcükler:** romantik kıskançlık, tehdit evresi, kişisel özellikler, paylaşım niteliği

**PB –679:**

## **ÇOCUKLUK TRAVMALARI VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN KİŞİLERARASI PROBLEMLER ÜZERİNDEKİ ROLÜ**

ONUR CAN ÇABUK, TÜLİN GENÇÖZ

*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu çalışma çocukluk travmaları ve kişilik özelliklerinin, yetişkin bireylerin kişilerarası problemleri üzerindeki rolünü incelemeyi amaçlamaktadır. **Yöntem:** Çalışmanın verisi, yaşları 18 ile 61 arasında değişen 413 katılımcıdan toplanmıştır. Katılımcılara yaşları, cinsiyetleri, eğitim ve gelir durumlarıyla ilgili soruları içeren bir demografik bilgi formunun ardından, çalışmanın odağındaki temalarla ilgili ölçekler verilmiştir. Bu ölçekler, Bernstein ve arkadaşları tarafından geliştirilip Şar, Öztürk ve İkikardeş tarafından Türkçeye uyarlanan Çocukluk Çağı Travma Ölçeğini; Gençöz ve Öncül tarafından geliştirilen Temel Kişilik Özellikleri Ölçeğini; Horowitz ve arkadaşları tarafından geliştirilip Akyunus ve Gençöz tarafından Türkçeye uyarlanan Kişiler Arası Problemler Ölçeğini içermektedir. Veri toplandıktan sonra, kişilik ve kişilerarası problemler ile ilişkili faktörler regresyon analizleri yürütülerek incelenmiştir. **Bulgular:** Sonuçlar kişilik özellikleri ile çocukluk çağı travmalarının yakın ilişkisi olduğunu göstermiş; çocukluk travmaları alt boyutlarından duygusal istismar ve

ihmalin çoğu temel kişilik özelliğiyle ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun yanında, çocukluk çağında yaşanan duygusal istismarın, çalışmanın odağı olan kişilerarası problemleri anlamlı biçimde yordadığı ortaya çıkmış; çocukluklarında duygusal istismara maruz kalan kişiler, daha fazla kişilerarası problem rapor etmişlerdir. Kişilik özellikleri ve kişilerarası problemler arasında da anlamlı ilişkiler bulunmuş; dışadönüklük ve deneyime açıklık özelliklerinin kişilerarası problemlerle negatif; nörotizm ve olumsuz değerlik özelliklerinin kişilerarası problemlerle pozitif ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. **Tartışma:** Bu sonuçlar, kişilik özelliklerinin, çocukluk travmaları ve kişilerarası problemler arasındaki ilişkide önemli bir rol oynadığını göstermiştir. Ayrıca, çalışma sonuçları kişilik özelliklerinin tek başına kişilerarası problemler üzerindeki güçlü etkisini destekler niteliktedir.

**Anahtar Sözcükler:** çocukluk travmaları, kişilik özellikleri, kişilerarası problemler

**PB –680:**

## **GELİŞİM ARAŞTIRMALARINDA YÖNTEM FARKLILIKLARI SONUÇLARI DEĞİŞTİRİR Mİ?**

MUHAMMED ŞÜKRÜ AYDIN, SEMA KARAKELLE

*İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Son yıllarda araştırmaların tasarımları, yöntemleri, katılımcıların özellikleri ve verilerin analizinin araştırma sonuçlarını değiştirip değiştirmediği konusunda gelişim psikoloji alanında tartışmalar ortaya çıkmaya başlamıştır. Çocuklarla yapılan araştırmalarda verilerin farklı kaynaklardan elde edilmesinin sonuçlar üzerindeki etkisi de gelişim psikolojisinde önemli hususlardan biridir. Bu araştırmada da farklı yöntemlerle toplanan verilerin sonuçlarda bir farklılık çıkarıp çıkarmadığı araştırılmaktadır. Bu problemi test etmek için çalışmada çocukların kendini düzenleme becerisinin duygusal ve bilişsel boyutlarının prososyal davranış üzerindeki etkisi incelenmiştir. **Yöntem:** Araştırma, yaşları 36-59 ay arasında olan toplam 104 çocuk üzerinde yürütülmüştür. Prososyal davranış, çocuklarla gerçekleştirilen “araçsal yardım etme görevi” ve öğretmenlerin raporladığı “Prososyal Davranış Ölçeği” ile değerlendirilmiştir. Kendini düzenleme becerisinin duygusal boyutunun ölçümünde öğretmenlerin puanlamış olduğu Çocuk Davranış Listesi Kısa Formu, kendini düzenleme becerisinin bilişsel boyutunda ise bireysel değerlendirmenin yapıldığı Kalem Tıklatma görevi kullanılmıştır. **Bulgular:** Yapılan analizler, bireysel değerlendirme ve öğretmen bildirim ile toplanan prososyal davranış puanları arasında ilişki olmadığını göstermiştir. Prososyal davranışın bireysel değerlendirme ile ölçüldüğü durumda kendini düzenleme becerisinin duygusal yönünün çocukların prososyal davranışları ile ilişkili olmadığı, kendini düzenleme becerisinin bilişsel boyutunun ise prososyal davranışın yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Ancak prososyal davranış öğretmen bildirim ile değerlendirildiğinde tam tersi bir bulguya ulaşılmıştır. Buna göre, kendini düzenleme becerisinin duygusal yönünün prososyal davranışların yordayıcısı olduğu, kendini düzenleme becerisinin bilişsel boyutunun ise prososyal davranış ile ilişkili olmadığı görülmüştür. **Tartışma:** Sonuçlar, öğretmen bildirim alınarak değerlendirilen ölçümlerin kendi aralarında; görev ile değerlendirilen ölçümlerin de kendi aralarında bağlantı olduğunu, bir diğer ifadeyle raportörler arasında fark olduğunda sonuçlarda da farklılık ortaya çıktığını göstermektedir. Aynı değişkenin çeşitli yöntemlerle ölçülmesinin farklı sonuçları ortaya çıkarması

araştırmacıların dikkat etmesi gereken noktalardan biri olarak göze çarpmaktadır. Özetle bu çalışma, çocukların çeşitli becerilerini daha iyi anlamının bir yolu olarak farklı yöntem ve tekniklerin bir arada kullanılarak çeşitli beceriler arasındaki ilişkileri yorumlamanın önemine dikkat çekmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** çocuklar, yöntem farklılıkları, yöntemsel sorunlar, gelişimsel araştırmalar

**PB –682:**

## **ÜNİVERSİTEYE UYUM SÜRECİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN GELİŞİMSEL BİR BAKIŞ AÇISI İLE İNCELENMESİ**

EDA KESER-AÇIKBAS

*EGE ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Üniversite öğrenciliği yılları, kimi genç için bağımsızlığı kimisi için ise bireyleşme sorunlarını ifade eden sosyal ve biyolojik bir geçiş dönemidir. Üniversite öğrenciliği döneminde hem bu evrenin gelişimsel özelliklerine hem de eğitim görülen dış çevrenin değişimine bağlı olarak pek çok faktörün bir arada bulunması, bu sürece uyumun nasıl gerçekleştiği konusunu gündeme getirmektedir. Bu araştırmanın amacı, bu dönemdeki gençlerin üniversiteye uyum sürecinin incelenmesi ve gelişimsel bir bakış açısı sağlaması açısından uyum süreci ile ayrışma-bireyleşme sürecinin bir arada değerlendirilmesidir. Ayrışma-bireyleşme süreci, bireyin yaşamının farklı aşamalarında önem kazanan temel gelişimsel görevlerden birisidir. Bu süreç bireyin sosyal, duygusal ve kimlik gelişimi için temel bir altyapı oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre bu süreçte ortaya çıkabilecek sorunlar, bireyin daha sonrasında psikolojik veya kişilerarası problemler yaşamasına neden olabilmektedir. **Yöntem:** Bu araştırmaya Ege Üniversitesi'nde sosyal bilimler alanında öğrenim gören ve yaşları 18-26 arasında değişen 386'sı kadın (%70), 165'i erkek (%30) toplam 551 katılımcı katılmıştır. Araştırma kapsamında "Demografik Bilgi Formu", "Beliren Yetişkinlikte Bireyleşme (ITEA-S) Ölçeği" ve "Üniversite Yaşamına Uyum Ölçeği" kullanılmıştır. **Bulgular:** Araştırma sonucunda elde edilen bulgularda ayrışma-bireyleşme süreci ve üniversiteye uyumun alt boyutlarının birbirleriyle ilişkili olduğu ve hem üniversiteye uyum hem de ayrışma-bireyleşme düzeyinin katılımcıların demografik özelliklerine göre farklılaştığı (ör.sınıf düzeyi, cinsiyet, sosyoekonomik durum, ebeveynin cinsiyeti) görülmüştür. Bunun yanında, ayrışma-bireyleşmenin farklı boyutlarından oluşan modellerin üniversiteye uyumun alt boyutlarından akademik uyumu %8, sosyal uyumu %10, kişisel uyumu %9 ve kurumsal uyumu %11 oranında yordadığı bulunmuştur. **Tartışma:** Elde edilen bulgular üniversite öğrencilerinin anne ve babaları ile yaşadıkları ayrışma-bireyleşmenin üniversiteye uyum sürecinde etkili olduğunu göstermektedir. Gelişimsel bir sürecin ortaya koymuş olduğu bu durumun üniversite öğrencilerinin çoğunluğu için geçerli olabileceği göz önünde bulundurulduğunda, konuya ilişkin daha kapsamlı ve boylamsal araştırmalar yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Elde edilen bulgular ışığında üniversiteye uyum sürecinde sorunlar yaşayan öğrencilerin bu sorunlarının minimuma indirgenmesi için önleyici müdahale çalışmaları yapılması önerilmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** üniversiteye uyum, ayrışma-bireyleşme süreci

**PB –685:**

## **TÜKENDİM, TÜKENDİM, TÜKENDİM ARTIK! ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE TÜKENMİŞLİĞE NEDEN OLAN FAKTÖRLER**

DENİZ DERİN YURTÖREN, LEMAN KORKMAZ

*BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Tükenmişlik, kişinin yaptığı işle aşırı ve yoğun bir şekilde uğraşması sonucunda ortaya çıkan; duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve yetkinlik olmak üzere üç alt boyutta incelenen bir kavramdır. Alan yazında tükenmişlik kavramı daha çok iş hayatı bağlamında incelenmiştir. Bu araştırmada ise öğrencilerde tükenmişliğe odaklanılmış, tükenmişliğin alt boyutlarını yordayabilecek bölüm, sınıf düzeyi gibi demografik faktörlerle, çevresel/ göreve ait faktörler değerlendirilmiştir. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini Başkent Üniversitesi'nde eğitime devam eden, beş farklı bölümden toplamda 209 birinci ve dördüncü sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Öğrencilerin tükenmişlik seviyelerini ölçmek için Maslach Tükenmişlik Envanteri Öğrenci Formu ve tükenmişliği yordayabilecek çevresel faktörleri incelemek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan 12 maddelik değerlendirme formu kullanılmıştır. **Bulgular:** Öğrencilerin tükenmişliğin üç alt boyutunda bulundukları sınıfa göre farklılaşıp farklılaşmadığı, cinsiyet etkisi de kontrol edilerek değerlendirilmiştir. Yetkinlik boyutunda anlamlı bir fark bulunmazken duygusal tükenme ve duyarsızlaşma boyutlarında dördüncü sınıflar birinci sınıflardan daha yüksek skorlar almışlardır. Bölümlere göre yapılan karşılaştırmalara göre, hukuk bölümü öğrencilerinin duygusal tükenme skorları, tıp ve mimarlık bölümü öğrencilerinden daha düşüktür. Duyarsızlaşma boyutundaysa, iktisat bölümü öğrencileri, hukuk ve tıp bölümü öğrencilerinden; mimarlık bölümü öğrencileri hukuk bölümü öğrencilerinden daha yüksek skorlar almışlardır. Öğrencilerde tükenmişliğin alt boyutlarını yordayabilecek çevresel/görevle ilişkili faktörler incelendiğinde, duygusal tükenmeyi en güçlü yordayan değişkenin derslerin yoğunluğu, duyarsızlaşmayla en kuvvetli ilişkilenen değişkenin bölümden memnun olmama, yetkinlikle en güçlü ilişkilenen değişkeninse ders kaçırma/ biriktirme değişkeni olduğu görülmüştür. Tüm boyutları anlamlı şekilde yordayan değişken bölümden memnun olmama değişkenidir. **Tartışma:** Öğrencilerin tükenmişlik skorları sınıf ve bölümlerine göre farklılaşmıştır. Bu da farklı gruplar için tükenmişliği önleyici faaliyetlere ağırlık verilmesinin önemine işaret etmektedir. Çalışmada ayrıca öğrencilerin deneyimlediği tükenmişliğin sebebi olan çevresel faktörler de ortaya konmuştur. Elde edilen bulguların öğrencilerde tükenmişliği azaltacak çalışmalar ve müdahale programları için yol gösterici olması beklenmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** tükenmişlik, duyarsızlaşma, yetkinlik, demografik faktörler, çevresel faktörler

**PB –688:**

## **BEBEKLİKTE DİKKATİ YÖNLENDİRME DAVRANIŞININ MIZAÇ VE BİLİŞSEL GELİŞİM İLE İLGİSİ**

*KOÇ ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bebekler karmaşık ve uyarıcı yönünden zengin ortamlarda büyürler ve dikkat becerileri onların keşfetme ve öğrenmelerini destekler. Dikkati yönlendirme, yani dikkat odağını bir varlıktan diğerine çevirme, temel dikkat becerilerinden biridir. Bu çalışmanın amacı, bebeklerin dikkati yönlendirme becerisinin, mizaç özellikleri, dil ve bilişsel gelişimleri ile olan ilişkisini boylamsal olarak araştırmaktır. **Yöntem:** Dikkati yönlendirme görevi, 17 bebeğe 8 ve 18 aylıkken Tobii-T120 göz izleme ekranında sunulmuştur. On denemeden her birinde ekranda merkezi bir uyarı (renkli bir hayvan çizimi), 2000 ms sonra ise sağ veya solda çevresel bir uyarı belirmiş ve merkezi uyarı ile birlikte 5000 ms boyunca ekranda kalmıştır. Bebeklerin (1) merkezi uyarıdan çevresel uyarıya bakışlarını çevirme süreleri ve (2) iki uyarı da ekrandayken ikisi arasında geçiş yapma oranları hesaplanmıştır. Anneler, bebekleri 10 aylıkken mizaç özelliklerini Bebek Davranış Ölçeği ile değerlendirmiştir. Türkçe İletişim Gelişimi Envanteri ile alıcı dil becerileri 14. ayda, ifade edici dil becerileri 18. ayda ölçülmüştür. Bebeklerin bilişsel gelişimleri 18. ayda Bayley-III Bilişsel Ölçeği ile ölçülmüştür. **Bulgular:** Karışık model analizleri, saniyede geçiş yapma oranlarında 8. aydan ( $M(SD)=1.04(0.35)$ ) 18. aya ( $M(SD)=0.95(0.29)$ ) bir azalma gösterirken ( $\beta=-0.15$ ,  $SE=0.07$ ,  $p=.05$ ), bakış çevirme süresinde bir değişim göstermemiştir. 8. aydaki geçiş yapma oranı, olumsuz duygulanım mizaç boyutu ile negatif yönde ( $r=-.68$ ,  $p=.008$ ), Bayley ölçümleriyle ise pozitif yönde ilişkilidir ( $r=.58$ ,  $p=.048$ ). Dil ve dikkat ölçümleri arasında ilişki bulunmamıştır. **Tartışma:** Geçiş yapma oranında yaşla görülen azalma, bebeklerin 'sürekli dikkatinin' (sustainedattention) artması olarak yorumlanabilir. Olumsuz duygulanımı yüksek bebeklerin daha düşük geçiş yapma oranlarına sahip olması, dikkat odaklarındaki uyarıdan kopma zorluğuna işaret etmektedir. Bakış süresi kısa bebeklerin bilişsel olarak daha gelişmiş olabileceği önerilmiştir. Yüksek geçiş yapma oranları, kısa bakış süreleri anlamına gelebileceğinden Bayley ölçeği ile olan pozitif ilişki, bu öneriyi desteklemektedir. Özetle, bebeklerin dikkatlerini yönlendirme davranışları, hem mizaçları hem de bilişsel gelişimleri ile ilgilidir.

**Anahtar Sözcükler:** dikkat, bilişsel gelişim, mizaç, göz izleme, bebeklik

PB – 120:

**6-17 YAŞ ÖRNEKLEMİNDE İZ SÜRME TESTİ, ARTIRILMIŞ İPUÇLU HATIRLAMA TESTİ VE SAAT ÇİZME TESTLERİ İÇİN NORM BELİRLEME ÇALIŞMASI: ÖN BULGULAR**

*HASAN GÜNDÜZ\**, *GÖKÇE BAYKUZU GÜNDÜZ\*\**, *HİHAL KAYA\*\**, *ÖZGÜ İNAL\*\*\**, *HÜNKAR GÜLVEREN\*\*\*\**, *BANU CANGÖZ\**

\* *HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ*

\*\* *ANKARA ÜNİVERSİTESİ DİSİPLİNLER ARASI ADLİ BİLİMLER ABD.*

\*\* *TRAKYA ÜNİVERSİTESİ ERGOTERAPİ BÖLÜMÜ*

**Amaç:** İz Sürme Testi (İST-A/B), Saat Çizme Testi (SÇT) ve Artırılmış İpuçlu Hatırlama Testi

(AİH) sırasıyla dikkat ve yönetici işlevler ile bellek ölçümünde yaygın kullanımı olan nöropsikolojik testlerdir. Adı geçen testlerin 18 yaş ve üstü yetişkinlerde ülkemiz kültürü için uyarlama ve norm belirleme çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmanın amacı ise daha erken yaş grupları olan 6-17 yaş arası çocuk ve genç örnekleme yaş, eğitim düzeyi ve cinsiyete göre kültürümüze özgü norm değerlerini belirlemektir. **Yöntem:** Öncelikle 40 kişilik sınırlı bir örnekleme test maddeleri (aşinalık, frekans vb özellikler açısından) uygulanacak yaş grubuna uygun hale getirilmiştir. Araştırmaya, Ankara ilinde yaşayan, 6-17 yaşlarında, farklı sosyo-ekonomik düzeyleri temsil eden ilçelerdeki (Mamak, Keçiören, Çankaya) devlet/özel okullarda eğitim gören öğrenciler katılmıştır. Ön bulgular, 14, 15, 16 ve 17 yaş grubunda ulaşılabilen toplam 93 (44 erkek, 49 kadın) gönüllü lise öğrencisine ait verileri kapsamaktadır. **Bulgular:** 4 (yaş düzeyi) x 2 (cinsiyet) faktörlü ANOVA analizi yapılmıştır. Yaş düzeyinin İST-A toplam süre puanı üzerindeki temel etkisi ( $F(3, 85) = 7.34, p < .001, \eta_p^2 = 0.21$ ), İST-B toplam süre puanı üzerindeki temel etkisi ( $F(3, 85) = 4.04, p < .01, \eta_p^2 = 0.12$ ) ve İST/A + İST/B süre puanı üzerindeki temel etkisi anlamlı bulunmuştur ( $F(3, 85) = 5.41, p < .01, \eta_p^2 = 0.16$ ). SÇT puanı üzerinde yaş ve cinsiyet ortak etkisi anlamlı bulunurken ( $F(3, 85) = 3.41, p < .05, \eta_p^2 = 0.11$ ), AİH testi puanları üzerinde yaş ve cinsiyet değişkenlerinin temel ya da ortak etkileri anlamlı bulunamamıştır. **Tartışma:** Bulgular, testlerin ölçtüğü bilişsel özelliklerle ilgili literatür ve daha ileri yaş grupları için önceden elde edilmiş normlar bağlamında tartışılacak, çocuk ve genç örneklem için norm değerleri belirlenecektir.

**Anahtar Sözcükler:** iz sürme testi, artırılmış ipuçlu hatırlama testi, saat çizme testi, norm çalışması

**PB –690:**

## **KANSER HASTALARININ UYKU VE İŞTAH DURUMLARININ DEPRESYON VE KAYGI DÜZEYLERİ İLE İLİŞKİSİ**

ÖZLEM KAHRAMAN ERKUŞ

*HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ ONKOLOJİ HASTANESİ*

**Amaç:** Kanser tanısının ve tedavi sürecinin hastalar üzerinde olumsuz bir takım etkilere yol açtığı bilinmektedir. Hastalarda depresyon ve anksiyete bozuklukları en yaygın görülen belirtilerdendir. Bu belirtiler yaygın olmasına rağmen, hastane ortamlarında kişilerin ölçek doldurmaya fiziksel ve psikolojik olarak her zaman uygun olmaması veya değerlendirmeyi yapabilecek yetkinlikte personel sayısının yetersiz olması dolayısıyla fark edilmeden kalabilmektedirler. **Yöntem:** Bu çalışmada hastaların uyku ve iştah durumlarının, depresyon ve anksiyete düzeyleri ile ilişkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, kanser tanısı almış 54 yetişkin hastaya Hastane Anksiyete ve Depresyon Ölçeği (HAD) uygulanmıştır, bunun yanı sıra hastaların son birkaç gündeki uyku ve iştah durumlarını iyi ve kötü olmak üzere puanlamaları istenmiştir. Verilerin analizinde, çift yönlü MANOVA analizi kullanılmıştır. **Bulgular:** Analiz sonuçlarına göre, hastaların uyku durumları ile depresyon ve anksiyete düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Uykularının kötü olduğunu belirten hastaların iyi olduğunu belirten hastalara oranla depresyon ve anksiyete

puanlarının anlamlı derecede daha yüksek olduğu görülmüştür. Hastaların iştah durumlarının ise sadece depresyon düzeyleri ile anlamlı bir ilişkisi olduğu bulunmuştur. İştahının kötü olduğunu belirten hastaların iyi olduğunu belirten hastalara göre depresyon puanlarının anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür. **Tartışma:** Bu sonuçlara göre ölçek kullanımının mümkün olmadığı durumlarda hastaların psikolojik durum değerlendirmelerinde uyku ve iştah durumlarının sorgulanması uzmana yönlendirmede kullanılabilecek bir yöntem olarak düşünülebilir.

**Anahtar Sözcükler:** psikoönkoloji, kaygı, depresyon

**PB –693:**

### **TÜRK ANNELERİNİN SICAKLIK, ÖZERKLİK VERME VE YAPILANDIRMA DAVRANIŞLARINDA BAĞLAMSAL FARKLILIKLAR**

*BİLGE GENÇOĞLU, FEYZA ÇORAPÇI*

*BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu çalışmada, iki yaşındaki çocuklar için farklı zorluk derecelerinde sunulmuş olan, sırasıyla serbest bir boyama, zor bir yapboz tamamlama ve önüne konan bir kurabiye yemeden bekleme etkinliklerinde annelerin sıcaklık-destek sunma, özerklik verme ve kontrol-yapılandırma tutumlarının nasıl değişiklik gösterdiği incelenmiştir. Etkinliklerde kurallar ve çocuğun yaşayabileceği hayal kırıklığı arttıkça annelerin daha çok destek ve kontrol sunacakları, ancak daha az özerklik verecekleri ön görülmüştür. **Yöntem:** Elli dokuz anne ve çocuğu (29 erkek; 19-34 ay yaş aralığında) bir araştırma laboratuvarında bu etkinliklerde gözlemlenerek videoya alınmışlardır. Annelerin %61'i üniversite derecesine sahiptir. Etkinlikler sırasında annenin sıcaklık-destek sunma, özerklik verme ve yapılandırma davranışlarının niteliği video kayıtları üzerinden Erickson, Sroufe, and Egeland'inkodlama yönergeleri kullanılarak 1 (düşük nitelik) -7 (yüksek nitelik) arasında kodlanmıştır. **Bulgular:** Annelerin üç farklı etkinlikteki üç farklı ebeveynlik davranışı karşılaştırılırken tekrarlı ölçümler ANOVA kullanılmıştır. Etkinlik ile ebeveynlik davranışları arasındaki iki yönlü etkileşim istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur,  $F(3, 174) = 5.671, p < .01$ . Bu etkileşim örüntüsüne göre, annelerin sıcaklık/destekleyici tutumu en çok yapboz etkinliğinde gözlemlenirken ( $M = 5.19, SS = .16$ ), boyama ( $M = 4.33, SS = .17$ ) ve kurabiye ( $M = 4.53, SS = .17$ ) etkinliklerinde bir farklılık bulunmamıştır. Özerklik verme davranışı da, yapboz ( $M = 4.88, SS = .18$ ) etkinliğinde en yüksek gözlenmiş, boyama ( $M = 4.49, SS = .17$ ) ve kurabiye ( $M = 4.33, SS = .19$ ) etkinlikleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Kontrol-yapılandırma tutumlarında boyama ( $M = 5.19, SS = .16$ ) ve yapboz ( $M = 5.53, SS = .16$ ) etkinliklerinde farklılık bulunmazken, kurabiye etkinliğinde bu tutum en düşük seviyede gözlemlenmiştir ( $M = 4.34, SS = .23$ ). **Tartışma:** Orta derecede zorluğa sahip yapboz etkinliğinde anneler sıcaklık, özerklik ve yapılandırma davranışlarını daha etkili sergilemiştir. Araştırmanın bulguları aile değişim kuramı ışığında tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** anne davranışları, bağlamsal farklılıklar

**PB –694:**

## ZAMANSAL HATA İZLEME: HATANIN YÖNÜ VE MİKTARININ İZLENMESİ BAĞLAMINDA ÜSTBİLİŞ

*TUTKU ÖZTEL, EGEMEN GENÇ, TERRY ESKENAZİ, FUAT BALCI*

*KOÇ ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bireylerin kendi performanslarını izleme yetilerinin iki alternatifli zorunlu tercih paradigmaları ile sınırlı kalmadığını, hatalarının yönü ve miktarını da izleyebildiklerini nicel “zamansal hata izleme paradigması” ile parametrik tahminlere dayalı olarak göstermek. **Yöntem:** Katılımcılardan, verilen 2300 milisaniyelik hedef süreyi standart bilgisayar klavyesindeki boşluk tuşunu kullanarak yeniden üretmeleri istendi. Ardından üretimlerinin doğruluğundan ne kadar emin olduklarını ekranda beliren çizgi üzerinde fare ile işaretlemeler yaparak belirtmeleri istendi. Son olarak, üretimlerinin hedef süreden ne kadar kısa veya uzun olduğunu yine ekranda beliren çizgi üzerinde işaretleyerek belirtmeleri istendi. **Bulgular ve Tartışma:** Bulgularımız Akdoğan ve Balcı’nın (2017) zamansal hata izlemeye ilişkin argümanlarını güçlendiren ve onların ardışık sürüklenme yayılım modelini destekler şekilde katılımcıların hatalarının yönlerini (hedef süreden kısa veya uzun üretim) ve miktarını nicel olarak izleyebildiklerini göstermektedir.

**Anahtar Sözcükler:** zamansal hata izleme, üstbiliş, sinyal algılama teorisi

**PB –703:**

## ÇATIŞAN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ VE OLUMLU SOSYAL TEMSİLLER

*FATİH YILMAZ*

*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Çatışan toplumsal cinsiyet rollerinin sosyal temsillerini ve buna karşın toplumsal cinsiyete yönelik olası genel olumlu sosyal temsilleri göstermektir. **Yöntem:** Sosyal Temsiller Kuramı temel alınmış ve popüler Türkçe romanlarda tematik birimler niteliksel analiz ile saptanmıştır. Örneklem seçiminde erken cumhuriyet dönemi ve 2010’lu yılların Türkçe romanları sistematik bir yolla seçilmiştir: Sosyal Temsil Kuramına göre temsil(ler)den bahsedebilmek için çok insan tarafından mevcut konunun konuşulması gerekir. Bu sebeple çok okunan romanlar seçilmiştir. Kişiler toplumsal cinsiyet rollerini yerine getirmediğinde duygusal sıkıntılar yaşayabilirler. **Bulgular:** Bulgulara göre, romanlarda bu kişilerin cinsiyetçilik ve şiddete maruz kaldıkları görülür. Cinsiyet rollerini aşırı içselleştirmiş insanların ise farklı cinsel kimlikteki bireyleri ötekileştirdiğine ve aşağıladığına rastlanmıştır. Buna karşın az sayıda olsa da toplumsal cinsiyet meselelerinde eşitlikçi ve aydınlıkçı şeklinde olumlu temsillere rastlanmıştır. **Tartışma:** Çalışmada ele alınan romanlarda az sayıda olumlu temsilin varlığı umut vericidir ama toplumsal cinsiyet meseleleri konusunda daha fazla alınması gereken yolun olduğunu göstermektedir. Bu bildiride, toplumsal cinsiyet konusunda olumsuz temsil olarak sadece çatışan toplumsal cinsiyet rollerinden bahsedilse de olumsuz temsil olmaya aday: cinsiyetlere atfedilen roller, ötekileştirme, cinsiyetlere

yönelik mitler, insan vücudunun nesneleştirilmesi, cinsiyetçilik ve şiddet şeklinde birçok farklı başlık olabilir ve bu başlıklar yeni çalışmalarda ele alınmalıdır.

**Anahtar Sözcükler:** sosyal temsil, toplumsal cinsiyet, çatışan roller, Türkçe romanlar

**PB –707:**

## **TÜRKİYE’DE MÜSLÜMAN-FEMİNİST KADINLARIN KİMLİK ENTEGRASYONU**

SÜMEYRA BENGİSU AKKURT, YASİN KOÇ

*GRONİNGEN ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Müslüman ve feminist kimlikler, çoğunlukla birbiriyle uyumlu olarak algılanmayan, aksine çatışma içinde olan kimlikler olarak görülür. Lakin günümüzde, iç ve dış grupların yönelttiği ön yargıya rağmen, kendini hem Müslüman hem de feminist olarak tanımlayan kadınların sayısında bir artış gözlemlenmektedir. Bu projede iki çalışma yaparak Müslüman kadınların, Müslüman-feminist kimlik entegrasyonunu yordayan faktörleri inceledik. **Yöntem:** İlk çalışmada, korelasyon yöntemi kullanarak dindarlık, dini sorgulama, feminizme yönelik tutum, feminist algısı ve Müslüman-feminist kadınlara aşinalık faktörlerinin Müslüman-feminist kimlik entegrasyonu ile ilişkisine baktık. İlkinin bulgularına dayanarak geliştirilen ikinci çalışmada ise, deneysel yöntem kullanarak feminist bilginin kullandığı referansların (dini/seküler) ve aktarıldığı kaynağın (dindar/seküler) kimlik entegrasyonunu nasıl etkilediğine baktık. **Bulgular:** İlk çalışmada, dindarlık ve dini sorgulamanın, Müslüman-feminist kimlik entegrasyonu ile bir ilişkisi olmadığı, sadece feminizme yönelik tutum, feminist algısı ve Müslüman-feminist kadınlara aşinalık faktörlerinin kimlik entegrasyonunu anlamlı bir şekilde yordadığını bulduk. İkinci çalışmada ise, feminist bir metnin kullandığı referans İslami bilgiler olunca, Müslüman kadınların kimlik entegrasyonunun daha yüksek olduğu, bu bilgiyi aktaran kaynağın ise entegrasyona anlamlı bir etkisi olmadığını bulduk. Aracı değişken (mediation) analizlerine göre, feminist bilginin kullandığı referansın İslami bilgiler olması, Müslüman-feminist kadınlara olan benzerliği arttırmış, bu benzerlik daha sonra yüksek kimlik entegrasyonunu yordamıştır. Ayrıca, her iki çalışmada, yüksek kimlik entegrasyonunun kolektif eylem niyetlerini yordadığı bulunmuştur. **Tartışma:** Birçok insanın çoklu kimliklere sahip olduğu bir devirde, kimlik uyumunun (çatışmanın aksine) bireylerin sağlığına olumlu etkisi olduğu bilinmektedir. Bu çalışmada da, bu uyumu yordayan faktörleri bularak Müslüman kadınların Müslüman-feminist kimlik konusunda kimlik entegrasyonuna katkı sağlamaya çalıştık. Ayrıca entegrasyonun, Müslüman kadınları kolektif eyleme geçirecek önemli bir faktör olduğunu bularak, toplumsal konularda Müslüman kadınları mobilize etmek isteyen STK'lara önemli bir bulgu sunmuş olduk.

**Anahtar Sözcükler:** müslüman, kadın, feminist, kimlik, entegrasyon

**PB –713:**

## **ÜNİVERSİTE SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN MEZUNİYET STRESİYLE BAŞA ÇIKMA TARZLARINDA ROMANTİK BAĞLANMANIN ROLÜ**

**Amaç:** Mevcut çalışmanın amacı üniversite son sınıf öğrencilerinin mezuniyet stresiyle başa çıkma tarzlarının romantik bağlanma boyutları ile nasıl bir ilişki içinde olduğunu araştırmaktır. **Yöntem:** Çalışmaya Ankara ilinden mezuniyetine bir ya da iki akademik dönem kalmış 215 son sınıf üniversite öğrencisi katılmıştır. Katılımcıların 123'ü kadın ve örneklem yaş ortalaması 22.06'dır. Katılımcılar, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II ve Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği sorularını internet üzerinden cevaplamışlardır. **Bulgular:** Bağlanma kaygısı ve bağlanma kaçınması yüksek olan üniversite öğrencilerinin mezuniyet sonrası ile ilgili stres yaşadıklarında daha az probleme yönelik/etkili tarzlara ve daha çok duygulara yönelik/etkisiz tarzlara sahip olduklarını göstermiştir. Şöyle ki mezuniyet stresi ile ilgili başa çıkma tarzı olarak öğrencilerin görece daha çok kendine güvenen ( $M = 2.99, S = .64$ ), iyimser ( $M = 2.76, S = .65$ ), sosyal destek arayan ( $M = 2.95, S = .60$ ) ve görece daha az çaresiz ( $M = 2.02, S = .54$ ) ve boyun eğici ( $M = 2.33, S = .65$ ) yaklaşımlara sahip oldukları bulunmuştur. Bunun yanında bağlanma kaygısı ve kaçınması, kendine güvenli yaklaşım ( $r_{kaygı} = -.36, p < .000$ ;  $r_{kaçınma} = -.36, p < .000$ ), iyimser yaklaşım ( $r_{kaygı} = -.30, p < .000$ ;  $r_{kaçınma} = -.27, p < .000$ ) ve sosyal destek arayan yaklaşım ( $r_{kaygı} = -.22, p < .01$ ;  $r_{kaçınma} = -.50, p < .000$ ) ile negatif yönde ilişkili; çaresiz yaklaşım ( $r_{kaygı} = .27, p < .000$ ;  $r_{kaçınma} = .18, p < .01$ ) ve boyun eğici yaklaşım ( $r_{kaygı} = .49, p < .000$ ;  $r_{kaçınma} = .31, p < .000$ ) ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. **Tartışma:** Bu çalışma, son sınıf üniversite öğrencilerinin mezuniyet stresiyle başa çıkma tarzlarının genel örüntüsünü sunarak ve bu tarzların bağlanma boyutlarıyla ilişkisini göstererek, hem araştırmacılara, hem de alanda çalışan ve öğrencilere psikolojik destek veren uzmanlara yardımcı bir kaynak sunmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** mezuniyet kaygısı, üniversite öğrencileri, bağlanma kuramı, stresle başa çıkma tarzları

**PB – 714:**

## **MUTILASYON: ŞİDDETİN UÇ NOKTASI**

LERZAN TUĞDEM BERNA,

İSTANBUL KENT ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Günümüzde mutilasyon cinayetler artmasına rağmen mutilasyon ile ilgili yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu çalışmada henüz literatürde çok bulunmayan, mutilasyon cinayetlerin yapısını anlayabilmek ülkemizde meydana gelmiş bir mutilasyon vakasının adli tıp ve psikoloji perspektifi ile ele alınması amaçlanmaktadır. **Yöntem:** Bu çalışma bir vaka analizidir. İncelenecek vakayı tespit etmek için Türkiye'nin internet arşivi bulunan ana ulusal gazetelerinde yer alan mutilasyon vakaları değerlendirilmiştir. Zaman dilimi olarak 10.06.2013-10.06.2018 arası alınmıştır. Daha sonrasında elde edilen haberler detaylı olarak incelenmiştir. Tüm detayları (fail/mağdur cinsiyeti, yaşları, öldürme nedeni, parçalanmış bölgeler, kullanılan aletler) kapsayan vakalar içerisinden rastgele seçim

yöntemiyle 1 vaka incelenmek üzere seçilmiştir. **Bulgular:** Ele alınan vakada fail erkek, mağdur ise kadındır. Aralarında çıkan tartışma cinayetle sonlanmıştır. Fail demir sopa ile mağdurun başına vurarak cinayeti gerçekleştirmiştir. Daha sonrasında fail mağdurun cesedini ortadan kaldırmak üzere bedeni parçalamıştır. **Tartışma:** Bu vakadan da görülebileceği üzere şiddetin niteliği de artık çok daha ciddi boyutlara gelmiştir. Mutilasyon genital mutilasyonla sınırlı bir olgu değildir. Mutilasyon cinayetlerinin dinamiklerini anlayabilmek için bir vaka üzerinden değerlendirme yapmak şuan için işlevsel olacaktır. Bununla beraber bu konuyla ilgili bilimsel çalışmaların artırılması gerekmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** mutilasyon, cinayet, ceset parçalama

**PB – 715:**

## **ÖLÜMLÜLÜK BELİRGİNLİĞİNİN FANTASTİK DÜNYAYA KARŞI TUTUMA ETKİSİ**

EYLÜL SARIOĞUZ, ZEYNEP BAŞGÖZE

*BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Dehşet Yönetimi Kuramına (DYK) göre insanlarda ölümlülük farkındalığı yaratıldığında insanlar dünyalarının daha net, anlaşılır, düzenli ve alışıldık olmasını/kalmasını ister. Alanyazında ölümlülük belirginliği soyut ve absürt resim sanatı üzerine çalışılmış ve ölümlülük belirginliği yaratıldığında soyut sanatın daha az beğenilir olduğu, absürt sanatın da kendi başına ölümlülük belirginliği yaratmaya başladığı saptanmıştır. İlk kez yazın sanatı alanında ölüm belirginliğinin incelendiği bu çalışmamızda, ölümlülük belirginliğinin bilinen gerçeklik dışında bir gerçeklik sunan fantastik edebiyata yönelik beğeniyi azaltacağı öngörülmüştür. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemini 2016-2017 öğretim yılında Başkent ve Ortadoğu Teknik Üniversitelerinde eğitimine devam eden 66 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcılar seçkisiz olarak eşit sayıda 4 gruba atanmışlardır. Kontrol grubundan farklı olarak, deney grubundan ölümlülüğü hatırlatacak bazı soruları cevaplamaları istenmiştir. Bu iki grup fantastik ve gerçekçi hikâye okuyanlar olarak da ikiye ayrılmıştır. Katılımcılara sırasıyla anlık ölümlülük belirginliği oluşturacak sorular, duygurudum ölçeği (PANAS), dikkat dağıtma amaçlı matematik işlemleri, fantastik veya gerçekçi hikâye, hikayelerin ne derece beğenilir ve gerçekçi bulunduğunu ölçen 7 soruluk hikâye değerlendirme ölçeği verilmiştir. Hikayelerin karakter ve temalarının aynı, yalnızca tarzlarının farklı olmasına dikkat edilerek yazılmış ve geçerlilikleri test edilmiştir. Elde edilen veriye 2x2 ANOVA (*hikâye türü (gerçekçi-fantastik) x grup (ölüm belirginliği oluşturulan-oluşturulmayan)*) analizi uygulanmıştır. **Bulgular:** Sonuçlar, ölümlülük belirginliği durumunda gerçekçi hikayelerin fantastik hikayelere oranla daha fazla beğenileceği hipotezini doğrulamamıştır. Ancak, söz konusu hikayelerin ne kadar gerçekçi bulunduğu olduğunda, gruplar ve hikâye türleri arasında beklendiği şekilde anlamlı fark bulunmuş, bunun yanı sıra ölümlülük belirginliğine maruz kalan kişilerde fantastik hikayeleri kontrol grubuna oranla daha az fantastik bulma eğilimi gözlemlenmiştir. **Tartışma:** Ölüm belirginliği artan kişilerin fantastik hikâyeyi kontrol grubuna oranla daha az beğenmemelerine rağmen daha az fantastik bulmaları, kişilerin ölüm belirginliği etkisi altında genel olarak gerçeklik algılarının değişmiş olabileceğini akla getirmiştir. Dolayısıyla ileride daha fazla kişinin katılımı

sağlanarak bu çalışmanın tekrar edilmesi ve gerekirse birtakım bilişsel testler de eklenerek gerçeklik algısı ve ölümlülük belirginliği arasındaki ilişki üzerine yoğunlaşılması planlanmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** dehşet yönetimi kuramı, ölümlülük belirginliği, fantastik edebiyat, beğenilirlik

**PB – 722:**

### **BİLİNÇLİ FARKINDALIĞIN BİLİŞSEL MEKANİZMALARI: BİLİŞÜSTÜ FARKINDALIK ETKİSİNİN ÖTESİNDE BİLİŞSEL ESNEKLİĞİN ROLÜ**

AYÇA KURTULUŞ, BANU ÇANKAYA ŞAHİN

*MEF ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:**Bilinçli Farkındalık, kişilerin duyarlılıklarını ve davranışsal yatkınlıklarını farketmeleri ve değerlendirebilmeleri için gerekli bir özelliktir. Bulgulara göre bilinçli farkındalık düzeyi ve yürütücü işlevler arasında meditasyon pratiklerinin etkisi olmaksızın doğal bir bağlantı vardır. Beynin yürütücü işlevlerinden biri olan bilişsel esneklik çevresel uyaranlara gösterilen davranışsal adaptasyonlar için çalışan, kritik bir yürütücü işlevdir. Bir şeyi düşünürken başka bir şeyi düşünmeye ne kadar hızlı geçiş yapabildiğimizi göstermektedir. Başka bir yürütücü işlev olarak geçen bilişüstü farkındalık ile bilinçli farkındalık ilişkili bulunmuştur, farkındalığın bilişüstü becerileri geliştirici etkisine işaret edilmiştir. Araştırmamızın amacı, nadiren yapılan farkındalığın bilişsel mekansızları çalışmalarına bir yenisini katarak, bilinçli farkındalık ve beynin yürütücü işlevleri arasındaki bağlantıyı incelemektir. Bilişsel esnekliğin, etkisi yadsınamaz bilişüstü farkındalığın ötesinde farkındalık seviyesi ile ilişkisini göstermek amaçlanmıştır. **Yöntem:**Örneklem sosyal medya ile ulaşılan 332 yetiştinden (110 erkek, 216 kadın; ortalama yaş = 31.32, ss = 13.80) oluşmaktadır. Qualtrics sistemi aracılığıyla, Beş boyutlu bilinçli farkındalık ölçeği (alt skalaları; gözlemleme, tanımlama, farkındalık ile uygulama, yargısızlık ve tepkisizliktir. Bilişsel Esneklik Ölçeği ve Bilişötesi Farkındalık Envanteri kullanılmıştır. **Bulgular:**Kadınların farkındalık sonuçları erkeklere göre daha yüksek ve daha genç katılımcıların farkındalık sonuçları daha büyük katılımcılardan düşük çıkmıştır. Çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre, yaş, cinsiyet, bilişüstü farkındalık ve bilişsel esneklik bilinçli farkındalığı anlamlı şekilde yordamaktadır ( $R^2 = .37$ ,  $F(4,294) = 45.89$ ,  $p < .40$ ,  $p\beta.001$ ). Bilişsel esneklik ( $< .001$ ), diğer ögelerin ötesinde bilinçli farkındalık üzerine anlamlı yordayıcı rol oynamıştır ( $R^2$  değişim = .12,  $F$  değişim (1,290) = 54.94,  $p < .001$ ). **Tartışma:**Çalışmamız bilimsel çalışmalarda eksik kalan bilişsel farkındalığın bilişsel boyutu üzerine değerli sonuçlar göstermiş ve belirli bir yürütücü işlev olan bilişsel esnekliği yüksek olan kişilerin farkındalıklarının bağımsız olarak anlamlı bir şekilde yüksek olduğuna dair olumlu bulgular sunmuştur.

**Anahtar Sözcükler:** farkındalık, bilişsel esneklik, biliş üstü farkındalık bilinçli farkındalık

**PB – 723:**

### **OBSESİF-KOMPULSİF BOZUKLUĞUN BOYUTSAL DEĞERLENDİRMESİ VE KENDİLİK**

## KORKUSU: İKİ ÖLÇÜM ARACININ YETİŞKİN BİR ÖRNEKLEMDE İNCELENMESİ

ORÇUN YORULMAZ, GÖKÇE DEVRİM

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Obsesif Kompulsif Bozukluk (OKB) belirtilerini değerlendiren öz-bildirim türündeki ölçüm araçları, genel sınıflandırma sistemleri gibi sorunu kategorik olarak ele alması ve bazı belirti türleri ile özellikle rahatsızlığa odaklanması yönünden eleştirildiği için kirlenme, zarar verme/görme, kabul edilemez düşünceler, simetri/tamamlanmışlık hissi boyutlarına özgü harcanan zaman, zorluk, kaçınma, rahatsızlık ve işlev kaybı alanlarını değerlendiren 20 maddelik Boyutsal Obsesif Kompulsif Ölçeği geliştirilmiş ardından cinsellik odaklı belirtilerin OKB’de yaygın görülmesi sebebiyle 5 madde daha eklenerek BOKÖ genişlemiştir. Ayrıca OKB’de insanların aslında kendi kişisel etki alanlarını ve güçlerini olduğundan fazla görerek bundan çekindikleri düşünülerek 8 maddelik tek boyutlu Benlik Korkusu Ölçeği (BKÖ) geliştirilmiştir. Bu çalışmada, BOKÖ’nün orijinal ve genişletilmiş formu ile BKÖ’nün dilimize uyarlanması ve yetişkin bir örneklemde psikometrik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmaya çevrimiçi veri toplama yöntemi ile 361 kişi (219’u kadın, yaş Ort.=30.39), çeviri-geri çeviri yöntemi ile Türkçe uyarlanan BOKÖ ve BKÖ’ye ilaveten OKB belirtileri, obsesif inançlar ve benlik ikilemiyle ilişkili öz-bildirim araçlarını doldurarak katılmıştır. **Bulgular:** Yapılan analizler, BOKÖ ve BKÖ’nün iyi düzeyde içsel tutarlığa sahip olduğunu ( $> .79$ ); korelasyon analizleri ise temizlik ve kontrol gibi örtüşen OKB belirtileri ve benlikle ilgili araçlar arasında orta ve yüksek düzeyde olmak üzere ilgili ölçüm araçları arasında beklenen yönde anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir. Ayrıca OKB belirtilerini ölçen diğer bir araçtaki kesme puanı dikkate alınarak yapılan gruplar arası karşılaştırmalar, belirti düzeyi yüksek olanların benzer şekilde BOKÖ toplam ve alt boyutları ile BKÖ’de yüksek puanlara sahip olduğuna işaret ederken, hiyerarşik regresyon analizi bulguları benlik korkusunun obsesif inançların ötesinde tüm OKB belirtileriyle ilişkili olduğunu göstermektedir. **Tartışma:** Özetle, ölçüm araçları arası ilişkiler, grup karşılaştırmaları ile güvenilirlik değerlerine ilişkin analiz bulguları, OKB tanısı olan bireylerle tekrarlanması gerekliliği ile birlikte, Türkçe BOKÖ, genişletilmiş BOKÖ ve BKÖ’nün ülkemizde yapılan bilimsel çalışmalarda ve mesleki uygulamalarda da kullanılabileceğine işaret etmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** obsesif kompulsif bozukluk, boyutsal obsesif kompulsif ölçeği, benlik korkusu, benlik korkusu ölçeği, psikometrik özellikler

PB – 728:

## SOSYAL PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ ENDİŞELERİN İSTİSMARCI YÖNETİME DÖNÜŞMESİNİ ENGELLER Mİ? : ‘LİDERLİĞE İLİŞKİN ENDİŞELER’ VE İSTİSMARCI YÖNETİM İLİŞKİSİNDE SOSYAL PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNİN ROLÜ

BEGÜM BİLGİN, ZEYNEP AYCAN

KOÇ ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı; Kaynakların Korunması ve Uyarılma teorilerine

dayanarak, literatürde yeni bir konsept olan ‘liderlikle ilgili endişelerin’ istismarcı yönetim kavramı ile olan ilişkisini incelemek ve, liderlerin sosyal problem çözme becerilerinin liderlikle ilgili endişelerin istismar yöneticiliğe dönüşme eğilimi üzerindeki etkisini incelemektir.**Yöntem:** Veriler online bir veri toplama platformu olan Amazon Mturk aracılığıyla toplanmıştır. Amerika kıtasında çeşitli eyaletlerde, çeşitli endüstrilerde (örn., sağlık, eğitim, bilişim) yöneticilik pozisyonunda çalışan 130 katılımcı online platform üzerinden kendilerine sunulan 3 anketi [‘İstismarcı Yöneticilik Ölçeği’, ‘Liderlikle İlgili Endişeler Ölçeği’ ve ‘Sosyal Problem Çözme Becerileri Envanteri’; ölçeklerin iç tutarlılık güvenirlilik katsayıları (Cronbach’salpha) şimdiki çalışma için sırası ile .96, .95, .82’dir.] cevaplandırarak çalışmayı tamamlamışlardır. Yaşları 24 ile 75 arasında değişen ve %60’ı (78 kişi) erkek olan katılımcılar ortalama 7,62 yıldır bulundukları yöneticilik pozisyonunu sürdürmektedirler.**Bulgular:** Verinin analiz sonuçlarına göre, ‘liderlikle ilgili endişeler’ ve istismarcı yönetim arasında U-şeklinde eğrisel bir ilişki bulunmuş ve liderin sosyal problem çözme becerilerinin endişelerin istismarcı yöneticiliğe dönüşmesini anlamlı oranda azalttığı bulunmuştur.**Tartışma:** Sonuçlar liderlerin liderlik rolüne ilişkin endişeleri için bir ‘optimum’ seviye bulmanın önemini vurgulayabilir. Etkin liderlik için bu ‘optimum düzey’i bulmak kayda değer olacaktır. Özellikle, istismarcı yönetimin çalışanlar ve organizasyonlar için literatürde vurgulanan zarar verici etkileri göz önünde bulundurulduğunda, lider etkinliğini maksimum noktaya taşıyabilecek ya da istismarcı yönetim eğilimini en aza indirgeyebilecek düzey endişe seviyesi literatüre hem de pratik alana önemli katkılarda bulunacaktır. Sonuçların gösterdiği şekilde, eğer sosyal problem çözme becerisi yüksek liderler endişeler sebebiyle tükenmişlik durumlarında daha kontrollü ve rasyonel davranabiliyorlarsa, bu becerilerin liderlik literatüründe farklı konseptler ile incelenmesi ve pratik alanda bu becerilerin gelişimi üzerinde durulması kayda değer olacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** liderlikle ilgili endişeler, istismarcı yönetim, sosyal problem çözme becerisi

**PB – 730:**

## **OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE ÇOCUKLARIN BASILI VE ELEKTRONİK KİTAPLARDA GERÇEKLİK ALGISI**

CANSU ORANÇ, ÇİĞDEM İREM İLERİ, AYLİN C. KÜNTAY

*KOÇ ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Okul öncesi dönemde çocuklar ekranda izledikleri içerikler hakkında hayal-gerçek ayrımı yapmakta zorlanabilirler. Ayrıca çocukların hayal gücü yatkınlıkları, hayal-gerçek ayrımlarını etkilemektedir. Günümüzde elektronik kitapların kullanımı gittikçe artmaktadır. Buna karşılık, okul öncesi dönemde çocukların bu yeni medyada karşılarına çıkan olayları nasıl algıladıkları henüz bilinmemektedir. Bu çalışma, çocukların basılı ve e-kitaplarda geçen olayları gerçeklik açısından nasıl sınıflandırdıklarını ve hayal gücü yatkınlıklarının bu sınıflandırmayı nasıl etkilediğini araştırmaktadır. **Yöntem:** Bu amaçla, bir çocuğun okula gidiş hikayesini anlatan ve beş ana olay içeren iki kitap oluşturulmuştur. Kitaplardan birindeki olaylar gerçekte olabilecek iken (Örn. reçel yemek) diğer kitaptaki olayların gerçekte olması imkansızdır (Örn. ejderha yumurtası yemek). Yaş ortalaması 53.39 ay olan (*Standart Sapma*

= 9.61) 193 çocuk (1) basılı kitapta gerçekçi hikaye, (2) basılı kitapta gerçek dışı hikaye, (3) e-kitapta gerçekçi hikaye, ve (4) e-kitapta gerçek dışı hikaye okuyan olarak gruplara ayrılmıştır. Hikaye okunduktan sonra çocukların hikayedeki beş olayın kartlarını “gerçek” ve “gerçek dışı” olarak sınıflandırarak kutulara yerleştirmeleri istenmiştir. Son olarak, hayal gücü yetkinliklerini ölçmek için çocuklara dört gerçek dışı varlığa inanıp inanmadıkları sorulmuştur. **Bulgular:** Çocukların gerçek kutusuna koyduğu kart sayısını öngörmek için katılımcı ve sorular rastgele etkili; yaş, medya, hikaye olasılığı, inanılan varlık sayısı, ve hikaye olasılığı ile varlık sayısı etkileşimi ise sabit etkili değişken olarak alınmıştır. Bulgulara göre, hikayenin hangi medyada okunduğu çocukların gerçeklik sınıflandırmasını etkilememektedir (*Tahmin* = -0.658, *Standart Hata* = 0.605, *p* > .05). Ancak çocukların varlık inancı ve hikaye olasılığı arasında etkileşim görülmüştür (*Tahmin* = 1.726, *Standart Hata* = 0.686, *p* = .011). Buna göre, çocukların inandığı varlık sayısı gerçekçi hikayedeki olayları sınıflandırmalarını etkilememektedir. Buna karşılık, çocukların inandığı varlık sayısı arttıkça gerçek dışı hikayedeki olayları gerçekçi olarak sınıflandırmaktadırlar. **Tartışma:** Çalışmanın bulguları, çocukların basılı ve e-kitaplar arasında gerçeklik açısından bir ayrım yapmadığını göstermektedir. Ancak medyadan bağımsız olarak, çocukların hayal gücü yetkinlikleri gerçek dışı olayları nasıl algıladıklarını etkileyebilmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** bilişsel gelişim, okul öncesi dönem, elektronik kitap, hayal-gerçek ayrımı

**PB – 738:**

## **ORTA YETİŞKİNLİK DÖNEMİNDE YAŞLANMA KAYGISI İLE YAŞAM DOYUMU İLİŞKİSİ: DEMOGRAFİK FAKTÖRLERİN ETKİSİ**

BAŞAK GÜNEL\*, BAHAR BAHTİYAR-SAYGAN\*\*, NİLAY PEKEL ULUDAĞLI\*

\*BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ

\*\*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Bireylerin yaşam doyumunun yaş, cinsiyet, sağlık durumu, eğitim ve gelir düzeyi gibi pek çok faktörden etkilenebildiği bilinmektedir. Bunun yanı sıra, yaşlı bireylerden korkma, psikolojik endişeler, fiziksel görünüm kaygısı ve kaybetme korkusu çerçevesinde ele alınan yaşlanma kaygısı ve evli çiftler arasındaki uyum da bireylerin yaşam doyumları ile ilişkili olabilmektedir. Bu araştırmanın amacı, orta yetişkinlik dönemindeki bireylerin yaşlanma kaygılarının yaşam doyumları üzerindeki etkisini çeşitli demografik faktörler çerçevesinde incelemek ve yaşlanma kaygısı ile ilişkili demografik değişkenleri belirlemektir. **Yöntem:** Bu çalışmaya, 39 ile 61 yaş arası (*Ort* = 49.04, *S* = 6.22); 101’i erkek, 124’ü kadın olmak üzere toplam 225 kişi katılmıştır. Yaşlanma kaygısı “Yaşlanma Kaygısı Ölçeği” evlilik doyumları “Evlilik Doyumu Ölçeği” yaşam doyumları ise “Yaşam Doyumu Ölçeği” ile ölçülmüş, bunların yanı sıra katılımcılardan çeşitli demografik bilgileri istenmiştir. **Bulgular:** Yaşlanma kaygısının yaşam doyumuna üzerine etkisini test etmek amacıyla Hiyerarşik Regresyon Analizi yapılmış; modele birinci basamakta demografik faktörler (yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi ve aylık gelir); ikinci basamakta evlilik doyumuna, üçüncü ve son basamakta ise yaşlanma kaygısı girilmiştir. Analiz sonuçlarına göre yaşam doyumuna; yaş, aylık gelir ve evlilik doyumuna pozitif yönde; yaşlanma kaygısı ise negatif yönde yordamaktadır. Yaşlanma kaygısı ile ilişkili demografik

özelliklere bakıldığında, çalışma durumunun ve çocuk sayısının, yaşlanma kaygısını negatif yönde yordadığı, ancak erkek katılımcılar için bu ilişkinin anlamlı olmadığı görülmüştür.**Tartışma:**Yapılan araştırma sonuçlarıyla, yaşlanma kaygısı ile yaşam doyumu arasında, beklenen şekilde, negatif yönde bir ilişki bulunmuş ve demografik faktörlerin, özellikle yaş ve gelir düzeyi ile evlilik doyumunun da, yaşam doyumu üzerindeki yordayıcı gücü ortaya konmuştur. Bir işte çalışan ve çocuk sahibi olan kadınların daha az düzeyde yaşlanma kaygısına sahip oldukları bulunmuştur.

**Anahtar Sözcükler:** orta yetişkinlik, yaşlanma kaygısı, yaşam doyumu

**PB – 743:**

### **TÜRKİYE’DEKİ TERÖR SALDIRILARI SONRASINDA DUYGU İFADE ETME VE YAKIN İLİŞKİLERDEN ALGILANAN DUYARLILIĞIN PSİKOLOJİK ESENLIK VE BÜYÜME ÜZERİNE ETKİLERİ**

*DUYGU TAŞFİLİZ\*, JOANNE M. CHUNG\*\**

*\*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ, ANKARA*

*\*\*TILBURG ÜNİVERSİTESİ, TILBURG-HOLLANDA*

**Amaç:** Doğrudan (ör. direkt olarak, tanıklık ederek) veya dolaylı olarak (ör. basın ve sosyal medya haberleriyle) terör eylemlerine maruz kalmanın birçok bireyin psikolojik esenliği üzerinde önemli bir etkisi olabileceği bilinmektedir. Ne yazık ki Türkiye, 2015 ve 2017 yılları arasında yüzlerce insanın öldürüldüğü veya ciddi şekilde yaralandığı birçok terör saldırısının (Ankara ve İstanbul’daki patlamalar, darbe girişimi gibi) hedefi olmuştur. Bu çalışma, terör olaylarına maruz kalan bireylerin duygu, yakın ilişki deneyimleri ile psikolojik esenlikleri arasındaki ilişkiyi değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Daha önceki araştırmalar, duyguları ifade etmenin psikolojik esenlik ve travma sonrası büyüme ile bağlantılı olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte yakınlardan gelen tepkiler ve duyarlılıklarına dair algımız, stresli veya travmatik bir olay hakkında duyguları ifade etmeye yardımcı olmaktadır.

**Yöntem:** Bu çalışmada, yakın ilişki kişilerine (romantik partner, yakın aile bireyleri ve yakın arkadaşlar) duyguları ifade etmenin psikolojik esenlik ve travma sonrası büyüme ile ilişkisinde yakın ilişkilerden algılanan duyarlılığın düzenleyici rolünü inceledik. Araştırmaya terör olaylarıyla ilgili deneyimleri olduğunu bildiren 351 kişi çevrimiçi bir anket yoluyla katıldı. **Bulgular:** Yapılan analizlerden elde edilen sonuçlara göre, yakın ilişkilerden algılanan duyarlılık ile olumlu duygu ifade etme karşılıklı etkileşimi bireylerin psikolojik esenlik düzeyi üzerinde anlamlı bir etkiye sahipken ( $B = .082$ , 95% CI = [.019, .145],  $SE = .032$ ,  $p = .011$ ), olumsuz duygu ifade etme ile karşılıklı etkileşimi travma sonrası büyüme düzeyi üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu gözlenmiştir ( $B = -.117$ , 95% CI = [-.228, -.006],  $SE = .056$ ,  $p = .039$ ). **Tartışma:** Genel olarak, olumlu ve olumsuz duygu ifadeleri travma sonrası büyüme ve psikolojik esenlik ile farklı şekilde ilişkili bulunmuştur, ancak bu bulgular yakın ilişkilerinden daha fazla duyarlılık algılayan bireyler için daha az duyarlılık algılayan bireylere kıyasla daha güçlüdür. Bulguların travma sonrası duygu ifade etmenin psikolojik sonuçlarının kişilerarası doğasına işaret ederek hem alanyazına hem de pratik çalışmalara katkı sağlayabileceği beklenmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** algılanan duyarlılık, duygu ifade etme, psikolojik esenlik, travma sonrası büyüme

**PB –749:**

## **ERGEN ERGENLİK DÖNEMİNDE CİNSEL İSTİSMAR ÖNLEME PROGRAMININ ETKİLİLİĞİ: BİR İZLEM ÇALIŞMASI**

DUYGU ESLEK, TÜRKAN YILMAZ IRMAK

*EGE ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Araştırmacılar tarafından yapılan ergenlere yönelik cinsel istismarı önleme programının ergenlerin bilgi ve becerilerinde artışa yol açtığı dolayısıyla da etkili olduğu bulunmuştur. Bu araştırmada, araştırmacılar tarafından etkili bulunan programın etkisinin izlem ölçümlerinde devam edip etmediğini incelemek amaçlanmaktadır. **Yöntem:** Çalışmanın katılımcılarını 9-13 yaş aralığında (*Ort.=10.7, ss.=0,7*) 52 ergen oluşturmaktadır. Örneklemenin %70'i kadın, %30'u erkektir. Katılımcılar; Duygusal Farkındalık Değerlendirme Anketi, Ergenler için Sosyal Kaygı Ölçeği, Cinsel Sağlık Bilgi ve Tutum Envanteri, Güvenli ve Güvensiz Durum Değerlendirme Formu, Sanal İstismar Bilgi Ölçeği formlarını yanıtlamışlardır. Son test ölçümlerinden 2 ay sonra izlem ölçümü alınmıştır. **Bulgular:** Ön testten son teste eğitim grubunda artış bulunan değişkenlerin, son testten izlem ölçümüne değişip değişmediği bağlantılı örneklem t testi ile incelenmiştir. İstismar bilgi ve cinsel istismar bilgi düzeyi son testten izleme artarken, ergenlik gelişimi, cinsellik, toplumsal cinsiyet bilgi düzeyleri ve cinsel istismardan korunma beceri düzeyinde son testten izleme istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaşma olmadığı bulunmuştur. **Tartışma:** Eğitim grubunun istismardan ve cinsel istismardan korunma konularındaki bilgi düzeyi son testten izlem ölçümüne artmıştır. Bu sonuç programın ardından ergenlerin çevreden bilgi edinmeye devam ettiklerini düşündürmektedir. Ergenlik gelişimi, cinsellik, toplumsal cinsiyet bilgi düzeyi ve cinsel istismardan korunma becerilerinde ön testten son teste görülen artış, son testten izleme korunmuştur. Bu sonuçlar programın etkisinin 2 ay sonra devam ettiği hatta bilgi artışının sürdüğünü göstermektedir. Sonuçlar, ergenlerdeki istismardan korunma bilgi artışını sağlamak özellikle de korunma becerilerinin geliştirilmesi için önleme programlarının katkısına işaret etmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** çocuk cinsel istismarı, istismardan korunma bilgisi, istismardan korunma becerisi

**PB –752:**

## **ÜZÜNTÜ VE ÖFKE RUMİNASYONUNDA MÜKEMMELİYETÇİLİĞİN VE MİZACIN ROLÜ**

SEVİNÇ AKKAYA, SİBEL KAZAK BERUMENT

*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Mevcut çalışmanın amacı mükemmeliyetçiliğin ve mizacın üzüntü ve öfke ruminasyonu ile ilişkilerini incelemektir. Ayrıca, öz-denetimin; mükemmeliyetçilik ve ruminasyon arasındaki ilişkideki düzenleyici rolünün test edilmesi amaçlanmaktadır. **Yöntem:** Bu doğrultuda, gelişimsel olarak ruminasyon alan yazınında önemi bilinen iki farklı yaş grubu çalışmaya dahil edilmiş, çalışma hipotezleri bu yaş grupları için ayrı ayrı test edilmiştir. İlk grup, ruminatif düşüncenin ortaya çıkmaya başladığı 9-11 yaş grubu; ikinci grup ise ruminatif düşüncede anlamlı bir artışın görüldüğü ve kadınların erkeklere göre daha fazla ruminasyon yaptığı 14-15 yaş grubu olarak tanımlanmıştır. Katılımcıların üzüntü ve öfke ruminasyonunu ölçmek amacıyla, Çocuk Tepki Stilleri Ölçeği ve Öfke Ruminasyonu Ölçeği kullanılmıştır. Mükemmeliyetçilik öz-odaklı ve sosyal-boyutlu olarak iki boyutta incelenmiş ve Çocuk-Ergen Mükemmeliyetçilik ölçeği ile değerlendirilmiştir. Katılımcıların mizaç özellikleri ise anne bildirimli olarak Erken Ergenlik Mizaç Ölçeği ile elde edilmiştir. **Bulgular:** Sonuçlara göre, öz-odaklı mükemmeliyetçiliğin ve negatif duygulanımın her iki yaş grubunda da öfke ruminasyonu ile pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Üzüntü ruminasyonuna bakıldığında ise, her iki yaş grubu için de hem öz-odaklı hem sosyal-boyutlu mükemmeliyetçiliğin pozitif yönde ilişkili olduğu görülmüştür. Ancak, üzüntü ruminasyonu ile ilişkili görülen mizaç özelliği yaş grupları arasında farklılık göstermiştir. Buna göre, küçük grup için düşük öz-denetim; büyük grup için ise yüksek negatif duygulanım üzüntü ruminasyonu ile ilişkili bulunmuştur. Ayrıca, küçük grupta, her iki tip mükemmeliyetçiliğin üzüntü ruminasyonu üzerindeki etkilerinin çocukların öz-denetim özelliklerine göre farklılık gösterdiği bulunurken: büyük grup için bu etki sadece öz-odaklı mükemmeliyetçilik için marjinal seviyede anlamlılık göstermiştir. **Tartışma:** Çizilen eğri grafiklerine göre, öz-denetimi yüksek çocukların kendilerine yönelik mükemmeliyetçilik beklentileri arttıkça daha çok ruminasyon yaptıkları bulunmuştur. Buna göre, öz-odaklı mükemmeliyetçiliğin yüksek öz-denetimin üzüntü ruminasyonu üzerindeki olumlu etkilerini azalttığı söylenebilir. Diğer grafik ise, sadece öz-denetimi düşük olan çocuklarda, başkalarından algılanan mükemmeliyetçi beklentiler arttıkça üzüntü ruminasyonun arttığını göstermiştir. Bu da, ruminasyonun ilk ortaya çıkmaya başladığı dönemde başkalarının çocuktan mükemmellik beklentilerinin özellikle yüksek risk grubu üzerinde olumsuz etkileri olduğunu göstermektedir.

**Anahtar Sözcükler:** ruminasyon, öfke, üzüntü, mükemmeliyetçilik, ergenlik

**PB-756:**

## **İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ DAVRANIŞLARININ GİYİLEBİLİR KAMERA İLE İNCELENMESİ: ÜÇ FARKLI BAKIŞ AÇISI**

ÖYKÜ KOÇOĞLU\*, AYSU GÖKALP\*, ÇAĞATAY MENEKAY\*\*, SAVAŞ CEYLAN\*\*\*

\* ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

\*\* BAŞKENT ELEKTRİK DAĞITIM A.Ş

\*\*\* HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Bu çalışmanın temel amacı, “çok tehlikeli iş” kapsamına giren bir meslek grubunda çalışanların iş sağlığı ve güvenliğini artırmak amacıyla kullanılması planlanan giyilebilir kamera uygulamasının, çalışanların güvenlik davranışları, işe yönelik tutumları ve

kurumlarına yönelik tutumları üzerindeki etkilerini incelemektir. **Yöntem:** Çalışmanın çıkış noktası, enerji sektöründe faaliyet gösteren bir kurumun iş sağlığı ve güvenliği (İSG) ekibinin kamera uygulaması ile çalışanların güvenlik davranışlarını eksiksiz yerine getirmesini sağlamayı amaçlaması ve bunun için araştırma ekibine başvurmasıdır. Bu çerçevede, ilk olarak İSG ekibi ile kapsamlı odak grup görüşmeleri yapılmış ve İSG konusundaki yaklaşımları, hedefleri ve kurumun uygulamaları hakkında bilgi toplanmıştır. Çalışmaya Ankara'da bulunan bir enerji firmasında sahada aktif olarak rol alan 56 mavi yakalı çalışan katılmıştır. Bu katılımcılarla kamera uygulamasından önce ve sonra olmak üzere iki kere yarı-yapılandırılmış görüşme yapılmış ve katılımcıların cevapları nitel veri analizi ile incelenmiştir. Görüşmelerde çalışanların genel iş tutumları, iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yönelik tutumları ve giyilebilir kamera uygulamasına yönelik görüş ve önerilerine ilişkin sorular sorulmuştur. **Bulgular:** İlk görüşme sonuçlarına göre çalışanlar, kamera uygulamasına birden fazla sebep yüzünden sıcak bakmadıklarını söylemişlerdir. Bu sebeplerin arasında kameranın varlığının yaratacağı stres, dikkat dağınıklığı ve uygulamanın çalışana karşı bir güvensizlik göstergesi olduğunu düşünmeleri yer almaktadır. Uygulama başladıktan dört ay sonra yapılan ikinci görüşmelerin sonuçlarına göre, çalışanların bir kısmı uygulamanın iş kazalarını azaltabileceğini düşünmeye başlamış ve iş güvenliği davranışlarına daha fazla dikkat etmeye başladıklarını belirtmişlerdir. Uygulamaya dayalı olarak ortaya çıkan hata yapıldığında işten çıkarılma endişesi ile uygulamadan bağımsız olarak maaşlarının düşüklüğünün yarattığı maddi tatminsizlik, ikinci görüşmelerde çalışanların kamera uygulamasını tamamiyle içselleştirememesinin sebepleri olarak dile getirilmiştir. **Tartışma:** Sonuçlar, iş sağlığı ve güvenliği ekibinin kamera uygulamasını hayata geçirme gerekçesi, çalışanların uygulama hakkındaki tutum ve düşünceleri ve endüstri psikologlarının alanyazın temelli bakış açılarını kapsayacak şekilde tartışılmıştır. Bu çalışmanın iş kazalarının azaltılması için bilim ve uygulama bakış açılarını bir araya getiren nadir bir çalışma olarak alanyazına katkı sağlayacağını düşünmekteyiz.

**Anahtar Sözcükler:** iş sağlığı ve güvenliği, elektronik performans izleme, çalışan tutumları, nitel veri analizi, yarı-yapılandırılmış mülakat

**PB-759:**

## **ROMANTİK ANILARDA DUYGULAR VE OLAYLARIN MERKEZİ ALGILANMASI**

ÇAĞLA AKTAŞ, SIDIKA YILMAZ, İNCİ BOYACIOĞLU

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Otobiyografik anılardaki genel duygu tonunun olumlu ya da olumsuz oluşunun (duygusal değeri) anıların diğer özellikleri veya bellek süreçleri üzerindeki etkisini araştıran pek çok çalışma mevcuttur. Bulgular, otobiyografik anıların olumlu ya da olumsuz içerikte oluşunun bilişsel süreçlerde farklılıklara neden olduğunu ortaya koymaktadır. Anıların duygusal değerinin yanında, yoğunluğunun da anıların hatırlanması üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu bulgulanmıştır. Daha yoğun duygular uyandıran anıların daha merkezi olarak algılandığı da elde edilen bulgular arasındadır. Merkezi olarak algılanan olayların kişinin psikolojik sağlığı ile anlamlı ilişkisi de düşünüldüğünde, bir olayı hatırlarken hissedilen farklı tekil duyguların yoğunluğu ile anı merkeziyeti arasındaki ilişki önemli bir konu olarak

ortaya çıkmaktadır. Hatırlanan anılarla birlikte hissedilen tekil duyguların anıların merkezi olarak algılanması ile ilişkisi bilginiz dahilinde daha önce çalışılmamıştır. Bu araştırma, üzüntü, mutluluk, utanç, suçluluk gibi tekil duyguların anıların merkeziyeti üzerindeki etkisini incelemektedir. **Yöntem:** Araştırmaya Dokuz Eylül Üniversitesi'nde eğitim gören 21-28 yaş aralığında 165 lisans öğrencisi (111 kadın ve 54 erkek) katılmıştır. Katılımcılar romantik anılarını birkaç cümleyle özetledikten sonra olayın kendilerinde uyandırdığı tekil duyguların yoğunluklarını derecelendirmiş, ardından Olayların Merkeziyeti Ölçeğini doldurmuşlardır. **Bulgular ve tartışma:** Sonuçlar öfke, kaygı, üzüntü, gurur gibi tekil duygular ile olayların merkezi algılanması arasında güçlü ilişkiler ortaya koymuştur. Bu bulgular, literatürdeki geçmiş araştırmalar ışığında tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** romantik anılar, tekil duygular, duygusal yoğunluk, anıların merkeziyeti

**PB-760:**

### **BENLİK DÜZENLEME ODAĞININ BENLİK SAYGISI ANILARINDA HAKİM TEMA ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

*BEYZA BOYACI, ASLI ATASEVER, MEHMET BİLGİNER, MELEK SEVER, MERVE KAYRAKLİK, BELGİN KARAKUŞ, MÜGE GÜLEROĞLU, SELİN ILGIZ, İNCİ BOYACIOĞLU*

*DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Benlik saygısı anıları kişilerin kendileri ile ilgili olumlu veya olumsuz güçlü duygular hissettikleri olayları kapsamakta ve benlik kavramı ile otobiyografik bellek sistemi arasındaki aracı anı türlerinden biri olarak işlev görmektedir. Alandaki araştırmalar farklı benlik düzenleme odağına sahip (korunma/ gelişme) bireylerin geçmişi, şu anı ve geleceği değerlendirme ve problemlerle baş etme biçimindeki farklılıklara dikkat çekmektedir. Kişiler zafer veya hayalkırıklığı yaşadığı kişisel olayları nasıl ele aldıkları noktasında benlik düzenleme odaklarına göre dramatik farklılıklar gösterebilirler. Benzer şekilde McAdams, Reynolds, Lewis, Patten ve Bowmany yaşam öykülerindeki hakim temanın kişilerin psikolojik sağlığı ile ilişkili olduğunu bulgulamıştır. Yaşam öyküsünde olumsuz olaylardan sonra yaptıkları hatanın bedelini ödediklerini ve geleceğin daha güzel olduğunu düşünenler daha yüksek yaşam tatmini ve benlik saygısı puanları alırken, yaşanmış olumsuz olayların tüm hayat hikayelerini kirlettiğine inananlar daha güçlü depresyon belirtileri göstermiştir. Bu çalışmada McAdams ve arkadaşlarının “hakim tema” kavramından yola çıkılarak tek bir anıya yüklenen tematik anlamlar benlik düzenleme odakları çerçevesinde incelenmiştir. **Yöntem:** Olumlu ve olumsuz benlik saygısı anılarının incelendiği iki ayrı çalışmadan oluşan araştırmanın katılımcıları üniversite öğrencileridir (Çalışma 1 için  $N = 148$ ; Çalışma 2 için  $N = 187$ ). **Bulgular ve tartışma:** Regresyon analizleri gelişme odağına sahip bireylerin olumsuz duygusal içeriğe sahip benlik saygısı anılarına karşı toleransının daha az olduğuna ve bu olumsuz olayları hayat hikayelerini gölgeleyen olaylar olarak algıladıklarına işaret etmektedir. Olumlu duygusal içeriğe sahip anılarda ise, korunma odağı kötümser bir yaklaşımla, yani olumlu olayların gelecekte tekrarlamayacağına dair bir inançla ilişkili bulunmuştur. Bu çalışmadan elde edilen bulgular, kişisel gelişimden psikolojik sağlığa, benlik algısından kişilerarası ilişkilere pek çok konuda değerli katkılar sunabilir.

**Anahtar Sözcükler:** benlik düzenleme odağı, benlik saygısı anıları, hakim tema, otobiyografik bellek

**PB-761:**

### **ANİ PAYLAŞIM KÜLTÜRÜ VE AİLE İÇİ ROLLER: AİLE İÇİNDE BİRBİRİMİZE NELERİ ANLATIYORUZ?**

*GİZEM NAZ GEZGİN, ECEM ERTEN, HALİL İBRAHİM AYAR, MUZAFFER ŞEN, NUR BAŞAKHAN UZUN, SAFİYE SENA DÖKMECİ, SEHER GÜL, AYBÜKE GÜVEN, DENİZ NUR, İNCİ BOYACIOĞLU*

*DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Otobiyografik bellek, kişinin geçmişte yaşadığı, kendisini ve diğer insanlarla ilişkilerini içeren deneyimlerinin işlendiği ve depolandığı özel bir bellek türüdür. Günümüzde, otobiyografik bellek literatüründe anıların günlük işlevleri, bireysel ve kültürel farklılıklar gibi sosyal psikoloji ile ilişkili geniş bir konu yelpazesinde araştırmalar yapılmasına karşın anı paylaşım kültürü konusundaki araştırmalar çok sınırlıdır. Bu az sayıdaki çalışmada anı paylaşım kültüründe anıların spesifikliği, anlamsal içerikleri ve benlik gelişimi üzerindeki etkileri gibi noktalara değinilmiş olsa da anı paylaşım kültürünün kendisini betimleyen çalışmalar pek bulunmamaktadır. Bilgimiz dahilinde, Türkiye’de anı paylaşım kültürüne dair yapılmış herhangi bir çalışma mevcut değildir. Türkiye’de aile içi anı paylaşım kültürünü konu alan bu araştırma iki çalışmadan oluşmaktadır. **Yöntem:** Bu kapsamda, aile içi anı paylaşımlarındaki yaygın örüntüler, ergen ve yetişkinler olmak üzere iki ayrı örnekleme incelenmiştir. Çalışma 1 için Ege Bölgesi’nde yaşayan 40–65 yaş arası 182 ebeveyne; Çalışma 2 için, 18-25 yaş arası Dokuz Eylül Üniversitesi’nde eğitim alan 226 üniversite öğrencisine kartopu örneklem yöntemiyle ulaşılmıştır.

**Bulgular ve tartışma:** Çok geniş yelpazede betimleyici veri toplanan bu çalışmalardan anlatının içeriği ve anı paylaşım özelliklerine ilişkin bulgular bu bildiri kapsamında analiz edilmiştir. Paylaşılan anıların içerikleri ile anlatıcı ve dinleyici rollerinde gözlenen farklılıklar, aile içi roller (anne, baba, kız veya oğlan çocuk) bağlamında incelenmiştir. Elde edilen bulgular anı paylaşım kültüründe kuşaklararası belirgin farkların yanı sıra geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine uygun bir ayrıma da işaret etmektedir. Türkiye’de gelecek benzer çalışmalar için bir temel teşkil edecek bu araştırmanın bulguları literatür ışığında tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** anı paylaşımı, kültür, kuşak farkları, aile içi roller, otobiyografik bellek

**PB – 762:**

### **HAMİLE KADINLARDA BEDEN İMGESİNE VE KİLO ALIMINA YÖNELİK TUTUMLARDA PSİKOSOSYAL FAKTÖRLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

*EDA KARACAN, RAHŞAN BALAMİR BEKTAŞ, GAMZE SİNEM ÇAĞLAR, ASLI YARCI GÜRSOY, ELİF DİDEM ULUSOY, RECAİ PABUÇCU*

*UFUK ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu çalışmada, hamile kadınlarda yeme tutumlarına ve beden memnuniyetine ilişkin psikososyal faktörlerin incelenmesini amaçlanmıştır. Her ne kadar bedene ilişkin memnuniyet tüm toplumu ilgilendirse de özellikle kadınların erken yaşlardan itibaren olumsuz beden imgesine sahip oldukları görülmektedir. Dikkat çeken ilgili kuramlardan Kendini Nesneleştirme Kuramına (Self Objectification Theory) göre bedene ilişkin sosyo-kültürel değerler güçlü bir şekilde idealize edilmiş beden imajı ile beden memnuniyetsizliğini artırmaktadır. Kadınlarda beden memnuniyetsizliği ise düşük özgüven, depresyon, kaygı ve başetmede güçlükler gibi daha zayıf psikososyal işlevlerle ilişkili olduğu belirtilmektedir. Ancak, şimdiye kadar daha çok ergenlerle ve yeme bozukluğu olan örneklerle çalışılmış, kadınların hamilelik döneminde yeme tutumları ve doğum sonrasındaki beden imajlarına yönelik endişeleri ise son yıllarda ele alınmaya başlanmıştır. Bu doğrultuda, bu çalışmada hamilelikte kilo alımına ve beden imgesine yönelik psikososyal faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Araştırmaya en az 20 haftalık hamile olan 391 kadın katılımcı araştırmanın amacına yönelik anketleri doldurarak katılmışlardır. Katılımcıların yaşları 16-41 yaş (ort: 27.05; ss: 5.71) arasında değişmektedir. **Ankette Kullanılan Ölçümler:** Bedene Yönelik Tutum Ölçeği (Body Attitude Questionnaire), Hamilelikte Kilo Alımına Yönelik Tutum (Attitudes Toward Weight Gain During Pregnancy), Doğum sonrası Kilo Endişesi (Postpartum weight concerns), Kendini nesneleştirme (Self Objectification), Denetim Odağı (Locus of Control), Kısa Depresyon Ölçeği (CES-D 10) ve Demografik Bilgi Formu. **Bulgular:** Yaşa bağlı farklılıklar gelir düzeyi ve beden kitle endeksi (BMI) kontrol edilerek tek yönlü varyans (ANCOVA) ile analiz edildiğinde, kendini nesneleştirme ( $F(2,381)=4.96, p<.01$ ), beden işlevselliği ( $F(2,381)=3.54, p<.05$ ) ve iç kontrol odağının ( $F(2,381)=5.86, p<.01$ ) bağımsız değişkenler üzerinde anlamlı etkisi çıkmıştır. Buna göre, 16-24 (ort: 8.28; ss: 0.27) ve 25-34 yaş (ort: 7.75; ss: 0.22) gruplarının 35-41 yaş (ort: 6.51; ss: 0.47) grubuna kıyasla kendini nesneleştirme düzeyinin daha yüksek olduğu, beden işlevselliğinin ise 16-24 yaş (ort: 10.65; ss: 0.25) grubuna kıyasla 35-41 yaş (ort: 11.88; ss: 0.43) grubunda olduğu ve iç kontrol odağının ise 16-24 yaş (ort: 6.35; ss: 0.21) grubuna kıyasla 25-34 yaş (ort: 7.17; ss: 0.17) ve 35-41 yaş (ort: 7.56; ss: 0.36) grubunda daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca, doğum sonrası kilo alımına ilişkin endişeyi yordamaya ilişkin yürütülen hiyerarşik regresyon analizi sonucunda depresyonun ( $t=3.14, p<.01$ ), kendini nesneleştirmenin ( $t=5.84, p<.00$ ), dış kontrol odağının ( $t=-3.15, p<.01$ ), beden memnuniyetsizliğinin ( $t=5.28, p<.00$ ) ve hamilelikte kilo alımına yönelik tutumun ( $t=5.21, p<.00$ ) anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur. **Tartışma:** Kendini nesneleştirme kuramı ile uyumlu olacak şekilde özellikle kadın bedeninin obje olarak görülmesi ve bu bakış açısının benimsenmesi daha genç yıllarda görülmekte ve yaş ilerledikçe beden işlevselliği önem kazanmaktadır. Bu durumun hamilelik döneminde de değişmiyor olması ve önemli yordayıcılardan biri olması bedene ilişkin sosyokültürel normların içselleştirilmesi açısından önemli implikasyonları olduğu görülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** beden imajı, kendini nesneleştirme, hamilelik dönemi

**PB-764:**

**KAYIPLA BAŞ ETME YOLLARININ VE SOMATİK SEMPTOMLARIN KÜLTÜRLERARASI İNCELENMESİ: TÜRKLERİN, HOLLANDALILARIN VE HOLLANDA'DA YAŞAYAN TÜRKLERİN KARŞILAŞTIRILMASI**

GÜLŞAH KURT

**Amaç:** Kişilerin, kayıpla baş etme yöntemleri birçok faktöre bağlı olarak değişmektedir. Kültür, bu faktörlerin en önemlilerinden biridir. Bu yöntemler, ruhsal ve fiziksel sağlıkla yakından ilişkilidir. Çalışmanın amacı, bireysel ve kolektif kültürleri temsilen, Hollandalıları ve Türkleri yasla baş etme yöntemleri açısından kıyaslamaktır. Diğer amaç ise, Hollanda'daki Türk göçmenlerin, Hollandalılar ve Türklerle benzerlik/farklılıklarını kıyaslamaktır. Son olarak, kültürün, yasla baş etme yöntemleri ve somatik semptomlar arasındaki ilişkiye etkisini incelemek amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmaya, son beş yılda sevdiği birini kaybetmiş 134 Türk, 137 Hollandalı ve 89 Hollanda'daki Türk göçmen katıldı. Demografik sorulara ek olarak, katılımcıların yasla baş etme yolları, Ways of Coping Questionnaire'in Kaçınma ve Pozitif Değerlendirme alt ölçekleriyle değerlendirildi. Somatik semptomlar, Somatik Semptom Ölçeği ile ölçüldü. Göçmen Türkler, Lowlands Kültürleşme Ölçeği temel alınarak Ünlü-İnce ve arkadaşları tarafından kültürel yönelimi anlamak amacıyla oluşturulmuş anketi doldurdu. Skorlarına göre, Berry tarafından tasarlanan dört kültürel yönelim grubuna ayrıldılar (bütünleşme, asimilasyon, ayrılma, marjinalleşme). **Bulgular:** Türklerin, Hollandalılara göre kaçınma ve pozitif değerlendirmeyi daha çok kullandıkları raporlandı ( $t_{(269)} = 3.205, p < .01, t_{(268)} = 5.959, p < .01$ ). Kaçınmanın, tüm gruplarda somatik semptomlarla pozitif ilişkisi olduğu görüldü ( $r = .387, .504, .370, p < .01$ ). Dört göçmen grup da Türklerle daha çok benzerlik gösterdiler ( $F_{(4, 218)} = 1.862, 1.503, p > .05$ , sırasıyla kaçınma ve pozitif değerlendirme). **Tartışma:** Bu çalışma, Türkler ve Hollandalıların yas döneminde farklı yollar tercih ettiğini göstermiştir. Türk göçmenlerin Türklerle daha fazla benzerlik göstermesi, Hollanda kültürüne adaptasyonlarından bağımsız olarak diğer duygusal alanlarda da benzer sonucun gözlenip gözlenmeyeceği sorusunu akıllara getirmektedir. Tüm gruplarda, yasla yüzleşmekten kaçındıkça fiziksel şikâyetlerin arttığı görülmüştür. Sonuçlar göz önünde bulundurularak, etkili bir destek sağlamak için ruh sağlığı çalışanları müdahalelerini, kültürel farklılıkları ve kaçınmanın olumsuz etkilerini dikkate alarak düzenlemelidir.

**Anahtar Sözcükler:** kültürlerarası, Türk, Hollandalı, göçmen, kayıpla baş etme, somatik semptomlar

**PB-767:**

## **ÖZTANIMLAYICI ANILARDA HAKİM TEMANIN DUYGUSAL ANI ÖZELLİKLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

GÜLFEM ÖZÇELİK, ÇAĞLA AKTAŞ, ÇAĞLA YILMAZ, İLAYDA BÜYÜK, İNCİ BOYACIOĞLU

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Öztanımlayıcı anılar, benliğin gelişimsel hedefleri ile ilişkili olayları kapsayan ve benlik ile bellek sistemi arasında güçlü bağlara sahip özel bir otobiyografik bellek türüdür. Anıların duygusal, sosyal veya kültürel içeriği gibi anıların ne tür olaylara ait oldukları anıların işlenmesi, kodlanması ve geri çağırılması süreçlerini belirgin olarak etkilemektedir. McAdams, Reynolds, Lewis, Patten ve Bowman yaşam öyküleri konusundaki bir

çalışmasında hâkim tema kavramını kullanmış ve aşırı olumsuz olayların kişi tarafından nasıl bir tematik çerçevede yapılandırıldığının birçok farklılığa yol açtığını saptamıştır. Buna göre, aşırı olumsuz bir olayın büyüme ile sonuçlandığına dair inançlar barındıran, geleceğe dönük daha iyimser bir bakışın hâkim olduğu tema kefaret teması olarak adlandırılmıştır. Kirilenme teması ise aşırı olumsuz bir olayın tüm hayat öyküsünü kirlettiği inancını içeren kötümser bir bakış açısını ifade etmektedir. Bu çalışmada aşırı olumlu ve aşırı olumsuz anılarda iyimser ve kötümser bakış açıları için geliştirilen ölçekler kullanılmış ve yaşam öyküleri yerine tekil olayların yaşam öyküsü içinde nereye konulduğu ve nasıl anlamlandırıldığı ölçülmüştür. Öztanımlayıcı anılardaki hâkim temanın anıların hatırlanması esnasında yaşantılanacak duygusal süreçleri etkileyeceği düşünülmektedir. **Yöntem:** Bu amaçla olumsuz öztanımlayıcı bellek görevinin (Çalışma 1) ve olumlu öztanımlayıcı bellek görevinin (Çalışma 2) verildiği iki ayrı çalışmada hâkim temaların anıların duygusal özellikleriyle (duygusal değer, duygusal yoğunluk, duygusal aşırılaştırma ve duygusal mesafe) ilişkisi incelenmiştir. Çalışma 1'e Dokuz Eylül Üniversitesi'nde lisans öğrenimi gören, 22 yaş üzeri 136 kadın katılımcı dahil olmuştur. Çalışma 2'ye ise 212 kadın katılım göstermiştir. **Bulgular ve Tartışma:** Regresyon analizleri anılardaki hâkim temaların olumlu ve olumsuz öztanımlayıcı anıların duygusal özellikleri için yordayıcı nitelikte olduğunu ortaya koymuştur. Özellikle, aşırı olumsuz duygu tonlu öztanımlayıcı anılar için kirilenme teması ile duygusal yoğunluk ve duygusal aşırılaştırma arasında, kefaret teması ile de duygusal aşırılaştırma arasında güçlü ilişkiler gözlenmiştir. Bu bildiri kapsamında, elde edilen veriler literatürde yer alan bilgiler ışığında daha detaylı tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** öztanımlayıcı anılar, hâkim tema, duygusal değer, duygusal yoğunluk, duygusal mesafe ve aşırılaştırma

**PB –768:**

## **ZAMAN YÖNELİMİNİN PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ VE UMUTSUZLUK DÜZEYİ İLE İLİŞKİSİ**

*EMİNE MACHMOUT, HANDE YÜKSEL, ŞERİFE FEYZA AYDIN*

*İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin zaman yönelimiyle problem çözme becerisi ve umutsuzluk düzeyi arasındaki ilişkiyi saptamaktır. **Yöntem:** Araştırma örneklemini İstanbul Üniversitesi'nin çeşitli bölümlerinde okuyan 18-25 yaş aralığında 423 öğrenciden oluşmaktadır. Demografik bilgi formu, Kısa Semptom Envanteri, Geleceğe Yönelik Sonuçları Değerlendirme Ölçeği, Beck Umutsuzluk Ölçeği, Problem Çözme Envanteri araştırmada veri toplama materyali olarak kullanılmıştır. Uygulamalar sessiz bir ortamda grup şeklinde veya bireysel olarak gerçekleştirilmiş, tüm katılımcılara demografik bilgi formu sunulduktan sonra çalışmada kullanılan ölçekler dengelenerek verilmiştir. Çalışmadaki kirletici etkenlerden biri olacağı öngörülen psikolojik iyi oluştaki farklılıkları ortadan kaldırmak amacıyla KSE kullanılmış, katılımcıların Rahatsızlık Ciddiyeti İndeksi'nden aldıkları puan ortalamaları göz önünde bulundurularak bu ortalamanın ( $\bar{X}$ = 1.22) bir standart sapma ( $SS$ = 0.75) üstü ve bir standart sapma altı puan alan 134 katılımcı elenmiştir. Böylece analiz 289 kişiyle (179 kadın, 110 erkek) gerçekleştirilmiştir. Analiz işleminde katılımcıların Geleceğe Yönelik Sonuçları Değerlendirme Ölçeği'nden "Şu An" ve "Gelecek" olmak üzere iki alt puan türü

hesaplanarak elde edilen veriler, katılımcıların BUÖ ile PÇE`den aldıkları puanlarla arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. **Bulgular:** Katılımcıların yaş ortalaması 21.03`tür. “Şu an” alt puanıyla PÇE ( $r=.24, p<.01$ ) arasında pozitif yönde, orta güçte anlamlı ilişki; “Şu an” alt puanıyla BUÖ ( $r=.19, p<.01$ ) arasında pozitif yönde, düşük güçte anlamlı ilişki bulunmuştur. “Gelecek” alt puanıyla PÇE ( $r= -.43, p<.01$ ) ve BUÖ ( $r= -.32, p<.01$ ) arasında negatif yönde ve orta güçte anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Yapılan analiz sonucunda “Gelecek” yönelimli katılımcıların umutsuzluk düzeyi, “Şu an” yönelimli katılımcılara göre düşük; problem çözme becerileriyle yüksek çıkmıştır. **Tartışma:** Elde edilen bulgular neticesinde, “Gelecek” ve “Şu an” alt puanlarının PÇE ve BUÖ ile korelasyon analizi sonuçları, araştırmanın hipotezini desteklemektedir. “Gelecek” alt puanı yüksek olanların problem çözme becerilerinin daha yüksek olması gelecek yönelimlilerin geleceği planlayarak, çözüm odaklı yaklaşımları olabilir. “Şu an” alt puanı yüksek olanların içinde bulundukları an ile ilgilenerken uzun vadeli planlar yapmamaları PÇE puanlarının yüksek olmasına sebep olabilir. Gelecek puanı arttıkça BUÖ`den alınan puanların da azalması gelecek yönelimlilerin, bugün yönelimlilere oranla daha umutlu olduğunu göstererek araştırmanın hipotezini desteklemektedir. Gelecek çalışmalarda umutsuzluk ve problem çözmenin zaman yönelimi üzerindeki ortak etkisinin saptanması literatür için yararlı olacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** zaman yönelimi, problem çözme, umutsuzluk, geleceğe yönelik sonuçları değerlendirme ölçeği

**PB –771:**

## **ÇOCUKLARIN DİL GELİŞİMİŞLİĞİNİN HAYALİ OYUNLA İLİŞKİSİ**

*ERİM KIZILDERE<sup>\*</sup>, ASLI AKTAN ERCİYES<sup>\*\*</sup>, DENİZ TAHİROĞLU<sup>\*\*\*</sup>, TİLBE GÖKSUN<sup>\*</sup>*

*<sup>\*</sup>KOÇ ÜNİVERSİTESİ*

*<sup>\*\*</sup>KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ*

*<sup>\*\*\*</sup>BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Dil becerileri ve hayali oyun arasındaki ilişki birçok çalışma tarafından desteklenmekle birlikte bu çalışmalarda dil becerileri standart dil testleriyle (ör., kelime dağarcığı) ölçülmüştür. Boylamsal desendeki araştırmada 4 yaşındaki çocuklar 1 yıl arayla iki aşamada test edilmiştir. (1) 4 ve 5 yaşlarındayken ölçülen hayali oyun becerilerinin dilbilgisel karmaşıklık düzeyini, kelime dağarcıklarının ötesinde yordaması ve (2) 4 yaşındaki dilbilgisel karmaşıklık düzeyi ve hayali-taklit oyun becerilerinin 5 yaşındaki dilbilgisel karmaşıklık düzeyini yordaması beklenmektedir. **Yöntem:** Yüz yirmi Türkçe öğrenen çocuk (1.Aşama:  $\bar{X}_{yaş}=45.82$ -ay,  $SS=6.01$ , 2.Aşama:  $\bar{X}_{yaş}=57.68$ -ay,  $SS=5.88$ ) araştırmaya katılmıştır. Her aşamada katılımcılar telefon oyunu, hikaye oluşturma görevleri ve TIFALDI alıcı dil testini tamamlamışlardır. Hikaye oluşturma görevlerinde, çocukların söyledikleri tüm temel ve yan cümlecikler kodlanmış (örn., fiilimsiler, bağlaçlar, anlamca bağlı cümleler, dolaylı aktarımlar, basit tümceler), karmaşık tümcelerin toplam tümce sayısına oranı dilbilgisel karmaşıklık ölçütü olarak esas alınmıştır. Çocukların hayali oyun becerileri telefon oyununda çocukların oyuncak telefon aracılığıyla arkadaşlarıyla konuşmuş gibi oynamaları istenerek ölçülmüştür. **Bulgular:** Çalışmada üç regresyon modeli uygulanmıştır: birinci modelde aynı

zaman diliminde hayali oyunun yaşla birlikte dilbilgisel karmaşıklığı anlamlı bir şekilde yordadığı bulunmuştur (1.Aşama: $R^2=.23, F(3,93)=8.98, p<.001$ , 2.Aşama: $R^2=.19, F(3,90)=7.02, p<.001$ ). İkinci modelde 4 yaşındaki hayali oyun ve dilbilgisel karmaşıklığın, 5 yaşındaki dilbilgisel karmaşıklığa etkisi test edilmiş, ancak model anlamlı bulunmamıştır. Üçüncü modelde dört yaşındaki hayali oyun ve kelime dağarcığının beş yaşındaki kelime dağarcığını anlamlı şekilde yordadığı bulunmuştur,  $R^2=.45, F(3,76)=20.59, p<.001$ . **Tartışma:** Sonuçlar hayali oyunun çocukların dillerinin ne kadar gelişmiş olduğunu gösteren dilbilgisel karmaşıklık düzeyini eşzamanlı anlamlı bir şekilde yordadığını ancak dört yaşındaki hayali oyun becerisinin beş yaşındaki dilbilgisel karmaşıklık düzeyini yordamadığını göstermektedir. Ancak, literatürle uyumlu olarak çocuklardaki hayali oyun becerilerinin hem eşzamanlı olarak hem de ilerideki kelime dağarcığını boylamsal olarak yordadığı bulunmuştur. Kelime dağarcığında görülen boylamsalyordamanındilbilgisel karmaşıklık düzeyinde görülmemesi, dilbilgisel karmaşıklığın dört yaştan beş yaşa geçerken görülen daha büyük değişimden veya dilbilgisel karmaşıklığın başka faktörlerden de etkilenmesinden kaynaklanabilir.

**Anahtar Sözcükler:** hayali oyun, dil gelişmişliği, boylamsal yordama

**PB –775:**

#### **BENLİK BELİRGİNLİĞİNİN OTOBİYOGRAFİK BELLEK ÖZELLİKLERİ ÜZERİNDEKİ YORDAYICI ETKİSİ**

*SELVA ÜLBE, BETÜL ÖZDİL, BÜŞRA ÇILBURUNOĞLU, HİHAL TOPÇU, MUHAMMET ALDEMİR, KÜBRA SERİN, KADRIYE TOKER, NEVİN BUDAK, ESİN BELER, GAMZE KORKMAZ, ŞİRİN İNCE, İNCİ BOYACIOĞLU*

*DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Otobiyografik bellek, kişinin belirli bir zamanda ve mekanda gerçekleşen geçmiş yaşantılarına ilişkin anılarının işlemlendiği ve kayıt edildiği ve benliğin inşasında önemli bir işlevi olan özel bir bellek türüdür. Otobiyografik bellekten anılar geri çağırılırken, anının ulaşılabilirliği, algısal detayları, duyusal yaşantılanması gibi fenomolojik özellikleri bakımından nasıl deneyimlendiği değişmektedir. Bu noktada kişilerin benlik kavramlarına ilişkin inançlarının ne derece açık ve tutarlı olduğu anıların fenomolojik özellikleri ile bağlantılı olabileceği düşünülmüştür. Bu bağlamda çalışmada kişilerin benliklerine ilişkin inançların açıklık, tutarlılık düzeyi olarak tanımlanan benlik belirginliğinin otobiyografik bellek özellikleri ile olan ilişkisini incelemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda benlik belirginlik düzeyinin olumsuz (Çalışma 1) ve olumlu (Çalışma 2) duygu yüküne sahip benlik saygısı anılarını hatırlamada anıların fenomolojik özellikleri üzerindeki yordayıcı etkisi incelenmiştir. **Yöntem:** Çalışmada ölçüm aracı olarak, Sosyo-demografik bilgi formu, Benlik Belirginliği Ölçeği ve Otobiyografik Bellek Özellikleri Ölçeği kullanılmıştır. Her iki çalışmaya da örneklem 19-58 yaşları arasında Ege bölgesinde yaşayan kadın katılımcılar dahil edilmiştir. **Bulgular:** Çalışma 1’de toplam 168 kadın, Çalışma 2’de ise toplam 204 kadın katılımcı yer almıştır. Araştırmanın bulgularına göre olumsuz duygu yüklü benlik saygısı anıları hatırlandığında benlik belirginliği arttıkça anıların ulaşılabilirliği ve duygusal olarak aşırılaştırma düzeyinin azaldığı; olumlu duygu yüklü benlik saygısı anıları hatırlandığında ise benlik belirginliği arttıkça anıların ulaşılabilirliği ve anıları hatırlamadaki duygusal

yoğunluğun arttığı görülmüştür. **Tartışma:** Bu sonuçlar, benlik yapısının anı hatırlama sürecinde anıların yapısal özellikleri üzerinde oluşturacağı değişim örüntülerini araştırılarak, benlik belirginliğinin kadınlarda bellek süreçlerini ne şekilde etkilediğinin anlaşılmasına yönelik akademik alanına bilgilendirici bulgular sunmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** otobiyografik bellek özellikleri, benlik belirginliği

**PB –776:**

### **OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE DUYGUSAL YETKİNLİĞİN SOSYAL BECERİLERİN GELİŞİMİNE OLAN ETKİSİ: AÇIKLAYICI BİR MEKANİZMA OLARAK SOSYAL PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ**

*BURCU BUĞAN, FEYZA ÇORAPÇI*

*BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu çalışmada, 3-6 yaş arasındaki çocukların duygusal yetkinlik becerilerinin ileri dönemdeki sosyal becerilerine olan etkisi ve bu ilişkiyi açıklayıcı mekanizmalar araştırılmıştır. Duygusal açıdan daha yetkin çocukların akran çatışmalarıyla baş etmek için daha yapıcı problem çözme becerileri sergileyerek okul ortamında öğretmenleri tarafından sosyal açıdan daha uyumlu olacakları beklenmiştir. **Yöntem:** Çalışmaya toplam 276 çocuk (131 kız,  $Ort_{yaş} = 59.40$  ay,  $ranj = 38-77$  ay) ve öğretmenleri katılmıştır. Çocuklar İstanbul'daki kreşlerden uygun örnekleme yöntemi ile çalışmaya dahil edilmişlerdir. İlk ölçüm zamanında çocukların duygusal yetkinlik ve sosyal problem çözme becerileri bireysel olarak değerlendirilmiştir. Duyguları tanıma, sergileme ve düzenleme gibi duygusal yetkinlik becerileri Duygu Anlama Testi ile çocuğa resimli bir kitap aracılığı ile belli senaryolar verilerek ölçülmüştür. Sosyal problem çözme becerilerini ölçmek için ise Zor Durumlar Testi ile çocuklara çeşitli akran çatışmalarını resimleyen 6 kart gösterilmiş ve her bir durum karşısında verecekleri duygusal ve davranışsal tepkileri seçmeleri istenmiştir. Bu değerlendirme ile çocukların çatışmalara uygun duygu ve olumlu sosyal tepkileri ve öfkeli-saldırgan tepkilerindeki bireysel farklılıklar belirlenmiştir. Altı ay sonra tekrarlanan ikinci ölçümde öğretmenler çocukların sosyal becerilerini Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeğini kullanarak değerlendirmiştir. **Bulgular:** Yaşı büyük olan çocukların, kız çocuklarının ve sosyoekonomik durumu görece iyi olan ailelerden gelen çocukların olumlu sosyal tepkileri daha çok seçtikleri görülmüştür. İlk ölçümdeki duygusal yetkinliğin ikinci ölçümdeki sosyal beceri ile ilişki gösterdiği bulunmuştur,  $r=.18$ ,  $p<.01$ . Ayrıca, çocukların yaşının ve cinsiyetinin kontrol edildiği regresyon analizinde, olumlu sosyal tepkinin bu iki değişken arasında aracı değişken rolü oynadığı ortaya konmuştur ( $B=.08$  (.04),  $CI = [.01-.16]$ ). **Tartışma:** Bu bulgular, okul öncesi dönemdeki çocukların akran çatışmalarına verdikleri duygusal ve davranışsal tepkilerin duygusal yetkinlikleri ile sosyal becerileri arasında önemli bir açıklayıcı mekanizma olduğunu göstermiştir.

**Anahtar Sözcükler:** okul öncesi dönem, duygusal yetkinlik, sosyal beceri, sosyal problem çözme, akran çatışması

**PB -784:**

## **BENZERLİK VE FARKLILIKLARIMIZ İLE NASIL BİR ARADA YAŞAYABİLİRİZ? ORTAK ÜST KİMLİK MODELİ, GRUPLARARASI TEMAS, İÇGRUP ÖZDEŞLEŞMESİ VE SOSYAL BASKINLIK YÖNELİMİ BAĞLAMINDA BİR TÜRKİYE ÖRNEKLEMİ**

TAYLAN YURTBAKAN\*, TOLGA ERGİYEN\*\*

\*İSTANBUL ŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

\*\*İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Ortak Üst Kimlik Modeli farklı grup üyelerini ortak bir üst kimlikte birleştirerek, aynı grup üyesi olmanın bilişsel ve motivasyonel süreçlerinden faydalanır ve ön yargıyı düşürmeyi hedefler. Bu kurama göre, farklı grup üyelerinin kendilerini daha kapsayıcı ortak bir üst kimlik ile tekrar sınıflandırması sonucu, iç grup yanlılığının pozitif etkisinden yararlanılır. Bununla birlikte, Gruplararası temas kuramı bireylerin dışgrup üyeleri ile temasa geçtiklerinde, bu üyelere karşı edinilen olumlu tutumları dışgrupun tümüne genellediğini ve bunun sonucunda ön yargıda düşüş gözlemlendiğini savunur. İçgrup özdeşleşmesi ile ön yargı arasında da güçlü bir pozitif korelasyon vardır. Ayrıca, sosyal baskınlık yönelimi de önyargının yordayıcılarından. Bu sebeple bu çalışma, ortak üst kimlik stratejilerinin, gruplararası temasın, içgrup özdeşleşmesinin ve sosyal baskınlık yöneliminin ön yargı üzerindeki ana ve etkileşim etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. **Yöntem:** Örneklemi 100 üniversite öğrencisi oluşturacaktır. Araştırma deseni 3 (üst kimlik manipülasyonu: kontrol, ortak üst kimlik, iki gruplu ortak üst kimlik) x 2 (temas: yüksek, düşük) x 2 (içgrup özdeşleşmesi: yüksek, düşük) x 2 (sosyal baskınlık yönelimi: yüksek, düşük) şeklindeki karmaşık desendir. Katılımcılar bilgilendirilmiş onam formunu ve demografik bilgi formunu dolduracaklardır. Bağımsız değişken manipülasyonları yapıldıktan sonra bireyler temasın niteliği ve sıklığı ve içgrup özdeşleşmelerini belirtmelerinin ardından Sosyal Baskınlık Yönelimi Ölçeği'ni dolduracaklardır. Son olarak, Türk katılımcıların Kürt kökenli bireylere karşı olan ön yargılarına ilişkin örtük ve açık ölçümler alınacaktır. **Bulgular:** Bu çalışma henüz veri toplanma aşamasında olduğu için istatistiki veriler mevcut değildir. Çalışma sonucunda üst kimlik manipülasyonlarının, temasın, iç grup özdeşleşmesinin ve sosyal baskınlık yöneliminin anlamlı bir ana etkisi ve etkileşim etkisi beklenmektedir. **Tartışma:** Araştırmalara göre, Türkiye son yıllarda giderek kutuplaşmaktadır. Çalışma sonucunda, üst kimlik ve temasın çatışmalı gruplar arasında negatif önyargıyı azaltması durumunda, bu faktörler toplum ahenkine geliştirmek ve gruplararası çatışmaları önleyici ve müdahale edici programları desteklemek için kullanılabilir.

**Anahtar Sözcükler:** üst kimlik, temas, önyargı

**PB –788:**

### **OLUMLU ANILARIN HATIRLANMASINDA DUYGUDURUMUN ETKİSİ**

SEZİN ÖNER, AYŞENUR YILMAZ, BAŞAK SAYIM, MUHAMMED DEMİR, ORHAN İLHAN

KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Otobiyografik bellek literatüründe hatırlanan anıların duygu düzenleme işlevi

vurgulanmıştır. Duygu düzenlemenin bir parçası olarak sayılan anı hatırlama, kişinin ruh halini korumasına veya değiştirmesine olanak sağlamakla kalmaz, aynı zamanda kişinin hedeflerine ulaşması için gerekli olan motivasyonu korumasında kullanılabilir. Anıların ne denli belirgin (specific) ya da genellenmiş (overgeneral) olduğuna göre işlevsellikleri farklılaştırılabilir. Örneğin, daha belirgin olumlu anılar daha genellenmiş anılara göre duygu düzenlemede daha etkili olabilirler. Bu bağlamda yapılan çalışmada daha temel olarak anıların içeriklerine odaklanılmış ve olumlu ya da olumsuz duygudurum altında hatırlanacak olumlu anıların belirginliği ile fenomenolojik özellikleri incelenmiştir. **Yöntem:** Çalışmaya katılan 144 üniversite öğrencisine öncelikle olumsuz (üzgünlük ve öfke) ve olumlu (mutluluk) içerikli anılar hatırlatılarak katılımcıların duygu durum değişimi sağlandı. Ardından tüm katılımcılardan herhangi bir mutlu otobiyografik anının hatırlanması istendi. Katılımcılar yeniden yaşama hissi, duygusal yoğunluk gibi anıların temel fenomenolojik özelliklerini değerlendirdiler. Ayrıca, ikinci aşamada hatırlanan anılar, araştırma ekibi tarafından belirginlik ile duygusal ve duysal (sensory-perceptual) detay bağlamında kodlandı. **Bulgular:** İlk aşamada olumsuz anılar hatırlayan öfke ve üzümlük anı gruplarındaki katılımcılar daha genel ve az ayrıntılı otobiyografik anı hatırlarken, bunun aksine olumlu anı grubu katılımcıları daha belirgin ve fazla detaylı anılar hatırladılar. Bunun yanı sıra, olumsuz duygudurum içerisindeki katılımcılardan öfke anısı hatırlayan katılımcıların ilk hatırladıkları duygu içerikli anılar üzgün otobiyografik anı hatırlayan katılımcılardan daha ayrıntılı fakat genellik açısından fark göstermezken, ikinci aşamada hatırladıkları mutlu anılar daha genel ve daha az ayrıntılı olduğu görülmüştür. **Tartışma:** Araştırma bulguları, duygusal süreçlerin özellikle duygu düzenleme işlevi gören anı temsili anlamı olarak etkilediğini göstermektedir. Öyleki, her ne kadar olumlu anıların fenomenolojik özellikleri farklılaşmasa da içeriklerine bakıldığında içerilen detayın farklılaştığı görülmüştür. Bu bağlamda, duygudurum ve anının duygu değeri tutarlı ise daha spesifik ve ayrıntılı anılar hatırlanmasına olanak tanırken, tutarsızken hatırlanan anılar daha genel ve az detay içerdiği düşünülmektedir ve bulgular bu doğrultuda tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** otobiyografik bellek, duygu düzenleme, genellenmiş anılar, içerik analizi

**PB –798:**

## **ANILARIN HATIRLANMASI ÜZERİNDE DEPRESYONUN ETKİSİ**

*SEZİN ÖNER, ORHAN İLHAN, AYŞENUR YILMAZ, BAŞAK SAYIM, MUHAMMED DEMİR*

*KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Otobiyografik anıların hatırlanmasının işlevlerinden duygudurumunun düzenlenmesi, ruh halinin korunmasına ya da değiştirilmesine imkan tanırken bireylerin hedeflerine ulaşmasında gerekli motivasyonu korumasını sağlar. Duygudurum düzenlemenin yöntemlerinden olan anı hatırlamada, otobiyografik anıların karakteristikleri duygudurum düzenlemenin seviyesini etkiler. Depresyon düzeyinin uyumsuz duygudurum düzenleme stratejilerinden ruminasyon ile ilişkisi, bireylerin olumsuz ruh haline meyilli olmasına neden olurken, duygudurum düzenleme işlevleri bu ruh halinin onarılmasında yetersiz kalır. Bu bağlamda depresyon düzeyi dikkate alınarak anıların karakteristik özelliklerinin duygudurum düzenleme süreci üzerindeki etkisi incelenmiştir. **Yöntem:** 144

katılımcının duygudurum değişimi olumsuz (üzgünlük ve öfke) ve olumlu (mutluluk) içerikli anılar hatırlatılarak sağlandı. Daha sonra, aynı katılımcılardan mutlu otobiyografik anının hatırlanması istendi. Katılımcılar hatırladıkları anıların karakteristiklerini bir ölçek üzerinden değerlendirdiler ve ardından hatırladıkları anıların duygusal ve duygusal detayları araştırma ekibi tarafından kodlandı. Bunun yanı sıra, katılımcılardan Beck Depresyon Tarama ve Ruminatif Düşünme Biçimi ölçekleri üzerinden kendilerini değerlendirmeleri istendi. **Bulgular:** Depresyon düzeyleri göz önüne alındığında, hatırlanan ilk olumlu anılarda depresyon düzeyi yüksek olan katılımcılar daha genel (overgeneral), az ayrıntılı ve sönük anılar hatırlarken depresyon seviyesi düşük olan katılımcıların anıları daha spesifik, ayrıntılı, ve canlıydı. Olumsuz anılarda ise, depresyon düzeyi arttıkça hatırlanan anıların daha genel, az ayrıntılı ve sönük olduğu gözlemlenmiştir. Bulgulardan bir başka çıkarılan sonuçta, depresyon düzeyinin ve ruminasyon seviyesinin pozitif bir ilişki içinde olduğudur. Ayriyetten, katılımcıların ruminasyon kullanım düzeyi arttıkça hatırlanan anıların daha genel olduğu görülmüştür. **Tartışma:**Araştırma bulguları, bireylerin depresyon seviyesiyle hatırlanan anıların karakteristikleri arasındaki ilişkiyi ve duygusal süreçlerin yönetilmesi üzerindeki etkisini ortaya çıkarmıştır. Bu etkinin sebebi yüksek depresyon düzeyinin ruh halinin ve duygusal süreçlerin kontrol edilememesine yol açtığı gösterilebilir. Ayrıca ruminasyon kullanımının bireylerin anı detaylarına ulaşmasının önünde engelleyici bir faktör olduğu görülmüştür. Bu bağlamda, depresyon seviyesinin duygu düzenleme becerisiyle negatif bir ilişki içinde olduğu ve bu süreçlerin işlevsiz olmasına neden olduğu tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** otobiyografik bellek, duygu düzenleme, genellenmiş anılar, içerik analizi, depresyon, ruminasyon.

**PB –804:**

## **İKİ DÜNYA ARASINDA SIKIŞMAK: LGBT BİREYLERDE CİNSEL YÖNELİM/CİNSİYET KİMLİĞİ VE DİNİ İNANÇ ÇATIŞMASI**

GÜLER BERİL KUMPASOĞLU, DİLARA HASDEMİR

*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Dini pratik ve değerler bireylerin hayatlarına anlam katabilmekte ve psikolojik ve kimlik gelişimlerinde önemli roller oynayabilmektedir. Fakat bazen bu değerler, bireylerin kimlik oluşumlarının farklı bileşenleriyle çatışabilmektedir. Bu doğrultuda, bu çalışma, LGBT bireylerin cinsel yönelim/cinsiyet kimliği ve dini inançları arasında deneyimledikleri çatışmayı ve bu çatışmayla baş etme yöntemlerini incelemeyi hedeflemiştir. **Yöntem:** Çalışmaya farklı dini inanç ve cinsel yönelim/cinsiyet kimliklerinden 12 LGBT birey gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcıların cinsel yönelim/cinsiyet kimliği ve dini inançları arasında yaşadıkları çatışmayı anlamak, deneyimlerini gözlemlemek amacıyla yarı yapılandırılmış nitel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler kaydedilip deşifre edildikten sonra tematik analiz kullanılarak analiz edilmiştir. **Bulgular:** Yapılan analiz sonucunda, dini öğretilerin ve inançlı aile bireylerinin tutumlarının etkisiyle LGBT bireylerin dini inanç ve cinsel yönelim/cinsiyet kimlikleri arasında önemli bir çatışma yaşadıkları bulunmuştur. Katılımcılar, bu çatışmayla baş edebilmek için 'iyileşmek' için daha çok 'dine yönelmek', 'İslam'ı farklı biçimlerde yorumlayıp LGBT kimliğe entegre etmek, dini inançtan vazgeçmek gibi çeşitli

başa çıkma mekanizmaları kullandıklarını ifade etmişlerdir. **Tartışma:** İnançlı LGBT bireylerinin hayatlarının belli bir döneminde dini inançları ve cinsel yönelim/cinsiyet kimlikleri arasında yaşadığı çatışmalar pek çok farklı çalışmada dile getirilmiştir. Bu çalışmanın, özellikle Türkiye bağlamında, bahsedilen çatışmanın LGBT bireylerin ruh sağlığı üzerinde doğurabileceği çeşitli risk faktörlerini belirlemek ve önlemek anlamında ruh sağlığı çalışanlarına rehber olacağı düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** din, cinsel yönelim, LGBT, çatışma, başa çıkma

**PB –806:**

## **OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ HAYAL KIRIKLIĞI YAŞADIKLARI DURUMDA GÖSTERDİKLERİ VE SAKLADIKLARI DUYGULAR**

*KIVILCIM DEĞİRMENCİOĞLU, FEYZA ÇORAPÇI*

*BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönemdeki çocukların hayal kırıklığı yaşadıkları bir durumda duygu sergileme ve duygu düzenleme becerilerini incelemek ve bu becerilerin yaşa ve cinsiyete bağlı olarak nasıl değiştiğini anlamaktır. **Yöntem:** Çalışma okul öncesi dönemdeki 50 çocuk ( $M = 57.76$  ay) ve annesiyle bir araştırma laboratuvarında gerçekleştirilmiştir. Yaklaşık iki saat süren etkinlikler başlamadan, “Hayal Kırıklığı Paradigması” kapsamında, ilk araştırma asistanı her çocuktan sekiz adet oyuncak en sevdiğinden sevmediğine doğru sıralamasını istemiş ve seçtiği oyuncakın çalışma sonunda bir ödül olarak verileceğini söylemiştir. Çalışmanın sonunda, farklı bir asistan çocuğa en sevmediği oyuncakı vermiş ve 30 sn. boyunca odada çocukla birlikte bulunmuştur. Ardından çocuk odada 30 sn. yalnız kalmış ve sonrasında anne çocuğa ne olduğunu sormak üzere odaya girmiştir. Video kayıtlarından çocuğun yüz ifadesi, ses tonu ve vücut duruşu gözlemlenerek kızgınlık, üzüntü ve mutluluk ifadeleri ve duygu düzenleme yöntemleri her üç durum için de kodlanmıştır. **Bulgular:** Araştırma asistanının bulunduğu durumda çocuklar üzüntü ve mutluluğu, kızgınlık duygusuna kıyasla daha çok göstermiştir. Asistan ile birlikte iken ve yalnız oldukları durum karşılaştırıldığında, çocukların mutluluk ve üzüntü duygularını asistana daha çok gösterdikleri bulunmuştur. Ancak kızgınlık ifadesinde bu iki durum arasında bir fark gözlenmemiştir. Yalnız durumda, istemediği hediyeye odaklanmak yerine dikkatini dağıtmayı başaran çocuklar, anne odaya girdiğinde daha az olumsuz duygu ifadesi göstermiştir. Yaşça daha büyük olan çocuklar, hayal kırıklığına rağmen asistana daha fazla gülümsemiş ve daha az uyumsuz davranış göstermiştir. Duygu ifadelerindeki cinsiyet farklılıkları incelendiğinde, erkek çocuklar kız çocuklarına kıyasla sadece asistan ile birlikte iken daha sık ve yoğun üzüntü sergilemiştir. **Tartışma:** Hayal kırıklığı yaşayan çocukların sosyal bir durumda destek alma işlevi olan üzüntüyü, kızgınlık gibi ilişkiselliği tehdit edebilecek bir duygudan daha fazla göstermeleri ve asistanla birlikteyken daha fazla gülümsemeleri onların duygu sergileme becerisi kazandıklarını düşündürmektedir. Bu bulgular, kültür ve duygu sergileme kuralları ışığında tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** okul öncesi dönem, hayal kırıklığı, duygu sergileme, duygu düzenleme

**PB –808:**

## **OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ ÇOCUKLARIN OLUMLU SOSYAL BECERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE BİLİŞSEL BECERİLERLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ**

**ZEYNEP ŞEN**

*EGE ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Olumlu sosyal davranışlar, bireylerin kar amacı gütmeyen, diğeri için sergilediği davranışlardır. Yardımlaşma, paylaşma ve rahatlatma bu davranışların en temel türleridir. Her becerinin aynı zamanda gelişmediği, bir becerinin gelişmesinin diğeri beceri türlerini de desteklediği bilinmektedir. Bu nedenle çalışmada, sosyal davranışlar sosyobilişsel bakış açısı ile ele alınmış, 4-5 yaşındaki çocukların sosyal davranışları değerlendirilmiş, sosyal davranışlar ile iki temel bilişsel beceri olan duygu tanıma ve sosyal bilgi işleme becerileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmada aynı zamanda iki farklı beceri alanının birbirini yordayıp yordamadığı da değerlendirilmiştir. Bu araştırmanın amacı çocukların olumlu sosyal davranışları ve bilişsel becerilerinin birbirleri ve demografik özellikler ile ilişkisini incelemektir. **Yöntem:** Bu çalışmaya yaşları 4-5 yaşlarında toplam 121 çocuk katılmıştır. Araştırma kapsamında çocukların sosyal ve bilişsel becerileri diktatör oyunu, paylaşma görevi, rahatlatma görevi, duygu tanıma görevi ve sosyal bilgi işleme görevi ile değerlendirilmiştir. Aynı zamanda, çocukların olumlu sosyal davranışları çocukların ebeveynleri ve okulöncesi öğretmenleri tarafından değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Elde edilen sonuçlara göre, olumlu sosyal davranışlar ve bilişsel becerilerin gelişimsel olarak belirli bir sırayı takip ettiği tespit edilmiştir. Yani, yardımlaşma davranışı çok daha önce sergilenmeye başlanırken, rahatlatma davranışının okulöncesi dönemde yardımlaşma davranışına kıyasla çok daha az sergilenmektedir. Olumlu sosyal davranışların ve bilişsel becerilerin ilişkili olduğu demografik değişkenler incelendiğinde, en etkili değişkenlerin cinsiyet, yaş, kardeşe sahip olma ve annenin eğitim düzeyi olduğu görülmüştür. Olumlu sosyal davranışlar ve bilişsel beceriler arasında düşük ve orta düzeyde korelasyonlar olduğu tespit edilmiştir. Yapılan regresyon analizi sonucunda, yardımlaşma, paylaşma, rahatlatma davranışlarının ve yaş değişkeninin duygu tanıma becerilerini orta düzeyde açıkladığı görülmüştür. Yüksek bilişsel becerilere sahip çocukların aynı zamanda daha fazla olumlu sosyal davranışlar sergilediği tespit edilmiştir. **Tartışma:** Elde edilen sonuçlar literatür ile uyumlu olmakla birlikte, tek çocukların, kardeşi olan çocuklara kıyasla daha fazla olumlu sosyal davranış sergilediği görülmüştür. Bu durumun toplulukçu bir kültür olmamızdan kaynaklandığı düşünülmektedir. Duygu tanıma becerisinin, olumlu sosyal davranışlar ile açıklanma oranı araştırmayı güçlü kılmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** yardımlaşma, paylaşma, rahatlatma, bilişsel beceriler

**PB –816:**

## **“ BİZ BİRBİRİMİZİ DÖVÜYÖRÜZ !” : ALANLARIN KESİŞİMİNDE BİR OLGU SUNUMU**

**MUAZZEZ MERVE AVCIOĞLU\***, **EBRU ERGİN\*\***

\* *ULUSLARARASI KIBRIS ÜNİVERSİTESİ*

\*\* *ULUSLARARASI ÇOCUK MERKEZİ*

**Amaç:** Olgu sunumlarında zor yönetilen ve karmaşık klinik durumlar ya da bilinen olguların sıradışı sunumları ele alınmaktadır. Bu nedenle, olgu sunumları söz konusu klinik durumları yeni bir bakış açısıyla tartışarak ilerde yapılacak çalışmalara temel oluşturur ve alana belirgin katkılar sağlarlar. Bu çalışmada “Biz birbirimizi dövüyoruz” şikayetiyle başvuruda bulunan 19 yaşındaki birey ve ailesine yönelik disiplinlerarası müdahale aktarılacaktır. **Yöntem:** Olguda ele alınan ailenin diğer üyeleri 46 yaşında ilköğretim mezunu anne, yurt dışına iltica etmiş 49 yaşındaki baba, 19 yaşında üniversite öğrencisi ile 22 yaşında lise mezunu, çalışmayan iki kız çocuk, 3 ve 15 yaşında erkek çocuklardan oluşmaktadır. **Bulgular ve Tartışma:** Merkeze başvuruda bulunan aile bireyi başvuru nedeni olarak tüm aile üyelerini kapsayan aile içi şiddeti göstermiş ve Aile Terapisi almak istediklerini belirtmiştir. Ancak yapılan değerlendirme görüşmelerinde aile içi şiddete ek olarak başka sorunlar belirlenmiş ve bu sorunlarla ilişkili bazı etkenlerin de müdahale kapsamında ele alınması gerektiği düşünülmüştür. Bu sorunlardan ilki 3 ve 15 yaşındaki erkek çocuklara yönelik fark edilmemiş ihmal ve istismardır. İkinci önemli sorun ise yoksulluk ve bunun sonucu olarak ailenin yaşamak durumunda olduğu evin olumsuz fiziksel koşullarıdır. Ayrıca, ebeveynlerden birinin başka bir ülkede kaçak durumda olması da ailenin yaşadığı önemli bir sorundur. Sözü edilen bu sorunların ve etkenlerin neden olduğu doğal sonuçlar dikkate alınarak vakanın tek bir disiplin kapsamında çalışamayacağı öngörülmüş ve disiplinler arası bir müdahale planı tasarlanmıştır. Bu çalışmada ele alınan olgu, Klinik Psikoloji disiplini içinde Aile Terapisi ve Bireysel Psikoterapi; Sosyal Hizmet disiplini içinde ise Güçlendirme Modeli bağlamında tartışılacaktır. Bu sunum için olguda aktarılan aileden bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** bütüncül yaklaşım, aile içi şiddet, olumsuz yaşam koşulları, disiplinler arası müdahale

**PB – 826:**

## **SOSYAL AĞ KULLANIMI İLE BİREYLERİN GENEL DUYGU DURUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİDE KÜLTÜREL BENLİK YÖNELİMLERİNİN ROLÜ**

*CEYDA TAŞCIOĞLU, LEMAN PINAR TOSUN*

*ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Sosyal ağlarda (Facebook, Instagram...vb.) kendinin ve başkalarının profillerini incelemek, günümüzde pek çok kişinin sıklıkla vakit harcadığı ve keyif aldığı bir etkinliktir. Ancak literatürde bu etkinliğin hem olumlu hem de olumsuz duygu durumunu güçlendirebileceği yönünde bulgular vardır. Bu çalışmada, kişilerin sosyal ağlarda çeşitli profilleri inceleme sıklığının olumlu ve olumsuz duygu durumları ile ilişkisinin kimin profillerini incelediklerine –kendilerinin mi, yakınlarının mı yoksa bireysel tanışıklıklarının olmadığı ünlü kişilerin profilleri mi- bağlı olarak değişebileceği iddiası test edildi. İkinci olarak, kişilerin sosyal ağlardaki etkinliklerinin, bazı temel kişisel eğilimleriyle, psikolojik ve kültürel ihtiyaçlarıyla ilişkili olabileceği iddiasından hareketle, sosyal ağlarda kendi profilini incelemenin özerklik ihtiyacını (kişinin kendi iradesiyle kendini yönetme, bağımsız ve yetkin

olma ihtiyacı), yakınlarının profilini incelemenin ise ilişkililik ihtiyacını (başkalarıyla bağ, destek ve paylaşım içinde olma ihtiyacı) karşıladığı şeklinde denenceler öne sürülerek test edildi. **Yöntem:**Bu amaçla 73 üniversite öğrencisine (57 kadın, 16 erkek) sosyal ağlarda kendilerinin, yakınlarının ve ünlü kişilerin profillerini ne sıklıkta takip ettikleri ve bunları yapmaktan ne ölçüde keyif aldıkları soruldu. **Bulgular:**Ayrıca ilişkililik-özerklik eğilimleri (Özerklik ve İlişkililik Ölçeği) ve genel duygu durumları (Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği) ölçüldü. Sosyal ağlardaki yakınlarının profillerini inceleme sıklığı, kişilerin olumlu duygu durumuyla pozitif yönde ve marjinal düzeyde ilişkili bulundu, ancak kendinin ve ünlülerin profillerini inceleme sıklığı ile olumlu-olumsuz duygu durumları arasında anlamlı ilişki bulunmadı. Beklendiği gibi, kişilerin ilişkililik yönelimi ne denli yüksekse *yakınlarının* sosyal ağ profillerini inceleme sıklıklarının ve bunu yapmaktan aldıkları keyif duygusunun arttığı görüldü. Ayrıca, yakınların sosyal ağ profillerini inceleme ile duygu durumları arasında saptanan marjinal ilişkinin, katılımcıların ilişkililik yönelimi kontrol edildiğinde ortadan kalktığı görüldü. Beklenmedik şekilde, ilişkililik yönelimi, kendi sosyal ağ profilini incelemekten alınan keyifle de pozitif yönde ilişkili bulunurken, özerklik yöneliminin, ne kendi profilini inceleme sıklığıyla ne de bundan alınan keyifle ilişkili olduğu saptandı. **Tartışma:**Bulgular, sosyal ağlardaki davranışları kullanıcıların kişisel ve sosyal özellikleriyle ilişkilendiren literatür bağlamında değerlendirildi.

**Anahtar Sözcükler:** sosyal ağ kullanımı, olumlu ve olumsuz duygu durum, ilişkililik yönelimi, özerklik yönelimi

**PB –832:**

### **ŞİZOFRENİ HASTALARINDA KLİNİK PSİKOPATOLOJİ İLE BİLİŞSEL VE TOPLUMSAL İŞLEVSELLİK ARASINDAKİ İLİŞKİ: KESİTSEL BİR ÇALIŞMA**

*FATMA BETÜL ABUT, MUSTAFA YILDIZ*

*KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Şizofreni klinik belirtileriyle birlikte toplumsal işlevsellikte bozulmalara ve bilişsel yıkımlara neden olan süregelen ciddi ruhsal hastalıklardandır. Hastalığın getirdiği yıkımların bilinmesi kadar bozuklukların ilişkili olduğu alanların belirlenmesi tedavi ve uygulama açısından önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı şizofreni hastalarında bilişsel ve toplumsal işlevsellik ile klinik psikopatoloji arasındaki ilişkiyi araştırmaktır.**Yöntem:** Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Polikliniğinde ayaktan tedavi gören şizofreni ve şizoaffektif bozukluk tanılı 18-55 yaş aralığında 48 hasta çalışmaya alındı. Atak döneminde olmayan, son 6 ayda EKT almamış, alkol madde bağımlılığı veya nörolojik rahatsızlığı bulunmayan ve onam veren hastalarla görüşme yapıldı. Toplumsal İşlevsellik Değerlendirme Ölçeği (TİDÖ), Pozitif ve Negatif Belirtiler Ölçeği (PANSS), Klinik Genel İzlenim-Şiddet (KGİ-Ş), İşlevsellik Genel Değerlendirilmesi (İGD), Öktem Sözel Bellek Süreçleri Testi (SBST), Sayı Menzili, Wisconsin Kart Eşleme, Stroop, İz Sürme-A-B, sözel akıcılık, mantıksal ve görsel bellek testleri uygulandı. Analizde Pearson ve Spearman testleri kullanıldı. Bilişsel testler için bileşik puan hesaplandı.**Bulgular:** Hastaların %79'u erkek, %73'ü şizofreni, %71'i bekâr, yaş ortalaması 33, eğitim düzeyi 12 yıl, hastalığın başlangıç yaşı 23, toplam yatış sayısı 2 ve süresi 61 gündü. PANSS pozitif ile TİDÖ çalışma alt ölçeği; PANSS

negatif ile TİDÖ Toplam (TİDÖ-T) ve bütün alt ölçekleri ve Mantıksal Bellek arasında negatif; PANSS Toplam ile TİDÖ-T, TİDÖ Özbakım ve Çalışma alt ölçekleri ve Meyve-İsim Çifti arasında orta düzeyde pozitif korelasyon bulundu. TİDÖ-T ile Meyve-İsim ve İGD pozitif; TİDÖ Özbakım ile Meyve-İsim ve SBST pozitif; TİDÖ Çalışma ile KGI-Ş negatif, SBST ve K-A-S pozitif; Bileşik bilişsel puanla TİDÖ-T ve Bağımsız yaşam alt ölçeği pozitif bağıntılı bulundu. **Tartışma:** Çalışma, hastalık belirtilerinin toplumsal işlevsellikle yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Bilişsel anlamda en çok yıkımın görüldüğü sözel akıcılık ve sözel bellek alanlarının toplumsal işlevsellikle bağıntılı bulunması literatürü desteklemektedir. Klinik belirtilerle mantıksal bellek ve sözel akıcılık arasındaki negatif bağıntı hastalığın etkisi ile bilişsel alanlar arasındaki ilişkiyi doğrulamaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** şizofreni, bilişsel işlev, psikopatoloji, sosyal işlevsellik

**PB –836**

### **BİR HELİKOPTER KAZASININ «İNSAN FAKTÖRLERİ ANALİZ VE SINIFLANDIRMA SİSTEMİ» İLE İNCELENMESİ**

GAYE SOLMAZER, DERYA KARANFİL

*YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı, 16 Ocak 2013 tarihinde Londra’da bir helikopterin bir bina üzerinde bulunan vincin koluna çarpması ile gerçekleşen kazaya neden olan insan faktörlerini sınıflandırmaktır. **Yöntem:** Araştırmacılar, bu helikopter kazasının nedenlerini kaza raporundaki bilgiler ışığında İnsan Faktörleri Analizi ve Sınıflandırma Sistemi (The Human Factors Analysis and Classification System, İFASS) çerçevesinin önerdiği dört katman (güvenli olmayan davranışlar, güvenli olmayan davranışlar için ön-koşullar, güvenli olmayan denetim ve örgütsel etkiler) temelinde sınıflandırmıştır. **Bulgular:** Sonuçlar, genel olarak bu yaklaşımın bu kazanın incelenmesinde kullanışlı olduğu ile birlikte güvenli olmayan denetim katmanı dışındaki her katmandaki bazı faktörlerin kazanın meydana gelmesine katkıda bulunduğunu göstermiştir. **Tartışma:** Sınıflandırılan insan faktörleri temel alınarak bazı önerilerde bulunulmuştur. Bu çalışma kazalardaki insan faktörlerini sınıflandırmada İFASS uygulamanın önemine işaret ederek alanyazına katkıda bulunmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** insan faktörleri analiz ve sınıflandırma sistemi, helikopter kazası, insan faktörleri, kaza analizleri

**PB – 857:**

### **GENÇ ERKEKLERİN GÖZÜNDEN ERKEK KİMLİĞİ: HEGEMONİK ERKEKLİK VE SOSYAL-GELİŞİMSEL SÜREÇLER**

ANIL ÖZGE ÜSTÜNEL\*, GÜLER OKMAN FİŞEK\*\*

**Amaç:** Türkiye’de erkeklik araştırmaları son yıllarda artmaya başlamış, erkek kimliğinin evlilik, çalışma, hane reisliği, babalık gibi deneyimlerle inşa edildiği bildirilmiştir. Bu deneyimler, hegemonik erkeklik söylemini şekillendirmekte ve erkekliğe ilişkin norm ve beklentileri tanımlanmaktadır. Bu araştırma, hegemonik söylem ve normların genç erkekleri nasıl etkilediğini irdelemeyi ve onların erkek kimliğini inşa süreçlerindeki deneyimlerini anlamayı hedeflemektedir. Bir ön çalışma niteliğinde olan bu araştırma şu sorulara odaklanmıştır: 1) Genç erkekler erkekliği nasıl tanımlamaktadır? Hegemonik erkeklik tanımına ilişkin nasıl bir tutum almaktadır?, 2) Genç erkekler erkek kimliğini inşa süreçlerinde ne tür sosyal-gelişimsel deneyimlerden geçer? **Yöntem:** Bu araştırma kapsamında 13 üniversite öğrencisi genç erkeklerle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmış, görüşmelerde erkekliğe ilişkin algı ve tanımlarla, aile ortamındaki ve sosyal ilişkilerdeki deneyimlerle ilgili sorular sorulmuştur. Görüşmeler temellendirilmiş kuram analizi yaklaşımı kullanılarak Atlas.ti6 programında analiz edilmiş, açık, odaklı ve kuramsal kodlama adımları takip edilmiştir. **Bulgular:** İlk olarak, araştırma bulgularına göre genç erkeklerin kimlik inşa aşamalarında hegemonik erkeklik söylemi ve normlarından etkilenen 4 temel süreç bulunmaktadır: 1) güç-iktidar konumuyla uzlaşmak; 2) ailevi sorumlulukları üstlenmek; 3) kamusal alanda özgür olmak, 4) bedeni ve dış görünüşü şekillendirmek. Buna göre erkek olmak, hem bazı yükleri, hem de bazı ayrıcalıkları beraberinde getirmektedir. İkinci olarak, bulgulara göre genç erkeklerin kimlik inşa süreçlerindeki en önemli sosyal-gelişimsel deneyimleri, anne-babayla ilişkiler, anne-baba arasındaki güç dengesi, yetişkin amca/dayıyla ilişkiler ve erkek/kadın arkadaşlarla sosyalleşme oluşturmaktadır. Bu deneyimlerin niteliği genç erkeklerin üniversite öncesinde yaşadığı yöreye göre farklılaşmakta, gelişen erkek kimliğini şekillendirmektedir. **Tartışma:** Çalışma bulguları erkeklik çalışmaları alan yazını ışığında tartışılmış, hegemonik erkekliğin değişimine ve erkeklerin çocukluktan yetişkinliğe gelişim süreçlerindeki sosyalleşme deneyimlerine ilişkin öneriler sunulmuştur.

**Anahtar Sözcükler:** hegemonik erkeklik, gelişimsel süreçler, sosyalleşme, genç erkekler

**PB – 866:**

## **STEM ALANLARINDA CİNSİYET KALIP YARGI TEHDİDİ İLE BAŞA ÇIKMAK İÇİN SOSYAL PSİKOLOJİK STRATEJİLER**

ESRA ÇETİNKAYA

*KOÇ ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** STEM (fen, teknoloji, mühendislik ve matematik) alanlarındaki cinsiyet eşitsizliğine kalıp yargı tehdit algısının neden olduğu öne sürülmektedir. Özellikle, bir kişi eğer bir işteki performansının ait olduğu gruba atfedileceğini hissettiğinde kalıp yargı tehdit algısı oluşmaktadır. Bu tehdit algısı kişinin performansını düşürebilmektedir. Bu çalışmanın amacı, bir seri randomize kontrollü çalışmalarla, kısa sosyal psikolojik müdahale yöntemlerinin kalıp yargı tehdidi altındaki kadın üniversite öğrencilerinin zihinsel performansı üzerindeki etkisini araştırmaktır. Kalıp yargı ile ilişkili tipik bir durumda, kişi sergileyeceği performansın

ya ait olduğu grubun becerilerini (gruba yönelik kalıp yargı tehdit) ya da kendi kişisel beceri ve kapasitesini (öz'e yönelik kalıp yargı tehdit) yansıtacağına ilişkin kaygı duyar. Önceki çalışmalarda, bireye odaklanan öz-olumlama müdahalesinin yalnızca öz'e yönelik kalıp yargı tehdit algısını hafiflettiğı gösterilmiştir. **Yöntem:** Birinci çalışmada, gruba odaklanan olumlama müdahalesinin gruba yönelik kalıp yargı tehdidi altındaki kadın üniversite öğrencilerinin zihinsel performanslarını attırmadaki etkisi 3 (koşullar: öz-olumlama, grup-olumlama, kontrol) 'e 3 (tehdit tipi: öz'e yönelik, gruba yönelik, hiçbir) gruplar arası faktöriyel tasarımıyla incelenmiştir. **Bulgular:** Bulgular incelendiğinde, beklenildiğı üzere, herhangi bir kalıp yargı tehdidi olmadığında müdahale yöntemlerinin etkisi olmadığı saptanmıştır. Öz'e yönelik kalıp yargı tehdit altında, öz-olumlama yönteminin grup-olumlama yöntemine kıyasla performansı anlamlı bir şekilde yükselttiğı saptanmıştır ( $d=.40$ ). Ancak, gruba yönelik kalıp yargı tehdit altında, hem öz-olumlama hem de grup-olumlama yöntemlerinin kontrol koşuluna kıyasla büyük bir etki gösterdikleri saptanmıştır ( $d=.90$  ve  $d=.79$ , sırasıyla). İkinci çalışmada ise, cinsiyet grubu ile yapılan özdeşleştirmenin, grup-olumlamanın kadın üniversite öğrencilerinin zihinsel performansları üzerindeki etkisi 2 (koşullar: düşük özdeşleştirme, yüksek özdeşleştirme) 'ye 3 (koşullar: öz-olumlama, grup-olumlama, kontrol) gruplar arası faktöriyel tasarımıyla incelenmiştir. Bulgular incelendiğinde, hipotez edildiğı gibi, yüksek cinsiyet özdeşleştirme koşulu altında, grup-olumlamanın öz-olumlama ve kontrol koşullarına kıyasla performansı anlamlı bir şekilde yükselttiğı saptanmıştır ( $d=.1.65$  ve  $d=.83$  sırasıyla). **Tartışma:** Bu çalışmadan elde edilen bulgular eğitim başarısında cinsiyet farklılıklarını düşürmeyi hedefleyen önemli bir müdahale yönteminin Türkiye'de en etkin versiyonunun saptanmasına katkıda bulunmuştur.

**Anahtar Sözcükler:** cinsiyet eşitsizliğı, müdahale, kalıp yargı tehdit, öz-olumlama

**PB – 875:**

## **NEGATİF DUYGUSAL UYARANIN ÇALIŞMA BELLEĞİ PERFORMANSI ÜZERİNDEKİ KETLEYİCİ ETKİSİ**

*HANDE YÜKSEL, ÖZLEM AYĞÜL KALEM, ŞERİFE FEYZA AYDIN, SİMGE ŞİŞMAN-BAL*

*İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu çalışmada, araştırmacılar tarafından oluşturulan bir negatif duygusal uyarının farklı maruz bırakma koşullarına göre çalışma belleğı performansı üzerinde ketleyici bir etkisi olup olmadığı incelenmiştir. **Yöntem:** Araştırmaya İstanbul Üniversitesi'nin farklı bölümlerinde öğrenim gören 18 üniversite öğrencisi (9 kadın, 9 erkek) katılmıştır. Çalışmada gruplar arası öntest-sontest deneysel desen kullanılmıştır. Öntest aşamasında, Katılımcı Bilgi Formu ile birlikte öncelikle duygu durum kontrolü için Beck Depresyon Envanteri, Durumluk Kaygı Envanteri ile Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeğı uygulanmış olup sonrasında katılımcıların çalışma belleğı performansını ölçmek amacıyla sırasıyla Sayı Dizisi Testi (işitsel), Mekansal Uzam Testi (görsel) ile Harf-Sayı Dizisi Testi (işitsel) kullanılmıştır. Öntest aşaması sonrasında duygu değişimleme amacıyla katılımcılar, araştırmacılar tarafından pilot çalışmalar neticesinde hazırlanan 17 Ağustos 1999 Marmara Depremi'ne ait çeşitli görüntü ve seslerden oluşan ve 5 dakika 9 saniye süren negatif duygu içerikli bir uyarana üç gruba ayrılarak farklı şekillerde (sadece ses, sadece görüntü,

ses+görüntü) maruz bırakılmıştır. Sontest aşamasında ise sırasıyla öntest aşamasındaki ilk iki çalışma belleği testinin tersine/geriye versiyonları ile Harf-Sayı Dizisi Testi'nin ise muadili uygulanmıştır. Ayrıca katılımcılara uyarın öncesinde ve hemen sonrasında duygu değişimleme değerlendirmesi için “Şu anda kendinizi nasıl hissediyorsunuz?” sorusu sorulmuştur. Elde edilen veriler, çalışmanın amacı doğrultusunda parametrik olmayan istatistiksel analizler ile değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Genel yaş ortalaması  $22.22 \pm 1.30$  olan katılımcıların öntest verilerine göre, depresyon ( $8.72 \pm 4.01$ ) ve durumluk kaygı ( $31.90 \pm 5.82$ ) puanları düşük olarak tespit edilmiş olup ayrıca duygu değişimleme öncesinde gruplar arasında pozitif ve negatif duygu puanları ile çalışma belleği performansı açısından herhangi bir anlamlı farklılaşma bulunmamıştır ( $p > .05$ ). Bununla birlikte duygu değişimleme sonrası gruplardan elde edilen çalışma belleği performansı da anlamlı şekilde farklılaşmamıştır ( $p > .05$ ). Diğer yandan, maruz kalma koşulundan bağımsız olarak öntest-sontest verileri karşılaştırıldığında, katılımcıların Harf-Sayı Dizisi Testi'nde uyarın sonrasında anlamlı olarak ( $p = .01$ ) daha kötü bir performans sergilediği saptanmıştır. Ayrıca, anlamlı bir farklılaşma olmasa da uyarana “sadece ses” koşulunda maruz kalan katılımcılar, diğer koşullardaki katılımcılara göre negatif duyguyu çok daha fazla hissettiklerini beyan etmişlerdir. **Tartışma:** Araştırmada kullanılan negatif duygusal uyarının çalışma belleği performansı üzerinde farklı maruz bırakma koşullarından bağımsız olarak genel bir ketleyici etkisi olduğu ve bu etkinin de kullanılan üç farklı çalışma belleği görevi arasında görece daha zor olan Harf-Sayı Dizisi Testi'nde görüldüğü tespit edilmiştir. Bu sonuç, negatif duygu içerikli uyarıların çalışma belleği performansı üzerinde göreve özgü bir ketleyici etkisi olabileceğini ortaya koymaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** çalışma belleği, duygu değişimleme, negatif duygusal uyarın.

**PB –879:**

## **KUZEY KIBRIS'TA ÜNİVERSİTE OKUMAK: KIBRIS YURT DIŞI MI?**

MUAZZEZ MERVE AVCIOĞLU, NİHAN TEZER YÖRÜK

*ULUSLARARASI KIBRIS ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Son yıllarda üniversitelerin sayısının artmasıyla Türkiye'den üniversite eğitimi için Kıbrıs'ı tercih eden öğrenci sayısı da hızla artmaktadır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı istatistik verilerine göre Kuzey Kıbrıs'ta yüksek öğrenim gören toplam öğrenci sayısı 99223 iken, bu sayının yarısından fazlasını Türk öğrenciler oluşturmaktadır ( $n=52112$ ). Bu çalışmada Türkiye'den Kıbrıs'a eğitim için gelen öğrencilerin öznel iyi oluşlarının, algıladıkları sosyal desteğin ve kültürlenme tutumlarının incelenmesi amaçlanmaktadır. **Yöntem:** Bu araştırmaya halen Kıbrıs'ta öğrenim görmekte olan çeşitli üniversitelerin Psikoloji Bölümleri'nden toplam 276 (%57 Kadın, %43 Erkek), 3. Sınıf öğrencisi katılmıştır. Araştırma kapsamında, Kuzey Kıbrıs'ın çeşitli üniversitelerinde yüksek öğrenim gören öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerini ölçmek için Öznel İyi Oluş Ölçeği, algıladıkları sosyal desteği ölçmek için Çok Yönlü Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, kültürlenme tutumlarını ölçmek için Kültürel Uzaklık Ölçeği ile Kültürlenme Tutumu Ölçeği

uygulanmıştır. **Bulgular:** Katılımcıların özellikle Kültürel Uzaklık ölçeğinin Arkadaşlık ve Yaşam Standardı maddelerinde daha yüksek uzaklık rapor ettikleri gözlenmiştir. Ayrıca, Kültürel Uzaklık tutumu yüksek olan katılımcıların düşük olan katılımcılara kıyasla iyi oluş halleri arasında ortalama farkları anlamlı bulunmuştur. Çok yönlü sosyal desteğin ise Öznel İyi Oluş ile anlamlı pozitif ilişki içerisinde olduğu gözlenmiştir. **Tartışma:** Sonuçlar, Kıbrıs'ın farklı bir kültür olarak algılanmasının iyi oluş halini etkileyebileceği görüşünü destekler niteliktedir. Bu çalışmanın, farklı şehirlere taşınmış tekrarlanarak bu farklılığın aşına olunan ortamdan ayrılmaya bağlı olup olmadığının araştırılmasında fayda vardır. Sonuçlar, üniversitelerin oryantasyon çalışmalarını yönlendirici niteliğe sahiptir.

**Anahtar Sözcükler:** Kuzey Kıbrıs, üniversite, kültürlenme, sosyal destek, öznel iyi oluş

**PB – 896:**

### **MÜKEMMELİYETÇİ KİŞİLİK ÖZELLİĞİNİN KARAR VERME SÜREÇLERİNE ETKİSİ**

*ESİN TÜRKAKIN, ZEYNEP ASLAN, BİHTER AKYOL, FUAT BALCI*

*KOÇ ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Karar verme süreçlerinde kişilik özelliklerinin ve kişinin içinde bulunduğu bağlamın etkisi son dönemde alanyazında sıklıkla vurgulanmaktadır. Araştırmalar mükemmeliyetçi kişilik özelliğinin pek çok psikolojik problem ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu çalışma da mükemmeliyetçi kişilik özelliğinin farklı bağlamlarda karar verme süreçleri üzerine etkisini inceleyerek psikopatolojik süreçlerdeki karar verme örüntülerine tanılararası bir yaklaşım getirmeyi amaçlamaktadır. **Yöntem:** Bu çalışmada katılımcılardan oyunlaştırılmış iki alternatifli zorunlu seçim paradigması olarak geliştirilen bir karar verme görevini tamamlamaları istenmiştir. Görev katılımcıların bilgisayara karşı mücadele ettiği bir penaltı çekişme oyunu olarak tasarlanmıştır. Katılımcıların oyun içinde önde, geride veya bilgisayar ile berabere olmaları, bir sonraki şutu atarken içinde bulundukları bağlamı belirlemiştir. Toplam 40 dakika süren bu görevden sonra katılımcılardan FROST Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeğini doldurmaları istenmiştir. Katılımcıların görevdeki cevap süreleri ve doğrulukları, sürüklenme-yayılım modeli (DriftDiffusion Model; DDM) kullanılarak değerlendirilmiştir. Skor bağlamı ve mükemmeliyetçilik ölçek skorunun, karar eşikleri, sürüklenme hızı ve karardan bağımsız gecikme parametreleri üzerine etkileri doğrusal karışık etkili model ile incelenmiştir. **Bulgular:** Maç skorundaki fark katılımcı lehine veya aleyhine açıldıkça karar eşiklerinin düştüğü ve karardan bağımsız gecikmenin arttığı ve skor farkı katılımcı lehine arttıkça sinyal işleme hızının da arttığı bulunmuştur. Karar eşikleri ve karardan bağımsız gecikme parametreleri için skor bağlamı ile mükemmeliyetçi kişilik özellikleri arasında bir etkileşim olduğu tespit edilmiş, artan mükemmeliyetçilik skorunun skor bağlamının etkisini arttırdığı görülmüştür. **Tartışma:** Bulgularımız, yüksek mükemmeliyetçilik gösteren kişilerin skor yakinken karar vermek için diğer kişilere kıyasla daha fazla bilgi toplamayı tercih ettiklerini, geriye düşünce veya öne geçince ise farkın açılmasıyla orantılı olarak daha az temkinli davrandıklarını göstermektedir. Bu bulgular ile örtüşür nitelikte olarak alanyazındaki çalışmalar da mükemmeliyetçi kişilik özelliği yüksek olan kişilerin başarısızlık durumunda görevden kaçınma davranışı, başarı durumunda ise

görevi yeterli derecede zorlu bulmama eğilimi gösterdiklerine işaret etmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** mükemmeliyetçilik, karar verme, sürüklenme-yayılım modeli

**PB –905:**

## **HİPOSMİ İLE SEYREDEN PARKINSON HASTALIĞINDA AMİGDALANIN DİNLENİM DURUMU FONKSİYONEL BAĞLANTISALLIK DEĞİŞİMLERİ**

ULAŞ AY

*İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Koku alma duyusunun azalması olarak tanımlanan hiposmi, Parkinson hastalığının motor olmayan bulgularındandır. Bu çalışmanın amacı şiddetli hiposmi ile seyreden Parkinson hastalığında amigdalanın dinlenme durumu fonksiyonel bağlantısallık değişimlerini anatomik parselasyona dayalı olarak incelemektir. **Yöntem:** Çalışmaya OSIT-J koku testine göre şiddetli hiposmisi olduğu saptanan 5 Parkinson hastası (yaş ort: 69.0, ACE-R ort: 95.40) ve hafif düzeyde hiposmisi olan 5 Parkinson hastası (yaş ort: 68,20, ACE-R ort:95.00) dahil edilmiştir. İki grup arasında yaş ve kognitif durum açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ( $p>.05$ ). Katılımcıların T1 ağırlıklı anatomik MR görüntülerine, FreeSurfer programı kullanılarak kişiye özgü anatomik parselasyon işlemi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen anatomik parseller katılımcıların dinlenme durumunda çekilmiş olan fonksiyonel MR görüntüleri ile karşılaştırılmış ve her bir anatomik bölgenin zaman serisi çıkarılmıştır. Daha sonra bu zaman serilerinin korelasyonlarını içeren fonksiyonel bağlantısallık matrisleri oluşturulmuştur. FSL programı kullanılarak, iki grubun fonksiyonel bağlantısallık matrisleri arasında karşılaştırma yapılmış ve anlamlılık değeri FWE düzeltilmiş olarak  $p<.05$  olarak belirlenmiştir. **Bulgular:** Analizler, şiddetli hiposmiyle seyreden Parkinson grubunun amigdala fonksiyonel bağlantısallıklarının hafif düzeyde hiposmiyle seyreden Parkinson grubuna göre çoğunlukla azaldığını göstermiştir. Amigdalanın azalan fonksiyonel bağlantısallıklarınınolfaktörsulkus, lingualgirus, süperiortemporalgirus, orta temporalgirus, inferiorparietalgirus, angulargirus, parieto-oksipitalsulkus, fusiformgirus, orta oksipitalgirus, parahipokampalgirus ve hipokampus bölgeleriyle ilişkili olduğu saptanmıştır. Şaşırtıcı bir şekilde şiddetli hiposmiyle seyreden Parkinson grubunda amigdala ile nükleusakumbens arasında artmış fonksiyonel bağlantısallık tespit edilmiştir. **Tartışma:** Azalmış fonksiyonel bağlantısallıklar, şiddetli hiposmi ile vizyospasyal işlevlerden sorumlu bölgeler arasındaki ilişkiye dikkat çekmektedir. Ayrıca bellek bozukluğu olmadan ortaya çıkan azalmış hipokampus-amigdalabağlantısallığı, şiddetli hiposminin Parkinson demansını yordayıcılarından olduğunu desteklemektedir. Amigdala ile nükleusakumbens arasındaki artmış fonksiyonel bağlantısallık, mesolimbik yolaktaki henüz bilinmeyen bir regülasyona işaret ediyor olabilir.

**Anahtar Sözcükler:** hiposmi, parkinson hastalığı, amigdala, dinlenme durumu fonksiyonel bağlantısallık

**PB –906:**

## INSTAGRAM KULLANIMI DUYGU KARMAŞASI YARATYOR MU?-BİR GRUP ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİSİNİN ALEKSİTİMİ DÜZEYLERİNE GÖRE KARŞILAŞTIRILMASI

*BAHADIR AKÇEŞME, ASİYE TAŞCI, SİMAY ALPTEKİN, SİMGE ŞİŞMAN-BAL*

*İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Görece yeni bir sosyal medya uygulaması olan Instagram’da, kısa süre içerisinde birbiri ardına sıralanan olumlu veya olumsuz duygu içerikli görseller yer almaktadır. Söz konusu hızlı ve sürekli değişen görsel akışın, Instagram kullanıcıları üzerinde bir ‘duygu karmaşası’ yaratabileceği düşünülmektedir. Bu çalışmada, Instagram uygulamasına bağlı olarak oluşabilecek duygu karmaşasının araştırılması ve bu olası duygu karmaşasının bireylerin aleksitimi düzeylerine göre karşılaştırılması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini, İstanbul Üniversitesi’nin çeşitli bölümlerinde okumakta olan ve Toronto Aleksitimi Ölçeği kriterlerine göre düşük (3 kadın, 4 erkek) ve yüksek aleksitimi (4 kadın, 4 erkek) olarak iki gruba ayrılan toplam 15 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Katılımcılara, araştırmacılar tarafından pilot çalışmalar yapılarak oluşturulmuş 12 olumlu ve 12 olumsuz duygu içerikli olmak üzere toplam 24 uyaran random sıralanmış bir powerpoint sunumu şeklinde ve Instragram formatında bilgisayar ekranında gösterilmiştir. Herbir uyaran, herhangi bir Instragram sayfası ile aynı olacak şekilde ilgili tüm işaretleri, biçimleri, görsel altında yer alan kısa yorumlar ile emojileri de içermekte olup 5 saniye içinde kendinden değişmektedir. Öğrencilerden sunum öncesinde ve hemen sonrasında kendilerini nasıl hissettiklerini likert tipte ölçekler ile değerlendirmeleri istenmiştir. Ayrıca duygu değişimleme üzerinde etkisi olabilecek değişkenler göz önüne alınarak sunum öncesinde duygu durum için Beck Depresyon Envanteri, Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri ile Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği; bilişsel işlevler için Stroop Testi ile Zihinsel Kontrol Testi ve empati düzeyi için ise Gözlerden Zihin Okuma Testi ile Empatik Eğilim Ölçeği kullanılmıştır. **Bulgular:** Instagram sunumu sonrası yapılan duygu değerlendirmeleri incelendiğinde, aleksitimi düzeyinden bağımsız olarak en yüksek ortalamaya sahip olan değerlendirmenin “Karmaşık duygular hissediyorum” cevabı olduğu saptanmış olup sonrasında yüksek puan verilen seçenekler ise sırasıyla “Ne hissettiğimi bilmiyorum” ile “Duygularımı adlandıramıyorum” olmuştur. Ayrıca yüksek aleksitimi grubundaki katılımcılar, düşük aleksitimi grubuna göre sunum sonrasında kendilerini daha fazla karmaşık duygular içinde hissettiklerini beyan etmiş ancak grup etkisi anlamsız bulunmuştur ( $p>.05$ ). **Tartışma:** Elde edilen sonuçlar, Instagram kullanımının duygu karmaşası yaratabileceği düşüncesini destekler niteliktedir. Diğer yandan hali hazırda duygularını adlandırmakta zorlanan aleksitimik bireyler açısından ise söz konusu etkinin daha yüksek olabileceği düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** duygu karmaşası, aleksitimi, Instagram

**PB –909:**

**GEÇMİŞE DÖNÜK BABA- ÇOCUK İLİŞKİSİ: BABA KATILIMININ AKADEMİK BAŞARI YORDAYICILARI ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ.**

*TUĞÇE YURTSEVER, CELİA KATRİNA NAİVAR ŞEN*

**Amaç:** Ebeveyn-çocuk ilişkisi ve bu ilişkinin çocuk davranışları üzerindeki etkisi geçmişten bu yana araştırma konusu olmuştur. 20. yüzyılın sonlarından itibaren değişen aile yapısıyla birlikte babanın çocuk gelişimdeki yeri birçok otorite tarafından araştırılmaya başlanmıştır. Bununla birlikte babaların çocuk gelişimdeki katılımlarının çocukların gelecekteki davranışları üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Ancak, çocukluktaki baba katılımının akademik başarı yordayıcıları üzerindeki etkisini genç yetişkinlerde detaylı olarak incelememiştir. Bu sebeple baba-çocuk ilişkisinin okula aidiyet, öz güven, akademik öz yeterlilik ve akademik başarı üzerine etkisi cinsiyet üniversite öğrencileri örneklemeyle incelenmesi amaçlanmıştır.**Yöntem:** Işık Üniversitesi'nde lisans eğitimi gören 329 (181 kadın, 148 erkek) öğrenci bu araştırmaya katılmıştır. Katılımcıların ortalama yaşı 21.73'tür. Çalışmanın verileri, üniversite öğrencilerinin kendi öz güven ve okula aidiyet duygularını, akademik öz-yeterlilik becerilerini ve çocukluk yıllarındaki babalarıyla olan ilişkilerini ölçekler aracılığıyla değerlendirdikleri niceliksel yöntemlerle elde edilmiştir. Preacher ve Hayes'in (2009) makro metodu kullanılarak moderasyon analizleri yapılmıştır. Bu çalışmada %95 güven aralığında 5000 Bootsrap yeniden örnekleme kullanılmıştır. Yapılan ikili mediation modelinde baba-çocuk ilişkisi (BÇİ) ve okula aidiyet hissi (OAH) arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Öz güvenin ve akademik öz-yeterliliğin BÇİ ile OAH arasındaki ilişkiye aracılık ettiğini göstermektedir.**Bulgular:** Yapılan moderatedmediation analizi sonucunda OAH'nin BÇİ ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi etkilediği bulunmuştur. Aynı zamanda BÇİ ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunurken cinsiyetin düzenleyici (moderatör) etki göstermiştir. Geçmişte babalarıyla daha iyi ilişkisi olan kadın öğrencilerin daha yüksek GNO'larının olduğu bulunmuştur.**Tartışma:** Çalışmanın en önemli katkılarından biri de çocuk yetiştirmede babanın aktif katılımının etkisinin bireylerin ilerleyen yaşamlarında bile devam ettiğini göstermesidir. Ayrıca bu çalışma okul başarısına etki eden faktörlerin anlaşılıp öğrencilerini sosyal ve akademik olarak daha başarılı bireyler olmasına yardımcı olacak düzenlemeler yapılmasında rol oynayabilir.

**Anahtar Sözcükler:** geçmişe dönük baba- çocuk ilişkisi, öz güven, akademik öz yeterlilik, akademik başarı, okula aidiyet hissi

**PB –913:**

#### **KISA BİLGİ MODÜLÜ:PSİKOLOJİ VE TIP ÖĞRENCİLERİNİN ELEKTRO-KONVULZİF TEDAVİYE İLİŞKİN BİLGİ VE TUTUM DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**

SAMET ÇELİK, SEYDAHMET ERCAN, NURAY ATASOY, MUSTAFA OĞUZ

*BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı psikoloji ve tıp öğrencilerinin elektro-konvulzif tedaviye (EKT) ilişkin bilgi ve tutum düzeylerini belirleyip yarı yapılandırılmış EKTye ilişkin bir bilgi modülü ile tutumlarının değişip değişmediği araştırılmıştır. **Yöntem:** Araştırmaya Bülent Ecevit Üniversitesinde okuyan psikoloji 1. ve 2. sınıflar ile tıp fakültesinde okuyan 1. 2. ve 5. sınıf öğrencileri katılmıştır. 5. sınıf tıp öğrencilerinin bilgi ve tutumlarını karşılaştırmak üzere

Türkiyedeki farklı üniversitelerin klinik psikoloji yüksek lisans programındaki öğrencilerden de bu doğrultuda veri toplanmıştır. Araştırmanın birinci aşamasına toplam 483 kişi katılmıştır. Bunların %70,6'sı kadın geri kalanları ise erkektir. Yaş ortalamaları ise 20,87'dir. Araştırmada katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek üzere Sosyo-Demografik Soru Formu ile araştırmacılar tarafından oluşturulmuş EKTye ilişkin Bilgi ve Tutum Anketi hazırlanmıştır. EKTye ilişkin Bilgi ve Tutum Anketi bilgi ve tutum ifadeleri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Yapılan faktör analizine göre bilgi kısmı iki faktörden, tutum kısmı ise iki faktörden oluşmaktadır. Etkinlik ve Yan Etkilere İlişkin Bilgi ( EYEB) 7 sorudan, Endikasyonlara İlişkin Bilgiler faktörü ise 5 sorudan oluşmaktadır. Tutum faktörlerinde ise Tedaviye Güven (TG) faktöründe 8 soru, EKT Yapan ve Yaptıranlara İlişkin Tutumlar (EYYT) faktörü ise 4 maddeden oluşmaktadır. Toplam 24 sorudan oluşmaktadır. Araştırmanın ilk kısmında katılımcıların mevcut bilgi ve tutum düzeyleri ölçülmüştür. İkinci aşamasında ise 1. ve 2. sınıf psikoloji ve tıp öğrencileri rastgele iki gruba ayrılmış ve EKTye yönelik seminer düzenlenmiştir. Sonuç olarak eğitimle birlikte bilgi düzeylerinin artıp artmadığı ve tutumlarının değişip değişmediği incelenmiştir. **Bulgular:** Yapılan ANOVA analizi sonuçlarına göre tüm gruplar içerisinde EKTye ilişkin bilgi düzeyi en yüksek olan grubun klinik psikoloji grubu olduğu görülmüştür; ancak tutumlar incelendiğinde TGye ilişkin en olumsuz tutumlara klinik psikolog grubunun sahip olduğu görülmüştür. Öntest-sontest karşılaştırıldığında ise eğitimin hem bilgi düzeylerini hem de tutumları olumlu yönde değiştirdiği saptanmıştır. **Tartışma:** Yapılan çalışma sonucunda özellikle psikoloji öğrencilerinin TGye ilişkin tutumlarının daha olumsuz olduğu, yarı yapılandırılmış bir eğitimle tutumların olumlu yöne çevrildiği görülmüştür.

**Anahtar Sözcükler:** EKT, tutum, klinik psikoloji, tıp

**PB – 914:**

## **DUYGU İÇEREN UYARANLARIN EMOSYONEL STROOP TESTİ PERFORMANSINA ETKİSİ**

*SİMGE ŞİŞMAN-BAL, TUĞÇE AŞCIOĞLU, CANAN ÖNSAL, GÜLŞEN ACAR*

*İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı, olumlu ve olumsuz duygu içeren uyaranların Emosyonel Stroop Testi (EST) performansı üzerindeki etkisini incelemektir. **Yöntem:** Araştırmaya İstanbul Üniversitesi'nin çeşitli bölümlerinde öğrenim gören, 18-25 yaş aralığında sağlıklı 28 üniversite öğrencisi (14 kadın, 14 erkek) katılmıştır. Gruplar arası öntest-sontest deseni kullanılarak yürütülen çalışmanın öntest aşamasında, demografik bilgiler ile birlikte EST performansını etkileyebileceği düşünülen değişkenler göz önüne alınarak duygu durum düzeyi için Beck Depresyon ve Anksiyete Envanterleri (dahil etme kriterleri:<17), Durumluk Kaygı Envanteri ile Pozitif-Negatif Duygu Ölçeği, bilişsel işlevler için ise İz Sürme Testi, Gözlerden Zihin Okuma Testi ve Şifre Testi kullanılmıştır. Bu bilişsel testler ile birlikte uyaran öncesinde ilk 6 kartı uygulanan EST ise, klasik Stroop görevine benzer şekilde renkli yazılmış kelimeleri okumadan renklerinin söylenmesinin gerektiği ancak farklı olarak nötr, pozitif ve negatif kelimelerden oluşan bir testtir. Öntest aşaması sonrasında duygudurum sevki işlemi için katılımcıların yarısına olumlu bir uyaran, diğer yarısına ise olumsuz bir uyaran bilgisayar ekranında ve bireysel bir kulaklık yardımı ile sessiz bir ortamda sunulmuştur. Kullanılan

uyaranlar, araştırmacılar tarafından yine üniversite öğrencileri ile yapılan pilot çalışmalar sonucunda oluşturulmuştur. Olumlu duygudurum sevki için, komedi türünde olan “Patron Mutlu Son İstiyor” filmi ile olumsuz duygudurum sevki için ise bir çocuğun hastalık nedeniyle ölümünü içeren “Canım Kardeşim” filmlerinden bölümler kullanılmıştır. Sunum bitiminde katılımcılara duygu değişimleme değerlendirmesi için kendilerini nasıl hissettikleri sorulmuş ve hemen ardından EST’nin son 6 kartı uygulanmıştır. Katılımcılardan elde edilen veriler, hem gruplar arası ve hem de grup içi öntest-sontest karşılaştırmaları ile incelenmiştir. **Bulgular:** Yapılan analizler sonucunda, duygu değişimleme öncesinde uygulanan tüm test puanları ile öntest EST performansı açısından gruplar arasında herhangi bir anlamlı fark bulunmamıştır ( $p>.05$ ). Diğer yandan değişimleme sonrasında iki grubun EST performansı anlamlı düzeyde farklılaşmış olup olumlu duygu içeren uyarana maruz kalan katılımcıların görevi daha hızlı şekilde yerine getirdiği ve bu anlamlı iyileşmenin ise negatif kelimeler üzerinde olduğu tespit edilmiştir ( $p=.02$ ). Bununla birlikte duygudurum sevki koşulundan bağımsız olarak yapılan öntest-sontest karşılaştırması ise, katılımcıların sontest aşamasında nötr, negatif veya pozitif kelime türüne özgü olmadan genel olarak daha iyi bir EST performansı sergilediğini göstermiştir. **Tartışma:** Bu çalışmadan elde edilen bulgular, olumlu duygu içeren uyaranların EST performansını özellikle de negatif kelimeler için yükseltebileceğini göstermektedir. Ek olarak, gelecek çalışmalarda testin ikiye bölünerek uygulanmış olmasının ikinci uygulamada bir öğrenme etkisi yaratabileceği de göz önüne alınmalıdır.

**Anahtar Sözcükler:** Emosyonel Stroop Testi, duygu değişimleme, duygudurum sevki

**PB – 523:**

## **SOSYAL İHTİYAÇLAR VE HEDEF YÖNELİMİ ÜZERİNE PSİKOBİYOĞRAFİK BİR İNCELEME**

*HACER HARLAK, GÖZDE SAYIN KARAKAŞ, FEYZA KARSLI*

*ADNAN MENDERES ÜNV. FEN EDEBİYAT FAK. PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ*

**Amaç:** Psikobiyografi çalışmaları psikoloji alanında uzun yıllardır var olmasına karşın son yıllarda artmıştır. Psikobiyografi; psikolojik ve tarihsel araştırma yöntemlerinin toplum için önemli tarihsel figür oluşturan kişilerin kişilik ve yaşamlarını keşfetmek ve açıklamak üzere kullanıldığı uygulamalı bir kişilik bilimi olarak açıklanabilir. Psikobiyografiler, ele aldıkları kişilerin içsel deneyimleri hakkındaki (motivasyonları, hedefleri vb.) ayrıntılarla ilgilenmektedir. Bu çalışmanın amacı; sosyal ihtiyaçlar (başarı, yakınlık ve güç ihtiyacı) ve hedef yönelimi açısından psikobiyografik bir inceleme yapmaktır. Bu amaçla; cumhuriyet’in ilk kadın seramik sanatçısı olan Füreyâ Koral’ın yaşamı ele alınmıştır. **Yöntem:** Çalışma Füreyâ Koral hakkındaki birincil ve ikincil kaynaklara (biyografi, otobiyografi, video vb) ulaşılarak yürütülmüştür. **Bulgular ve Tartışma:** Elde edilen veriler, niteliksel yönden kodlama stratejileri (psikolojik belirginlik, hedeflenen sorgulama ve tematik kod) esas alınarak kodlanmıştır. Füreyâ Koral’ın yaşamının seçilen motivasyonel kavramlar ile incelenmesi sonucunda; çocukluk yıllarından itibaren başarı ihtiyacının yüksek olduğu ve mükemmele ulaşmada umut, heyecan gibi duygular yaşayarak çaba ve sebat gösterdiği; mükemmellik standardına ulaşamama, üretken olamama halinde ise başarı ihtiyacını tatmin edemediği görülmüştür. Ayrıca çalışma esnasındaki ruh halinin de ustalaşma ihtiyacına

işaret ettiği söylenebilir. Füreyâ Koral'ın yaşamındaki olaylar sonucu yakınlık ihtiyacını karşılayamadığı görülmektedir. Öte yandan; güç ihtiyacını doyurma motivasyonuna işaret eden çabaları dikkati çekmektedir. Hedef yönelimi açısından; başarı ihtiyacını doyuracak hedefler oluşturduğu ve bu hedefi gerçekleştirmek adına çaba ve sebat gösterdiği, bu süreçte geribildirimler alarak hedefini şekillendirmeye devam ettiği, zor hedefleri tercih ettiği ve hedef oluştururken sonuç odaklı olmak yerine süreç odaklı olduğu görülmüştür. Çalışmanın bulguları, seçilen motivasyonel kavramlar yönünden tartışılmış ve psikobiyoğrafi çalışmalarının psikoloji bilgisinin sistematik olarak uygulanmasında gerçek yaşam öyküsünün incelenmesinde nasıl kullanılabileceğine ilişkin öneriler sunulmuştur.

**Anahtar Sözcükler:** psikobiyoğrafi, Füreyâ Koral, sosyal ihtiyaçlar ve hedef yönelimi

**PB – 69:**

### **ANNENİN ZİHİN YÖNELİMLİLİĞİNİN OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARIN DUYGULARI TANIMA VE İFADE ETME BECERİLERİ ÜZERİNDEKİ YORDAYICI ETKİSİ**

BUKET ALTIN, FATMA SENA AYCAN

*İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu araştırmanın amacı, annenin zihin yönelimliliğinin okul öncesi çocukların duyguları tanıma ve ifade etme becerileri üzerindeki yordayıcı etkisini incelemektir. Aynı zamanda araştırmada, çocukların duyguları tanıma ve ifade etme becerilerinin ve annenin zihin yönelimliliğinin çocuğun cinsiyetine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. **Yöntem:** Araştırma, 50-72 aylık toplam 40 çocuk ve anneleri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada annelerin zihin yönelimliliğini belirlemek üzere Zihin Yönelimlilik Görüşme yöntemi kullanılmıştır. Çocukların duyguları tanıma becerileri Kusche Duygu Envanteri ile duyguları ifade etme becerileri Duyguları İfade Etme Testi ile ölçülmüştür. **Bulgular:**Yapılan korelasyon analizi sonucunda annenin zihin yönelimliliği ile çocukların duyguları tanıma ve ifade etme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir. Çocukların duyguları tanıma ve ifade etme becerileri ile annenin zihin yönelimliliği de çocuğun cinsiyetine göre farklılaşmamıştır. **Tartışma:** Meins'a göre annenin zihin yönelimliliği kavramı; annenin, çocuğunu sadece karşılanması gereken ihtiyaçları olan bir varlık olarak görmesi yerine niyet ve arzulardan oluşan, kendine has duygu ve düşünceler ile zihinsel dünyaya sahip olan ayrı bir birey olarak temsil etme eğilimini ifade etmektedir. Bu kavram üzerine 20 yıl gibi kısa bir süredir çalışmalar yapılmaktadır. Türkiye'de ise sadece bir yüksek lisans tezinde çalışılmıştır. Bu araştırmada anlamlı bir ilişki bulunmamış olmasının annenin zihin yönelimliliğini ölçmek üzere kullanılan yöntemin Türkiye için uygun olmadığından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Aynı zamanda okul öncesi dönemin, çocukların duyguları tanıma ve ifade etme becerilerinin gelişmesinde kritik bir dönem olması nedeniyle olası anlamlı bir farklılığın ileriki dönemlerde ortaya çıkabileceği düşünülmektedir. Çocuğun cinsiyetine göre annenin zihin yönelimliliğinin farklılaşmaması literatürdeki çalışmalarla uyumludur. Çocukların duyguları tanıma ve ifade etme becerilerinin cinsiyete göre farklılaşmamış olması literatürdeki bazı çalışmalarla uyumluyken anlamlı farklılık bulguları da literatürde mevcuttur.

**Anahtar Sözcükler:** zihin yönelimlilik, duyguları tanıma, duyguları ifade etme, okul öncesi

**PB – 129:**

### **ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN YAŞLI CİNSELLİĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI**

MELİSA EBEOĞLU\*, RUKİYE KIZILTEPE\*\*, N. BANU ÇENGELCİ ÖZEKES\*\*,

\* UFUK ÜNİVERSİTESİ

\*\* EGE ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Ülkemizin sosyo-kültürel yapısı gereği cinsellik hemen hemen her yaşta tabu olarak görülmele birlikte, toplumda yaygın olarak kabul gören cinsel mitlerden dolayı özellikle yaşlılık döneminde cinselliğin bitmesi gerektiği düşünülmektedir. Yaşlı cinselliği ile ilgili alan yazınında sınırlı sayıda çalışma bulunmakta ve bu çalışmalarda da sıklıkla sağlık çalışanları ile yaşlılara bakım veren uzmanların yaşlı cinselliğine yönelik bilgi ve tutumları incelenmektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin yaşlı cinselliğine yönelik tutumlarını incelemektir. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemini Ege Üniversitesi'nde öğrenim gören 18-27 yaş arası ( $Ort. = 21.31, S = 2.04$ ) toplam 202 bekar üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcıların % 67'si ( $n = 136$ ) kadın, % 33'ü ( $n = 66$ ) erkektir. Veriler "Cinsel Tutum Ölçeği", "Yaşlılıkta Cinsellik Bilgi ve Tutum Ölçeği" ve demografik bilgi formu aracılığıyla elde edilmiştir. **Bulgular:** Araştırma sonuçlarına göre yaşlı cinselliğine yönelik tutumların, cinsiyete [ $t(200) = -3.13, p < .01$ ] ve cinsel birliktelik yaşayıp yaşamamaya [ $t(200) = -6.13, p < .01$ ] göre anlamlı olarak farklılaştığı saptanmıştır. Buna göre kadınların erkeklerden ve cinsel birliktelik deneyimi bulunan katılımcıların cinsel birlikteliği deneyimlememiş katılımcılardan daha izin verici tutumlara sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca yaşlı cinselliğine yönelik tutum ile yaş arasında negatif yönde ilişki olduğu da saptanmış olup ( $r = -.35, p < .01$ ), yaş arttıkça yaşlı cinselliğine yönelik tutumların daha izin verici olduğu bulunmuştur. Yapılan regresyon analizi sonucunda ise modele ilk aşamada girilen yaş, cinsiyet ve cinsel birliktelik değişkenlerinin yaşlı cinselliğine yönelik tutumu anlamlı olarak yordadığı saptanmış olup, varyansın % 30'unu açıkladığı görülmüştür. Modele ikinci aşamada girilen Cinsel Tutum Ölçeği' nin izin vericilik ve doğum kontrol alt boyutları ile yaşlı cinselliğine yönelik bilginin de yaşlı cinselliğine yönelik tutumu anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur. Denklem girilen değişkenlerin modele genel katkısı anlamlı olup [ $F(8,200) = 25.48, p < .01$ ], ikinci aşamada açıklanan toplam varyans % 51 olmuştur. **Tartışma:** Araştırmanın bulguları, ilgili alan yazın bağlamında ve sosyo-kültürel yaklaşımlar temelinde tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** yaşlı cinselliği, yaşlı cinselliğine yönelik tutum, cinselliğe yönelik tutum, üniversite öğrencileri

**PB – 54:**

### **KADINLARDA TRAVMATİK YAŞANTILAR VE KİLO DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

NALAN ASLAN

## KOCAELİ DERİNCE İLÇE SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ

**Amaç:** Çalışmanın amacı son yıllarda giderek artmakta olan obezite sorununda ruhsal travma yaşantılarıyla olan ilişkilerin belirlenmesidir. **Yöntem:** Çalışmada Kocaeli ilinde yaşayan ve Toplum Sağlığı Merkezlerine başvuran 150 kadın katılımcı yer almıştır. Bu kadınlar beden kitle indeksi değerlerine göre normal kilolu, fazla kilolu ve obezitesi olan olmak üzere üç gruba ayrılmışlardır. Gruplar yaşadıkları travmatik yaşam olayları ve çocukluk çağı ruhsal travma yaşantıları açısından karşılaştırılmışlardır. Çalışmada araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, Travma Sonrası Stres Tepkileri Olay Şiddeti Alt Ölçeği ve Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği kullanılmıştır. **Bulgular:** Sonuçlar ruhsal travma obezite ilişkisine ait korelasyon değerlerinin 0.18- 0.27 arasında değiştiğini göstermiştir. Toplam travmatik olay sayısı, toplam çocukluk çağı travma yaşantıları sayısı, cinsel istismar yaşantıları ve duygusal ihmal yaşantıları beden kitle indeksi değerleriyle pozitif yönlü ilişki gösterirken ( $p<0.05$ ), fiziksel istismar, duygusal istismar ve fiziksel ihmal yaşantıları herhangi bir ilişki göstermemiştir ( $p>0.05$ ). Toplam travmatik olay sayısı ve çocukluk çağı toplam travma sayısı Beden Kitle İndeksi üzerindeki varyansın %12'sini açıklamaktadır ( $p<0.05$ ). Gruplar arasında sosyodemografik değişkenler, travmatik yaşam olayları ve çocukluk çağı ruhsal travma yaşantıları açısından anlamlı farklılıklar bulunmuştur ( $p<0.05$ ). **Tartışma:** Ruhsal travma yaşantılarının ve çocukluk çağı ruhsal travma yaşantılarının kilo alımıyla olan ilişkisi biyolojik ve psikolojik boyutlar açısından ilgili literatür ışığında tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** obezite, travmatik stres, çocuk istismarı, kadın

**PB – 716:**

## SANAL GERÇEKLİK TERAPİSİ: DÜNÜ, BUGÜNÜ, YARINI

BADE VARDARLI

*VR ÇOCUK BİLİŞİM VE DANIŞMANLIK*

**Amaç:** Son yıllarda eğitim ve ruh sağlığı alanında sanal gerçeklik teknolojisinin kullanımı hızla gelişmektedir. Sanal gerçekliğin ruh sağlığı alanında kullanımı bilgisayarlı modeller yoluyla insan algılarının yapay nesne ve yerlerle gerçekte varmışçasına değiştirilmesine dayalıdır. Böylece kişinin korktuğu durumla yüzleşmesi sağlanır. Bu yöntemde, birey belli bir duruma sanal gerçeklik aracılığıyla maruz bırakılır ve zamanla kişinin kaygısının azalması beklenir. Özellikle gerçek duruma maruz bırakmanın mümkün olmadığı koşullarda sanal gerçeklik tedavisi, bireyin belli uyaranlara istenen düzeyde maruz bırakılmasını mümkün kılarak etkili olur. İlk kez Vietnam gazilerinin travma sonrası stres bozukluğunun tedavisinde kullanılması ile başlayan sanal gerçeklik terapisi, Irak savaş gazilerinin tedavisinde de kullanılmıştır. Zamanla yurtdışında yaygınlaşmaya başlayan bu terapi yöntemi uçak korkusu, açık alan korkusu, çeşitli hayvan korkuları, beden algısı bozukluğu, yeme bozukluğu, madde kötüye kullanımı, sosyal fobi, topluluk önünde konuşma korkusu, okul korkusu gibi çok çeşitli alanlarda kullanılmaya başlanmıştır. Sanal gerçeklik terapisi programları öncelikli olarak yetişkinlere yönelik tasarlanmıştır. Başlarda fobi tedavilerinde ağırlıklı olarak kullanılan sanal gerçeklik terapisi zamanla yeme bozuklukları, bağımlılık tedavisi ve sosyal beceri eğitimi gibi

çeşitli alanlarda da kullanılmaya başlanmıştır. Türkiye’de henüz sanal gerçeklik tedavisine yönelik uygulamaların geliştirilmesi ve etkililik çalışmalarının yapılması süreci yeni yeni başlamaktadır. Ancak, yetişkinlere yönelik uçuş korkusu, örümcek korkusu, köpek korkusu ve yükseklik korkusu, topluluk önünde konuşma korkusu ve çocuklara yönelik sosyal beceri eğitimi programının geliştirilmesi çalışmaları devam etmektedir. Kaygı verici yapay ortamın doğrudan hastanın önünde olması, endişenin ve uyarılmanın kolayca izlenmesini ve terapist tarafından kontrol edilmesini sağlar. Ancak, teknolojik altyapının hazırlanmasının maliyetli olması, her bir danışan için ortamı kişiselleştirmenin mümkün olmaması, araştırmacılar tarafından paylaşılabilecek standartların henüz belirlenmemiş olması, bazı kullanıcıların hala sanal gerçeklikle ilgili sağlık ve güvenlik sorunları bildirmeleri sanal gerçeklik terapisinin kullanımına ilişkin soru işaretlerine neden olmaktadır. Yeni sanal ortamların oluşturulması ve bu alanda yapılan etkililik çalışmalarının artması kuşkusuz bu alanda daha fazla bilgi edinilmesini ve eksikliklerin giderilmesini sağlayacaktır.

**PB – 139:**

## **PSİKOZUN SINIRI**

TÜLAY AYDIN TÜRKMEN

*MALTEPE AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU*

**Amaç:** Kadın ve suçluluk ile ilgili araştırmalar ülkemizde ve dünyada kadının suç oranının az olması, kadınların bu yıkıcı eylemi toplumsal yapı bağlamında üstlenmelerinin zorluğu ile çalışmalara katılmaktaki çekinceleri gibi sebeplerle erkek suçluluğuyla ilgili çalışmalara oranla oldukça azdır. Yapılan çalışmalar kadın suçluluğunda şiddet eylemlerinin erkeklere oranla oldukça az olmakla birlikte özellikle aile içinden birine yöneltilmiş olduğunu da ortaya koymaktadır. **Yöntem:** Bu bağlamda partnerine karşı öldürme suçu işlemiş yetişkin bir kadına uygulanan ön görüşme, Rorschach ve Tematik Algı Testi ardından gerçekleştirilen psikanalitik yönelimli 8 seans ışığında vaka analizi gerçekleştirilmiş olup; kişinin kendi öznelliği bağlamında ilişki içerisinde olduğu partnerine karşı gerçekleştirdiği şiddet eyleminin tuttuğu işlev anlaşılmaya çalışılmıştır. Ön görüşmelerden elde edilen veriler; demografik bilgiler, aile durumu, sağlık, eyleme geçişler olarak ele alınırken; Rorschach Testi’i, maternal nesneyle erken döneme dair ilişkiler, kendilik tasarımı, dürtü organizasyonu ve düşünce gelişimi; Tematik Algı Testi ise nesne ilişkileri bağlamında değerlendirilmiştir. Yapılan ön görüşme ve psikanalitik yönelimli seanslar ile kişinin bilinçli söylemleri deşifre edilirken; projektif yöntemlerle elde edilen bulgular kişinin bilinçdışına dair bilgi vermektedir. **Bulgular ve Tartışma:**Tüm bu yöntemler birlikte kullanılarak, kişinin ilişki içinde olduğu kişiye karşı gerçekleştirdiği şiddet eylemi, vaka analizi ile psikanalitik kuram içerisinde anlaşılmaya çalışılmıştır. Bu veriler ışığında ise kişinin erken dönem nesne ilişkilerinin yapısal anlamda psikoz ve sınır durum yapılanma arasında konumlanmaya yol açtığı ve gerçekliğin farkındalığına rağmen, dürtünün kapsanamayarak düşünceye saldırmasıyla ortaya çıkan psikotik eyleme geçişlerin kişinin ruhsallığında nasıl bir yer tuttuğu ele alınacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** şiddet, kadın suçluluğu, yakınına karşı öldürme suçu, Rorschach testi, tematik algı testi, nesne ilişkileri, vaka analizi.

PB – 28:

## ALGILANAN ANNE-BABA TUTUMU VE EBEVEYNE BAĞLANMA İLE AKRAN İLİŞKİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE BENLİK SAYGISININ ARACI ROLÜ

*SENA DOĞRUYOL, ÜNSAL YETİM*

*MERSİN ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu çalışmada ergenlerde algılanan anne-baba tutumu ve ebeveyne (anne) bağlanma ile akran ilişkileri arasındaki ilişkide benlik saygısının aracı rolünün olup olmadığı sınırlanmaktadır. Araştırmanın diğer amacı ise ergenlerin akran ilişkilerinin ebeveyn stillerine (açıklayıcı/otoriter, izin verici/şımartan, izin verici/ihmalkâr ve otoriter) ve cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini 2016-2017 eğitim öğretim yılında Mersin ilindeki farklı ortaokul ve liselerde öğrenim gören ve 12 ile 18 yaş aralığında olan toplam 399 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında katılımcılara Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği, Ebeveyne ve Arkadaşa Bağlanma Envanteri, Akran İlişkileri Ölçeği ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği uygulanmıştır. **Bulgular:** Yapılan analiz sonucunda, benlik saygısının anneye bağlanma ile akran bağlılığı arasındaki ilişkide ve baba kabul/ilgi/sevgi tutumu ile akran bağlılığı arasındaki ilişkide kısmi aracılık rolü olduğu görülmektedir. Çoklu varyans analizi bulgularına göre, açıklayıcı/otoriter annelere sahip ergenlerin akran bağlılıkları izin verici/ihmalkâr ve otoriter annelere sahip ergenlerden daha yüksektir. Açıklayıcı/otoriter ve izin verici/şımartan annelerin çocuklarının akran güvenleri ise otoriter annelere sahip çocuklara kıyasla daha yüksektir. Öte yandan, açıklayıcı/otoriter ve izin verici/şımartan babalara sahip ergenlerin akran bağlılıkları izin verici/ihmalkâr ve otoriter babalara sahip ergenlerden daha yüksektir. İzin verici/şımartan babalara sahip ergenlerin akran güvenlerinin ise izin verici/ihmalkâr babalara sahip ergenlerden daha fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca, otoriter babalara sahip ergenlerin kendilerini açmaları izin verici/şımartan ve açıklayıcı/otoriter babalara sahip ergenlerden daha yüksektir. Cinsiyet farklılıkları açısından bulgular anne ve baba stilleri için; erkek ergenlerin akran sadakat düzeylerinin kız ergenlerden daha yüksek olduğunu göstermektedir. **Tartışma:** Elde edilen bulgular çerçevesinde, çocuk yetiştirme stillerinin ve bağlanma örüntülerinin akran ilişkileri üzerinde oldukça etkili olduğu görülmektedir. Bu nedenle, çocuk yetiştirme sürecinde anne-baba tutumları ile birlikte özellikle baba-çocuk arasındaki ilişkileri ele alacak çalışmaların yapılması önerilmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** akran ilişkileri, algılanan anne-baba tutumları, bağlanma, benlik saygısı

PB – 242:

## ERGENLERDE SALDIRGAN DAVRANIŞIN ANNE-BABA TUTUMLARI AÇISINDAN İNCELENMESİ

*ALİ TAHİR TORU, ESRA NUR AYAN, BÜŞRA DANA, MERT CAN PAKLACI, BETÜL ERÇİN, ELÇİN GÜNDOĞDU-AKTÜRK,*

*ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç ve Yöntem:** Bu makalede, ergenlerde görülen saldırgan davranışın anne-baba tutumu, gelir düzeyi, yaşam kalitesi, aile işlevselliği, yaş, cinsiyet, aile içindeki şiddet, boşanma, ebeveynin öz veya üvey oluşu, ergenin yaşamdaki önceliği gibi değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. **Bulgular ve Tartışma:** İncelediğimiz bu beş makalede sonuç olarak erkeklerin kızlara göre daha fazla fiziksel saldırgan davranışta bulunduğu ve saldırganlığın erken gelişim dönemlerinde öğrenildiği görülmüştür. Aile açısından bakacak olursak ebeveynlerin sosyoekonomik düzeylerinin düşük olması, birbirleriyle olan olumsuz ilişkileri ve aile içinde yaşanan şiddetin görerek veya yaşayarak ergenlerde saldırgan davranışa neden olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra anne babanın ayrı olması, herhangi birinin üvey olması ve ergenlerde yaşam önceliğinin zengin olmak olması, ergen bireylerde saldırgan davranışa neden olduğu saptanmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** ana-baba tutumları, ergenlik, saldırganlık

**PB – 453:**

## **ZİHİNSEL ZAMAN YOLCULUĞUNUN GENÇ VE YAŞLILARIN SAĞLIKLI KARARLARI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ**

AYLİN ÖZDEŞ

*NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bireyin kişisel geçmiş ve geleceğine yaptığı zihinsel zaman yolculuğu yetişkinlik dönemi süresince sağlıklı ilgili kararlarını etkilemesi bakımından önem taşımaktadır. Gençlerin ve yaşlıların geçmiş ve gelecekleri niceliksel ve niteliksel açıdan farklılaşmaktadır. Gençler kısa ve görece sağlıklı bir geçmişe ve uzun bir geleceğe sahipken, yaşlılar daha uzun bir geçmiş, buna karşın daha kısa ve daha az sağlıklı bir gelecek beklentisi içerisinde. Bu durum iki yaş grubunun geçmiş ve gelecekteki sağlıklarını farklı algılamalarına sebep olmakta ve kaçınılmaz bir şekilde sağlıklı ilgili şimdiki kararlarını etkilemektedir. Bu çalışmanın amacı genç ve yaşlıların sağlıklı ilgili geçmiş ve geleceklere yönelik algılarının kıyaslanması ve gelişimsel açıdan değerlendirilmesini sağlamaktır. **Yöntem:** Bu çalışmaya 78 üniversite öğrencisi ve 48 sağlıklı yaşlı birey katıldı. Katılımcılardan sağlıklı ilgili 44 geçmiş ve gelecek olayı zihinlerinde canlandırmaları istendi. Daha sonra bu olaylar önem, canlılık, pozitiflik ve negatiflik açısından katılımcılar tarafından puanlandı. **Bulgular:** Gençler gelecek olayları geçmiş olaylara oranla daha önemli ve pozitif olarak, geçmiş olayları ise daha canlı ve negatif olarak puanladı. Yaşlıların önem, canlılık, pozitiflik ve negatiflik özelliklerine verdiği puanlar ise istatistiksel olarak farklılık göstermedi. İki yaş grubu kıyaslandığında, yaşlıların gençlere oranla geçmiş ve gelecek olayları daha önemli, canlı, pozitif ve negatif olarak puanladığı görüldü. **Tartışma:** Bulgular sağlıklı ilgili olaylara dönük zihinsel zaman yolculuğunun genç ve yaşlılarda farklılık gösterdiği hipotezini destekledi. Bu durumda geçmiş ve gelecek zihinsel zaman yolculuğunun genç ve yaşlıların şimdiki kararlarını farklı yönde etkilemesi beklenmektedir. Bu çalışmadan edinilen bilgilere dayanarak her iki yaş grubunun fiziksel ve ruhsal sağlığını destekleyici programlar oluşturularak, sağlıklarını destekleyici stratejiler geliştirilebilir.

**Anahtar Sözcükler:** zihinsel zaman yolculuğu, yaşlılık, sağlık kararları

PB – 725:

### BİLGİ EVİNE KATILIMIN ÖĞRENCİLERİN GELİŞİMİNE ETKİSİ: BİR KARMA YÖNTEM ÇALIŞMASI

ASİL ALİ ÖZDOĞRU \*, HATİCE SEMİZ \*, ÖMER AÇIKGÖZ \*\*

\* ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

\*\* BAĞIMSIZ ARAŞTIRMACI

**Amaç:** Öğrencilerin okul dışı zamanlarını nasıl kullandıkları öğrenimleri ve gelişimleri açısından oldukça önemlidir. Günümüzde öğrencilerin zaman kullanımlarını desteklemek amacıyla farklı pek çok kurumda yapılandırılmış etkinlik ve programlar sunulmaktadır. Türkiye’de yerel yönetimlerce sosyal belediyeçilik anlayışıyla son 10 yılda kurulmuş olan Bilgi Evleri öğrencilerin zaman kullanımları ve gelişimleri açısından işlevsel bir role sahiptir. Bu çalışmada İstanbul’da sosyoekonomik düzeyi düşük bir bölgede hizmet veren bir Bilgi Evinin öğrencilerin akademik ve sosyo-duygusal gelişimlerine etkisi incelenmiştir. **Yöntem:** Karma araştırma yönteminin tamamen karma sıralı eşit statülü tasarımı kullanılan bu çalışmada Anadolu Yakasındaki bir Bilgi Evindeki öğrenci ve öğretmenlerden veri toplanmıştır. Çalışmaya Bilgi Evinin gerçekleştirdiği dönem içi programına katılan bölgedeki farklı okulların iki ila yedinci sınıflarına devam eden 33 kız ve 26 erkek öğrenci katılmıştır. Dönem başında ve sonunda öğrencilerin karne notları alınmış ve sosyal beceri ölçek uygulaması yapılmıştır. Ayrıca programa katılan üç ila beşinci sınıf öğrencisi 15 çocukla odak grup görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Bilgi Evinde görevli altı öğretmen ile yarı yapılandırılmış bireysel yüz yüze görüşme gerçekleştirilmiştir. Bunlara ilaveten öğrencilerin sosyal etkinlik amaçlı yazışma örnekleri temin edilmiş ve iki gözlemci programın fiziki ve eğitsel özelliklerini gözlemlemiştir. **Bulgular:** Yapılan ön inceleme ve analizlerde öğrencilerin karnelerindeki ortalama ders başarı ve davranış puanları ile sosyal beceri ölçek puanlarında iki dönem arasında anlamlı bir fark görülmezken devamsızlık puanlarında ikinci dönemde anlamlı bir artış bulunmuştur. Buna karşın öğrencilerle yapılan odak grup görüşmeleri, yazışma örnekleri, öğretmenlerle yapılan bireysel mülakatlar ve gözlem formlarından elde edilen nitel veriler Bilgi Evinde uygulanan programın öğrencilerin gelişimlerine olumlu etki ettiğine işaret etmektedir. **Tartışma:** Çalışmanın nicel verilerinden elde edilen bulgular öğrencilerin gelişiminde bir dönem boyunca kayda değer bir artış olduğunu göstermese de nitel veriler Bilgi Evinin öğrencilerin gelişiminde olumlu etki sahibi olabileceğine işaret etmektedir. Yapılacak daha kapsamlı ve uzun süreli bilimsel ve uygulamalı çalışmalarla bu programların etkililiği ve verimliliği araştırılmalı ve desteklenmelidir.

PB – 824:

### ŞİDDETİN ÇOCUKLARI

SENA OYMAK \*, LERZAN TUĞDEM BERNA \*\* ,

\* ACIBADEM ÜNİVERSİTESİ

\*\* İSTANBUL KENT ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** “Aile ortamı bireyin dünyaya geldiği andan itibaren içerisinde yer aldığı, yaşamını devam ettirmesi için gerekli bakım ve desteğin ona sunulduğu sosyal bir ortamdır. Aile, bireyin her türlü deneyimi kazandığı ilk sosyal ortamdır. İnsanlar suyun bulunduğu kabın şeklini alması gibi, yaşadıkları aile ortamında şekil alırlar. “Bu süreçte temel güven duygusunun gelişmesi ve çocuğun kendisini özerk bir birey olarak kabul etmesi, aile üyeleri ve birinci derecede de anne ile kurulan ilişkilerin niteliğine bağlı olmaktadır.” Çocuğa karşı ebeveynin ve diğer aile fertlerinin gösterdiği tutum ve davranışlar çocuğun sosyal gelişiminde önemli bir rol alır.” Çocuk ailesinden ve içinde bulunduğu çevreden sosyal bir birey olacağını öğrenirken aynı zamanda model alacağı bir bireye ihtiyaç duymaktadır.” Bu bağlamda öfke ve saldırganlık, çocuğun Kuşaklararası Geçiş Kuramında da belirtildiği üzere aile içerisinde tanık olduğu ve/ veya mağduru olduğu şiddeti dışavurmasıdır. Bu çalışmada aile içerisindeki dinamiklerin, ebeveyn tutumlarının, çocuğun saldırganlık eğilimi üzerindeki etkisinin incelenmesi hedeflenmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** aile içi şiddet, saldırganlık, davranış gelişimi

**PB – 519:**

## **İŞ YERİNDE PSİKOLOJİK ŞİDDET VE ETKİLERİ**

*FATMA KOLUKIRIK, ÖZNUR ÖNCÜL, EBRU AKGÜNEŞ, ELİF KARAMAN, GÖKSU AYMERGEN, İŞİK NESLİŞAH BAŞNUH*

*BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Mobbing Türkçe karşılığıyla psikolojik taciz, psikolojik terör, psikolojik şiddet ve yıldırma anlamına gelmektedir. Mobbing çalışma hayatında hiçbir fark ayırt etmeksizin herkes tarafından uygulanabilir. Mobbing kişiyi doğrudan hedef alan, çalışanların motivasyonunu olumsuz yönde etkileyen, işten ayrılmalara sebep olan, kuruma ve bireye zarar veren etik olmayan davranışlardır. Mobbingin en yaygın nedeninin kıskançlık olduğu bilinmektedir. Kişisel hırslar mobbingin ortaya çıkmasında büyük rol oynayabilir. Somut verilere dayanmadığı için kişiler tarafından tespit edilmesi ve müdahale edilmesi zordur. Mobbing süreci herkeste farklı etkiler yaratabilir, bazı mağdurlar mobbinge baş edebilirken bazı mağdurlar da intihara yönelebilir. Gelişmiş ülkeler mobbingi büyük bir sorun olarak ele almıştır. Bu konu Türkiyede de 2000li yıllardan itibaren gündeme gelmiştir. Bu çalışmada mobbing kavramından, mobbing kavramının ortaya çıkışından, mobbingin öneminden, mobbingin kişiler üzerindeki etkilerinden ve mobbingin örgütsel kültürle etkileşiminden bahsettik. Bu çalışmanın amacı mobbingin kişiler üzerindeki psikolojik ve fizyolojik olumsuz etkilerine dikkat çekmek, bunları göz önüne sermek, farkındalık yaratmak ve ulaştığımız veriler sonucunda önerilerde bulunmaktır.

**Anahtar Sözcükler:** yıldırma, psikolojik taciz, mobbing

**PB – 820:**

## **OKUL REHBER DANIŞMANLARININ İKİNCİL TRAVMA DENEYİMLERİ VE İŞ TATMİNLERİNE ETKİSİ**

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı, rehber öğretmenlerin ikincil travma deneyimlerinde mesleki destek kaynaklarının neler olduğunu ve bunun iş ve yaşam memnuniyeti üzerindeki etkisini incelemektir. Travmatik deneyimler kişinin ölüm, doğal afet, bedensel veya psikolojik olarak zarar gördüğü bir durumla karşılaşması halidir. İkincil travma ise dramatik bir olaya şahit olduğunda ortaya çıkar. İkincil travma çoğunlukla cankurtaranlar, itfaiyeciler, doktorlar ve akıl sağlığı profesyonelleri arasında görülür. Ancak okul psikolojik danışmanları da stres ve travmatik bazı vakalarla yüzleşmektedirler. Çocuk ve gençlerin eğitiminde önemli bir yere sahip bu gruba destek politikaları oluşturmak için ikincil travma deneyimini anlamaya çalışmalıyız. İkincil travmanın yaşandığını gösteren stres belirtileri mesleki, fiziksel ve duygusal olmak üzere 3 başlıkta toplanmıştır. İşe gitme isteksizliği, uyku bozukluğu, yetersizlik hissi ve kaygı bu stres belirtilerine örnek gösterilebilir. İkincil travma deneyimlerinin yarattığı tüm duygusal ve davranışsal tepkilerin yanında vaka yükü, günlük çalışma saatleri ve çalışma koşulları, mesleki deneyimin verdiği birikimler veya tecrübesizlik gibi mesleki stres faktörleri de ikincil travmanın etkisini arttırmaktadır. İnsanlar için iş hayatı, sosyal ve ekonomik yaşamlarında önemli bir yere sahiptir. Bu durum, iş tatmini ve yaşam memnuniyeti arasında bir bağın olduğunu göstermektedir. Sosyal destek kaynakları, mesleki toplantılar, süpervizyon, mesleki eğitimler, iş yerindeki dayanışma bu bağın güçlenmesini sağlamaktadır. **Yöntem:** Bu çalışmada, devlet ve özel okullarından toplamda 164 rehber öğretmenden veri toplanmıştır. Ankette ikincil travma ölçeği, iş tatmin ölçeği ve sosyal destek ölçeğinden faydalanılmıştır. Veriler elektronik ortamda gönüllü katılım göstermek isteyen öğretmenlerden toplanmıştır. **Bulgular:** İlk analizler ikincil travma deneyimi ile iş memnuniyeti arasında yüksek ama ters bir korelasyon olduğunu göstermektedir. İkincil travma deneyimi arttıkça iş memnuniyeti azalmaktadır. Ayrıca rehber öğretmenlerin aldığı süpervizyon, mesleki gelişim ortamının olması, okul görev tanımları ile resmi prosedürlerin sağlıklı işleyişi destek algısını ve iş memnuniyetini artırmaktadır. **Tartışma:** Okullardaki rehber danışmanların, ikincil travma deneyimlerinin iş ve yaşam hayatına etkisini azaltmak için ihtiyacı olan destek kaynaklarını verimli bir şekilde kullanabilmesi gerekmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** ikincil travma, sosyal destekler, iş-yaşam memnuniyeti

**PB – 852:**

## **MOBBİNG, ÖRGÜTSEL SESSİZLİK VE ÖRGÜTSEL SİNİZM İLİŞKİSİ**

SONGÜL KANDEMİR

MERSİN ÜNİVERSİTESİ

**Amaç:** Günümüzde öğrenciler eğitim-öğretim süreçleri boyunca karşılaştıkları maddi sıkıntılardan kaynaklanan bir yönelimle çeşitli sektörlerde çalışmaktadırlar. Bu geniş yelpazeli çalışma sektörünün büyük parçalarından biri de restoran işletmeleridir. Öğrencilerin okul ve çalışma hayatını birlikte yürütebilmeleri açısından bu işletmeler

avantajlı olduğu kadar bazı sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu sorunların başında ise psikolojik yıldırma (mobbing) gelmektedir. Mobbing ve devamında getirdiği düşünülen örgütsel sessizlik ve örgütsel sinizm son yıllarda üzerinde çalışılan, toplumsal çerçevede önemsenen sorunlar haline gelmiştir. Durumdan hareketle mobbingin ve beraberinde getirdiği toplumu sarsan sorunların kontrol altına alınması gerekli görülmelidir. **Yöntem:** Bu çalışmada öncelikle sorunu anlamak ve açıklamak için Mobbing'in, Örgütsel Sessizlik'in ve Örgütsel Sinizm'in tanımları yapılmış, çeşitli türlerinden bahsedilmiş ve aralarındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini Mersin Üniversitesi'nde öğrenim gören ve aynı zamanda restoran işletmelerinde çalışan 89 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada korelatif çalışma yöntemi kullanılmış ve araştırmaya katılan öğrencilere Psikoşiddet (Mobbing) Ölçeği, Örgütsel Sessizlik Ölçeği ve Örgütsel Sinizm Ölçeği uygulanmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** mobbing, örgütsel sessizlik, örgütsel sinizm

**PB – 103:**

### **ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ: BİLİŞSEL DUYGU DÜZENLEME VE DUYGULARI İFADE ETME DÜZEYLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ**

*DİDEM ACAR, HANDE NİL ARICAN, İLKE COŞKUN, CEREN TABAKCIOĞLU*

*İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinde psikolojik iyi oluşun belirli sosyodemografik değişkenler, bilişsel duygu düzenleme ve duyguları ifade etme düzeyleri açısından incelenmesidir. **Yöntem:** Araştırmanın örneklem grubunu, çoğunluğu İstanbul Üniversitesi olmak üzere farklı üniversitelerin farklı bölümlerinde öğrenim gören toplam 121 (88 Kadın; 33 Erkek) üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Katılımcıların yaşları 18-33 ( $Ort.=21.08$   $S=1.79$ ) arasında değişmektedir. Çalışmada katılımcılara Sosyodemografik Bilgi Formu, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği ve Duyguları İfade Etme Ölçeği uygulanmıştır. Çalışmanın analizleri bağımsız örneklem için t testi, MANOVA, One-way ANOVA, Pearson Korelasyon ve Basit Regresyon testleri ile gerçekleştirilmiştir. **Bulgular:** Araştırmanın sonuçları, erkeklerin Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeğinin alt boyutlarından “kabul etme” ve “plana tekrar odaklanma” puanlarının kadınlardan anlamlı derecede yüksek olduğunu göstermiştir. Erkeklerin, Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin alt boyutlarından “öz kabul” puanlarının kadınlarınkinden anlamlı derecede yüksek olduğu görülürken, “yaşam amaçları” puanlarının erkeklere kıyasla kadınlarda daha yüksek olduğu görülmüştür. Üniversite 3. sınıf öğrencilerinin Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeğinin alt boyutlarından “düşünceye odaklanma” ile Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin alt boyutlarından “bireysel gelişim” puanlarının 4. sınıf öğrencilerinin puanlarından anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur. Üniversite öğrencilerinin Duyguları İfade Etme Ölçeği toplam puanı arttıkça, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği toplam puanı ve alt boyutlarından “diğerleriyle olumlu ilişkiler” puanının arttığı, Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin alt boyutlarından “özerklik” puanının ise azaldığı bulunmuştur. Son olarak, Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeğinin alt boyutlarından “kendini suçlama”, “plana tekrar odaklanma” ve “diğerlerini suçlama” puanının; Duyguları İfade Etme Ölçeğinin alt boyutlarından ise “yakınlık” puanının Psikolojik İyi Oluş Ölçeği toplam puanını yordadığı bulunmuştur. **Tartışma:** Elde edilen

bulgular, psikolojik iyi oluş düzeyinin cinsiyete göre farklılaştığına ve duyguları ifade etmenin psikolojik iyi oluş için önemli olabileceğine işaret etmektedir. Buna göre, üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluşlarının artırılmasına dair müdahale çalışmalarında bu bulguların göz önünde bulundurulmasının önemli olabileceği düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** bilişsel duygu düzenleme, duyguları ifade etme, psikolojik iyi oluş, üniversite öğrencileri

**PB – 248:**

### **ERİŞKİN ESANSİYEL TREMOR HASTALARINDA DİKKAT EKSİKLİĞİ VE HİPERAKTİVİTE BOZUKLUĞU SEMPTOMLARI**

ÖMER OĞUZTÜRK\*, MURAT ALPAU\*\*, ERSİN KASIM ULUSOY\*\*\*, MEHMET HAMAMCI\*\*\*\*

\*KARABÜK ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ

\*\*KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ

\*\*\*KAYSERİ EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ

\*\*\*\*YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı esansiyel tremorlu erişkinlerde dikkat eksikliği hiperaktivite semptomlarını araştırmaktır. **Yöntem:** Çalışmaya 56 esansiyel tremor hastası ve 56 sağlıklı kontrol alınmıştır. Yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi ve hastalık süresi gibi demografik özellikler kaydedilmiştir. Dikkat Eksikliği / Hiperaktivite Bozukluğu semptomları Erişkin Dikkat Eksikliği ve hiperaktivite Bozukluğu kendi bildirim ölçeği ile saptanmıştır. Ayrıca hasta ve sağlıklı gönüllülere Kısa Form-36 sağlık anketi ve Hastane Anksiyete ve Depresyon Ölçeği de uygulanmıştır. **Bulgular:** Esansiyel tremor hastalarında kontrol grubuna göre anlamlı derecede yüksek oranda Erişkin Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu kendi bildirim ölçeği puanları saptanmıştır. İki değişkenli analizlerde Erişkin Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu kendi bildirim ölçeği puanları, anksiyete ve depresyon puanları ile Kısa Form-36 fiziksel ve zihinsel bileşen puanları ile korele bulunmuştur. **Tartışma:** Çalışmadan elde edilen bulgulara göre; Esansiyel tremorlu erişkinlerde dikkat eksikliği hiperaktivite semptomları görülebilmektedir ve bu yüzden dikkat eksikliği ve hiperaktivite semptomları sergileyen hastalarda akılda bulundurulması gereken tanı dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olmalıdır.

**PB – 364:**

### **ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE SİGARA, ALKOL VE MADDE KULLANIMI İLE MADDE BAĞIMLILIĞINDAN KORUNMA ÖZ YETERLİLİĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ**

MERYEM ŞAHİN

BURSA İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ

**Amaç:** Araştırmanın amacı sigara, alkol ve madde kullanımı ile madde bağımlılığından korunma öz yeterliliği arasındaki ilişkilerin açıklanmasıdır. Aynı zamanda bu değişkenlerin

cinsiyet ve akademik ortalama ile ilişkisi araştırılmıştır. **Yöntem:** Araştırmada veri toplamak için “Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu”nun Sigara, Alkol ve Madde Kullanımı alt boyutları, “Ergenler İçin Madde Bağımlılığından Korunma Öz-Yeterlik Ölçeği” ve “Sosyodemografik Bilgi Formu” kullanılmıştır. Veriler Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde eğitim gören 120 kadın (%66), 61 erkek (%34) olmak üzere 181 öğrenciden elde edilmiştir. Katılımcıların yaş ortalaması  $20.7 \pm 2.2$ ’dir. Verilerin dağılımının normalliği Kolmogorov-Smirnov testi ile test edilmiş ve normal dağılım göstermediği görülmüştür ( $p < 0.05$ ). Bu nedenle nonparametrik testlerden Spearman korelasyon analizi ve Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Ayrıca betimsel istatistikler kullanılmıştır. **Bulgular:** Üniversite öğrencilerinde sigara kullanımı ile alkol kullanımı ( $r = .50$ ;  $p < 0.01$ ), sigara kullanımı ile uyuşturucu madde kullanımı ( $r = .48$ ;  $p < 0.01$ ), alkol kullanımı ile uyuşturucu madde kullanımı ( $r = .41$ ;  $p < 0.01$ ) arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Madde bağımlılığından korunma öz yeterliliği ile sigara, alkol ve madde kullanımı arasında ise ( $r = .31, -.26, -.39$ ;  $p < 0.01$ ) negatif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Sigara, alkol, madde kullanımında erkek öğrencilerin ( $p = .000, p = .000, p = .000$ ;  $p < 0.05$ ); madde bağımlılığından korunma öz yeterliliğinde ise kadın öğrencilerin puan ortalamaları ( $p = .000$ ;  $p < 0.05$ ) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Öğrencilerin akademik ortalamaları ile sigara kullanımları arasında negatif yönde anlamlı ilişki görülmüştür ( $p = 0.028$ ;  $p < 0.05$ ). Öğrencilerin %9’unda bağımlılık yapıcı maddeyi en az 1 kez kullanma öyküsü, %14’ünün yakın arkadaşları arasında uyuşturucu madde kullanımı öyküsü bulunmaktadır. Katılımcıların %10’u uyuşturucu madde kullanılan ortamlara rahatlıkla girdiğini, %13’ü ise arkadaş grubunun uyuşturucu madde kullanımına karşı çıkmayacağını belirtmiştir. **Tartışma:** Araştırmaya göre sigara, alkol ve madde kullanımının birbiriyle ilişkili olduğu; madde bağımlılığından korunma öz yeterliliğinin ise sigara, alkol ve madde kullanımına karşı koruyucu olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle erkek öğrencilerin sigara, alkol, madde kullanım oranlarının daha yüksek ve madde bağımlılığından korunma öz yeterliliğinin daha düşük olduğu göz önüne alınarak, kendini koruma becerilerinin geliştirilmesi gerektiği görülmektedir.

**PB – 389:**

## **MADDE KULLANIM BOZUKLUĞU OLAN BİREYLERDE DÖVME YAPTIRMA MOTİVASYONU: BULAŞICI HASTALIKLAR VE RİSK ALMA DAVRANIŞI**

FATMA MAHPERİ HEKİMOĞLU

*AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Dövme, bir boya maddesinin belirli tekniklerle altderi yüzeyine kadar işlenmesiyle elde edilen kalıcı işaret ya da desen olarak tanımlanmaktadır. Çok eski zamanlardan beri dövme, farklı ırktan, etnik kökenden, kültürden ve sosyal gruptan kişilerin kimliklerini, yaşama bakışlarını, inançlarını, bir gruba olan aidiyetlerini yansıtmak için kullandıkları yollardan biridir. Bu farklı grupların dövmelerinin ve bu davranışın altındaki motivasyonun değişebileceği tartışılmaktadır. Bu bağlamda, mevcut çalışmada madde bağımlısı bireylerde yaygın olarak görülen dövme yaptırma motivasyonu incelenmiştir. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini dövmesi olan 23 madde bağımlısı ile madde bağımlısı olmayan 20 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Veri toplama sürecinde araştırmacı tarafından oluşturulan form kullanılmıştır. Bu form katılımcıların sosyo-demografik özellikleri, dövme sayısı,

dövmenin deseni, dövmenin yeri, dövmenin büyüklüğü; dövmenin kişi için anlamı, nasıl dövme yaptırmaya karar verildiği, dövme yaptıрма nedeni, dövmenin yaptırıldığı koşullar ve çevreden alınan tepkilerle ilgili sorulardan oluşmaktadır. Madde bağımlılarının yaşı 17 ile 32 arasında değişmekte, yaş ortalamaları 26,19 (SS= 4,78).’dur. **Bulgular:** Madde kullanım bozukluğu olan kişilerin dövme yaptıрма motivasyonları altında yaygın olarak estetik (vücuttaki kesi izlerini kapatmak), sevgi göstergesi, gruba uyum sağlama, plansız eylem (madde etkisinde bilinçli karar almamak) ve güçlü görünme alt temalarına ulaşılmıştır. Kontrol grubunda ise dövme yaptıрма motivasyonu altında inandığı değerleri ifade etme, farklı olma isteği, çekici olma ve bir anıyı yaşatma alt temaları yaygın olarak tespit edilmiştir. İki grup dövme desenleri açısından karşılaştırıldığı; madde kullanım bozukluğu olanlarda şiddet, güç, sevgi, anlamsız geometrik desenler, bir anıyı yaşatmak ve öfke temaları belirlenmiştir. Kontrol grubunda ise dünya görüşü, sevgi, kimlik temsili ve estetik görünme ile ilgili temalara ulaşılmıştır. Ayrıca, dövme yaptıрма sırasında madde bağımlılığı grubunda 15 kişi uyuşturucu madde ve/veya alkol etkisinde olup, 9 kişi ortak iğne kullanmıştır. Altı madde bağımlısı ise plastik yakımı tekniği gibi sağlıksız yollarla dövme yaptırmıştır. **Tartışma:** Bulgular bulaşıcı hastalıklar, kimlik algısı ve risk alma davranışları açısından tartışılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** dövme (tattoo), madde bağımlılığı, bulaşıcı hastalıklar, risk alma

**PB- 519:**

## **İŞ YERİNDE PSİKOLOJİK ŞİDDET VE ETKİLERİ**

FATMA KOLUKIRIK, ÖZNUR ÖNCÜL, EBRU AKGÜNEŞ, ELİF KARAMAN, GÖKSU AYMERGEN, IŞIK NESLİŞAH BAŞNUH

*BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ*

Mobbing Türkçe karşılığıyla psikolojik taciz, psikolojik terör, psikolojik şiddet ve yıldırma anlamına gelmektedir. Mobbing çalışma hayatında hiçbir fark ayırt etmeksizin herkes tarafından uygulanabilir. Mobbing kişiyi doğrudan hedef alan, çalışanların motivasyonunu olumsuz yönde etkileyen, işten ayrılmalara sebep olan, kuruma ve bireye zarar veren etik olmayan davranışlardır. Mobbingin en yaygın nedeninin kıskançlık olduğu bilinmektedir. Kişisel hırslar mobbingin ortaya çıkmasında büyük rol oynayabilir. Somut verilere dayanmadığı için kişiler tarafından tespit edilmesi ve müdahale edilmesi zordur. Mobbing süreci herkeste farklı etkiler yaratabilir, bazı mağdurlar mobbinge baş edebilirken bazı mağdurlar da intihara yönelebilir. Gelişmiş ülkeler mobbingi büyük bir sorun olarak ele almıştır. Bu konu Türkiyede de 2000li yıllardan itibaren gündeme gelmiştir. Bu çalışmada mobbing kavramından, mobbing kavramının ortaya çıkışından, mobbingin öneminden, mobbingin kişiler üzerindeki etkilerinden ve mobbingin örgütsel kültürle etkileşiminden bahsettik. Bu çalışmanın amacı mobbingin kişiler üzerindeki psikolojik ve fizyolojik olumsuz etkilerine dikkat çekmek, bunları göz önüne sermek, farkındalık yaratmak ve ulaştığımız veriler sonucunda önerilerde bulunmaktır.

**Anahtar Sözcükler:** yıldırma, psikolojik taciz, mobbing

PB – 860:

## ÇOCUKLUĞUN DANSI: BEŞ YAŞ ÇOCUKLARI İLE DANS VE HAREKET TERAPİSİ UYGULAMASI

BADE VARDARLI

*VR ÇOCUK BİLİŞİM VE DANIŞMANLIK LTD. ŞTİ.*

**Amaç:** Küçük çocuklar dünyayı zıplayarak, koşarak, dokunarak deneyimler. Hareket, çocukların keyifle öğrenmelerini sağlar. Dans ve Hareket Terapisi kontrollü hareket deneyimini yaşatır ve çocukların diğer insanların sınırlarını, kendi sınırlarını öğrenmelerine, daha kontrollü hareket etmelerine yardımcı olur. Dans ve Hareket Terapisi, çocukların beden, duyu ve bilişsel becerilerle bağlantı kurmasına yardımcı olur, onlara bir bütünlük hissi verir. Ayrıca, tekrarlanan oturum yapıları çocuklar için öngörülebilir ve güvenli bir ortam yaratmak için faydalıdır. Dans ve Hareket Terapisi; DEHB tanısı almış çocuklarla, otizmi çocuklarla, zeka geriliği tanısı almış çocuklarla, travmatize olmuş çocuklarla, bedensel engeli olan çocuklarla ve sosyal duygusal alanda desteğe ihtiyaç duyulan çocuklarla kullanılan bir yöntemdir. Ayrıca okullarda da çocukların sosyal duygusal gelişimini desteklemek amacıyla kullanılmaktadır. **Yöntem:** Bu çalışmada, özel bir anaokulundaki beş yaşındaki öğrencilerle rehberlik dersi kapsamında yürütülen toplam altı oturumluk uygulamaya ilişkin bilgi verilecektir. Çalışma grubu üç farklı sınıfta öğrenim gören toplam 51 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmanın amacı öğrencilerin hareket kontrolünü, duygu ifade becerilerini, yaratıcı hareket becerilerini arttırmaktır. Bu amaca yönelik her biri ısınma, gelişme ve sonlanma aşamalarını içeren toplam altı oturum 8-9 kişilik gruplarda haftada 40 dakika uygulanmıştır. Uygulamalar sınıflarda yapılmıştır, sadece bir uygulama daha geniş alan gerektirdiği için okulun bahçesinde yapılmıştır. Her uygulamanın sonrasında her bir grup için araştırmacı tarafından günlük tutulmuştur. **Bulgular ve Tartışma:** Okul ortamında dans ve hareket terapisinin nasıl kullanılabileceğini ortaya koyması yönünden önemli olan bu çalışmada çocuklarda daha kontrollü hareket etme (sırasını bekleme, dinleme becerisinde artış, agresif davranışlarda azalma vb.) ve duyguları daha iyi ifade etmeye yönelik değişimler hem araştırmacı hem de çocukların öğretmenleri tarafından gözlemlenmiştir. İlk oturumlarda beraber hareket etmede, dinlemede zorlanan ve yeni hareketleri denemede çekingen davranan çocukların çalışmalar ilerledikçe yapılan egzersizlere alıştıkları, müziği daha iyi dinledikleri, grupla daha uyumlu hareket ettikleri, yeni hareketleri denemeye daha istekli oldukları görülmüştür.

PB – 868:

## ZİHİNSEL YETERSİZLİĞİ OLAN ÇOCUĞA SAHİP ANNE-BABALARIN ÇOCUKLARININ SPORİF ETKİNLİKLERİNE YÖNELİK FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

ERKAN YARIMKAYA

*MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI*

**Amaç:** Bu araştırmanın amacı zihinsel yetersizliği olan çocuğa sahip anne-babaların çocuklarının sportif etkinliklerine yönelik farkındalık düzeyleri üzerinde cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve spor yapma durumu değişkenlerinin etkisinin olup olmadığını

belirlenmesidir. **Yöntem:** Araştırma, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle ortaya koymayı amaçlayan betimsel tarama modelinde desenlenmiştir. Araştırmaya, Ankara ili Keçiören ilçesindeki özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde öğrenim gören zihinsel yetersizliği olan çocukların ebeveynleri katılmıştır (170 anne ve 115 baba). Araştırmada veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgi Formu” ve İlhan ve Esentürk (2015) tarafından geliştirilen “Zihinsel Engelli Bireylerde Sporun Etkilerine Yönelik Farkındalık Ölçeği (ZEBSEYFÖ)” kullanılmıştır. Araştırma sonucu elde edilen verilerin analizinde, ilk olarak verilerin normal dağılım gösterip göstermediği sınanmıştır. Verilerin normallik sınavında Kolmogorov-Smirnov testi ile Skewness ve Kurtosis (Çarpıklık ve Basıklık) değerleri dikkate alınmış, yapılan analizler sonucunda verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Dolayısıyla ebeveynlerin ZEBSEYFÖ’den elde ettiği puanlar ile cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve spor yapma durumu değişkenleri arasındaki farklılığın belirlenmesinde Tek Yönlü Varyans Analizi ve Bağımsız Gruplar t-Testi kullanılmıştır. **Bulgular:** Araştırmanın bulgularına göre, ebeveynlerin ZEBSEYFÖ’den elde ettiği puanların cinsiyet ( $t_{283}$ : 4,012,  $p<0,05$ ), eğitim düzeyi ( $F_{2, 282}$ : 11,908,  $p<0,05$ ) ve spor yapma ( $t_{283}$ : 5,216,  $p<0,05$ ) değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. Söz konusu anlamlı farklılığın anneler, üniversite mezunu ebeveynler ve spor yapan ebeveynler lehine olduğu belirlenmiştir. Buna karşın ebeveynlerin ZEBSEYFÖ’den elde ettiği puanlar arasında yaş değişkenine göre anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ( $F_{2, 282}$ : 2,039,  $p>0,05$ ). **Tartışma:** Yapılan bu araştırmanın sonucunda, anne-babaların zihinsel yetersizliği olan çocuklarının sportif etkinliklerine yönelik farkındalık düzeyleri üzerinde cinsiyet, eğitim düzeyi ve spor yapma değişkenlerinin etkisinin olduğu ortaya konulmuştur. Elde edilen bu sonuçlar alanyazındaki önceki çalışmaların bazılarının sonuçları ile benzer nitelikteyken bazılarının sonuçları ile zıt niteliktedir.

**Anahtar Sözcükler:** farkındalık, ebeveyn, zihinsel yetersizliği olan çocuklar, sportif etkinlik

**PB – 447:**

## **NEGATİF VE POZİTİF DUYGU DURUMLARININ SÜRÜCÜ DAVRANIŞLARI İLE İLİŞKİSİ: BİR ALANYAZIN DERLEMESİ**

DERYA AZIK, BAHAR ÖZ

*ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Araç kullanma duygu durumlarından bağımsız düşünölemeyecek bir günlük aktivitedir; ancak, trafik alanyazınında duygu durumları ve araç kullanmanın bir arada çalışıldığı çok fazla araştırma bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra, var olan alanyazın bulguları tartışmalı sonuçlar içermektedir. Şimdiye kadar yürütölen aynı değişkenlerin çalışıldığı çalışmaların sonuçlarının tutarlılığının tartışmalı olması; duygu durumları ve sürücü davranışları arasındaki olası ilişkiyi daha doğru anlamlandırabilmek için literatürdeki ilgili çalışmaların incelenmesi gerekliliğini doğurmuştur. Bu temele dayanarak bu çalışmada, duygu durumları ve araç kullanma davranışları arasındaki olası ilişkileri araştıran çalışmaların sistematik incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmada öncelikle duygu durumları ile ilgili genel bilgiler sunulmuş, ardından negatif ve pozitif duygu durumlarının sürücü davranışları ile ilgili olan olası ilişkileri sistematik olarak ayrı ayrı incelenmiştir. Bu çalışmada duygulanım durumlarını tetikleyen faktörlerden ziyade direkt olarak duygulanım ve sürücü davranışları

üstünde incelemeler yapılmıştır. Yapılan alanyazın derlemesi sonucunda çeşitli kriterler temelinde yapılan elemelerin ardından 19 makalenin sonuçlarına odaklanılmış, bu araştırmaların sonuçları gruplanmış ve sentezlenmiştir. **Bulgular:** Genel olarak alanyazının çok fazla tartışmalı bulgu içermesine rağmen, hem negatif hem de pozitif duygu durumlarının riskli ve dikkatsiz sürücü davranışları ile ilgili olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. **Tartışma:** Bu çalışma sonucunda sunulan bulgu sentezleri, duygu durumları ve araç kullanma arasındaki genel ilişki mekanizmasının görülmesine yardımcı olmanın yanı sıra; alanyazındaki bulgu ve işleyiş karmaşıklığını çözmek için araştırmacıların gelecek çalışmalarda neler yapabileceği ile ilgili vurguları da barındırmaktadır. Bunlara ek olarak, bu çalışmanın sonuçları duygu düzenleme veya araç içi sürücü destek sistemleri gibi duygu durumlarının sürüşü negatif olarak etkileyebileceği durumlar için geliştirilebilecek müdahale tekniklerinin tasarlanmasında yardımcı olabilecek bilgiler içermektedir.

**Anahtar Sözcükler:** negatif duygu durumları, pozitif duygu durumları, sürücü davranışları, riskli sürücü davranışları

**PB – 568:**

## **ÇİFT VE AİLE TERAPİSİ NEDİR VE NASIL ÇALIŞIR?**

**DİDEM DOĞAN**

***FİLİKA PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK***

İlişkiler, kendi tarihine bakılırsa günümüz dünyasında hiç olmadığı kadar büyük bir konu olmuşa benziyor. İlişki'nin güçlü bir kapital olarak satılmasıyla birlikte, birçok sektör bundan etkileniyor. Dolayısıyla ilişkiler, evlilikler, flörtler, “date”’ler, arkadaşlık siteleri, aldatmalar, stalk’lar, sosyal medya ilişkileri, açık ilişkiler, yürüyemeyen ilişkiler, bitemeyen ilişkiler ve benzeri birçok sayıda konu insanoğlunun günlük yaşamında ilk sıralarda yer alan bir sorun kümesi olarak duruyor. Bu sosyolojik gerçekliğin seans odası içindeki değeri, danışmanlardan getirilen konular dahilinde psikoterapistlerin bu alana ilgi duymasıyla atıyor. Klinik psikoloji alanında da ilgi giderek daha çok ilişki terapilerine kayıyor. İlişkilerle çalışmak söz konusu olduğunda psikolojik sağlık uzmanları, aile ve çift terapisini öğrenmek ve uygulamak isteğine sahip olsalar da bu birçok sebepten ötürü çok kolay olamayabiliyor. Ancak halihazırda çiftleri ve aileleri odaya alan bu alanda özel eğitim almamış psikoterapistler aile terapisti kuramını bilmeden, el yordamıyla, fikir yürüterek adeta koçluk düzeyinde bu konuları çalışıyorlar. Ailelerle, ilişkilerle, çiftlerle veya bireylerin ilişkileri ile çalışırken, aile terapisinin çok sayıda kuramsal zemine dayandığını, aile ve çift terapisinin odaya birden fazla aile üyesini alarak her birine diğerlerinin yanında psikoterapi yapmak olmadığını veya aile üyelerini bir odaya alıp onlara nasihat vermek demek olmadığını veya onları konuşturmak ve çözüm yolu buldurmak olmadığını bilmek gerekiyor. Bu sunumda aile terapisinin spesifik taraflarıyla, teorik arka planının ve müdahale yöntemlerinin-farklı kuramları anarak-tanıtılması amaçlanmaktadır. İçerik vaka sunumu üzerinden aktarılacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** aile terapisti, aile ve çift terapisti, çift terapisti, sistemik terapist, aile terapisti kuramları, çiftlerle çalışmak, aldatmak

**PB – 569:**

## **TRAVMALAR İLİŞKİLERE NE YAPAR? ÇİFT TERAPİSİNDE TRAVMALARLA NASIL ÇALIŞILIR?**

DİDEM DOĞAN

*FİLİKA PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK*

Travmatik yaşantılar bireylerin olduğu kadar ilişkilerin, sistemlerin de yaşam akışını bozan, yaşamın öncesiyle sonrasını o an'dan itibaren ortadan ikiye bölen, yaşama dünkü kurgudan devam edilmesini güçleştiren yaşam olaylarıdır. Bireylerle travmatik bir yaşantı üzerine çalışırken travma sonrası belirtileri takip ettiğimiz gibi, onlarla kontrol kaybı, dün'ün kaybı, bir yakının kaybı, bir anlam kaybı üzerinden sürdürdükleri yasa eşlik ettiğimiz gibi, geçmiş travmaları üzerine çalıştığımız gibi, kendi hikayelerini yeniden derlemelerine yardım ettiğimiz gibi çiftler ve ailelerle de benzer çalışmalar yaparız. Travmatik yaşantılar bireylere nasıl aşamalar yaşatırsa, ilişkilerin başına gelmiş travmalar da ilişkilere benzer aşamalar yaşatabilir: şok ve inkar, öfke, pazarlık, yüzleşme ve depresyon, kabul gibi. İlişkilerin başına gelen travmatik yaşantıların kaynağı bireylere ait olabileceği gibi ilişkiye ait de olabilir. Partnerleden birinin ilişkinin önemli sözleşme maddelerinden birine ihanet etmesi birey kadar ilişkinin başına gelmiş bir travma olarak kabul edilebilir. Benzer şekilde partnerlerden birinin yaşadığı bir travmatik yaşantı (kendi aile üyelerinden birinin ani kaybı gibi) da ilişkinin başına gelmiş bir travmatik yaşantı olarak ele alınabilir. Sistem içindeki bireylerden birinin yaşadığı olağanüstü durumlar, kendisini etkilediği ölçüde içinde bulundukları sistemi ve ilişkileri de etkileyecektir. Bütün bu sarsıntıya karşı bireyler kendilerini, birbirlerini ve ilişkilerini nasıl tutacak, kendilerine, birbirlerine ve ilişkilerine nasıl tutunacaklardır? Birçok ilişki zamanında başlarına gelmiş bir travmatik yaşantının yasının tutulmamasıyla kuruyup gitmiş olabilmektedir. Tıpkı bireylerde travma çalışmaları gibi ilişkilere de yaşanan travmatik olayla yüzleşmek değerlidir ve yapıcıdır. Bu sunumda çeşitli travma hikayelerinden etkilenen ilişkiler ve çift terapisinin travmalarla çalışırken hangi önemli ilke ve biçimlerden gittiği deneyimsel olarak aktarılacaktır. EMDR Terapisinin çiftlerle uygulanışı vaka örneğinde verilecektir.

**Anahtar Sözcükler:** travma, ilişkilerde travma çalışmak, çift terapisinde travma çalışmak, travma terapisi, çift terapisi

**PB – 577:**

## **BİR BUÇUK YILIN ARDINDAN GÜNLÜK YAŞAM VE MARMARA DEPREMİ: ÇOCUK RESİMLERİ ÜZERİNE BİR ARŞİV ARAŞTIRMASI**

HİLAL KAYA, GÜLSEN ERDEN

*ANKARA ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Hayatta kalanların, Marmara Depreminin travmatik izleri ile baş edebilmeleri amacıyla yürütülen psikososyal müdahale çalışmaları, 2 yıldan fazla bir süre, azalan sıklıklarla devam etmiştir. Bu araştırmada, Marmara Depremi sonrasında okullarda

yürütülen psikososyal müdahale çalışmalarından bir örnek sunulacaktır. **Yöntem:** 8. ve 7. Sınıf öğrencileri ile yapılmış resim çalışmaları sırasında öğrencilerden deprem yaşantısına dair bir anılarını resmetmeleri istenmiştir. Ardından da bu anının dışında kalan herhangi bir anıyı çizmeleri istenmiştir. Resim çizimleri öncesi ve sonrasında anılara ve etkilenmişliklere dair paylaşım yapılmıştır. Her öğrencinin deprem ve diğer anı resimleri aynı kağıdın ön ve arkasında olacak şekilde konumlandırılmıştır. Bu araştırma kapsamında yalnızca her iki yönergedeki resmi de çizen öğrencilerin resimleri kullanılmıştır. Araştırma kapsamında toplam 29 resim incelenmiştir. Öğrencilerin resimlerinde dikkati çeken ortak öğeler ile sayfa kullanımı, kinestezi, karalama ve bastırma vurgularına odaklanılmıştır. **Bulgular:** Çocuklara ait deprem resimleri incelendiğinde %79,3'ünde kurtulan insanlar, %55,2'sinde yıkılmış binalar ya da harabe yerler, %51,7'sinde yıldızlar sembolik olarak göze çarpmaktadır. Çocukların deprem ve normal anı resimleri karşılaştırıldığında, deprem resimlerinde; sayfa kullanımının daha yoğun olduğu, karalamaların normal anı resimlerinden daha fazla yapıldığı ve resimde kinestezinin daha fazla kullanıldığı gözlenmiştir. Bunun yanı sıra bazı deprem resimlerinde kalemin bastırılarak kullanıldığı gözlenirken, normal anı resimlerinde bu duruma rastlanmamıştır. **Tartışma:** Depremden 1,5 yıl sonra, depremi resmeden çocuklar için; sayfa kullanımının yoğun olması, kinesteziye yer verilmesi ve karalamaların sıklıkla kullanılması travmatik anının hafızalardaki canlılığına atıf yapıyor olabileceğini düşündürmektedir. Marmara Depremi can kayıplarının fazla olması, bazı yerleşim yerlerinin tamamen yok oluşu gibi baş edilmesi oldukça zorlu bir travmatik deneyim olarak hatırlanmaktadır. Şehirlerin neredeyse tamamen yeniden kurulmasını gerektiren deprem sonrası süreçte, normal yaşama dönmek, hayatta kalanlar için epey zaman almıştır. Çocukların resimlerinde görülen bu tepkilerin, depremten 1,5 yıl sonra, depremi hatırlatıcı uyaranlardan hala arınmamış olmaları ile ilişkili olabileceği düşünülmüştür.

**Anahtar Sözcükler:** deprem, travma, çocuk resimleri

**PB – 593:**

## **BÖLME VE PSİKOLOJİK BELİRTİLER ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

MERT AYTAÇ\*, ÇAĞLA GÜL\*\*

\* *MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI*

\*\* *MEDICALPARK HASTANESİ*

**Amaç:** En ilkel savunma mekanizmalarından biri olarak değerlendirilen bölme, yaşamın ilk yıllarında bir nesle olarak bebeğin anne ile kurduğu ilişki sonucunda ortaya çıkmaya başlar. Bebeğe anne tarafından yöneltilen olumlu ve olumsuz duygu ve davranışlarının, bebek tarafından birbirinden ayrı tutularak, bunların aynı obje tarafından değil iki farklı obje tarafından yapıldığının algılanmasıdır. Böylece bebek için iyi ve kötü olmak üzere iki anne oluşur. Bireyin gelişimi ile birlikte bebek iyi ve kötü objeyi ayrı ayrı tutarak bölme mekanizmasını geliştirir. Böylece birey olaylar karşısında zıt kutupları yaşar. Ara renklerin olmadığı bir yapı ortaya çıkar. Yapılan bazı çalışmalar bölme savunma mekanizmasının psikolojik belirtiler ile ilişkili olabileceğini göstermiştir. Fakat çalışmaların sınırlı olması yeni çalışmalara gereksinim olduğunu göstermektedir. Bu çalışmanın amacı yetişkinlerde bölme savunma mekanizması ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiyi incelemektir. **Yöntem:**

Çalışmanın örneklemini bir hastanede görev yapmakta olan ve yaşları 22-41 arasında değişen 60 çalışan oluşturmuştur ( $X = 31.75$   $SS = 5.16$ ). Katılımcıların %53.3 kadın ve %46.7'si erkektir. Katılımcılara Beck Depresyon Envanteri, Beck Anksiyete Ölçeği ve Bölme Ölçeği veri toplama araçları olarak uygulanmıştır. Verilerin analizinde korelasyon ve regresyon analizi SPSS aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. **Bulgular:** Korelasyon analizine ilişkin sonuçlar, bölme savunma mekanizması ile depresyon ( $r = .448, p < .001$ ) ve anksiyete ( $r = .459, p < .001$ ) arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişkinin olduğunu göstermiştir. Regresyon analiz sonuçları, bölme savunma mekanizmasının depresyonun %20'sini, anksiyete'nin %21'ini açıkladığını göstermiştir. Elde edilen bu sonuçlar, bölme savunma mekanizmasının psikopatoloji ile yakından ilişkili olabileceğini göstermektedir. **Tartışma:** Bu araştırmada bölme savunma mekanizması ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonuçları katılımcılarda bölme düzeyi arttıkça depresyon ve anksiyete düzeyinin de anlamlı şekilde arttığını göstermiştir. Elde edilen sonuçlardan bölme savunma mekanizmasının bireylerin psikolojik belirtilerinin tedavisinde önemli rol üstlenebileceğini göstermektedir.

**PB – 825:**

## **ERGENLERDE İNTERNET BAĞIMLILIĞI VE PSİKO-SOSYAL DEĞİŞKENLER: SİSTEMATİK GÖZDEN GEÇİRME**

***FURKAN BARDAK\***, **BÜŞRA SARIGÜL\*\****

*\* ANKARA ÜNİVERSİTESİ*

*\*\* NUH NACİ YAZGAN ÜNİVERSİTESİ*

Günümüzde giderek artan internet kullanımı bireylerin yaşamını ciddi şekilde etkilemektedir. Bugün bile günlük hayatımızda kullandığımız pek çok teknolojik aletin işlevselliği internete bağlı olması ile ilgilidir. İnternetin sunduğu imkanlar sayesinde bireyler birçok ihtiyacını internet aracılığı ile giderebilmektedir. Özellikle sosyal etkileşim, sanal oyunlar, dijital içerik platformlarının sunduğu bilgiler, kişisel ihtiyaçlar, görsel ve işitsel içerikler gibi birçok nedenden ötürü internet hayatımızın vazgeçilmez bir parçası haline dönüşmüştür. Eğlenceli ve çekici içerikleri sayesinde cazibe ortamı haline gelen internet, yaşamlarının kritik evrensine olan; kimlik bunalımı, birey olma gayreti, sosyal ortamlar ve bunların getirmiş olduğu ruhsal bunalımlar arasında kalan ergenler için önemli bir risk durumuna dönüşmüştür. TÜİK 2018 verilerine göre ergenlerinde içerisinde bulunduğu 16-24 yaş arası bireylerde internet kullanımı %90,7 seviyelerindedir. Ergenlerde internet bağımlılığı çalışmalarında hangi psiko-sosyal değişkenlere vurgu yapıldığı ve bu değişkenlerin internet bağımlılığının tedavi ve önleme aşamalarında yol göstermesi ve elde edilen bulguların gelecekteki bilimsel çalışmalara ışık olması açısından önemlidir. Bu araştırmanın amacı ergenlerde internet bağımlılığı kapsamında psiko-sosyal değişkenleri inceleyen çalışmaları sistematik bir şekilde gözden geçirmektir. Bu amaç doğrultusunda PubMed, ULAKBİM, SienceDirect, PsycARTICLES ve Wiley Online Library veri tabanlarında "internet bağımlılığı", "problemlerli internet kullanımı", "ergen" anahtar kelimeler üzerinden Türkçe ve İngilizce olarak 2000-2018 yılları arasında yayınlanan tam metin makaleler içerisinde literatür taraması yapılmıştır. Literatür taraması sonucunda sayıca en çok araştırma konusu olan olumlu (sosyal destek, akademik başarı, psikolojik iyilik hali, öz yeterlilik, benlik saygısı)

ve olumsuz (depresyon, yalnızlık, stres, kaygı, aleksitimi, bağlanma) değişkenleri içeren makaleler araştırmaya dahil edilmiştir. Bu makaleler araştırma kapsamında belirlenen seçim kriterlerine ve uluslararası alanda kabul görmüş PRISMA yöntemine göre değerlendirilmiş ve seçim kriterlerine uyan makaleler çalışmaya dahil edilmiştir. Araştırmaya dahil edilen makaleler; araştırmanın amacı, yöntemi, örnekleme, internet bağımlılığı tanımı, sosyo-demografik özellikler ve amaç doğrultusunda elde edilen bulgular bağlamında değerlendirilmiştir.

**PB – 835:**

### **MÜLTECİLER DERNEĞİ'NE BAŞVURAN SURİYELİ MÜLTECİLERİN SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ VE PSİKOTERAPİ GÖRÜŞMELERİNE KATILIMLARI İLE İLGİLİ BULGULAR**

ÖNAY ÇOLAKOĞLU, BİLGEN KUMRAL

#### **MÜLTECİLER DERNEĞİ**

**Amaç:** Bu araştırmanın amacı Mülteciler Derneği Psikolojik Danışma ve Psiko-Sosyal Destek Birimine başvuran yetişkin Suriyeli danışanların sosyodemografik özellikleri ve psikoterapi görüşmelerine katılım sayıları ile ilgili bilgi vermektir. **Yöntem:** Ocak 2018-Ağustos 2018 tarihleri arasında Mülteciler Derneği Ruh Sağlığı ve Psikososyal Destek birimine başvuran 85 yetişkin danışanın dosyaları incelenmiş, örneklemin sosyodemografik bilgileri, geliş şikayetleri ve katıldıkları görüşme sayıları analiz edilmiştir. Seanslar haftada bir olarak planlanmış, bir gün önce teyit alınmıştır. Seanslar tercüman eşliğinde Mülteciler Derneği'nin görüşme odalarında ve 50 dakika olarak sürdürülmüştür. **Bulgular:** Örneklemimizi oluşturan danışanlardan 55 (%65.5)'i kadın 29 (34.5)'u erkek, yaş ortalamaları 33.7, yaş aralığı 18 ile 69 arasındadır. Eğitim durumları; 41 (%48.8)'i ilkökul, 18 (%21.4)'i ortaokul mezunu, 8 (%9.5)'i lise mezunu, 5 (%6)'i üniversite mezunu, 9 (%10.7)'u okuma yazma bilmeyenlerden oluşmaktadır. Danışanların 23 (%27.4)'ü göç ve adaptasyon problemleriyle, 32 (%38.1)'si savaşa doğrudan maruz kaldıklarını belirterek, 29 (%34.5)'u güncel aile içi şiddet meseleleriyle başvurmuştur. Danışanların seanslara katılım oranları; tek seans (%26.2), 2-4 seans (%50), 5- 7 seans (%13.1), 8> seansa katılımı (%10.7) olarak belirlenmiştir. **Tartışma:** Danışanların, geliş şikayetlerine bakıldığında gruplar arası (göç-adaptasyon, savaşa maruz kalma, aile içi şiddet meseleleri) büyük bir farkın olmadığı görülmektedir. Bununla birlikte en fazla başvurunun savaşa doğrudan maruz kalan veya bir yakını kaybeden kişiler tarafından yapıldığı görülmüştür (%38.1). Seans katılım sayılarına bakıldığında en fazla 2-4 seansa geldikleri görülmüştür (%50). Bu oranın yüksek olmasının olası sebepleri olarak; dil bariyeri, tercümanla çalışıyor olmak, tercümanların görüşme becerilerine yönelik eğitim almamış olmaları, danışanlarla yazılı veya sözlü olarak terapinin bir süreç olduğu bilgisinin net bir şekilde paylaşılmaması ve bu durumun danışanlar tarafından tek görüşmelik “doktor viziti” şeklinde algılanması olarak düşünülmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** mülteci, zorunlu göç, savaş, TSSB, psikoterapi

**PB – 76:**

#### **SOSYAL TEMSİLLERİN TEATRAL İŞLEVLERİ**

Sosyal temsiller teorisi, bir topluluğun kendi iç dinamikleri hakkında birçok bilgiyi içinde barındıran, yeni bir bilgi ya da olgunun demir atma ve nesneleştirme denen iki işlev kullanılarak bir topluluk içerisindeki özgün karşılığını bulmasına yardımcı olan süreç odaklanan bir teoridir. Sosyal temsiller, bugüne dek bilinmeyen bilini hale getirme işlevi baz alınarak, yoğunluklu olarak bir temsilin bir topluluk özelindeki karşılığı üzerinden işlenmiş ve incelenmiştir. Sosyal Psikolojinin diğer birçok bilim alanıyla iç içe olmaya çok uygun olan esnek yapısı sayesinde, bu alanın belki de en önemli teorilerinden birisi olan sosyal temsiller teorisini teatral kuramlar ışığında yorumlamaya çalışırsak ne elde edebiliriz? Nietzsche'nin Tragedyanın Doğuşu adlı eserinde söz ettiği kartezyen olmayan "Apollonik" ve "Diyonizyak" var oluş biçimleri bu savın temelini oluşturmayı hedefliyor. Yaptığımız ve görünür kıldığımız her şeyi gruplamamıza yardımcı olan bu ikilik, tamamlayıcı bir gösteri oluşturmamıza yardımcı oluyor. Goffman'ın öne sürdüğü Gündelik Hayatta Benliğin Sunumu ise, eksik olan parçayı yerine oturtuyor ve bir topluluğun, herhangi bir konuda takındığı tavrın da bir göstergesi, benliğin sunumunun önemli bir parçası olabilecek olan sosyal temsillerinin başkalarının bakışında nasıl işlendiğini yordamamıza yardımcı olup olamayacağı sorularını aklara getiriyor. Bir topluluğun, toplumsallaştığı alanda, başkalarının gözünde edindiği yerin uyandırdığı beklenti ile, o topluluğun toplumsal alanda ortaya koyduğu karar ve davranışların tutarlılığının da "tıpkı bir tiyatro sahnesi gibi!" sözüyle sık sık andığımız yaşamın kendi içindeki konvansiyonu gereği var olan ya da var sayılan "temsil" ve "performanslar" arasındaki ontolojik yarıktaki kaybolmadan nasıl sağlanabileceği, ve bu denklemde sosyal temsillerin yerinin ne olduğu, bu bildirinin temel konusu olacak.

**Anahtar Sözcükler:** sosyal temsiller, tiyatro, Nietzsche, temsil, performans

**PB – 324:**

## **ŞARKILAR SENİ SÖYLER: TÜRKİYE'NİN KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİNİN ŞARKILAR ÜZERİNDEN İNCELENMESİ**

VEYSEL MEHMET ELGİN

*ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ & UNIVERSITY OF KENT*

**Amaç:** Türkiye, Akdeniz ve Güney Amerika ülkelerinde sıklıkla görülen [kolektif] haysiyet kültürüne (*honor culture*) sahiptir. Bu kültürde sosyal saygınlık çok önemlidir ve bu sebeple haysiyet kültüründeki 'hakarete karşı şiddetli tepki' boyutuna paralel olarak, kişiler saygınlıklarına gelebilecek tehditlere karşı çok hassas olup, bu tehditlere şiddetli karşılık verme eğilimindedirler. Mevcut çalışmada psikoloji alanyazınında ilk defa olarak, Türkiye'nin sahip olduğu haysiyet kültürünün şarkılar üzerinden incelenmesi hedeflenmiştir. **Yöntem:** Bu amaçla, 2016 ve 2017 yıllarını kapsayacak şekilde Türkiye'nin dört ulusal Türkçe Pop müzik kanalının (Kral, PowerTurk, Dream Turk, Number One Turk) haftalık ve aylık müzik listelerinin bir numaralı parçaları içerik analizi kullanılarak incelenmiştir. **Bulgular:** Arşiv araştırması temelli mevcut nitel çalışmada, toplam 107 adet farklı şarkı tespit edilmiştir.

Genel bulgular olarak, şarkıların neredeyse tamamı yakın-ilişkilerdeki aşk konusuyla ilgilidir ve çoğunluğu ayrılık temasıyla ilgili olup olumsuz duygular (örn., hüznün, mutsuzluk) içermektedir. Kültürel açıdansa, haysiyet kültüründeki ‘hakarete karşı şiddetli tepki’ boyutunu yansıtır şekilde, “*giderli*” (sen göreceksin, öyle olmaz böyle olur tarzı) şarkılar bulunmaktadır. Bu şarkılarda kişi, hakaret olarak algılanabilecek maruz kalınan yanlışlık, haksızlık durumlarına şiddetli tepki vermektedir (örn., hakaretimiz sözler sarf edilmesi). Bununla birlikte, şarkılarda dikkat çeken, arada kalmışlık anlamında bir durumun söz konusu olmasıdır. Türkiye’nin kolektif kültürden bireyci kültüre geçişindeki arada kalmışlığı yansıtır şekilde, şarkılarda ilişkisellikteki (kolektiflikteki) sıkıntıların ve sorunların, ne olduğu tam da kavranamamış bir “sözde” bireyci yaklaşımla (örn., sadece ben değerliyim) karşılaştığı ve ayrıca bu durumun da “*giderli*” şarkıların ortaya çıkmasına neden olduğu iddia edilebilir. **Tartışma:** Bu araştırmayla, Türkiye’nin sahip olduğu haysiyet kültürü pop şarkıları üzerinden incelenmiştir. Gelecek çalışmalarda Türkçe şarkıların, Pop (hafif Batı) müzik dışındaki alanlarda da (örn., Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği) incelenmesi ve de haysiyet kültürüne sahip olan ve olmayan diğer ülkelerdeki pop şarkılarıyla karşılaştırılmasının hem Kültürel ve Kültürler-arası Psikoloji’ye hem de Müzik Psikolojisi’ne önemli katkılar sağlaması beklenebilir.

**Anahtar Sözcükler:** haysiyet kültürü (honor culture), müzik, Türkiye

**PB – 366:**

## **RUHSAL DAMGALAMA, İÇSELLEŞTİRİLMİŞ DAMGALAMA VE DAMGALAMA SÜRECİ**

*MÜRŞİDE İREM GİRGİN, ELÇİN GÜNDOĞDU AKTÜRK*

*BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu araştırmanın amacı ruhsal damgalama ve içselleştirilmiş damgalamanın ne olduğunu tanımlamak, insanların ruhsal hastaları damgalama sürecini, bu süreci başlamaya iten etmenleri belirlemek, hasta ve hasta yakınlarının hastalığa karşı tutumlarının hastalıktan önce ve sonra nasıl değiştiğini anlamaya çalışmak ve ruhsal damgalamayla mücadeleye değinmektedir. Bu amaçla incelenen makalelerden elde edilen sonuçlara göre ruhsal hastalığa sahip kişiler damgalamaya hayatlarının bir parçasında maruz kalmaktadırlar. Damgalama kişinin yapacağı evliliği, iş hayatını, kişilerarası ilişkilerini, kiralayacağı evi, benlik saygısını, kendine olan tutum ve inançlarını etkilemektedir. Damgalama aynı zamanda hasta yakınlarının da sosyal yaşamlarını olumsuz etkilemekte ve hastayla hasta yakınlarının yaşam kalitesini düşürmektedir. Ruhsal hastalığa sahip kişilerin çoğu damgalama görmeseler de damgalanacaklarını, toplumdan dışlanacaklarını düşünmekte ve kendilerini toplumdan bir adım geride görmektedirler. Kendilerine karşı olan bu tutumlar kişiyi içselleştirilmiş damgalamaya itmektedir. İçselleştirilmiş damgalama sonucu kişide yetersizlik hissi, benlik saygısında azalma, moral bozukluğu, sosyal ilişkilerden kaçınma ve psikiyatrik tedaviye uyumda azalma görülmektedir. Damgalamanın ilk basamağını olumsuz stereotipler oluşturur. Ruhsal hastalığa sahip kişilerin tehlikeli, sorumsuz ve bakıma muhtaç olarak algılanması toplum tarafından damgalama motivasyonunu sağlayan etmenlerdir. Toplum damgalamayı kişisel deneyimleri ile eğitim, aile, medya gibi bilgi kaynaklarından öğrenir. Damgalamanın en kötü etkisi, ruhsal hastalığa sahip kişilerin topluma dahil olmadığı düşüncesidir. Ruhsal

hastalara karşı önyargılar ayrımcılığa, korku kaçınmaya neden olur. Ruhsal hastaların gittikleri kamu kurumlarının çoğunda kurumsal damgalanma görülmektedir. Bunlardan en önemlisi tedavilerini yürüttükleri hastanelerdir. Psikiyatri alanı dışında çalışan sağlık personelinin çoğunun ruhsal hastalara karşı olumsuz tutum ve inançlara sahip olduğu araştırmalarca tespit edilmiştir. Bu bağlamda ruhsal damgalamayla ve içselleştirilmiş damgalamayla mücadelede eğitimin haricinde en önemli unsur ruh sağlığı alanında çalışan kişilerdir. Davranışlar tutumlara göre geliştiği için sağlık çalışanlarının tutumlarının olumlu olması hastaların bakımından kaçınmamaya ve hastalara kaliteli bir hizmet vermeye neden olacaktır.

**Anahtar Sözcükler:** ruhsal damgalama, damgalama süreci, içselleştirilmiş damgalama, tutum ve inançlar

**PB – 700:**

### **AHLAK KONUSUNDA ÜÇ ÖLÇÜMÜN ABD ÖRNEKLEMİNDE TEST EDİLMESİ**

BİLGE YALÇINDAĞ\*, LINDA SKITKA\*\*

\* NUH NACI YAZGAN ÜNİVERSİTESİ

\*\* UNIVERSITY OF ILLINOIS AT CHICAGO

Ahlak, bireysel özellik ve bireylerin değerleri açısından ele alındığında, konuyla ilgili sosyal psikolojik ölçümlerin yeterince kapsayıcı olmadığı görülmektedir. Bu eksikliğin giderilmesi amacıyla üç adet ölçüm aracı geliştirilmiş (Yalçındağ, 2015) ve sadeleştirilmiştir (Yalçındağ, Özkan ve Çoymak, 2018). Bu araçlar, 38 maddeli Ahlaki Özellikler Envanteri (AÖE), 45 maddeli Olumlu Ahlaki Değerler (OLAD) ve 41 maddeli Olumsuz Ahlaki Değerler (OSAD) Ölçekleridir. AÖE, ahlakla ilgili bireysel özellikleri (örn., dürüst olmak) ölçmektedir. OLAD bireyler için önemli olan ahlaki değerleri (örn., dürüstlük), OSAD ise bireyde rahatsızlık hissi uyandıracak değerleri (örn., eşitsizlik) ölçmektedir. Çalışmaya, yaşları 17 ve 25 arasında değişen (Ort = 19.22, SS = 1.15) 235 lisans öğrencisi (140 kadın, 94 erkek, 1 belirtilmemiş) katılmıştır. Katılımcılar AÖE, OLAD ve OSAD ölçekleri ile beraber bir dizi ölçek ile demografik soruları yanıtlamıştır. Katılımcılar, çalışmaya katılımları karşılığında kredi almışlardır. Ölçeklerin yapısı R’da “MASS” paketi kullanılarak çok boyutlu ölçekleme (ÇBÖ) yöntemi ile incelenmiştir. Buna göre, AÖE’nin 5 dilime (Memnuniyet, İyilik, Vatandaşlık, Bencilik, Gelenekselcilik), OLAD’ın 9 dilime (Aşkınlık, Dindarlık, Sağlık, Hiyerarşi ve Statüko, Yürekliik, İstikrarlılık, Özgürlük, Ortak Düzenleme, Temel) ve OSAD’ın 6 dilime (Anarşi, Muhalefet, Geleneksel Olmama, Kayıtsızlık, Fırsatçılık, Kötü Niyet) dağıldığı görülmektedir. Elde edilen bulgular ÇBÖ analizinin doğası çerçevesinde ele alınmıştır. Ölçeklerin Türk ve ABD örneklemelerinde gösterdikleri yapılar kuramsal çerçeve ve psikometrik özellikler dahilinde tartışılmıştır.

**PB – 811:**

### **TÜRKİYE’NİN KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ: 2016-2017 YILLARI ARASINDAKİ TELEVİZYON PROGRAMLARI ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME**

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı, sosyal saygınlık, erkeklik ve şiddet olgularının belirleyici olduğu haysiyet kültürüne (*honor culture*) sahip Türkiye'nin, sahip olduğu kültürel özelliklerin son iki yıldaki (2016-2017) televizyon programları üzerinden incelenmesidir. Kültürel ürünler üzerinden yapılan kültür analizi çalışmaları, ilgili kültürün karakteristiklerinin incelenmesinde önemli bir araştırma alanı sağlamaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'deki fertlerin boş zamanlarını değerlendirmek üzere yaptıkları eğlence ve kültür faaliyetlerinin dağılımının incelendiği bir çalışmada, 10 ve daha yukarı yaştaki fertlerin en fazla yaptıkları faaliyetlerin %94,6 ile televizyon izlemek olması sebebiyle ve de yapılan diğer bir araştırmada, Türkiye'nin günde 330 dakikayla (en yakın diğer ülkeden 65 dakika daha fazla) dünyanın en çok televizyon izleyen ülkesi olması noktalarından hareketle, Türkiye'de televizyon incelemelerinin kültürle ilgili önemli bilgiler sağlaması beklenebilir. **Yöntem:** Bu amaçla 2016-2017 yılları arasındaki televizyon programları, mevcut izleyici oranları (reyting) temel alınarak, günlük bazda en çok izlenen programlar üzerinden incelenmiştir. Bu bağlamda genelleştirmeyi arttırma adına hem "AB" (eğitim ve ekonomik düzeyi yüksek grup) hem de "TOTAL" (bütün grupların toplamı) izleyici gruplarında aynı gün birinci olan programlar seçilmiş ve analiz edilmiştir. **Bulgular:** 2016-2017 yılları arasındaki 731 günde, hem "AB" hem de "TOTAL" gruplarında aynı gün birinci olan toplam 48 farklı program tespit edilmiştir. Bu programlar arasında ilk üç sıraya bakıldığında, Survivor ( $n = 116$  gün, yarışma programı, TV8 kanalı), Diriliş Ertuğrul ( $n = 59$  gün, dizi, TRT kanalı) ve Eşkiya Dünyaya Hükümdar Olmaz ( $n = 46$  gün, dizi, ATV kanalı) programları tespit edilmiştir. **Tartışma:** Özellikle ilk üç sırada tespit edilen programlar incelendiğinde, Türkiye'nin sahip olduğu haysiyet kültürüne paralel olarak, bu programlarda belirleyici şekilde yoğun bir şiddet ve erkeklik olgularının yer aldığı bulunmuştur. Tüm bulgular haysiyet kültürü çerçevesinde tartışılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** haysiyet kültürü (honor culture), erkeklik, şiddet, televizyon, Türkiye

**PB – 504:**

## **TÜRKİYE OLİMPİYAT HAZIRLIK MERKEZLERİ (TOHM) KIŞ SPORLARI SPORCULARININ PSİKOLOJİK BECERİLERİNİN İNCELENMESİ**

ERKOÇ KORAY DOĞAN

*ERZURUM GENÇLİK HİZMETLERİ VE SPOR İL MÜDÜRLÜĞÜ*

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı Gençlik ve Spor Bakanlığının olimpiik sporcu projesi olan Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezleri (TOHM) bünyesinde bulunan kış sporları branşında yer alan sporcularının psikolojik beceri durumlarını belirlemektir. Araştırma bu konuda az çalışma olması bakımından ve sporcu performansındaki psikolojik becerilerin ortaya konması açısından önem arz etmektedir. **Yöntem:** Araştırmanın evrenini TOHM kış sporları merkezi olan Erzurum TOHM bünyesindeki kış sporları branşında yer alan sporcular oluşturmaktadır. Örneklemi ise 2017-2018 döneminde Erzurum TOHM kış sporları sporcuları

oluşturmaktadır. Sporcularla yapılan bireysel görüşmeler kapsamında, aştırmada Smith R, Schutz R, Smoll F ve Ptacek J (1995) tarafından geliştirilen ve daha sonra Türkçeye (2015) uyarlanmış olan, sporcuların psikolojik becerilerini değerlendiren Sporcuların Psikolojik Becerilerini Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Görüşmeler sonrasında elde edilen verilerin istatistiksel analizinde SPSS-V21 programı kullanılarak bağımsız t testi ve tek yönlü Anova testi ile  $p < 0,05$  anlamlılık düzeyinde hesaplanmıştır. **Bulgular:** Sonuç olarak sporcuların; öğrenmeye açık olabilme ve baskı altında iyi performans gösterebilme alt boyutlarında psikolojik becerileri açısından anlamlı farklar bulunmuştur ( $p < 0.05$ ). **Tartışma:** Psikolojik becerilerin sporcuların performans potansiyelleri açısından önemli bir unsur olduğu söylenebilir. Başarının artması ve sporcu performansının daha üst seviyelere çekilebilmesi için sporcuların psikolojik olarak da dikkatlice analiz edilip, bu doğrultuda psikolojik desteklerin verilmesi ve bu konuda çalışmalar yapılması önerilmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** spor psikolojisi, beceri, kış sporları, GSB, TOHM

**PB – 55:**

#### **DİSKALKULİ EĞİLİMLİ ÇOCUKLARIN BELİRLENMESİNDE TABLET BİLGİSAYAR DESTEKLİ DİSKALKULİ TARAMA BATARYASININ AYIRT EDİCİLİĞİ**

*FUNDA SALMAN\**, *BANU CANGÖZ\**, *ARİF ALTUN\**, *SİNAN OLKUN\*\**

*\*HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ*

*\*\*TED ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Matematik becerileri günlük yaşamın yanı sıra mesleki ve akademik alanlarda gerekli olmasına karşın, sayı ile ilgili kavramların öğrenilmesindeki güçlük olarak tanımlanan ve özel bir öğrenme güçlüğü olan diskalkuliye (matematik öğrenme güçlüğü) eğilimli çok sayıda çocuk bulunmaktadır. Bu çalışmada, diskalkuli eğilimli çocukların tespiti için geliştirilen Tablet Bilgisayar Destekli Diskalkuli Tarama Bataryası'nın (TAB-DDTB) üç farklı alt görevinin (*Canonic Dot Counting-CDC*, *Symbolic Number Comparison-SNC*, *Mental Number Line-MNL*) ayırt ediciliğinin, grupların belirlenmesinde kullanılan kesme puanı temelli iki kriter (*cut-off based criteria*) (1 veya 2 standart sapma aşağısında olma ve alt %5–10'luk grup içerisinde bulunma) açısından incelenmesi amaçlanmıştır (TÜBİTAK tarafından sağlanan TÜBİTAK-SOBAG Proje no: 111K545). **Yöntem:** 5-9 yaşları arasındaki toplam 316 gönüllü (158 kız, 158 erkek) ilköğretim 1., 2., 3. sınıf öğrencisinin katılımıyla yürütülen çalışmada, katılımcıların tümüne Hesaplama Performansı Testi (HPT), Raven Standart Progresif Matrisler Testi (RSPM) ve TAB-DDTB görevleri verilmiştir. **Bulgular:** Standart sapma kriterine göre HPT ve RSPM performanslarına bağlı olarak -1 SS altı,  $\pm 1$  SS arası, +1 SS üstü olarak gruplanan öğrencilerin CDC, SNC ve MNL (MNL1, MNL2) görevlerinden aldıkları puanlar arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Bununla birlikte, yüzdelik kriterine göre, HPT performansları %10'un altında ve üstünde kalanlar olarak gruplanan öğrencilerin tüm alt görevlerden aldıkları puanlar arasında anlamlı fark bulunmuştur. **Tartışma:** Sonuç olarak CDC, SNC ve MNL (MNL1, MNL2) görevleri standart sapma kriterine göre belirlenen grupları ayırt etmekte başarısız iken yüzdelik kriterine göre belirlenen grupları ayırt etmede başarılı olduğu görülmüştür.

**Anahtar Sözcükler:** diskalkuli, diskalkuli tarama bataryası, bilişsel değerlendirme

**PB – 294:**

## **ÇEVİRİMİÇİ OYUN BAĞIMLILIĞININ BİLİNÇLİ FARKINDALIK VE YAŞAM DOYUMU İLE İLİŞKİSİ**

ŞEYMANUR DÖNMEZ, İTİR TARI CÖMERT

*FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ*

**Amaç:** Bu araştırma çevrimiçi oyun bağımlılığının bilinçli farkındalık ve yaşam doyumu ile ilişkisini incelemeyi amaçlamaktadır. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini, kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle ulaşılan 12-55 yaş aralığındaki 1119 katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcılara araştırmacı tarafından hazırlanan demografik bilgi formuna ek olarak; Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Bilinçli Farkındalık Ölçeği uygulanmıştır. Araştırma verileri SPSS ve AMOS programları kullanılarak analiz edilmiştir. Kullanılan ölçeklerin doğrulayıcı ve açımlayıcı faktör analizleri yapılmış, araştırmanın hipotezleri istatistik analizleri ile test edilmiş, değişkenler arasındaki aracılık ilişkisini test etmek için Sobel analizi yapılmıştır. **Bulgular:** Katılımcıların %81.5'i çevrimiçi oyun oynamakta, %18.5'i ise oynamamaktadır. Çevrimiçi oyun oynadığını belirten katılımcıların %79.1'i oyunlar üzerinden yeni arkadaşlar edindiğini, %35.2'si oyunlar üzerinden edindiği arkadaşlar ile gerçek hayatta da buluştuğunu belirtmiştir. Çevrimiçi oyun oynadığını belirten katılımcıların günde ortalama 3,9 saat oyun oynadığı bulunmuştur. En çok oynanan oyunlar sırasıyla Counter-Strike (%23.2), PlayerUnknown's BattleGrounds (%16.6) ve League of Legends (%11.2)'dir. Ölçeklerden alınan puanların cinsiyetler arasında farklılık gösterip göstermediği incelendiğinde erkeklerin Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeğinin alt boyutları ve toplamından aldıkları puanın kadınların puanından anlamlı derecede fazla olduğu, Yaşam Doyumu puanlarında ise kadınların puanlarının erkeklerinkinden anlamlı derecede fazla olduğu görülmüştür. Yapılan regresyon analizleri yaşam doyumu ve bilinçli farkındalığın çevrimiçi oyun bağımlılığının negatif yönlü yordayıcıları, bilinçli farkındalığın ise yaşam doyumunun pozitif yönlü yordayıcısı olduğunu göstermiştir. Yapılan Sobel analizi ile çevrimiçi oyun bağımlılığı ve yaşam doyumu arasındaki ilişkide bilinçli farkındalığın kısmi aracı rolü olduğu bulunmuştur. **Tartışma:** Elde edilen bulgular yaşam doyumu ve bilinçli farkındalık düzeyleri düşük olanların çevrimiçi oyun bağımlılığı düzeyinin arttığını göstermektedir. Bu bulgular literatürdeki diğer çalışmaların sonuçları ile örtüşmektedir. Çevrimiçi oyun bağımlılığı ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide bilinçli farkındalığın kısmi aracı rolü olduğunun bulunması ise literatüre katkı sağlayan yeni bir bulgudur.

## 20. ULUSAL PSİKOLOJİ KONGRESİ POSTER BİLDİRİ ÖDÜLLERİ

TED Üniversitesi tarafından "Psikoloji: Bilimlerin Kesişme Noktası" ana temalı 20.Ulusal Psikoloji Kongresi kapsamında lisansüstü psikoloji öğrencilerini ve araştırmacıları teşvik etmek amacıyla, en iyi araştırma poster bildiri yarışması düzenlenmiştir.

Ödüller, 20. Ulusal Psikoloji Kongresi sırasında düzenlenen ödül töreninde çalışmayı gerçekleştiren ekip adına birinci yazara sunulmuştur.

Kongre Bilim Kurulu üyelerinden oluşan seçici kurul tarafından ödüle değer görülen poster bildiriler aşağıda sunulmaktadır.

|                         | ÖDÜL KAZANAN İLK YAZAR / KURUMU                     | DİĞER YAZARLAR                                         | POSTER BİLDİRİ BAŞLIĞI                                                                                                         |
|-------------------------|-----------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>BİRİNCİLİK ÖDÜLÜ</b> | Nuray Mustafaoğlu Çiçek<br>(Hacettepe Üniversitesi) | Şükriye Acar, İpek Cavlak, Müjgan İnöz, Ferhunde Öktem | OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU OLAN ÇOCUKLARIN BABALARINDA PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK: SAĞLIKLI ÖRNEKLEMLE KARŞILAŞTIRMA                |
| <b>İKİNCİLİK ÖDÜLÜ</b>  | Erim Kızıldere<br>(Koç Üniversitesi)                | Aslı Aktan Erciyes, Deniz Tahiroğlu, Tilbe Göksun      | ÇOCUKLARIN DİL GELİŞİMİĞİNİN HAYALİ OYUNLA İLİŞKİSİ                                                                            |
| <b>ÜÇÜNCÜLÜK ÖDÜLÜ</b>  | Esra Çetinkaya<br>(Koç Üniversitesi)                |                                                        | STEM ALANLARINDA CİNSİYET KALIP YARGI TEHDİDİ İLE BAŞA ÇIKMAK İÇİN SOSYAL PSİKOLOJİK STRATEJİLER                               |
| <b>ÜÇÜNCÜLÜK ÖDÜLÜ</b>  | Hatice Dedetaş<br>(Orta Doğu Teknik Üniversitesi)   | Ezgi Melisa Yüksel, Aslı Kılıç Özhan                   | MADDE ÖZELLİKLERİNİN İPUÇLU HATIRLAMA ÜZERİNE ETKİSİ                                                                           |
| <b>MANSİYON</b>         | Ulaş Ay<br>(İstanbul Üniversitesi)                  |                                                        | HİPOSMİ İLE SEYREDEN PARKİNSON HASTALIĞINDA AMİGDALANIN DİNLENİM DURUMU FONKSİYONEL BAĞLANTISALLIK DEĞİŞİMLERİ                 |
| <b>MANSİYON</b>         | Zeynep Erdoğan Yıldırım<br>(Ege Üniversitesi)       | Ceren Gökdağ                                           | BİLİŞSEL DAVRANIŞÇI GRUP TERAPİSİNDE DEĞİŞİMİN YORDAYICISI OLARAK EV ÖDEVİ UYUMU                                               |
| <b>MANSİYON</b>         | Zeynep Şen<br>(Ege Üniversitesi)                    | Eda Keser                                              | OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ ÇOCUKLARIN OLUMLU SOSYAL BECERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE BİLİŞSEL BECERİLERLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ |
| <b>MANSİYON</b>         | Muhammed Enes Karacoşkun                            | Mustafa Fırat, Begüm Özyol, Sinem Üner                 | OTORİTER DAVRANIŞLARIN BELLİ VE BELİRSİZ KOŞULLAR                                                                              |

|                 |                                                    |                                                  |                                                                                                                                                                                |
|-----------------|----------------------------------------------------|--------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                 | (Boğaziçi Üniversitesi)                            | Yanılmaz, Gizem Ünlü,<br>Duygu Yılmaz            | ALTINDA<br>MEŞRULAŞTIRILMASI                                                                                                                                                   |
| <b>MANSİYON</b> | Sedef Oral<br>(İstanbul Bilgi<br>Üniversitesi)     | Senem Zeytinoğlu<br>Saydam                       | ÇİFT TERAPİSTLERİNİN ÇİFT<br>OLMA İNANÇLARI,<br>ROMANTİK İLİŞKİ<br>DENEYİMLERİ VE ÇİFTLERLE<br>ÇALIŞMA DENEYİMLERİ<br>ARASINDAKİ KARŞILIKLI<br>ETKİLEŞİM: NİTEL BİR<br>ÇALIŞMA |
| <b>MANSİYON</b> | Öykü Koçoğlu<br>(Orta Doğu Teknik<br>Üniversitesi) | Aysu Gökalp, Çağatay<br>Menekay, Savaş<br>Ceylan | İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ<br>DAVRANIŞLARININ<br>GİYİLEBİLİR KAMERA İLE<br>İNCELENMESİ: ÜÇ FARKLI<br>BAKİŞ AÇISI                                                                  |
| <b>MANSİYON</b> | Kıvılcım Değirmencioğlu<br>(Boğaziçi Üniversitesi) | Feyza Çorapçı                                    | OKUL ÖNCESİ DÖNEM<br>ÇOCUKLARININ HAYAL<br>KIRIKLIĞI YAŞADIKLARI<br>DURUMDA GÖSTERDİKLERİ<br>VE SAKLADIKLARI<br>DUYGULAR                                                       |

